BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
3 M
+ M

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

27.3.8.
27
D

13-23.e.44.

Digitized by Google

DVO TRACTATVS
ALTER
DE DECIMIS
TAM SPIRITVALIBVS QVAM PAPALIBVS.

ALTER
DE OPTIONE CANONICA:

Quorum prior varijs additionibus ex Sacræ Rotæ Deciſionibus, & vna de Redecimis quæſtione locupletatus prodit in lucem.

AVCTORE

IO. PETRO MONETA MEDIOLANENSI
Presbytero Congr. Cler. Reg. S. Pauli.

Cum Summarijs, ac duplici Indice, altero Quæſtionum cuiuſque Partis, altero rerum ſingularium copioſiſſimo.

CVM PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMAE, Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni. 1621.
Ex Typographia Andreæ Phæi. *Superiorum permiſſu.*

Digitized by Google

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. IO. BAPTISTAE COCCINO

ROTAE DECANO.

ET SACRAE POENITENTIARIAE

REGENTI.

IO. ANGELVS RVFFINELLVS, ET ANGELVS MANNVS F.

ITERVM Tractatus hic de Decimis R. P. Io: Petri Monetæ expetitus à multis ſub tui nominis Clientela prodit in lucem, Pręſul Illuſtriſs. Multorum petitionibus duos tibi addictiſſimo. obſequi par erat; per breues additiones ex Sacrę Rotę (cuius Decanus exiſtis) deciſionibus fideli manu depromptas adiecimus, vt hac vbertate ſi qua erat in expectando moleſtia tolleremus; Authorum indicem de Decimis in ordine ad ius canonicum vel in quęſtionibus, ſeu ſummis, vel ex profeſſo tractantium (quos omnes in celeberrima tua, & ampliſſima ex omnibus materijs bibliotheca vidimus) ad ſubleuandos ſtudentium labores adiunximus: Reliquum eſt ut opus hoc, cui materiam libri tui prębuere ueluti ſtatua ex ęre tuo facta tibi cedat. Romę pridie Calen. Nouemb. 1620.

Digitized by Google

PAVLVS PAPA V.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

CVM ſicut dilecti filij Ioannes Angelus Ruffinellus, & Angelus Manni Almæ Vrbis noſtræ Bibliopolæ nobis nuper exponi fecerunt, ipſi vnum de Diſtributionibus, & alterum de Decimis, Redecima, & Optione Canonica cum additionibus reſpectiuè inſcriptos Tractatus à dilecto Filio Ioanne Petro Moneta Clerico Regulari Congregationis Sancti Pauli Decollati, compoſitis, typis mandari curauerint, ac vereantur, ne poſtquam opera huiuſmodi in lucem prodierint, alij qui ex alieno labore lucrum quærunt, illa imprimi curent, in ipſorum Ioannis Angeli, necnon Angeli præiudicium, Nos eorum indemnitati, ne ex impreſſione huiuſmodi aliquod diſpendium patiantur, prouidere, illoſq; ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis ſuſpenſi, & interdicti, alijque eccleſiaſticis ſententijs cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt ad effectum præſentium dumtaxat conſequeñ. harum ſeriè abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes; Supplicationibus ipſorum Ioannis Angeli, ac Angeli nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati eiſdem Ioanni Angelo, necnon Angelo vt decennio proximo durante à primæua operum huiuſmodi, dummodo tamen antea à dilecto filio Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici approbati fuerint impreſſione computañ. nemo tàm in Vrbe, quàm in Vniuerſo Statu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè nobis ſubiecto, opera huiuſmodi ſine ſpeciali dictorum Ioannis Angeli & Angeli, aut eorum hæredum, & Succeſſorum, vel ab eis cauſam habentium licentia imprimere, ſeu ab alio, vel alijs impreſſa vendere, ſeu venalia habere, vel proponere poſſit, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus & indulgemus. Inhibentes propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim librorum impreſſoribus ſub quingentorum ſcutorum aurei de Camera, & amiſſionis librorum, & typorum omnium. pro vna Cameræ Apoſtolicæ noſtræ, ac pro alia ipſis Ioanni Angelo, ac Angelo prædictis & pro reliqua tertijs partibus Accuſatori, ac Iudici exequenti irremiſſibiliter applicañ. eoipſo abſque vlla declaratione incurreñ. pœnis, ne dicto decennio durante opera huiuſmodi aut aliquam eorum partem, etiam prætextu additionum, aut explanationum tam in magno, quam in paruo folio, ac tàm in Vrbe, quàm in vniuerſo Statu Eccleſiaſtico prædictis, ſine huiuſmodi licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs impreſſa vendere, aut venalia habere vel proponere quoquomodò audeant, ſeù præſumant. Mandantes propterea dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis, ſeu eorum Vicelegatis, ac Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & locorum Status noſtri Eccleſiaſtici prædicti, quatenus eiſdem Ioanni Angelo, & Angelo, eorumque hæredibus, & ſucceſſoribus, ſeù ab eis cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes quandocunque ab eiſdem Ioanni Angelo, necnon Angelo, ſeu alijs prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas contra quoſcunq; inobedientes irremiſſibiliter exequantur, non obſtañ. conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis confirmatis & approbatis, cœterisq. contrarijs quibuſcunque. Volumus autem quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris die xxiiij. Februarij. M. DC. XX.

Pontificatus Noſtri Anno Decimoquinto.

S. Card. S. Suſannæ.

INDEX CAPITVM ET QVAESTIONVM, QVAE IN TRACTATV DE DECIMIS CONTINENTVR.

CAP. I.

Quo iure inuentæ, & introductæ ſint Decimæ: & continet quatuor Quæſtiones.

1 An Decimæ iure naturæ inuentæ, & introductæ ſint.
2 An Decimæ inſtitutæ ſint, & præceptæ de iure diuino.
3 An Decimæ præceptæ ſint iure Pontificio.
4 Quam ob cauſam introductæ ſint decimæ.

CAP. II.

Quotuplex ſit Decima: & continet tres Quæſtiones.

1 De definitione decimæ.
2 Cur magis electa fuerit decima pars, quam vigeſima, aut alia quota.
3 Quid differant Decimæ a Primitijs, & Oblationibus.

CAP. III.

Quotuplex ſit Decima: & continet duas Quæſtiones.

1 Quot ſint genera decimarum.
2 Quot ſint ſpecies decimarum.

CAP. IV.

De quibuſnam rebus ſoluatur Decima; & habet tres Quæſtiones.

1 De quibus frugibus, ac fructibus, ſeu prouentibus debeat ſolui decima.
2 An de illicitè acquiſitis ſoluatur decima.
3 An de Noualibus ſoluenda ſit decima, & quomodo.

CAP. V.

Quinam teneantur ad ſolutionem decimarum, uel ab ea excuſentur: & continet ſeptem Quæſtiones.

1 An omnes tam laici, quam Clerici, & Religioſi teneantur ad decimarum ſolutionem.
2 An poſſit ex priuilegio tam laicis, quam clericis competere immunitas a ſoluendis decimis.
3 An laicis poſſit ex priuilegio concedi ius decimandi, ſeu decimas ab alijs percipiendi.
4 An conſuetudo aliquam vim habeat in eximendo aliquos a decimarum

† 3 ſolutio-

Digitized by Google

ſolutione, aut eis tribuendo iure decimandi.
5 Quęnam pręſcriptio obtineat,& locum habeat in materia decimarum.
6 An valeat compoſitio,vel tranſactio ſuper decimis.
7 An poſſit ex aliqua cauſa remitti decima clerico,vel laico.

CAP. VI.

De Circumſtantiis Loci, Temporis, & Modi ſoluendi Decimas, ſeu qualiter ſoluantur Decimæ: & continet quatuor Quæſtiones.

1 De loco,an decimæ portari debeant in horrea clericorum.
2 Quo tempore ſoluendæ ſint decimæ.
3 An decimæ non petitæ,ſeu præteritæ exigi poſſint.
4 De modo ſoluendi decimas.

CAP. VII.

Quibus Eccleſiis, ſeu perſonis ſoluendę ſint Decimę: & continet duas Quęſtiones.

1 An,& quando laicis perſonis ſoluatur decima.
2 Quibuſnam Eccleſiis ſoluatur decima.

CAP. VIII.

De modo procedendi circa exactionem Decimarum: & continet ſex Quęſtiones.

1 Quis iudex ſit competens in cauſa decimarum.
2 Qualiter,& qua actione petantur decimæ.
3 An,& quando cauſa decimarum ſit ſummaria.
4 An cauſa decimarum ſit executiua, hoc eſt, an poſſit inchoari a præcepto deturq; appellatio, necne.
5 Quibus pœnis afficiantur non ſoluentes decimas.
6 An Superior, & iudex poſſit procedere ex officio in materia decimarum.

CAP. IX.
SEV APPENDIX.

De Decimis Papalibus: & continet quinque Quęſtiones.

1 De origine, & cauſa impoſitionis harum decimarum.
2 De quibuſnam beneficijs,quibuſue fructibus ſoluatur decima Papalis.
3 An aliqui ſint immunes a ſolutione harum decimarum; quinam illi ſint.
4 De modo ſeruando in ſolutione decimarum Papalium.
5 De modo procedendi circa harum decimarum exactionem.
6 De Redecima

Finis Indicis Capitum, & Quæſtionum ad Tractatum de Decimis.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM, ET QVAESTIONVM.

QVAE IN TRACTATV DE OPTIONE CANONICA CONTINENTVR.

CAP. I.

Quid ſit Optio : & continet tres Quæſtiones.

1 Vnde dicatur Optio. —
2 De definitione Optionis. —
3 Quotuplex ſit Optio, ſeu ius optandi. —

CAP. II.

Quo iure introducta ſit Optio : & continet tres Quaeſtiones.

1 Qua de cauſa introducta ſit Optio.
2 An, & quanto tempore conſuetudine induci poſſit ius optandi. —
3 An, & quomodo poſſit per ſtatutum induci ius optandi. —

CAP. III.

Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat Optio; & continet octo Quaeſtiones.

1 An in aliis beneficijs, quam Canonicatibus, locum habeat Optio.
2 An poſſint optari domus Canonicales.
3 An Optio locum habeat in beneficijs vacantibus apud Sedem, aut alias quomodocunque reſeruatis.
4 An in beneficijs iuris patronatus locum habeat Optio.
5 An in beneficijs, & præbendis, quæ permutantur, & reſignantur, ſeu in ipſa permutatione, & reſignatione locum habeat Optio.
6 An poſſit optari præbenda habens aliquod onus annexum, puta præbenda Theologalis, Pœnitentiariæ, Doctoralis, Coadiutorialis in cura, vel alia ſimilis.
7 An poſſit optari præbenda, æqualis, aut minor, quæ aliqua de cauſa ſit magis grata.

An

Digitized by Google

8 An poſſit optari præbenda, vel domus in ipſa prima fundatione, vel conſtructione.

CAP. IV.

Quinam optare poſſint: & continet octo Quaeſtiones.

1 An ſoli, & omnes antiquiores Canonici optare poſſint.
2 An excommunicatus poſſit optare.
3 An abſentes ab Eccleſia, ſaltem ex iuſta cauſa, poſſint optare.
4 An optio poſſit fieri per alium, ſeu, an alius nomine meo poſſit optare.
5 An clericus, qui non eſt in ſacris, optare poſſit.
6 An cæcus, mutus, ſurdus, aut aliter corpore vitiatus poſſit optare.
7 An, & quando ob animi vitium, aut defectum clericus a b Optione repellendus ſit.
8 An Coadiutor, vel Coadiutus optare poſſit.

CAP. V.

De modo optandi, ſeu, qualiter fiat Optio: & continet quinque Quaeſtiones.

1 An Optio fiat ſemper gradatim.
2 An Optio ſemper fiat intra eundem ordinem, & gradum.
3 An aliquæ ſolemnitates requirantur in Optione.
4 An Optio fieri debeat gratis, ſeu, an in ea committatur ſimonia.
5 An male optans redire poſſit ad id, quod dimiſit; vel quomodo ei ſuccurratur.

CAP. VI.

De tempore Optionis, ſeu quando optandum ſit: & continet ſex Quaeſtiones.

1 Intra quantum tempus fieri debeat Optio.
2 An poſſit hoc tempus prorogari, vel minui.
3 An tempus viginti dierum datum ad optandum currat ſimul omnibus optare volentibus, an vero ſingulis, ſeu vnus poſt alium habeat viginti dies.
4 An tempus hoc viginti dierum currat a die vacationis, an a die ſcientiæ eiuſdem vacationis, & quomodo.
5 An ſicut hoc tempus non currit ignoranti, ita etiam aliter iuſta de cauſa

Digitized by Google

cauſa impedito, aut minori, vel ſaltem aliqua ratione eiſdem ſuccurratur.
6 An tempore optionis vacet ipſo iure præbenda dimiſſa, vel alia, quam optans habeat.

CAP. VII.

De præcipuis Optionis effectibus: & continet tres Quaeſtiones.

1 An per optionem mutetur præbenda ſola, an vero etiam titulus, & canonicatus.
2 An optando quis mutet ſtallum in choro, & quomodo.
3 An per optionem dimittatur penſio.

CAP. VIII.

Quomodo tollatur Optio, ſeu ius optandi: & continet tres Quaeſtiones.

1 Quando, & quomodo derogetur Optioni.
2 An conſuetudo optandi tolli poſſit per non vſum.
3 An conſuetudo, vel ſtatutum optandi tolli poſſit per contrariam conſtitutionem, vel conſuetudinem.

Finis Indicis Capitum, & Quaeſtionum ad Tractatum de Optione Canonica.

INDEX

INDEX
PRÆCIPVORVM AVTHORVM,
qui de Decimis pertractarunt.

In Decretal.lib.3.tit.30.de Decim.

ABbas antiquus
Abbas Panormitanus
Alexander Caſſaneus in Parat.
Antonius de Butrio
Bernardus in caſibus longis
Daniel Venatorius in analyſi methodica iuris pontificij.
Goffredus in ſumma
Gulielmus Speculator in Breuiario lib. 3.
Henricus Caniſius in ſumma iuris Canonici lib.2.tit.26.
Henricus Boich
Hoſtienſis
Innocentius
Ioannes de Anania
Ioannes Gaufredus ſeu Collectarius
Ioannes Andreæ
Ioannes de londris in Breuiario
Ioannes Baptiſta Viuianus in rationali iuris pontificij
Lancellottus in inſtit.iuris Canon.tit.26.lib.2.
Martinus meſnartius in epit.decretalium
Petrus de Rauenna in breuiario iuris canonici
Ripa
Zabarella

In 6.lib.tit.13.de Decimis.

Archidiaconus
Francus
Geminianus
Ioannes Monachus
Ioannes Baptiſta Viuianus in rationali iuris pontif.
Petrus de Rauenna in breuiario iuris Canonici

In Clement.lib.3.tit.8.de Decimis.

Abbas Panormitanus
Bonifatius de Vitalinis
Ioannes de Imola
Ioannes Baptiſta Viuianus in Rationali iuris pontif.

Petrus de Ancherano
Petrus de Rauenna in Breuiario iuris canonici
Zabarella

In extrauag.comm.cap.unic.

Ioannes Baptiſta Viuianus in Rationali iuris 16.q.1.

c.ſi quis clericus cum ſeqq.c.5.reuertimini.

Archidiaconus
Turrecremata, fol. 44.

Ad Concil. Tridentin. ſeſſ. 25 cap. 12.

Ioannes de la Crux. de ſtatu Religionis lib.2.
Molina de Iuſtit. et iur. tract.2.disp.756.nu.4.
Nauarrus in manuali cap.17.num.59.
Sanchez in præcepta decalogi lib.2. cap.20.n.19
Zerola in praxi epiſcopali in verſ. decimæ q.1. ad fin.
Moneta in hoc tract.cap.8.num.64 et ibi additio litera H,

Summiſtæ.

Adrianus quodlibeto S.
Alfonſus de Vega prima parte ſumm. cap.87 et in compendio eod.cap.
S. Antoninus in ſum. par.2. tit. 4 cap. 3.
Angelus de Clauaſio in ſum. Angelica verſic. decimæ
Aſtenſis in ſum. lib.6.par. 2.tit.35.f.93;
Bartholomeus fumus in ſumma Armilla verſ. decimæ
Baptiſta de salis in sum.verſ. Decimæ f.50
Caietanus in ſum. verſ. decimæ vbi Gaucericus hiſpanus
Chiemenſis Epiſcopus in ſummula verſ.decimæ
Ioannes Tabiena in ſum. verſ. decimæ
Ioannes Azorius Inſtit.moral. par.1.lib.7.tit.34
Lelius Zechius in ſumm par.2. cap.88.vbi ſe remittit ad dicta in tract. de Parochis
Leonardus Leſſius de iuſt. et iur. lib.2.cap.39.
Manuel Rodriquez in ſum.to.1.cap. 87.
Nauarrus in manual. cap.21.a num.28.& in conſ.

conſ.tit.de Decim.

Petrus Ledeſma in ſum. hiſpanica conſcripta par. 2.tract. 9.

cap.6.f.528.

Petrus Gregorius Toloſanus ſintagmatum iuris lib 2.t t.20.

S.Raymundus lib. 1.ſum.tit.de Decimis*, Primit. & obl. f.123.*

Raynerius in Pantheologia verſ. Decimæ.

Silueſter in ſum.verſ.Decimæ.

Toletus in ſum.lib. 6. cap. 20. vbi Andreas Victorellus.

Valerius Reginaldus in praxi fori pœnitentialis lib. 19.c.vlt.ſect.3.

Zerola in praxi epiſcopalis verſ. Decimæ f.79.

Theologi.

Altiſiodorenſis in ſum.lib.3. tract.29.f.255.

Alenſis 3.par.ſum.queſt.51.per.tot.

Abulenſis in matth.cap.23.per 208.quæſt.

Alphonſus à Caſtro contra hæreſes tom.1.lib.5. in princ.verſ.Decimæ.

Robert. Card. Bellarminus in Controu. tom.1. par.2. contr.5.generali lib.1.

De Cleric.cap.25.f.1522.

Beluacenſis in ſpeculo doctrinali lib.9 à cap.131. vſq;ad cap. 152.

Ioannes maior in 3.ſent.diſt.37.quæſt.26.

Ioannes malderus Epiſcopus Antuerpienſis de iuſtit. & Religione tract. 10.

cap. 4. tit. de Decimis.

Sotus de Iuſtit. & iur.lib 9. quæſt.4.

Franc.Suarez de Relig.to.2.lib.1.àcap.9.vſq.ad fin.f.74.

S.Thomas 2.2.quæſt.87.vbi Caietanus, & Porrecta & Ioannes de Aragon & alij.

Thomas Valdenſis tom.1. doctrinalis antiquitatum fidei catholicæ lib.2.art.3 cap.64.65.66. f 338.

Gregorius Valentia to.3.diſp.6.quæſt.5.f.1427.

Gabriel Vaſquez in opus col.de beneſ. §.1.

Legiſtæ.

Alphonſus de Azeuedo in l.1.tit.5. nouæ recompilat.ſub tit.

De los Diezmos

Andreas Molpheſius in promptuario triplicis iuris in tit de Beneficijs cap.4.

Aurelius de Iſtria in tractatu de Decimis & agricultura.

Alphonſus Aluarez in ſpeculo iuris cap.66. vbi omnes authoritates ſcripturæ recenſet fol.321.

Andreas hiſpanus Regulæ Decimarum

Relluga in ſpeculo Principum Rubr. 13.§.1.2 clemens f.83. tract.6.cap.4.

Couarruuias Var.Reſolut.cap.17.lib.1.

Camillus Borellus de præſtantia Regis Catholici cap.59 vbi præſertim de Decimis conceſſis Regibus hiſpaniarum.

Didacus Perez in Comm.Ordinationum Regni Caſtellæ l.b.1.tit.5.De los Diezmos fol. 115.

Gutierrez in canonicis quæſt.lib.2.cap.21.

Gregorius Lopez in prima partita tit. 20.De los Diezmos cho los Chriſtianos deuen dar'à Dios fol.103.

Henricus Caniſius in tract.de Decimis.

Anton.Honeala in opuſculo primo.De decimis.

Iacobus Cancerius Variar.Reſolutionum par.1 cap. 23.

Io:Franciſcus leo in Theſauro Eccleſiaſtico. par. 2.tit.de Decimis cap.12.

Speculator in 4.par. tit.de Decimis.

Sebaſtianus Medices Concordia Canonum cum Decreto 13.q.1. & 2.art.1.fol mihi 54.

Scipio Rondina in Promptuario receptarum ſententi.lib.26.de Decimis.

Tindarus in tract.de Decimis.

Repertoria In verbo Decimæ.

Brixienſis

Io: Montbolonius

P.Prateius

Albericus a Roſate

Ioannes Bertachinus

Cardin. Tuſcus

Ioannes Caluinus alias Rabl Vuetteranus

Sebaſtianus Hornmoldus

Antonius Cardoſus

Stephanus Daoyz

Milis

Ariſminus Tepatus lib.1.

Don

Digitized by Google

Don Hieronymus Boerius Congreg. Cleric. Reg. S. Pauli Præpoſitus Generalis.

CVm hos tres Tractatus, de Diſtributionibus Quotidianis, de Decimis, ac de Optione Canonica à R. P. Don Io. Petro Moneta Theologo, ac I.V.D. noſtræ Congregationis compoſitos, & olim impreſſos, nunc vero ab ipſo Auctore nonnullis additamentis auctos, duos eiuſdem Congregationis eruditi viri, quibus id commiſimus, recognouerint, atque in lucem edi poſſe probauerint: facultatem concedimus, vt typis mandentur, ſi ita Reuerendiſs. D. Viceſgerenti, & Reuerendiſs. P. M. Sacri Palatij placuerit. In quorum fidem, has manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloq; noſtro munitas dedimus. Datum Mediolani in Collegio noſtro SS. Apoſtolorum Pauli, & Barnabæ quarto Nonas Octobris 1617.

Don Hieronymus Boerius Præpoſitus Generalis.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſimo P. Mag. Sac. Palatij Apoſtolici

Cæſar Fidelis Viceſgerens.

IVſſu Reuerendiſſimi P. Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici, Tractatum de Decimis, & de Optione Canonica, cum ſuis additionibus & Indice, Mediolani impreſſum, à Reuerend. P. Don Io. Petro Moneta Sacræ Theologiæ, & V. I. Doctore compoſitum perlegi; nec aliquid in eo inueni fidei, aut bonis moribus minus conſonum; immo multas materias valde practicas, ſatis diſtinctè, breuiter, & clarè in ipſo tractari cognoui; Ideo valde dignum exiſtimo, vt quamprimum denuo prælo mandetur. In quorum fidem, præſentem approbationem manu propria ſcripſi, & ſubſcripſi. In noſtro Collegio S. Caroli Romæ die 28. Maij 1617.

Don Conſtantinus Palamolla Clericus Regularis S. Pauli.

HVnc de Decimis, & de Optione Canon. tractatum R. P. Io. Petri Monetæ ita mandante Reuerendiſs. P. M. Sacri Pal. Apoſt. F. Hiacynto Petronio vidi, & diligenter conſideraui, & in eo nihil reperi quod vel religioni, vel bonis moribus aduerſetur, in quorum fidem hanc mea manu ſubſcriptam dedi Romæ die 20. Nouembris 1620.

Ita eſt Angelus Lucianus publicus Iuris Pontificij profeſſor in Gymnaſio Almæ Vrbis.

Imprimatur Fr. Gregorius Donatus Magiſter Reuerendiſs. P. F. Hyacinthi Petronij Mag. Sac. Pal. Apoſt. Socius, Ord. Præd.

Digitized by Google

IO. PETRI MONETAE MEDIOLANENSIS CLERICI REGVL. S. PAVLI

TRACTATVS DE DECIMIS.

BREVITER tractaturus, quantum, & temporis anguſtię, & rei magnitudo patiuntur, ampliſſimam materiam Decimarũ, omiſſis ijs, quæ plus ſubtilitatis, & eruditionis habent, quàm neceſſitatis, aut vtilitatis; necnon relictis vt plurimum varijs Doctorum opinionibus, communiori, aut certè veriori ſententiæ adhærens, vtiliores quęſtiones reſolutiuè decidam. Et licèt Oblationum, & Primitiarum materia valde affinis ſit Decimali: illam tamen conſultò prætermittam, quoniam & breuitati conſulo, & de Decimis dũtaxat aliquid ſcribere iuſſus ſum. Hunc ergo tractatum rei Decimalis perſpicuitatis cauſa in octo, ſeu nouem capita; eorumque ſingula, vbi opus fuerit, in aliquot quæſtiones diſtinguemus.

Primò enim videbimus, quo iure inuentæ ſint, & introductæ Decimæ.

Secundò, quid ſit Decima.

Tertiò, quotuplex ſit.

Quartò, quibus de rebus ſoluantur Decimæ.

Quintò, a quibus ſolui debeant Decimæ; vbi etiam de cauſis, quibus excuſantur aliqui a ſolutione.

Sextò dicemus de circumſtantijs loci, temporis, & modi ſolutionis Decimarum.

Septimò, quibus perſonis, & Eccleſijs ſoluendæ ſint.

Octauò, de modo procedendi circa exactionem Decimarum.

Nonò, & poſtremo Appendicis nomine agam breuiter de Decimis Papalibus.

SVMMAE RERVM.

1 *Decimæ originem habuerunt ante legem ſcriptam, quando ſolùm vigebat lex naturalis.*

2 *Vota gentilium circa decimas, & eorum decimæ, remiſſiuè.*

3 *Decimas non ſoluens tempore legis naturæ non peccabat contra legem naturalem; idem in eo, qui non ſoluit tempore legis Euangelicæ; num. 4.*

5 *Decimę a* Deo *inſtitutæ fuerunt,& olim ſaltem ſub veteri lege præceptæ;& non modo prædiales,ſed etiam perſonales;num.6.*

7 *Pręceptũ decimarũ,an ſit morale;& n.14.*

8 *Moralia pręcepta veteris legis obligant etiam tempore nouæ legis.*

9 *Decimæ iure diuino nunc quoq; debentur ſecundum communiorem ſententiam Canoniſtarum. Et videtur in iure probari; nu.* 10.*Contrarium Theologi omnes;num.*11. *& aliqui Iuriſtæ;nu.*12.

13 *Pręcepta cæremonialia, vel iudicialis veteris legis nunc legis vim non obtinent.*

14 *Præceptũ ſolutionis decimarũ, an ſit morale,cæremoniale,vel iudiciale;& num.ſeqq.*

15 *Præcepta iudicialia veteris legis, an nunc ſeruari poſſint.*

16 *Pręcepta iudicialia veteris legis quænam dicantur.*

17 *Præceptum decimarum dici poteſt morale quoad ſubſtantiam;& num.36.*

18 *Pręceptum decimarum,an,& quomodo cõtineatur in primo Decalogi præcepto.*

19 *Chriſtiani in lege gratiæ quęnam teneantur ſeruare ex diuino præcepto.*

20 E*xplicatio illius loci Matth. 5. Non veni ſoluere legem;ſed adimplere;& nu.ſeq.*

21 *Chriſtus Dominus quot modis adimpleuerit veterem legem.*

22 *Præcepta moralia legis* Euãgelicæ *oĩa ſunt iuris naturalis præter pręcepta de Sacramentis,ac de fide.*Idem *in præceptis Decalogi,ſeu moralibus veteris legis;num.*23.

24 *Præceptum diuinum conſuetudine tolli,aut minui non poteſt.*

25 *Intellectus c.in aliquibus,§.vlt.de decim.*

26 *Papa diſpẽſare nõ põt contra ius diuinum.*

27 *Decima decimarum,ſeu alimenta Summo Pontifici,quo iure debeantur;& ibi intellectus S.Th.*2.2.*q.*87.*a.*4.*ad* 3.

28 *Quæſtionis deciſio,ac iudicium.*

29 *Ss.Patres,qui dixerunt,diuina lege decimas eſſe ſoluendas,quõ intelligendas;& n.ſeqq.*

30 *Verba ſumẽda ſunt in potiori ſignificatione.*

31 *Pręſumptio vnica pluribus,ac vehementioribus præſumptionibus eliditur.*

32 *Canones,& Cõcilia,quæ indicãt,decimas iure diuino deberi,quomodo explicandæ ſint.*

33 *Decimæ quomodo dicantur eſſe Deo debitæ.*

24 *Subditi tenentur iure diuino ſuſtentare paſtorem animarum ſuarum indigentem.*

35 *Explicatio illius loci Matt.*23. *& Luc.* 11. *hæc oportuit facere,& illa non omittere;& illius Matt.*22. *Reddite,quæ ſunt Cęſaris Cæſari,& quæ ſunt Dei Deo.*

36 *Pręceptum decimarum quoad ſubſtantiã, hoc eſt,congruam ſuſtentationem miniſtrorum,eſt de iure diuino,quoad modum, de iure humano.*

37 *Pręceptum decimarum inter præcepta Eccleſiæ numeratur.*

38 Decimæ *præceptæ ſunt iure Pontificio.*

39 *Cauſę,ob quas decimæ introductæ ſunt, remiſſiuè.*

40 *D.O.M. reſeruauit ſibi decima in ſignum vniuerſalis dominij.*

41 *Decimę introductæ quoq; ſunt ad congruã ſuſtentationẽ miniſtrorũ Dei,& Eccleſiæ*

Quo iure inuentæ,& introductæ ſint Decimæ. Cap.I.

Vide S.Th.2.2.q.87.a.1.vbi Cait.& Porrecta
Alenſ.p.3.ſumm.q.51.memb.1.2.& 3.
Alphonſ.Toſtat.Epiſc.Abulen.in Matt. c.23. q.236.cum mult.ſeqq.& q.148. & 151.
Sotus de iuſt.& iur.lib.9 q.4.art.1.

1 QVAERO PRIMO, An decimæ iuræ naturæ inuentæ ſint, Reſpondeo,eas originem habuiſſe†ante legẽ ſcriptam,quando ſolùm vigebat lex naturalis;vnde legimus Gen.15.quod Abraham de omnibus,quę a quinque regibus eripuerat,decimas dedit ſacerdoti Melchiſedech;de quo loquẽs D. Paulus ad Heb.7.ait;Intuemini,quãtus fuerit hic,cui,& decimas dedit de præcipuis Abraham Patriarcha:& Gen.28.Vouit votũ Iacob dicens,Si fuerit Dominus mecũ, & cuſtodierit me in via,&c.&paulò poſt; Cunctorum quæ dederis mihi decimas offeram tibi.Alia ad hoc affert Couar. lib.1. var.reſ.c.17.n.2.Nau.in Man.c.21.n.28. & alij,quos refert Pet.Cened. in Collect. ad
2 ius can.p.1.coll.vl.De votis vero†circa decimas,necnon de decimis ipſis Gẽtiliũ, & Ethnicorũ,videre potes apud Rebuf.in trac.de decim.q.1.nu.2.3.& 5.Varr.li.5.de ling.lat.Plin.Plutarc. & alios, quos refert Couar.d.c.17.n.2.Anaſtaſ.Germon.in ſuo mod.tract.de Sacror.immun.lib.1.c.14.n. 2.vſq;ad 15.& l.3.c.19.n.4.Azor. p.1.Inſt. Moral.lib.7.c.34.q.2.& Pet.Greg.Tholoſ. præl.opt Iuriſc.probiq;magiſt.l.2.c.25.Pu

3 to tamen,†homines ſub lege naturæ non
fuiſſe ligatos ad ſolutionem decimarũ ſub
peccato,ſed ſoluebantur vel ex conſilio,
vel ex voto,vt cõcludit Rebuf.d.q.1.Tynd.
Doctor antiquiſſimus in ſimili tract.de de
cim.n.9.& Abulenſ.ſuper Matt. 23. Vnde
conſequenter dicendũ,eũ,qui nunc omit-
tit decimas ſoluere miniſtris eccleſiæ,præ
4 ſertim nõ indigentibus,nõ peccare† cõtra
ius naturale,ſed ſolùm contra ius poſitiuũ
Pontificiũ,vt mox dicemus.Peccat tamen
contra iuſtitiã cõmutatiuam, & non ſolũ
legalẽ,aut contra charitatem, vel miſeri-
cordiam vt bene docet Azor. d. c.34. q.8.
quoniam,inquit,Eccleſiam iubẽs, decimã
dari clericis,eo ipſo talem actum conſti-
tuit in virtute iuſtitię, tribuens Parochis
ius exigendi,& percipiẽdi decimas.vt .n.
lege ciuili tributa Principibus debẽtur, &
qui ea Principi denegaret,& ſibi ſumeret,
furtũ cõmitteret;ita qui decimã Parocho
debitam ſibi retinet,alienũ vſurpat,ac ſur-
ripit.itẽ ſacrilegus eſt,quia rẽ ſacris vſibus
deputatã ſibi ſumit,c.decimas,16.q.1.

Sed & iuri,omniq; æquitati conuenire
legẽ hãc Eccleſiaſticã de dec.cõtra Caiet.
2.2.q.147.a.1.& Sot.lib.9.de iuſt. & iu.q.
4.a.1.latè probat Azor.d.lib.7.c.36.q.10.

QVAERO SECVNDO, An de-
cimæ inſtitutæ ſint, & præce
ptæ de iure diuino.

Reſpondeo,†cõem reſolutio
5 nem eſſe,quod a Deo inſtitutæ fuerint, &
olim ſaltem ſub veteri lege præceptæ; D.
enim O,M. Exod.22. præcepit,eas ſolui;
Decimas,inquit,& primitias tuas nõ tar-
dabis offerre.& Leuit.vlt.Omnes decimæ
terræ tuæ de pomis arborũ, ſiue de frugi-
bus,Domini ſunt, & illi ſanctificantur: &
Num.18.cũ ſacerdotibus,& qui ipſi erant
ex tribu Leui,dediſſet Deus omnia primi-
tiarũ iura,Leuitis conceſſit decimas oĩum
fructũ,& pecorũ;Summo verò Sacerdoti
decimã decimæ Leuitarum:& hoc quoad
decimas prędiales,ſeu reales.De perſona-
6 libus vero†habetur 2.Eſdr.10. ibi; Leuitæ
decimas habent in omnibus vrbibus, in
quibus opus noſtrum exercetur;& Deut.
12.Offeretis decimas,& primitias.

Dubium autem maximum eſt, an hoc
pręceptum nunc obliget.

Et quidem quod obliget,illa ratio a qui
buſdã aſſertur,quæ etiam latiùs inf. in pri-
mo Theologorum fundamento explicabi
7 tur,quia†morale præceptũ videtur,vt pro
bare conatur Tynd.d.tract.de dec.n.25.&
Andr.Hiſp.in reg. decim. verſ. Quartò fui
interrogatus,n.1.moralia autem pręcepta
8 obligant etiam tempore nouæ legis,vt do
cent Theologi omnes, & tradit Gratian.
& ibi gl.in c.fi.§.his ita.6.diſt.Sed quod de
cimæ a Deo inſtitutæ ſint, & iure diuino
9 † nunc quoque debeantur, ex Theologis
tenuit Andr.Hiſp.ſup.verſ.decima eſt iure
naturali,nu.1.5.6.ac 15.& Alber.Pigh.lib.
5.Hier.Eccl.c.7.ex Canoniſtis vero gl.2.in
c.a nobis,& gl.pen.in c.nuper,de decim.
tradunt Doct.in rubr.& c.parochianos,c.
in aliquibus,& c.tua,il 1.eod.tit. tenentq;
expreſsè Tynd.d.tract.de decim.nu.10.&
ſeqq.Rebuff.eod.tract.q.1.nu.14.gl.Arch.
Franc.&alij in c.1.de decim.in 6.Rot.Ro.
dec.1.n.1.de decim.in antiq.& dec.14. n.
2.de iud. in no. & alii Canoniſtæ paſſim.
Eſt enim hæc opinio communis ferè om-
10 nium Canoniſtarum.Immo idem † quoq;
ſenſiſſe videntur ſancti Patres Eccleſiæ Ca
tholicæ lumina,ſancitumq;eſſe quis dixe-
rit in Sacris Canonibus,& Concilijs,quo
rum ad id plurima referunt Canoniſtæ in
iuribus ſuperius allegatis,& mox allegan
dis,præcipuè verò Germon.d.trac. de Sa-
cror.Immun.lib.3.c.19.n.15.vſq.ad 30. ex
quibus illa dũtaxat loca ipſi ſe ligemus, q̃
maius negotiũ faceſſere videtur,vt ijs de-
inde reſpondeamus. Primũ ergo Hieron.
ad Damaſum Papã ſcribẽs habet hęc ver-
ba,quę ẽt referuntur in c. fi. 16.q.1. Quod
aũt Beatitudo tua quæſiuit,vtrũ vſus deci-
marũ,& oblationũ ſecularibus prouenire
poſſit;nouit V.S omnino nõ licere,prote-
ſtãtibus hoc diuinis auctoritatibus pater-
norũ canonũ,quamobrẽ;ſi aliqñ fuerint ab
eis malè detẽta,q̃ diuini iuris eſſe noſcun-
tur,&c.S.Ambr.ſerm.1.de Quadrag.cuius
verba referũtur in c nã q Deo,16.q.2.Qui
Deo,inquit,nõ vult reddere decimas,quas
retinuit,& homini non ſtudet reddere, ꝙ
iniuſtè ab eo abſtulit,nõ timet adhuc Deũ;
& ignorat,quid ſit vera pęnitentia,veraq;
confeſſio.Deniq; B.Auguſtinus ſerm.219.
de tempore relatus in c.decimæ tributa,
16.quæſt 1.quoq;ſi decimas,inquit,dederis,
non ſolum abundantiam fructuum reci-

Digitized by Google

pies,ſed etiam ſanitatem corporis,& ani-
mæ conſequeris . Non igitur Dominus
Deus præmium poſtulat , ſed honorem ;
Deus enim noſter , qui dignatus eſt totũ
dare decimam a nobis dignatus eſt reci-
pere,non ſibi,ſed nobis ſine dubio profu-
turam ; ſed ſi tardiùs dare peccatum eſt ,
quanto peius eſt nõ dediſſe?&paulo poſt;
hæc eſt enim Dei iuſtiſſima conſuetudo ,
vt,ſi tu illi decimam non dederis,tu ad de
cimam reuoceris . Idem vero magis ex-
preſsè definiuiſſe videntur Romani Pon-
tifices & hæc ſit poſterior Canoniſtarum
ratio . Nicolaus enim 2. in cap. admone-
mus,quod eſt 2. 16.q.1. aliáſq; & veriùs ,
Concil.Mogunt.primum;hæc enim verba
habentur in eo Concil. cap. 38. admone-
mus,inquit,atque pręcipimus,vt decimas
omnino dari Deo non negligatur,quas ip
ſe Deus dari conſtituit.Gregor.vij.in c.1.
16.q.7.oportet autem cõgruentiùs nos de
cimas,& primitias,quas iure ſacerdotum
eſſe ſancimus,ab omni populo accipere ,
quas fideles Domino pręcipiente offerũt,
iuxta illud vaticinium Malachiæ prophe-
tæ:Inferte omnem decimationem in hor-
reum meum,vt ſit cibus in domo mea .
Alexan.iij.Remenſi Archiepiſcopo reſcri
bens in cap.parochianos,de decim.ait; cũ
decimæ non ab homine,ſed ab ipſo Domi
no ſint inſtitutæ,quaſi debitum exigi poſ-
ſunt,& Innocen. iij. Vercellen. Epiſcopo
in cap.tua il primo,de decim.reſpondit in
hæc verba;Imperialis conceſſio quãtum-
cunque generaliter fiat , neminem poteſt
a ſolutione decimarum eximere , quæ di-
uina conſtitutione debentur:& idem in
cap.ſeqq.quod incipit, tua nobis ; nimis ,
ait perfecto videtur iniquum , ſi decimæ ,
quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij
ſibi reddi præcipit , ſuas eſſe decimas , &
primitias,aſſeuerans,occaſione præmiſſa,
vel excogitata magis fraude diminui va-
leant,cum debita ſit ſolutio decimarum
in tantum , vt ad eas clericis exhibendas,
quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit ,
laici , ſi moniti reddere noluerint , Eccle-
ſiaſtica ſint diſtrictione cogendi ; & poſt
pauca : pretextu vero nequitiæ clericorũ
nequeunt eas,niſi quibus ex mandato di-
uino debentur,pro ſuo arbitrio erogare .
Denique idemmet Innocen.in Concil.ge-
nerali Lateranen.ſeu in cap. in aliquibus ,
§.fin.de decim.habet hæc verba; Ille quip
pe decimę neceſſariò ſoluendæ ſunt, quæ
debentur ex lege diuina, vel loci conſue-
tudine approbata . Verùm in alijs quo-
que Concilijs id ipſum definitum vide-
tur. nam in Rotomagenſi Concil.habetur,
omnes decimæ terrę,ſiue de frugibus,ſiue
de pomis arborum , Domini ſunt , & illi
ſanctificantur boues , &c & poſt pauca ;
Sed quia modo multi inueniuntur deci-
mas dare nolentes, ſtatuimus, vt ſecundũ
Domini noſtri præceptum, admoneantur
ſemel,& ſecundo, & tertio. & in Concil.
Mogunt. decimas Deo , & Sacerdotibus
Dei dandas,Abraham factis,& Iacob pro
miſſis inſinuat;deinde lex ſtatuit , & om-
nes Sancti Doctores commemorant.Tan-
dem idem ſenſiſſe videntur Oecumenicæ
Tridentinæ Synodi Patres,dum ſeſſ.25. c.
12.de reform.decimarum ſolutionem de-
bitam Deo eſſe dixerunt.Quin etiam non-
nulli ex Canoniſtis ſcripſerunt , (eritque
hoc tertium,ac poſtremum huius prioris
ſententiæ fundamentum,)pręceptum hoc
diuinum ſoluendi decimas haberi expreſ-
ſe in lege noua.Et quidem Innoc.in c. fin.
de paroch. & alien. paroc. ſub finem , &
Tyndar.d.tract.de decim. nu. 10. afferunt
illud Luc.18.a Phariſeo dictum, Decimas
do omnium,quę poſſideo . Secundo alle-
gant illud Matth. 10. dignus eſt operarius
cibo ſuo , ſeu mercede ſua , vt habetur
Luc.10.necnon cap.9. 1. ad Corint. cuius
tamen verba aliqua non referunt , illa ve-
ro eſſe poſſunt;quis militat ſuis ſtipendijs
vnquam?& paulo poſt , ſi nos vobis ſpiri-
tualia ſeminamus,magnum eſt, ſi nos car-
nalia veſtra metamus ? Rebuf. autem dict.
tract.de decim.quæſt.1.Innocen. loc. cit.
& Germon.d.cap.19.num.31.& ſeqq.ad-
ducunt illud Matth. 23. Vę vobis Scribæ ,
& Phariſęi Hypocritę,qui decimatis men
tum,& anethum,& cyminum, & reliqui-
ſtis,quæ grauiora ſunt legis , iudicium, &
miſericordiam,& fidem;hæc oportuit fa-
cere,& illa non omittere : quod idem iiſ-
dem ferè verbis habetur Luc.11.Denique
Germon.ac Rebuf.loco cit.& Andr.Hiſp.
in d.reg.decimar.verſ.quarto fui interro-
gatus nu. 3. in fine adducunt illud Matth.
22.vbi Chriſtus Dominus ait ; Reddite
quæ

quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei
Deo,hoc eſt Decimas ; nihil etenim , in-
quit Germon.d. c.19. num.35. magis Dei
eſt,quam decimæ; nam ipſemet Deus di-
xit Exod.22.& Deuter.12.Decimę,& pri
mitiæ meæ ſunt , vbi tamen hoc non dici-
tur,ſed voluit fortaſſe allegare Leuit. 27.
& Malach.3.Hęc igitur pręcipua ſunt fun
damenta opinionis Canoniſtarum : ex
quibus Innocen. iv. ita huic opinioni ad-
hæſit, vt contrarium ſentientes hæreticos
appellet in cap.fin.nu.3.de Parochian. &
alien. Paroch. In quo tamen illud obiter
adnotandum eſt,non ideo hanc opinionẽ
Canoniſtarum definitam eſſe de fide ,
quod præfatus Innocent.iv. Summus Pon
tifex gloſando, ſeu tãquam Doctor inter-
pretando canonem eam ſecutus ſit,& cõ-
trarium ſentientes hæreticos appellaue-
rit ; Papa enim gloſando non condit ius ,
neque rem definit tanquam de fide ; ita
idemmet Innocen. in cap. per tuas , il ſe-
condo nu.fin.de ſimon.Archid.& Gemin.
in ſumma diſt.10.Abb.in cap. Capellanus
colum.3.de fer.Fel.in cap.ne innitaris co-
lum.1.de conſtit.referetq; Io.An.in cap.ſo-
let,num.3.de ſent.excomm.in 6.Hoſtienſ.
atteſtantem ſæpe ſe audiuiſſe Innocen.di-
centem,quod non intendebat, vt ſuæ glo.
facerent ius.

Contrariam igitur opinionẽ, nimirum,
quod decimæ nunc iure diuino non de-
11 beantur, † ſecuti ſunt omnes ferè Theo-
logi , ex quibus etiam eſt Adrian. Papa
quodlib.5. art.1. prout eum refert Rebuſ.
d.quæſt.1.num.12. & 13. eandem ſenten-
tiam ex antiquis ſecutus eſt Vgo de ſan-
cto Vict.lib.1.de Sacramen.par.11.cap.4.
& 11.Aſtenſ.2.par.ſuæ ſummæ lib.6.titul.
35.rub. de decim. Alphonſ. Thoſtat. Epiſ.
Abulen.Matt.23.quæſt.90.S.Anton.2.par.
ſumm.tit.4.cap.3.§.5.S.Thom.2.2.q.87.a.
1.& ibi ex recentioribus Caietan. & alij
Thomiſtæ,Sot.lib.9.de iuſt.& iur.q.4.art.
1. Alph.Caſtr. communem hanc Theolo-
gorum aſſerens , lib.de hæreſ. verb. deci-
ma , quibus ſanè Theologis magis hac in
re,quam Canoniſtis credendum videtur ,
quicquid poſt Anch.in diſputat.incip. an-
tiquis,& modernis temporibus, & M.An-
ton.Natt.conſ.136.num.8. lib.1. dicere
voluerit Anaſt.Germon.d.cap.19.num.15.
agitur enim de iure diuino interpretan-
do,quod ſanè ad Theologicã facultatem,
eiuſque ſectatores pertinere , nemo eſt ,
qui dubitare poſſit; illud autem certum
eſt,peritis in quaque arte, & facultate ,
cùm de re ad eam ſpectãte agitur,potiùs ,
quam alijs,ſtandum eſſe, Bart. & alij in l.
1.ff.de ventr. inſpic. & §.quod autem ,
Auth.de non alien. reb. Eccleſ. cæterique
Doct.paſſim.Verùm hanc eandem ſenten
12 tiam,præter Theologos † nonnulli quo-
que Canoniſtæ ſecuti ſunt:id enim expreſ
ſe aſſerit, & fuſe oſtendit Couar. ſummæ
eruditionis , & inter iuris Pontificij pro-
feſſores , atq; interpretes magnæ auctori-
tatis vir d.lib.1.variar.reſolution. cap.17
num.2.& 3.traditque eius præceptor ma-
ximus ille vir propter ſingularem doctri-
nam cum pari vitæ integritate coniunctã
nunquam ſatis laudatus Mart.Nauar. in
Manual.Confeſſ.capit.21. num. 28.& 31.
tract.de redit.Eccl.quæſt.1.monit.59. nu.
1.& conſ.2.num.3.& tit.de decim. vol.1.
poſt eos vero acutiſſimus,idemque doctiſ
ſimus Fernan. Vaſq.lib.2. Controu. Illuſt.
cap.89.num.1.in fin.& alij nonnulli,quos
infra ad finem quęſt.recenſebimus.Eidem
quoque ſententiæ ſubſcripſerunt Summi-
ſtæ fere omnes,qui vel Canoniſtæ,vel cer
te canonum haud quaquam ignari fue-
runt verb.decima.

Huius ſententiæ præcipua fundamenta
hæc ſunt.Primum,quod ab omnibus aſſer-
tur,illud eſt,quoniam præcepta veteris le
gis cæremonialia,vel iudicialia in lege
13 Euangelica † vim ampliùs legis non obti-
nent , vt conſtat ex Apoſtolo ad Galat.3
ait enim Priuſquam veniret fides, ſub lege
cuſtodiebamur concluſi in eam fidem ,
quę reuelanda erat:itaque lex pedagogus
noſter fuit in Chriſto , vt in fide iuſtifice-
mur:at vbi venit fides,iam non ſumus ſub
pedagogo.Et rurſus ad Hæbr.7. idem Apo
ſtolus ait:Tranſlato ſacerdotio,neceſſe
eſt,vt & legis tranſlatio fiat; quæ etiam
verba referuntur in cap.tranſlato, de con
ſtit.idque ſatis definiuit Innocen. iij. in
cap.vnic.de purific.poſtpar.Doctoreſque
omnes paſſim tradiderunt,atque ex Theo
logis D.Thom.1.2.quæſt.103.art.3. & q.
104.art.3.Alen.2.par.ſum.quęſt.3. Scho-
laſtici in 4.ſentent.diſt.3.vbi D. Bonauen,

art.3.quæſt.2.Scot.quæſt.vlt; ex Iurecon-
ſultis Gratian.in cap.fin.§.his itaque,alias
ita,diſt.6.latè Tiraquel.de retract,lignag.
in præfat.num.8.& Couar.d.cap.17.nu.1.,
fere per totum. Præceptum autem deci-
14 marum, † eſt cæremoniale, vt videtur
Couar.d.cap.17.num.1.verſ.hinc non im
merito,faterurque tādem Tyndar.d.tract.
de decim.num.27.ex eorum tamen cære-
monialium genere, quæ magis pertine-
bant ad deuotionem quandam,ac ritum
ſacrificiorum, eorumque ornatum, quam
ad futuræ legis, Chriſtique naſcituri præ-
figurationē; cuiuſmodi ſunt veſtes Sacer-
dotum,altare,thurificatio,& alia his ſimi-
lia,quæ etiam poſt legem Euangelicam
ſtatuta fuerunt,&ab Eccleſia ſeruantur,vt
optimè comprobat Couar.loc.mox alleg.
dicetur autem cæremoniale præceptum
decimarum, ſiue quia quodammodo ad
Dei cultum pertineat,cum in recognitio-
nem ſupremi dominij creaturarum,quod
Deus habet,inſtitutæ fuerint, vt infr. hoc
eodem cap. quæſt.vltim. oſtendetur, ſiue
quia, qui dat decimam retentis nouē par-
tibus,ſignificat imperfectionem ad ſe per-
tinere, perfectionem verò per denarium
numerum deſignatam,quę erat futura per
Chriſtum,eſſe expectandam a Deo, vt ait
D.Thom.1.2.quæſt.87.art.1.ad 1. argum.
ſubdens,non propter hoc eſſe propriè cæ
remoniale præceptum,ſed potius iudicia
le, quod etiam tenore videtur Tyndar. d.
tract.de decim.num.26.& verius eſſe aſſe
rit Couar.dict.cap.17.num.2. in princip.
Nauar.d.c.21.num.28.& Henric.Henriq.
tom.1.ſum.Theol.Mor.lib.7.cap.27.num.
1.idque iure optimo: tum quia, vt ait D.
Thom.d.art.1. ad 1. & ſatis probat idem-
met communiter receptus 1. quæſt.104.
artic.3.in hoc differunt cæremonialia, &
iudicialia veteris legis præcepta, quod
cæremonialia ſeruari non poſſunt tempo-
re legis nouæ, cum mortifera effecta ſint,
dempto tamen eo genere, quod mox cō-
15 memoraui, iudicialia † verò, cum ſolum
mortua ſint, licet non obligent tempore
gratiæ,tamen obſeruari poſſunt abſque
peccato, ad eorumque obſeruantiam
aliqui obligantur, ſi auctoritate illorum
ſtatuantur,quorum eſt legem condere;
16 tum quia iudicialia præcepta † dicuntur,
& ſunt ea, quibus determinatur commu-
ne præceptum de iuſtitia obſeruāda inter
homines,vt docet S.Thom.1.2. quæſt.99.
art. 4. ſeu quæ inſtituta ſunt ad æqualita-
tem inter homines ſeruandam, vt docet
idem S.Thom.2.2 quæſtion.87.artic.1.ſeu
denique illa, quæ pertinent ad iuſtitiam
hominibus exhibendam,iuſque vnicuique
tribuendum, vt probat Couar. dict. cap.
17.num.1.in princip. & fatetur Germon.
dict.lib.3.de ſacr.immun. cap. decimono-
no, num. 50. Cum igitur per præceptum
decimarum ſuum Sacerdotibus, & Leui-
tis aſſignatum fuerit, determinatumque
ſit commune pręceptum de iuſtitia inter
homines obſeruanda, ac denique inducta
fuerit æqualitas ſecundum conditionem
populi illius,cui lex dabatur, cū enim vn-
decim tribus poſſeſſiones omnes haberēt
debuit Leuitica,quę illis carebat,diuiniſq;
obſequijs tota erat mancipata, a reliquis
tribubus partem aliquam prouentuum ha
bere,quæ diuina tunc inſtitutione decima
fuit, vt optimè deducit S.Thom. d.q.87.
art.1. cum inquam hoc ita ſit, debuit hoc
præceptum decimarum tāquam iudiciale
dici,atque adeo cēſendum eſt,nunc fuiſſe
abrogatum,quod in ſpecie adnotarūt Na-
uar.d.nu.28.Henriq.d.num.1.S. Thom.d.
art.1.vbi Caiet.& alij,ac denique Couar.
d.nu.2. in princip. Neque huic priori ra-
tioni obſtat, quod Tyndar.d.tract.de de-
cim.nu.25.& Germon.d.cap.19.num.48.
pro eiuſdem rationis ſolutione aſſerūt ex
17 eodemmet D.Tho.d.art.1. † præceptum
decimarum eſſe etiam morale, quatenus
præcipit, vt ſubueniamus illis, qui nobis
ſpiritualia adminiſtrant iuxta illud Deu-
ter.25.non alligabis os boui trituranti, &
Pauli 1.Corint.9. quis militat ſuis ſtipen-
dijs vnquam? & poſt pauca, ſi nos vobis
ſpiritualia ſeminamus magnum eſt, ſi nos
carnalia veſtra metamus? dantur enim
decimę in ſuſtentationem eorum,qui ſpi-
ritualia miniſtrant, vt conſtat ex illo Ma-
lach. 3. Inferte omnem decimationem in
horreum meum,vt ſit cibus in domo mea,
latiuſque oſtendetur infr. hoc eod. cap.
quæſt.vltim.ad fin.Reſpondebunt enim
Theologi, & alij poſterioris ſententiæ ſe-
quaces ex D. Thom.dict. artic.1. inde ſo-
lum probari, præceptū hoc in communi,
ſeu,

Digitized by Google

ſeu, vt alij loquuntur, quoad ſubſtantiam eſſe morale, quatenus cum naturali ratione, ac iure conuenit, dictante, quod miniſtri ſpiritualium ſuſtententur, determinationem vero ipſam, ſeu taxationem decimæ pertinere ad iudiciale præceptum vt nimirum ſeruaretur æqualitas inter populum illum ſecundum eiuſdem populi conſuetudinem; atque adeo quoad ſuſtantiam & in communi tale præceptum diuinum perſeuerare, quo fideles ſpiritualium miniſtrum alere tenentur, ex proprijſque reditibus, ac prouentibus ſuſtentare. Non obſtat ſecundo, quod dixit Germon. dict. cap. 19. num. 46. cum ſeq. & Andr. Hiſpan. in Reg. ſeu Trac. de decim. verſ. quarto fui interrogatus, num. primo, quem ſub nomine quorundam Theologorum refert Rebuf. d. tractat. de decim. qnæſtion. prima, num. decimoſexto, præceptum decimarum ideo morale dici poſſe, atque adeo durare
18 tempore legis Euangelicæ, quoniam † ſub primo Decalogi præcepto continetur, quo Deum piè, ſanctèq; colore iubemur, tum quod, vt ait Germon. Deo debetur honos maximus, Exod. 19. & Malach. cap. 1. honoratur autem Deus etiam in decimis; ait enim Auguſt. ſerm. 219. de tempore, ſi decimas dederis, non ſolum abundantiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem corporis, & animæ conſequeris: Non igitur, ſubdit ibi Auguſt. Dominus Deus præmium poſtulat, ſed honorem: quæ verba habentur quoq; in cap. decimas, 16. quæſt. 1. tum quia, vt air Hiſpan. loc. cit. adoratio, quæ Deo debetur, eſt cultus latriæ, qui quidem eſſe non poteſt ſine Dei obſequio, ſeruitio, ac recognitione: vnde Deuter. 10. & Luc. 4. legimus; Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies: per ſolutionem autem decimarum Deum recognoſcimus, vt conſtat ex cap. tua nobis, de decim. latiuſque oſtendetur infr. hoc eod. cap. quæſt. vlt. circa princip. Reſpondent enim ad hoc Theologi, quos etiam ſequitur Rebuff. d. num. 16. ideo propriè præceptum decimarum in primo Decalogi præcepto non contineri, quoniam in eo præcepto non taxatur certa quota, quæ danda ſit pro recognitione: quin etiam in eo non determinatur modus recognoſcendi Dei ſupremum dominium, neque magis hic, quam ille modus exprimitur, ac præcipitur. Accedit quod ideo dici poſſe videtur, hoc præceptum decimarum non contineri in primo Decalogi, quoniam non ad Deum per ſe immediatè, & directè, ſed ad proximum, mediatè verò, & indirectè ad Deum O.M. dirigitur, & ſpectat; primum autem præceptum Decalogi per ſe, ac directè pertinet, ordinatque nos ad Deum, ſicut & duo ſequentia, quæ ideo dicuntur præcepta primæ tabulæ, vt conſtat ex S. Thom. 1. 2. queſt. 100. art. 5. Nauar. in Manual. Confeſſ. c. 21. num. 23. cum ſeqq. & nouiſſimè ex eruditiſſimo viro Cardin. Tolet. in Sum. inſtruct. ſacerd. lib. 4. cap. 12. & ſeqq. Hoc igitur eſt primum, ac præcipuum, ferèque commune Theologorum, aliorumque qui poſteriorem ſententiam contra Canoniſtas ſequuntur, fundamentu; non tamen ab vllo hucuſque quem viderim, ita latè cofirmatum: quod adhuc non medoicriter, meo quidem iudicio, ſequentibus Couar. rationibus roboratur. Altera ergo, & ſecunda huius opinionis ratio, ſeu fundementum a Didaco in allegat. lib. 1. var. reſolut. cap. 17. num. 2. verſ. præterea decimas, affertur; ſub lege enim Euan-
19 gelica ea ſolum lege diuina † tenemur ſeruare, quæ a Chriſto Domino etiam per eius Apoſtolos nobis præcepta ſunt; iuxta illud Matth. vlt. docentes eos ſeruare omnia quæcunque mandaui vobis. Atqui de ſoluendis decimis nullum extat præceptũ neque in Euangelijs, neque apud Apoſtolos; igitur non tenemur lege diuina ſoluere decimas. Reſpondet Germon dict. lib. 3. de Sacror. immunitat. cap. 19. nu. 36. immo in Euangelio fieri mentionem decimarum, Matth. 22. & 23. ac Luc. 11. ſed quid hoc ad rem? aliud enim eſt mentionem aliqua de re in Euangelio fieri, aliud eam ibi a Chriſto Domino mandari, quod ſi id de præcepto intelligit, iuxta ea, quæ ſupra in tertio, ac poſtremo Canoniſtarum fundamento allatā; ſunt, huic rei paulò poſt ſatisfiet, cum ad cæteras quoque illorum rationes reſpondebitur. Interim verò quatenus idem Germon. eod. num. 36. in ipſis primis verbis ait, quod, cum in nouo teſtamento nihil de decimis immutatum ſit, veriſimile eſt, eandem decimam partem Chriſtum confirmare

voluiſſe, qui ſe non ad diſſoluendam, ſed
ad implendam veteris Teſtamenti legem
veniſſe apud Matthęum profiteatur; ait
enim Matth.5.Non veni ſoluere legem,
ſed adimplere. Reſpondebunt Theologi.
20 quod† omnino non poteſt intelligi locus
hic, quaſi vniuerſam legem antiquam
voluerit Chriſtus Dominus confirmare;
nam clarum eſt, immo de fide iudicialia,
cæremonialiaque præcepta eſſe abolita,
vt ſupra oſtenſum eſt. intelligendus ergo
erit,ſeruato hoc ſenſu,de moralibus tan-
21 tum preceptis,ſed melius dic,† Chriſtum
adimpleuiſſe legem veterem, non autem
ſoluiſſe;primo;quia suppleuit id, quod de
erat in lege quoad finem iuſtificādo,quod
lex facere non poterat,vt explicat Chryſ.
in Matth.relatus a D. Thom. in Caten. &
ipſemmet D.Thom.1.2.quæſt. 107. art.2.
& quoad complementum figurarum,
complendo, quod lex vetus de ipſo figu-
rabat:ita D. Thom.d. art. 2. & quod Pro-
phetæ de eo prędixerunt, vt exponit Au-
guſt.contra Fauſt.relatus in d.Caten. pro
quo id facit,quod ſtatim ſubditur in Euan
gelio; Amen quippe dico vobis, donec
tranſeat Cœlum,& terra,iota vnum, aut
vnus apex non præteribit a lege donec
omnia fiant.ſecundo,quia Chriſtus adim-
pleuit legem; tum opere nihil tranſgre-
diendo legalium,voluit enim circumcidi,
& alia legalia obſeruare;ita Chryſoſtom.
loc.cit.& S.Thom.dict.art.2.tum doctri-
na,idque tripliciter:primo verum intelle-
ctum legis exprimendo,ſicut patet in ho-
micidio,& adulterio,in quorum prohibi-
tione Scribæ, & Phariſæi non intellige-
bant,niſi exteriorem actum prohibitum;
vnde Dominus legem adimpleuit, oſten-
dendo, etiam interiores actus peccatorū
cadere ſub prohibitione;deinde ordinan-
do, quomodo tutius obſeruaretur, quod
lex vetus ſtatuerat;ſicut lege veteri periu
rium prohibebatur; hoc vero tutius ob-
ſeruatur,ſi,vt Criſtus præcepit, omnino a
iuramento abſtineamus,niſi in caſu neceſ
ſitatis; denique ſuperaddendo quædam
perfectionis conſilia, vt patet ex Matth.
19.vbi dicenti,ſua obſeruaſſe omnia præ-
cepta legis,dixit Chriſtus Dominus; Vnū
tibi deeſt,ſi vis perfectus eſſe,vade,&ven
de omnia,quæ habes,& da pauperibus;ita
explicat S.Thom d.art.2.fereque exponit
D. Augu. loc. alleg. Atque hæc quoad ſe-
cundam rationem pro poſteriori hac in
re ſententia,quæ eſt Theologorum. Ter-
tia ratio,quam pro eadem opinione affert
Couar.d.cap.17. num.2. verſ. præterea
22 decimas, ea eſt,quoniam † in lege Euan-
gelica nullum præceptum continetur,
quod non ſit morale naturalis legis, præ-
ter præcepta de Sacramentis,ac de fide,vt
ſatis probat.S.Thom.1.2.quæſt.108.art.1.
& 2.& quodlibet 4. art.13.at præceptum
decimarum neque eſt morale legis natu-
ralis,vt ſatis oſtenſum eſt ſupr.neq; etiam
ad ſacramenta,fideiue articulos pertinet:
igitur in lege Euangelica non continetur.
Reſpondet Germon.d.cap.19.num.36. &
ſeq.præſuppoſitum B. Thomæ videri ali-
quantulum claudicare;nam,ſi id dicamus,
fateri,inquit,etiam oportebit, nos non
obligari præceptis Decalogi, cum ea ad
fidem non ſpectent, ſacramenta non re-
ſpiciant,nec iuris ſint naturalis.Sed mani-
feſto errore labitur Germon. illud enim
apud omnes expeditum eſt, præcepta
Decalogi, ſeu precepta moralia veteris
23 legis † iuris naturalis eſſe, vt probat S.
Thom.1.2.quæſt.100.art.1.per totum, do
cetque Gratian. in cap.fin. §. his ita, vbi
Gloſ.& ceteri,6.diſt.quin etiam parum
ſibi conſtare videtur Germon. nam idem-
met d. cap. 19. paulo ante, nimirum ſub
num.15.docuerat cum Sot.lib.2.de iuſtit.
& iur.q.5.art.4.concl.2.quod moralia ve-
teris legis præcepta,qualia communi om
nium conſenſu ſunt præcepta Decalogi,
adhuc legis virtutem habent, & ſemper,
habebunt non ex poteſtate veteris legis,
ſed ex eo,quod ſint a natura ipſa prodita,
& conſtituta, & a Chriſto Ieſu in lege
Euangelica nobis tradita.Quarta ratio Co
24 uar.loc.cit.eſt,quoniam † obligatio exe-
quendi diuinum præceptum, etiam pro
parte,nulla conſuetudine tolli poteſt, vt
probat tex.in cap.fin.de conſuet.vbi om-
nes Doct. id adnotarunt; atqui obligatio
ſoluendi decimas,modo alias miniſter ſpi
ritualium non indigeat,& minui,& in to-
tum tolli poteſt,vt probat,inquit Couarr.
text. ſine vlla ſophiſtica interpretatione
25 intellectus† in cap.in aliquibus, §. vlt.de
decim.Reſpondet Germon.d.cap. 19. nu.
38.

38.& ſeqq. Conc.generale ita intelligendũ
eſſe, vt velit, decimas ſoluendas eſſe, ſiue
quæ iure diuino,ſiue quæ ex conſuetudine
debentur. Verũ ſi legatur tex.cũ copula,&
vt legit ipſe Germon.facile tollitur eius re-
ſponſio;requiritur.n.vtrũq. copulatiuè,ni-
mirũ,vt debeantur lege diuina,& ſimul cõ
ſuetudine ad hoc, vt ſoluẽdæ ſint decimæ;
ſi vero legatur cũ diſiunctiua, vel, vt habẽt
oẽs codices,res maiorẽ habet difficultatẽ.
Sed adhuc cõis eſt intellectus glo.ibi,& a-
liorũ,vt conſuetudo in oĩbus decimis attẽ-
datur:& iure;nouum.n.eſt,& hucuſq. ipſis
etiam Canoniſtis incognitum,aliquas deci
mas ex ſola conſuetudine deberi. Verũ prę
ter hũc tex.alius etiã eſt, qui nullã pati vi-
detur tergiuerſationẽ in c.dilec.de decim.
mandat. n. ibi ſummus Pont. illas decimas
ſolui,quæ antea ſolui conſueuerunt: Hanc
verò rationem aliter euitare nituntur Glo.
& Canoniſtę in d.c.in aliquib.dicentes,hãc
conſuetudinẽ excuſet à ſolutione, vel im-
minuat decimam, debere eſſe approbatã à
Papa. ſed,dũ vnum ſcopulum vitare conan
26 tur,in aliũ incidunt;Papa.n.diſpenſare † nõ
poteſt circa ius diuinum, vt ex Theologis
probat S.Th.d.quodl.4.at.13.& 1.2. q.100.
ar.8.ex Canoniſtis vero Fel.c.quæ in Eccle
ſiarũ nu.19.de conſtit.& alij,quos adduce-
mus infr.c.5.q.2.concl.2.vbi etiam ad id iu
ra afferemus, queq. huic rationi aduerſari
videntur, facile diſſoluemus. Si ergo Papa
priuilegio concedit exẽptionem à ſolutio-
ne decimarũ,vt ex ipſiſmet Canoniſtis, &
iuribus expreſſis oſtendemus d. concluſ.2.
conſequens eſt,vt decimę iuris diuini Euã-
gelici non ſint. Ad eandem rationem refer-
tur,ꝙ de præſcriptione dicemus d.c.5.q.5.
vbi demonſtrabimus,tã clericos,quàm lai-
cos preſcribere poſſe exẽptionem à ſolu-
tione decimarũ ſaltẽ pro parte;cũ tñ clariſ
ſimi iuris ſit, pręſcriptionẽ in diuinis prę-
ceptis nullatenus admittendam eſſe, vt tra
dunt Doct.in c.fi.de conſuet.in rubr. & c.
cauſam quæ,de præſcr.eſt.n. ius diuinũ im
mutabile 5.& 6. diſt. fere per tot. Quinta,
& poſtrema ratio Couar.d. verſ. præterea
27 decimas,illa eſt,ꝙ † eodẽ iure,quo decima
plebi Iſraeliticę fuit indicta ad alimẽta Le-
uitarum, fuit itidem ipſius Leuitis indictũ
Num.18.vt decimã decimarum ſummo Sa-
cerdoti ſoluerent; quæ tñ decima decima-
rum ſub lege Euangelica nõn debetur iure
diuino,nec ſoluitur ſummo Pontifici. Re-
ſpondet Germon.d.c.19.nu.45.ex doctrina
S.Th.2.2.q.87.ar.4.ad3.arg.ꝙ eadẽ ratione
ſacerdotes nouæ legis tenentur Ro.Ponti-
fici decimam decimarum ſoluere,ſi exigat:
Ad primum quidem S.Th. non loquitur de
decima decimarum, ſed de decima ſimpli-
citer.deinde,ꝙ ait,eadem ratione, non in-
telligit de aliquo præcepto diuino, ſed de
illa naturali quadam ratione, qua tenentur
ſubditi moderatorib.ſuis,ac Rectorib.prę-
ſertim ſpiritualibus alimenta ſubminiſtra-
re,& ob quam Deus O.M. in veteri lege
præcepit.vt decimæ leuitis ſoluerentur;id-
que patet ex verbis, quæ ſtatim ſubijcit S.
Th.refertq. Germon. d. num. 46. naturalis
enim,ait D.Thom. ratio dictat, quod illis,
qui habent curam animarum, de communi
multitudinis ſtatu prouideatur, vnde poſ-
ſint exequi ea, quæ pertinent ad communẽ
ſalutem. ſic pariter ratio naturalis dictat,
Chriſtiani populi ſummum moderatorem
ab eius ſubditis, quorum præcipuam curã
gerit, alendum eſſe iuxta ipſius dignitatis
conditionem, quæ ſuprema eſt Chriſtiani
orbis; & ideo iuſtiſſimum eſt ei à clericis
partem aliquam Eccleſiaſticorum redituũ
pro tanti oneris impenſis miniſtrari;ita Co
uar. loc. cit. inde admonens & ipſe quod
ait S.Tho. intelligendũ potius eſſe de con-
grua portione ad ſummi Præſulis alimenta
honeſtamq;ſuſtentationem,quam de vera,
& propria decima decimarum parte.

Hæc ſunt fundamenta vtriuſque ſenten-
tiæ tam Theologorum, quam Canoniſta-
rum in ea quęſtione, an decimarum ſolu-
tio in lege Euangelica iuris diuini nunc ſit
hoc eſt,diuina iuſſione, an ſolum Eccleſia-
ſtica conſtitutione ſit facienda. Quam
quidem quæſtionem ideo fuſius,& ad par-
tes pręter morem noſtrum diſputauimus,
quoniam ſatis ardua eſt,in eaq; duarum
nobiliſſimarum facultatum profeſſores ita
inter ſe diſſident,vt nullo diſtinctiones fœ-
dere conciliari poſſint. Illa enim diſtin-
ctio, vt decimæ quidem prędiales iure di-
uino debeantur, non item perſonales, ſed
humano tantum, quam facit Hoſt. in Sum-
ma tit. de decim.q.7.approbatq;Henr. Bo-
ich.c.peruenit,eod.tit.& Fel.cap. cauſam,
quæ, de præſcript. & communi vſu rece-
ptam

Digitized by Google

ptam aſſerit Card. c.1.de decim. non probant cæteri Canoniſtæ, qui æque de omnibus decimis affirmant, eas diuino iure nūc deberi: ac diſertè Innoc.d.c.fin.de paroch. per illud Deut.12.offeretis in loco illo holocauſta & victimas veſtras, decimas, & primitias manuum veſtrarum; & Num. 10.ſed voluit allegare 2.Eſdr.10.ipſi leuitæ decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum noſtrorũ. item quia maior eſt ratio, quod ſoluatur decima de eo, quod producit manus tamquam dignius, quam de eo, quod producit humus. Quoniam igitur hac planè de cauſa altera illarum opinionum a nobis quoq; eligenda eſt, antequam noſtram ea de re ſententiam proferamus, illud tam Theologos, quam Canoniſtas admonitos, rogatoſq; eſſe volumus, vt, quia vtriq; in hac controuerſia terminanda proprio iudicio ſtandum eſſe contendunt, illis aſſerentibus, de diuino iure, his de humano interpretãdo tractari, vt etiam optimè diſſerit Io Azor.Inſtit.Moral.par.1.lib.7.c. 34.quæſt.4. in princ.ne lis hæc immortalis fiat, ſed ei finis tandem aliquando imponatur, id totum alicuius arbitrio, & iudicio relinquãt, qui vtramq; facultatem, & Theologiam nimirum, & iuris prudentiam calluerit; qui enim, vt ait Philoſophus, inter duo diſtinguere vult, debet vtrumq; cognoſcere. Proferatur igitur in medium maximus ille, & conſultiſſimus Theologus Io. Turrecremata Cardinalis; huic, qui vtramq; facultatem, hoc eſt, Theologicam: & vtriuſq; iuris ſcientiam coniunxit, ſummaq; cum laude profeſſus eſt, propter maximam auctoritatem contradicere. eiuſq. iudiciũ detrectare neq; Theologi, vt opinor, neq; Canoniſtæ omnino audebunt. is in c.reuertimini, nu.5.& 6. 16. quæſt.1.cũ quæſtionem propoſuiſſet, an decimæ ſint de præcepto, vel de conſilio, ſentit cum Alex.Alenſ.& S.Tho.ac decidit, quoad ſuſtentationem miniſtrorum eſſe præceptũ diuinum de ijs ſoluendis; quoad determinationem vero eſſe præceptum Eccleſiæ, eiuſdem quoq; ſententiæ fuit Sacrę Theologiæ, & I. vtriuſq; Doctor non contemnendus, ac de vtraque facultate benemeritus Thom.Zerol.in ſua Prax.Epiſc.Verb. decimæ in princip.

Idẽ ſub eadẽ diſtinctione docet Henricus de Gandauo quodlibet 4. quæſt. 28. per tot. vbi etiam vult præceptum ſoluendi decimas eſſe mixtum ſcilicet partim morale, & partim cæremoniale. Maior in 3. ſent. diſt. 37. queſt. 36. præſertim in 2. concl. vbi contra Butrium argumentatur Adrianus quodlib. 5. fol. 28. col.4.vel fol. 87. in parua impreſſione. Perez in ordinat. Regni Caſtellæ lib.1.tit.5. verſ.ſit igitur re ſolutio fol.119.col.2.Sot.de Iuſt.& Iur.lib. 9.quæſt. 4. art. 1. verſ. Decimarum ſolutio col.2.& verſ.3.concl.Alenſis 3.par. quæſt. 51.membr. 1.Nauar.in Manual.c.21. num. 28.Malderus de Iuſt.& Religione tract.10. tit.de decim.dub.2. §. contraria nihilominus, vbi citat S.Th.quodlib.2. art. 8. Antonius Fernãdez in examine Theologiæ moralis par. 1. ad 7. præceptum Decalogi c. 13.§.3.S.Anton.in Summ.par.2.tit.4.cap.3. tit.3.§.5.

28 Huic ſententiæ † ego quoq; vtriuſq; facultatis, Iuriſprudentiæ nimirum, ac Theologiæ Laurea in almo, & celeberrimo Gymnaſio Ticinenſi donatos ſubſcribo, ac Theologis omnibus (Alber.Pighio, & Andrea Hiſpano exceptis, qui Canoniſtis adhærere maluerunt) nonnulliſq; preterea, vel iuris tantum prudentiæ, vel eius ſimul, ac Theologiæ profeſſoribus accedo, calculumq; meum lubens adiungo; tum propter illorum Doctorum auctoritatem, tum propter meliora, firmioraq; quibus eorum ſententia nititur, fundamenta a nobis ſuperius ita confirmata, vt labefactari nulla ratione poſſint, quam ea ſint quibus Canoniſtæ ſuam adſtruunt opinionem, quæque haud difficile infirmari, & certi poſſunt.

Ad primum igitur fundamentum, quod ſumebatur ex auctoritate Sanctorum Pa-
29 trum commodè illa † generalis reſponſio accommodatur, quam tradunt Couar. d.c. 17.nu.2.verſ.& præter has rationes, Vaſq. d.cap.89.num.1. verſic. quod autem decimæ; nimirum, id, quod Sancti illi Patres ſcriptum reliquerunt, vel Deum decimas ſibi reſeruaſſe, vel etiam ſtatuiſſe, vt ſoluerentur, non ad nouum, ſed ad vetus Teſtamentum referendum eſſe, ad cuius exemplar, & imitationem Eccleſia Catholica ſub lege gratiæ eandem decimam fructuũ partem in Eccleſiaſticorum miniſtrorum alimenta ſoluendam eſſe cenſuit. quod autem

Digitized by Google

tem de veteri non item de nouo teſtamento intellexerint D. Hieron. Ambroſius, & Auguſtinus ex eo conſtat, tum quia teſtimonijs veteris Teſtamenti, non autem noui hac in controuerſia vſi ſunt, id quod inter cæteros aduocauit Couar. loc mox alleg. tum quia nullam Euangelicæ legis, aut Chriſti Domini, quæ Dei, & hominis notio, eſt, ſed Dei dumtaxat mentionem fecerunt, ad eumque præceptum hoc decimarum retulerunt. ex quo tollitur replicatio Germon. dict.cap.19.num.31.dicentis, ſanctos illos Patres, Pontificeſque, & concilia de iure diuino nouo potius, quam ve-
30 teri voluiſſe intelligere, cum verba † accipi debeant in potiori ſignificatione, l. 1.ff. ſi ager vectigal. petat. hæc enim
31 præſumptio † duabus illis vehementioribus præſumptionibus mox allatis eliditur, iuxta text. in l. Diuus, ff. de in integ.reſt.& l.non ſolum, ff.de rit.nup.cum alijs allatis per Menoch. de arbit. iudic. lib. ſecundo, caſ.472.& de præſumpt.lib. primo, quæſt.19. & quæſt. 30. Verum ad D. Hieron. teſtimonium illa quoque reſponſio magis aptatur quod loquatur de iure canonum; ait enim, proteſtantibus hoc diuinis auctoritatibus paternorum canonum canones vero aliqua ratione diuinum ius dici poſſunt, vt conſtat ex tex. iuxta plurimorum interpretationem in capitulo ſecundo de priuileg. in ſexto, ibi, iuris diuini, & humani, videlicet; canonici, & ciuilis, ob eam nimirum rationem, quod ea, quę ab Eccleſia, ſummoque in primis Pontifice de plenitudine, officij ſunt, non ab homine, ſed a Deo diuinaque auctoritate facta dicantur cum non puri hominis, ſed Chriſti Filij Dei vicem gerat in terris, vt ait Innocent. III. in capitulo quanto, de translat. Epiſc.

Hæc vero vtraque reſponſione ſic con-
32 firmata tollitur quoque † alterum Canoniſtarum fundamentum, quod ex Pontificijs ſanctionibus, Concilijſque ſumebatur; quod enim ait Nicol. 1. ſeu Concil. Mogunt. 1. item Gregor. VII. & Alexand. III. apertè refertur ad legem veterem, ad cuius imitationem ibi quoque præcipitur decimarum ſolutio. Similiter Innoc. 3. in capitulo tua il primo intelligendus eſt de diuina conſtitutione, quæ in veteri lege continebatur: ſed & commodè exponi poteſt de conſtitutione Pontificia, & Eccleſiaſtica, quę iure optimo diuina dici poteſt, vt mox oſtendimus. In cap. vero ſeq. manifeſtè loquitur de veteri lege; nam illa verba, ſuas eſſe decimas, & primitias aſſeuerans, aperte referuntur ad illud Malach. 3. in quo configimus te? in decimis, & primitijs, vt ſenſit ibi gloſ. in verb. ſuas, ad id allegant, cap. reuertimini 16. quæſt. prima, vbi illa verba Malach. inſeruntur, vel referuntur ad illud Leuit. 27. omnes decimę terræ, ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum, Domini ſunt: nullibi enim dixit Dominus in Euangelio, decimas ſuas eſſe. ſic etiam intelligendus eſt Paſchalis 2. quem nullus Canoniſtarum, quem viderim, allegauit, dum in cap. decimas, 16. quęſt. prima, ait; decimas à populo Sacerdotibus, ac Leuitis eſſe reddendas, diuinę legis ſanxit auctoritas. Ita etiam commodè explicari poteſt, quod ait Innocent. 3. in Concil. Lateranen. relatus in cap. in aliquibus, §. vlt. de decim. illas decimas ſoluendas eſſe, quæ diuina conſtitutione debentur; mandat enim ibi Pontifex, vt ſoluantur decimæ, quę in veteri lege ſoluebantur, eam legem imitatus, ac iudiciale illius præceptum innouans: quod facere potuit, vt ſupra ex Theologis ipſis admonuimus. qua etiam ratione explicatur, quod ex Rotomagenſi Concilio adducebatur: nam relato Domini præcepto decimarum in antiqua lege, ſtatuitur, vt mox quoque ſoluantur, eiuſque rei admoneantur fideles ſemel, ſecundo, & tertio, iuxta Domini noſtri præceptum, antequam excommunicentur; hoc autem præceptum illud eſt, quod habetur Matt. 18. vt frater admoneatur ter, antequam ſit nobis ſicut Ethnicus, & Publicanus. Quod vero ex Concil. Mogunt. de Abraham, & Iacob affertur potius conſilium reſpicit; fuerunt enim illi ante legem Moyſis ſub lege naturę, quo tempore decimę non debebantur, niſi ex conſilio vel voto, vt quæſtion. Præcedent. ſatis oſtendimus: id autem, quod ſubditur,

tur, legem id ſtatuere, vel ad legem veterem, vel ſummorum Pontificum referri poteſt, vt indicant verba illa ſequentia, & ſancti Doctores commemorant. Denique quod ait Tridentin.
33 Conc.& ab alijs quoque innuitur,† decimas eſſe Deo debitas, procedit, ſiue quia nunc quoq; ex Eccleſiaſtica inſtitutione ſoluūtur in recognitionem vniuerſalis dominij, quod Deus habet, vt quæſtion. ſequent. in princip. oſtendemus; ſiue quia ſoluuntur ad ſuſtentationem miniſtrorum, & ſacerdotum Dei, qui & dij vocantur Exod. 22. & Pſalm. 81. Ego dixi dij eſtis, eoque loco a Deo habentur, vt ſacerdotibus debitum ſibi debitum exiſtimet, iniuriamque illis illatam ſibi inferri putet, vt conſtat ex capitulo reuertimini, vbi Gloſ. 16. quæſtion. 1. & Luc. 10. qui vos ſpernit me ſpernit, cum alijs ſimil.

Ad tertium denique ac poſtremum Canoniſtarum fundamentum, quod ſumebatur ex quibuſdam Euangelij locis, facile ac breuiter reſpondetur. Primo enim fruſtra adducitur illud Phariſei Luc. 18. Decimas do omnium, quæ poſſideo, etenim illa non ſunt verba Chriſti Domini ſed Phariſæi iactantis, ſe adimplere legem Moyſis, & quædam etiam facere, quæ erant de conſilio; quem Chriſtus non laudauit, ſed potius reprehendit. Quod autem affertur ex Luc. 10. & 1. ad Corinth. 9. alijſque ſimilibus noui teſta-
34 menti locis, quibus probatur † miniſtrantibus ſpiritualia deberi a fidelibus ſuſtentationem id gratis concedunt Theologi; inde tamen non fit decimas quoad determinationem, ſeu modum deberi in lege Euangelica, ſed tantum quoad ſubſtantiam, quatenus nimirum congruā ſuſtentationem miniſtrorum continent, quod libenter admittunt Sanct. Thom. dicta quæſtione octuageſima ſeptima, articulo primo, Vaſq. Turrecrem. Couarru. & alij omnes, qui poſteriorem ſenten-
35 tiam ſequuntur. Denique † quod affertur ex Matth. 22. Reddite, quæ ſunt Dei Deo, hoc eſt, decimas, quas Deus ſuas eſſe aſſeuerat facile tollitur. nam prætterquam quod Chriſtus tunc alloquebatur non Apoſtolos, ſed Herodianos, Iudæoſque ipſum Chriſtum capere volentes in ſermone, dum interrogarent, liceret ne cenſum dare Cæſari, an non; atque adeo diuinum præceptum, quod nos obliget, colligi non poteſt, per ſupra dicta; ſi enim aliquid efficeret hæc inductio, probaret, quod nunc quoque teneremur reddere Domino feras ſyluarum; nam ait Spiritus ſanctus Pſalm. 49. Meæ ſunt omnes feræ ſyluarum, iumenta in montibus & boues, & tamen mox dixerat. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hyrcos. Similiter teneremur adhuc in lege noua ad præceptum illud cæremoniale offerendi, & ſanctificandi Domino primogenita tam de hominibus, quam de iumentis, de quo præcepto habetur Exod. 13. & 34. Leuit. 27. & Num. 8. ibi enim conteſtatur Dominus, ea ſua eſſe, quod aſſerere hæreticum eſſet ex ſupradictis. Atque ex his ſatis, vt reor factum fuit ijs, quæ contra Theologos obijciebant Canoniſtæ. Sic etiam ferè reſpondent late, ſatiſque hanc Theologorum opinionem defendentes, quos non niſi poſt paratam iam ſecundam hanc huius Tractatus editionem legi Illuſtriſſimus Cardinal. Bellarmin. optimè de Rep. Chriſtiana meritus, tomo primo, Controu. 5. gener. libro primo, capitulo vigeſimoquinto, & Ioan. Azor. inſtitution. moral. parte prima, libro ſeptimo capitulo trigeſimo quarto, quæſtione quarta, & quinta per totum. Quæſt. vero 6. aliter reſpondet Sacræ Scripturæ locis, & rationi Innocen. quibus probare nititur decim. quoque perſonales iure diuino nunc deberi. Sed ea reſponſio optima eſt vbi Scripturæ loca ab Innocen. allegata nil aliud haberent, quam decimam omnium bonorum ſolui debere Leuitis; poſſent enim exponi de decimis prædialibus, quoniam nullam partem prædiorum obtinebant Leuitæ, vt dicitur Num. 18. Quare cum expreſſe ſatis loquantur ea loca de perſonalibus decimis inhęrendū eſt reſpōſionibus allatis quoad decimas generatim, præcipuè, quod illud præceptum tanquā iudiciale, vel cæremoniale nunc ceſſet. Quoad ſubſtantiam ergo, hoc eſt, quoad congruam ſuſtentatio-
36 nem miniſtrorum, dici poſſunt † decimæ
de

de iure naturali,& diuino;quoad modum
verò, quod nimirum hæc ſuſtentatio fiat
per viam decimarũ,eſt id de iure humano
vt latè,& optimè explicant prçcitati Do-
ctor.& in hoc conſiſtit hæc opinio; quæ
etiam vel ex eo probabilis redditur,quòd
37 præceptum decimarum † inter Eccleſiæ
præcepta numeratur;&quidem abſolutè,
non autem cum aliqua modificatione, vt
ita dicam,loci,vel temporis,prout præce
ptum confeſſionis,&communionis,quod
ſecundùm ſubſtantiam, & abſolutè ſum-
ptum vtrumq; diuinum eſt, modificatum
tamen quoad locum, & tempus ab Ec-
cleſia.

QVAERO TERTIO, An de-
cimæ præceptæ ſint iure
Pontificio?
38 Reſpondeo, † omnibus no
tum eſſe, quod ſic; de hoc
enim ſunt infiniti prope tex. in cap. deci
mæ,16.q.1.cap,omnes decimæ,16.q.7.&
omnia c.tam Decretal. quam 6. & Clem.
ſub hoc tit. de decim. vbi omnes Docto-
res hoc clamant,& in Concil. Mogunt. 1.
cap.38.ſic dicitur,admonemus,atque præ
cipimus,vt decimas dari de omnibus non
negligatur,quia Deus ipſe ſibi dari conſti
tuit;& Conc.Triden.ſeſſ.25.cap.12. de re
format.docet,decimas debitas eſſe Deo,
& qui eas dari noluerint,aũt dantes impe
diunt,res alienas inuadere, earumq; ſolu-
tionem præcipit ſub pœna excommuni-
cationis,idemque probant omnia Conci
lia,& iura in præcedenti quæſt. latiùs al-
legata.

Vide Rebuff.de decim.quæſt.2.

QVAERO QVARTO, Quam
ob cauſam introductæ ſint de
cimæ?
39 Reſpondeo, multas † eſſe
cauſas,ob quas introductę ſunt, quas re-
cenſet inter alios Rebuf.d.trac.de decim.
quæſt.2.num.1. & ſeqq. Tynd. eod. tract.
num.14.cum ſeqq.& Io. Azor. d. cap. 34.
quæſt. 10.ſed illæ duæ præcipuæ ſunt; Al-
40 tera,quod Deus Optimus Maximus† eas
ſibi reſeruauit in ſignum vniuerſalis domi
nij,cap.cum non ſit,& cap.tua,il 2.de de-
cim. & colligitur ex Concil. Mogunt. &
Triden.locis alleg.hanc cauſam affert Re-
buf.dict.quæſt.2.num.1.Tyndar. dict.tra-
ctat.num.17.& 43. & Andr. Hiſp. d. verſ.
decima eſt iure naturali, num. 8. & hoc
firmant Canoniſtæ omnes in cap.1.de de-
cim. in 6. vbi Franc. hanc communem
opinionem dicit;& amplectitur etiam
Boer.deciſ.236.& Capic.deciſ.20. num.5.
Viu.opin.153.verbo,conſuetudo non ſol-
uendi,Benincaſ.tractat.de paupert.quæſt.
41 7.in 6.ſpeciali,num.2.Altera cauſa eſt † ſu
ſtentatio miniſtrorum Dei, & Eccleſiæ,
cap.ſi ergo,12.quæſt.1.cap.nouum,de de-
cimis, quod idem adnotarunt Tynd. Re-
buf.& Hiſpan.locis citatis,Couar. d.c.17.
num.2.Sarmien.tract.de redit. eccleſ.c.4.
num.8.D.Thom.2.2.q.87.art.1.Sotus d.l.
9. q.4. art. 1. & alij quotquot de decimis
ſcripſerunt.

SVMMAE RERVM.

1 *Definitio decimæ, quæ explicatur; num. ſeqq.*

2 *Decima ſoluitur de omnibus bonis,licitè tamen quæſitis;num.3.*

4 *Decima eſt quota pars,hoc eſt, vnum ex decem;& ſi quando ſoluitur duodecima,quintadecima, vel alia quota, ea habetur pro decima;num.5.& cur hæc potius quota, quam alia electa ſit a Deo;num.6.*

7 *Denarius numerus eſt primus terminus numerorum, & perfectionem ſignificat.*

8 *Deus reſeruauit decimam partem tanquam Leuitis ſufficientem, populo autem non moleſtam.*

9 *Primitiæ,& oblationes in quo differant a decimis;& quid ſint:num.10.*

Quid ſit Decima. Cap.II.

Vide Auctores in Cathalogo recenſitos
Hoſtien.in Summ.de decim.num.1.

QVAERO PRIMO, de defini-
tione decimæ.
Reſpondetur, quòd omiſſis
alijs deſcriptionibus, ſic po-
1 teſt † definiri; omnium bonorum licitè
quæſitorum quota pars Deo, eiuſque mi-
niſtris,diuina inſtitutione, humana verò
conſtitutione dictante etiam naturali ra-
tione,debita.Hæc definitio colligitur quo
ad

Digitized by Google

ad ſui partes ex infraſcriptis iur. & allegatis Doct. maximè verò ex Couar. d.nu. 2. & Rebuf.d.tract.q.4.Hoſtienſ.in ſumm. tit.de decim. §. quid ſit decima, & Card. conſ.26.pro euidentia,Turrecrem.in cap. reuertimini,num.7.16.quæſt.1. Sot. lib. 9. de iuſt.& iur.queſt.4.art.6.& alijs. Primò
2 dicitur in definitione,omnium † bonorũ, vt probatur in cap.non eſt in poteſtate, de decim. ibi, de omnibus bonis decimæ ſunt miniſtris eccleſiæ tribuendæ,& patebit ex infra dicendis,cap.4.quæſt.1.Secun
3 dò dicitur, licitè † quæſitorum; habetur enim in cap.ex tranſmiſſa,hoc tit.noſtro, fidelis homo de omnibus, quæ acquirere poteſt,decimas erogare tenetur:illa enim quæ iniuſtè quis acquirit,tenetur reſtituere,alias peccatum non remittitur, c.peccatum,vbi Doct.de regul. iur.in 6. cum ſimil. & Deus de noſtra ſubſtantia honorandus eſt,Prouerb.3. & ſpecies quædam furti eſt de alieno largiri, l.ſi pignore, ff. de furt. & quod decima de illicitè acquiſitis ſolui non poſſit,nec debeat, latè probat Tyndar.d. tract. num.45. & ſeqq. Rebuf.eodem tract.q.5.nu.18.& 19. Hiſpan. in reg. decim. verſic. tertiò quærebatur, num.2.3.& 4.& verſic. decimò fui interrogatus,num.3.4.& 5.& nos infra d. cap. 4. queſt. 2. vbi hoc latius diſtinguemus. Tertiò ſubditur in definitione,quota pars
4 hoc eſt,decima,† cap.1.& cap.cum homines, & per totum, hoc tit. licet enim aliquando ſoluatur duodecima, quintadeci-
5 ma,vigeſima, vel alia † quota, ſemper tamen habetur pro decima, vt conſtat ex c. in aliquibus,§.fin.cum ſuis concord. eod. tit. & fuſius de decim. & latè probat Rebuf.d.tract.q.13.nu.46.& ſeqq. Tynd.eod. tract.nu.31.32.& 34.quicquid dicere voluerit contra iura expreſſa Hiſpan. d. reg. decimarum, verſic. decima eſt iure naturali, num.13.& 15. de quo etiam nos infra c.5.q.4. Quarto dicitur, Deo, eiuſque miniſtris debita. Hæc pars colligitur ex dictis in ſuperiori cap.quæſt.4. vbi cauſas attulimus,cur introductæ ſint decimæ.Reliqua pars definitionis patet ex eodem ſuperiori cap.quæſtione prima, ſecunda, & tertia,maximè vero ex Couar.d. c.17. num.2.& 3. & Vaſq.dict. cap.89. num. 1. & ſeqq.

Vide citatos in corpore.

QVAERO SECVNDO, Cur magis electa fuerit decima pars, quam vigeſima, vel alia quota.

Reſpondeo, quod quamuis Innocen. in rubr.de decim.dicat,nullam poſſe aſſignari rationem,cum Dei incomprehenſibilia ſint iudicia:Hoſt.tamen in cap.a nobis,de decim.& S.Thom.d.q.87.artic.1. quem ſequuntur Tyndar.d.tract.de decim.num. 29.& Rebuf.eod.tract.quæſt.2.num.8.di-
6 cunt, † quod ideo Deus elegit numerum
7 denarium, quia erat † primus terminus numerorum, cum vltra cum non procedatur,niſi iteretur,&ſic aliquid perfectionis habet,vt etiã latè inter cęteros oſtendit Tiraquell. de præſcript. §.1. gloſ.4. in princip.& Petr.Burg. de myſter.num. tit. de numero denario; vnde qui dat decimam retentis nouem partibus, ſignificat, imperfectionem ad ſe pertinere, perfectionem verò a Deo expectandam; &
8 Deus iſtam†partem,tanquam Leuitis ſufficientem,& populo non moleſtam retinere voluit,vt ſcribit Abul. ſuper Matth. 23. quæſt.56.

Valet tamen conſuetudo, vt loco decimæ vigeſima, vel quintadecima, vel alia quota portio ſoluatur, vt iam præmonuimus, & latiùs trademus infra cap. 5. q. 4. concl.1.

QVAERO TERTIO, Quid differant decimæ a Primitijs & Oblationibus.

Reſpondeo, communem illam diſtinctionẽ eſſe,quod
9 decimę † ſunt quota pars frugum,& aliorum licitè acquiſitorum debita ex præcepto Eccleſiæ miniſtris,vt ſupra declaratũ
10 eſt;at verò primitię † ſunt ſolum primę, quę naſcuntur, fruges, ſeu prima frugum pars;oblationes autem,quicquid Deo,vel eccleſię,eiuſue miniſtris voluntariè exhibetur,regulariter loquẽdo. Hęc diſtinctio aperte colligitur ex Doct. fere omnibus ſup.alleg. maxime vero ex Soto d. l. 9. de iuſt.& iur.q.3.ar.1.& q.4.ar.1. D.Tho. & Caietan.2.2 queſt.86.& ſequen.artic.primo,Rebuff. dict. tractat. de decim. queſt. prima,num.17.& ſeqq. Tyndar. eodem tractat. num. 84. & tribus ſequentib. Hiſpan.

ſpan.dict.tract.reg.decim. quæſt. 7. & 8. Petr.Greg.Tholoſ.Partit.iur.can.l. 1.titul. 23.& duob. ſeqq.Doct.in rubr de decim. Marian.Socin.in tract.de oblat. libel.1. & quinque ſeqq.Troyl.Maluit. ſimil. tractat. fere per totum.& Io.Azor.par.1. Inſtitut. Moral.lib.7. cap.38. ac nouiſſime Franc. Suarez de Relig.tom.1.tract.2. lib.1. præſertim cap.3.8. & 9. quem auctorem non niſi poſt hæc a nobis ſcripta vidimus.

SVMMAE RERVM.

1 *Genera decimarum quot, & quæ ſint.*
2 *Quarta Epiſcopalis, vel potiùs decima Papalis ſubrogata eſt loco decimæ, quam olim ſoluebant Leuitæ Sacerdotibus.*
3 *Oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium, quarumdam decimarum veteris legis loco ſubrogatæ ſunt.*
4 *Species decimarum quamplures remiſſiuæ.*
5 *Decimarum communis eſt diuiſio, vt aliæ ſint prædiales, ſeu reales, aliæ perſonales.*
6 *Prædiales, ſeu reales decimæ, quænam ſint.*
7 *Perſonales decimæ, quæ ſint.*
8 *Venationum, & aucupiorum decimæ an ſint reales, perſonales, vel mixtæ; & quid de fœtibus animalium; num. ſeq.*
9 *Mixtarum decimarum ſpecies an detur.*
10 *Perſonales decimæ etiam nunc debentur. Idem, & multò magis de realibus, & mixtis; num. 11.*

Quotuplex ſit Decima. Cap. III.

Vide Rebuff.de decim.quæſt.3.
Tyndarus de decim.in prim.
Hoſtien.in Summ.de decim.num.3.

QVAERO PRIMO, Quot ſint genera decimarum? Reſpondeo, quòd, vt habetur in c.1.de decim. olim fuerunt
1 in veteri lege † quatuor genera decimarum. Primum earum, quæ ſoluebantur a populo Leuitis, de quibus Exod. 22. & 2. Eſdr. 10. Et hæc erat decima frugum pars, quam etiam debet ſoluere populus Chriſtianus, vt infra dicam cap.ſeq. Secundum erat earum, quas Leuitæ ex decimis ſibi ſolutis dabant Sacerdotibus, de quibus,
2 Num.18. Et loco harũ ſubrogata eſt † quarta, quæ datur Epiſcopo a presbyteris parochialibus, vt reſoluit Tynd.d.tract.de dec.n.1.& Abb. d.c.1: de qua habetur, & traditur per Doct.in c. requiſiſti, de teſt. vel potiùs illa decima, quæ aliquando imponitur per Summum Pontificem, ſuper beneficijs, vt docet D.Tho. d. q.87. art. 4. ad 3.Rebuf.d.tract.de decim.q.3. nu.3. & Couar.d.c.17.n.3. de quo genere nos hic non agimus, de eo autem habetur in Clemen.fin.de decim.& in Extrauag.vnic.eo. tit.in commun.& vtrobique per Doct. & nos ſeparatim agemus in poſtremo cap. quod Appendicis loco erit adhunc, quem inſtituimus, tractatum. Tertiũ genus erat decimarum, quas in horreis recondebat, & ſeparabat quiſque de populo, vt comederet eas, cum iret in templum Hieruſalem, accerſitis in veſtibulo templi Sacerdotibus, & Leuitis ad conuiuium Deut. 12.& 14.de quo etiam in can. his ita, 13.
3 q.1.harum autem loco † ſubrogatæ ſunt illæ oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium. Quartum genus erat earum decimarum, quæ pauperibus erogabantur, vt habetur Deut.16.& hæ hodiè quoque, licet impropriè, remanent; debemus enim quod ſupereſt dare in eleemoſynam pauperibus, Luc.11.

QVAERO SECVNDO, Quot ſint ſpecies decimarum? Reſpondeo, quod ſumendo primum genus decimarum ex quatuor ſupradictis, quoniam illi propriè nomen decimarum conuenit;
4 omiſſis etiam alijs † ſpeciebus decimarũ, quę aut in vſu non ſunt, aut ex perſonis, quibus ſoluuntur, alijſque qualitatibus ſumptæ conſtituuntur, de quibus latè per Rebuf.d.tract. de decim. q. 3. num.14. & multis ſeqq.& Hoſtien.in ſum. tit. de dec. §.quot ſint eius ſpecies: potiſſima, & com
5 munis decimarum diuiſio illa † eſt, nimirũ, in perſonales, ac reales, ſeu prædiales, quã amplectitur Tynd.d.tract.n.4.Rebuf.d.q. 3.n.28.vbi etiam dicit, eſſe communem partitionem; hæc etiam colligitur ex Hiſpan.de reg.decim.in princ.ex S.Tho.2.2. q.87.art.2.Sot.d.lib.9.de iuſtit. & iur.q.3 art.

artic.1.Couar.dict.capit.17. num.2.& ex
omnibus,qui de decimali materia ſcripſe-
runt.

Prædiales,ſeu reales decimæ ſunt, quę
6 de fructibus perceptis ex re, vel prędio
ſolui debent,cap.1.cap.ad Apoſtolicæ, &
c.peruenit,de decim tradit Rebuf. d. q.3.
num.32.Hoſtien. d. §. quot ſint eius ſpe-
cies,Tynd. d. num.4. & alij paſſim. tales
ſunt decimæ frumenti, & vini. Perſona-
7 les†ſunt,quæ ex acquiſitis ex induſtria,
artificio,vel contemplatione perſonæ ſol-
ui debent,tex. d. c.ad Apoſtolicę, & ibi
Gl.& in cap.decimę,16.quæſt.1. huiuſmo
di ſunt pecuniæ ex negotiatione, vel ex
8 bello acquiſitæ. ad has † etiam reducun-
tur venationes,piſcationes,& aucupia,vt
voluit Innoc.in c.non eſt in poteſtate, de
decim. cui conſentire videtur Tynd. vbi
ſup.num.5.& Rebuf.d.tract.quæſt.8.num.
16.quamquam & reales appellare poſſe-
mus,ſeu etiam prædiales,quoniam in ter-
ra,& aqua viuunt,ac gignuntur, l. cum
quidam, ff.de fund. inſtruc. ad quod facit
c.commiſſum,de decim.niſi velimus con
9 ſtituere tertiam†quandam ſpeciem deci-
marum mixtarum,prout non ſine ratione
conſtituit Hoſt.in ſum.tit.de decim. verſ.
quot ſint eius ſpecies,Rebuf.d.q.3.nu. 33.
in qua ſpecie ijdemmet collocant fœtus
animalium,per rationes,&iura,de quibus
per eos; quod & facit Io. Azor. Inſtitut.
Moral.par.1.lib.7.cap.34.quęſt.3. Nauar.
conſ.1.num.8.de decim.volum.1.&in Ma
nual.cap.21.num.29.vbi etiam admittunt
d.ſpeciem mixtarum decimarum.
10 Hæ vero decimæ perſonales † etiam
nunc debentur,Inn.in cap.fin. de paroch.
Gloſ.cap.fin.de pœn.diſtin.6.Butr.&Abb.
in cap.in aliquibus,de decim. Rebuf. d. q.
3.num.30. & eſt tex. ſatis clarus in c. de-
cimæ, 16.q.1. vbi Gloſ. & Doct. optimus
etiam tex.in cap.paſtoralis,vbi omnes,de
11 decim.Quoad reales†vero & mixtas cla-
riſſimi iuris eſt, patetque tum ex tot. ti-
tul.de decim.tum ex ſup.dictis, & inf. di-
cendis.

SVMMAE RERVM.

1 *Decima ſoluenda eſt de omnibus terræ fru ctibus,& alijs prouentibus.*

2 *Decima ſoluitur de omni frumento,& grano:Idem in palea; num.3. Idem in fabis,& alijs leguminibus: nu.4.Idem in nucibus, caſtaneis, & aliorum fructibus arborum;num.5.*

6 *Decima ſoluitur de fœno, quod in faſciculos,redigitur,& num.11.*

7 *Decima ſoluitur ex lino,& canape. Idem in croco;num.8.*

9 *Decima ſoluitur de vino.Idem de oleo, & melle;num.10.*

11 *Hortorum decima quomodo ſoluatur.*

12 *Ager,qui ſæpius in anno fructus profert,toties decimabitur.*

13 *Lignorum decima ſoluitur Parochię, vbi creuerunt.*

14 *Paſcuorum,hoc eſt,paſturæ iumentorum decima ſoluitur,ſi locentur,ſeu vendantur;eſtq; prædialis decima.*

15 *Decima ſoluitur de lacte,lana,fętu, & alijs fructibus animalium.*

16 *Animalium decima cui Eccleſię ſoluatur; & quid de lacte,lana,& fętibus; num. 17.*

18 *Decima ſoluitur de apibus, earumq; fructu,cæra,& melle.*

19 *Decima ſoluitur de venatione. Idem de piſcatione,& piſcariis;num.20.Idem in aucupio;num 21.*

22 *Decima ſoluitur de domibus, ſeu earum penſione:& quid ſi conſtruatur domus in agro;num.23.*

24 *Decima ſoluitur de omni artificio:atq; adeo de negotiatione;num.25.*

26 *Milites ſoluere debent decimam de captis in iuſto bello;immo etiam de ſtipendiis: num.27.*

28 *Aduocati,& Doctores,qui militare dicuntur,tenentur de ſuo lucro decimam ſoluere.Idem in Procuratore,ſeu Cauſidico,& Notario;num.29.*

30 *Decima ſoluitur de lucro aduentitio, & profectitio.*

31 *Mercenarius de mercede ſua ſoluit decimam.*

32 *Decima ſoluitur de furnis,hoc eſt,de commodo illorum.*

33 *Decima ſoluitur de lapicidinis, & quomodo.Idem in auri, aliorumue metallorum fodinis;num.34.*

35 *Molendinorum quorumcunque decima ſoluitur,& quomodo.*

De-

36 Decima ſolnitur de omni lucro.

37 Decima non ſoluitur de legato, vel hæreditate, neque de quibuſcunque immobilibus acquiſitis, ſeu potiùs eorum acquiſitione; num.38.

39 Illicite acquiſitorum decima prædialis ſoluenda eſt.

40 Decima ſequitur quemlibet poſſeſſorem, ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum.

41 Decima ſoluitur ex terra ſeminata furtiuo ſemine.

42 Perſonalis decima de illicitè acquiſitis ſoluitur, vbi dominium transfertur, nec competit ſoluenti repetitio; ſecus ſi vel dominium non transfertur, vel ſi transfertur, datur repetitio; num.45.

43 Meretrix, & hiſtrio ſoluunt decimam perſonalem; Eccleſia tamen ab his non recipit, niſi pęnitentiam egerint; num.44. & num.49.

46 Decima ſolui non debet de captis in bello iniuſto, cum ea obnoxia ſint reſtitutioni.

47 Vſurarum, ac rerum per vſuram acquiſitarum decima perſonalis non ſoluitur.

48 Dominium vſurarum, & rerum per vſurã acquiſitarum transfertur in vſurarium, quamuis detur repetitio.

49 Meretrix quamuis turpiter accipiat non tenetur tamen ad reſtitutionem eorum, quæ acquiſiuit ex meretricio.

50 Nouale quid ſit, & quomodo definiatur.

51 Decima ſoluitur etiam ab habente priuilegium noualium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur.

52 Noualium decimę ſoluendæ ſunt vbi de eis quis non habeat priuilegium.

53 Noualium decimæ debentur Parochiæ, in cuius finibus ſurgunt. Quid ſi noualia appareant intra duas Parochias, & neſcitur, in cuius finibus; num.54. & quid ſi limites apparent; num.55.

56 Religioſi omnes ſunt exempti a ſolutione decimarum de noualibus, quæ proprÿs manibus, ſeu ſumptibus excolunt; eſtque huiuſmodi priuilegium perpetuum. Idem eſt in Templariis, & Hoſpitalarÿs; num. 57. ſecus ſi ab his exemptis ea noualia tradantur alÿs excolenda; num.58.

59 Exẽpti a ſolutione decimarũ de noualibus, tenebuntur ſoluere ſi ad id ſe pacto adſtrinxerint, aut ſoluendo tacitè renuntiauerint priuilegio; nu.60. Idem ſi Eccleſiæ olim ex ÿs haberet emolumentum, aut inde poſtea enormiter lęderetur; num.61.

62 Priuilegium exemptionis noualium quomodo perpetuum dicatur.

63 Exempti a ſolutione noualium ſoluunt decimas de noualibus conductis. Item de poſſeſſionibus acquiſitis poſt Conc. Generale; num.64.

65 Priuilegium conceſſum clericis percipiendi decimas alienæ Parochiæ comprehendit etiam noualia. Secus ſi conceſſum fuerit laicis, licèt decimæ in feudum fuerint datæ; num.66.

67 Priuilegium non ſoluendi decimas ad noualia non extenditur; Secus vbi priuilegium ſolum conceſſum fuit de non ſoluendis decimis de laboribus propriis; num.68.

69 Priuilegium non ſoluendi decimas noualium, intelligitur de ÿs noualibus, in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quaſi poſſeſſionem iuris percipiendi decimas; vel quæ eo tempore iam præſciſſa fuerant.

70 Priuilegium percipiendi decimas noualium aliquibus conceſſum pro ea parte, qua veteres poſſidebant, non extenditur ad aliã, quam illam partem; probarent autem, ſe poſſediſſe aliquam partem tempore priuilegÿ, ſi eam ante priuilegium per tempus immemorabile, & nunc ſe probarent poſſidere; num.71.

72 Priuilegium percipiendi decimas noualium pro parte, qua veteres poſſidebant, non extenditur vltra dimidiam partem. limita tamen ſecus eſſe in monachis Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus; numero 73.

74 Priuilegia decimarum maxime noualium vbi incipiunt nimis grauare Rectores, quomodo moderanda ſint per locorum Ordinarios.

75 Religioſi ẽt exẽpti decimas antiquas habẽtes ex donatione laicorũ, aut earum partem in aliquibus Eccleſiis, non poſſunt pro eadem portione, vel ſimili ſine cauſa nouales ſuperuenientes exigere.

76 Remittens debitas ſibi decimas, nouales quoque remiſiſſe videtur; dummodo remiſſio fiat legitimè, & ſecundum canonicas ſanctiones, ac iuſta de cauſa; nu.77. & 78.

79 *Præſcribens decimas in vno loco, ſi ſtant ibi noualia, non habebit decimas noualium. Idem in percipiente decimas ex conſuetudine; num.83.*
80 *Præſcriptio non eſt ſine poſſeſſione.*
81 *Præſcriptio odioſa eſt, & reſtringenda.*
82 *Beneficium benignè eſt interpretandum.*
84 *Preſcribens decimas in vna parte fundi, percipiet quoq; noualia in alia parte eiuſdem fundi.*
85 *Poſſidens noualia per tempus immemoriale, illa preſcribit; immo etiam ſi per 40. annos poſſideat cum titulo colorato, & num. ſeqq.*
86 *Nouales decimæ eodem tempore præſcribuntur, quo ueteres.*
88 *Poſſeſſio an in noualibus admittatur.*
89 *Præſcribens decimas in vno territorio, habebit quoq; noualia impropriè ſumpta.*

De quibuſnam rebus ſoluatur Decima. Cap. IV.

Vide S.Thom.2.2.quæſt.87.art.2.vbi Caiet.& Porrecta.
Abulen.in Matth.c.23.q.146.152.cum multis ſeqq.& quæſt.190.
Sot.de iuſt.& iur.lib.9.quæſt.4. artic.2.fol. 282.
Rebuff.de decim.quæſt.8.
Andreas Hiſpanus de Regulis decimar. §. decimo fuit interrogatus.
Hoſtien.in ſumm.de decim.num.5.

QVAERO PRIMO. De quibus frugibus, ac fructibus, ſeu prouentibus debeat ſolui decima.
Prima Concluſio. De om-
1 nibus terræ fructibus,& prouentibus†ſoluenda eſt:tex.in c.non eſt,& c. nuntios, c. ex parte il 2.& alijs quamplurimis iuribus eiuſdem tit.de dec.plene tradit Henr.Boic. c.peruenit,eod.tit.Marc.Mantua conſ.1. n. 31.& Andr.Hiſpan.in ſæpius alleg.reg.decimar.verſ.decimo fui interrogatus; vbi recenſet omnes fere fruges, ac fructibus, ex quibus ſoluuntur decimæ.

Rebuff.de decim.q.8.n.1.Rota in Mediolanen.decimar.S.Iuliani 18.Martij 1613 coram Pamphilio Iuniore in Sabinen.decimarum 9.& 28.Maij coram Gipſio.

Ex quo infertur primò, ex omni frumen-
2 to,& grano†ſolui decimam,tex. c.non eſt,
de decim.not.Rebuf.d.tra[illegible].quæſtion.8.
num.3.Hiſpan. d.verſic.num. [illegible]imò, idem
3 †in palea,Rebuf. & Hiſpan. ibid. Abb. d.c.
peruenit,de decim.Ratio eſt, quia palea
eſt in fructu,l.adeo,§.cum quis, ff. de acq.
4 rer.dom. Secundo ex faba, † & alijs legu-
minibus,tex.eſt in cap.3.de decim. Rebuf.
dict.quæſt.5.num.4.Hiſpan.vbi ſupra. Ter-
5 tio, † ex nucibus amigdalis, caſtaneis, &
alijs fructibus arborum,text.in capit.deci-
mæ, 16.quęſt.1.dict.cap.non eſt,& cap. cũ
homines,de decim.not.Bertrand.conſ.247.
volum.3.Hiſpan.loco cit.Rebuf.d. quæſt.5.
num.5.Quarto,ex fœno, quod in faſcicu-
6 los†alligatum redigitur,tex.d.c.peruenit,
eod.tit.not.Rebuf.d.q.8.num.9. Hiſpan. d.
num.1.quod ſi herba creſcat ſolum pro pa
ſcuis iumentorum, tunc puto, id facien-
dum,quod mox dicam de herbis hortorũ,
quæ creſcunt ad veſcendum. Quinto, ex
7 †lino,& canape,Hiſpan.ibid.Rebuf. d.q.8.
8 num. 8. idem eſt † de croco, vt poſt Au-
frer q.129.Anchar.in c.ad Apoſtolicæ,in
1.not.de decim.& Boer.tradit Rebuf. d. q.
8.num.8.& 3. & quæſt.13. num.41. Sexto,
9 † de vino,tex.eſt in cap.non eſt, eodem
titulo.

De oliuis,ex quibus propter earum exeguitatem per multum temporis ſpatium,decima non eſt ſoluta, ſi poſtmodum olíueta multum exeruerit, decima ſoluenda eſt Rota in Ciuitaten. decimarum 26. Martij 1618.coram Veroſpio.

10 Idem†de oleo,& melle, & in ſpecie te-
net Rebuf.d.q.8.n.8.Hiſpan.loco cit. Septi
11 mo,†de hortis,vt eſt tex.d.cap.non eſt, &
not.Rebuf.d.q.8.n.7.& 8.Hiſpan. d.num.1.
Sed diſtinguendum eſt, nam aut horti ſunt olitorij,in quibus tantum herbæ, vt caules, & alia olera creſcunt veſcendi gratia; & tunc ad vſum Rectoris ex illis decima itadari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat, quantum ſibi opus eſt illo die; & ſic per ſingulos parochianos diſcurrat, demum ad primum reuertatur, vt poſt Io. And.dict.cap. peruenit, docet Rebuf. dict. num.7.

Aut

Aut ſi eſt conſuetudo,quod decimæ olerum ſoluantur in pecunia,& non in ſpeciebus,illa eſt ſeruanda vt tenuit Rota in Pampilonen.Vicariç 5.Iulij 1593.coram Gipſio cum in hac re attendatur conſuetudo loci Abb.in cap. aliqui nu. 3. de decim. Rebuff.eod.tit.quæſt.3.num.46. & decimę ſolui debeant, prout magis expedit Eccleſiæ,vt dixit Rota in dicta Pampilonen.& in Vlixbonen. foliorum Moronum de anno 1581.coram Gipſio,& adnotauit Reuerendiſſimus Coccinus in deciſ. 281. lib. 2. vbi quod eſt in facultate Eccleſiæ recipere in fructibus,quod alias in pecunia recepit.

Aut illi horti continent fabas,vel alia legumina; tunc ſi in parua quantitate colliguntur,ita vt ſolum ſufficiant ad quotidianum vſum,idem dicendum, quod de caulibus, ac de alijs oleribus; ſin autem in magna quantitate,ita vt alijs vendantur, tunc de ijs integra decima ſoluetur,prout ſupra in ſecunda illatione de leguminibus diximus.Quod ſi ſæpius idem ager in anno fru
12 ctus proferat, † toties decimæ ſoluendæ ſunt,prout deciditur in cap.ex parte, il ſecondo,de decim.& not.Rebuf.dict.num.7.
13 Octauo,† de lignis,Card.& alij dict.cap. peruenit,Rebuf.d.q.8.num.26.Hiſpan.d.n. 1.Azor.dict.cap.35.quæſt.9.nimirum,vt ex decem faſciculis decimus ſoluatur Rectori illius parochiæ,vbi ligna creuerunt.Nono,
14 de paſcuis† hoc eſt,paſtu a iumentorum, quę locatur,vel venditur,cap.commiſſum, vbi Abb.de decim.Rebuf.d.q.8.num.22. Hiſpan.d.num.1.Card.Clem. 1. num. 15. de decim.vbi dicit eſſe prædialem decimam.
15 Decimo,de lacte,† lana, fœtu, & alijs fructibus animalium;

Quod ſi in loco,vbi Decimæ animalium exigebantur ſerantur deinde frumenta, & blada,ex frumento, & bladis decima ſolui debet cum teneantur hæc ſubrogata loco priorum fructuum,qui ab initio percipiebantur,cap.cum in tua vbi Butr.Abb.& alij,& in c.commiſſa de decim. & Rota in deciſionibus infra citandis.

Sic interpretatur paſcua,de quibus in d. cap.commiſſum,Io.Andr.ibidem; quod ue animalibus debeatur decima, tex.eſt, d.c. non eſt,de decim.& in Clem. 1. vbi Card. quęſt.15.eod.tit.

Vndecimo de Piſcibus ſolui debet decima Rota in Vlixbonen. Decimarum Piſcium 23.Ianuarij 1568.coram Oradino, quæ eſt deciſio 292.in manuſcr.Abulen. in Matt.cap.23.quæſt.160.vult de piſcatione; quæ fit in flumine publico, ſiue priuato, ſiue proprio abſq; ſolutione penſionis ſoluendas eſſe decimas de lucro piſcationis, de piſcatione vero, quæ fit in ſtagno, vel flumine aut alio loco propter quam ſoluitur penſio ſoluendam eſſe decimam de prouentibus per cap.peruenit de decim.

Item de folijs Moronum decima ſolui debet ſaltem ex conſuetudine Seraph. deciſ.827.

Item ex ſaccaro decima ſolui debet, qui ad effectum decimarum reputatur potius fructus naturalis,quam induſtrialis Put.deciſ.80.lib.1.

Rota in Mediolanen.decimarum 8.Febr. 1610.coram Marcomontio Ferrett. conſil. 195.num.2.lib.1.

16 Soluitur autem hęc decima † illi Eccleſiæ,in cuius parochia animalia paſcunt, & morantur;Alciat.conſ.29.num.5.tom.1.lib. 1.poſt glo.in cap.ad Apoſtolicæ,de decim. Vgo,& alij in cap.decimas,16 q.1.& Doct. mox allegandi.quod ſi in duabus parochijs paſcant;vel in vna iacent, & dormiant, in alia paſcant, huiuſmodi decima diuidenda eſt,vt latè & optimè probat Rebuf.d.q.8.n. nu.11.& q.6.num.25.& 26. quod idem tenet S.Thom.d.q.87.a.3.& ibi Caiet.Nauar. conſil. 1.num.9.de decim.volum.1.licet aliter cum intellexerit Azor.d.cap. 35. q. 15. qui huic opinioni tanquam communi adhæret:atq;etiam aliter diſtinguat Card. d. Clemen.1.num.15.& 16. quem videre po-
17 teris.Decima † lactis debetur ei Eccleſiæ, vbi extrahitur,& caſeorum illi,in qua fiūt, vt poſt Boer.tenet Rebuf.d.q 6.nu.17. lanę vero, & fœtus illi Curato, in cuius parochia naſcuntur;modo tamen ibi per ſe, & non per accidens naſcantur, puta quia pecudes fugerunt cauſa belli, vt in terminis poſt alios fuſe oſtendit Bart. Cæpol. conſ. 24.ciuil.lib.1.per totum.Alia de his,ſicut & de animalibus,videbis apud Rebuf. d. q. 6. & 8.& Nauar.d.conſ.1.poſt num.6. Vnde-
18 cimo,† de apibus, ſeu fructu earum, hoc eſt,cera,& melle ſoluitur decima, c. nuntios,eo.tit.vel de pecunia,quam ex melle,

& cera habuerunt vendentes, Doct. d. cap. nuntios, Rebuf. d. q. 8. n. 15. ſolui autem debet, vbi apes conſiſtunt, vt poſt Anchar. & Roſred. tradit Rebuf. loco cit. Saue de apũ examinibus aluearibuſue ipſis puto eſſe ſoluendam decimam, vt habet conſuetudo teſte Azor. d. c. 35. q. 9. quoniam decima de fructu ſolum, & lucro ſoluitur, d. c. paſtoralis, cap. peruenit, c. nuntios, de decim. cũ
19 ſimil. Duodecimo † de venatione, habemus tex. in d cap. non eſt, vbi not. Innocen. Abb. & alij, Rebuf. d. q. 8. num. 15. vbi etiam dicunt, hanc eſſe decimam perſonalem: idem
20 de piſcatione † concludit ibidem Rebuf. & num. 10. ſanè de piſcarijs, vbi videlicet piſces ali ſolent. tex. habemus in cap. peruenit, de decim. quod ſoluenda erit illi Eccleſiæ, vbi ſtagnum eſt, vt docet Rebuſ. d. nu.
21 10. De aucupio † quoque decima ſoluenda eſt; tum quia venatio quædam eſt; tum quia cum fructu eſt, l. item ſi fundi, §. ſed ſi inſula, ff. de vſufr. & ita concludit Rebuf. d. q. 8. num. 17. & ante eum Anchar, d. cap. non eſt, colum. 2. Quod autem ad piſces, aues, aut feras attinet, ſoluenda non eſt de ijs decima, ſi fructum non afferant, quia voluptatis ſolum gratia includantur, vt optime docet inter alios Azor. dict. quæſt. 9. vbi etiã monet, quod, ſi captæ vendantur, erit decima perſonalis, ſi includantur ad eſum, erit prædialis. Decimotertio, de domibus, ſeu
22 de earum penſione † ſolui debet decima, cap. paſtoralis, & cap. commiſſum, vbi But. & alij de decim. Rebuf. d. quæſt. 8. num. 21. Hiſpan. dict. num. primo. Idem ſi in agro
23 † conſtruatur domus. nam vel eius penſionis decimam ſoluere debebit dominus, vel eam ſaltem, quam prius de agro ſoluebat, d. cap. commiſſum, vbi Card. & alij, Rebuf. d. num. 21. Quodſi in area, vel platea domum extruxit, aut arbores ſeuit, omnino fructus, qui nunc percipiuntur, decimę integræ ſubiacebunt, vt ex communi reſoluit Azor. d. n. 35. quæſt. 10. pro quo facit, quod de noualib. decimus infra quæſt. 3. huius cap. præſertim vero concl. 1.

Secunda Concluſio. De omni artificio
24 † ſoluitur decima, tex. eſt in cap. decimæ, 16. quæſt. 1. ibi, de negotio, & artificio ſolue decimas, vbi Gloſ. & Doct. id adnotarunt, & Rebuff. dict. quæſtion. octaua, num. 19.

Vnde infertur primo, quod de negotiatio-
25 ne ſoluitur decima, tex d. cap. non eſt, & cap. paſtoralis, de decim. atque adeo mercator ſoluere tenetur decimam de lucro, quod percipit in ſingulos annos, vt notant ibi Doct. necnon Rebuſ. dict. quæſt. octaua, nu. 18. Hiſpan. dict. num. primo, quæſt.
26 10. Secundo de militia, † ſeu capitis in iuſto bello, text. dict. cap. non eſt, quin &
27 de ſtipendijs, quæ milites habent, vt not. ibidem Abb. & Rebuf. dict. quæſt. octaua, num. 20. Immo, cum Doctores, & aduocati, militare dicantur, C. de aduoc. diuer.
28 iud. tenentur & ipſi de collecta ſcholarum, & aduocatione ſoluere decimas, dict. cap. decimæ, 16. quæſt. 1. & not. ibid. Gloſ. in verbo, negotio, & in cap. paſtoralis, verba, quaſi de lucro, Rebuff. dict. tract. de decim. quæſt. 12. num. quinto, Hiſpan. d. quæſt. 10. num. 2. & dict. quæſt. octaua, num. 20. Anchar. d. cap. non eſt, Azor. dict. quæſt. nona. Idem in Procuratore ſeu Cau
29 ſidico de procuratione, † & notario de ſcriptura, Andr. Hiſpan. dict. quæſt. 10. num.
30 2. idem † de lucro aduentitio, & prefectitio, Rebuff. dict. quæſt. 8. num. 2. Hiſpan. in allegat. tract. ſeu reg. decimar. quæſt. 12. Ter-
31 tio, mercenarius de mercede ſua † ſoluere debet decimam. Gloſ. loc. cit. per dicto capitulo decimæ, Hiſpan. dicta quæſtione decima, numero primo. Rebuff. ſup. quęſtione quinta, num. 16. Idem de inſtitore quoad lucrum ſuum, poſt Lugd. Hoſtien. & Butr. probat Rebuff. dict. quæſt. 5. num. 17. Idem de famulis, modo perſonæ ſint liberæ, ſerui enim, cum nihil proprij habeant, non tenentur, docet Azor. dict. lib. 7. capit.
32 35. quæſt. 1. Quarto, de furnis † quoque decima ſoluitur, hoc eſt de commodo illorum, ſiue illud in pane, ſiue in pecunia, ſiue in quauis alia re conſiſtat; ita tradiderunt plerique Doctor. dict. cap. paſtoralis, & c. peruenit, eodem titul. Rebuff. dicta quæſtione octaua, num. vigeſimo. Quinto, de
33 lapicidinis † decimæ ſoluuntur, vt docet Ioan. Andr. & alij dict. cap. peruenit, Azor. dict. quæſtione nona, non quod ex decem lapidibus detur vnus, ſed ex pecunia, quam inde quis lucratur, Eccleſiæ, vbi audit diuina, decimam ſoluit, vt ibi Ioan. Andr. & Rebuff. dicta quæſtione octaua, num. 23. adno
34 tauit. Idem † dicendum de argenti, & auri,

ri,aliorumque metallorum fodinis, vt tra-
dit Io.And.Butr.& alij d.cap.peruenit, Re-
buf.dict.quæſt.8.num.24.Hiſpan. d.q. 10.n.
1.Azor.poſt alios nonnullos, quos allegat,
dict.quæſt.9.Sexto,de molendinis etiam
35 † ſoluitur decima;vt,ſi decem ſextaria ſili
ginis, tritici, aut alterius grani molendini
nomine quis lucretur, tenetur vnum pro
decima ſoluere,cap. peruenit,eod. idem
eſt in molendino ad ventum, cap.ex tranſ-
miſſa,eod.tit.& in eo,quod catena tenetur
ſuper fluuio vt in ſpecie voluit Rebuf.dict.
q.8.num.6.quodſi pecunia pro molendini
penſione ſoluatur,ex illa pecunia decima
ſoluitur illi Eccleſię,in qua ſitum eſt molen
dinum,vt ibidem tradit Rebuf. Et ſic præ-
dialis eſt,iuxta ea,quæ latiùs infra,dicam
cap.6.

Tertia Concluſio.Quamuis de omni lu-
36 cro†ſoluatur decima,cap.ex tranſmiſſa,
37 de decim.ſecus tamen eſt†in legato,vel hę
reditate,ſiue ex teſtamento,ſiue ab inteſta-
to:& ſiue in extraneum, ſiue in legitimum
hęredem perueniat, vt voluit Gloſ. d. cap.
paſtoralis,verb.quaſi de lucro;Rebuf. d. q.
8.num.31.quicquid in hoc diſtinxerit alia
gloſ.dict.cap.decimæ,verbo,negotio,16.q.
1.quam ſequitur Silueſter,verbo,decima,
q.6.& Azor.d.c.35.q.8.& alij relati per gl.
d.verb.quaſi de lucro, vt extraneus,nō ſuus
38 teneatur.Immo†& ex immobilibus abſolu
tè non ſolui decimam,voluit gloſ.dict.ver-
bo,quaſi de lucro,Turrecrem.in dict.c. de-
cimæ,ſub num.2.16.quæſt.1. Guliel. Bene-
dic.in cap.Raynutius,in verbo,& vxorem,
num.256.de teſtam.Rebuf.d.num.21.&32.
& Doct.communiter in cap.commiſſum
de decim.quod etiam tandem fatetur Azo.
d.c.35.q.11. An vero de dote Eccleſiæ, &
prædijs Eccleſiaſticis ſoluatur decima, di-
cam inf.c.ſeq.q.1.

Vide Hoſtien.in Summ.num.12.de decim.

QVAERO SECVNDO, An de il-
licitè acquiſitis ſoluatur deci-
ma.

Prima Concluſio. Communis
39 eſt reſolutio,quod de prędialibus†ſoluen-
da eſt decima,quam ſequitur Gl.d. c. deci-
mæ,verb.negotio,vbi Turrecr.nu.5.& alia
gl.d.c.ex tranſmiſſa,verb. licitè, hoc tit. S.
Th.2.2.q.87.art.2.Tynd.d.tract.num.49.Re
buf.tract.eod.q.5.nu.18.Hiſpan.d.reg.deci
marum,q.3.n.2.& q.10.nu.4.& q.11. nu.4.
& 5.& poſt alios Azor.d.c.35. q.13. Cuius
40 rei ratio triplex eſt;tum quia decima † ſe-
quitur quemlibet poſſeſſorem,ſiue iuſtum,
ſiue iniuſtum,c.de terris,hoc tit. noſtro,c.
quanto de vſur.c.ſi vero,de ſent. excom.c.
ſi quis laicus,c.Eccleſiæ,& c. quicunq. 16.
q.1.c.cum non ſit,de decim.& c.ex litteris
de pignor.cum alijs ad id allegatis per Io.
Azor.d.c.35.q.2.tum quia ſecus melioris eſ
ſet conditionis prædo,quam bonæ fidei,&
legitimus poſſeſſor,contra l.ſi a domino,§.
vlt.ff.de petit.hæred.tertia ratio eſſe poteſt
quia ipſe prouētus fructuum non venit ex
actione illicita,ſed ex diuina largitate, &
opere,quo multiplicatur ſemen,vt adnota-
uit Turrecr.d.num.5. qui etiam nu. 4. poſt
41 Ray.& S.Tho.ait,†decimam deberi, licet
terra ſeminata ſit furtiuo ſemine.

Secunda Concluſio. In perſonalibus de-
cimis diſtinguendum eſt;aut enim in his il
licitè acquiſitis dominium transfertur in
accipientem,nec competit ſoluenti repe-
42 titio,& tunc debetur†decima; & ſic mere
43 trix,& hiſtrio decimam†ſoluere debent,
quod idem eſt de ijs,quæ ratione officij ex
torquentur,c.non ſanè,14. q.9. dominium
enim in eos transfertur. ſic concludunt gl.
cit.Petr.Royz. deciſ.5. Lituan.num.270.&
Tynd.d.tract.de decim.num.50. & Rebuff.
q.5.num.18.dicit tamen ibid.gl.Royz.Tyn
dar.& Rebuf.& S.Tho. d.q.87. art.2. quod
ab illis non debet ſacerdos decimam acci
44 pere,†ne eis videatur immunitatem præ-
ſtare,& in eorum peccatis communicare;
poterit tamen, cum ij pœnitentiam ege-
rint,vt ijdem concludunt,quod monet etiā
Innoc.d.c.ex tranſmiſſa, ne ab Eccleſia de-
ſpici videantur. Aut dominium non tranſ-
fertur,vel ſi transferatur,ſoluenti datur re-
petitio,vt in ſimonia,c.veniens, de ſimon.
45 & tunc†de talibus fieri non debet eleemo
ſina,nec ſolui decima, vt tradunt Gloſſ. &
Doct.mox citati,quam Gloſ.ſic diſtinguen
tem communiter approbatam eſſe a Do-
ctoribus aſſerit Tynd.vbi ſup.num.52.licèt
paulo aliter ex Silueſt.Verbo,decima, q.6.
diſtinguat Azor.d.c.35.q.13.

Vnde infertur primo, de captis in
46 bello iniuſto†ſolui non poſſe decimam,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E

vt in ſpecie concludit Rebuf.d.tract.quęſt.
8.num.2.Hiſpan.in dict. reg.decim. quæſt.
3.num.4.Card.cap.non eſt,de decim.Et ra-
tio illa eſt, quia capta in huiuſmodi bello
obnoxia ſunt reſtitutioni,cap.ſicut, il 3. de
iureiur.cap.militare,23.quæſt.1.& tradunt
communiter Summiſtę, in verbo, bellum.
Couarru.in relect.reg. peccatum 2.part.§.
11.per tot.de reg.iur.in ſexto, & alijs Do-
ctor.paſſim. Secundo infertur,de vſuris,
47 alijſq; per vſuram acquiſitis † ſolui non
poſſe decimam perſonalem, de ea enim
nunc loquimur, vt tradit in terminis Tyn-
dar.dict.num.52.Hiſpan.dict.num.4.& Pe-
trus Royz. deciſ. 5. Lituan. num. 219. poſt
alios. Ratio eſt; quia licèt in vſuris do-
48 minium transferatur, † datur tamen repe
titio,vt patet ex tex.in cap.debitores,de
iure iur.& latè tradit inter cæteros Couar.
dict.2.par.in princip.num.3.& latiùs lib. 3.
var.reſol.cap.3.num.6.ſecus tamen in fru-
ctibus prædiorum per vſuram acquiſitis,vt
patet ex prima concluſione huius quæſt.&
in ſpecie tradidit poſt alios Turrecrem. d.
cap.decimæ,num.5.Tertio infertur, ex re-
49 bus acquiſitis a meretrice † ſoluendam eſſe
decimam,vbi pœnitentiam egerit. ſic con-
cludunt Doctor.omnes citati in principio
huius concluſion.& præterea Card. d.cap.
ex tranſmiſſa, in fin. de decim. Ratio eſt,
quia,licèt turpiter accipiat,transfertur ta-
men in eum dominium, nec datur repeti-
tio,Henric.Boich.cap.peruenit,de adult.S.
Anton.2.par.tit.2.cap.5.column.2. Siluest.
in verbo reſtitutio,2.colum.2.Sot. lib.4. de
iuſtit.& iur.quæſt.7.artic.1.&alij,quos re-
fert, & ſequitur hanc eandem ſententiam
latè comprobans Couarr. dict.2. par.num.
primo,& trib.ſequentib.& Nauarr. in Ma-
nual.Confeſſ.cap.17.num.38. vſque ad nu-
mer.40.

Vide Abulen.in Matth.cap.23.quæſt.190.
Alenſis par.3.Summ.quæſt.51.memb.3.art.
1. & ſeq.
Rebuf.de decim.quæſt.14.

QVAERO TERTIO, An de no-
ualibus ſoluenda ſit decima, &
quando.

Præmitto, nouale in genere
50 ſumptum † eſſe agrum nunc pri
mùm præciſum, vt loquitur tex. in cap. 1.
de verbor. ſignificat. Sed quoniam adhuc
aliqui dubitare poterant, quid propriè eſ-
ſet nouale, dicentibus quibuſdam, nouale
terram eſſe præciſam,quæ anno ceſſat,iux-
ta tex.in l.ſylua cædua,§.pen.de verborum
ſignification.alijs verò ſit ſylua, quæ arbo-
ribus extirpatis ad cultum redigitur, per
text.in l.vlt.§.antepen. ff.de termin. amot.
Ideo Innocen. iij. in cap. quid per nouale
de verbor.ſignification.definit,nouale in
materia præcipuè priuilegij decimalis di-
ci agrum de nouo ad culturam redactum,
de quo non extat memoria, quod aliquan-
do cultus fuerit, ſubdens, quod neque de
agro inculto intelligendum eſt, ſed de eo
dumtaxat,qui vel modicum, vel nullum
fructum afferebat.

Vide Rota in Mediolanen. decimarum
8. Februarij coram D.Marcomontio.
Ferrett.conſ.195.num.2.lib.1.

Vnde infertur,quod vbi ex agro aliquo,
aut terra aliquid non modicum percipie-
batur, ex eo nunc nouiter ad culturam
51 redacto † ſoluenda eſt decima,etiam ab ha
bentibus priuilegium nouałium, tex.eſt in
cap.commiſſum, vbi Gloſ. & Doct.de de-
cim.Rebuf.dict.tract.quæſt.6.num.4.&35.
& ex communi Azor. dict. cap. 35. quæſt.
10.docens,mutari quidem poſſe faciem
agri ſine conſenſu Eccleſiæ,ſine pręiudicio
tamen ipſius; immo ſi maior nunc fructus
percipiatur,maiorem decimam ſoluendã.
Ratio eſt,quia illud non eſt nouale,vt gloſ.
dict.cap.commiſſum,in verbo,paſcuis, ad-
notauit.Plura de definitione noualium vi-
dere potes apud Doct. in dict. cap. 1. in
cap.quid per nouale, de verbor. ſignificat.
cap.fin.de priuileg. & in l. ſi nouale, ff. de
verbor.ſignif.His præmiſſis;erit.

Prima Concluſio. Vbi nullum conceſ-
ſum ſit priuilegium, decimæ ſolui debent
52 † etiam de noualibus;patet primo ex cap.
non eſt,de decim.cap.quia nos,& cap.om
nes decimæ,16.quæſt.1.& alijs iuribus, in
quibus habetur, quod de omnibus bonis,
fructibus,& prouentibus ſolui debent de-
cimæ. Secundo ex cap. cum contingat, de
decim.vbi apertè definitur, decimas noua-
lium,ſicut alias,ad Eccleſiam Parochialem
pertinere;idq.Doct.ibi communiter adno-
tarunt;necnon in cap.commiſſum, eod.tit.
teſte Azor.d.quæſt.10.Regulariter vero de
53 bentur † noualia Parochiæ,in cuius finibus
ſur-

Digitized by Google

ſurgunt:tex.d.cap.cum contingat, & cap.
54 quoniam,de decim.quod ſi noualia † appa
reat inter duas Parochias,& neſcitur,intra
quam illarum,quia ignorantur limites, tũc
inter illas fiet diuiſio, vt voluit Henric.
Boich.cap. peruenit, columm.1. de decim.
vel Epiſcopus,cui voluerit,iudicio ſuo con
cedit,vt voluit Rebuf.d.tract.quæſt.14. nu.
5.per cap.quoniam,de decim.vbi habetur,
quod tunc Epiſcopus ſecundum diſcretio-
nem a Deo ſibi datam,vel alij Eccleſię de-
putare,vel ad opus ſuum retinere debet. ſi
vero limites quoquo modo apparent,
55 † pro modo,& portione limitum,cuilibet
earum Parochiarum debent aſſignari;ſic di
ſponit idem c.quoniam, & notauit Rebuf.
d.q.14.num.4.

Secunda Concluſio. Religioſi omnes
56 † ſunt exempti priuilegio in iure ſcripto a
ſolutione decimarum de noualibus, quæ
proprijs manibus,ſeu ſumptibus excolunt,
ſicut poſt Adrianum conceſſit Alexand.iij.
in cap.ex parte,il 1. de decim. vbi Doctor.
omnes,Rebuf.d.tract. de decim. queſt. 14.
num.45.quod etiam conſtat ex cap. fin. de
priuileg.vbi quoque habetur, hoc priuile-
57 gium eſſe perpetuum. Idem eſt † in Tem-
plarijs, & Hoſpitalarijs, vt colligitur ex
tex.dict.cap.ex parte,& aperrè tenet Gloſ.
capitulo licèt,eodem titulo,& Rebuf.dict.
num.45.

Et in ſpecie, quod Patres Ieſuitæ ſint
exempti a ſolutione decimæ,ſeu vigeſi
mę de noualibus quas ipſi proprijs mani-
bus, & ſumptibus excolunt dixit Rota in
Carthaginen.decimarum 16.Febr.1615.co
ram Dunozetto.

Et de fratribus ſancti Ioannis de Deo in
Corduben.Decimarum 22.Maij 1617. cor.
Manzanedo.

Declara tamen primo, hanc concluſio-
58 nem non procedere,†vbi noualia ab ijſdẽ
exemptis alijs tradantur excolenda, vt ex
eodem text.colligitur, ibi, proprijs mani-
bus,& clariùs loquitur tex. in capitulo li-
cèt eodem titulo, & not. Rebuf. d. quæſt.
14.num.17.

59 Secundo declara,niſi pacto expreſſo†ad
hoc teneantur, tex.cap.multiplici, eodem
tit.not.Gloſ.d.c.ex parte, verbo, laborum.
Rebuf.ibid.n.53.Zanch.de priuil. Eccl.pri-
uil.120.nu.13.poſt Guid.Pap.dec.207.

60 Tertio,niſi ſoluendo†tacitè renuntiaue-
rint priuilegio ſuo,cap.accedentibus,& c.
ſi de terra,de priuil.& not. Rebuf. d. q.11.
num.54.

61 Quarto;niſi olim† Eccleſia inde haberet
emolumentum,aut inde poſtea enormiter
læderetur,c.dilecti,cap.ſuggeſtum, & cap.
commiſſum,de decim.& c.quid per noua-
le,de verb.ſign.& facit cap.Apoſtolicæ,de
donat.notat Gloſ.d.verbo,laborum,& Re-
buf.d.quæſt.14 num.46.& 55.Sicque expo
nendum eſt cap.vlt. de priuileg. vbi diſpo-
nitur,quod priuilegium ſuper exemptione
62 decimarum a noualibus † perpetuum eſt;
intelligendum enim eſt, niſi incipiat eſſe
iniquum,propter magnam Eccleſiæ læſio-
nem,prout exponit Gloſ.fin. d. c. quid per
noua le.

63 Quinto declara,ſecus eſſe†de cõductis,
tex.d.c.dilecti,not.Gloſ.d.verbo,laborum,
Rebuf.d.q.14.num.52.

64 Sexto, ſecus de poſſeſſionibus † nouiter
acquiſitis,nimirum poſt Later.Concil.Ge-
nerale,cap.nuper de decim.quod fuit cele-
bratum anno Domini 1215. vt ibi ait Gloſ.
1.& latè probat Rebuf.in Concord.rub.de
approbat.conuent.per Later.Conc.fact. in
princip.& nos aliquid dicemus c. ſeq. q.3.
concluſ.2.

Vide de hoc cap.5.quæſt.3.ſub num. 13.
in fin.4.concluſ.

Aduerte ad hoc caput q.1. mutationem
ſeminis,aut plantationis non alterare obli-
gationem decimalem, decimę enim de fru
ctibus nouis naſcentibus in prædio eiſdem
ſolui debent quibus antea ſoluebantur. Si
enim exempli gratia in aliquo prædio na-
ſcebatur Crocus amigdalę,aut alij fructus,
& Dominus prædij aliud ſemen, vel arbo-
res plantauerit,de his arboribus,& ſemine
debent ſolui decimę cap.cum in tua,& ibi
Hoſtien.Io.And.& alij de decim.Pariſ.con
ſil.73.num.17.& 18.lib.4.Achill. deciſ.4. in
fin.de decim.Creſcent. deciſ. 108. Paleott.
deciſ.70.Bologn.conſ.19. num.13. & ſeqq.
Rota in Conchen.decimar.28.April. 1589.
coram Orano in Sabinen.Decimarum 9.&
19.Maij 1598.coram Gipſio, in alia Con-
chen.decimarum 21.Maij 1601.coram At-
trebaten.in Hiſpalen.decimarum de Iobla-
da 18.Iunij 1612.coram Vbaldo in Legio-
nen. decimarum 22. Maij 1615. coram

Manzanedo,& 29.Martij 1610.coram Piro
uano in Ciuitaten. decimarum 26. Martij
1618.coram Veroſpio;In Mediolanen.De-
cimarum 8.Februarij 1610.coram Marco-
montio,in Conehen. decimarum dell'in-
fantado 5.Decembris 1612. 8. Nouembris
1613.& prius x.Maij eiuſdem anni coram
Pirouano,vbi vult hoc procedere quando
concurrit ius reale cum iuris aſſiſtentia,
quia ex cauſa vniuerſali iuris decimandi
mutatio ſeminis non alterat obligationem
ſed de vna ſpecie fructuum , quæ procedit
ab vna radice fit tranſitus ad quaſcunque
alias etiam nouas fructuũ ſpecies per Re-
buff.de decim.quæſt.14.nu.18. Cou.pract.
quęſt.c.37.nu.5.Rot.deciſ.7.nu.10.p.2. di-
uerſ.Abulen.in Matthęum c.23. q.156. vbi
exemplificat hoc procedere ſiue ager con
uertatur in domos,ſiue domos in agros.

Amplia hanc concluſionem procedere
etiamſi de fructibus nouis non eſſet ſoli-
tum ſolui decimas Rota in Conchen.deci-
marum 1.Februarij,& 20.Decembris 1591.
& 19.Iunij 1592.coram Gipſio.

Limita tamen quando decimę nouorum
fructuum alteri prius ſoluebantur , & ſic
alius erat in quaſi poſſeſſione eas exigen-
di,Abb.poſt Hoſtien.& Io.Andr. in c.cum
in tua nu.6.& 7.de decim.Bald. de pręſcr.
par.1.2.par.princ.quæſt.2. num.20. & 21.
Rota in Conchen. decimarum 28. Aprilis
1589.coram Orano.

Quod eſt verum ſi alter nititur iure cō-
muni,& alter pręſcriptione , ſecus vero ſi
vterque veniat eodem iure,& ius deciman
di ſit fundatum ſuper terris decimali-
bus,& ſic reale Anchar. in c. cum in tua
num.3.de decim.Abb.conſ.71.num.2.par.
2.Rebuff.de decim.quęſt.14.num.18.Rota
in Conchen. decimarum de Villanoua 5.
Maij 1600.coram Card.Pamph.

Secundo aduerte agricolam non teneri
ſoluere decimas de grano , quod ante deci
mationem ſine ſua culpa ſublatum eſt , vel
perijt alluuione dum eſſet in area,& idem
de alijs frugibus,Sot.de iuſt.& iur.lib.9.q.
4.art.2.verſ.Ad quartum denique pauloan-
te finem,Abulen. viden.in Matth. cap.23.
quęſt.170.per tot.

De illo vero,qui rem de qua erat ſoluen
da decima perdidit an , & quatenus tenea-
tur Abulen.in Matth.cap.23.quæſt.170.

Tertia Concluſio . Priuilegium conceſ-
ſum Eccleſiaſticis decimas alienæ paro-
65 chiæ percipiendi comprehendit † etiam
noualia,tex.eſt in cap.ex parte,il 3.de dec.
quem ita intelligit Gloſ.ibi,& in cap. cum
contingat,eod.vbi Doct.magis communi-
ter licet Panorm.d.c.ex parte , magis pla-
ceat ille intellectus , quod illud priuilegiũ
conceſſum fuerit Eccleſiaſticæ perſonæ ,
non quidem de percipiendis,ſed de non
ſoluendis decimis , cui accedere videtur
Rebuf.d.quæſt.14.num.28.qui tamen intel
lectus parum congruit literæ,vt patet con
ſideranti,niſi velimus accedere intellectui,
quem alio quodam exploſo affert Rebuff.
d.quæſt.14.num.7.& 8.vbi ex integra De-
cretali deſumpta ex antiqua Honorij com
pilatione,oſtendit,illud non fuiſſe priuile-
gium,ſed conceſſionem decimarum,& no
ualium factam Rectori Parochiæ,cui de
iure competunt ex eo quod Epiſcopus No
uarienſ.dicta noualia cuidam canonico cō
ceſſerat,vt ibi,per eum. Illud ergo conſti-
tutum ſit,priuilegium conceſſum Eccleſia-
ſticis perſonis percipiendi decimas,noua-
lia etiam comprehendere , cum & hæc ſit
communis opinio , vt teſtatur Couar. lib.
1.var.reſol.cap.17.num.13.& text.ſit aper
tus in dict.cap. ex parte,ſecus vero dicen-
66 dum eſt † de huiuſmodi priuilegio laicis
conceſſo , etiam ſi in feudum ſint datæ de
cimę , vt eſt text.in cap. tua , il 1. §. vlt.
vbi Gloſ. & Doct. de decim. quo modo
etiam intelligendus eſt ſimilis text.in cap.
2.§. 1.de decim.in 6. Quamuis Collect. d.
cap.cum contingat , Anchar. dict. cap. ex
parte, il 3.& Fortunius Garſias,in l.Gallus
§.& quid ſi tantum,col.6.ff.de lib.& poſt.
quos referunt,& ſequuntur Couar.d. cap.
17.num.13.Rebuff.d.quæſt.14.nu.29.mo-
dicus tueantur , etiam priuilegium Eccle-
ſiaſticis conceſſum de percipiendis alie-
nis decimis,non extendi ad noualia dicen
tes,textum illum in c.ex parte,il 1. proce-
dere ſpeciali quadam ratione,quod ibi fiat
mentio de priuilegio conceſſo ijs , quibus
de iure communi , & ordinario decimæ
competunt, licet ab eius ius eas percipien
di pręſcriptione, iureue ſpeciali ſublatum
ſit .

Quarta Concluſio . Priuilegium non
67 ſoluendi decimas † ad noualia non exten
ditur ,

ditur, Butr.c.tua,il 1.colum.vltim. de de-
cim Soc.conſil.297.viſo priuilegio, col.1.
& per tot.volum. 2. Rebuſ.d.quæſt.14.nu.
68 30. ſecus autem erit, † vbi priuilegium
illud ſolum fuit de non ſoluendis decimis
de laboribus proprijs; nam tunc extendi-
ter ad noualia, quia intelligitur tam de
præſentibus, quam futuris laboribus, cap.
ad audientiam, de decim. neque per hoc
magnum præiudicium paratur Eccleſijs
Parochialibus, iuxta tex.in cap. quid per
nouale, de verb. ſignif. Atque ita in ſpecie
hanc ſententiã tuetur Rebuſ.d.q.14.nu.28.

Quinta Concluſio. Priuilegium non
ſoluendi decimas noualium, intelligẽdum
69 eſt † de ijs noualibus, in quibus alter non
habet tempore datæ immunitatis quaſi
poſſeſſionem iuris percipiendi decimas, vt
eſt text.in cap.dudum, quod eſt antepen.
de priuil.& in cap.ſtatuto, in princip. de
decim.in 6.& hoc, ne fiat illi pręiudicium
pręter concedentis intentionem, vt ex
tex.colligitur, d.cap.dudum, & ibi adnot.
Gloſ.fin. Idem verò dicendum eſt, vbi no-
ualia eſſent tempore impetrati priuilegij
proſciſſa, ſeu, vt alij loquuntur, facta, & ex
eis alteri debitę decimę fuiſſent; tũc enim
ceſſat illud priuilegium, vt ex communi re
ſoluit Abb.d.cap.dudum, quem ſequuntur
Rebuſ.d.q.14.n.33. & Couar. d. c.17.n.fi.

Sexta Concluſio. Priuilegium aliquibus
concedens decimas noualium pro ea par-
70 te, qua veteres poſſidebant, † non exten-
ditur ad alias decimas, nec ad alia loca,
ſed ad eam tantum partem, in qua veteres
poſſidebant, c.ſtatuto, in princ.de dec. in 6.
quare is, qui noualiũ decimas petit in vim
illius priuilegij, probare debet, ſe tpe indul
ti veteres decimas habuiſſe; vel partem, pro
qua petit, tenetur probare, ſe poſſidiſſe, a-
lias ſuccumbet, vt not.ibi Gl. & Rebuſ.d.q.
71 14.num.34. Si tamen probaret, † ſe poſſe-
diſſe per tempus immemorabile mediam,
vel aliam partem veterum, & adhuc ſe
poſſidere, tunc præſumeretur, quod tem-
pore indulti illam partem poſſediſſet, per
ea, quæ latè tradit. Balb.tractat. & de prę-
ſcript. lib. ſecundo, tertia part. princip.
quæſt. ſexta, & Rebuſ. dict quæſt. deci-
maquarta, num.35. Hoc vero priuilegium
decimarum noualium limitatum ad men-
72 ſuram antiquarum, † non extenditur vltra
dimidiam partem decimarum, etiamſi
amplius in veteribus haberetur: quia non
eſt veriſimile, quod, ſi tunc de plena, &
integra perceptione veterum fuiſſet ex-
preſſum, Apoſtolica Sedes pariter noua-
lium decimas in tam graue Parochialium
Eccleſiarum diſpendium indulſiſſet, prout
loquitur, & decidit Alex. quartus dict.
cap.ſtatuto, §.ſtatuimus, de decim. in
73 6. vbi Gloſ.& Doct.quod tamen † non ha-
bet locum in Monachis Ciſtercienſibus, &
Carthuſienſibus, prout excipit Pontifex in
dict. §. in fin. hi enim, ſi percipiant inte-
gram, vel pluſquam dimidiam decima-
rum antiquarum, vigore talis indulti tan-
tundem quoque habebunt in noualibus,
vt ibi Ioan. Andr. & Gemin. adnotauit.
74 Debent tamen locorum Ordinarij, vbi
per huiuſmodi decimarum conceſſiones
Parochiales Eccleſię adeo grauantur, quod
earum Rectores de ipſarum reditibus con
gruè ſuſtentari, & commodè iura Epiſco-
palia exhibere non poſſunt, prouidere,
quod eiſdem Rectoribus tantum de illa-
rum prouentibus relinquatur, quod exin-
de competentem ſuſtentationem habere,
& Epiſcopalia iura ſoluere valeant, alia-
que onera debita ſupportare, prout lo-
quitur, & exponit tex.c.ſtatuto, §. vbi aũt.

Septima Concluſio. Religioſi etiam
exempti in aliquibus Parochijs decimas
antiquas, aut earum partem habentes ex
75 donatione laicorum, † non poſſunt pro
eadem, vel ſimili portione nouales ſuper-
uenientes ſine alia rationabili cauſa perci-
pere, aut petere, vt deciditur dict. cap.
ſtatutum, §.fin.ibi not. Geminian.& alij;
facit etiam cap.cum contingat, de decim.
& hoc, ne graue fiat præiudicium Paro-
chiali Eccleſiæ, d.§ ſtatuimus.

Octaua Concluſio. Remittens decimas
76 ſibi debitas, † nouales quoque remiſiſ-
ſe videtur; tex.eſt in cap.quia circa, de
priuileg. & ibi Ioan. Andr. Abb. antiq. &
alij. Ratio illa eſt, quia in beneficijs ple-
niſſima fit interpretatio, vt ibi dicitur, &
cap. dilecti, & cap. paſtoralis, de do-
nat. cap. olim, de verbor. ſignificat. &
in l.vltim. ff.de conſtit. Princ. Hoc autem
77 intelligendum eſt, dummodo remiſſio
legitimè fiat, & vt ait ibi Pontifex, ſe-
cundum Canonicas ſanctiones, hoc
eſt,

eſt,vt non ſit in enorme detrimentum Ec-
cleſię,Gloſ. ibi per text. in c. Apoſtolicæ,
78 de donat.& quod fiat † ex cauſa neceſſita-
tis,vtilitatis,vel pietatis,vt ibid. not. Inno.
Hoſt.& Io.And.

Nona Concluſio. Si Monaſterium, vel
extraneus Curatus præſcripſerit decimam
79 in vno loco, & fiant ibi noualia † decimas
noualium non habebit,ſed Rector illius lo
ci, & Parochiæ vbi noualia facta ſunt, ad
quem de iure communi decimę ſpectant,
vt eſt inſignis tex.in cap.cum contingat,de
decim.& ibi not.Gloſ.& Doct.Rebuf.dict.
quæſt.14.num.9.Couarr.dict.cap.17.num.
13.vbi hanc deciſionem latè probant; po-
tiſſima illa ratio eſt, quia ſine poſſeſſione
80 †non eſt præſcriptio,cap.ſine poſſeſſione,
de reg.iur.in 6.cap.auditis,de præſc.l. ſine
poſſeſsione, ff. de vſucap. & pręſcriptio
81 † odioſa eſt,atq;adeo ſtrictè interpretan-
da,c.odia,de reg.iur.in 6. Gloſ. communi-
ter approbata,vt ibi teſtatur Abb.dict.cap.
cum contingat. Quare non obſtat cap. ex
parte,il terzo de decim.per quod ſupr. in
tertia concluſione probauimus, priuilegiũ
Eccleſiaſticis conceſſum de percipiendis
decimis ad noualia extendi. illud etenim
procedit in priuilegio, & beneficio, quod
82 benignè eſt † interpretandum, vt ſupra
ex cap.paſtoralis, de donat. alijsque iuri-
bus admonuimus,& in hac ſpecie notauit
Couar.dict.num. 13. Idem eſt in conſuetu-
dine.nam ſi quis ex conſuetudine antiquas
83 percipiat decimas;tamen† noualia,quę in
eo territorio fiunt, non habebit, vt poſt
Hoſt.& alios d.c.cum contingat, latè reſol
uit Rebuf.d.q 14.num.16.

Declarabis tamen, hanc concluſionem
non procedere;Primò, vbi præſcriptę fue-
84 rint decimæ † in vna parte fundi, & po-
ſtea fiat noualis alia pars fundi: is enim,
qui in parte præſcribit decimas, in hac
quoque nouali parte habebit,cum præſcri-
ptio partis indiuiſibilis ad totum extenda-
tur;optimus tex.in cap.cum in tua, de de-
cim.& ita in hac ſpecie tenet Brun. in tra-
ctat.de augmen.concluſ.17.in princip.Re-
buf.dict.quęſt.14.num.20.&conſuluit Abb.
conſil.71.volum.2.per totum, vbi eum vi-
deas.Et hoc procedit, dummodo appareat
vnum eſſe prædium,vel per limites,&clau
ſuram,vel quia vno pretio emptum alias ſe
cus, vt optime idem Rebuf. tradit dicta
quæſtione decimaquarta, num.21.& Abb.
dict.conſ.17. ad fin.

85 Secundo declara,non procedere†quan-
do noualia ipſa quis poſſediſſet per tem-
pus immemoriale; eodem enim tempore
86 præſcribi poſſunt decimæ nouales,quo ve
teres.Doct.d.cap. cum contingat, & in c.
1.de præſcript.in 6.ſic conſuluit Bertrand.
conſ.184.colum.1. vol. 2. iuxta editionem
antiquam, necnon tradit Rebuf. d. quæſt.
87 14.num.17. immo † ſi de huiuſmodi noua-
libus haberet titulum aliquem coloratum,
tunc quadraginta anni ſufficerent ad præ-
ſcribendum, ſicut & in alijs decimis, vt
poſt Felin.& alios in c.de quarta, de præ-
ſcrip.reſoluit Rebuf.d. quæſt.14. num. 17.
Sed quomodo præſcribere poterit ſine
88 poſſeſſione, quæ in noualibus videtur ad-
mitti non poſſe, iuxta ſupradicta:& tradi-
ta per eundem Rebuf.d.q.14.num.10.? Re-
ſponderi poteſt primo, intelligendum eſſe
id,vel de noualibus impropriè ſumptis,de
quibus in ſequenti declaratione, vel de no
ualibus,ex quibus aliquid,licet modicum,
perciperetur, iuxta cap. quid per nouale,
de verbor. ſignification. Secundo potuiſſe
aliquem, eiuſque prædeceſſores ſępius ſu-
pra hominum memoriam percepiſſe deci-
mas ex multis noualibus, ſeu eorum parti-
bus,quando fiebant, vnde præſcriptio hæc
iuuare poterit ad percipiendum in alijs
partibus eiuſdem prædij,vel loci.

89 Tertio declara,† ſecus eſſe in noualibus
impropriè,hoc eſt, in quibus vel de nouo
arbores plantantur,vel alia ſeruntur,ab ijs,
de quibus decimæ ſoluebantur; nam tunc
præſcribenti de ijs quoque decimæ ſoluen
dæ erunt,vt poſt Pariſ.conſ.73.lib.4. Ruin.
conſil.163. volum.5. Ancharan. dict.capit.
cum contingat,in fine,& alios latè tradunt
Rebuff.dict.quæſt.14.num.18.19.& 22.Co-
uarr.dict.cap.17.num.13.textus apertus d.
cap.cum in tua,de decim.Atq; hæc de hoc
Capite dicta ſufficiant.

SVMMAE RERVM.

1 *Decimas ſoluere omnes tenentur regula-riter.*

2 *Colonus,& dominus vnam decimam ſol-uant de fructibus.*

Cle-

3 Clerici tenentur ad decimas reales de bonit patrimonialibus. Idem quoad decimas perſonales;nu.4.quod tamen fortè non habet locum in Sacerdotibus, qui diuina miniſtrant;num.5.

6 Beneficiati tenentur de prædÿs Eccleſiaſticis ſoluere decimas Parochiæ,intra cuius fines ſita ſunt prædia, ex magis communi.& ſiue prædia illa ſint dotalia, ſiue non;num.7.

8 Rectores Eccleſiarum,aut alÿ clerici non tenentur decimas ſoluere alÿs, qui ſuperiores non ſint,de decimis, quas ipſi percipiunt.

9 Prælati tenentur ad decimas prædiales, & perſonales.

10 Ciſtercienſes,Templarÿ, & Hoſpitalarÿ nõ tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum,quæ proprÿs manibus, aut ſumptibus excolunt.Secus de prædÿs conductis; num.11.Item ſecus in prædÿs acquiſitis poſt Concil.generale Lateran. nu.12. Et quid ſi acquirantur pro nouis Monaſterÿs ędificandis;num.13.

14 Religioſi omnes decimas non ſoluunt de nutrimentis animalium, hoc eſt, de animalibus, quæ ipſi nutriunt: item de hortis ſuis.

15 Religioſi decimas ſoluunt de animalibus, quæ alÿs tradunt nutrienda. Item de hortis, quos alÿs tradunt colendos; num.16. aut ſi eorum olera venderent; num.17.

18 Religioſi omnes regulariter tenentur de pręđiis acquiſitis,& acquirendis integras decimas ſoluere Eccleſiis Parochialibus, quibus erant decimales.

19 Religioſi non ſoluentes decimas Eccleſiis debitas,aut prohibentes eas ſolui, & alia huiuſmodi facientes, quibus pœnis afficiantur.

20 Papa non tenetur decimas ſoluere, ſed eas aliis imponit.

21 Decimæ in noua lege pręceptæ ſunt ad ſimilitudinem decimarum veteris legis.

22 Decima quædam eſt, quæ offertur Deo per ieiunium,& pœnitentiam.

23 Epiſcopus pro menſa ſaltem Epiſcopali non teneatur ſoluere decimas, niſi Sũmo Pontifici.De patrimonialibus tamen,& aliis beneficiis Eccleſiaſticis tenetur;num.24. Item ſecus ſi bona menſæ in alium transferantur;num.25.

26 Reges, & Principes tenentur ad ſolutionem decimarum tam prędialium,quam perſonalium; eas tamen fortè non teneantur ſoluere,niſi Epiſcopo;num.27.

27 Pauperes tenentur decimas ſoluere: & nu. ſeqq.

28 Paupertatis prætextu aliena tenere, vel peccare non licet.

30 Pauperes tenentur ſoluere decimas de ſuis eleemoſynis. poterunt tamen vnum pro alio ſoluere; num.31. Item non tenerentur ſoluere,ſi eſſent in extrema neceſſitate,aut cogerentur omnia vendere,& mendicare,ſi integram decimam ſoluere vellent,quam longo tempore non ſoluiſſent; num 32.

33 Leproſi tenentur ad decimas,ſi colunt agros aut vineas,vel ſi viuunt per ſe in domibus ſuis.

34 Heremitæ,& alii obſeruantes regulam SS. Dominici,vel Franciſci,ſi viuant per ſe, tenentur ad decimas de agris, & vineis, quas colunt.

35 Leproſi, Heremitæ, & alii huiuſmodi, ſi ſimul in vna domo viuant, non tenentur ad decimas de hortis ſuis in circuitu domus,neque de animalibus ſuis ibidem paſcentibus,ſeu eorum nutrimentis.

36 Iudęi de terris,quas colunt, decimas ſoluere tenentur. Idem in infideli,& hæretico; num.37.Idem etiam in decimis perſonalibus;num.38.

39 Imperator,aut alius laicus non poteſt laicis concedere immunitatem a ſolutione decimarum.

40 Epiſcopus non poteſt alicui concedere per viam priuilegii immunitatem a ſolutione decimarum.

41 Decimę ſunt a Papa Eccleſiis aſſignatæ.

42 Eccleſię antiquitus conſtitutæ decimis priuari non debent.

43 Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra Concilium generale,aut canones.

44 Epiſcopus poteſt ex cauſa remittere decimas ſuæ menſę debitas.

45 Epiſcopus poteſt interponere decretum, & conſenſum in compoſitione ſuper ſolutione decimarum.

46 Papa poteſt aliquibus etiam laicis priuilegio concedere immunitatem a ſolutione decimarum.

Ius

Digitized by Google

47 Ius diuinum, & naturale indiſpenſabile eſt, & immutabile; & num. 52.

48 Papa non poteſt tollere ius diuinum, poteſt tamen interpretari; num. 49. non verò limitare, maximè in ſpiritualibus, n. 50.

51 Princeps non poteſt aliquid ſtatuere contra ius naturale, in damnum maximè alicuius.

52 Diſpenſari non poteſt contra ius naturale, aut diuinum.

53 Immunitas a ſolutione decimarum cur poſſit per Papam laicis concedi.

54 Præceptum decimarum non poteſt in totum tolli a Chriſtiana Rep. & ibidem de ratione.

55 Priuilegium conceſſum de non ſoluendis decimis non extenditur ad eas, in quarum poſſeſſione eſt is, cui de iure communi competunt decimæ, ſecus ſi poſſeſſio ſit apud eos, quibus de iure ſpeciali competunt, num. 56.

57 Ius decimandi tamquam ſpirituale laicis non competit, eiuſq; ſunt incapaces.

58 Spirituale quibus modis quid dicatur.

59 Ius decimandi regulariter non poteſt ab Epiſcopo laicis concedi. poteſt tamen alijs Eccleſiis cum aliqua cauſa, num. 60. imo & laicis ex iuſtiſſima cauſa poterunt ad vitam, aliudue tempus concedi fructus decimarum, num. 61.

62 Ius decimandi, ſeu potius commoditas decimarum poteſt ab Epiſcopo laicis concedi in vim alienationis cum cauſæ cognitione, & conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur.

63 Intellectus c. 2. de his, quæ fi. a Prel.

64 Laici poſſunt decimas titulo conductionis percipere, & quaſi poſſidere, quibus etiam locari poſſunt ad vitam eorum, accedēte maximè Superioris auctoritate, nu. 65.

66 Laici licitè poſſident decimas ſibi ante Concilium Lateran. non autem poſtea conceſſas.

67 Concilium Lateran. de quo in cap. quamuis, & c. prohibemus, de decim. quodnam fuerit.

68 Decimę non poſſunt laicis concedi in emphyteuſim, ſaltem poſt Concilium Lateranenſe.

69 Argumentum a feudo ad emphyteuſim valet.

70 Pignorari non poſſunt decimæ à laicis ipſis quoque Eccleſijs, niſi ad illas eæ decimæ pertinerent.

71 Laici obtinentes decimas in feudum ante Later. Conc. poſſunt eas de conſenſu Epiſcopi in Eccleſiam transferre. In alios vero laicos feudi titulo tranſmittere non poterunt, num. 72. idque procedit etiam in ijs decimis, quæ feudo extincto redeūt ad Eccleſiam, num. 73.

74 Titulus ante Concil. Lateranen. probatur ex poſſeſſione immemorabili decimarum cum fama huiuſmodi tituli, & conceſſionis, neque aliqua inueſtitura requiritur.

75 Immemorabilis præſcriptio idem eſt cum centenaria ex magis communi.

76 Immemorabilis poſſeſſio quomodo probetur.

77 Teſtes deponentes de immemoriali præſcriptione, & poſſeſſione debet eſſe memores 40 annorum.

78 Memoriam extare in contrarium, poteſt probari per teſtes, & per inſtrumenta.

79 Perceptio, & poſſeſſio decimarum probari poteſt per teſtes ſingulares.

80 Poſſeſſio probari poteſt per teſtes ſingulares.

81 Locus, & tempus in decimis non eſt de ſubſtantia actus.

82 Laici iure percipiendi decimas ſpoliati, & agentes interdicto recuperandæ, an ſint ante omnia reſtituendi.

83 Ius decimas percipiendi poteſt per Papam Principi, vel alteri laico cōcedi ex cauſa.

84 Priuilegiatus, vt exigat decimas, tenetur congruum portionem ex ijs aſſignare Eccleſiæ Parochiali.

85 Conſuetudo differt à præſcriptione, & in quibus.

86 Conſuetudo quid ſit.

87 Conſuetudo circa quantitatem decimæ plurimum poteſt, & attendenda eſt tam in prædialibus, quam in perſonalibus decimis.

88 Conſuetudo, etiam quæ contra ius eſt, non requirit ſcientiam, aut approbationem Principis.

89 Quota decimæ cur diminui poſſit per conſuetudinem.

90 Conſuetudo quantumcumque longa nullas decimas, aut quid alios ſoluendi miniſtris Eccleſiæ indigentibus non excuſat à peccato, nec valet.

Mini-

Digitized by Google

91 Miniſtrornm Eccleſiæ ſuſtentatio eſt de iure diuino, & naturali.

92 Perſonales decimę iure tantum humano inductæ ſunt, & præceptæ poſt Euangelicam legem, & conſuetudine tolli poſſunt.

93 Conſuetudo; vt decimæ etiam mixtæ de minutis non ſoluantur; valet. Idem in decimis ex certis rebus. num. 94.

95 Conſuetudo, vt de prædijs Eccleſiaſticis decima non ſoluatur, vet. Immo fortè idem erit in prædijs patrimonialibus clericorum, num. 96.

97 Conſuetudo poteſt inducere, vt decimæ vni Eccleſię debitæ alteri ſoluantur; ſecus in prædijs, quæ proxima ſunt limitibus; num. 98.

99 Confines præſcribi non poſſunt.

100 Conſuetudo ſoluendi decimas maximè attendi debet, vbi dubium eſt, ad quam Eccleſiam eæ ſpectent. ſufficientque decem anni ad eam inducendam, nu. 101.

102 Conſueeudo præter ius inducitur ſpatio decem annorum.

103 Conſuetudo obſeruanda circa ſolutionem decimarum regulariter requiritur, & ſufficit, vt ſit 40. annorum. neq; exigitur titulus, num. 104.

105 Præſcribere poſſunt laici exemptionem a ſolutione decimarum etiam in totum, vbi tamen poſſit Parochus commodè ſuſtentari.

106 Clericus, & Eccleſia poſſunt præſcribere exemptionem a tota decima.

107 Clericus; & Eccleſia poſſunt per præſcriptionem acqnirere etiam totam decimam in aliena parochia. idque etiamſi ipſi non habeant parochiam, nnm. 108.

109 Præſcriptio decimæ vnius rei non extenditur ad aliam rem etiam eiuſdem fundi. neq; de decimis antiquis ad noualia, nu. 110. neque de perſona ad perſonam, num. 111.

112 Præſcriptio immunitatis, & iuris decimandi ragulariter requirit, vel ſpatium quadraginta annorum cum titulo, vel tempus immemorabile etiam ſine titulo.

113 Eccleſia, vel Eccleſiaſtica perſona habens donationem decimarum à laico, non poteſt eas præſcribere etiam tempore immemorabili.

114 Laicus tempore etiam immemorabili non poteſt præſcribere ius decimandi.

115 Incapaces alicuius iuris non poſſunt illud præſcribere etiam per tempus immemorabile.

116 Præſcriptio immemorialis vim habet priuilegij. ſecus tamen vbi adeſt incapacitas in poſſidente, num. 117.

118 Laicus tutus erit præſcriptione immoriali decimarum, accedente fama priuilegij.

119 Compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas, vt decimæ vni Eccleſię debitæ alteri ſoluantur, valet; dum tamen accedat cauſę cognitio, decretum, & conſenſus Epiſcopi; nuui. 120. aut etiam eius Vicarij, num. 121.

122 Compoſitio, quod decimæ laicis ſoluantur, niſi ad tempus, & iuſta de cauſa, non valet.

123 Compoſitio inter clericos, vt minus decima, aut de aliquibus non ſoluatur, valet. immo etiamſi ea valebit inter clericos, & laicos; num. 124. multò verò magis vbi approbata ſit à Papa, vel fiat circa modum ſolutionis, num. 125.

126 Compoſitio, vt perpetua ſit, & obliget ſucceſſorem, debet fieri cum auctoritate Superioris.

127 Intellectus cap. veniens, de tranſact.

128 Tranſactio, & compoſitio ſuper decimis pręteritis fieri poteſt ſine conſenſu Superioris.

129 Tranſactio de decimis futuris non ſoluendis fieri poteſt cum aſſenſu Superioris, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs, etiam dando aliquid temporale, puta prędium; num. 130.

131 Epiſcopales decimæ quæ ſint, remiſſiuè.

132 Remiſſio decimarum Epiſcopalium valet, & eſt large interpretanda. extenditurq; ad prædia acquirenda, dummodo fiat iuxta canonicas ſanctiones; numero 133.

134 Eccleſia, cui de iure communi non debentur decimę, poteſt eas remittere alteri Eccleſiæ.

135 Remittere poteſt Eccleſia Parochialis decimas ſibi de iure communi debitas cum aſſenſu Summi Pontificis. An verò cum ſolo aſſenſu Epiſcopi; num. 136.

Qui-

Digitized by Google

Quinam teneantur ad ſolutionem Decimarum, vel etiam ab ea excuſentur. Cap. V.

Vide S. Thom. 2. 2. quæſt. 87. art. 1. & 4.
Abulenſis in Matth. cap. 23. quæſt. 191. & ſeqq. & 195. Sot. de iuſt. & iur. lib. 9. q. 4. art. 4.
Andr. Hiſpan. in Regulis decim. §. 11. & 12.
Malderus de iuſtit. & relig. tract. 10. tit. de decim. dub. 5.
Valerius Reginald. in praxi fori pęnit. lib. 19. ſect. 3. quæſt. 1.

QVAERO PRIMO, An omnes tam laici, quam Clerici, & Religioſi teneantur ad decimarum ſolutionem.

Prima Concluſio. Regulariter omnes
1 † tenentur decimas ſoluere; tex. eſt in cap. decimæ, & apertior in c. ſi quis laicus, 16. quæſt. 1. cap. tua, il 2. ſeu tua nobis, de decim. melior in c. à nobis, eod. tit. vbi Gloſ. & Doct. de decim. not. Rebuf. dict. tractat. quæſt. 5. num. 1. & 2. Hiſp. reg. 10. quæſt. 11.
2 num. 1. Quamuis autem † tam dominus, quam colonus partiarius, qui fruges domino ſoluit, ad decimam teneantur, c. à nobis & c. tua nobis, vbi Gloſ. & DD. de decim. Gloſ. pariter, & Scribentes in cap. cum homines, cap. cum ſint homines, & cap. cum non ſint in homine, eod. tit. & cap. quæſti, 16. queſt. 1. ad vnam tamen dumtaxat inter vtrumque diuidendam tenentur, vt patet ex d. cap. tua nobis, ibi ſicut colonus de parte fructuum, quæ ſibi remanet, &c. vbi id not. Gloſ. Hoſt. & alij relati à Gutier. pract. quæſt. lib. 1. num. 8. vbi cum nu. præced. latè hanc ſententiam cõfirmat; eodem autem num. 8. & ſeqq. contrarium quoque, tum rationibus, tum auctoritatibus comprobat: & tandem num. 8. concludit ſecluſa conſuetudine licere cuique vtramlibet ſequi opinionem, ſecus vero ſtante conſuetudine, quam fore attendendam latius oſtendit quæſt. 19. Aliquando vero non tenentur coloni ſoluere decimas, vt puta quando eorum domini habẽt priuilegium reale exemptionis a decimarum ſolutione vt per tex. in clem. 1. de decim. & ibi Ancharan. num. 6. Card. num. 21. & alios, tradit Azor. d. lib. 7. cap. 37. quæſt. 7. Henriq. in Sum. Theol. mor. tom. 1. lib. 7. cap. 27. nu. 8. lit. I, & K, vbi etiam ait, id procedere quoque quoad prędia ſita in aliena Parochia ab illa, quam domini habitant. Idem multo magis, vbi coloni ea de re habeant ſpeciale priuilegium à Papa, vt conſtat ex text. vbi Gloſ. & Doct. d. cap. a nobis. Quomodo autem tam dominus, quam colonus, vbi ſoluere debent decimam, eius ſolutionem inter ſe diuidant, dicam infr. cap. 6. quæſt. 4. concl. 5.

Secunda Concluſio. Clerici etiam tenen
3 tur decimas ſoluere † de bonis patrimonialibus ſitis in propria, vel aliena parochia, vt voluit Gloſ. 1. in c. nouum genus, quam ſequuntur Innoc. Abb. & communiter Doct. vt teſtatur Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 17. num. 8. verſ. Primum hinc conſtat, quam etiam ſequitur D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 4. Sot. lib. 9. de iuſt. & iure, quæſt. 4. art. 4. Azor. d. lib. 7. cap. 35. quæſt. 5. ex Innoc. & Abb. d. cap. nouum genus. Silueſt. autem Ver. decima, quæſt. 7. vbi ſeruiant Eccleſię, cui debentur decimę, ait, decimas ſoluere non debere, alias ſibi ipſis ſoluerent. Verum pro concluſ. eſt optimus tex. in d. cap. nouum genus, & in cap. ſi quis lai
4 cus, 16. quæſt. 1. Quoad † perſonales verò tex. eſt ſecundum Rebuf. d. tract. quæſt. 5. num. 9. in d. c. nouum genus, vbi Doct. omnes, idem tenet Hoſt. & alij communiter, in c. veniens, de tranſact. Idem verò Rebuf. num. 9. per eundem tex. in cap. nouum ge
5 nus, dicit, † Sacerdotes ex eo, quia non recipiunt ſacramenta, non teneri ad decimas ſaltem perſonales, licèt contrarium velit Innoc. d. c. nouum. genus. Cogit a.

Tertia Concluſio. Tenentur clerici quicunque habent prædia Eccleſiaſtica intra alterius parochiæ fines ſita, de ijs ſoluere
6 † decimas Parocho. Hæc eſt magis communis opinio, vt teſtatur eam ſequens Couar. d. verſ. primo, hic conſtat, quam tenent Abb. & alij. d. c. nouum genus, idem Abb. in cap. 1. poſt Gloſ. ibi, de cenſ. Card. conſ. 88. num. 4. Vnde Canonici de fructibus ſuis tenentur decimas perſoluere, vt poſt Hoſt. Innoc. & Butr. tradit. Rebuf. dict. tract. de decim. quæſt. 5. num. 5. & hoc quidem obtinet attento ſtatu, quo nunc Canonici vt plurimum priuatim, non autem cõmuniter viuunt, quod ſi nunc communiter viue-

viuerent,prout in primitiua Eccleſia facie-
bant proculdubio de laboribus, ac nutri-
mentis ſuis nullas decimas ſoluere debe-
rent, vt diſpoſuit Paſchal. 2. in cap. deci-
mas, quod eſt 48. 16. quæſt. 1. extra hunc
caſum autem tenentur Canonici ſoluere
decimas,ſicut alij clerici de prædijs etiam
Eccleſiaſticis,quicquid voluerit Gloſ. in c.
queſti, 16. quæſt. 1. Nec referre videtur,
7 † ſintne ea prædia dotalia,vel non,iuxta
communem opinionem, de qua teſtatur
Bal.nouell.tract.de dot.colum.2.cui etiam
accedit Card.d.conſ.88. num. 5. Couar. d.
num.8.verſ.Secundo, licet,& Rebuf.dict.
quæſt.5.uum.20. Innoc. & Abb. d cap.no-
uum genus, & Azor.d. quæſt.5. Quamuis
contrarium voluerit Gloſ. 1. & fin. d. cap.
nouum genus,per d.cap.quæſti, 16.quæſt.
1.D.Thom.d.art.4.& ibi Caiet.Balb.tract.
de præſcript.5.part.princ.queſt.7.Sanè Re
ctores Eccleſiarum, ſicut nec alij clerici
8 † tenentur decimas ſoluere alijs clericis,
qui ſuperiores non ſint, de decimis, quas
ipſi recipiunt,ſicut nec Leuitę Leuitis per-
ſoluebant,vt in hac ſpecie not.Rebuf.dict.
queſt.5.num.6.& poſt Gloſ.Abb.& Innoc.
d.cap.nouum genus, docet Azor. d. queſt.
5.quibus libenter accedo,quoniam id ſatis
apertè colligitur ex text. in d. cap. nouum
9 genus. Prælati quoq; † tenentur ad deci-
mas prædiales,vbi ſunt prædia, vt poſt In-
noc.d.cap.nouum, & Card.conſ.88 num.
4.tradit Rebuf.d. quæſt.5. num. 3. & de
perſonalibus, vbi Eccleſiaſtica ſacramen-
ta recipiunt, vel audiunt diuina, Hoſt.
Henr.Boich.& Butr.d.cap.nouum, & latè
probat Rebuf.dict.quæſt.5.nu.4. Et Cano-
nicum audientem diuina extra Eccleſiam
ſuam,ten[illegible]ri,vbi audit diuina,ſoluere deci-
mam de ſuæ præbendæ fructibus tanquam
de lucro,poſt Butr.& Anch.d.cap. nouum
contra Abb.& Innoc.tenet Azor.d.cap.35.
quæſt.7.

Quarta Concluſio. Ciſtercienſes, Tem-
10 plarij,& Hoſpitalarij † non tenentur ſol-
uere decimas prædiorum ſuorum, quæ
proprijs manibus,aut ſumptibus excolunt
tex.eſt in c.ex parte, il 1.& cap.licèt, de
decim.quod quia quidam intelligebant ſo-
lum de noualibus, Papa in cap.ad audien-
tiam, eod.tit. exponit intelligi dict.indul-
tum debere non tantum de noualibus, ſed
etiam de prædijs, quæ proprijs manibus
a Religioſis prædictis coluntur.

Priuilegia conceſſa Ciſtercienſibus ſunt
perſonalia, & ideo non ſuffragantur
reſpectu portionis Colonorum, vt in pun-
cto horum priuilegiorum eſt deciſio Putei
522.lib.2.Ptolom.deciſ.194. incipien. Bur-
gen.decimarum,& dixit Rota in Toletana
decimarum 17.Iunij 1611.coram Coccino
Rotæ Decano In Pampilonen. decimarum
15.Decembris 1615.coram eodem, Seraph.
deciſ.827.

Item non ſuffragatur reſpectu arrédata-
riorum etiam ſi ipſi fratres aliquam cultu-
ram exiguam tamen adhibeant Seraph.de-
ciſ.827.num.3.& ſeqq.

Declara tamen,hanc concluſionem non
11 procedere; Primo, in poſſeſſionibus † ab
alijs conductis, cap.dilecti, eod.tit.& not.
Gloſ.2.d.c.ex parte,& Rebuf.d.tract.q.14.
num.52. Secundo,ſecus de poſſeſſionibus,
quas poſt generale Concilium acquiſie-
runt.

Etiam de prædijs, quæ poſt Concilium
Ciſtercienſes acquirunt non tenentur
ſoluere decimas ſi proprijs ſumptibus ex-
colant,vt cauſa acerrime diſputata Rota
reſoluit in Pampilonen.decimarum 18.De
cembris 1615.coram Coccino Rotæ De-
cano, præſertim propter priuilegia Sixti
Quarti ibi ſingulares perſonas dicti ordi-
nis præſtatione Decimarum tam de poſſeſ
bonibus habitis ante,& poſt Concilium,
quam de cætero habendis; quæ proprijs
ſumptibus excolunt,& excolent.

Nam de ijs etiam ſi ſuis manibus illas
excolant,Ciſtercienſes,& alij ſimiliter pri
12 uilegiati, tenentur omnino decimas per-
ſoluere, vt diſponit text. cap. nuper,eod.
tit.niſi tamen prædictæ poſſeſſiones ab ijs
acquirantur pro nouis Monaſterijs ædifi-
13 candis,vt ibidem dicitur, quo caſu † tra-
dendæ erunt alijs excolendæ a quibus de-
cimæ Eccleſijs perſoluantur; ſicque immu
nes erunt illi Religioſi pro portione ſua,
non autem coloni pro ſua; quomodo ego
intelligo illum tex.licèt Gloſ 2. & 3.diſſen
tire videatur. Item declara omnibus alijs
modis,quibus in præced.cap. quæſt.3. de-
clarauimus concluſionem ſecundam, quæ

erat

erat de exemptione Religioſorum a no-
ualibus; in qua etiam quæſt. plenè tracta-
uimus de priuilegijs, & præſcriptionibus,
quo ad noualia ſpectat; quare hic eam ma
teriam omittimus.

Item declara, niſi priuilegia eximentia a
ſolutione decimarum incipiant eſſe enor
miter læſiua Eccleſiæ Parochiali, quæ ha-
bet intentionem de iure fundatam in de-
cimis tunc enim amittitur priuilegium c.
ſuggeſtum.c.dilecti,& ibi Gl. in ver.enor-
miter de decim. cap. quod per nouale vbi
etiam Gloſ.de verbor.ſignif.Menoch.conſ.
156.num.9.lib. 2. Rebuf. de decim. quæſt.
14. num. 55. Rota in ſpecie de priuilegijs
Ciſtercienſium in Pampilonen. decimarũ
6.Aprilis 1615. coram Coccino Rotæ De-
cano, vel ſaltem moderatur iuxta tex.in c.
2.ſ.vbi autem de decim.lib.6.Rota in dict.
Pampilonen.

Quando autem dicatur priuilegium enormi-
ter lædere ſpectat ad declarationem Papæ
Abb.in d.cap.ſuggeſtum num.4.Gloſ.in c.
docet de reg.iur.in 6.& facit text.in l.Ho-
ratius de reg.iur. niſi alteri vtputa iudicio
Rotæ Papa commiſerit, vt euenit in d.cau-
ſa Pampilonen.

Item declara priuilegia non procedere ſi præ
dia locentur ad pecuniam, tunc enim in
nihilo ſunt exempti Ciſtercienſes Rot.de-
ciſ.4.de priuil.in antiq. Put.in terminis de-
ciſ.150.lib.2.in nou. Rot. deciſ.23. nu.4.&
ſeq.part.2.Gloſ.in clem.1.in ver.excolen-
das de decim. & ibidem Bellam. num.240.
& 241.Rota in Carthaginen.decimarum
2.Nouembris 1600.coram Penia in Pampi-
lonen.decimarum coram Coccino Rotæ
Decano.

Quinta Concluſio. Omnes alij Religio-
14 ſi decimas non ſoluunt † de nutrimentis
animalium, hoc eſt, de animalibus, quæ ipſi
nutriunt, vt exponit Gloſ.in Clem.1.verbo
animalibus, eodem tit. item de hortis ſuis
non ſoluunt decimas; tex.d.cap.ex parte,
il 1.hoc tit. ſic etiam intelligendus eſt tex.
in c.decimas, 16.quæſt.1. cum ſimil. Sanè,
quod de nutrimentis animalium dicitur, ſi
expoſitionem Gloſ. admittamus, ita de-
15 mum procedit, ſi ipſi Religioſi ea nutriant
ſecus ſi alijs nutrienda darent, vt not. An-
char.d.cap.ex parte, colum.1. & Rebuf.d.
quæſt. 14. num. 57. dicuntur autem & ipſi
ea nutrire, ſi alij ea cuſtodiant, ſed veſpe-
re ad Monaſterium reducant, vt ibid. Re-
buf.adnotauit. Idem quoque dicendum
16 eſt † de hortis, quos colendos alijs trade-
rent, tunc enim de illis decima ſolui debet,
17 vt ibid.tradunt Doct.ſicut † & de ijs quos
colerent, & olera venderent, tunc enim
decimas ſoluere tenentur, vt in ſpecie tra-
dunt Abb.d.c.ex parte, & Rebuf. vbi ſupr.
nu.58.tex.enim ille intelligendus eſt de
hortis, quos ad vſum proprium habent.
Idem etiam ſtatuendum eſt de agris, & vi-
neis, quæ Abbates ad ſuum, vel Fratrum ſti-
pendium habent, de illis enim decimas ſol-
uere non debent, vt apertè cauetur in cap.
queſti, 16.quæſt.1. iuncta interpretatione
Gloſ.& aliorum, Plerique etiam alij Reli-
gioſi habent priuilegia non ſoluendi deci-
mas, quæ refert, & latius explicat Henriq.
tom.1. Theol. moral. lib.7. cap.27.num.3.
vſque ad 9.

Sexta Concluſio. His caſibus exceptis,
18 omnes Religioſi † tam exempti, quam
non exempti tenentur de terris, & poſſeſ-
ſionibus ab eis acquiſitis, vel acquirendis
ſoluere integrè decimas Parochialibus Ec-
cleſijs, quibus erant decimales, niſi ſpeciali
iure, aut priuilegio ſuper hoc muniti ſint,
vt diſponit textus d.cap.commiſſum, de
decim.iuncto cap.fin.§.cæterum, eodem
19 tit.in 6. Immo Religioſi † omnes appro-
priantes ſibi decimas, etiam noualium, ſibi
non debitas, ſeu non permittentes ſolui de
cimas, aut de animalibus familiarium, &
paſtorum ſuorum, vel aliorum etiam ani-
malia ſuis gregibus immiſcentium, aut de
animalibus, quæ in pluribus locis emittunt
in fraudem Eccleſiarum, & alijs locis tra-
dunt tenenda, aut etiam de terris, quas
alijs tradunt excolendas, ſi poſt requiſitio-
nem Eccleſiarum, quarum intereſt, a præ-
miſſis non deſtiterint infra menſem, aut ſi
de his, quæ contra præmiſſa vſurpare, vel
retinere præſumpſerint, infra duos menſes
non ſatisfecerint damnificatis Eccleſijs,
tamdiu manebunt ab officijs, & admini-
ſtrationibus, & beneficijs ſuſpenſi, donec
deſtiterint & ſatisfecerint; quique ijs ca-
rent, excommunicationem incurrunt, a
qua ante ſatisfactionem condignam non
abſoluuntur, vt diſponit Clemen.1.de de-
cim.

Digitized by Google

cim.vbi ſubditur,præmiſſa non extendi ad animalia, quæ per Religioſorum ipſorum donatos,ſeu oblatos tenentur, dum tamen illi,dum tamen illi cum effectu ſe,& ſua donauerint,aut obtulerint illis Religioſis.

20 Septima Concluſio. Papa † non tenetur decimas ſoluere;quia ipſe eſt ſummus Sacerdos, & Pontifex, ac miniſter Eccleſiæ, qui decimas alijs imponit,Clem. vltim. de decim.& Extrauag.vn.eod.tit.in commun. S.Thom.2.2.quæſt.87.art.quarto ad 3. Sot. lib.9.de iuſtit.& iur.quæſt.quarta, art.quarto, Rebuf.dict.tract.de decim.quæſt.3. nu. tertio,& ſequentibus. Vnde etiam in lege
21 veteri,ad cuius ſimilitudinem † in noua quoq; decimæ præceptæ fuerunt,vt in ſpecie S.Thom.dict.quæſt.87.art.1.& Sot.lib. 9.de iuſtit. & iur. quæſtione quarta, artic. primo adnotarunt, cæteri quidem Leuitæ ſummo Sacerdoti decimas dabant,ipſe autem nemini, vt habetur Numer. 18. quare quod ait idem Rebuf.dict. tract. quæſtion. quinta,num.26.quod omnis homo, in quantum Deo ſubditus, ſiue ſit Papa, ſiue Imperator,tenetur decimas Deo offerre,quia omnes ſumus populus eius,& oues paſcuę
22 eius, loquitur † de decima illa ſpirituali, quæ Deo offertur per ieiunium, & pœnitentiam,de qua idem Rebuf. dict. tractat. quæſt.ſecunda,num.9.& quæſt.3. num.31.
23 Immo neque Epiſcopus tenetur decimas ſoluere, niſi ſummo Pontifici; tum quia ita in ſpecie voluit Thom.Triuiſan. in dec. Venet.lib.1.deciſ.29.num.1.& 3.poſt Abb. in cap.2.num.6.de decim.tum quia nullibi hoc cauetur, immo contrarium expreſsè habetur in cap.queſti,16.quæſt.1. vbi apertè decernitur, vt Epiſcopi, & Abbates de agris,& vineis,quę ad ſuum,vel fratrum ſtipendium habent,decimas ad Eccleſias ſuas deferri faciant; hoc eſt decimas non ſoluant,vt exponit ibi Gloſ.& cæteri Doctor. tũm quia Epiſcopus nemini ſubditus eſt, etiam quoad ſpiritualia,& ſacramenta, niſi Summo Pontifici. Vnde,ſi ſacerdotes ex eo quia non recipiunt ſacramenta,ſed alijs ea miniſtrant,immunes a decimis tam perſonalibus,quam realibus eſſe voluit Rebuf.d. quæſt.5.num.9.multò magis immunes erũt Epiſcopi quoad menſam ſaltem Epiſcopalem,eiuſq; prædia. Quod igitur aſſerit idẽ Rebuf.d.q.5.n.26.poſt Andr.Hiſpan. d.tractat.de decim.q.11.n.1. Epiſcopum etiam quatenus Deo ſubditum teneri ad ſoluendum decimam Deo, intelligendum eſt de ea decima ſpirituali, quæ non niſi Deo datur,de qua ſupra dictum eſt. Quod tamen declara Primo, procedere ſolùm in bonis Epiſcopi Eccleſiaſticis, quæ ſunt de menſa
24 Epiſcopali;de patrimonialibus enim † & alijs beneficijs Eccleſiaſticis,quę tamquam priuatus clericus habet, idem dicendum erit,quod ſupr.concluſ.2.& 3. diximus de bonis paternis, & Eccleſiaſticis aliorum clericorum;& hoc eſt,quod voluit Hiſpan. ſup.q.12.num.14.poſt Hoſt. Declara ſecun
25 do,ſecus eſſe,† ſi bona huius menſæ in aliũ per venditionem transferantur; nam tunc ſubijcerentur decimæ, vt tradit idem Triuiſ.d.deciſ.29.num.3.ad not.per Bald.conſil.322.num.2.lib.4. & Fabian. de Mont. in tract.de empt.& vend.q.9. princip. nu.46. Tertio declara, vt ij, qui ſunt de familia Epiſcopi, teneantur decimas ſoluere, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni curriculum Miſſas audiunt,vt cauetur in d.cap.queſti,in fi.16.q.1.

Octaua Concluſio. Reges, & Principes
26 † tenentur & ipſi ad decimarum ſolutionem;prædialium quidem illi Eccleſiæ, in qua prædia ſita ſunt,perſonalium vero, vbi diuina audiunt officia, vt in ſpecie tradit Gloſ.in cap.omnes Principes, de maior. & obed.Rebuf.q.5.num.25.Hiſpan.d. reg.decim.q.12.num.primo, & latè tradit Corſet.in tractat.de poteſt. reg. quæſtione 37. quæ eſt in tertia parte illius tractat. idem etiam voluit Hiſpan. dicta quæſtione vndecima,num.1.& Io.Azor. d.lib.7. cap.35. q.1.Quare non eſt exaudiendus Triuiſ. dũ d.deciſ.29.num.2.vult, bona Principis non eſſe ſubiecta decimę, per l. licitatio, quæ alias incipit,locatio,ff.de publ. quæ tamen lex ſolum diſponit,quod bona fiſci ſunt immunia a vectigalibus; quare non rectè ſequitur,ea eſſe immunia a decimis, quæ fundamentum, & originem habent a iure naturali,& diuino,puto tamen probabiliter,
27 Reges,& Principes † non teneri ſoluere decimas alicui Eccleſ. Paroch. ſed Epiſcopo; ſic loquitur glo.d.c.oẽs,in qua reliqui fundantur;& hoc, vt in aliquo præ cæteris in materia quoque decimar.priuilegiati ſint.

Nona Concluſio. Pauperes, & ipſi te-

28 †tenentur ad decimas,Gloſ.cap.qui tua,&
ibi Gemin.12.q.1.Vinc.Ioan. Andr.Butr.&
Abb.in cap.cum homines, de decim. Fran.
Marc.dec.Delphin.198.num.6.2.par.Tynd.
d tract.de decim. num.38. vſq; ad 43. & S.
Thom.d.q.87.art.4.in fine,Rebuf. d. q.5.n.
14.Viui.opin.153.verbo, conſuetudo non
ſoluendi.Corn.Benincaſ.in tract.de pau-
pert.q.7.in 6.ſpeciali, nu.28. Ratio duplex
29 eſt.prima,quia prætextu paupertatis †non
debet quis tenere aliena,vel peccare,l.pa-
lam,§.non eſt ignoſcendum,ff.de rit. nupt.
30 cum ſimilib. Secunda, quia pauperes † te-
nentur de eleemoſyna,quæ eis offertur,da-
re decimam, vt ijdem Doctores adnota-
runt, ſoluitur enim decima non modò re-
ſpectu Eccleſiæ,ſed etiam in recognitioné
vniuerſalis dominij, cap.tua nobis, de de-
cim.Declara tamen primo hanc concluſio-
31 nem,quod poterit pauper† vnum pro alio
ſoluere,ut in ſpecie voluit Franc. March.d.
32 deciſ.198.num.8.ſecundo,†ſecus eſſe,ſi is
ſit in extrema neceſſitate, vt tradit Rebuff.
dict.quæſt.5.num.14.nam tunc omnia ſunt
communia,l.2.§. cum in eadem, ff. ad leg.
Rhod.de iac.c.ſi quis propter, de furt. Im-
mo, & debet Eccleſia remittere decimam
pauperi, qui cogeretur omnia vendere, &
mendicare, ſi vellet integram decimam
ſoluere, quam longo tempore non ſoluiſ-
ſet,vt tradit Rebuf.d quæſt.5.num.15. poſt
Gloſ. in cap. quæcunque 16. quæſt. 7. vbi
Turrecrem.num 1.poſt Hoſt.&Gofr.idem
Viu.& Beninc.loc.citatis.

Decima Concluſio. Leproſi tenentur
33 † decimas ſoluere,ſi colunt agros, vel vi-
neas,vel ſi viuunt per ſe in domibus ſuis;ſe-
34 cus† & Heremitæ, & alij laici obſeruan-
tes regulam S. Dominici, vel S. Franciſci,
etiamſi ſeruiant Monaſterijs exemptis, vt
tradunt Rebuf.d.q.5.num.22. & Hiſpan.d.
tract.reg.decimarum,quæſt,12.num.2.&3.
alias ſi viuant in communi,& ſtent ſimul in
vno loco,& domo,non tenentur dare deci
35 mas†de hortis ſuis,qui ſunt in circuitu do-
mus,neq;de animalibus ſuis ibidem naſcen
tibus,ſeu eorum nutrimentis,vt voluit Pon
tifex cap.2.de Eccleſ.ędif.& not. Rebuf.d,
num.21.Hiſpan.d.num.2,

Ad hoc vt ſit locus d.c.2.de eccl.ædif.le
proſi debent communiter viuere, & ſi-
mul congregati extare,ita vt ſi adeſſet ho-
ſpitale, in quo curarentur etiam leproſi,
quando ad illud accederent,&adeſſent ibi-
dem alij infirmi cæteris morbis laborantes
& leproſi retinerentur ſeparatim ab alijs
infirmis adhuc non haberet locum, d. c.2.
Quia leproſi non videntur conſtruere cor-
pus ſeparatum;cum talis ſeparatio fiat ad
cuitandum cõtagium,& cum priuilegium
d.c.2. ſit ſpeciale non videtur extendendú
ad hoſpitale cõe leproſis, & alijs infirmis;
vt dixit Rota in Corduben.decimarum 22.
Maij 1617.coram Manzanedo.
36 Vndecima Concluſio.Iudei quoque† de
terris, quas colunt,decimas ſoluere tenen-
tur:tex.in cap.de terris, eodem tit. idem
37 de Pagano,Turca,& Heretico† notant ibi
Doct.Rebuff.poſt alios, d.q.5. num.11. Hi-
ſpan.d.tract. quæſt.11. nu.3. Silueſter poſt
alios in verbo,decima,num.3.Azor.d.lib.7.
cap 35. quæſt.1. optimus ad id tex. in cap.
38 quanto, de vſur. & ad perſonales † deci-
mas Iudæos,& Hęreticos teneri concludit
Rebuf.d.num.11.poſt Gloſ.in cap.decimę,
16.quæſt.1.quia licèt non audiant diuina,
non tamen ſtat(inquit Rebuff.per eccleſiã,
quæ nemini claudit gremium. Contrarium
tamen voluit Gloſ.d. c.de terris, quoad Iu-
dæos,ex eo,quia non ſunt de corpore Ec-
cleſiæ;cui accedit Hiſpan. d. q. 11. num.5.
late Azor.d.c.35.q.3.& in Saracenis, quod
ad decimas prędiales teneantur,tradit Lap.
alleg.63.Rebuf.d.q.5.num.3. conſuluit Ol-
drad.conſ.91.Mant.conſ.188.col.2.docetq;
Azor. d.q. 1. & 2. vbi id probat de prædijs
quoque emptis,tam a iudæis,quam a paga
nis etiam pro decimis decurſis tempore
venditorum. Qui etiam quæſtione ſexta,
poſt Innocent. Abb.& Ioan. Andr. in capi-
tulo commiſſum, de decim. & Couarruu.
in regul peccatum, parte ſecunda,§.octa-
uo,numero duodecimo, docet, eum, qui
combuſſit ſegetes,conculcauit ſata, incen-
dit vites, vel rupit retia quibus capiuntur
piſces,volucres,vel feræ, debet reſtituere
Eccleſiæ decimam quam ex fructibus præ-
diorum,aut venatione,piſcatione,vel aucu
pio percepiſſet.

An vero meretrix,hiſtrio,vſurarij,& alij
illicite aliquid acquirentes teneantur ad
decimas ſufficienter egimus in præceden.
cap.quæſt.2.

QVAE-

Digitized by Google

QVAERO SECVNDO, An poſſit ex priuilegio tam laicis,quã clericis competere immunitas a ſolueudis decimis.

Nota triplex eſſe priuilegium,primum reale,& conceſſum rebus,&tranſit cum re ad omnes,& quoſcunq. illa peruenerit, & de hoc loquitur deciſ.4.de priuil. in antiq.& Bellamer.in repet.Clem.1.de decim. num.239.

Secundũ priuilegium eſt conceſſum perſonis pro rebus quod a ſolutione decimarũ eximit bona,quæ proprijs manibus, vel ſumptibus coluntur,& quando Colono partiario excolenda traduntur eximitur pars priuilegiati tantum, & ſi locentur ad pecuniã in nihilo ſunt exẽpta,Rot.d.dec.4.Put.dec. 522.lib.2.& dec.63.lib.3.Glo.in d.Clem.1. in ver.excolendas de decim.

Tertium priuilegium eſt conceſſum perſonis tantum vt in aucupio, venatione, piſcatione,& ſimilibus,de quibus per Rebuff.de dec.q.8.nu.15 & ſeq.& adnotauit Coccin. d.ciſ.107.lib.1.

39 Et quidem premiſſo† nullũ laicũ ẽt Impe
ratorẽ poſſe eã concedere,vt eſt textus for
malis,vbi Doct.in c.tua,il 1.de dec.& not.
Rebuf.d.tract.q.13.n.101.& alij paſſim.
40 Prima erit Concluſio.Epiſcopus† non
poteſt alicui concedere hanc immunitatẽ
per viam priuilegij;ita voluit Rebuf.d.q.5.
41 n.28.& 32.tum quia ſunt a Papa † aſſigna-
tæ ſingulis Eccleſijs,cap.1.13.queſt.1. tum
quia in Conci. Cabilon.ſtatutum fuit,ne
42 Eccleſiæ antiquitus cõſtitutę decimis† pri
uarentur,cap.Eccleſiæ,& ſeqq.16.q.1. non
43 poteſt autem Epiſcopus† contra Conciliũ
diſpenſare,vt tradit Gloſ.ſing.in c.cum dilectus,de elect.Rip.& alij, c.1.de iudic.ſicut nec contra canones,Bald.&alij in l.omnes populi,ff.de iuſt.& iur.Fel.in c.1.num. 48.de conſt.& c.quod ſuper his, de maior. & obed.vbi alij Doct.optimus tex.in Clemen.ne Romani, de elect. cum ſimil. Atq; ita tenendum eſt,quidquid dicere voluerit Hiſpan.d.reg.decimar.q.12.num.1.in prin-
44 cip.Poterit tamen Epiſcopus† remittere
decimas,maximè ſuæ menſæ debitas ex iuſta cauſa,vt habetur in c.quia circa, de priuil.cum ibi not. per Gloſ. & Doct. Item
45 poterit Epiſcopus† interponere decretum
& conſenſum in compoſitione ſuper ſolutione decimarum,opt.text.vbi Innoc. in cap 2.de tranſact.latè Rebuf. d.tract. q.13. num.20. & ſeqq. noſq; latiùs inf. q. 5. hoc eod.cap.

Item poterit Epiſcopus decimas, quas nunquam poſſedit poſt earum recuperationem,vel illas ad opus ſuum retinere,vel ſecundum diſcretionem a Deo ſibi datam alteri Eccleſiæ concedere cap. quoniam,& ibi Doct de decim. Rota in Sabinen.decimarum prima Iulij 1609.coram Coccino Rotæ Decano.

Illas verò quas aliquando poſſedit,ſi reuertantur ad menſam Epiſcopalem non poteſt transferre in perſonam,quæ numquam moritur ne adimatur ſpes deuolutionis Rota in Taurinen.decimarum 12.Ianuarij 1607. coram Marcomontio.

46 Secunda Concluſio.Poteſt Papa† aliqui
bus etiam laicis priuilegio concedere immunitatem a decimarum ſolutione. text. ſunt in c.ſuggeſtum, c.ex multipliciti, c. a nobis,c.vlt.de decim. c.accedentibus,cap. ſi de terra,c.dudum, de priuileg. & in ſpecie notat Gl.2.vbi cæteri,d.c.a nobis,Tyndar.d.tract.de decim.maximè num.64. Rebuf.eod.tract.q.5.nu.28.& q.13 num.103. Hiſpan.d.q.12.num.1.Couar.lib.1. var.reſ. c.17.num.9.Viu.in ſuis commun. opinion. verb. priuilegium,& verb.conſuetudo, & alij Canoniſtæ paſſim, & inter Theologos Caiet.2.2.q.87.art. 1. vbi id collegit ex S. Tho.Sot.lib.9.de iuſt. & iur. q.4 art.4.latè poſt alios Henriq. in ſumma Theologiæ mor.lib.7.c.27.num.3.Azor.d.lib.7.c.37.q. 6. inter Summiſtas Siueſtr.verbo,decima, num.11.

Quid ſi concedatur alicui Religioni priuilegium exemptionis a ſolutione decimarum,quę competunt N.de iure ſpeciali,an ad validitatem priuilegij ſit neceſſarium facere mentionem,quod decimę ſpectarent ad N.de iure ſpeciali,& Rot. in Valentina decimar.de Cotalua 10. Decembr. 1601.coram Litta dixit ſi verſamur in decimis antiquis non eſſe neceſſarium facere mentionem,quia Papa ſcit illas ad aliquos ſpectare ſiue de iure communi ſiue ex priuilegio,donatione,aut præſcriptione Doc.

in c.dudum de priuil.vbi Abb. num. 1.verſ. Secus dicit Innoc.num.4. verſ. ſed de proprietate Hoſtien. num. 6. verſ. nec obſtat. Io.Andr.num.5.verſ.alij tamen dicunt Anchar.nu.3.verſ.ideo enim Card.col.1. verſ. vbi quero, quæ eſt ratio diuerſitatis Butr. num.6.verſ.aliqui dicunt Caſſad.dec. 1. de priuil.Verall.deciſ.163. lib.1. in manuſcr. qui proprie loquitur in priuilegio conceſſo de non ſoluendis decimis, & adnotauit Coccinus deciſ.324.lib. 1. & vide Rota in d.Valentina decimarum de Cotalua relata in nouiſſime impreſſis p.1.to.1. nu. 48. vbi plene,& ex profeſſo de hoc articulo diſſeritur,quam ſequitur Rota in Placen. Canonicatus 15.Decembr.1614.coram eod.Coccino Rotæ Decano.

Laborant tamen Gloſ. & Canoniſtæ tenentes,decimas eſſe de iure diuino, & naturali,in aſſignanda ratione,ob quam contra illud diſpenſare videatur Summus Pon-
47 tifex,cum tamen † alioqui non poſſit, cum ſit immutabile 5.& 6.diſt.per totum, cap. propoſuit,de conceſſ.præbend. in Gloſ. & cap.quo iure,in fine,& c.ſeq.8.diſt. Ideoq;
48 quod Papa † non poſſit tollere ius diuinũ, late tradit inter alios Fel.in c.quæ in Eccleſiarum,num.19. de conſtit. & Couar. epit. de ſponſ.& matr.2.par.c.6.§.9.num.2.3.& 4.& optimus tex.in Clem. ne Romani, de
49 elect.Et quamuis Papa † poſſit ius diuinum interpretari,vt docet Abb.& DD. d.c. quæ in Eccleſiarum,Innocen. c.ſuper eo, de bi-
50 gam.& Couar.vbi ſupra;non tamen † poteſt illud limitare,maximè in ſpiritualibus, ſed ſolum interpretari,quod inuenitur limitatum,vt not.Felin.d.c.quæ in Eccleſiarum, num.21.&24.poſt Card.in c.licet,de elect.
51 Contra ius quoque naturale † non poteſt Princeps ipſe aliquid ſtatuere, in damnum maximè alicuius, Felin. d.c.quæ in Eccleſiarum,num.26.& ibi Abb.per Clem.paſtoralis, de re iud.Old.conſ.213.Alex. conſil. 93.vol.4.Bart.in proemio Digeſt. col. 2. Et
52 quod non poſſit † contra ius naturale, & diuinum diſpenſari,latè inter alios oſtendit Domin.Magdal.in tract.de num.teſt.in teſtam.req.3.p.c.3.n.2.24. & ſeq. & videtur optimus tex.in c. litteras, vbi Gl. Abb. & cæteri,de reſt. ſpol. melior in cap. ſunt quidam, & ſequen. vigeſimaquinta quæſtione prima. Ratio vero illa,& diſtinctio Gloſ.dicto capitulo a nobis,quam ſequuntur Canoniſtę magis communiter, quod poſſit Pontifex remittendo decimas alicui,ſpecialiter contra ius diuinum, vel naturale diſpenſare,non tamen in totum tollere;quatenus etiam in conſuetudine id ab alijs admittitur,optimè refellitur a Couar. d.lib.1.variar.reſolut.cap.17.num.octauo, verſiculo quibus me hercle opinionibus,& num.9.in fin.atque in ſe falſa omnino eſt; neque enim poteſt Papa diſpenſare etiam in particulari quoad aliquem, vt is non teneatur ſeruare aliquod ex præceptis Decalogi,quæ diuina ſunt,& naturalia, atque adeo prorſus indiſpẽſabilia,vt optimè probat inter cæteros S.Thom.2.2. quæſt. 100. artic. 8. quod ſi obijciatur de homicidio, quod ipſę leges ciuile iuſtè aliquando concedunt:reſpondeo cum S.Thom. in Decalogo prohiberi dumtaxat homicidium indebitum,& iniuſtum. Quod ſi etiam quis obijciat votum,cuius implementum eſt de iure diuino,iuxta illud vouete, & reddite, pſal.75.diſpenſari per Papa tot. tit. de vot. item Matrimonium ratum, quod tamen iure diuino eſt indiſſolubile, Matth.19.Roman.7.& 1.Corinth.7.diſſolui iure poſitiuo per ingreſſum Religionis; & poſſe ex cauſa per Romanum Pontificem, vt pluribus optimè defendit inter alios Sanchez tract. de Matrimon.lib.ſecundo,diſput.13. & diſputat.14 Reſpondeo cum Sanch.d.diſput. 14.numero quinto,verſic.ad quartum, duplex eſſe ius diuinum naturale; aliud abſolutum,vt de non fornicando,& in hoc nullo modo Pontifex deſpenſat; aliud fundatum in actu,vel contractu humano, vt eſt votum, & matrimonium ratum; & in hoc poteſt diſpenſare:& ſicut, quando diſpenſat in voto,non dicitur abſolutè diſpenſare in iure naturæ, & diuino, ex quo votum habet obligandi vim, ſed tollit obligationis fundamentum,quam homo actu humano ſibi impoſuit, vt bene docent Sanctus Thomas ſecunda ſecundæ quæſtion.88.articulo decimo ad ſecundum, ita dum diſpenſat in matrimonio rato, id facit deſtruendo fundamentum contractus humani. & quamuis idem fundamentum ſic etiam in matrimonio conſummato, Chriſtus tamen noluit eam poteſtatem Pontifici concedere, ratione ſigni-

cationis

cationis vnionis Chriſti cum Eccleſia per incarnationem, iuxta illud, ad Epheſ. 5. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia; vt latiùs deducit idem Sanchez dict. diſputat. 13. num. ſeptimo.

53 Dicendum ergo eſt, Papam † poſſe aliquibus immunitatem a decimis concedere, cum per hoc iuri humano Pontificio, non autem naturali, aut diuino derogetur.

54 Fatendum quoque non poſſe † in vniuerſum a Summo Pontifice præceptum hoc tolli, non quia decimæ omnino iure diuino, aut naturali debeantur; ſed ex eo, quod tale decretum eſſet irrationabile, nec conueniens Chriſtianæ Reipublicæ cuius intereſt ſpiritualium miniſtros inopes non eſſe; & quia iuri naturali, ac diuino congruit, vt laborantes in vinea Domini mercedem aliquam decentẽ a laicis accipiant, quique ſpiritualia ſeminant, temporalia metant. neque enim negamus, de iure naturali, ac diuino debere miniſtros Eccleſiæ indigentes congruè ſuſtentari; idq; Theologi quoque omnes fatentur, & late concludit Couar. dict. cap. 17. num. 2. in fin. & 3. fere per totum, & nos etiam admonuimus ſup. cap. primo huius tractat. quæſtione ſecunda, ſic etiam intelligendum puto Ioan. Azor. d. cap. 37. quęſt. 6. dum ex communi docet, Papam poſſe in totum decimam tollere; nimirum quoad aliquos Chriſti fideles, non autem quoad omnes, vel reſpectu congruæ ſuſtentationis miniſtrorum Eccleſiæ. Illud verò hoc loco notandum eſt, quod conceſſio exemptionis decimarum, quæ fit Regularibus, amplè intelligitur, & includit præterita omnia, maximè dum additur ſignum vniuerſale cum clauſula geminata, & prægante; & licèt priuilegium loquatur ſimpliciter, & indefinitè, intelligitur de omnibus decimis, & extenditur tãquam fauor ad noualia; item ad loca cohærentia, præſertim, quæ ſunt intra Monaſterij ſepta; denique eximuntur bona non ſolum particularium, vt quæ habent ſinguli Canonici Regulares, ſed etiam bona vniuerſalia Monaſterij, aut Eccleſiæ: quæ omnia latè probat Henriq. nu. 6. mox citan.

In Conceſſione vero decimarum facta laicis ex priuilegio non veniunt noualia, & ſtrictè interprætari debet Put. deciſ. 236. lib. 3.

Hic quęri poteſt an Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt expræſſa exemptio a ſolutione decimarum alteri Religioni cenſeatur etiam communicaſſe exemptionem a ſolutione decimarum, & Rota in cauſa Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotę Decano in cuius caſu Papa proceſſerat per viam communicationis omnium, & ſingulorum priuilegiorum, & pręcipue illorum, per quæ eximuntur a decimarum, procurationum, viſitationum, præſtationum, & ſubſidiorum ac aliorum onerum quorumcunque præſtatione reſpondit non fuiſſe communicatam exemptionem a ſolutione decimarum, quia de hac exemptione fieri debet ſpecialis mentio Butr. conſ. 19. n. 9. cum talis exemptio difficulter concedatur Bal. in l. fiſtulas, §. frumenta, ff. de contrah. empt. Cremeſ. ſing. 108. Felin. in c. ſedes n. 3. de reſcr. Put. deciſ. 65. lib. 3. Rota in Carthaginen. decimar. 19. Nouemb. 1593. cor. Iuſto. In ſeguntina decimar. 30. Octob. 1600. corã Seraphino in d. Mediolanen. decimar. In Toletana decimarum de Rayniel. 10. Maij 1613. coram Caualerio. In Valentina decimarum 28. Nouemb. 1603. coram Card. Lancellotto. In Corduben. decimar. 13. Maij 1616. coram Manzanedo.

Et hæc concluſio procedit etiam ſi Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecerit mentionem de decimis, quia ſi non apparet de expræſſa mente concedentis verbum, decimæ, referri poteſt ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ab homine, non autem ad ordinarias, & prædiales, quæ ſunt debitæ de iure diuino, & hoc maxime procedit in communicatione priuilegiorum, in qua non derogatur c. nuper de decim. quod cum contineat conſtitutionẽ conciliarem cenſetur habere clauſulas derogatorias ad ſequentes diſpoſitiones, & ideo requirit ſpecificã derogationem c. ex parte de Cappell. Monach. Fel. in c. nonnulli, nu. 2. & in c. ſedes col. 3. in fi. verſ. & iſta faciunt de reſcr. Archid. in c. 1. nu 2. de conſtit. in 6. Oldr. conſ. 326. in princ. Veral. deciſ. 167. p. 1. Rota in Oriolen. decimar. cor. Orano. In Toletana decimar. 26 Nouemb. 1605. cor. Iuſto. Put. dec. 63. & 43. n. 6. lib. 3.

Coccinus in ſuis deciſ.ſeu notis lib.2. dec. 192. cuius particulam placuit hic referre cum in materia decimarũ multa contineat. Ex alio capite dixerunt Domini Breue non eſſe iuſtificatum, quia non fuit derogatum c. nuper de decimis, quod cum ſit conciliare cenſetur habere clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones,adeo quod ſit proprie neceſſaria illius derogatio expræſſa, Ro.dec.122.& 123.p.1.& fuit dict.in cauſa Oriolen.decim.21.Mar.1586.cor.Orano. Hoc eſt verũ,quod c.nuper loquatur ſolũ de decimis debitis Parochialibus, quia loquitur generaliter de eccleſijs,&eius rõ eſt generalis ſcilicet ne eccleſiæ vlterius prægrauentur, quæ rõ generalis expræſſa eius eſt potentiæ, quamuis lex alium caſum decideret,nihilominus ex vi rõnis expreſſe omné aliũ caſum ſub rõne compræhenſum determinaret, ẽtſi ex tali determinatione ſequeretur correctio aliorum iurium Gl. in c.1.in ver.Italiæ de temp.ord.lib.6.Bald.in auth.quas actiones nu.4.vbi Iaſ.n.22.C.de ſacroſ.eccl.Pariſ.conſ.69.nu.6.lib. 4.& hoc etiamſi repugnaret ius , & proprietas verborum Crot.conſ.171.n.24.lib.2. Ang.cõſ. 221.col.2.verſ.nec obſtat Socc.Iun. conſil. 21.nu.4.lib.1.& conſ.10.num.12.lib.4.cum alijs per Honded.conſ.34.num.26.lib.1.

Minus eſt verum,quod Hoſtien.in verb. committantur,& in ver.perſoluantur in d.c.nuper dicat,quod textus loquitur de decimis debitis eccleſiæ Parochiali,quia ibi hoc nõ dicit,ſed loquitur exemplificatiue,& videtur dicere contrarium in ver.ſoluebantur , licet loquatur in ij. parte c.nuper, & hunc intellectũ alias habuit Rota in cauſa Vlixbonen.decimar.cor.Robuſterio,& in deciſionibus ſupra allegatis 122.& 123. p. 1. & in d.Oriolen.cor.Orano.

Nec placuit,quod corroborantur prædicta ex c.ſuggeſtum eod.tit.vbi nulla adeſt expræſſa mentio Parochialis ex tamen diſpoſitio illius textus habet locum in fauorem Eccleſiarum Parochialium,vt ibi per DD.Ro.deciſ.87.nu.1.p.2.Quia fuit reſponſum, quod diſpoſitio c.ſuggeſtum habet diuerſam rõnem,nam conceſſio eſt certa , & debet reuocari.Si incipiat eſſe damnoſa eccleſiæ Parochiali Vnde agitur de tollendo iure in eſſe deducto,& de acquirendo alteri eccleſiæ,& propterea inſpicitur ſola læſio eccleſiæ Parochialis,in caſu vero cap. nuper agitur de acquirẽdo vigore priuilegij,& ideo ſtrictè interpræatari debet cum præiudicio Tertij Oldr.conſ.168.nu.1.& 2. Abb. in c. licet num.2.de decim.

Tertia Concluſio. Priuilegiũ conceſſum Religioſis,&alijs,de non ſoluẽdis decimis, 55 etiam ex agris antiquitus cultis † non extenditur ad eas,in quarũ poſſeſſione is eſt , cui de iure competunt decimæ, puta Eccleſia Parochialis;ita Couar.d.c.17.n.14.ſic exponẽs Innoc.& Card.in c.dudum,quod eſt antepen.de priuil. Oldr.conſ. 268.,& alios abſolutè dicentes , huiuſmodi priuilegium non intelligi de ijs decimis,in quarum poſſeſſione aliquis eſt ; cuius etiam ſententiæ eſt Rebuf.d.tractat.c.13.nu. 114.ſecus verò 56 † dicẽdum eſt,(inquit Couar.loc.mox cit.) ſi poſſeſſio ſit apud eos,quibus non iure communi, ſed priuilegio , vel præſcriptione competit ius decimas percipiendi : ſic intelligens contrariam ſententiam Abb. & aliorũ d.c.dudum : Ratio autem deſumitur ex veriſimili , & præſumpta mente concedentis hoc priuilegiũ; neq; enim præſumitur Pontifex molle ius, quod alicui præter ius commune competit,eiue derogare velle;quod ſecus eſt,vbi competat de iure cõi iuxta text.eum ibi not.in c.1.de conſt.in 6. Hanc eandem diſtinctionem ſatis probauit Henriq.to.1.Theol.moral.lib.7. c.27. nu.6. dum allegat Couar.d.n.14. Verum quidem eſt,quod,ſi Papa concedit priuilegium nõ ſoluẽdi decimas alicui Religioni,non per verbum indulgemus,aliaſue clauſulas generales, ſed per clauſulas ſpeciales , maximè verò cum illa,non obſtantibus quibuſcunque conſuetudinibus;tunc centenaria , & immemorabilis conſuetudo tollitur , necnon poſſeſſio exigendi decimas , etiam illius,cui de iure communi competunt decimæ,vt poſt Caſſad.dec.1.de priuil.Bertran. conſ.7.lib.3.Crot.conſ.94.num.12.& alios tradit idem Henriq.d.c.27.n.5.in tex.& gl. ferè per totum,maximè litt.L,M,& V. Plura de his priuilegijs exemptionis decimarum Religioſis a Papa conceſſis agit inter alios Azor. d.cap.37. q.6.per totam quatenus ad ipſos Religioſos ea priuilegia pertinent . Quatenus vero ad eorum colonos ſpectant , idem latè tradit quæſt. 7. & nos aliquid generatim ſupr.eod.c.q.1. concl.1.

di-

diſtinguentes inter priuilegium perſonale, & reale.

Quæſt. autem octaua idem Azor. tractat an Religioſi ſic priuilegiati teneantur ſoluere decimas de prædijs ab alijs conductis in emphyteuſim;& concludit, non teneri, niſi priuilegium dicat, de proprijs, prædijs. Qua de re quoad priuilegium in iure ſcriptum diximus dict. quæſtion. 1. concl. 4.

Abulen. in Matth. cap. 23. quæſtion. 178. & ſequen.
Nauar. de reddit. Moni. 57.

QVAERO TERTIO, An laicis poſſit ex priuilegio concedi ius decimandi, ſeu decimas percipiendi.

Suppono, regulariter ius de
57 cimandi tamquam ſpirituale † non poſſe laicis competere, ideoque eius iuris illos eſſe incapaces: opt. tex. vbi omnes Canon. in c. decimas, 16. q. 7. cap. cauſam, de preſcr. item c. fin. de rer. permut. & c. 2. de iud. gl. communis in c. quamuis, de decim. Idem not. Couar. d. c. 17. nu. 5. & 6. Rebuf. d. tract. q. 10. n. 17. & q. 13. n. 38. 39. & 73. Bar. Vgol. in moder. tract. de ſimon. Tabul. 1. c. 49. §. 3. nu. 2. Andr. Hiſpan. d. tract. reg. decim. q. 13. num. 6. Triuiſ. decif. Venet. 29. num. 4. Germon. de Sacr. immunit. lib. 3. c. 19. nu. 54. & 55. & inter Theologos S. Thom. 2. 2. q. 87. 2. 3. & ibi Caiet. & cæteri, Azor. Inſt. Mor. p. 1. lib. 7. cap. 34. q. 7. rationem huius rei afferens, & rurſus cap. 36. quæſt. 2. Henriq. in ſumma Theol. mor. to. 1. lib. 7. c. 27. num. 2.
58 quomodo vero, & quo ſenſu † aliquid ſpirituale dicatur, & ſit, tradunt latiùs Rebuff. vbi ſupra, idem Vgol. d. tab. 1. cap. 33. §. 1. & 2. & cap. 34. in princ. Nauar. in Manual. Confeſſor. c. 23. num. 99. & Germon. dict. lib. 3. de ſacror. immunit. c. 19. num. 57. & 58. & in hac ſpecie Guttier. lib. 1. pract. queſt. 15.

In Patauina decimarum 10. Martij 1603. coram Coccino Rotæ Decano, In Nazarena decimar. 28. Maij 1593. cor. Arigonio. In Mediolanen. Reſciſſionis permutationis 21. Maij 1597. coram Pamphilio. In Ferrarien. decimar. 23. Iunij 1617. cor. Pamphilio Iuniore, in Illerden. decimar. 16. Martij 1618. coram Sacrato Archiepiſcopo Damaſceno Sot. de iuſt. & iur. lib. 4. q. 5. a. 4. col. 3. verſ. quapropter. Præſertim poſt Cōcilium Lateranenſe, de quo in c. prohibemus de decim. & in c. cum & plantare de priuileg. Rebuff. de decim. q. 13. nu. 78. & ſeqq. & dixit Rota in d. Mediolanen. Reſciſſionis, & in d. Ferrarien. In Taurinen. decimar. 12. Ianuarij 1607. coram Marcomontio.

Prima Concluſio. Regulariter Epiſcopus
59 † non poteſt ius percipiendi decimas laicis concedere: tex. optimus in cap. peruenit, 1. q. 4. c. bene quidem, 96. diſt. & in c. venerabilis, de confir. vtil. vel inut. not. Gratian. in ſum. 16. q. 7. Abb. in c. contingit, de arbitr. Rebuf. d. tract. quæſt. 5. num. 32. & quæſt. 13. num. 73. facit etiam tex. in cap. prohibemus, de decim. & cap. cum Apoſtolica, de his quæ fi. a Prel. ſin. conſ. Cap. per quæ iura, alijs Doctoribus relatis Azor. d. cap. 36. quæſt. 12. id ipſum docet.

In conceſſione decimarum, & iuriſdecimandi laicis facienda eſt adeo neceſſaria auctoritas ſedis Apoſtolicæ, vt non ſufficiat immemorabilis abſq; ſama priuilegij vel recognitione feudali Rota in Toletana iuris decimandi 17. Aprilis 1584. coram Blanchetto, In Mediolanen. reſciſſionis permutationis 21. Maij 1597. coram Cardinale Pamphilio. In ferrarien. decimarum 23. Iunij 1617. coram Pamphilio Iuniore, vbi citatur Io. Andr. & alij in capit. cum Apoſtolica de his, quę fiunt a Prelat. Felin. in cap. cauſam quæ num. 3. de præſcr. & in c. cum contingat ſub nu. 4. verſ. ſi tamen de foro compet. In Taurinen. decimarum 12. Ianuarij 1607. verſ. Suppoſito autem coram Marcomontio.

Quod ſi decimæ laicis fuerint cōceſſæ, & neſciatur An poſt, vel ante Concil. Lateran. fuerint conceſſæ in dubio cenſentur conceſſæ poſt Concilium Rota in d. Taurinen. verſ. Nō obſtaret per Bero. conſ. 21. n. 14. li. 1. qui refert Io. Andr. Hoſt. Arch. & Gem.

Ampliatur vero hęc concluſio, quod, ſi ius decimas percipiendi laicis præſertim vendatur, ſimonia committitur, cum tale ius ſpirituale ſit: prout de hoc eſt tex. expreſſus in capitulo presbyter, 1. quæſt. prima, lateq; in terminis comprobat Vgol.

 d. cap.

Digitized by Google

dict.cap.49.§.3.num.ſecundo, & 3.tab.1.

Et qui emit ſcienter rem ſpiritualem à ſcienter vendente non poteſt contra vendentem agere de euictione Rota in Ferrarien.decimarum 16.Iunij 1615.coram Pirouano per l.ſi fundum C.de euict. Tiraquel.de retract.lignag §.12. gloſ.1. nu. 11. & 12.

Secus tamen eſt in emptore ignorante, vt ibi res in commercio poſita eſt l. fin. ff. de empt.& vend.l qui officij §.qui neſciēs ff.de contrah.empt. Card.Mantic. de tacit. & ambig.lib.4.tit.4.nu.10.Rota in d.Ferrarien.vbi in Tutrice,quæ emerat nomine Infantis;Et cum in eadem deciſione diceretur neq;etiam mulierem ementem decimas excuſari,ex quo hæc eſt ignorantia iuris Put. deciſ. 118. lib. 2. Rota reſpondit eſſe contra iuris diſpoſitionem decimas vendere, excuſari tamen mulierem, quæ poterat credere decimas eſſe in commercio, quod reſpicit factum, propter vſum Conſtitutionis Bonifacianæ, & ſtatuta Ciuitatis Ferrariæ (venditio enim fuerat facta in Diœceſi Ferrarien.)& ex affectu ſubſequuto, dum decimæ in eadem Diœceſi transſierant in alium titulo venditionis ita ut exinde cadere poſſet in mulierem, ignorantia probabilis contrahendi ſuper decimis propter præſcriptiones cum fama priuilegij quæ poſſunt concurrere in vendente, & ſuſtinere ius laicorum ante Concilium Lateranenſe radicatum.

Item ampliatur, vt concluſio procedat etiam ſi Epiſcopus habeat à ſummo Pontiſice facultatem in feudandi decimas,& iura decimandi quibuſcumq; perſonis ſibi bene viſis,& in inueſtitura reſeruet beneplacitum Apoſtolicum cum clauſula, & non alias aliter,nec alio modo,hoc enim caſu, quia apparet epiſcopum concedentem noluiſſe vti illa facultate, ſed reſeruaſſe beneplacitum Apoſtolicum abſque dicto beneplacito conceſſio decimarum non tenet Rota in Ferrarien. Decimarum 23. Iunij 1617.coram Pamphilio. Et aduerte confirmationem beneplaciti Apoſtolici quando eſt reſeruatum in conceſſione iuris decimandi facta laycis non præſumi ex lapſu 30.annorum, & vltra, cum obſeruantia reſpectu illius iuris propter incapacitatem layci nihil operetur Rota in Mediolan.Reſciſſionis permutationis 21.Maij 1597. coram Cardinale Pamphilio ex deductis in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram Bubalo,& in Ferrarien.decimarum 23.Iunij 1617.coram Pamphilio iuniore, & adnotauit Reuerendiſs.Coccinus deciſ. 485.lib.2.vbi citatur Alex.conſ.70.num.4. lib.3.

Item ampliatur, vt ſimonia committatur etiam decimæ cum alijs rebus temporalibus permutentur. Nauar. conſ.3. in fin. de iurepatr.

An autem abſque labe ſymoniæ poſſit Dominus redimere decimas ab eo,qui iniuſte detinet vid. Toſtat. in Matth. cap. 23. quæſt.182.Alenſ.conſ.3.part. quæſtion.51. membr.8.art.1.& 2.Sebaſt.Medice.de concordant.canon.cum decret.cauſ.16.quæſt. 7.art.1.

60 Declara tamen † hanc concluſionem primò,vt poſſit Epiſcopus decimas concedere alijs Eccleſijs cum aliqua cauſa; tex. in cap.plures,cap.ſtatuimus,& cap.fin.vbi Gloſ.16.quæſt.1. & not. etiam Rebuff.dict. num 32.

Rota in Conchen. decimarum de Villanoua 5.Maij 1600.coram Cardinale Pamphilio Verall.deciſ.340.par.3. Reuerendiſs.Coccinus deciſ.29.lib.5. vbi quod Epiſcopus poteſt donare Eccleſiæ Parrochialium ante diſtinctionem.

61 Secundo poſſe † Epiſcopum alicui laico ex iuſta cauſa,puta quia Eccleſiam, eiuſue patrimonium à Tyranni oppreſſione liberauerit concedere ad vitam,aliundue tempus,non quidem ius percipiendi decimas, ſed ipſarum decimarum fructus, vt eas quomodo nomine, & titulo Eccleſiæ conſequatur,vt voluit Gloſ. & magis communiter Doct.in d. cap. quamuis, de decim. Card.c.cum Apoſtolica,col.4.de his, quæ fiunt a Prælat.fin.conſ.Capp.Abb.c.ad hęc de decim.Hiſpan.d.tract.quæſt.12.num.1. & quæſt.13.num.9. Rebuf.d. tract. de dec. quæſt.10.num. 34. & quæſt. 13. num. 110. Couar.d.cap.17.num.5.Bald.l. vſufructus, ff.de iure dot.& inter Theologos S.Thom. d.quæſt.87.art.3.& quodl.2.art.8. Azor.d. lib.7.c.36.quæſt.11.& 14. qui tamen id tantum concedit de breui tempore,non ad vi-

62 tam.Tertio declara,† poſſe concedi ab Epiſcopo

piſcopo cum conſenſu eius, de cuius inte-
reſſe agitur,non in vim non priuilegij, ſed
alienationis cum cauſæ cognitione,& aliis
ſolemnitatibus.tex.eſt in cap.2.de his,quę
63 fiunt a Prælat.&c.prout† intelligit Rebuf.
d.quæſt.5.nnm.35.& tunc iam non erit ſpi
rituale ius tali laico conceſſum, cum ſpiri-
tualia non miniſtret.

Decimæ temporales non ſunt propriæ
decimæ,vt aduertit Bald. in conſ. 419.
vol.1.Sed ſunt certæ decimationes, ſeu an-
nuæ præſtationes in quantitate frumenti,
vel pecuniæ deſcendentes a iure tempora-
li, & ex contractu pro rebus debitæ Rota
in Ferrarien.decimarum 16.Iunij 1615.co
ram Pirouano, quę eſt in nouiſſ.par.1.de-
ciſ.420.

Sed temporale, hoc eſt, fructus,& com
moditas decimarum, quæ.quid temporale
ſunt, vt inter cæteros latè probat Azor.d.
quæſt.7.necnon cap.36.quæſt.11.Abb.in
cap.ad hæc, num.4. de decim. Rot.Rom.
deciſ.2.num.1.de iud. Niſi velimus dicere
cum Gloſ.Abb.& Hoſt.d.cap.2.illum text.
loqui de decimis conceſſis clerico ad bre-
ue tempus:vel cum eodem Innoc.Hoſt.Io.
An. de modica decima, vel de remiſſione
decimæ,vt ibid.not.Abb.& Innoc. Quartò
64 declara,nemini dubium eſſe,poſſe † laicos
Sacerdotum nomine iure, & titulo condu
ctionis decimas percipere.prout quotidie
percipiunt,& exigunt.ita Gloſ.Abb.Anan.
& alij in cap.querelam, ne Prælat. vic. ſu.
Rom.conſ.266.Dec.cap.1.num.14.& Rip.
num.115.de iud.Couar.d.cap.17.nu.5. verſ.
ſic & laici, Rebuf.d.quæſt.10.num.34.Ge-
min.& alij in cap.fin.de for. compet. in 6.
optimus tex.in cap.veſtra,de locat.d.cap.
quærelam,ne Præl.vic.ſuas, cum alijs con-
cord.relatis per Hiſpan. in regul. decima-
rum,§.vlt.num.7. & nouiſſimè Caroc. qui
neminem horum, ſed alios allegat tract.
de locat. & cond.tit. de decim. num. 6. &
7. qui etiam num. 12. concedit poſt alios,
65 † poſſe decimas locari ad vitam conducto
ris,accedente maximè ſuperioris auctori-
tate, quod etiam docet Glo.3. in c. quam-
uis, de decim. & poſt alios Nicol. Intri-
liol.tractat.de feud. quæſt. 44. num. 13. &
Rebuff.d.num.34.

Rota tamen in cauſa Placentina deci-
marum 2.Iunij 1586.coram Bubalo ad
notauit non ſolere decimas locari, aut da-
ri in emphyteuſim,ſed in fæudum cap.cum
Apoſtolicæ in fin. de his quæ fiunt a Præl.
Rebuf.de decim.quæſt.13.num.71.

Secunda Concluſio.Quamuis laici iuſtè
poſſideant decimas ſibi in feudum etiam
perpetuò ante Concilium Lateranenſe
66 conceſſas à Prælatis;† ſecus tamen de his,
quæ poſt illud conceſſæ ſunt: text. eſt in c.
cum Apoſtolica,de his,quæ fi.a prælat. fin.
conſ.Cap.& c.quamuis,vbi Gloſ.& c.pro-
hibemus,de decim.Idem habetur in cap.2.
§.ſanè, eod. tit. in 6.notauitq;Rebuf.dict.
quæſt.13.num.79.& 80. Couar. d. cap. 17.
num.5.verſ.olim ſanè,Menoch.de præſum.
l.6.præſumpt.86.num.2.poſt alios, & no-
uiſſimè Io.Azor.d.cap.36.quęſt.12.

Rota in Placentina decimarum 31.Iauua
rij 1586. coram Bubalo Reuerendiſs.
Coccinus deciſ.485.lib.2.

Epiſcopus enim poſt Concilium Lateranenſe
non poteſt infæudare decimas abſque au-
thoritate Summi Pontificis, vt in dicto c.
prohibemus Iaſ.conſ.19.num.13.verſ. Vn-
de tranſactio lib. 3. Rota in Sabinen. deci-
marum prima Iulij 1609. coram Coccino
Rotæ Decano,& in deciſ.485.lib 2.Rota
in Ferrarien. bonorum 19. Ianuarij 1615.
coram Dunozetto.

Et pro huiuſmodi decimis per Epiſcopos,vel
alios inferiores ſine beneplacito Apoſtoli-
co infæudatis poteſt agere Eccleſia etiam
ſi tranſierint 100.anni Reuerendiſs.Cocci-
nus in deciſ.485.lib.2.

Et licèt tex.d.cap.prohibemus, quod ex
eodem Conc.ſumptum eſt,inſinuare videa
tur, laicos cum animarum periculo deci-
mas poſſidere, quas etiam ante illud Con
cilium obtinuerunt: tamen vel loquitur
de obtentis ſine legitimo infeudationis iu-
re,vel de laicis non exhibentibus Eccleſiæ
debita obſequia, & ſeruitia, quæ ratione
feudi exhibere tenentur, prout optimè
exponit Couar.dict num.5. verſ. & dubio
procul,in fin.Fuit autem hoc Concilium
67 Lateranenſe, † non illud generale Conci-
lium Lateranenſe, de quo paſſim canones
Gregorij IX. mentionem faciunt,quod ce-
lebratum fuit ſub Innocent. III. anno Do-
mini

mini 1215. ſed aliud Lateranenſe non ge-
nerale celebratum ſub Alex.III.anno 1179.
vt ex Platina, Sabellico, Volaterrano, &
alijs tam Doctoribus, quam iuribus oſten-
dit Couar.d.verſ. & dubio procul, Pauin.
de viſit. 2.par. cap.5. num. 96. Menoch. d.
præſumpt.86.nu.2. & Rebuſ. in Concord.
rubr. de approbat.conuent.per Lateranen.
Conc. fact. Idem quoq; de emphyteuſi di-
68 cendum eſt, quod nimirum † laicis non
poſſint decimæ eo tit. a Prælatis concedi,
ſaltem poſt Lateranenſe Concilium vt in
ſpecie not.Abb.in cap.ad hæc,nu.4.de de-
cim.& ratio illa eſt, quam idem quoque
Abb.indicat, quoniam, ſicut per feudum,
item per emphyteuſim vtile dominium
69 transfertur, & valet † argumentum a feu-
do ad emphyteuſim, vt latè inter cæteros
deducit Clar.§.feudum, quæſt.3.& Euerar.
in loco a feud.ad emphyteuſ.per tot.ſatiſ-
que id probatur in d.cap.ad hæc, vbi Pon-
tifex improbat donationem factam laico
de decima per ſucceſſorem tenenda, quo-
niam ſanctuarium Dei iure hære hæredita
rio poſſideri non debet. Sed neque a laicis
70 † pignorari poſſunt ab ijſdem detentæ de-
cimæ ipſis quoque Eccleſijs, cap.fi.vbi glo.
& Doct.de decim.niſi pignorentur illis Ec
cleſijs, quarum decimæ ſunt, vt ibi not. Gl.
& alij, ſatisque ex eo text. colligere licet:
aut niſi fructus ipſi, & commoditates de-
cimarum pignorentur; ita in ſpecie Nicol.
Intriliol. tract.de feud. quæſt 9. num.221.
qua etiam ratione locari poſſunt, vt ſupr.
diximus.

Hanc vero concluſionem principalem
declara, vt laici obtinentes in feudum de-
71 cimas ante Lateran.Conc.† poſſint eas, ex
conſenſu tamen Epiſcopi, in aliquam Eccle
ſiam transferre, vt eas ipſas Eccleſia eo-
dem titulo obtineat; text.eſt in cap. ſtatui-
mus, cap.in ſacris, & cap.in canonibus, 16.
quæſt.1.melior in cap.cum & plantare, in
princip.de priuil.& cap.2.§.ſanè, de dec.
in 6.facit cap.prohibemus, ext.eodem tit.
& d.cap.cum Apoſtolica, de his, quæ fiunt
a Prælat. vbi Glo. & eſt communis Doct.
opinio, prout refert, & ſequitur Couar. d.
num.5.verſ.præter hæc.

SI decimæ retrodentur Eccleſiæ à laico
reaſſumunt primeuam ſuam naturam
Reuerendiſſimus Coccinus in deciſ.192.
lib.2.vbi citatur Oldrad. conſ. 91. num. 2.
Rebuff.de decim. quæſt.10. num. 50. verſ.
& vbi decimæ ſunt fæudales Renatus Cop
pinus de Rom.Franc.tit.23,num.2. Rota
in Valentina decimarum de Catalba 10.
Decembris 1601.coram Litta, & in alia
Valentina decimarum de Ayora 9.Decem
bris 1602.coram Penia.

72 Non tamen poterunt iſtæ decimæ † in
alios laicos feudi titulo tranſmitti etiam
de conſenſu Epiſcopi, vt habetur in d.cap.
cum Apoſtolica, & cap.prohibemus, vbi
Hoſtien.Ioan.Andr.& Abb.Couar.alios re
ferens, vbi ſupr. idem notauit Rebuf.dict.
quæſt.10.num.11.vbi cum multis nu.ſeqq.
latè exponit text.dict.prohibemus; atque
ita ex communi reſoluunt Mart.-Carat.
tractat.de feud.lib.1.tit.1.& fin.& Intriliol.
eod.tractat. quæſtion.44. num.15. & ſeqq.
& pluribus relatis tenet, ac probat inter
Theologos Io.Azor.dict.cap.36.quæſtion.
decimatertia, licèt alij in hoc contrarium
velint, quos refert, & ſequitur, tam ipſe,
quam etiam Fern. Vaſq.controuerſ.illuſtr.
cap.89.num.ſecundo, quæ quidem poſte-
rior opinio locum fortaſſe habere poſſet,
vbi laicus transferens decimas in alium
laicum eas habuiſſet à Papa ex priuilegio
ſiue ante, ſiue poſt Concil.Lateran.obten-
to, vt late tradit Io. Guttier. prac. quæſt.
lib.1.quæſt.decimaquarta, num.ſecunda,
necnon quæſt.15.nu.ſexto, & docet Hen-
riq.tom.1.ſum.Theolog. moral. lib. ſepti-
mo, cap.27. num. ſecundo. litt. O diſpar
enim eſt ratio de obtinente decimas a Pre
lato ipſo decimante, cui non licet aliquid
alienare, vel etiam ab Epiſcopo, cuius eſt
limitata admodum poteſtas; & a Papa, qui
Chriſti Vicariam habet poteſtatem. Verũ
73 retenta prima opinione, ea † procedit
etiam in ijs decimis, quæ antiquo feudo
extincto ad Eccleſiam redeunt, prout ex
ijſdem Doct.(Rebuff.excepto, quem ipſe
nuſquam in eo cap.allegauit) colligit Co-
uar.loc.citat.& latè tradit Menoch. d.præ-
ſumption.86. num. tertio, atque ex com-
muni opinione reſoluunt duo viri erudi-
tiſſimi, & acutiſſimi, quos poſt primam
dumtaxat huius tractatus editionem legi,
And. Fachin. lib.7. controuer. iur. cap.72.
part.tertia, & Nicol. Intriliol. tractat. de
feud.

Digitized by Google

feud. quæſt.44. num. 20. & tribus ſequent.
quamuis alios ibidem referant in hoc con-
trarium ſentientes, quod etiam tenere vi-
detur Gloſ.2. d.cap. prohibentes, & latè
probat Clar.§.feudum, quæſt.13. verſ. ſed
quæro.
Illud vero præmittendum non eſt, quod
74 † ſi quis laicus poſſederit decimas per tẽ-
pus immemorabile, maxima erit præſum-
ptio, immo ſufficiens probatio tituli ante
Concilium acquiſiti, vt tradit Ioan. Andr.
Butr. Card. & Imol. d.cap. cum Apoſtolica;
communeque dicit, eandem tenens Alex.
conſ.6. colum. penult. lib.2. & alij, quos re-
ferunt, & ſequuntur Balb. tract. de præſcr.
5.par. quæſt.7. ad finem, Pauin. dict. cap.5.
num.97. de Viſit. Menoc. de præſumption.
lib.6. præſumpt.86. Gambr. com. concluſ.
lib.5. tit. de præſcript. concluſ.1. num. 22.
Maſcard. de probat. concl.483. num.8. Pe-
regr. tractat. de priuil. fiſc. lib.6. tit.8. nu.22.
Couar. d.num.5. verſ. ſed ſi dubitetur, &
Intriliol. d.quæſt.45. num.8. ac Io. Guttier.
pract. quæſt. lib.1. quæſt.16. num.2. verſ. his
tamen, vbi etiam plures hac in re Docto-
res de communi atteſtantes recenſet. Nec
erit neceſſaria fama, quod laicus habuerit
tale priuilegium ante Conc. prout ex iiſ-
dem ferè Doct. concludit Intriliol. Couar.
& Maſcard. ibidem contra Abb. d.cap. cum
Apoſtolica, colum. fin. & ibi Ioan. Andr. &
Fel. cap. cauſam, quæ col.1. de præſcript. &
alios; quod etiam tenuit Rebuf. dict. tract.
quæſtion.13. num.69. neque etiam requiri-
tur, quod oſtendat aliquam inueſtituram,
prout poſt Barbat. conſ.35. num.17. lib.2. &
alios tradit Peregr. dict. num.22. Intriliol.
ſup. num.10. & Maſcard. dict. concl. num.9.
licet contrarium videatur velle idem Re-
buf. dict. quæſt. 13. num.70. & 77. & alij,
quos recenſet, & ſequitur Menoc. ſupr. Mi-
nus requiritur, quod immemorabilis hæc
præſcriptio completa fuerit ante Conci-
lium, quicquid voluerit Henriq. tom. 1.
Theol. mor. lib.7. cap.27. num.2. qui id nul-
la ratione probat. Puto tamen requiri, quod
ſaltem ex fama conſtet, laicos eas decimas
titulo feudi poſſediſſe, vt tradit Rip. in cap.
2. colum. fin. de iud. Couar. vbi ſup. & poſt
alios Arnulph. Ruzæus in tract. iur. regal.
4.part. præfat. num.6. & 7. Capel. Tholoſ.
deciſ.44. num 2. in add. vel quod aliquid
ſoluat Eccleſiæ in recognitionem, vt voluit
Henriq. d.num.2. & ante eum Rebuf. dict.
quæſt.13. num. 76. late Balb. de præſcript.
1.par.5. part. princ. quęſt.7. nu.19. & ſeqq.
& Rot. Rom. deciſ. 15. num.2. & 3. par.2.
in nouiſſ. diuerſ. de quo etiam nos infr.
quæſt.5. concl.6.

Rota contrariã ſequitur opinionẽ, præ-
ſcriptionẽ ſcilicet ſiue maior, ſiue mi-
nor ſit centenaria non dici immemorabi-
lem ſi de initio, vel actu contrario conſtat,
vt apud Puteum deciſ.436. nu. 2. lib.1. Se-
raph. deciſ.454. num.4. in Tiraſonẽn. iuriſ-
dictionis 5. Iulij 1593. coram Illuſtriſſimo
Cardinale Millino in Tullen. iuriſdictionis
22. Martij 1596. coram Cardinale Pamphi-
lio, in Burgen. Quindenniorum 8. Ianuarij
1599. coram Litta, in Ceruien. decimarum
22. Aprilis 1602. coram Penia, in Conchen.
decimarum dell'infantãdo 11. Martij 1616.
coram Andrea, & in eadem cauſa 4. Maij
1618. coram eodem in Burgen. emolumen-
torum Sigilli 28. Iunij 1598. coram Penia,
in Cauallicen. feudi 26. Aprilis 1613. coram
Pirouano.
Innoc. in c. veniens nu.2. in fi. de verb. ſignif.
Aymon de antiq. temp.4. p. §. materia nu.
40. Cou. in reg. Poſſeſſor 2.p.§.3. nu.7. ad fi.
verſ. quo fit de reg. iur. in 6. Auendan. de
exeq. mand. p.1. c.11. nu.6. Melchior Palaez
de major 4.p.q.20. nu.41. ad medium verſ.
ego in ea ſemper Molin. de Hiſp. Primog.
lib.2. c.6 num.45. & 63. verſ. ſed quamuis
Azeued. lib.4. nou. recomp. tit.15. l.1. n. 12.
Immemorabilis autem huiuſmodi poſ-
75 ſeſſio, ſeu præſcriptio, (quæ idem † eſt cum
centenaria iuxta magis communẽ opinio-
nem, quam tenet ẽt Rebuf. d.q.13. nu.94. &
alij fere innumeri, quos refert, & ſequitur
Ant. Gabr. com. concl.1. nu.71. licet alij ve-
lint, immemorialem eſſe maiorem, alij mi-
norem centenaria, vt per relatos a Gabr.
ibidem & Couar. Rel. reg. poſſeſſor.2. par.
§.3. nu 6. & 7.) hæc inquam immemorialis
76 poſſeſſio † probari debet per teſtes depo-
nentes, ſe vidiſſe ſemper ita fieri, & nun-
quam vidiſſe contrarium, & a ſenio-
ribus, & maioribus audiuiſſe, id ita
factum fuiſſe, nec vnquam audiuiſſe
contrarium actum eſſe, & huiuſce rei pu-
blicam famam eſſe, & opinionem apud
eos,

6. & notant paſſim Doctor. maximè vero
Rebuf.d.q.13.nu.110.Hiſpan. d. tract. reg.
dec.q.12.nu.1,Cou.d.nu.6.verſ.Quarto,ab
eadem radice procedit, Nauar. in tract.de
redit.Eccleſ.q.1.monit.57.nu 2.latè,& op-
timè Henriq. in ſumma Thol. mor. lib.7.c.
57.nu.2.necnō Roder.Suar.alleg.28. & Io.
Guttier.prac.q.lib.1.q.14.nu.1. & 2.Decla
rabis tamen hanc concluſionem, quod hu-
iuſmodi priuilegiatus,a Papa ex cauſa , vt
poſſit decimas ab alijs percipere , tam lai
84 cus,quam religioſus † tenebitur congruā
portionem pro ſuſtentationem, miniſtro-
rum , & oneribus ſupportandis Eccleſiæ
Parochiali aſſignare,vt expreſsè diſponitur
in d.§.vbi autem,& nos ſupr.c.4. quæſt.3.
concl.6.ſemel admonuimus.

Abulen.in Matth.cap.23.quæſt.185.
Rebuff.de decim.quæſt.13. nu.40. & ſeqq.
Intrigliol. de caſib. conſcien. cent.1. caſ.8.
num.9 \& ſeq.
Malderus vbi ſupra.
Hoſtien.in ſumm.de decim.num.15.& 16.

QVAERO QVARTO,An conſuetudo aliquam vim habeat in eximendo aliquos a decimarum ſolutione , aut ijs tribuendo iure decimandi.

85 Suppono conſuetudinem † differre a
præſcriptione , per conſuetudinem enim
ius quodammodo acquirirur in communi,
& publico , per præſcriptionem vero pri-
uato; ita Abb.in c.cum Eccleſia , col.8.nu.
45.de ca.poſſ.& propr.Rebuf.d. quæſt.13.
nu. 45. & in conſuetudine ſunt plures per-
ſonæ incertæ,in præſcriptione vero vna
ſola eſſe poteſt,vel quæ pro vna habeatur,
vt Collegium Eccleſia,Vniuerſitas; Butr.c.
fin.de conſuetud.Alex.conſ.166.num.ſepti
mo,vol.1.Corn.conſ.268.col.5. vol.4. Re-
buf.loc.cit.Germon.de ſacr. immun. lib.3.
c.16. nu.66. alias differentias tradunt Abb.
Butr.& Curt.d.c.fin.Balb.de præſcr.5. par.
princip.quæſt.7.Rebuf.in conſtit.Reg.tra-
86 ctat.de conſuet.in 3.Tom.Eſt autem † con
ſuetudo, vt habetur in c. conſuetudo , di-
ſtinct.1.ius quoddam moribus vtentium
approbatum, quod pro lege ſuſcipitur,
cum deficit lex; quæ etiam definitio colli-
gitur ex cap.cæterum , de teſt.cog. & com
muniter probatur . Ex ea vero confeſtim
ſequitur, (vt id obiter nunc adnotemus ,)
conſuetudinem illam, quæ ſecundum ius
eſt,potius iuris, ac legis obſeruantiam ,
quam conſuetudinem fore dicendam ;
quamuis Abb.& pleriq;alij in cap.fin.de
conſuet. conſuetudinem diuidant in eam ,
quę contra,quæ præter, & quæ ſecundum
ius eſt.

87 Prima Concluſio.Plurimum poteſt † con
ſuetudo circa portionem, & quantitatem
decimæ, eaque attendenda eſt:ita colligi-
tur ex c.in aliquibus,§.vltim.cap.commiſ-
ſum,cap.cum ſint homines , cap. dilecti,c.
ad Apoſtolicæ,de decim.in ſpecie adnota-
uit tam in prædialibus,quam in perſonali-
bus.Rebuf.d.quæſt.13.num.46. Fran. Balb.
d quæſt.7.Io.Azor.d.lib.7.cap.37. quæſt.2.
Boer.in conſue.Bituric.tit.de conſuc.§.12.
communem dicens , quem etiam ſequitur
Couar.d.cap.17.num.8.Malè ergo Hoſt.&
alij,quos referunt Rebuf.d.quęſt.13. num.
43. Azor. dict. quęſt. 2. Couar. dict. num.
8.& Tyndar.tractat. de decim.num. 35. &
36.id admiſerunt in perſonalibus, non au-
tem in prędialibus . Peiùs dixit Gloſ. &
Inno. d.cap. in aliquibus , conſuetudinem
hanc debere à Pontifice eſſe approbatam ;
vel auctoritate Summi Pontificis totam
decimam, ſeu illam eius partem , quę
diminutam videtur , eſſe in quid aliud
commutatam,vt voluit Germon.dict.cap.
19.num.69.& duobus ſeqq. Nam & tex.ſu
pra relati apertè id tribuunt conſuetudini,
non autem huiuſmodi commutationi ; ne-
88 que requiritur in conſuetudine , † etiam
quę eſt contra ius,ſcientia , & approbatio
Principis,vt multis oſtendit Abb. dict.cap.
fin. num. 13. & ibi Butr. & Barbat. colum.
26.de conſuetud.Curt.latè ſect.4. num.24.
Ioan. Azor.inſtit.moral. part. prima , lib.
5.cap.18.quęſt.7.cum ſeq.& Thom.Sanch.
de Matrim.lib.7. diſp. 82. num.20. Peſſimè
demum dixit Hiſpan. in tract. reg. decim.
verſ. decima eſt iure naturali , num. 13. &
decimoquinto, nullam omnino conſuetu-
dinem excuſare etiam a quota decima-
rum ; quod etiam alij voluerunt quos re-
fert Azor. dict. quæſt. 2. Ratio enim eſt,
89 quia quota decimæ † diminui poteſt
per conſuetudinem , ſiue quia decima
nunc eſt ſolum de iure humano , vt Theo-
logi

Digitized by Google

logi volunt, ſiue quia conſuetudine ius di-
uinum,ac naturale limitari, & quodammo
do diminui poſſunt,vt voluit Gloſ.commu
niter fere a Canon.recepta in cap.a nobis,
de decim.late Sanchez d. diſt.87. diſputat.
4. num. 2. quod verum eſt interpretando,
non derogando,d.cap.fin. vbi Abb.& alij,
de conſuet. & ideo in hac ſpecie ,quod
decima diminui poſſit conſuetudine , præ-
ter iura , & Doct. citatos tenuit Viui. &
Abb.dict.cap.in aliquibus , & alij Canoni-
ſtæ fere omnes,ex quibus nonnullos recen
ſet Couar.dict.num.octauo, in princip. Et
de hoc nulla eſt dubitatio apud recte ſen-
tientes.

Secunda Concluſio. Conſuetudo quan-
90 tumcunque longa † nullas decimas , aut
quid aliud Eccleſiæ miniſtris ſoluendi,non
excuſat à peccato , nec valet quando alias
ſuſtentari non poteſt in ea plebe,vel paro-
chia Sacramentorum , ac ſpiritualium mi-
niſter. In hoc conueniunt omnes, non mo
do Canoniſtæ , ſed etiam Theologi , & in
ſpecie notauit Couar. dict. cap. 17. num. 6.
91 & 8.in fine. Ratio eſt , quoniam † de iure
naturali,& diuino eſt ſuſtentatio miniſtro-
rum Eccleſię Dei, vt inter cæteros oſtendit
Sot.lib.nono,de iuſt.& iur. quæſt.tertia,
art.1.Couar.dict.cap.17. num.2. & tertio,
& Vaſq.contr.ill.lib.2.cap.89.num.octauo
& 9.& nos iam non ſemel admonuimus ;
ſicque procedunt rationes , de quibus per
Rebuf.inter alios d. quæſt. 13. num.40.vbi
abſolute probare contendit , conſuetudi-
nem nullas decimas ſoluendi non valere ,
poſt Ancharan. Turrecr. Bertran. & alios.

Hanc tamen concluſionem declara,
92 non procedere in ijs decimis,quę procul-
dubio iure tantum humano , etiam quoad
ſubſtantiam inductæ ſunt , quales ſunt de-
cimæ perſonales , ſecundum Hoſt. in ſum.
tit.de decim.§. vtrum , quæſt. ſeptima , &
pleroſque alios Canoniſtas, de quibus per
Couar.dict.cap.17. num.2. verſ. & præter
has rationes: ideoque eas per conſuetudi-
nem tolli poſſe , præter Couar. dict. cap.
17. num. octauo , voluit Hoſt. cap. in ali-
quibus,de decim.Turrecr. cap. reuertimi-
ni,16.quæſt.prima art. ſeptimo , num. 11.
Pariſ.conſ.25.colum.2. volum.4. Fel. cap.
cauſam,quæ , de præſcrip.Balb.tract. de
præſcript.quinta , par.prin. quæſt. 7. Viui.
deciſ.Neap.4.nu.46.& communem Theo-
logorum , & Canon.dicit eſſe Rebuf.dict.
quæſt.13.num.44.Quinimmo , valere con
ſuetudinem eximentem laicos a ſolutione
etiam prædialium decimarum, vbi ijs non
indigeat Parochus, ſentiunt Theologi om-
nes,præſertim Azor.dict.lib.ſeptimo , cap.
37.quæſt.2.necnon Couar. dict. num.8.li-
cet Couar. id non concedat de tota aliqua
prouincia; quod tamen concedit Azor. ſi-
mul oſtendens , quomodo id euenire po-
tuerit.

Tertia Concluſio. Valet conſuetudo, vt
93 de minutis etiam † decimę mixtę non
ſoluantur , vt voluit D. Thom.1.2. quęſt.
87.art.10.Aſtenſ.in ſumm. rubr. de decim.
art.4. in fin. Collect. cap.1. de decim.Re-
buf.dict.quęſt.13.nu.51. immo voluit Tur-
recr.dict.cap.reuertimini , quęſt.11.deci-
mas de minutis non eſſe in pręcepto. Pari
94 ratione † valebit etiam conſuetudo, vt ex
certis fructibus,puta fœno,oleo decima
non ſoluatur , ita poſt Caſtr. conſ.17. lib.
2.Couar.dict.nu.8.verſ.Septimo,eodem
iure,& Azor.d.cap.35.quęſt.9.

Quarta Concluſio . Valet conſuetudo ,
95 vt † de prędijs Eccleſiaſticis decima non
ſoluatur a clericis , ita in ſpecie tradit Co-
uar. d. num. 8. verſ. Secundo , licet magis
communiter,& ſentit Azor d c. 35. quęſt.
7.cum pręſertim multi non improbabiliter
dixerint , decimas de his ſoluendas non
eſſe, quos recenſuimus hoc eodem cap. q.
96 1.concluſ.3.Immo , † poſſe clericos con-
ſuetudine eximi a ſolutione decimarum
omnium tam prędialium , quam perſona-
lium, etiam ratione bonorum patrimonia-
lium,voluit Gloſ.d.cap.in aliquibus, de
decim.& cap.quia cognouimus, 10.quęſt.
3.Fel.d.cap.cauſam, quę colum.1. de pręſ-
cript.Balb.d.quęſt.7.Couar.d.num.8.verſ.
primum hinc conſtat,Azor.d.lib.7.cap.37.
quęſt.2.

Item valet conſuetudo, quod ex eodem
prędio vna Eccleſia decimas maiores
percipiat,& alia minores Hoſtien. in cap.
cum in tua §. reſpondemus quem ibi om-
nes ſequuntur de decim.Rota in Conchen.
decimarum prima Iulij 1591. coram Pam-
philio.

Quinta Concluſio. Poſſunt ex conſue-
tudine

Digitized by Google

97 tudine † decimæ vni Eccleſiæ alias debitæ alteri adſcribi,& ſoluisstex.eſt in cap. cum ſint homines, & cap ad Apoſtolicæ, vbi Abb.& alij, de decim.& not. Card.in cap. vlt. in fin. de Paroch.Io.Guttier.lib.1. pract.quæſt.17.num 2. & 5.poſt Couar. d. num. 8. Rebuf. dict. quæſt. 13. num.47.&
98 48.vbi limitat, id non procedere † in decimis,quę limitibus adhærent, hoc eſt, in prædijs, quæ limitibus proxima ſunt, ad not. per Gloſ. & Doct. dict. cap. cum ſint homines, & d. cap. fin. de Paroch. limites
99 enim † præſcribi non poſſunt, ne fines confundantur,cap.quicunque,& cap.licet 16.queſt.3.& cap.ſuper eo,de paroch. For
100 tius vero † attendi debet conſuetudo, vbi de iure dubium eſt,ad quam Eccleſiam decimę ſpectent,vt not. Gloſ. 2. & Doct. per illum text.in cap.cum contingat,de decim.& Couar. d. num. 8. verſ. Quarto, fortiori ratione; vbi poſt Abb. dict. cap. cum ſint homines,concludit,in hac ſpecie
101 † ſufficere conſuetudinem decem annorum,cum ea non ſit contra,ſed pręter ius,
102 quo caſu † decem annorum ſpatio legitimam conſuetudinem induci, voluerunt pręter citatos a Couar.ibidem, Abb.dict. cap.fin. num.15. de conſuetud. & Rebuff. dict.queſt.13.num.53.& nos latius oſtendimus tract de Option.cap.1.queſt 2.

Put.deciſ.15.lib.1. num. 5. incipien. fuit alias dubitatum Achill.deciſ.3. num. 5. de decim. Reuerendiſs. Coccinus deciſ. 454.lib.2.vbi nota inquit quod prædicta concluſio (quod ſcilicet ſufficiat decennium ad introducendam conſuetudinem) habet locum quando agitur inter duas Eccleſias Parrochiales,ſecus ſi ageretur inter Eccleſiam Parrochialem, & alterum, cui ius reſiſtet,tunc enim requireretur immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo Doct. in cap. fin. de conſuetud. Rebuff.de decim.quæſt.13.num.83.& ſeqq.Rota in Ciuitaten.Decimarũ 15. Decembris 1594. & 18.Martij,& 28.Iunij 1596.coram Cardinale Pamphilio, & Calaguritana Decimarum 19.Martij 1610. coram Caualerio.

De conſuetudinibus quoad colonos dicemus infr.cap.6.quæſt.vlt.

De conſuetudine vero quoad locum, modum, & tempus ſoluendi decimas, dicemus infr.cap.ſequen.ſuis locis.

Sexta Concluſio. Excepto caſu, de quo in ſuperiori concluſ.ad fin.diximus, & eis ſimilibus, conſuetudo, quæ circa decimas
103 obſeruanda eſt, † requiritur, & ſufficiet, vt ſit quadraginta annorum; opt.text.in cap.fin. de conſuet. & in hac ſpecie notauit Pariſ.conſ.25.num.6.& 27.lib.4.Couar. d.num. 8. verſ. decimo, his omnibus animaduerſis,& colligitur ex Gloſ.vlt.in cap. fin.vbi Doctor.omnes, de conſuetud.& patet ex text. in cap. cum Eccleſia, de cauſ. poſſeſſ. & propr. & cap. auditis, de præſcript.Quare malè Soc.conſ.297.volum.2. Fulgoſ.conſ.166. clarius Balb. dict. quæſt. 7.num.9.& ſeqq.& Rebuff.d.quæſt.13. nu. 53.in fin.voluit, requiri ad hanc conſuetudinem in materia decimarum tempus im-
104 memoriale.Immo neque † titulus requiritur ad hanc conſuetudinem, licet ei aduerſetur iuris communis præſumptio, vt in ſpecie adnotauit Couar.vbi ſupra. Textus vero in cap.1.de præſcrip.in 6.qui contrarius videtur, procedit in præſcriptione,non autem in conſuetudine, ſecundum Archidiacon. ibi, Geminian. & alios,quos ad hoc refert, & ſequitur Couar. loco cit.

An autem valeant ſtatuta laicorum prohibentia decimas a laicis exigi, quæ ſolui non conſueuerunt,tangit Azor. dict. lib.7. cap.37. quæſt.3. & iure negatiue reſpondens id probat, quod etiam facilè ſuaderi poteſt ex ijs,quæ in ſimili adducemus infr. cap.8.quæſt.prima,concluſion.quarta in fine, maximè quod iudex hac in re laicus eſſe nequit, vt eadem quæſt. prima, ferè per totam oſtendemus, vnde nec ſtatuere poterit, cum hæc duo ſtatuere nimirum, & iudicare poſſe,a pari procedant, vt pluribus allegatis tradunt Dec. eiuſque Apoſtillator in cap.Eccleſia S.Mariæ,num.6.de conſtit.

Si quæratur, quæ conſuetudo in ſolutione decimarum ſit attendenda loci ne viciniorís,aut loci,vbi prædia exiſtunt,vel vbi ſit ſolutio decimarum an Diœceſis, poteſt reſponderi diſtinguendo aut nulla adeſt conſuetudo in loco vbi ſita ſunt prędia,aut ſit ſolutio decimarũ,vel ſi adeſt eſt dubia, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis, Achill.

Achill.deciſ.tertia,nu.2.6. & 8. de decim. Item ſi in loco vbi fit ſolutio decimarum, vel ſita ſunt prædia nulla adeſt conſuetudo, in loco vero viciniori adeſt aliqua conſuetudo, & in loco dominanti adeſt diuerſa conſuetudo, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, non loci dominantis, aut ius commune. Put. deciſ. 176. per tot.lib.3. Aut in loco vbi ſita ſunt prædia adeſt particularis conſuetudo, & illa tunc eſt attendenda item ſi in loco adeſt aliqua conſuetudo, & in Diœceſi alia, & tunc etiam attendenda eſt conſuetudo loci particularis, & non Diœceſis Rota in Tuden. decimarum 19.Nouembris 1591. coram Cardinale Pamphilio in Ciuitaten. decimarum 18.Martij, & 28 Iunij 1596. coram Penia, & quod conſuetudo ſpecialis præferenda ſit generali Rota in Calaguritana decimarum 19.Martij 1610.coram Caualerio, in Hiſpalen.decimarum 18.Iunij 1612. coram Vbaldo.

Item attendenda eſt potius ea conſuetudo, quæ fauet Parrochiali, quam quæ fauet prædiali cum ſit rationabilior, & conformior iuri communi Cuſt.iun.conſ.2.in fin. Afflict.deciſ.80.num.9. cap. cum olim vbi Butr.in Summ. Abb.num.7. de conſuetud. Rota in Segobien.decimarum 10.Octobris 1583.coram Aldobrandino in Pacen.Decimarum 20.Iunij 1594.coram Millino.

Abulen.in Matth.cap.23.quæſt.188.
Rebuff.de decim.quæſt.13. nu. 55. & ſeqq. & quæſt.14.num.11.& ſeqq.
Malderus, & Reginaldus vbi ſupra.
Hoſtien.in ſum.de decim.num.11.

QVAERO QVINTO, Quænam præſcriptio obtineat, & locum habeat in materia decimarum.

Prima Concluſio. Poſſunt
105 aliqui † etiam laici præſcribere exemptionem a ſolutione, non ſolum partis decimarum, ſeu quotæ, (in quo omnes ferè conueniunt, & latè inter cæteros tuetur Triuiſ.deciſ.Venet.29.num.15.Rebuff.d.q. 13.num.57.& 58.vbi poſt Angel.in ſumma verbo, decimæ, §.2.id limitat, vbi Curatus non poſſit commodè ex illa parte, quæ ſoluitur, ſuſtentari;) verum etiam quoad totam decimam, idque reſpondit Nauarr. conſ.2.num.quinto, tit.de decim. & docet in Mannal.Confeſſ.cap.21.num.28. ac tuentur optimè Couar. dict. cap. 17. num. 10. Fern.Vaſq.controu.Illuſtr.lib.2.cap.89.nu. 10.Azor.inſtit.mor.par.prima, lib.ſeptimo, cap.37.quæſt.quarta, & poſt alios Henriq. lib.ſeptimo ſum. Theol. moral. cap.27.nu. 2.ea optima ratione, quod, licet laici ſint incapaces iuris percipiendi decimas, vt ſuperius oſtendimus, nullibi tamen in iure habetur, quod ſint incapaces huius exemptionis. ſuffragatur etiam cap.1 de præſcr. lib. 6. vbi abſolutè admittitur præſcriptio in decimis, licet contrarium tueri velit Triuiſ.dict.deciſ.Venet.29.num.14.Neque obſtat ratio, qua contrarium ſeutit Euerar. in loc.a tribut.a dec.num.quarto, quoniam tributum, quod ſoluitur in recognitionem vniuerſalis dominij, non præſcribitur, decima vero talis eſt, cap. tua nobis, de dec. nam præterquam quod exponi poteſt illud de tributo quoad ius exigendi; ſufficiet quod aliquid Deo offeratur in recognitionem vniuerſalis dominij, quod decima non ſit, vt in ſimili de priuilegio optimè ait Azor.d.cap.37. quæſt.6.

106 Secunda Concluſio. Poteſt † clericus, vel Eccleſia per præſcriptionem acquirere exemptionem, etiam quoad totam decimam, vt voluit Gloſ.fin.quam ibi Doct.ſequuntur, in cap.in aliquibus, Fel.cap.cauſam, quæ, colum. prima, de præſcription. Gemin.cap.2.§.penul.de decim.in 6. Balb. dict.quinta part.princip.quæſt.ſeptima, Couar.dict.num.10.& Vaſq contr. illuſtr. lib.2.cap.89.num.10. & conſtat a fortiori ex eo, quod de laico in præced. concluſ. tradidimus.

107 Tertia Concluſio.Poteſt † clericus, vel Eccleſia per præſcriptionem acquirere etiam totam decimam in aliena parochia: bonus text.iuncta Gloſ.in cap. cum contingat, & cap.cum in tua, quod eſt ſeq. de decim.melior in cap. 1. de præſcript. in 6. optimus, & ferè ad litteram, in cap. ad aures, de præſcrip.vbi Gloſ.& Doctor.idem not.Rebuf.dict.quæſt.13.num.6.& Couar. dict.cap.17. num. ſeptimo, Abb. conſ.94. num. 2. volum. primo, quod tamen aliqui limitant non procedere, vbi clerici, vel Religioſi non habeant Parochiam, vt videre
eſt

eſt apud Rebuf.d. quæſt.13. num.63. quos
108 tamen † ibi refellit. Tu vero declara-,
109 hanc præſcriptionem † non extendi de decima vnius rei ad aliam rem etiam eiuſdem fundi: vnde ſi quis præſcripſit decimã vini, ſi vinea fiat arabilis, non habebit decimam illius fundi; vt decidit Butr. cap. commiſſum de decim. per cap. cum in tua, eod. tit. quod tamen potius loquitur de extenſione quoad prędium; idem voluit Rebuf. d. quæſt.13.num.61. allegans Doct. in cap. auditis, de præſcrip.

Butr. in c. cum in tua de decim. ſub num. 2. verſ. vnde ius Balb. de præſcr. 1. part. 2. par. principalis quæſt. 2. num. 20. in ſi. Rota in Conchen. decimarũ, 20. Aprilis 1592. coram Pamphilio, in alia Conchen. decimarum de Belmonte, 20. Iunij 1616. coram Veroſpio Pariſ. conſ. 114. nu. 23. lib. 1.

Declara tamen, quod vbi quis eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi decimas maiores vnius fundi, & nullus alius eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi minutas, debet enim habere minutas, & pręſcribens maiores, debet etiam præſcribere minores, c. commiſſum vbi Butr. num. 2. Abb. num. 3. & alij de decim. Balb. vbi ſupra Rota in Conchen. decimarum 19. Iunij 1595. coram Mantica, & in eadem 27. Martij 1596. coram Corduba.

Et hanc declarationem intellige procedere reſpectu decimarum minutarum, quæ ex vno, & eodem prædio eodem tempore cũ maioribus colliguntur, ſecus vero ſi minutæ ſint ſubrogatæ in locum decimarum maiorum c. commiſſum c. cum in tua vbi ſcribentes de decim. Rebuf. eod. tit. quæſt. 14. nu. 18. Paleott. deciſ. 70. Rota in Conchen. decimarum 1. Iulij 1591. coram Pamphilio & in alia Conchen. decimarum 19. Iunij 1595. coram Mantica.

Quod ſi Rector habens ius coæquale cum Epiſcopo in decimis percipiendis præſcripſerit legitimè decimas minutas ex croco & oliuis verbi gratia in loco, ex quo ante decimæ groſſæ ex vino, & frumento percipiebantur ab Epiſcopo, ſi decimæ minutæ adeò creuerint, vt amplius dici non poſſint minutæ, prout erant, huiuſmodi decimæ non debentur amplius Rectoribus, ſed Epiſcopo Rota in Conchen. decimarum dell'Infantado 5. Decembris 1612. & 10. Maij 1613. coram Pirouano, & in eadem cauſa 11. Martij 1616. coram Andrea, in Conchen. decimarum de Guaſuina 31. Maij 1617. coram Manzanedo, vbi de Rectore qui præſcripſerat decimas minutas contra Cantorem, quæ erant effectæ decimæ groſſæ.

Quia ius decimandi in dubio præſumitur reale reſpectu prędiorum, & non fructuum Anchar. in cap. cum in tua nu. 3. de decim. Rebuf. eod. tit. quæſt. 14. num. 18. in ſi. Abb. conſ. 71. num. 2. Gutier. canon. quæſt. lib. 2. cap. 71. nu. 94. Rota in Conchen. decimarũ 5. Maij 1600. coram Cardinale Pamphilio, & 12. Nouembris 1608. coram Iuſto, in Cõchen. decimarum dell'Infantado 18. Decẽbris 1617. & 7. Februarij 1618. coram Andrea, vnde dicit Abb. in c. aliquibus nu. 3. de decimis quod ratione decimæ videtur Eccleſia, cui ſoluitur habere ius quoddam in illo fundo, ex quo fructus colliguntur, vt refert, & ſequitur Azeued. lib. 1. nou. collect. tit. 5. lib. 2. num. 6.

Ad limitationem verò, quæ ſolet afferri ex Anchar. vbi ſupra, & Rebuff. d. quæſt. 14. n. 25. & ſeqq. poſt Hoſtien. & alios in d. c. cum in tua quod ſcilicet vbi ſunt plures decimatores, quorum alter percipit de omnibus fructibus non procedat concluſio ſupra poſita, Reſponderi poteſt hoc intelligere debere, quando alter nititur iure communi, alter vero pręſcriptione, vel quando agitur ad excluſionẽ alterius ſecus vero quando, vt in caſu propoſito, vterq; ſcilicet Epiſcopus, & Rectores veniunt ex iure coęquali, tunc enim mutatio ſeminis, & fructuum non mutat obligationem.

110 Sed neque † extenditur præſcriptio decimarum ad noualia, vt ibidem tradit Rebuf. & nos latius oſtendimus cap. præced. quæſt. 3. concluſ. 9. vbi de præſcriptione
111 quoad noualia fuse egimus. neq; etiam extenditur hæc præſcriptio de perſona ad perſonam, vnde ſi quis veniat ad habitandum, non poterit ab eo decimam percipere, qui in alijs præſcripſit, ſed cum is de nouo ſoluat, Eccleſiæ Parochiali ſoluere debet, vt voluit S. Ant. 2. part. ſum. tit. 4. cap. tertio, §. tertio, & Rebuff. dict. quæſtion. 13. num. 62. per cap. ad Apoſtolicæ, de decim. quod tamen in alijs terminis loquitur.

D Quarta

Quarta Concluſio. Ad præſcribendum
112 in caſu præcedentium concluſionum † requiritur, vel ſpatium 40. annorum cum probatione tituli iuſti, ſeu probabilis, qui cauſam poſſeſſori tribuat præſcribendi, vel tempus immemoriale; text. eſt in cap. 1. vbi Gloſ. & Doct. de præſcript. in 6. & not. Rebuf. d. quæſt. 13. num. 81. & ſeq. Couar. d. cap. 17. in princ. num. 8. ad fin. & num. 10. ferè per totum, vbi id latè probat, & ſubtiliter more ſuo, rationes ſatis congruas afferens, quas breuitatis cauſa omittam.

Rota in Comen. decimarum 3. Martij 1604. coram Ortembergo, in Taurinen. decimarum 18. Maij 1607. coram Coccino Rotæ Decano, In Sabinen. decimarum 1. Iulij 1609. coram eodem, in Ciuitaten. decimarum 18. Maij 1596. coram Gipſio.

Ad præſcribendum vero contra illum, qui habet decimas de iure ſpeciali vtputa ex donatione ſufficiunt 40. anni Gloſa magna in cap. 1. verſ. & ſecundum hoc poſſemus de præſcript. in 6. Rota in Valentina decimarum de Candia 12. Maij 1603. coram Cardinale Pamphilio, in Conchen. decimarum 20. Aprilis 1592. coram eodem Butr. in cap. peruenit num. 14. de cenſib. Anchar. conſ. 162. ſub nu. 3. Balb. de præſcrip. 1. par. 5. princ. quæſt. 8. num. 6.

Item ad hoc vt vna Eccleſia præſcribat decimas Epiſcopo de iure communi debitas, quas tamen Epiſcopus nunquam poſſedit cum agatur de iure quæſito amittendo, ſed de iure non quæſito, quod Epiſcopo competit præſcribendo, ſufficit præſcriptio ſola quadragenaria cum ſcientia, & patientia Epiſcopi Rota ſubtiliter in Sabinen. decimarum 1. Iulij 1609. coram Coccino Rotę Decano Card in cap. cum Eccleſia §. verum quam in verſ. oppono de hoc, & de cap. ad decimas de cauſ. poſſeſſ. & propr. Rip. ibid. nu. 25. verſ. decima ſolutio Abb. n. 1. 46. Felin. in cap. ſi diligenti nu. 7. circa fin. verſ. ſecunda reſeruatio, verſ. tamen propter authoritatem prædictorum de præſcript.

Ad hoc autem vt laici præſcribant exemptionem è tota decima contra Eccleſiam habentem de iure intentionem fundatam ſecundum ſententiam Rotæ non ſufficit ſola immemorabilis, quia vbi agitur de exemptione a toto ſola immemorabilis non ſuffragatur ad præſumendum priuilegium fuiſſe attentum ante Concilium Lateranenſe, ſed requiritur exhibitio ipſiuſmet priuilegij Apoſtolici, vel probatio famæ priuilegij iuncta cum immemorabili ſecundum magis communem opinionem, de qua per Abb. & Innocen. in cap. cum Apoſtolica de his quæ fiunt a Prelat. Felin. in capitulo cauſam quæ numero tertio de præſcript. Rebuff. de decim. quęſtione tertia, num. 69. Gabr. de præſcrip. concluſione prima numero decimo ſexto, & decimo octauo, & vti communem ſequuta eſt Rota in Toletana decimarum inter impreſſas 215. parte ſecunda. In Pampilonen. decimarum vigeſimanona Octobris 1589. coram Cardinale Pamphilio, in qua habetur hanc concluſionem procedere, licet in præſcribenda exemptionem a toto non adſit tanta iuris reſiſtentia, quanta adeſt in præſcribendo iure decimandi, & plenius in Mediolanen. Reſciſſionis Permutationis 21. Maij 1597. coram eodem. In Mediolanen Decimarum S. Donati 19. Martij 1612. & 22. Maij 1613. coram Pirouano.

Hæc præſcriptio interrumpitur per litem introductam coram iudice laico etiã ſi nulla ſit, quia reus conſtituitur in mala fide etiam coram iudice incompetente Rota in Taurinen. decimar. 27. Iunij 1607. cor. Coccino Rotæ Decano Abb. conſ. 19. nu. 2. verſ. Nec obſtat ſi dicatur lib. 2. Balb. de præſcr. 3. p. ſextæ partis, q. 4. num. 3. verſ. reſtringitur tamen.

Item interrumpitur per proteſtationes extraiudiciales ſi ſunt aptæ inducere malam fidem Butr. in c. grauis nu. 11. in fin. de reſt. ſpol. Abb. in c. vt debitus num. 2. verſ. ad materiam de appell. Rota in d. Taurinen. decimarum.

Non tamen interrumpitur præſcriptio per litem motam, & ſententiam latam ad fauorẽ poſſeſſoris, aut inducitur mala fides, vt poſt Caſtr. quem allegat tradit Felin. in c. illud nu. 17. in 14. concl. de pręſcr. Soccin. conſ. 47. in fin. lib. 3. Couar. in alleg. reg. poſſeſſor 3. p. §. 12. nu. 4. verſ. ſecunda concluſio Rota in Lucana Decanatus 17. Maij 1578. coram fel. recor. Clemente 8. In Romana Caſalis Longhezzæ 5. Martij 1593. coram Seraphino, In Eugubina ſancti Petri 26. Aprilis 1596.

1596.coram Cardinale Pamphilio, in Pampilonen. decimarum 14. Iunij 1610. coram Cardinale Ludouiſio.

Quinta Concluſio. Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica habens donationem a laico,
113 puta Rege, vel Regina, non † poteſt decimas præſcribere, etiam per tempus immemoriale: text. in cap. dudum, vbi Abb. de decim. facit quoque cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. not. Rebuf. d. quęſt. 13. num. 87. poterit tamen habere decimas a laico, qui eas habuerit in feudum ante Concil. Later. vt diſponitur in cap. 2. §. ſanè, de decim. in 6. & ſic poterit pręſcribere.

Sexta Concluſio. Nulla præſcriptione
114 etiam immemoriali† poteſt laicus ius acquirere percipiendi decimas ab alij, quidquid dicat Vaſq. contr. illuſtr. l. 2. c. 89. num. 7. tex. apertus in cap. cauſam, quę, vbi Gloſ. Fel. & alij de præſcript. notat Balb. diſp. 5. par. prin. q. 7. Cou. d. c. 17. nu. 6. verſ. Quartò ab eadem radice, Germon. & Henriq. locis infr. cit. Rebuf. d. q. 13. num. 64. & alij, quos refert Vaſq. vbi ſupra. Ratio illa eſt, quod laici ſint incapaces huius iuris, vt latè probauimus ſup. hoc eod. c. q. 3. in prin. vbi au-
115 tem adeſt incapacitas alicuius iuris, † nõ poſſunt ij etiam per immemorialem præſcriptionem capaces fieri, vt voluit Gloſ. in cap. nobis, verb. iuriſdictione, de iurepatron. Abb. & Curt. in c. fin. de conſuet. ſect. 4. num. 32. & 33. cum alijs, quos refert, & ſequitur Couar. d. c. 17. nu. 10. Anaſtaſ. Germon. de ſacr. immunit. lib. 3. cap. 19. nu. 6. & duob. ſeqq. Peregr. de priuil. fiſc. lib. 6. tit. 8. num. 18. 19. & 21. & Henriq. lib. 7. ſumm. Theol. mor. cap. 17. nu. 2. Et quamuis priuilegio laicis concedi poſſit hoc ius decimãdi, vt eadem quæſt. 3. oſtendimus, huiuſmo
116 di autem immemorialis pręſcriptio† vim habeat priuilegij, vt habetur in l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aq. quotid. & æſt. cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignif. & latè proſequitur Ant. Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de præſcript. concl. 1. num. 1. ſecus tamen eſt
117 † vbi adeſt incapacitas in poſſidente, vt not. Io. Monach. c. 2. de præben. in 6. Abb. Fel & alij d. cap. cauſam, quæ, latè Couarr. d. l. 1. variar. reſol. cap. 10. num. 14. Arnulph. Ruz. in tract. iur. regal. 4. par. præfat. num. 6. & 7. & Peregr. dict. num. 18. & 19. latiſſimè Gabriel. d. concl. 1. nu. 16. Et in hac ſpecie iuris percipiendi decimas, in laicis non habere præſcriptionem immemorialem locum priuilegij, voluit Couar. d. cap. 17. num. 6. verſ. Quarto, ab eadem radice, Cur. d. num. 33. Arnulph. d. nu. 7. & Rebuff. dict. quæſt. 13. num. 67. & 68. & ex magis communi decidit Rot. Rom. deciſ. 215. num. 2. & num. 3. par. 2. in nouiſſ. diuerſ. vbi plu-
118 res Doct. allegat. Si tamen † ad hanc immemorialem præſcriptioné accedat fama, priuilegij, ſeu feudi obtenti ante Conc. vel Later. vel etiam fama feudi abſolutè, tunc laicus tutus erit, vt latius oſtendimus ſup. hoc eod. c. quæſt. 3. concl. 2 & tenet Rot. vbi ſupr.

Et in Pampilonen. decimarum 8. Martij 1613. coram Coccino Rotæ Decano, in Toletana Decimarum de Capilla 8. Februarij 1588. coram Orano, in Ceruien. de cimarum 27. Iunij 1601. coram Penia, in Toletana decimarum 4. Decembris 1615. coram Dunozetto Abb. Innoc. & alij in c. cum Apoſtolica de his, quę fiunt a Prælat. Et quod ſola immemorabilis præſcriptio ſuffragetur perſonæ Eccleſiaſticæ ad acquirẽdum ius decimandi dixit Rotã apud Creſcent. deciſ. 1. de decim. in Valentina decimarum 21. Iunij 1613. coram Caualerio, in Toletana decimarum 4. Decembris 1615. coram Dunozetto.

An autem decimas ante Concil. Later. vel poſt legitimè infeudatas poſſit laicus contra laicum præſcribere, tractat inter alios Io. Gutt. er. pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 14. num. 3. & quæſt. 15. num. 7. vbi pluribus relatis ex communi reſoluit affirmatiuè.

Rebuf. de decim. quæſt. 13. nu. decimoquinto, & ſeqq.

QVAESTIO SEXTO, An valeat cõpoſitio, vel tranſactio ſuper decimis.

Præmitto cum Azo. dict. lib. 7. cap. 37. quæſt. 5. quod licet inter compoſitionem, & tranſactionem hoc interſit, quod illa eſt gratis, & liberaliter facta conuentio, hęc eſt de re dubia, & lite incerta aliquo dato, vel retento pacto, l. 1. ff. de tranſact. l. tranſactio, C. eod. & cap. ſuper eo, de tranſact. vnum tamen ſæpius pro alio

ponitur, vt in cap. veniens, eod. titul. cum ſimil.

Prima Concluſio. Valet compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas, vt decimæ vni
119 Eccleſiæ debitæ † alteri ſoluantur; text. eſt in c.2.& ibi Gloſ. & Doct. de tranſact. optimus etiam tex. in c. dilecti, vbi id not. Abb. de decim. idem tradit Ruin. conſ.142. num.13. volum.5. Rebuf. d. quæſt.13. nu.16. vbi rationem affert, qui etiam num. ſeqq. poſt collect. in cap. ad Apoſtolicæ, eod. tit. hanc concluſionem limitat non procedere in decimis perſonalibus, quæ dantur ratione adminiſtrationis Sacramentorum. Tu vero illam declara, ita demum procedere
120 † ſi cauſæ cognitio, decretum, & conſenſus Epiſcopi accedat, vt diſponitur d.c.2. & ibi not. Innoc. & latè tradit Rebuf. dict. quæſt.13. num. 19. vſque ad 23. vbi etiam quærit, an ſufficiat auctoritas Vcarij, & vi-
121 detur ibi concludere, † quod ſic, per tex. d. cap.2. in integra Decretali, vbi habetur, Epiſcopi, vel Archidiaconi, qui de iure Vicarius eſt Epiſcopi, cap.1. de off. Archid. Se-
122 cundo declara, † non poſſe laicos cum Eccleſia componere, vt decimæ ipſis laicis ſoluantur, niſi ad tempus, & ex iuſta cauſa, vt probat Rebuff. dict. quæſt. decimatertia, num.28.

Secunda Concluſio. Valet compoſitio
123 inter clericos, vt minus, quam ſit decimæ, eis ſoluatur, vel, vt de aliquibus rebus non prçſtetur: tex. in cap. veniens, de tranſact. & cap. ex multiplici, vbi Doct. de decim. not. Abb. cap. dilecti, eod. tit. Rebuf. d. quçſt. 13. num. 26. Triuiſ. deciſ. Venet. 29. num. 12.
124 immo valebit etiam † inter laicos, & clericos, vt tenere videtur Gloſ. fin. d. cap.2. de tranſact. vbi fiat cum Eccleſię vtilitate; ſed expreſsè tenet ibi Hoſt. vt refert Ioan. Andr. in addit. ad dict. Gloſ. fin. idem voluit Dec. in cap. venerabilis, de confirm. vtilit. vel inutil. quod etiam ſequitur, & latè probat Rebuf. d. quçſt. 13. num. vigeſimono-
125 no, vbi † talis compoſitio ſit approbata a Summo Pontifice, vel magno temporis interuallo firmata.

Intellige per interuallum magni temporis cum obſeruãtia 30. annorũ Rota in Medioanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotę Decano in Taurinen. decimarum 27. Iunij 1607. coram eodem Abb. in cap. Albericus ſub num.6. adden. ad Felin. ibidem ſub num.3. de teſtibus Alexand. conſil. duodecimo, num. ſeptimo, & conſil. decimoſeptimo, num. 8. & num. 9. lib.4.

Et omnino verum eſt, vbi compoſitio inter laicos, & clericos, fiat de modo, loco, & tempore decimas ſoluendi, vt ibid. probat Rebuf. ex d. cap. venerabilis, & ibi Glo. & Innoc. ad hoc vero, vt talis compoſitio etiam inter clericos facta perpetua ſit, &
126 valeat, atque obliget ſucceſſorem, † debet fieri cum auctoritate Superioris, vt habetur in d.c. veniens, & cap. ex multiplici, & hęc omnia tenet quoque Azor. d. c. 37. quęſt. 5.

Alias enim non egreditur ſuum Authorem cap. de cætero de tranſact. Abb. in cap. multiplici num. 2. vbi Butr. in fin. de decim. & in cap. cum homines num. 4. eod. tit. Rota in Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotæ Decano & tranſactio facta ſine beneplacito Apoſtolico eſt nulla etiamſi agatur, vt decimæ debitæ Parocho de iure remaueant apud illum, qui eas poſſidebat Rota in Taurinen. decimarum 27. Iunij 1607. coram eodem Bart. & Iaſ. in l. nulli num. 2. ff. de tranſact. cum alijs adductis in Romana Caſalis Turris Vergatæ 19. Iunij 1606. coram Coccino Rotæ Decano Verall. deciſion. centeſimaſexta, part. prima, & deciſion. 308. part. 3.

Qui etiam quæſtion. ſecunda docuerat, valere, accedente conſuetudine, compoſitionem, vt colonus, ſoluat certas menſuras annuatim, ſiue fructus colligantur, ſiue non. Immo dicto capitulo veniens, requiri videtur approbatio Summi Pontificis, vt not. Bertran. conſil. decimoquarto, & 116. volum. primo, ſed
127 hoc † ibi diſponitur, vel quia agebatur de magno præiudicio, hoc eſt, ſoluenda ſolum tertia perte decimæ, vel quia nulla cauſa interuenerat vtilitatis, neceſſitatis, aut alia ſimilis, vel quia illa erat propria tranſactio, hæc compoſitio, vel quia in ea parochia, in qua erant prædia, coloni Monaſterij, quod tranſegerat, & compoſuerat de non ſoluenda niſi

tertia

tertia parte decimarum, a Parocho etiam
recipiebant Eccleſiaſtica Sacramenta.

128 Tertia Concluſio. Poteſt fieri † compo
ſitio,& tranſactio ſuper decimis præteri-
tis, & decurſis ſine conſenſu ſuperioris,
vt tradit Gloſ & Doct.in c. vt ſuper, de
reb.Eccleſ.non alienand.Dec.cap. venera-
bilis, not.4.de confir.vtil. vel inut. Gloſ.&
Doct.cap. fin. de rer. permut. Rebuf. dict.
quęſt.13.nu.25.& 33.Ratio eſt, quia tunc
non agitur de tollendo, aut remittendo
aliquo iure Eccleſiæ,ſed ſolum de commo
do illius Parochi ad quem illæ decimæ
iam ſpectant.

129 Quarta Concluſio. Valet tranſactio † de
decimis futuris facta cum aſſenſu Papæ,
vel etiam Epiſcopi, ſi pro decimis com-
penſetur Eccleſia in alijs rebus; Rebuff.d.
quæſt.13.num.36.dicens,ita tenere Docto
res in cap.ad quæſtiones, de rer. permut.
quod inquit Rebuf.ibidem procedere, dū-
modo detur ſpirituale, pro ſpirituali, per
gloſ.in cap.ſuper eo,de tranſact. & Boich.
in cap.ex litteris,eod.tit. cum decimæ ſpi-
rituales dici poſſint, vt firmat Gloſ. in cap.
litteras,de reſtit.ſpol & ibi Abb.not.1. &
alij quos refert, ac ſequitur Rebuf. dict.q.
13.num.38.& 39. & nos oſtendimus ſupr.
hoc ipſo cap.quęſt.3. num. 57. Sed ego id
dixerim fortaſſis procedere, vbi in Cleri-
cos,vel laicos ius decimandi transferatur,
quod ſpirituale eſt, vt alibi diximus; non
vero, vbi agatur de exemptione a ſolutio-
ne decimarum, vel partis, quod non eſt
quid ſpirituale, vt iam ſemel admonuimus.
Quare poterit etiam aliquid temporale,
130 vt prædium, dari † Eccleſię pro ſe exi-
mendo ab onere decimarum, dummodo
ad id Superioris auctoritas cum Eccleſiæ
vtilitate accedat, vt eſt opt.text.in cap.vt
ſuper,in princip.iuncta gloſ.in figuratione
caſus, & alijs, de reb.Eccl. non alien. ſic
exponendus eſt Paul.Rom.de penſ. Eccle-
ſiaſtic.concluſ.2.num.22.& Nauar. conſ.3.
num.2.tit.de iure patr.vol.1.dum dixerunt
non poſſe aliquid temporale dari pro de-
cimis,tex.quoq; in cap.fin.de rer. permut.
dum prohibere videtur, ne detur aliquid
temporale per viam permutationis pro de-
cimis, intelligendus eſt de iure decimandi,
quod ſpirituale eſt, non vero de exem
ptione a ſolutione decimarum, quod & ſa
tis patet ex text.dum non vtitur nomine
decimartm, ſed decimationum, & aper-
tè ſupponunt ibi Gloſ.& Doct.vel etiam
exponi poteſt, ſi id fiat ſine auctoritate le-
gitima Superioris. Hiſpan.vero in reg. de-
cim.in fine,not.2.& Gloſ.dict.cap.fin. dum
dicunt, non poſſe laicum dando vnum
prædium Eccleſiæ liberare alia ab onere
decimarum, intelligendi ſunt, ſi id facere
velit propria auctoritate,& ſine cauſæ co-
gnitione, & decreto ſuperioris. quare,
quod poſſit fieri huiuſmodi tranſactio, vt
pro futuris decimis detur Eccleſiæ domus,
vel aliud,in ſpecie tradit,& latius oſtendit
Germon. de ſacror. immun. lib. 3. cap. 19.
num.42.& 43.latius,nu.74. & ſeqq. quam-
uis,nu.45.poſt Imol.d.c.fin de rer.permut.
velit, quod ſi huiuſmodi res temporalis da
ta Fccleſiæ pro futuris decimis chaſmate
perijt, Eccleſia non ſit obnoxia compoſitio
ni,ſed decimas de nodo exigere poſſit: de
quo tamen dubito, cum & ipſa Eccleſia
regulariter teneatur ſtare contractui, iur.
vulg.& id in ſpecie doceat inter alios Bar-
thol.Brix.in quæſt.Dominic.49.

An vero cauſa decimarum poſſit com-
promitti, & quomodo, dicemus cap. vlt.
quæſt. 1.concl.vlt.

QVÆRO SEPTIMO, An poſſit
remitti ex aliqua cauſa decima
laico, vel clerico.

Prima Concluſio. Decimę E-
131 piſcopales, de quibus † in cap. nobis, &
c.conceſſio, 12.quæſt.2. & nos infr. cap.7.
132 quæſt. vlt.poſſunt † perſonis Eccleſiaſti-
cis remitti; quin & talis remiſſio largè eſt
interpretanda, vt etiam ad poſſeſſiones po
ſtea acquirendas extendatur; text. eſt ad
litteram in cap. quia circa, de priuil.debet
133 † tamen fieri ſecundum canonicas ſan-
ctiones, vt ibi diſponitur, hoc eſt, de con-
ſenſu Capituli, vt ait Gloſ. & ex cauſa, vt
not. Hoſt. & Io. An. Idem quoque dicen-
134 dum erit, † vt poſſint decimæ remitti Ec
cleſiæ a quauis alia Eccleſia, cui de iure
communi decimę non debentur, vt vide-
tur eſſe textus in cap.2.de his, quæ fi.a Prę
lat.ſine conſ.Cap.ſecundum intellectum
Innoc.cui etiam videtur ibi accedere Abb.
& alij.

135 Secunda Concluſio. Poteſt † cum
aſſenſu Summi Pontificis remitti decima

etiam ab Eccleſia Parochiali alicui non modò clerico, ſed etiam laico, quicquid hac in re dicere voluerit, quoad clericum, quoque Rebuf. dict. quæſt. 13. num. 27. Ratio illa eſt, quoniam poteſt Summus Pontifex, quod maius eſt, ex cauſa aliquem etiam laicum eximere a ſolutione decimarum, vt oſtendimus hoc eodem cap. quæſtion. 2. concluſ. 2. & hoc in ſpecie tenuit Tyndar. tract. de decim. nu. 64. & latè poſt alios tradit Azor. d. lib. 7. c. 37. quæſt. 5. Henriq. in ſumm. Theolog. moral. lib. 7. cap. 27.
136 num. 3. Immo etiam, quod ſufficiat aſſenſus Epiſcopi tenere videtur Benincaſ. trac. de pauper. quæſt. 7. in 6. ſpeciali, num. 27. Quod tamen ego non admitterem, niſi ex maxima cauſa id fieret, & cum pleniſſima cauſæ cognitione.

Remiſſio autem decimæ præteritæ ſolemnitatem non requirit, ſed liberat debitorem à culpa, & pœna ſic intelligo Nauar. in Man. cap. 21. num. 32. & Gloſ. in reg. peccatum Verb. reſtituatur, quos refert, ac ſequitur Azor. ſupra quæſt. 9.

SVMMAE RERVM.

1 *Fructus decimales portari debent in horrea clericorum, vbi ſine magno labore, & ſumptu id fieri poſſit, neque aſportari debent fruges, donec clerici certiores fiant de collectione, num. 2.*

3 *Conſuetudo induci poteſt, vt fructus decimales in propria horrea condantur, antequam clerici certiores fiant.*

4 *Inhiberi poteſt per iudicem debitori decimarum, ne fruges exportet ab agro, antequam decimam ſoluat.*

5 *Fructus decimales portari debent in horrea publice ad id deputata, ſi quæ ſint.*

6 *Conſuetudo obtinere poteſt, ne decimas quis teneatur inferre in horrea clericorũ.*

7 *Conſuetudo, quod decimæ in agro relinquantur, monito Sacerdote antequam fiat ſeparatio, valet.*

8 *Solutio decimarum prædialium fieri debet ſtatim, ac fructus ſunt collecti.*

9 *Frugum decima ſolui poteſt vna cum palea.*

10 *Solutio decimæ prædialis, vbi nõ fiat ſtatim, vel ſaltem iuxta cõſuetudinem monitus ſit Curatus ſit res pereat, tenebit debitor.*

11 *Perſonales decimæ regulariter debentur ſolum in fine anni. Tutius tamen eſt ſtatim eas ſoluere; num. 12. recuſari autem non poſſunt, ſi intra annum ſoluantur, num. 13.*

14 *Agnorum, & vitulorum decimæ ſolui debent, cum ij nutriti fuerint, nec indigent lacte materno.*

15 *Conſuetudo, vt decimæ etiam prædiales non ſoluantur ſtatim, ſed certo tempore, valet.*

16 *Conſuetudo decennalis circa modum, & tempus ſolutionis decimarum attendenda eſt.*

17 *Præteritæ decimæ; & non petitæ debentur clericis, ab ijſque exigi poſſunt. Etiamſi is qui eas debet, prædium vendat, num. 18. Immo exigi poterunt a nouo poſſeſſore idque in opinione Rectoris erit, num. 19.*

20 *Decimæ ſequuntur fructuum detentorẽ.*

21 *Decimæ debentur Sacerdotibus quamuis non petantur, & ſine vlla monitione.*

22 *Debitor debet portare debitum ad domum creditoris.*

23 *Creditor non tenetur interpellare debitorem niſi ex vrbanitate.*

24 *Vſuræ an peti poſſint ob retentionem decimarum.*

25 *Decimæ capi non poſſunt propria auctoritate, ſed peti ſaltem ex vrbanitate debent extraiudicialiter.*

26 *Mediocre dari debet in ſolutione decimarum.*

27 *Agnorum, ſeu vitulorum decimas ſolui debet, prout ſub virga paſtorali tranſit.*

28 *Expenſæ deducendæ non ſunt in ſolutione decimarum prædialium. idem in decimis mixtis; num. 29. & de ratione, num. 31. & 34.*

30 *Semina non deducuntur ex decimis prædialibus.*

31 *Fructus intelliguntur deductis expenſis.*

32 *Perſonales decimæ regulariter debentur deductis prius expenſis, non modò vtilibus, & neceſſarijs, ſed etiam voluntarijs, nu. 33.*

34 *Expenſæ cur deducantur de decimis perſonalibus, non item de realibus.*

35 *Expenſæ factæ in re immobili deducuntur; vbi de lucro venditionis ſoluenda ſit decima. ſecus ſi res remaneat penes me, & de-*

Digitized by Google

de eius commodo ſoluenda ſit; num.16.

37 *Cenſus,& tributum ſolui non debet ante decimam, vel ſi ſoluatur, computari debet in ſolutione decimę.*

38 *Cauſa potentior attenditur, cum duæ concurrunt.*

39 *Colonus. & dominus ſolue re debent decimam.*

40 *Solutio decimę quomodo inter colonum, & dominum diuidenda ſit.*

41 *Portio, quæ datur domino non ratione locationis, ſed cenſus, aduocationis, vel ſimilium, decimatur ad prẹiudicium domini. Idem de ea quę a colono alicui gratis datur; num.42.*

43 *Conſuetudo attendenda eſt cui Eccleſię ſol uat colonus, prędialine, an Parochiali.*

44 *Pactum inter dominium, & conductorem quis eorum decimam ſoluat, ſeruandum eſt. Quod tamen non præiudicabit Eccleſię, num.45.*

46 *Decima tanquam onus reale ſequitur tam prędij, quam fructuum detentorem.*

47 *Decima ſoluenda eſt nihil ſoluto ijs, qui decimas ſoluere debent, non attenta qua uis conſuetudine.*

48 *Decima ſoluendę ſunt cum integritate, ſine diminutione.*

De circumſtantijs loci, temporis, & modi ſoluendi decimas, ſeu qualiter ſoluantur decimæ. Cap.VI.

Abulen.in Matth.cap.23. quæſt.206.
Rebuf.de decim.quæſt.6.
Valer. Reginald.in praxi fori pœnit. ſect. 3.quæſt.5.

QVAERO PRIMO de Loco, An debeant decimæ portari in horrea clericorum.

Prima Concluſio. Vbi ſine magno labore, & ſumptu id fieri poſſit, de-
1 bent decimæ † portari in horrea clericorum; ita in ſpecie tradit Couar. dict.lib.1. variar.reſolut.cap.17.num.8.verſ. Octauo ex his colligi poterit, ſic intelligens Gloſ. in cap. cum homines, quam ibi Abb. & Doct.ſequuntur, de decim.& Iaſ.l.2.quæſt. 27.C. de iur. emphyt. abſolutè dicentes, ad id ſoluentes decimas teneri; quod etiam voluit Ioan.An.in add. ad Spec. eodem tit. ſup 2.libell. Vinc. Franc. deciſ. Neap.124. num.1.Franc. Viu.deciſ.4. num. 33. & eſt text. iuncta Gloſ.in cap. reuertimini, 16. quæſt.1.& tenent Doctor.in cap. ex parte il 2.de decim.1eſ e Abb.cap.peruenit, nu. 3.eod.tit.& ſequitur Hiſpan.in reg.decim. quæſt.14.num.6.

2 Secunda Concluſio. Non poſſunt † laici decimas ſoluentes, fruges aſportare, donec clerici, quibus ſoluendæ ſunt decimæ, certiores fiant de collectione; ita in terminis voluit Specul.tit.de decim.in fin.quem ſequuntur Abb.& Doct.communiter in cap. ex parte, il 2.de decim. Capel. Thol. deciſ. 109.& alij, quos refert, & ſequitur Couar.
3 vbi ſup.licet in hoc † poſſit induci contraria conſuetudo, vt poſſint fruges in propria horrea condi, vt latè tradit Crauet. conſ.21.quem ſequitur ibidem Couar. im-
4 mo poteſt † Curatus, & alius exactor decimarum obtinere inhibitionem domino fundi, ne fructus exportet ante decimæ ſolutionem, vt poſt Guid.Pap. deciſ. 283. Io. An.Collect. Anchar. Card. & alios d. cap. ex parte, il 2.reſoluit Rebuf.d.tract.de dec. quæſt.5.num.23.

Tertia Concluſio. Si horrea ſint ad hoc
5 publicè deputata, † debent decimæ in illa horrea; vel, vbi de hoc adſit conſuetudo, debent in horrea clericorum portari decimæ, alias ſecus; ita Couar.loc.citat.ſic intelligens Archidiacon.dict.cap.1. de decim.in 6. Felin. in cap. ſi autem, colum.4. de reſcript.& alios, & quos inibi refert dicentes abſolutè, non eſſe decimas portandas in horrea clericorum, niſi illis petentibus.

Rota in Conchen.decimarum dell'infantado 2.Iunij 1614.coram Andrea.

Quarta Concluſio. Valet conſuetudo
6 non portandi decimas in horrea clericorũ ita Rebuf.d.trac.q.13. nu. 49. poſt Hoſt.in. ſumma tit.de decim.§.fin. q. 16. Collect.c. in aliquibus, eod.tit. Crauet.conſ.21.Pariſ. conſ.6.inc.conſiderata, col. 2.vol.4.& colligitur ex his, quos recenſuimus 1.& 3. concluſ. & Silueſtr. Verbo, decima, quæſt.6. quem ſequitur Io. Azor. d.c.35. quæſt. 15. in fine, & cap.37.quæſt.2.ad fin.

7 Quinta Concluſio. Valet † conſuetudo
vt decimæ, hoc eſt, pars decimalis frugum,
relinquatur in agro, dūmodo Curatus mo-
nitus fuerit, antequam aliqua fructuum
fieret ſeparatio; ita Curt. in cap. fin. in 3.
requiſ. de conſuet. poſt Hoſt. in cap. certi-
ficari, de ſepult. Capel. Tholoſ. deciſ. 432.
Roſr. in tract. de libel. iur. Can. rubr. qual.
decim. ſit dan. Rebuf. d. quęſt. 13. num. 50.
Io. Azor. d. quęſt. 2. ad finem, & alij apud
Cened. in collect. iur. Can. collect. vlt. 1. p.
& hoc etiam forte voluit Petr. Moliga. in
tract. de retent. num. 254. dum ait, fructus
poſſe retineri, donec ſoluantur decimæ ex
poſſeſſionibus, ad id allegans Barbat. in
Add. ad Balb. in l. fin. num. 1. C. commod.
vbi etiam Barbat. dicit, ſe in facto conſu-
luiſſe pro hac parte.

Alenſ. tertia part. ſumm. quęſtion. 51. membr. quinto.
Rebuff. de decim. quæſt. 12.
Turrecremata in cap. reuertimini num. vigeſimoprimo, ad duodecimum 16. quęſtion. 1.

QVAERO SECVNDO, Quo tem
pore ſoluendæ ſint decimæ.
Prima Concluſio. Decimæ
8 prædiales † ſolui debent ſta-
tim, ac fructus collecti ſunt; text. eſt, vbi
Gloſ. Abb. & alij Doct. in c. cum homines,
de decim & not. Rebuf. d. quęſt. 12. num. 1.
& 3. Læl. Zanch. de priuil. Eccleſ. priu. 110.
num. 11. Guid. Papæ conſ. 70. ex proceſſu,
quæſt. 1. vbi etiam intelligit, ſtatim, id eſt,
quamocitius ſolui poſſunt, vt etiam vo-
luit Gloſ. pen. d. cap. cum homines, in prin-
cip. illius Gloſ. & ſufficit, quod fructus
9 ſint collecti, † licet granum ſit cum palea,
vt videtur velle Rebuf. d. quæſt 12. num. 1.
ſed clarius Abb. in cap. peruenit, num. 3. de
decim. & Ioan. Azor. dict. cap. 35. quæſt. 16.
licet contrarium ſentiat Marcheſ. de com-
miſſ. & reſcript. part. 2. cap. 4. num. 31. per
tex. qui non vrgent. Et, ſi tunc non fuit ſo
luta decima, vel ſaltem iuxta conſuetudi-
nem monitus Curatus, vt decimam reci-
peret, & frumentum, vel vinum perijt, te-
10 nebitur is, qui ſoluere, vel monere debe-
bat; vt not. Rebuf. dict. num. ſecundo, arg.
l. cum res, in fin. ff. de leg. 1. & tradunt
Gloſ. & Doct. dict. cap. cum homines.
Secunda Concluſio. Decimæ perſona-
11 les † regulariter debentur ſolum in fine
anni, vt not. Gloſ. in cap. reuertimini, verb.
annus, 16. quæſt. prima, Abb. in cap. perue-
nit, num. 3. de decim. poſt Io. An. in addit.
ad Speculat. titut. de decim. ſuper 2. libell.
idem tenet Azor. d. quæſt. 16. & voluerunt
alij, quos refert Franc. Viu. Neap. deciſ. 4.
num. 35. Quamuis idem Viu. num. ſeq. poſt
Card. in cap paſtoralis, quæſt. 16. eodem
tit. & Rebuf. dict. quæſt. 12. num. quarto,
12 velint, tutius eſſe † ſtatim ſoluere; ex eo,
quia interim poteſt Rector indigere, & pa
rochianus mori. Illud ſanè certum eſt,
13 † quod, ſi intra annum ſoluantur, non
poſſunt a Parocho recuſari, ſicut poſt Butr.
in cap. ad Apoſtolicę, in fine, de decim.
inter alios reſoluit Rebuf. dict. nu. 4.
Tertia Concluſio. De agnis, & vitulis
14 † debentur decimæ, cum illi nutriti fue-
rint, nec indiget lacte materno; ſic not. Hi-
ſpan. dict. tractat. regul. de decim. quæſtio.
decimaquarta, num. quinto, Rebuff. dict.
tractat. quæſt. ſexta, num. tertio, Ioan. And.
Boich. Ancharan. & alij dict cap. cum ho-
mines, ſicque conſuluit Oldr. conſ. 236.
incip. circa propoſitam, & tradit Viu. dict.
deciſ. 4. num. 7.
Quarta Concluſio. Valet conſuetudo,
15 † vt decimæ prædiales non ſoluantur ſta-
tim, ſed certo tempore. Collect. in d. cap.
cum homines, poſt Roſr. in tract. de libell
iur. can. 4. p. rub. qualiter decima ſit danda.
& tradunt Doct. in cap. ad Apoſtolicæ, &,
c. in aliquibus, in fin. de decim. & not. Re-
buf. d. q. 12. nu. 3. & quæſt. 13. nu. 52. vbi di-
cit, conſuetudinem eſſe apud Venetos de
ſoluendis decimis perſonalibus in articulo
mortis; id quod etiam ſcriptum reliquit
Azor. d. cap. 37. quæſt. 2. & quod tam quoad
locum, quam tempus ſoluendi decimam
16 † attendenda ſit conſuetudo etiam decen-
nalis, latè docet Viu. deciſ. Neap. 4. nu. 42.
& 43. poſt Abb. in cap. cum ſint, num. 6. de
decim. & alios.

Petrus Hiſpanus in Regul. decim. in princip. notabilium in fine operis.

QVAE-

Digitized by Google

QVAERO TERTIO, An decimæ non petitę, ſeu etiam præteritæ exigi poſſint.

Prima Concluſio. Debentur
17 clericis decimæ† etiam decurſæ,& præteritæ;ita Couar. d.cap.17. num. 8.verſic.Octauo,ex his colligi poterit, & numero duodecimo per totum, Bellenc. tractat.de charitat.ſubſid.notab.primo,numero primo,& deciſum fuit in Parlamen. Delphin.teſte Franc. Marc. deciſione 550. num.quinto,prima parte,idem voluit Ioa. Andr.& Abb.in capitulo cum homines,de decim.Federic.de Sen.conſil.81.Tiraquell. de retract.lignag.§.29.Gloſ.ſecunda, num. ſeptimo,Hiſpan.dict.regul.decim.§.vltim. numero primo, & ſupponunt ij omnes, quos ſup.capitulo præcedenti, nona concluſione recenſuimus,tenentes, remiſſionē poſſe fieri ſuper præteritis decimis; optimus text.dicto capitulo cum homines, de decim. idque late, & optime tuetur Germon.de ſacr.immunitat.lib.tertio,capitulo 19.num.62.63. & 64. Neque ideo liberatur
18 †quis a præteritarum decimarum ſolutione,quod prædium vendat,vt in ſpecie Tiraquell.loc.citat.poſt Io. Andr. Abb. & alios
19 adnotauit. Immo peti poterunt † a nouo poſſeſſore,vt poſt Ioan.Andr.& Abb.in capitulo cum homines,concludit Fran.Marc. vbi ſupr.ex eo,quia decima ſit onus reale, & tranſeat cum prædio,capitulo de terris, cap. cum ſint,cap.nuper cap.dilecti, cap. tu a nobis,de decimis,vbi etiam ait, eſſe in optione Eccleſiæ,quem velit conuenire, nouum,vel antiquum prædij poſſeſſorem, quod & tenet Rebuff. dicto tractat. quæſt. nona,numero nono,Gig.tractat.de penſionib.quæſtione 39.numero 12.& queſtione 43.numero quarto.Ioan.Andr.Abb.& Federic.loc.citat.Idem poſt Hoſtien.Cardin.& alios dicto capitulo paſtoralis, tradit Capic.deciſion.Neapol.20.numero 26.& late probat Ioan.Azor.dicto libro ſeptimo, capitulo 35.quæſtione ſecunda, Inſtitut. Moral.parte prima, & rurſus quæſtione decima octaua,& ante eum Nicol. Euerard. in loc.a tribut.ad decim.numero tertio.& nu
20 mero quarto, quin etiam†ſequuntur decimæ fructuum detentorem,Gloſ.& alij in capitulo cum non ſit,de decimis. Viu. dict. deciſione quarta,numero tertio,& quarto, optimus textus in capitulo paſtoralis, eodem titulo,& inter Theologos not. ſanct. Thom.2.2.quæſt.87.articulo ſecundo,ad 4. late Azor.dict.libro ſeptimo, capitulo 35. queſtione vltima.

Secunda Concluſio, quæ etiam ex præ
21 cedenti infertur.Decimę debentur†Sacerdotibus, licet eæ non petantur, & ſine vlla monitione;ita in ſpecie Couarruu. loco citat.Gloſ.penultima,Abb.& alij in dicto capitulo cum homines,idem Abb.in capitulo peruenit, numero tertio, eodem titulo,Franc.Viu.deciſion. Neapol.4. num. 67.Rebuff.dict.tractat.quæſtione duodecima,numero ſeptimo,octauo,& decimotertio,alia optim.Gloſ.in capitulo primo,eodem titulo in ſexto, idem quoque latè, & optime probat Germon.dicto capitulo decimonono,num.62.& 63.& Azor.dicto capitulo 35. quæſtione 17. vbi & quibuſdam contrarijs ſatisfacit. facit etiam maximè tex.in dicto capitulo cum homines,vbi diſponitur,quod decimæ ſtatim collectis fructibus ſoluantur. Et quamuis Rot. Roman. deciſione prima,numero primo,de decim. in antiq.Sanct.Thom.2.2.quæſtione 87.articulo primo ad quintum, & ibi expreſſius Caietan.videantur velle, decimas non deberi,niſi petantur; quod clarius tenet Fel. capitulo ſi autem,numero quinto,de reſcr. Pariſ.conſil.decimo quinto, num.16. volumine primo,per ea,quæ not.Archidiac. & alij in capitulo primo de decim. in ſexto, tamen neque ibi Rot.ſe firmat, ſed potius contrarium tenere videtur;quia,inquit,decimę debentur,nec quis pretendere poteſt ignorantiam,quando debeantur, & ſic ſine
22 petitione offerri debent,quia debitor†debet portare debitum ad domum creditoris,vt not.inquit,Innoc. in capitulo ſignifi
23 cante, de pignor. & creditor † non debet interpellare debitorem,niſi ex vrbanitate, vt not.Apoſt.ad Rot.ibidem per Gloſ.ſing. in §.ſic itaque,in verb.denuntiare, Inſt. de act.qui etiam ad Rot.dicit,eam deciſionem Rot. eſſe duram, nec fortè tutam in conſcientia;neque etiam illa eſt Archidiaconi ſententia,vt ex eodem patet, & pulcherrimè, atque apertiſſimè oſtendunt Couarr. & Germon.loc.citat.Caiet.verò eo loci fatetur & ipſe,quod ſaltem,vbi indigeant miniſtri,tenentur laici decimas etiam non

pe-

Digitized by Google

petentibus ſoluere ; præter quamquòd loquitur, vbi laici excuſentur conſuetudine, vel alia cauſa, nec poſſint ſine ſcandalo decimæ exigi; quomodo intelligendus quoq; eſt Sanct. Thom. dict. artic. primo ad quintum; quamuis aliter eum exponat Couarr. dicto capitulo 17. num. 12. vbi etiam eum locum conciliat cum alio loco D. Thom. vt latius per eum ; neque alij, quos refert Pariſ. vbi ſup. id inquiunt, ad quos illos citat, vt etiam Couarruu. dicto num. 8. verſ. cit. adnotauit. Adde, quod etiam ij omnes exponi poſſunt de petitione extraiudiciali, atque ex vrbanitate, de qua inf. concluſ. vlt. prout intelligit Rebuf. dicta quæſtione duodecima, num. 14. Valet autem conſuetudo, vt decimæ non ſoluantur, antequam petantur, vt ex S. Thom. Anton. Silu. & communi Theologorum, & Canoniſtarum reſoluit Mich. Salon. in diſput. de tribut. & vectig. art. 3. verſ. ad cuius intelligentiam, & ex Abb. docet Azor. d. quæſt. 17.

24 Tertia Concluſio. Probabile mihi eſt, † ob retentionem decimarum poſſe etiam peti vſuras; ita Firm. verb. decimæ, verſ. 33. & verb. vſuræ, verſ. 156. Card. Clem. 1. §. final. quæſt. 16. num. 9. de vſur. Petr. Molign. in ſuo moder. tract. de reten. num. 363. quod intelligo verum a die ſaltem, quo petitæ fuerunt, cum tunc vera mora intercedat.

25 Quarta Concluſio. Decimæ † non poſſunt propria auctoritate capi, ſed peti ſaltem ex vrbanitate debent extraiudicialiter quicquid voluerit Specul. in tit. de decim. verſ. vlt. quæritur; ita in ſpecie Rebuf. dict. tract. quæſt. 9. num. 20. Viui. deciſ. Neapol. 4. num. 34. & not. etiam Alberic. in l. extat, colum. 1. ff. quod met. cau. & in l. nullus, C. de iud.

Qualiter vero petantur decimæ, & qua ratione, tractat Rebuf. d. quæſt. 9. fere per totam, & nos aliquid infra dicemus in c. vlt. vbi agemus de modo procedendi in exactione decimarum.

Abulenſis in Matth. cap. 23. quæſt. 204. 205. & 207.
Rebuff. de decim. quæſt. 11.
Nauarr. in Manual. cap. 21. num. 31.
Reginald. vbi ſupra.
Hoſtien. in ſum. de decim. num. 6.
Rebellius de obligat. iuſtit. lib. 7. quæſt. 8. num. 11. & de decim. f. 557. pro 2. concl. huius quæſt.
Mareſcottus variar. reſolution. lib. 2. c. 108. a num. 15.

QVAERO QVARTO De Modo ſoluendi decimas.

26 Prima Cõcluſio. Fideliter † dari debent decimę, hoc eſt, vt nec optimũ, nec peius detur pro decima, ita habetur in cap. quicunque il 1. 16. q. 1. & ſumptum eſt ex Leuit. 27. indignum enim eſt dare Deo, quod dedignatur homo cap. vlt. in fin. 46. diſt. idem not. Rebuf. dict. tract. de decim. quæſt. 14 num. 17. per tex. in cap. hoc ius porrectum, 10. quæſt. 5. & c. omnes decimæ, 10. quæſt. 7. quæ illa regula ſeruari poterit, vt de vitulis, vel agnis,
27 † prout ſub virga paſtorali tranſeunt, decimus ſoluatur, prout habetur in d. capitulo omnes decimæ, & adnotarunt Hiſpan. & Rebuf. loc. cit. neque poterit vnus cum alio commutari, alias vterque debetur, vt diſponitur in d. cap. omnes, & not. Rebuff. d. tract. q. 11. num. 2.

Secunda Concluſio. Decimæ prædiales
28 † ſoluendæ ſunt, non deductis expenſis; tex. in c. tua nobis, c. paſtoralis, c. non eſt in poteſtate, & in cap. cum homines, vbi Abb. & cæteri de decim. not. Archid. in c. reuertimini, in fin. 16. quæſt. 1. S. Ant. in ſumm. 2. par. tit. 4. cap. 3. quod eſt de decim. Rebuff. d. q. 11. num. 3. & alij, quos referunt, & ſequuntur Tiraq. de retract. lign. §. 15. Gloſ. 1. num. 10. Capic. deciſ. Neap. 20. num. 2. Viu. deciſ. 4. num. 1. Franc. Marc. deciſ. Delphin.
29 198. num. 1. 2. par. Idem † quoque erit in decimis mixtis; vt de piſcatione, & venatione tradit Viu. d. deciſ. 4. num. 1. poſt Capic.
30 deciſ. 20. num. 5. Immo neque † ſemina deducuntur ex prædialibus decimis, Franc. Marc. dict. num. 1. Hoſt. relatus per Armill. in ſum. verb. decima, §. 2. Viu. dict. dec. 4. num. 14. & eſt text. in cap. tua nobis, vbi Abb. num. 1. & alij, de decim. Ratio autem, quare expenſæ ex his decimis non deducan-
31 tur, cum alias fructus † intelligantur deductis expenſis, l. fructus, ff. ſol. matr. cum ſimilib. præcipua illa eſt, quia agitur de quota, non de totis fructibus reſtituendis, vt voluit Abb. dict. capitulo paſtoralis, & poſt Hoſt. in ſumma, tradit Viu. deciſ. 4. num. 13.

alias

Digitized by Google

alias rationes videbis per Abb. d. c. paſtoralis,& Doct.d.l.fructus.

31 Tertia Cõcluſio.Decimę perſonales † regulariter debentur, expenſis prius deductis, vt quæ factæ ſunt in mercibus emendis quærendis, vehendis, text. in capitulo paſtoralis, vbi Gloſ. Abb. & cæteri, de decim.not. Rebuff. dicta quæſtione vndecima, numero quarto. Viu. dicta deciſione quarta, numero vigeſimoprimo, & vigeſimoſecundo. Gloſ. in capitulo cum homines, verſiculo decimatis, Tiraquell. in dict. §.decimoquinto, Gloſ.prima, numero decimoquarto, neque ſolum expenſæ vtiliter erogatæ, vt in mediatoribus, verum etiam
33 † voluntariæ, dummodo in fraudem factæ non ſint, deducuntur, vt poſt Innoc. Hoſt. Io.And.Card.& Gloſ. dicto capitulo paſtoralis, tradunt Rebuf.dicto numero quarto. Viui. deciſione quarta, num. 23. Rationes
34 vero, † cur de perſonalibus deducantur expenſæ, non item de prædialibus, duę præcipuæ ſunt; altera, quod in negotiatione, & ſimilibus, de quibus perſonalis decima ſoluitur, præcipue operatur manus hominum in prædialibus præcipuè manus Deis quam ſequitur Vinc.& Gloſ. dictò capitulo paſtoralis, Tiraquell.dict.Gloſ.prima, numero decimoquarto, Viu.dicta deciſione quarta, numero vigeſimo octauo, altera, quia bis eadem res decimaretur; hanc tradit Gloſ.& Hoſtien. dicto capitulo paſtoralis, Rebuff.dicta quæſtione vndecima, numero quinto,& ſexto. Hoſt.& alij dict. cap paſtoralis.

Hanc etiam concluſionem ampliabis,
35 † vt ſi res immobiles acquiſitæ vendantur, vt domus, ager, vinea, clibanus, de pecunia deducantur impenſæ reparationum, vt ſi centum aureis, qui iam decimati ſunt, domum emam, & poſtea ducentis vendam, deducam centum aureos iam decimatos, & expenſas, ſi quas feci in reparationibus, & de reſiduo tamquam de lucro decimam ſoluam, vt diſponit tex.dict.capitulo paſtoralis, verſ.ad quod reſpondemus, vbi Gl. &
36 cæteri, Rebuf.d.q. 11.n.7. Si tamen † res maneat penes me, puta clibanus, molendinum & ſimilia, de quorum commodo, & lucro decimas ſoluo, non deducam expenſas factas in eorum conſtructione, aut refectione, vt habetur in eodem tex.in fin. vbi gl.& alij, atque Rebuf. dicto numero ſeptimo adnotarunt.

Quarta Concluſio. Debentur decimæ
37 † antequam ſoluatur cenſus, vel tributum, vel ſi prius illa ſoluantur, decimari & ipſa debent; tex.eſt, vbi Gloſ. Abb.& cæteri Doctor. in cap. cum non ſit, de decim. not. Viu.d.deciſ.4.nu.2.& 6.inter Theologos, S.Tho.2.2.q.87.art.2.ad 4.Sot lib.9.de iuſt. & iur.queſt.4.art.2.ad 4.Ratio eſt, vt etiã ex tex.colligitur, quoniam, cum duę cauſę
38 concurrunt, † potentior attenditur; prępo nenda ergo erit decima, quæ Deo reſeruatur in ſignum vniuerſalis dominij, tributo, quod ſoluitur priuato in ſignum ſpecialis dominij; ita in ſpecie Abb.d. cap.cum non ſit, Viu.d.dec.4.num.7.
39 Quinta Concluſio. Suppoſito, † quod tã per dominum, quam per colonum ſoluenda ſit decima, vt per c.a nobis,& c.tua nobis,& ibi Doct. de decim. & alia oſtendimus in pręced.cap.queſt.1. concl. 1. quicquid dicere voluerit Vin.Franc.dec.Neap. 107. num.3. & ſeqq. qui tamen potius loquitur in decima Papali; Si quęramus, an per vtrumque ęque ſoluenda ſit, & quomo
40 do † inter eos diuidenda ſit hęc ſolutio; primò diſtinguendum eſt quoad dominum. Aut enim dominus locando predium contraxit quandam ſocietatem, ita, vt recipiat aliquotam partem, puta tertiam, vel medietatem fructuum, & tunc vterque tenetur pro parte ſua; & ſic procedit tex. in d. cap.tua nobis, vbi id not.Gloſ.in verſ.ſic & dominus,& ibi Abb. numero decimoquarto, & Doctor. quod tamen intelligendum eſt, niſi ager fuerit primo decimatus; tunc enim nihil amplius exigere poteſt Eccleſia a domino, vt optime not.ibi Gloſ.ſed reſiduum fructuum diuidendum erit inter dominum, & colonum ad ratam, iuxta formam conuentionis. Aut dominus conducit colonum nummis, vel ei promittit certas menſuras pro operis, ſiue naſcantur fructus, ſiue non (quo caſu ipſe dominus conductor eſt, & dicitur prędium ſuis ſumptibus, ſeu manibus, quamuis per alium, colere, iuxta not.in capitulo ex parte, il terzo, & duobus ſequentibus de decim.) & tunc dominus tenetur prius integram decimam ſoluere Eccleſię, quia omnes fructus ad eum pertinent; Abb. dicto num.

Digitized by Google

numero decimoquarto per tex.in capitulo non eſt,& capitulo cum non ſit, de decim. Aut dominus locauit prædium pro certis menſuris,vel certa pecunia, ita, vt fructus ſpectent ad colonum,& conductorem ; & tunc,inquit Abb.vbi ſup. poſt Innoc. dicto capitulo cum non ſit,non tenetur dominus ex hac penſione aliquid ſoluere:onus enim decimæ eſt onus fructuum,capitulo paſtoralis,eodem titulo vnde transferendo omnes fructus in conductorem, videtur eos tranſtuliſſe cum onere ſuo. Immo etiam quodammodo decimam eo caſu ſoluit dominus de penſione,cum pro minori penſione prædium locauerit ratione oneris annexi, vt ibi Abb. adnotauit, & hoc idem voluit etiam Gloſ.ſi rectè perpendatur, licet
41 Abb.eam contrariū ſentire dicat.Aut† certa portio datur domino,non ratione locationis,ſed vel cenſus,& tributi,vel aduocationis,ſeu alterius ſeruitij ; & tunc tenetur dominus ſoluere decimam Eccleſiæ Parochiali ratione perſonæ ſuæ,Abb.d.num.14. per cap.ex tranſmiſſa,de decim.Aut demū gratis datur alicui a colono aliqua portio ;
42 & tunc† debet etiam ab eo,qui recipit, ſolui decima perſonalis tamquam de lucro, quicquid voluerit Inn.ita Gloſ.& Abb. vbi ſup.argum.dicto capitulo ex tranſmiſſa, qui etiam dicit,id communiter teneri.Hæc de domino. De colono quoque quomodo & cui Eccleſiæ ſoluere debeat decimam, diſtinguendum eſt. Nam aut eſt colonus partiarius, & ſoluere debet pro portione ſua decimam Eccleſiæ prædiali, Abb.dict. cap.tua nobis, numero decimoquinto, & in capitulo cum ſint homines,num.quinto, & ſexto per illos text. aut colit nummis, ſeu pro certis menſuris ſibi a domino dandis, iuxta ſecundum caſum ſuperioris diſtinctionis, & tunc ſoluet Eccleſię Parochiali perſonalem decimam, tamquam de lucro ſuę perſonæ, vt aperte indicat Abb. d.num.15.& Ioan.Andr.c.cum ſint; ſicque intelligendus eſt tex.in capitulo queſti, in fine,16.quæſtione prima,aut demum colonus conducit totum prædium, ſiue nummis ſiue pro certis menſuris domino ſoluendis;& tunc debet colonus ſoluere integram decimam ex omnibus fructibus Eccleſiæ prædiali:Abb.dicto numero decimquinto,& ibid.Gloſ.idem Abb. dicto capitulo cum ſint,numero ſexto poſt Gloſ.ibi, Innocen.& Hoſtien.d.cap.tua nobis rationibus, de quibus per Abb. dicto numero ſexto. Atque hanc diſtinctionem inueni quoque approbatam a Io.Azor.dicto libro ſeptimo,capitulo 35.quęſtione quarta. Et hoc intelligendum,ſecluſa omni conſuetudine,prout not. Abb. dicto numero ſexto:
43 nam conſuetudo† attendi debet, cui Eccleſiæ ſoluat colonus decimam, prædiali ne, an Parochiali,hoc eſt,illi,in qua audit diuina,& recipit Sacramenta, vt aperte diſponitur in dicto capitulo cum ſint, vbi Abb. poſt alios,dicto numero quinto,oſtendens etiam ex hoc rationem difficultatis, quam inſinuat ibi text.nec tamen Gloſ.eiuſque ſequaces agnouerant. Sicut etiam valet conſuetudo,vt dominus, vel colonus ſolus integram decimam ſoluat, vt ſatis probat Euerar.in loc. a tribut. ad decim. numero quarto.Atque illa,vt colonus ſoluat certas menſuras annuatim ſiue nihil ex agro, ſiue multum collegerit,ita Azor.d.cap.37.quæſtione ſecunda in fine,quia,inquit,Eccleſia & damnum & lucrum habere poteſt.Ac ſimiliter illa,vt indiſtinctè tam colonus,quā dominus integram decimam ſoluat ; ſeu quod dominus de reditu frumenti, quod pro penſione recipit ex agro iam decimato,ſoluat decimam,quę redecima vocatur, vt pluribus comprobat Ioan. Guttierrez, practicar.quæſtion.lib.primo,quęſt.19.per totam.

Declara etiam concluſionem non proce-
44 dere,† vbi allud pactum ſit inter dominū, & conductorem : illud enim ſeruandum eſt,capitulo primo,de pact.cum ſimilibus,
45 quod tamen † non præiudicabit Eccleſiæ, quin poſsit conuenire fructuum detentorem,vt in ſpecie not. Gloſ. dicto capitulo tua nobis,verb.ſic & dominus,in fin.capituli plerique de pact.l.inter debitorem, ff.
46 eodem titulo. Decima enim † tanquam onus reale ſequitur poſſeſſorem tam prædij,quam fructuum,vt præter ſupra citatos in quæſtione præcedenti concluſione prima in fin.docet Gloſ.dict.verb.ſic & dominus,& in capitulo in aliquibus, eodem tit. per cap.ſi quis laicus,16.quęſt.1.cap. cum non ſit,de decim.cap.ex litteris, de pignorib.& l.hactenus,ff.de vſufruct.

Et

Et ideo ſi Dominus alienat prędium cũ pacto vt ipſe alienans teneatur ad ſolutionem decimarum,nihilominus Eccleſia, ad ſolutionem decimarnm prędialium põt agere contra poſſeſſorem non obſtante pacto,poſſeſſor vero ſolutum repetet ab alienante Rota in Toletana Penſionis 20, Oct. 1581.coram Cantuccio,quę eſt deciſ. 161. par.2.num.12.per Abb.in c.cum aliquibus num.6.de decim.

47 Sexta Concluſio.Debetur decima† nihil ſoluto ipſis, qui debent ſoluere decimas, licet etiam aliqua conſuetudo eſſet in contrarium;ita Abb.in c.1.num.2. de conſuet.
48 quod confirmatur†ex c.commiſſum,c.peruenit,c.ex parte,il 2.c.ex tranſmiſſa, c.non eſt,c.tua nobis,de decim. & ſimilibus iuribus,in quibus diſponitur,decimas vel cum integritate, vel ſine diminutione eſſe perſoluenda,.

SVMMAE RERVM.

1 *Eccleſia quotuplex ſit.*
2 *Cathedralis Eccleſia ab Epiſcopali quodam modo diſtinguitur.*
3 *Matrix Eccleſia quæ ſit,& cur ita dicatur*
4 *Baptiſmalis Eccleſia quæ ſit,& an ſit ſemper curata.*
5 *Parochialis,& prędialis Eccleſia quæ ſit.*
6 *Præſcriptio,conſuetudo,& compoſitio in ſoluendis decimis ſeruanda eſt.*
7 *Decimæ fructuum,qui naſcuntur in Parochia Epiſcopi, vel Eccleſiæ Cathedralis, niſi ſibi ſit alius Curatus, debentur Epiſcopo.*
8 *Decimæ quomodo diuidi debeant in quatuor partes.*
9 *Epiſcopo debentur decimæ prædiorum, quæ in nullius parochia ſita ſint. Idem vbi Parochiæ non ſint diſtinctæ:nu.10.ſecus ſi locus ſit intra duas Parochias,ſed ignoretur,cuius ſit;num.11.*
12 *Epiſcopo debentur decimæ,ſtante conſuetudine.Item quę donata fuerunt Eccleſię Cathedrali,vel quæ alio modo ad eam ſpectant;num.13.*
14 *Epiſcopus in ſua quarta decimarum eſt fundatus de iure communi.*
15 *Eccleſia Cathedralis nullum ius habet in Eccleſiis,ſeu Capellis Ciuitatis.*
16 *Epiſcopus poteſt nomine cuiuslibet Eccleſiæ vacantis agere ad decimas.*
17 *Reales decimæ prædiali Eccleſię, perſonales Parochiali debentur.*
18 *Parochialis Eccleſia, cui decimæ perſonales ſoluuntur,quę ſit.*
19 *Sacramenta percipiens in pluribus Eccleſiis per annum, ad ratam temporis decimas ſoluet.*
20 *Diuina in Monaſteriis percipiens, & audiens iji non ſoluet decimas, ſed Eccleſiæ Parochiali, in qua quis habet domicilium.*
21 *Domicilia plura habens ſoluit decimas, vbi eſt præcipuum domiciliũ.Quid ſi domus ſit in confinio duarum Parochiarum; n.22.Et quid ſi dubitatur,de qua Parochia ſit domus;num.23.*
24 *Domicilium mutans ſoluet ſecundo Curato. Quid ſi non conſtet de animo mutandi domicilium;num.25.*
26 *Mixtæ decimæ cui Eccleſiæ ſoluantur.*
27 *Baptiſmali Eccleſiæ regulariter debentur decimæ;latius tamen diſtinguitur; nu.28. & ſeqq.*
29 *Eccleſia ſita intra fines baptiſmalis, quando percipiat decimas tam reales ſuorum confinium,quam perſonales.*
30 *Baptiſmalis Eccleſia conſentiens fundationi Parochię intra ſuos limites cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia iura Parochialia pro illa portione limitum. Non tamen poteſt propter hunc conſenſum aliquid ſaltem temporale accipere; num. 31.*
32 *Retineri non poteſt decima Sacerdotibus ob malos mores.vel etiam quia eius fructus in malos vſus conuertant; nu. 33. Quid verò ſi Sacerdos non deſeruiat, vel notorius peccator ſit:num.34.*
35 *Denegare poſſunt laici decimas Sacerdotibus,eum ſibi ab illis denegantur Sacramenta. Id tamen non faciunt laici propria auctoritate,ſed in iudicio excipiendo; num.36.*
37 *Parochus non poteſt propria auctoritate denegare Sacramenta iis,qui tum debeant, non ſoluant decimas, niſi id notorium ſit.*
38 *Denegari non poſſunt decimæ clericis ex eo, quia diuites ſint,neque iis indigeant.Ratioque affertur;num.ſeqq.*
39 *Decimę datur et pro ſuſtentatione pauperũ.*

Decimæ

Digitized by Google

40 *Decimæ iure diuino, & naturali non debentur miniſtris non indigentibus; & quid de aliis.*

41 *Retineri non poſſunt decimæ pro impenſis, ſiue factis in Eccleſia ædificanda, ſiue faciendis in eius ampliatione.*

Quibus Eccleſiis, ſeu perſonis ſoluendæ ſint Decimæ. Cap. VII.

S.Thom.2.2.quæſt.87.art.3.
Abulenſis 3.p.ſumm.quæſt.51.membr.7.ar. 1.2.& 3.
Abulenſis in Matth.cap.23.quæſt.172.cum ſeq.
Sot.de iuſtit.& iur.lib.9.quæſtion. quarta, art.3.
Rebuff.de decim.quæſt.7.
Malder.de iuſt.& religione tract.10. tit. de decim.dub.3.
Hoſtien.in ſum.de decim.num.13.
Abulenſis vbi ſupra.
Alenſis 3.par.ſum.quæſt.51.membr. 6. art. 1.& 2.
Reginald.vbi ſup.q.3.

DVas quęſtiones continet titulus huius capitis iuxta duplex genus perſonarũ, quæ in Eccleſia reperiuntur; alteram de perſonis laicis, alteram de eccleſiaſticis.

QVAERO PRIMO, An, & quando laicis perſonis ſolui debeant decimæ.

Omittam hic tractare quæſtionem hanc, quando laicis debeantur decimæ ex priuilegio, vel præſcriptione, aliauè de cauſa, quoniam de his fusè egi maximè ſup.cap.5.quęſt.3. & 5. ſolumque agendum reſtat de locis, & perſonis Eccleſiaſticis, ac religioſis.

Abulen.vbi ſup.quæſt.296.cum ſeq.

QVAERO igitur SECVNDO, & poſtremo, Quibus Eccleſijs, Eccleſiaſticiſue perſonis ſoluantur decimæ.

1 Præmitto autem hic † commune illam diſtinctionem quod; Eccleſia alia eſt Epiſcopalis, ſeu Cathedralis, alia Baptiſmalis, quam vulgus Parochialem, & extra vrbem plebaniam vocat, & matrix dici poteſt; alia proprię Parochialis, quæ poſita eſt intra fines Eccleſiæ baptiſmalis, ſeu Parochiæ, & Oratorium, ſeu Capellam, vel Succurſum vocare poſſumus. Hæc diſtinctio colligitur ex not.per Gloſ.& Doct.in c. cum contingat, de decim.c.plures, 10.quæſt. 1. cap. cum clericis, & cap.venerabili, de verbor. ſignif.rubr. & tot.tit. de Eccleſ. ædif. & de immun.Eccleſ.Tyndar. tract.de decim.nu. 71. & ſeqq. Rebuf. eod.tractat. quæſt.6.& ſeqq.Card.conſ.26.& alios paſſim. Differt
2 tamen quodammodo Eccleſia † Epiſcopalis à Cathedrali; poteſt enim ſumi Eccleſia, vel vt eſt ſedes Epiſcopi, vel vt Eccleſia maioris Capituli, vt patet ex not.per Gloſ. in Clem.1.verb.matricem, de ſen.excom.ſicut etiam differt menſa Epiſcopi a menſa Capituli, & Epiſcopus à Capitulo. Matrix
3 quoque Eccleſia, † licet proprię dicatur de Eccleſia Cathedrali, vt patet ex tex. d.cap. venerabili, cum ibi not. per Gloſ. in verb. matricem, & cap.ex tranſmiſſa, de præſcript.& Rebuf.d.quæſt.6.num.6. tamen dicitur etiam de Eccleſia baptiſmali, vt ſatis conſtat ex cap. plures baptiſmales, 16. quæſt. 1. notatque inter alios, & probat Gloſ.d.Clem.1.verb.matricem, & in Cle. vn.in verb. deputati, de bapt. & eius eff. Card.d.conſ.26.num.4.ex eo, quia in ijs renaſcimur per baptiſmum, vt per dict.Gloſ. vel quia eſt quaſi mater aliarum Eccleſiarum, & ædium, quas ſub ſe continet, vt ait Rebuf.dict.quæſt.6 num.7. Pariſ.d.cap.ex tranſmiſſa, nu.1.& ſeqq.de præſcr.
4 Baptiſmalis Eccleſia † eſt, in qua inſunt fontes baptiſmales, & Parochiani baptizãtur, Gloſ.2.& Abb.in cap. cum contingat, de decim.Non poſſunt autem eſſe in vna parochia plures baptiſmales, ſed vna tantum cum Capellis ſuis, c.plures, 10. quęſt. 1.regulariter vero Eccleſia baptiſmalis eſt quoque Curata, licet non neceſſario, nec ſemper, vt poſt Franc.in cap. ad decimas; not.vlt.de reſtit.ſpol.in 6. ſcripſit etiam Pariſ.in rep.cap.ex tranſmiſſa, num.4.de præſcript.In hoc vero capite, ne terminos confundamus, & clarius loquamur, per Cathedralem Eccleſiam intelligemus Eccleſiam, quatenus diſtincta eſt a menſa Epiſcopi; per baptiſmalem accipiemus Curatam, cuius Rector Sacramenta adminiſtrat, & in

qua

qua debent de iure parochiani diuina au-
dire, cap. vt Dominicis, cum ibi not. de pa-
roch. & al. paroc. per Parochialem vero,
5 † illam, quæ intra fines baptiſmalis poſita
eſt, & Capellam aliquando, vel Oratorium
vocabimus, per prædialem vero Eccleſiã
in hac materia decimali omnes intelligunt
eam, in cuius finibus eſt prædium, de quo
decima ſoluenda eſt. His ſic præmiſſis,
erit.

6 Prima Concluſio. Si adſit aliqua † con-
ſuetudo, præſcriptio, compoſitio, aliaue le-
gitima conceſſio in transferendis decimis
de vna in aliam Eccleſiam, ea ſeruanda eſt
vt in cap. 5. quæſt. 3. concl. 1. quæſt. 4. concl.
5. quæſt. 5. concl. 3. & quæſt. 6. concl. 1. late
demonſtrauimus, & in hac ſpecie notauit
Tynd. d. tract. de decim. nu. 68.

Secunda Concluſio. Secluſa tali conſue
tudine, præſcriptione, compoſitione, aliaue
7 legitima conceſſione, † decimæ fructuum,
qui naſcuntur in parochia Epiſcopi, ſeu Ec
cleſiæ Cathedralis, Epiſcopo debentur, ita
Gloſ. 2. in cap. cum contingat, de decim.
Tynd. d. num. 68. Rebuf. d. tract. quæſt. 7. nu.
7. per c. dudum, ſecundum vnum intelle-
ctum, de dec. idem not. Burr. & Abb. d. cap.
cum contingat, concl. 2. & c. peruenit, cap.
parochianos, & ſeq. eod. tit. Azor. Inſtitut.
Mor. par. 1. lib. 7. cap. 36. quæſt. 9. id colligẽs
ex text. in cap. tua, de decim. quæ cum duo
ſint, tale initium habentia, neutrum eorum
id probat.

Rota in Pacen. decimarum 5. Decembr.
1605. coram Coccino Rotæ Decano.

Hoc autem limitat ibi Azor, quod & fa
cit loco cit. Rebuf. niſi alius eſſet illius Ec-
cleſiæ Curatus. Addit Gloſ. d. cap. cum con
8 tingat, tunc debere † Epiſcopum facere
de illis decimis quatuor partes, per c. qua-
tuor, c. Vlterranæ, & cap. conceſſio, 12. quę-
ſtion. 2. vt ſcilicet vna pars detur clericis,
altera fabricæ, tertia pauperibus, quarta
retineatur per Epiſcopum: ſed melius illi
tex. intelliguntur vel abſolutè, & indiſtin-
ctè, vbi etiam aliqua ex cauſis infraſcriptis
Epiſcopo debeantur decimæ, quomodo e-
tiam exponitur c. ſtatuimus, cum duob.
ſeqq 16. quæſt. 1. in quibus diſtributio deci
marum Epiſcopi arbitrio tribuitur: vel
vbi alias fabrica, Eccleſiæue miniſtri, & ani
marum Rectores proprios reditus non ha
beant, vnde commodè reparari, manu tenę
ri, & ſuſtentari reſpectiuè poſſint.

Tertia Concluſio. Debentur etiam deci
9 mę Epiſcopo, † vbi prędium non eſt in ali
cuius parochia ſitum; text. in c. quoniam,
vbi Abb. num. 2. & 4. Gloſ. cap. cum contin
gat, verb. iure communi, & cap. dudum,
de decim. Rebuf. d. tract. quęſt. 7. nu. 8. Tyn
dar. d. tract. num. 69. Io. Azor. dict. quæſt. 9.
alia Gloſ. in cap. fin. de paroch. opt. etiam
tex. in c. decimas, 16. quæſt. 7.

Rota in Pacen. decimarum dell'Hebrero
9. Iunij 1603. & 21. Iunij 1604. coram
Coccino Rotæ Decano in Sabinen. decima
rum 1. Iulij 1609. coram eodem, in Oſcen.
decimarum 21. Martij 1564. coram de Ru-
beis, in Ciuitaten. decimarum 15. Decem-
bris 1594. & 17. Maij 1595. coram Gipſio,
in Placentina Decimarum Perſonalium de
Trugillo 18. Martij 1616. coram Buratto, in
Conchen. decimarum dell'Infantado 18.
Decemb. 1617. coram Andrea, & prius in
eadem cauſa 8. Nouembris 1613. coram
Pirouano Put. deciſ. 371. num. 6. lib. 1. Ve-
rall. deciſ. 340. num. 2. part 3.

10 Idem dicendum eſt, † vbi Parochię non
ſunt diſtinctæ, cum tunc tota Dięceſis ſit
Parochia Epiſcopi, cap. omnes baſilicę, 16.
quęſt. 7. & hoc notauit in ſpecie Abb. d. c.
quoniam num. 2. per c. parochianos, de ſe-
pult. & c. ad Apoſtolicę, de donat. idem
not. Azor. d. quęſt. 9. & ante eum Tyndar.
d. num. 69.

Rot. in Ciuitaten. decimarum 26. Martij
& 28. Iunij 1618. coram Veroſpio, &
in alia Ciuitaten. decimarum 4. Decembris
1592. coram Gipſio, & deciſ. 109. num. 5 p.
2. diuerſ. & apud Guidobon. deciſ. 135.

11 Secus vero eſſet, † ſi locus eſſet intra
duas Parochias, ſed ignoretur, ſub qua
ſit; nam tunc non debetur Epiſcopo, ſed in-
ter eas diuiduntur, vt voluit Abb. d. c. quo-
niam, num. 3. poſt Gofr. arg. cap. 2. de ſe-
pult. in 6. de quo etiam nos aliquid dixi-
mus cap. 4. quęſtion. 3. concluſ. 1. vbi de no
ualibus.

12 Quarta Concluſio. Vbi adſit † conſuetu
do, quod decimę ad Epiſcopum ſpectent,
ea ſeruanda eſt, Gloſ. 2. d. cap. dudum. & c.
cum

Digitized by Google

cum contingat, de decim. Rebuff. dicta
quæſtione ſeptima, numero decimo, & fa-
ciunt ea, quę ſupr. capit. 6. quæſtione quar-
ta, concluſione quinta, generatim de con-
ſuetudine adnotauimus, & paulo ante, hoc
eodem capitulo, concluſione prima, admo-
nuimus.

Quinta Concluſio. Quando decimæ
donatæ fuerunt Eccleſiæ Cathedrali, vel
13 alio modo ei debentur, † tunc Epiſcopus
de iure communi in illis eſt fundatus; ita
Azor. dicta quæſtione nona, & Rebuf. dict.
quæſtione ſeptima, numero decimotertio,
ſic intelligens dicto capitulo dudum; &
tunc illæ decimæ inter fratres diuidi de-
bent, vt habetur in capitulo vltimo de of-
fic. cuſto. & not. Rebuff. dicto numero de-
cimotertio, fratres autem ſunt Canonici
Eccleſię Cathedralis, vt ex eo tex. iuncta
Gloſ. colligitur, & clariùs habetur in capi-
tulo nouit, de his, quæ fin. a maior. part.
Capit.

Immo Capitulum quando recipit fo-
mentum ab Epiſcopo habet per quandā
conſequentiam intentionem fundatam
in decimis Rota in Pacen. decimarum 21.
Iunij 1604. & quinta Decembris 1605. co-
ram Coccino Rotę Decano, In Oſcen. De-
cimarum 21. Martij 1564. cor. de Rubeis.

Sexta Concluſio. In ſua canonica por-
14 tione decimarum, hoc eſt, quarta, † Epiſco-
pus de iure communi fundatus eſt; tex. eſt
in capitulo conquerente, de off. ord. & ca-
pitulo de quarta, de pręſcr. not. ibi Gl. Hoſt.
& Io. Andr. dicto capitulo cum contingat,
Abb. dicto capitulo quoniam, numero ter-
tio, & per illum textum Rebuff. dicta quæ-
ſtione ſeptima, numero vndecimo, & quæ-
ſtione tertia, numero decimoquarto, Silu.
verb. decima, numero quarto, Innocen. ca-
pitulo requiſiſti, de teſtamen. Tyndar. dict.
tractat. num. 71. vbi etiam tam tex. in dicto
capitulo conquerente, quam in capitulo
dudum, de decim. intelligit, vbi prædia illa
ſita ſint in Eccleſia baptiſmali, quæ ſubiecta
ſit Cathedrali, & contentio eſt inter baptiſ-
malem, & Epiſcopum, vt nimirum quarta
tunc debeatur Epiſcopo, reliquum verò Ec-
cleſiæ baptiſmali, vt per Tyndar. ibid. de-
betur autem hæc quarta Epiſcopo ratione
coniunctionis, & vniuerſalis curæ, quam
habet Epiſcopus in Eccleſijs ſubiectis, vt
poſt Innocen. dicto capitulo requiſiſti, not.
Tynd. dict. tractat. num. 71. Eccleſia verò
15 Cathedralis, ſeu matrix Eccleſia † nullum
ius habet in Eccleſijs, ſeu Capellis ciuita-
tis, vt poſt Gloſ. & Innocen. in capitulo di-
lecto, de off. Archid. & capitulo conſtitu-
tus, de relig. dom. voluit Tyndar. dict. tract.
num. 72. Poterit tamen huic decimæ 40 an-
nis præſcribi, vt habetur in dict. cap. de
quarta, & inter cęteros adnotauit Abb. d.
num. 3.

Septima Concluſio. Poteſt Epiſcopus
nomine cuiuslibet Eccleſiæ Parochialis ſu-
16 biectæ † ad decimas agere, quando non eſt
Curatus, qui agat; ita Rebuf. dicta quęſtio-
ne ſeptima, num. duodecimo, per capitulo
vlt. de ſucceſſ. ab inteſt. vbi tamen nihil ad
rem.

Item decimæ debentur Commendatori,
qui habet curam animarum, & illam
exercet per Rectores ab ipſo deputatos
nutu amouibiles, non ſecus ac Parocho,
quæ naſcuntur intra limites ſuæ Commen
dæ Rota in Legionen. decimarum 22. Maij
1615. coram Manzanedo per Caput. deciſ.
356. nu. 3. par. ſecunda. Seraph. deciſ. 1422.
num. 14.

Octaua Concluſio. Si loquamur de Ec-
cleſia prædiali, in qua prędia ſita ſunt, tunc
17 communis regula eſt, † quod prædiales de
cimę prædiali Eccleſię debentur, cap. final.
de paroch. c. quoniam, de decim.

Quid ſi duæ ſint Eccleſiæ prędiales, &
inter ipſas agatur ſuper decimis, at-
tendenda eſt conſuetudo circa perceptio-
nem decimarum iuxta deciſ. Achill. 3. & 6.
de decim. & pluries Rota reſoluit, & ſi-
gnanter in Legionen. decimarum decima
quinta Decembris 1610. coram Coccino
Rotę Decano.

Perſonales vero Parochiali; pro qua hoc
loco cum alijs Doct. intelligimus baptiſ-
malem, in qua quis audit diuina, & recipit
Sacramenta; tex. eſt in cap. queſti, & capi-
tulo ſtatuimus, decimaſexta quæſtione pri
ma, & dicto capitulo final. de Paroch. cap.
ad Apoſtolicę, de decim. hanc regulam po
nit Tyndar. dict. tractat. numero ſeptimo,
Rebuff. dicta quæſtione ſexta, num. 1. & 7.

Abb.

Abb.in cap.cum ſint,de decim.vbi Gloſ.2.
idem Silueſt.in ſum. verbo,decima, nu.14.
S.Tho.& Caiet.2.2.quæſt.87.art.3.Sot.d.l.
3.q.4.art.3.Gloſ.2.d.c.fin.vbi cæteri,de pa
roch.& alij Doctor.paſſim. Eſt autem pro
18 priè † Eccleſia hęc Parochialis, ſeu baptiſ
malis,cui perſonales decimæ perſoluendæ
ſunt,illa eccleſia, in qua homines audiunt
diuina,& recipiunt Sacramenta per totum
anni circulum, vt habetur in d.c.queſti,&
not.Rebuf.d.q.6.n.2. & latè tradit Menoc.
de præſumpt.lib.6.pra ſumpt.88. nu.1. vbi
etiam num.3.poſt alios dicit,idem eſſe, ſi
per maiorem anni partem,in eccleſia quis
diuina audiat,& percipiat Sacramenta;
ſi verò æqualiter in duabus Eccleſijs id fa-
19 ciat, † diuidentur æqualiter perſonales
decimæ, alias pro rata temporis; ita Re-
buf.d.nu.2.& Butr.in c. 2. in fin. de decim.
poſt Inn.idem Azor d.lib.7.c.35. q.14. per
tex.d.c.fin.de paroc. & c.2. de ſepult.in 6.
20 Neque tamen, ſi quis † in Monaſterijs au
dierit diuina,aut etiam percipiat Sacramē
ta,vt hodie fit, ideo decimæ perſonales il-
lis debentur, ſed Parochiali, in qua habet
domicilium, cum in ea Eccleſia & diuina
audiri,& Sacramenta percipi debeant,c.2.
de Paroch.& c.cum quis,§.1. de ſepult.in
6.paria autem ſunt recipere, vel recipere
poſſe,& per aliquem ſtare,quo minus reci
piat l.quod te,ff.ſi cert. petat. & cum per
Curatum non ſtet,non eſt ei imputandum,
l.in iure, ff.de reg.iur. cum ſimil. & ita in
hac ſpecie tenuit Nauar.conſ.1.num.5.tit.
de decim.vol.1. Rebuf.d.nu.2. poſt Feder.
conſ.253.in fin. & idem etiam tenet S. Th.
Caiet.& Sot.locis citat.

Quodſi plura quis habeat domicilia in
21 pluribus parochijs, † illi ſoluet, in qua
principale domicilium habet,vt monet
Azor.d.quæſt.14.at poſt Henr.Boich.in c.
peruenit, de decim.not. Rebuf. d. num.2.
ſed ſi domus eſt in confinio duarum paro-
22 chiarum, † vtrique debetur decima perſo
nalis,Gloſ.vlt.& Doct.in cap.licet,16.q.3.
Innoc.& alij, in cap. ſuper eo. de paroch.
& Rebuf.d.q.6.nu.3.Si vero dubitetur, de
23 qua parochia ſit domus,† inſpicietur ſitus
ianuæ,& illius erit parochiæ,in qua ianua
ſita eſt, ita Rebuf. vbi ſupr. num. quarto,
poſt Bart.in l.quod concla ue, ff.de damn.
infect. &, ſi habet duo oſtia, attenditur,
quod anterius,& nobilius eſt, Rebuf.dict.
quæſt.6.num.5.arg.l.cum in diuerſis, ff.de
relig.& ſumpt.fun.& l.quęritur, ff.de ſtat.
hom.Corſ.in tract.de poteſt.reg.quæſt.37.
Illud quoque adnotandum eſt,quod,ſi quis
24 mutauerit domicilium, † decimæ non de
bentur priori Curato,ſed ſecundo,ſi ibi au
diantur diuina.& recipiantur Sacramenta;
ita Rebuf.d.quęſt.6.num. 24. & Azor.d.q.
14.per tex.in c.ad Apoſtolicæ, vbi Butr.&
25 alij,de dec.Si verò † ſit dubium de volun
tate conſtituendi domicilium,tunc requi-
ritur,quod per multum temporis ibi mora
trahatur,vt poſt Butr.d.c.cum ad Apoſtoli
cæ,col.2.tradit Rebuf loc.cit. Decimæ au-
26 tem mixtæ † diuidendæ ſunt inter prædia
lem,& parochialem Eccleſiam,iuxta quod
de perſonali,& reali decima participant,
vt latè,& optimè tradit Nauar.d.conſ.1.n.
8.& 9.ſub tit.de decim. Qua etiam de re
aliquid diximus ſupr.cap.4.q.1.concluſ.1.
poſt medium, quod vide.

De colonis vero, quibus Eccleſijs, &
qualiter decimas ſuas tam perſonales, quā
prædiales ſoluant, diximus cap. præced.q.
vltim.concl.5.

Nona Concluſio. Si quæſtio ſit inter Ec
cleſiam baptiſmalem,& Parochialē,ſeu Ca
pellam,& Succurſum;tūc dicimus,quod,li
27 cèt † ſecluſa conſuetudine, conuentione,
priuilegio,regulariter,& in dubio decimæ
debeantur baptiſmali ex text.in cap.1.§.in
dięceſi,13.q.1.c.de dec.& c.ſtatuimus,16.
q.1.c.cū contingat,& c.cū in tua,de dec.c.
veniens,vbi Imol.de præſcr.idem not.Glo.
in c.ex tranſmiſſa,eod.tit.late Rebuf.d.tra.
q.6.nu.10.& 11.qui etiam nu.12. poſt Gl.
& Butr.d.c.cum contingat,probat,de iure
baptiſmalem fundatam eſſe in prædialibus
Pro maiori tamen huius rei dilucidatione
28 † diſtinguendum eſt cum Io.An. in addit.
ad Spec.tit. de dic. quem ſequuntur Doct.
vt teſtatur idem quoq;tenens Tynd. d.tra.
nu.73.Nam aut prędia, de quorum fructi-
bus decimandis agitur, ſunt ſita infra limi
tes Eccleſię baptiſmalis,& tunc clarum
eſt, quod talis decima ad illum pertineat:
& hoc probant Doctor. & iura mox alle-
gata:aut prędia ſita ſunt infra limites Ec-
cleſię Parochialis, quæ non eſt ſub limiti-
bus baptiſmalis,& tunc quoque clarum
eſt, decimam ſpectare, non ad baptiſma-

lem,ſed potius ad parochialem, neq; tunc habet contendere cum baptiſmali Eccleſia ſed cum Epiſcopo, vt optimè adnotauit Tynd.loco cit.quod item tradit Rebuff. d. quæſt.6.num.16.& 18.

Difficultas eſt, quando parochialis eſt ſub baptiſmali, & prædia ſita ſunt intra limites parochialis:& tunc etiam diſtinguẽdum eſt; nam aut baptiſmalis erecta fuit in baptiſmalem poſt parochialem, ita, vt comprehendat ſub ſe parochialem tamquam Capellam,& tunc Eccleſia parochialis habebit ſuas decimas antiquas; ita Ioa. An.loc.citat. Tyndar.d.tract. num.74. Rebuff.d.q.6.nu.17.poſt Gloſ.in cap.quicunque, 16.q.1. vbi opt.text. & Abb.conſ.18. volum.1.Ratio eſt, quia non cenſetur hæc Eccleſia erecta cum incommodo,& præiudicio iam erectarum, vt not. Doct.in c.ad audientiam,il 1.de Eccleſ.ædif. Rebuf.d.n. 17.Tyndar.d.num.74.per tex.in c.paſtoralis,de decim. ſed melio eſt in c. ſi quis laicus,cap.eccleſiæ antiquitus,& c.quicunq; 16.quæſt.1.Et hæc procedunt quoad decimas reales:perſonales verò diuidentur inter Eccleſiam baptiſmalem propter baptiſmum,& parochialem propter alia diuina; ita poſt Io.An.tenet Rebuf.d. nu.74. Card. d.c.cum contingat, per c. cum quis de ſepult.in 6.Barb.conſ.49.col.2.volum.tertio quod idem dicit eſſe ſatis rationi conſonũ, Abb.d.c.cum contingat colum. 2. Aut eccleſia parochialis eſt infra limites baptiſmalis, & conſtat baptiſmalem prius fuiſſe rectam, & tunc ſiquidem conſtat decimas aſſignatas fuiſſe parochiali in conſtructione eius,tunc,inquit Tyndar.d.tract.nu.76. quod ſine dubio illi parochiali Eccleſiæ de
29 bentur.ego vero puto, † etiam ad hoc requiri vel fundationem Papæ, vel Epiſcopi quidem, ſed ex neceſſitate propter nimiã diſtantiam, vel ex alia iuſta cauſa; prout eſt tex.cap.ad audientiam,il 1.& ca.conſtitutus,de relig.dom.& ibi not.Doct.& Rebuf.d.quæſt.6.num.15 Lap.alleg.66. nu.3. & Card.conſ.16. num.4. quod etiam tunc ſolum concedit idem Tyndar. d. tract.nu. 81.& 82. quando non apparet de iſta aſſignatione decimarum Eccleſiæ parochiali facta. Verius autem eſt,parem in hoc eſſe vtriuſque rationem, vt patet ex allegatis. Non nego tamen, quin in dubio cauſa iuſta motum fuiſſe Epiſcopum, præſumendum ſit, vt loco cit. adnotauit Rebuf. per c.niſi eſſent, de præbend. Ad hoc verò, vt Capellanus d. Eccleſię recipiat obuentiones, tria requiruntur in terminis d. c. ad audientiam, vt ex eodem text. & alijs not.Rebuf.d.quæſt.6.nu.22. Primo, quod baptiſmalis Eccleſia reditibus abundet: Secundo, quod illa eccleſia ſit neceſſaria; Tertiò, quod illa Capella non habeat ſufficientes reditus.Idem latè proſequitur Lapus d.alleg.66.num.1.& tribus ſeqq.& Io. Selu.in tract de benef.1.par. quæſt.5.num. 100.& ſeqq Aut demum dubitatur,an prius fuerit erecta Parochialis, vel baptiſmalis, & tunc baptiſmalis habet fundatam de iure communi intentionem, ita Tyndar. d. tract. nu.83. & ſic procedunt alia per eundem allegata,vbi ſup.nu.77.

Stantibus legitimis cauſis pro noua electione Parrochialis conſenſus Eccleſiæ baptiſmalis non eſt neceſſarius Abb. in cap.ad audientiam num.16.de eccleſ.edif. Lapus allegat.41.num.4.& allegat. 66. nu. 3.Ferrett.conſ 36.num.1. Concil. Trident. ſeſſ.21.cap.4.Rota in dicta Mediolanen.de Carlatio 18. Martij 1616. coram Andrea.

Non eſt neceſsè,quod reales limites aſſignentur ſed ſufficit,quod Matrici, cui debebantur decimæ, & primitiæ in erectione nouæ parrochiæ relinquantur ſolæ primitiæ ex gratia,ita Rota in dict. Mediolanen.decimarum de Carlatio 18.Martij 1616.coram Andrea: Per incluſionem enim primitiarum excluduntur decimæ, vt ſupra viſum eſt cap. 2. num.9. & 10. & cenſentur aſſignatæ parrochiali nouiter erectæ argumento tex.in l. cum Prætor ff. de iud.& in l.maritus vbi Gloſ.in ver.præſcripſerit C.de procurat.ſtante maxime conſenſu Præpoſiti Eccleſiæ Matricis in ipſa diſmembratione.

Pro complemento autem huius concluſionis adnotandum eſt, quod ſi baptiſmalis Eccleſia conſentit aſſignationi limitum, &
30 fundationi Parochiæ,tunc † cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia iura parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Eccleſiæ aſſignati ſunt,ita Tyndar.d. n.83.Rebuf.d.q 6.n.20. Car.d.conſ.26.n.4.

Itaut

Digitized by Google

Itaut Eccleſia Parrochialis de nouo ere
cta fundatam habeat intentionem ſu-
per decimis contra eccleſiam matricem;
cui prius decimæ debebantur. Rota in Mé
diolanen.decimarum de Carlatio 18.Mar-
tij 1616. coram Andrea in Comen. deci-
marum 28. Iunij 1602. & 27. Nouembris
1606.coram Sacrato, in Mediolanen.deci-
marum de Varlſio 9. Martij 1609.coram
Lugdunen.& in eadē cauſa. 15. Iunij 1615.
coram Pirouano,in Conchen. decimarum
de Caſtecon. 11.Maij 1515. coram eodem
in Mediolanen. decimarum Santi Iuliani
16. Ianuarij 1613. coram Pamphilio vbi,
vult hoc procedere quando diſmembratio
eſt facta ſimpliciter, non autem quando
eſt facta cum clauſula ſine præiudicio ali-
cuius Calder.conſ.2.de decim.Abb in cap.
cum contingat num.8.in 4. caſu poſt Butr.
ibidem.nu.9.in fin.verſ.quandoque intra
limites de decim.idem Abb in cap. ad au-
dientiam nu.14.de Eccleſ edif. & conſ.58.
ad fin.verſ.hanc inſuper lib.1.Caſſan.conſ.
54.num.17.Pariſ.conſ.73 num.1.lib.4. Me-
noch.conſ.39.nu.20. Rimin.iun. conſ.169.
num.78.

Sed aduerte in d.cauſa Mediolanen. De-
cimarum de Carlatio, Rotam de hac con-
cluſione dubitaſſe an ſcilicet decimę abſq;
alia aſſignatione, & diſmembratione facta
per Epiſcopum, tranſirent ipſo iure eccle
ſiam parrochialem nouiter erectam pro-
pter Concilium Triden. cap. 4. ſeſſ.21.ibi
aſſignetur competens portio arbitrio Epi-
ſcopi &c. & ideo cauſam remiſiſſe ad Il-
luſtriſs. Sacræ Congregationis Concilij
Trid.Interpretes, qui partibus auditis de
anno 1617. cenſuerunt decimas ad eccle-
ſiam Matricem pertinentes non tranſire
ipſo iure in parrochialem eccleſiam noui-
ter erectam, ſed remanere apud eccleſiam
matricem, niſi eas Epiſcopus nouo Paro-
cho ad præſcriptum Concilij aſſignauerit.

Neque tamen poteſt propter hunc con-
31 ſenſum † aliquid accipere, iuxta tex.in
c.querelam,vbi Doct.de ſimon.& not.Re-
buf.d.quæſt.6.num.22.

Decima Concluſio. Non poteſt decima
32 † retineri Sacerdotibus ex eo, quia ſint
malæ vitæ,vt eſt tex.in c.ſi Epiſcopus, 16.
quæſt.6.& in cap.tua nobis,vbi Gloſ.Abb.
& alij Doct. de decim. & not. etiam Re-
buf.d.tract.q.7.nu.15.per tex.in c.quid di-
cam, 14.q.4. & c.forte.q.3. Silueſt.in ſum.
33 verb.decima,nu.14. dem † ſi eas decimas
in malos vſus conuertant, vt poſt Hoſt.in
rub.de decim. & alios probat Rebuf. d. q.
7.nu. 16. dicit tamen Silueſt. loco cit.in
verſ.Octauum.poſt Hoſt.quod ſi Sacerdos
non deſeruiat Eccleſiæ,aut notorius pecca
34 tor ſit, poterit quis † ei non ſoluere, ſed
proximo ſuperiori;quo dicto relato ait il-
lud durum eſſe, Turrecr.in cap.fin. num.8.
16.quæſt.1.cui ego aſſentior.cum laici ma
ximè priuati Sacerdotes iudicare non
debeant.

Vndecima Concluſio. Poſſunt denegari
35 † decimæ clericis ex eo, quia ab illis ſibi
denegantur Sacramenta; ita Lap.alleg.66.
num.7.& 8.vbi etiam concludit,quod poſ-
ſunt laici opponere exceptionem ſpolia-
tionis diuinorum,& reſpondet contrarijs;
hoc ipſum tenent Butr.& alij in c.cum di-
lectus,de ord.cog.idem voluit Abb.c.fi.de
Paroch.Hoſtien.in ſumm. tit. de decim. §.
& quare,in fi.Gem.& Franc.in c.1.§.fi. de
reſt.ſpol.in 6. quos referunt, & ſequuntur
Rip.reſponſ.1.tit.de conſuet.nu.15.cum
ſeqq.Io.Petr.Molign.in tract.de retent.nu.
256 & ſeq.circa medium, ac deniq; Anto.
Cortet.in tract.ſeu reg.ſpoliatus ante om-
nia eſt reſtituendus, limit. 49. ſeu num.19.
Ratio vero eſt, quia decimæ ſaltem perſo-
nales dantur ratione adminiſtrationis Sa-
cramentorum,vt ſuperiùs nos ſemel admo
36 nuimus.Id tamen intelligendum eſt † dum
modo non propria auctoritate retineant,
ſed in iudicio excipiendo.ſeu reconueniē-
do,vt patet ex Lap.& alijs Doct.loc.citat.
37 Neque † contra poteſt Parochus propria
auctoritate denegare Sacramenta, ex eo,
quia ſibi non ſoluantur decimæ, niſi id no-
torium ſit,vt latè,& optimè oſtendit Nau.
conſ.2.nu.2.tit.de dec.volum.1. & Cornel
Benincaſ.in tract.de paupertat.quæſt.7. in.
6.ſpeciali,num.17.

Duodecima Concluſio Non poſſunt de
38 mum denegari decimæ † clericis ex eo,
quia diuites ſint,neq;indigeant;tex.vbi Gl.
in cap.decimæ,16.q.1.Io.An.& alij in rub.
de decim.Rebuf.d.q.7. nu.14. Couar.d.l.r.
var.reſolut.17.nu.4.Turrecr.in c. quoniam
quicquid, num.8.16. q.1. inter Theologos
Sanct. Thom.quodl.6. art.10. & 2.2. q. 87.

art.3.ad 1.Sot.lib.9.de iuſt.& iur.q.4.ar.3.
Silueſt.in ſumma, verb.decima,nu.14.verſ.
octauum,vbi etiam rationem affert, quæ
communis eſt,& affertur quoq; a S.Tho.&
Sot.loco cit.quia neq;decimæ ſolum ob ſu
ſtentationem miniſtrorum dantur,ſed etiã
39 pro † pauperibus, (quod & colligitur ex
c.tua nobis,cum ſimil. vbi habetur, quod
decimę ſunt tributa egẽtium animarum;)
&,licet etiam admittamus, quod ſuſtenta-
tio miniſtrorum fuerit ratiatio inſtituendi
decimarum ſolutionem;ex quo tamen hoc
eſt affectum & debitum per Eccleſiæ ſtatu
tum,illis quoque debentur,etiam ſi diuites
40 ſint. Non debentur tamen † iure diuino,
aut naturali decimæ talibus miniſtris non
indigentibus, vt ex eodem Silueſt. Couar.
& alijs Doct.maximè Theologis patet,&
nos cap.1.quæſt.1.& 2.& cap.5.quæſt.5.fu
ſius oſtendimus; vbi etiam admonuimus,
tunc ſaltem, cum indigent, & quoad ſub-
ſtantiam iure diuino, & naturali deberi
decimas etiam poſt legem Euangelicam;
quod nunc ex eo etiam breuiter probare
poſſumus,quod tam iure naturali, quam
diuino dignus eſt operarius mercede, &
cibo ſuo,Deuteron.24.Matth.& Luc.10.1.
ad Timoth.5.& 1.Cor.9. & quod ſacra mi
niſtrantibus debeatur a populis ſuſtenta-
tio,patet ex eodem loco Matth.& Luc.10.
vbi loquens Chriſtus Dominus de Apoſto
lis verbum Dei annuntiantibus adducit eũ
locum Deuter.Dignus eſt operarius, &c.
patet etiam ex alleg.loc. Pauli 1.Cor.9. &
1.Tim.5.vbi de ſe ipſo,& alijs prædicanti-
bus,ſacraq; dantibus, tum eundem locum
affert,tum illud Deut.25. Non alligabis os
boui trituranti.

Decimatertia Concluſio. Probabilius
41 mihi eſt, † decimas non poſſe per populũ
retineri rectori pro impenſis, ſiue factis in
ædificanda Eccleſia Parochiali, ſiue facien
dis in ea amplianda,vbi numero populi nõ
ſufficiat. Prior pars concluſionis probatur
tum auctoritate Io.Petr.Molign.d.tract.de
retent.num.257.& Rip.d.reſpon.1. nu.13.
tum eorum ratione, quia nimirum tali cõ-
penſatio non eſt admittenda, cum impen
ſe factæ non ſint liquidæ, iuxta l.fin.C.de
compenſat.atque adeo earum debitum nõ
venit compenſandum cum debito decima
rum, quod eſt pluſquam liquidum. Poſte-
rior pars, quæ eſt contra Molign. & Rip.
loc.citat.probatur eadem ratione; nam mi
nus liquidæ ſunt impenſæ faciendæ, quam
factæ; præterea non reperitur iure can-
tum,quod decimæ dentur propter repara
tionem, aut ampliationem Eccleſiæ, ſicut
propter adminiſtrationem Sacramentorũ,
atque adeo non rectè arguunt Rip.& Mo-
lign.ab vno ad alium caſum, neque id ha-
betur in cap. vnico, 10. quæſt. tertia,aut
Cap.Vlterranæ, 12. quæſt. ſecunda, quæ
ipſi allegant. Vide tamen cap.ad audien-
tiam, il 1. & cap.de his, de Eccleſ. ædif.
& Concil.Trident.ſeſſ.21.cap.ſeptimo de
reform.

SVMMAE RERVM.

1 *Cauſa decimarum in petitorio agitari debet coram iudice Eccleſiaſtico.*

2 *Cauſa ſpiritualis in petitorio agi debet coram iudice eccleſiaſtico. Idem ſi poſſeſſorium mixtam habeat proprietatis rationem; nu.3. idem quoque ſi curia mixta ſit ex clericis,& laicis,num.4.*

5 *Cauſa decimarum, vbi quæſtio ſit meri facti, agitari poteſt etiam coram iudice laico. Poteſt tamen etiam coram Eccleſiaſtico; num.7.*

6 *Cauſa ſpiritualis,& Eccleſiaſtica, vbi ſola quæſtio facti ſit, agitari poteſt coram iudice laico.*

8 *Poſſeſſorium decimandi ſecundum communiorem agitari poteſt coram iudice laico. Idem in qualibet cauſa ſpirituali, & Eccleſiaſtica, ſecundum eandem communiorem; num. 9.* Contrarium in *vtroq; num.10.*

11 *Cauſa ſpiritualis regulariter ſpectat ad forum Eccleſiaſticum.*

12 *Cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ dicitur abſolutè ſpiritualis, & Eccleſiaſtica.*

13 *Cauſa poſſeſſoria decimarum agitari poteſt coram iudice laico, vbi quæſtio eſt facti incidens. poterit tamen etiam coram Eccleſiaſtico immo debebit, vbi de iure ipſo poſſeſſionis, ſeu poſſeſſorio principaliter agatur, num.14.*

15 *Iudex laicus an cognoſcat de iure decimandi competente laico ex feudo, priuilegio, vel præſcriptione.*

Sta-

Digitized by Google

16 *Statuere de decimis ad quos ſpectet.*

17 *Laicus conductor decimarum poteſt conueniri coram iudice laico, & debet ſecundum aliquos, niſi adſit contraria fori præſcriptio. Contrarium tamen probabilius eſt.*

18 *Cauſa poſſeſſoria iuris decimandi, & quæuis alia ſpiritualis non poteſt tractari coram iudice laico, & quando vel res inter clericos, ſolos agitur, vel reus eſt clericus.*

19 *Clericus non poteſt conueniri coram iudice laico.*

20 *Cauſa decimarum, vbi de iure ipſo agitur, non poteſt in laicum compromitti. Immo etiam ſecundum aliquos in neminem compromitti poterit; num.21. Poterit tamen fortè in laicum ſimul, & clericum, aut ſaltem in clericum; num.23.*

22 *Spiritualia in laicum compromitti non poſſunt.*

24 *Compromitti poteſt in laicum de fructibus decimarum. Idem in quauis re ſpirituali; num.ſeq.*

25 *Compromiſſum eſt quædam tranſactio.*

26 *Cauſa decimarum, an compromitti poſſit in laicum tamquam in arbitratorem.*

27 *Rector agens ad decimas poſſeſſorio adipiſcendæ, recuperandæ, vel retinendæ, quomodo concludet, & tribus num.ſequentibus.*

31 *Rector poterit agere interdicto, vti poſſidetis, quamuis etiam ſemel non perceperit omnes decimas, ſed aliquas tantum. Item non modo contra recuſantes ſoluere, ſed etiam contra alios Curatos, & Religioſos, atque alios quoſcunque turbantes in dicta poſſeſſione; numero trigeſimo ſecundo.*

33 *Petitorio agens ad decimas præteritas poterit agere rei vindicatione, ſecus vbi decima non eſt ſegregata, numero trigeſimoquarto.*

35 *Dominium decimarum non transfertur in Eccleſiam ante ſeparationem. tunc autem agendum eſt actione perſonali, ſeu condictione ex canone, num. 36. aut lege conſuetudinaria, vbi debeantur ex conſuetudine num.37.*

38 *Actio confeſſoria, negatoria, aut ex dolo quando locum habeat in materia decimarum remiſſiuè.*

39 *Confeſſoria actione agitur inter duas Eccleſias de proprietate iuris decimandi. Quod ſi agatur contra colentem prædium, locus erit condictioni ex lege, num. quadrageſimo.*

41 *Cauſa decimarum eſt ſummaria, vbi quæſtio ſit inter eccleſiam, cui de iure communi debentur, & laicum, qui ſoluere debet.*

42 *Solemnitates iuris non neceſſario adhibentur, vbi quæſtio ſit inter eccleſiam, cui de iure communi debentur decimæ, & laicum, qui ſoluere debet.*

43 *Cauſa decimarum ſummaria eſt, ſi quæſtio ſit inter duas eccleſias de iure decimandi. Idem ſi vna earum nitatur conſuetudine, num.44.*

45 *Conſuetudo eſt quædam lex communis.*

46 *Cauſa decimarum ſummaria non eſt, vbi de decimis agatur, quæ ſolum ex pacto, pollicitatione, aut voto debitæ ſint.*

47 *Cauſa decimarum ſummaria non eſt, vbi quæſtio eſt inter laicos de iure decimandi. Idem generaliter, quando decimæ debentur iure ſpeciali; num. quadrageſimooctauo: Secus ſi agatur de ſucceſſione feudi antiqui decimarum, num. 49.*

50 *Succedens in ius alterius debet vti iure illius.*

51 *Cauſa decimarum ſummaria eſt, cum agitur contra Aduocatos, & alios impedienter, ne decimæ ſoluantur. Contrarium alii, num.52.*

53 *Cauſa decimarum ſummaria eſt, cum Rector agit contra eum, qui ſe tuetur a ſolutione priuilegio in iure ſcrito. Aut etiam priuilegio ſpeciali, vel conſuetudine, aut præſcriptione; num. quinquageſimoquarto.*

55 *Cauſa ſummaria quid importet, & de modo in ea procedendi, remiſſiuè.*

56 *Rectore agente contra ſubditum ad decimas incipi poteſt a præcepto.*

57 *Brachium ſeculare inuocari poteſt contra pertinaces in ſolutione decimarum.*

58 *Appellatio non admittitur cum per Rectorem a ſubdito decimæ exiguntur: Secus ſi alleget priuilegium Papæ, vel compoſitionem legitimam; num. quinquageſimonono. Ratio affertur; num. 60.*

Digitized by Google

61 *Debitor decimarum non poteſt prætextu crediti decimas denegare, neque propter ſterilitatem; num. 62.*

63 *Pęnę, & incommoda, quibus afficiuntur non ſoluentes decimas, remiſſiue.*

64 *Excommunicari poteſt non ſoluens decimas, cum teneatur. non eſt tamen ipſo iure excommunicatus; num. 65.*

66 *Excommunicati ſunt laici compellentes Pręlatos ipſis ſubmittere iura Eccleſiæ.*

67 *Sacrilegus eſt excommunicatus: num. ſeqq.*

68 *Sacrilegum an committant retinentes decimas.*

69 *Excommunicatio in eos, qui decimas non ſoluunt, ferri debet monitione præmiſſa. Idem in quauis ſententia excommunicationis; num. 70. & debet eſſe canonica, & competens, hoc eſt, trina cum aliquo dierum interuallo; num. 71.*

82 *Monitorię excommunicationis contra non ſoluentes non debent neceſſariò continere clauſulam illam, niſi cauſam rationabilem volueris allegare debet tamen iudex ſe informare, vel litteras conditionales formabit; num. 73.*

74 *Sepultura Eccleſiaſtica priuatur, qui ſoluere tenetur decimas, & non ſoluit.*

75 *Sepultura Eccleſiaſtica priuatur, qui notoriè decedit in peccato mortali.*

76 *Procedi poteſt ex officio contra non ſoluentes decimas, præuia informatione.*

77 *Viſitator poteſt cogere ſubditos ad ſoluendas decimas ſuo Rectori, niſi aliquam rationabilem cauſam allegarent; num. 79.*

78 *Viſitatori incumbit correctio exceſſuum, & ſollicitudo erga clerum, & populum.*

80 *Redituum Eccleſiæ exiguitati quomodo ſuccurratur per vnionem beneficiorum, & aſſignationem oblationum, aut decimarum.*

81 *Aedificari poteſt Eccleſia intra fines alterius, & in ea Epiſcopus inſtituere ſacerdotem percepturum obuentiones alicuius caſtri, vbi Parochiani iam conſtructam ſine magna difficultate adire non poſſunt.*

De modo procedendi circa exactionem Decimarum. Cap. VIII.

Rebuff. de decim. quæſt. 10.

Bobadilla in politjca tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 134. fol. 712. & cap. 18. num. 146. caſu 62. fol. 798.

Villadiego in Politica cap. 5. dell'inſtruttione, §. 20. num. 96.

QVAERO PRIMO, Quis ſit iudex competens in cauſa decimarum.

Prima Concluſio. Decimarum controuerſia in petitorio,
vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, ſpe-
1 ctat†ad iudicem Eccleſiaſticum; text. in
Clemen. diſpendioſam, de iudic. optimus
etiam tex. in capitulo litteras, de iur. calumn. & capitulo final. de rerum permut. cum alijs adductis per Andr. Gail. practic. obſeruat. 38. numero primo, Papien. in for. libell decli. iuriſdic. in verbo nec fuiſſe, & Anaſtaſ. Germon. de ſacror. immunitat. lib. tertio, cap. 19. num. 84. & multis ſequentibus, vbi id optimè probat; idem not. Gloſ. in ſumm. vndecima quæſtione prima, capitulo placuit, il ſecondo, decimalcxta quæſtione tertia, & capitulo ex tenore, de for. competen. Calder. conſ. 15. ſub titul. de iudic. Fulgoſ. conſil. 166. Cuman. conſil. 38. Doct. in capitulo ea, quę de reg. iur. in ſexto, & alijs iuribus initio concluſ. citat. Io. Azor. par. prima; Inſtitut. Moral. libro ſeptimo, capitulo 36. quæſtione prima, & Guttier practicar. quæſtion. libro tertio, quæſt. 26. numero tertio, & quarto, Federic. de Sen. conſil. 255. incipien. Domino Andreæ, Abb. dicto capitulo litteras, numero octauo, Felin. capitulo cauſam, numero decimo quinto de præſcript. Marchelan. tractat. de commiſſ. & reſcript. cap. 4. num. 30. 2. par. Tho. Zerol. in ſua Praxi Epiſc. verb. decimę verſ. ad Sextum, Rebuff. d. tract. de decim. q. 10. num. 2. & 38. poſt alios.

Seraphin. deciſ. 1047. num. 3.

Ad effectum remiſſoriæ cauſa decimarum reputatur prophana Caputaq. deciſ. 54. lib. 2. & deciſ. 68. par. 3. Rota in Legionen. decimar. 22. Maij 1615. coram Manzanedo, In Toletana decimarum, 4. Decemb. 1615. coram Dunozetto. In Valentina decimar. 21. Iunij 1613. coram Caualerio.

Et

Et generatim in cauſa ſpirituali de com
muni Ambroſ.de Vignat.in c.ſalubriter,n.
125.de vſur.Dec.c.2.n.188.de iud. & pro-
batur ex ijs, quæ infra mox afferemus ad
ampliandam hanc concluſionem. Ratio il-
la eſt, quia ius decimandi ſpirituale eſt, vt
laté cap.5.q.3.in princ. oſtendimus. De
cauſa autem ſpirituali, hoc eſt, cum de re
ſpirituali, vel etiam annexa ſpirituali, ſeu
2 quaſi ſpirituali eſt agendum † ſolus Eccle-
ſiaſticus cognoſcit, ſaltem vbi quæſtio ſit
iuris, cap.2.& 3.de iudic.c.tuam, de ordin.
cog.cap.lator, & c cauſam, quæ il 2. qui fil.
ſint legit. cum ibi not. & ſuis ſimil. Aliqui
adducunt tex.in c.cum ſit generale, de
for.compet.verùm meo ſanè iudicio ad rē
non facit; nulla enim ibi, mentio fit, aut ali-
quid decernitur de cauſa ſpirituali, aut qua
ſi, ſed ſolum mixti fori, nimirum ſacrilegij
a laico malefactore Eccleſiarum commiſſi.
Porrò quod mox diximus, cauſam ſpiritua-
lem a ſolo Eccleſiaſtico iudice cognoſci,
idem quoque erit dicendum, quando cauſa
3 poſſeſſoria † mixtam habet proprietatis ra-
tionem, prout in qualibet re ſpirituali te-
net Abb.d.cap.litteras, vbi Butr. Barbat. &
alij, Bero.in rub.de iudic.nu.51.Couar.pra-
ctic.q.c.35.nu.1.concl.1. quin etiam idem
4 erit, † licèt Curia mixta ſit ex clericis, &
laicis; tunc enim non poterit adhuc Curia
illa ſic mixta de decimis, alijſque cauſis ſpi
ritualibus diſponere; ita poſt Rebuff. d. q.
10.num.36.tradit Io.Azor. p.1. Inſt.Moral.
lib.7.cap.36.q.2.Germon.d.c.19.nu. 86. &
ſeq.illa optima ratione, quod cuiuſq; rei ori
go inſpicienda ſit: Curia vero illa, licèt ſit
mixta, habet tamen originem, & iuriſdi-
ctionem a Principe ſeculari, qui incapax
eſt iuriſdictionis ſpiritualis, cap.2. de iud.
cum alijs mox adductis: ſecus ſi illi conſi-
liarij mixti ex laicis, & clericis dati ſint a
Summo Pontifice, vt ibid.docet Azor laté,
& optimè oſtendit Germon.d.c.19 nu.89.
93.& 94. idipſum extendit, vbi etiam lai-
cus ſe tueri velit legitima temporis præ-
ſcriptione ab huiuſmodi ſolutione deci-
marum.

5 Secunda Concluſio. Si quæſtio ſit † meri
facti, an nimirum talis perceperit, vel ſol-
uerit, ſeu etiam, an percipiat, vel ſoluat de-
cimas, ad effectum quoq; vt is, de quo non
dubitatur, an iure ſoluere debeat decimas,
eas ſoluere Eccleſiæ, eiuſq; Rectori coga-
tur: vel quia agatur contra tertium deten-
torem fructuum decimandorum, iudex
etiam laicus competens erit; ita Couarru.
pract.q.c.35.n.2.Zerol.d.verſ.ad Sextum,
Rebuf.d.q.10.num.3.Lud.Gomes in cap. ſi
annum, nu.15.& 16.de iud.in 6.Felin.& Fe
der.de Sen.loc.cit.Butr.c.fin.nu.20. de iud.
Abb.d.c.litteras, nu.7.& ſeqq.Gail.infr.nu.
2.per tex.c.petimus, 11.q.1. Marcheſ. dict.
tract.de commiſſ.& reſcript.c.4.nu. 30. p.
2. poſt alios; communem aſſerit Germon.
d.cap.19.num.99.

Rota (quando quæſtio eſt facti) in Ali-
phana decimarum 20.Februarij 1583.
coram Vicecomite.

6 Et in qualibet materia † ſpirituali, & Ec-
cleſiaſtica tradit Ant. Granat in addit. ad
Veſtr.in ſua Praxi lib.5.cap.1.ex communi
Soar.in Theſ.recept.ſenten. verb. ſpiritua-
lium, & Turzan. opin. 90. ex communiori
Farinac.lib.1.tit.1.q.8.crimin. nu.25. & ex
communi poſt alios Guttier. d. q.26. nu.2.
& de iuram.confir.1.p.c.2.num.35.quin
immo, cauſam ſpiritualium, cum etiam
quæſtio facti eſt, ſolius Eccleſiaſtici iudicis
eſſe, voluerunt Bal.Fulgoſ.Lup.Gemin. Fa-
chin.& alij relati concl. ſeq. ad fin. ex qui-
bus Azor p.1.Inſtit.Moral.lib.7. cap.36. q.
5.id in ſpecie cauſę decimalis docet. Pote-
7 rit tamen etiam in hoc cognoſcere † Eccle-
ſiaſticus, vt laté, & optimè probat Mar-
cheſ.d.nu.30.& ex communi Couar. d.nu.
2.in princ.& Germon.d.c.19.num. 95. 96.
& 99.idq; fauore Eccleſiæ, vt, quem malue-
rit iudicem, eligat, vt ijdem Doct.ibid.aſſe-
runt; pro quo optimus tex. eſt in c. cum ſit
generale, de for. competen. eſtque illa
communior opinio Doct.in l.Titia, ff. ſol.
matr.de qua etiam Dec.cap.2.nu.188.de
iud.& Iaſ.in l.quoties, nu.6.C. eod.quæ ha
bet, quod in quæſtione facti de re ſpiritua-
li iudex etiam laicus ſit competens; proce-
dit enim hæc opinio in competentia cumu
latiua, non priuatiua, vt ex ijſdem Doctor.
liquet, ac præcipuè ex Dec.d. num.188. &
190.dum ex d.communi ait, laicum iudicē
de quæſtione facti poſſe cognoſcere. Hinc
infertur, damnabilem, reprobandamq; eſſe
conſuetudinem, quam in Gallia, & Hiſpa-
nia eſſe tradunt Guil.Bened.in cap.Raynu-

tius,verb.abſque liberis il 2. num.45.de te-
ſtam.Rebuf.d.quæſt. 10.nu.39.& alij , quos
referunt Couar.d. cap.35.pract. quæſt.nu.
2.verſ.tertio,quoties decimæ , cum ſeq. &
lib. 1.variar.reſolut. cap.17. num. octauo ,
verſ.nono principaliter , necnon Germon.
d.cap.19.num.93.& ſeq.vt nimirum , cum
laici negant ſoluendas decimas clericis ,
quia præſcriptione extinctæ ſint , ac præ-
ter conſuetudinem exigantur , cauſa apud
Regios Magiſtratus tractetur , qui ideo
inhibeant iudicibus eccleſiaſticis ; prout
eam ſatis improbat Germon. loco mox
cit.& Io.Azor.dict.cap.36.quæſt.4.& 7.&
vel ex eo facilè reijcitur , quod tunc quæ-
rendum, videndumque ſit , an huiuſmodi
præſcriptio , & conſuetudo non ſoluendi
decimas admittenda,validaq;ſit , quæ om-
nino eſt iuris , non facti quæſtio , vel ſaltē
quæſtio facti iuris quæſtionem habens ad-
mixtam : certiſſimi autem iuris eſt,in qua-
uis iuris quæſtione etiam incidente ſolum
iudicem Eccleſiaſticum fore competentē ,
vt conſtat ex cap.2. & 3. de iud. cum alijs
iurib.in præceden.concl.allegatis.

Tertia Concluſio. Si agatur de poſſeſſo-
8 rio decimandi , † communis ferè omnium
reſolutio videtur eſſe , quod poteſt iudex
laicus cognoſcere ; ita ex communi reſol-
uit And.Gail.dict.obſer.38. num.2. aucto-
ritate Gloſ.d.cap.litteras,in verb.rebus ſpi
ritualibus ; quæ tamen Gloſ. nihil de deci
mis,quod ad hanc rem faciat ; ſed tantum,
quod licet in cauſis ſpiritualibus de calum
nia non iuretur , ſi tamen agatur poſſeſſo-
rio pro re ſpirituali iuratur , arg.cap.litte-
ras, de reſtit.ſpol. quod tamen non vrget,
eaque Gloſ.eſt communiter reprobata, te-
ſte Couar.d.cap.35. num.1. & in qualibet
9 † cauſa ſpirituali, & Eccleſiaſtica, quando
ſuper mero poſſeſſorio agitur, quod iudex
laicus ſit competens,ita vt coram eo cauſa
hæc poſſit agitari, tenet Guid.Pap.dec.85.
in princ.Boer.deciſ.60.num.23.Gram.dec.
78.per totam, Afflict.deciſ.2. & 24. cum
alijs , quos referunt , & ſequuntur Gail.
vbi ſup.num.tertio, & 4. Grauat.loc.citat.
Soar.in Theſaur.recept.ſent.litt.P, nu.188.
Menoc.de recup.poſſ.remed.15. num.211.
& 234.communem etiam aſſerit Couar.d.
cap.35 nu.1.& in Epit.de ſponſ.& matr.4.
par.cap.8.§.12.num.3. A qua tamen etiam
communiore ſententia,ſi ſimpliciter intel-
10 ligatur , † libenter recedo cum Lig. in
Clem.diſpendioſam,de iudic. Guid.Papa ,
conſ. 149. Rol. a Vall. conſ.23.nu.17.lib.2.
Olaſc.deciſ.116.num.1. Butr.d.cap.fin.nu.
20.de iud.Bero.in rub. de iud.num.51.cum
ſeqq.& ibi latè Barbat. Dec in cap.3.num.
3.num.62.& cap.cæterum,num.69.de iud.
Clar.in §.feudum,quæſt.90. num. 9. in fin.
Ludolf.Schrader.in tract.de feud. par. 10.
ſect.1.num.84.in princ.& Couar.d.num.1.
verſ. verum , ſi diligenter , poſt Io. Daia.
mam in proœm.pragm.ſanctionis,§.poſtre
mo,& alios,quos ipſi citant,Azor.par.pri-
ma inſtit.mor.lib.5.cap.13.quæſt.1.docens
neque etiam conſuetudine , aut ſecularis
Principis legibus induci id poſſe, vt laicus
iudex de ea cognoſcere poſſit;& in ſpecie
in materia decimarum latè tradit Rebuff.
d.q.10.nu.1.ad hoc allegans Glo.in ſumma
11.q.1.& tex.in c.dudum , de dec. Et ratio
11 illa optima eſt , quod cauſa † Eccleſiaſti-
ca,& ſpiritualis ad forum, iudiciumq; Ec-
cleſiaſticum ſpectat,non autem laicos,c.2.
de iud.c.tuam,de ord.cog.cum ſimilib. ſu-
pra hac ipſa q.concl.1 adductis. cauſa au-
12 tem poſſeſſoria † rei Eccleſiaſticæ etiam
ſimpliciter, & abſolutè dicitur Eccleſiaſti-
ca,vt probatur ex Clem.vnica , de cauſa
poſſ.& propr.& clem.vnica , cum ibi no-
tat.de ſequeſ.poſſ.& fruct. Idem igitur di-
cendum quoq; eſt de poſſeſſorio deciman
di propter eaſdem rationes, quicquid
Gail. & alij ſupr. citati initio huius concl.
dicere voluerint. Niſi velimus dicere, eos
Doctores omnes, qui contra ſentiunt , vel
13 aliquos ſaltem intelligendos eſſe,† vbi eſt
ſolum quæſtio facti circa poſſeſſionem ,
hoc eſt,cum incidenter in iudicio quęritur
an talis exigat , ſitue in poſſeſſione exigen
di decimas,non autem , cum principaliter
agitur,ad hoc,vt clericus manuteneatur in
poſſeſſione , vel poſſeſſionem recuperet ,
aut acquirat percipiendi decimas.

Aliqui etiam aliter diſtinguere volue-
runt,nam D.Menoc.d.rem.15.de recuper.
poſſ. nu. 219.223.234. & ſeq. ita diſtinxit.
Aut agitur poſſeſſorio adipiſcendę rei ſpi-
ritualis,& tunc,inquit,laicus iudex nō po-
teſt ius dicere,quia iudicium hoc habet ſi-
bi annexam cauſam proprietatis , quæ vt
ſpiritualis a laico minimè tractari poteſt

cap.

Digitized by Google

cap.tuam de ord.cognit.cap.lator, qui fil. ſuit legit. ſicque affirmant omnes, vt teſtatur Bero.rub.de iudic.num.51. Crau.conſ. 104.num.17.verſ.nec obſtat, Couar.d.cap. 35.practic.quæſt.num.1.verſ.prima concluſio,& Guid. Pap. quæſt.1. Aut agitur poſſeſſorio recuperandæ rei ſpiritualis:& tūc ſiquidem agatur inter duos laicos, laicus iudex competens eſt, hocque caſu procedit, inquit, crebior relata ſententia, ſi vero laicus ſpoliator è clerico ſpoliato conuenitur, tūc is poteſt coram iudice ſuo, ideſt laico conueniri. At ſi inter duos clericos contenditur de hac poſſeſſione, tunc laicus iudex cognoſcere non poteſt. Deniq; ſi ſpoliator eſt clericus, & ſpoliatus laicus, tunc adhuc clericus ſpoliator ſub iudice laico ratione perſonæ conueniri non poteſt. De poſſeſſorio vero retinendæ nihil dicit ibi Menoc. ſed in tract. de retinen. poſſ. remed.3.num.324.& ſeqq. eadem ferè ratione diſtinguit, aut laicus turbat clericum rei beneficiariæ, ſeu ſpiritualis poſſeſſorē: & tunc iudex laicus competens eſſe poteſt ſaltem, vbi de titulo ſolum incidenter quæritur. aut laicus turbatur à clerico, qui mox conuenitur, & tunc iudex laicus non poteſt cognoſcere: aut vterque turbator nimirum, & turbans eſt laicus; & tunc laicus iudex poteſt cognoſcere: aut deniq; vterq; clericus eſt, & tunc ſolus iudex eccleſiaſticus competens eſt, quoniam clericus trahi, atq; citari non poteſt corā iudice laico. Abb. vero Panorm. in d.c. litteras n.8. cum diſtinxiſſet in cauſa ſpirituali aliam merè ſpiritualem, aliam quaſi ſpiritualem, aliam deniq; merè temporalem non habentem aliquam ſpiritualitatem annexam, vbi diſputatur tantum de facto mero, nec venit diſcutiendum aliquid iuris, huius merè temporalis illud exemplū attulit, quando agit clericus contra laicum poſſeſſorio retinendæ, & agit, vt ceſſetur a turbatione; hic, ſubdit Abb. licet agat reſpectu Eccleſiæ, non tamē venit ad diſcutiendū aliquid iuris ſpiritualis, ſed quid meri facti, an turbet, an poſſideat, atq; adeò tunc nil obſtat, quin laicus iudex cognoſcere queat; ex quo habens tertium membrum, nimirū retinendæ poſſeſſionis, quod a Menoch. dict. remed. 15. in tua illa diſtinctione fuerat prætermiſſum. Verum hæc diſtinctio omnino admittenda non eſt; quamuis enim verum ſit, in poſſeſſorio adipiſcendę rei ſpiritualis ſolum Eccleſiaſticum iudicem competentem eſſe, quod præter Doct. etiā de communi teſtantes ſupr. à Menoc. relatos, ex communi quoque tradit, & adſtruit Ludolf. Schrader. tract. de feud. par. 10. ſect. prima, num.92. ſiue quia habeat hoc iudicium cauſam proprietatis annexam, cum, vbi clericus poſſeſſionem ſpiritualis rei, puta beneficij, adipiſcitur, ſuper titulo ſaltem ſummariè cognoſcendum ſit, cap. ſi quando, & cap. ſuper eo, de offic. deleg. cū ibi not. & ſuis ſimil. ſiue aliam ob cauſam. Tamen id verum etiā eſt, ſiue agatur poſſeſſorio recuperandę, ſiue retinendæ; tunc enim ſolus iudex eccleſiaſticus de cauſa ſpirituali cognoſcet, non ſolum ratione perſonæ, vbi vel vterque actor nimirum, & reus, vel ſaltem reus eſt clericus, ſed etiam ratione rei ipſius, vbi vel ſolus reus, vel vterque, (ſi tamen caſus euenire poteſt,) laicus eſt. & quidem quoad poſſeſſorium recuparandæ patet, tum quia, vt ipſe Menoc. fatetur d. remed. 15. num. 123. agens poſſeſſorio recuperandæ debet probare ſaltem titulum coloratum, quod pluribus relatis tradit, ac docet num. 463. & duobus ſeqq. immò crebior, & communis ſententia eſt, ſpoliatum beneficio, ac re ſpirituali agentem remedio recuperandæ probare debere, & iuſtificare titulum ſuæ poſſeſſionis, vt patet ex ijs, quos idem refert num. 458. & ſeq. quam & ipſe nu. 466. cum duobus ſeqq. admittit, ac probat, quando ſpoliato agenti iuris præſumptio aduerſatur. tum etiam, quia non ſemper ſpoliatus ipſis quoque ſpiritualibus reſtituendus eſt ante omnia, ſed plerumquè de ipſa proprietate cognoſcendum eſt, vt patet inter cęteros ex allegatis per Ant. Gabr. commun. concluſ. lib.5. ti. de reſtitut. ſpoliat. concl. 1. ferè per totam, Ant. Corſet. in regul. ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus. Similiter in poſſeſſorio retinendæ ſaltem colorandus eſt titulus, vt ſatis probat idem Menoch. dict. remed. tertio retinen. num. 334. an vero titulus ſit coloratus ſaltem ſufficienter ad effectum, vt quis, manuteneatur in poſſeſſione, vel eam recuperet, omnino quæſtio iuris eſt, non facti ſolius, ac meri. Præterea

ſiue

ſiue agatur retinendæ, ſiue recuperandæ poſſeſſionis rei ſpiritualis ſemper quæritur non illud ſolum, an quis turbet, an poſſideat, an ſpoliauerit, vt falsò putauit Abb.d.c.litteras, num.8. de iuram. calum. ſed an turbare, vel ſpoliare potuerit, aut debuerit,& an poſſidere, ac recuperare nunc debeat, quod omnino in iuris ſonat quæſtionem: certum autem eſt, quando quæſtio iuris ſuper re ſpirituali etiam ſolum incidens eſt,tunc a ſolo Iudice Eccleſiaſtico eam tractari poſſe, vt conſtat ex c. tuam, de ord. cognit.cap.2.de iudic.& c. lator,qui fil.ſint legit.cum ſimil.& ibi not. & alijs Doct.relatis ſupr.concl.1. quorum plerique non in ſolo petitorio,ſed indiſtinctè loquuntur, maximè verò Ambr.de Vignat.in cap. ſalubriter, num. 124. & ſeq. de vſur.& Couar.Epit. de ſponſal.2. par.c. 8.§.12.num.3.& 4. qui etiam de communi teſtantur.Ex quo confunditur diſtinctio illa Menoch.vtrum de titulo incidenter, vel principaliter, vbi laicus reus eſt, tractandum ſit. Prçterea, quod poſſeſſorium tam retinendæ,quam recuperandæ rei ſpiritualis tractandum omnino ſit coram Iudice Eccleſiaſtico,probatur: tum quia,cum regulam habeamus ex dict.cap.2.de iudic.& alijs iuribus mox allegatis,cauſam rei ſpiritualis,vel quaſi, ad ſolum iudicum Eccleſiaſticum pertinere, ſtandum illi erit, donec exceptio probetur, iuxta text.in cap. 2.in fin.de coniug.leproſ. cum traditis ibi per Doct.& in rubr. de reg. iur. & Couar. lib.2. variat. reſolut. cap.12.num.quarto, quod enim poſſeſſorium rei ſpiritualis ſit temporale, nullo ſolido nititur fundamento, vt patet ex ſupra dictis, iunctis ſtatim dicendis; fateturq; ipſe Menoch. d.remed. 15.recuperan.poſſeſſ.num.219. vbi cum multis num.præceden.eius opinionis fundamenta euertit. Tum quia poſſeſſoria cauſa,& petitoria connexç ſunt, ab eodemq; iudice pertractandæ,cap.1.de cauſ.poſſeſſ. & propr.l.nulli in fin.C.de iud. Ex his igitur planè tollitur, & confunditur principalis Menoch.diſtinctio.

Aliqui verò,vt Grauat.d.nu.ſexto,dupliciter hanc opinionem temperant, primo quidem, vt procedat, niſi à iudice eccleſiaſtico inhibitio iudici ſeculari facta fuerit, idque auctoritate Ambroſ. de Vignat. in cap.ſalubriter, num.125.de vſur.Verum Ambroſ. neque in dict. nu.125.neque in duob. præcedentibus, aut ſeqq. vbi quæſtionem de competentia iudicis in cauſa ſpirituali pertractat, aliquid dicit de poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſed ſolum de quæſtione facti, & iuris diſertè ex communi tradens,in quæſtione iuris, quoquomodo incidat circa rem ſpiritualem, coram iudice eccleſiaſtico tractandam eſſe, in quo etiam articulo illud temperamentum ad communem opinionem nõ adhibet, quod Grauat.commorat;ſed ſolum ait, iudicem Eccleſiaſticum poſſe,& debere iudici laico inhibitionem tranſmittere, vbi quæſtio iuris circa rem ſpiritualem incidat. Secundo temperat Grauat.hanc opinionem,vt locũ ſibi vendicet in quacunque ſpirituali cauſa, dummodo ſummariè, ac de plano ſine diſcuſſione liquere poſſit,maximè ex Dec. in cap. 1. vbi nihil omnino huiuſmodi de re habetur, at voluit allegare in cap.2.nu. 187.de iudic. ſed licet ibi ex quorundam de opinione doceat Dec. cauſam ſpiritualem,ſi ſummariè tractetur,coram laico iudice diſcuti poſſe: nihilominus neque aliquid de poſſeſſorio loquitur, neque ei opinioni ipſe adhæret; immo contrariam ſequitur,tum auctoritate Io. An. in addit. ad Specul.in tit.qui fil.ſint legit.§.1.verſ. competit, & Rom.conſ.199. circa fin. tum per Clem.diſpendioſam, de iud.& Clemen.ſæpe, de verbor.ſignif.cum vtrobique not.ex quibus manifeſtè conſtat,eundem iudicem eſſe cauſæ plenariæ,ac ſummariç, ſeu non ideo alium iudicem adeundum eſſe, quod aliqua cauſa ſummariè, vel plenariè pertractetur,quod & latè probat Schrader. d. tract.de feud.par.10.ſect.1.nu 93.& ſeqq. ſimulque ſatis conuincitur,Amad.de Pont. dum ad tit.quis ſit iud.in ca.feud. num. 35. & mult. ſeqq. tueri nititur, iudicem laicũ poſſe cognoſcere in quouis poſſeſſorio rei ſpiritualis, licet habeat admixtam cauſam proprietaris: ex eo maximè, quod ſolum ſummariè cognoſcit de cauſa, & iure ſpirituali.

Vt autem ad principalem concluſionẽ
14 redeamus,qua docuimus, † cauſam ſpiritualem,etiamſi poſſeſſorio agatur, omnino coram Eccleſiaſtico iudice tractandam eſſe; ij, qui contrariam opinionem nulla diſtin-

diſtinctione admiſſa tueri volunt, mouentur primo, quia poſſeſſorium inquiunt, rei ſpiritualis temporale, ac prophanum eſt; quod probare nituntur auctoritate Gloſ. in d. cap. litteras, verbo, rebus ſpiritualibus, de iuram. calum. vbi contendit Gloſ. quod licet in eo tex. caueatur in rebus, & cauſis ſpiritualibus non requiri iuramentum de calumnia, tamen ſi agatur de poſſeſſorio rei ſpiritualis, tunc iurabitur, arg. cap. litteras, de reſtit. ſpol. non niſi quia poſſeſſorium rei ſpiritualis, non ſit ſpirituale. Idem ferè habet alia Gloſ. in cap. cum dilectus, verbo, iuramento, ad fin. de elect. vbi contendit, iurari de calumnia, vbi agitur ad reſtitutionem rei ſpiritualis, quia non agitur ſpiritualiter. cui accedit, quod nihil commune eſt poſſeſſioni, & proprietati, vt expreſsè habetur in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquiren. poſſeſſ. Secundò mouentur per tex. vbi id expreſsè haberi videtur, in cap. petimus, 11. quæſt. 1. cap. vlt. de iudic. & cap. cauſam, quæ il 2. qui fil. ſint legit. quos tex. ſtatim examinabimus. Tertio, ac poſtremo mouentur, quia quæſtio facti in re, & cauſa ſpirituali videtur a iudice laico tractari debere, vel ſaltem poſſe ex communi, de qua per Bart. in l. Titia, vbi Alex. Rom. & alij, ff. ſol. matr. Iaſ. in l. quoties, num. 6. C. de iud. Dec. cap. 2. nu. 188. & ſeq. vbi Rip. num. 17. extr. eod. tit. & alios, at vero poſſeſſorium ad factum magis, quam ad ius pertinere notiſſimi iuris eſſe videtur ex l. denique, ff. ex quib. cauſ. mai. & l. pupillum, ff. de acquir. poſſ. cum ſuis ſimil. Hæc ſunt præcipua huius opinionis fundamenta; quæ tamen nihil remorari nos debent. Ad primum enim, quod attinet ad Gloſ. d. cap. litteras, de reſtit. ſpol. dum innuit, poſſeſſorium rei ſpiritualis nō eſſe ſpirituale; reſpondeo cum Couar. d. cap. 35. num. 1. verſ. non oberit Gloſ. eam Gloſ. eſſe magis communiter reprobatam, auctoritate Aufrer. deciſ. 471. Capel. Tholoſ. in addit. & verè nullus Doct. ibi ſimpliciter eam ſequitur, ſed neque alibi aliquis Doct. qui magni nominis ſit, abſolutè tenet, poſſeſſorium rei ſpiritualis non eſſe ſpirituale, ſed ad ſummum non eſſe merè ſpirituale, ſed quaſi, vt patet ex ijs, quos refert Aufr. d. deciſ. 471. & Abb. d. cap. litteras; & tamen cognitio cauſæ etiam quaſi ſpiritualis, ſeu de re quaſi ſpirituali, omnino ad iudicem Eccleſiaſticum pertinet, vt tradunt Doct. in cap. 2. & 3. de iud. & cap. tuam de ord. cogn. immo in ſpecie, quod poſſeſſorium rei ſpiritualis ſit ſpirituale plerique tuentur, quos ſupra r cenſuimus; quibus nunc addo Cæſ. Vrſil. in add. ad Afflict. deciſ. 2. num. 1. vbi etiam refert ipſum Afflict. in Conſtit. Regn. Rub. de bugenſar. & petitor. num. 8. aſſerentem, ex dictis omnium communem opinionem eſſe, quod in iudicio poſſeſſorio cauſæ ſpiritualis iudex laicus non cognoſcit. quare in hoc non erit ſtandum Gloſ. cuius licet magna ſit, nō tamen publica, ſed priuata eſt auctoritas omnique legum, & iurium auxilio deſtituta, quod enim allegat Gloſ. textum in cap. litteras, de reſtit. ſpol. ex eo probare contendens, in poſſeſſorio rei ſpiritualis iurari de calumnia, quod tamen fieri prohibetur in cauſa ſpirituali, per text. dict. cap. litteras, de iuram. calum. nihil obſtat: tum quia in d. cap. litteras, de reſt. ſpol. requiritur non iuramentum calumniæ, ſed de malitia, quæ iuramenta inter ſe differunt, vt notauit Abb. d. cap. litteras, num. 19. de reſtit. ſpoliat. & in cap. cum dilectus, num. 11. de elect. tum quia in ſpiritualibus iuratur de calumnia ſuper exceptionibus poſtea emergentibus, prout in d. cap. litteras, de reſtit. ſpol. ſi per eas alterius ius aliqualiter lædatur, vt exponit Gloſ. ibi verb. iuramento, vel vbi præſumptio eſt contra excipientem, vt ibid. explicat Gloſ. quam etiā ſequitur inter cæteros Abb. num. 19. In quo illud mirabile eſt, quod Gloſ. eam rationem non afferat, quam innuerat in cap. litteras, de iuram. calum. quod nimirum in d. cap. litteras, de reſtit. ſpoliat ageretur de poſſeſſorio rei ſpiritualis; aduertebat enim Glo. id non habere ſolidum fundamentum. Ad Gloſ. vero d. cap. cum dilectus, de elect. ſimiliter reſpondetur, eam priuatæ, non publicæ auctoritatis eſſe, atque a cæteris interpretibus ibi ſolam ferè derelinqui. quod autem allegabatur ex §. nihil commune, poſſeſſorio, & petitorio nihil commune eſſe: reſpondeo cum Aufrer. d. deciſ. 471. num. 1. Abb. in dict. cap. litteras, num. 6. de iuramen. calum. & Ludol. Schrad. d. tractat. de feud. part. 10. ſect. 1. num. 86. poſt Bero. d. rubr. de iudic. nu. 56. id verum eſſe, quate

Digitized by Google

nus ſententia lata in vno non præiudicet in alio:nam in alijs magnam habent connexionem; cuius rei optimum argumentum ſumitur ex capitulo cauſam, quæ, de præſcript.vbi,ſicut laicus eſt incapax proprietatis rei ſpiritualis, ita etiam poſſeſſionis. quod ſi in propoſita ſpecie vrgeret hoc argumentum,efficeret etiam,quod, ſi poſſeſſorium rei temporalis non eſſet temporale,ad aliumque iudicem eius cognitio pertineret,vel contra,quod,quam abſurdum ſit,nemo non videt.Immo in ſpecie, quod eiuſdem iudicis ſit de poſſeſſorio, ac petitorio cognoſcere, apertè conſtat ex capitulo primo,de cauſ.poſſeſſ. & propr. Clemen.vnica,eodem titulo, & Clement.vnica de ſequeſt.poſſeſſ. & fruct. cum ibi notat per Doct.in ſpecieque adnotauit inter alios Clar.libro quarto,ſenten.§. feudum, queſtione vigeſima, numero nono in fine, ſic etiam ferè ſoluit, argumentum hoc retorquens, Menoch. dict. remed. decimo quinto, num. 219. vt apud cum viuere eſt. Quibus (vt ad ſecundum argumentum reſpondeamus) non obſtat text.in cap. petimus, 11. quæſt.1.reſpondeo enim cum Couar.d.cap.35.num.primo, verſic.non obeat Gloſ. & Menoch. d. remed.15.num. 214.in eo cap. petimus, licentiam potius, & auctoritatem impartiri, vt ſecularis poteſtas in auxilium Eccleſiaſticæ poteſtatis requiratur, ac poſtuletur contra clericum inuaſorem, & occupatorem,quam,vt ſeculare iudicium ad principalis cauſę cognitionem,& examen adeatur; atque hæc eſt germana,vera, & communis interpretum ad eum canonem explicatio.d.verò c. vlt. de iud. (vt optimè ait Couar.loc.citat. & Menoch. ſupr.num.217.) facillimè ab hac controuerſia excluditur, cum illic tractetur de officio,& dignitate ſeculari, & electione ad eandem conſtituenda,non de dignitate Eccleſiaſtica,vt inibi Glo.in verbo, promulgauit,Abb.num.10.Io.An.& cæteri Doct.communiter adnotarunt. Deniq; in allegato cap.cauſam, quæ il 2.qui fil.ſint legit. cauſa poſſeſſoria, quæ ibi temporalis cenſetur, atque ad iudicem laicum pertinere, ad hæreditatem bonorum temporalium,de quibus eo loco agitur,non ad matrimonium, neque ad aliquid, quod ſpirituale ſit,refertur, ſicuti admonuit Couarr. loc.citat.& Menoc.d. remed.15.num.213. conſtatque ex ipſo tex.adiuncta communi interpretatione, atque eleganter inter cæteros comprobat Robert. de Freta Rotæ Anditor inter conſ.Aegid. Bellam.conſ.40. num. 47 vbi etiam iuncto num. præced.ſatis explodit ſententiam dicentium,cauſam ſpiritualem,ſi poſſeſſorio agatur, non eſſe ſpiritualem, ſed temporalem; quæ opinio verè neque communis,neque communior eſt, ſed tantum a pleriſque Recentioribus ſine ratione, & lege inuecta,quorum vnus alium tamquam ouis,vt iam prouerbio fertur, ſecutus eſt. Ad poſtremum denique argumentum, quod ſumebatur ex opinione Bart.& aliorum in l. Titia, ff.ſol. matr. quæ videtur communis, facilè reſpondetur,eam non eſſe omnino certam,neque communem pleriq: enim tenuerunt,etiam in quæſtione meri facti de re ſpirituali nō poſſe iudicem laicum ſaltem poſt tranſmiſſam a iudice Eccleſiaſtico inhibitionē cognoſcere, vt videre eſt inter cæteros apud Proſp.Farinac.lib.1.quæſt.crim.tit.1. queſt.8. num.25. & 135. cum ſeq. Bal.in l. omni nouatione,C.de ſacroſ.Eccleſ.Raph. Fulgoſ.conſ.134.in fine Lap. Gemin.tract. de vſur.& commerc.illic. comment.4. qui eſt ad cap.quamquam,de vſur.Imol. & Roman.d.l.Titia, & ibi etiam Fulgoſ.eundem Imol.in cap. cum ſit, de for.compet.Lap. alleg.55.Andr.Fachin.lib.1.controuerſ.iur. cap.44.per totum. Ambroſ.de Viguat.in tract.de vſur.nu.123. cum ſeqq. Dec. cap. 2.de iudic.num.168. Menoch.ſupr.nu.212. & Couar.in Epitom.de ſponſal.& matrim. 2.part. cap.8. §.12. num.3.& 4.vbi ſatis id tueri videtur, nouiſſimè Azor. lib.7.inſtit. mor. cap.36. quæſt. quinta. Deinde illam opinionem intelligit Rip. dict.cap.2.num. 17.de facto incidenti, quod nemo negauerit. Secundo reſpondetur,poſſeſſionem nō ad merum factum,ſed etiam ad ius pertinere;immo ius quoddam eſſe; definitur enim à Bart. & communiter à Doct. in l.1. ff.de acquiren.poſſeſſ. quod ſit ius inſiſtendi rei non prohibitę poſſideri; quam etiam definitionē inter Canoniſtas approbauit Abb. in cap.litteras, num.octauo, de iuram.calum.Franc. Rip. omnino videndus in rubr. de iud. num. 4. & ſeqq. & Couarr. in relect.reg.poſſeſſor.2. par.in init.num.tertio

de

de reg.iur.in 6.vbi etiam ad id refert Inno.
in c.Epiſcopi,de reb.Eccleſ.non alien.nota
biliter inde aſſerentem , quod delegatus à
Papa ad cognoſcendum de iure alicuius
rei non tantum poterit ius dicere circa il-
lius rei dominium, ſed etiam circa poſſeſ-
ſionem,& ratio manifeſta eſt;neque enim
poteſt iudex declarare , aliquem manute-
nendum eſſe in poſſeſſione , vel eam dan-
dam illi fore,niſi noſcat, ad id eum ius ha-
bere , atque adeo non meri facti eſt poſ-
ſeſſorium,ſed quæſtionem iuris admixtam
habet. Cui accedit,quod pleriq; eorum,
qui pro contraria ſententia recenſentur,ſo
lum dicunt, poſſeſſionem rei ſpiritualis nō
eſſe merè ſpiritualem,ſed quaſi,vt ſupra
diximus ; quo ēt admiſſo adhuc cauſa de-
bet ab Eccleſiaſtico iudice tractari,vt ibid.
ex c.3.de iud.c.tuam , de ord. cog. & alijs
iurib.oſtendimus.Ex omnibus igitur ſupra
dictis liquidò conſtat,eam ſententiam,quā
nos tuemur,fortè communiorem, omnino
verò fore veriorem, pro poſſeſſotio rei ſpi
ritualis , atque adeo etiam decimarum ,
ſaltem cum principaliter intentatur, pror
ſus Eccleſiaſticum iudicem, non autem lai
cum adeundum eſſe.An vero ſaltem,vbi iu
dices Eccleſiaſtici vel nolunt , vel non va-
lent in his cauſis iuſtitiam laicis miniſtra-
re,vel etiam vbi per vim , & iniuriam cen
ſuris opprimuntur, poſſit iudex laicus adi
ri,videndus eſt Ioan.Azor.lib.inſtit.moral.
cap.14. quæſt.2. & 6. vbi optimis rationi-
bus tuetur negatiuam ſententiam , & con-
traria ſatis diluit.

Quarta Concluſio . Quoties ius deci-
mas percipiendi ad laicos ſpectat ex feu-
15 do,vel priuilegio, † iudex competens tam
conueniendo, quam excipiendo erit iuxta
quorundam opinionem ſolus laicus ; ita
in his terminis tenere videtur Rebuf. dict.
tract.de decim.quæſt.10.num.39.ſed tenet
apertè Couar.pract.q.c.35. nu.2. verſ.ter-
tio,quoties decimæ,quem ſequitur Io.Gut
tier.pract.q.lib.1.q.14.nu.4.& 5.dicens,ad
eum iudicem huius cauſæ cognitionem
pertinere priuatiuè, eamque conſuetudi-
nem in Hiſpania eſſe,aſſerunt Petr.Bellug.
in ſpecul.Princ. rub.13. quæ eſt de decim.
§.reſtat; in Gallia verò Lugdunen. in con-
ſuet. Pariſ.titul.1. rubric. & §.46. quæſt.4.
Io.Rupel.lib.primo, Foren. inſtit.cap.25.
Caſſan.in conſuet.Burgun. rubr. des iuſti-
ces,§.6.nu.350.& Rebuf.d.num. 39. vbi e-
tiam ex aliorum auctoritate atteſtatur,
quod ex priuilegio quodam conceſſo Phi-
lippo Regi Franciæ, quod Philippinam vo
cant , iudices laici de decimis feudalibus
cognoſcunt , & , ſi laici inquietantur corā
iudicibus Eccleſiaſticis ſuper huiuſmodi
decimis ſic infeudatis ante Concilium La-
teranenſe,ſolent impetrare litteras a Rege
ad inhibendum iudicibus Eccleſiaſticis ,
ne de his cognoſcant,cauſaſque ad iudices
ſeculares remittant , quibus per Regem
mandatur,vt faciant laicos vti, & gaudere
dicto priuilegio,& iure tenendi,portandi,
colligendi , & poſſidendi huiuſmodi deci-
mas in vim prædicti priuilegij;de quo(ſub
dit Rebuf.)meminit Benedic. in c. Raynu-
tius,verb.abſq;liberis,il 2. qui eſt de ſubſt.
fideic.nu.45.de teſtam.verum nihil eo loci
aut nu. ſeqq. agit Bened. de huiuſmodi pri
uilegio,aut conſuetudine,ſed de alio,de
quo nos ſup.concl.2.in fine diximus.Ratio
huius opinionis eſſe poteſt , quia tunc vt
plurimum perſona laica eſt , ipſumque ius
percipiendi decimas huiuſmodi perſonis
competens de feudo , vel priuilegio tem-
porale eſſe videtur, non autem ſpirituale ,
& habere tantum fructuum commodita-
tem iuxta notata per Doct.in cap. ad hæc,
& c.quamuis,de decim. Rebuf.d. q.10.nu.
34.& nos ſup.c.5.q.3.concl.1.Anaſtaſ. ve-
ro Germon. hanc quæſtionem aliter deter
minauit in d.lib.3.de ſacror.immun.c.19.n.
90.putat enim ex aliorum quoq;ſententia,
quos ad id adducit, poſſe quidem iudicem
laicum cognoſcere,non tamen ob id ea co
gnitione priuatum eſſe iudicem eccleſiaſti
cum,niſi in priuilegio,quo Summus Ponti
fex decimas laicis , earumq; cognitionem
ſecularibus, iudicibus conceſſit, appareat,
quod eam cognitionem ſibi , iudicibuſque
Eccleſiaſticis ademerit , argum.c.ex parte
tua,de Capel.Monach.cui etiam conſonat
c.nonnulli,de reſcrip.& c.eam te,de æt.&
qual.& quidem in hac ipſa opinione, ſi re
ctè perpendatur , eſt ipſe quoque Rebuff.
dict.num. 39. vt nimirum, ſecluſo priuile-
gio , aut conſuetudine poſſit quidem lai-
cus iudex de his decimis,quæ laicis infeu-
datę ſunt ante Concilium Lateranenſem
vel per priuilegium Pontificium eidem cō
ceſſæ,

ceſſæ, cognoſcere; ab hac tamen cognitione Eccleſiaſticus iudex non excludatur: quare ſolus Conar. in priori eſt opinione. Alij vero, vt Azor. lib.7. inſt. mor. cap. 26. q. 3. exiſtimarunt ſolum iudicem eccleſiaſticum de huiuſmodi decimis infeudatis, vel etiam ex mero priuilegio Summi Pontificis laico alicui conceſſis cognoſcere poſſe; quoniam feudum ipſum adhuc ex iure decimarum oritur, quod eſt eccleſiaſticũ; neque priuilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem cauſæ, niſi id exprimatur. Idem quoque licet inter ſolos laicos vertatur cõtrouerſia, docet Rip. in repet. cap. decernimus, nu. vlt. de iudic. poſt Cald. conſ. 349. ſeu 19. ſub rub. de iud. & for. comp. & Io. And. in reg. ea, quæ, q. 5. de reg. iur. in 6. vbi agatur de iure ipſo decimarum, quia eſt ſpirituale, ſecus vero, ſi de fructibus, cum ſint quid temporale, ideoque laicus iudex poterit cognoſcere arg. cap. veſtra de locat. cum ſim. debit. autem Azor. d. quæſt. 3. in fin. quod, ſi decima ſit auctoritate Papæ in laicos Principes tranſlata contractu permutationis, qui eã re alia maiori, vel æquali compenſant tunc cauſa hæc decimalis tractari poteſt coram iudice laico, cum tunc decima effecta ſit Principis, & Eccleſia retineat ius ſuum in re accepta in permutationem, & in locum decimæ ſubrogata.

Nobis autem totam hanc rem diligentius conſiderantibus aliter, & quidem latiùs diſtinguendum videtur; quod aut agitur de iure decimandi ex priuilegio, vel in feudum Eccleſijs, perſoniſue Eccleſiaſticis expreſſim conceſſo, vel etiam laicis; aut de huiuſmodi iure ab ijſdem ſiue Eccleſijs perſoniſue Eccleſiaſticis, ſiue laicis per immemorabilem præſcriptionem acquiſito, iuncta ſaltem fama priuilegij, vel feudi, iuxta ea, quæ adduximus ſup quæſt. 3. nu. 74. quæſt. 6 & 5. concl. 6. aut etiam de iure decimandi ab aliqua eccleſia contra aliam eccleſiam ſimpliciter præſcripto per ea, quę diximus ſupr. d. quęſt. 5. concluſ. 3. Et quidem ſi quæratur de iure decimandi conceſſo eccleſijs ipſis ex priuilegio Summi Pontificis, aut etiam Epiſcopi ex aliqua iuſta cauſa, iuxta text. in cap. plures, cap. ſtatuimus, & c. fin. vbi Gloſ. 16. quæſt. prima, manifeſtiſſimum eſt, tunc de iure omnino ſpirituali perſonis eius rei iure communi capacibus conceſſo agi, atque adeo cauſam omnino coram eccleſiaſtico iure tractandam eſſe, per ea, quę adduximus ſupr. concl. 1. cum ijs tamen moderationibus, de quibus in 2. & 5. quæ mox ſequitur, concluſ. Si vero huiuſmodi priuilegium conceſſum ſit à Summo Pontifice perſonis quidem eccleſiaſticis, non tamen ratione eccleſiarum, puta quia Abbas, Canonicus, &c. ſed ratione familiæ, puta quia clericus ex tali familia, in cuius quidem familiæ clericis, eccleſiaſticiſque perſonis, non autem laicis, velit Summus Pontifex continuari, in eoſque perpetuo transfundi ius hoc decimandi in tali territorio; tunc quidem licet probabile mihi ſit, huiuſmodi perſonas eccleſiaſticas, (circumſcripto tamen perſonali priuilegio, de quo dicemus infr. concl. 6.) quoad hoc tamquam laicas cenſendas eſſe, per ea, quæ in ſimili nimirũ in materia iuriſpatronatus, (quod & ipſum ius ſpirituale, ſeu quaſi ſpirituale eſt, cap. quanto de iudic. cap. 1. tot. ferè tit. de iurepatron. cum ſimil) tradiderunt inter alios Fel. in tract. quand. litt. Apoſtol. noc. patron. colum. quarta ampl. quinta, & Cæſ. Lamber. in tractat. de iure patronat. lib. primo, part. prima, quęſtione prima, artic. quinto, num. octauo, & par. ſecunda, quæſt. prima, articul. decimo, num. ſeptimo, & artic. decimotertio, nu. primo, cum ſeqq. dum oſtendunt, ius patronatus clericis competens, aut ijſdem etiam acquiſitum aliunde, quam ratione eccleſiæ tamquam laicum non eccleſiaſticum iudicandum eſſe, ipſoſque clericos eo caſu, tamquam patronos laicos, non autem eccleſiaſticos cenſendos eſſe. Tamen probabilius eſt, in hac ſpecie, de qua agimus, ius decimandi competens clericis ex priuilegio etiam ex iure proprio, hoc eſt familiæ, non autem ratione Eccleſiæ, omnino ſpirituale eſſe ob eam rationem, quod ſoli laici habentur, ſuntque incapaces huius iuris ſpiritualis, idque præcipuum eſt quod conſideratur à Pontificibus, & interpretibus in cap. decimas, 16. quæſt. ſeptima cap. quamuis, cap. ad hæc, & cap. prohibemus, de decim. cap. cauſam, quæ de præſcript. cum alijs adductis ſupr. cap. quinto, quęſt. tertia, in princip. qua ratione dicuntur

tur etiam clerici,& ſunt propriè , & verè ex ſui natura capaces iuris ſpiritualis præſentandi , idque etiam ſi conſiderentur iure proprio,& non ratione Eccleſiæ,vt cōſtat ex adductis per Lambertin.dict.2.par. quæſt.prima , artic.decimotertio.num.ſecundo , notabiliter inde concludentem , poſt alios , quod , ſi iuſpatronatus transferatur in clericum , vt in perſonam priuatam , & iure proprio , tunc bene requiritur conſenſus Epiſcopi , & non ſui reſpectu. quia capax eſt iuriſpatronatus,ſed reſpectu hæredum ; laicus vero ex ſui natura eſt incapax iuris patronatus , ſicut , & ceterorum iurium ſpiritualium,vt latè probat idem Lambert. dict. ſecunda parte , quæſt.quarta , artic.ſecundo num. quinto, & quæſt.ſeptima, artic. ſecundo,eiſque competit ex gratia , cap.tertio, de iurepatronat. cum ſuis concord. cum igitur ius decimandi manet penes perſonas ſui natura capaces, licet iure proprio, & omnino dicendum erit, ſpirituale eſſe , atque adeo eius cauſam coram iudice eccleſiaſtico regulariter tractandam eſſe iuxta text. in c. 2.de iudic.cap.tuam , de ordin. cognit. & alia ſup.adducta . Maior difficultas eſt,vbi ius hoc decimandi in laicum translatum ſit per Apoſtolicum priuilegium . Et quidem ſi verum eſt , per huiuſmodi priuilegium laicos alioqui incapaces fieri capaces huius iuris decimandi , prout de iurepatronatus loquitur inter alios Lambert. tum alibi ſæpe,tum dict.quæſt. ſeptima , artic.ſecundo & de alijs iuribus ſpiritualibus tradunt Doct.in cap.Adrianus 63.diſtinct.& capit. benè quidem , quod eſt 1. 96. diſtinct. in ſpecie verò de iure decimandi tradiderunt Doctor. per nos relati ſupr.cap.quinto, quæſt.tertia, concl.tertia & quæſt.quinta,concluſ.ſexta quibus nunc addo Nicol. Intriliol. apertiùs loquentem in tractat.de feud.quæſt.44.num. decimoquarto , vbi poſt Cardin.in Clem.2.quæſt. quarta , de decim. Soc.iun.conſ.115.num. 38.volum. ſecundo, & Bertach.in Repert. verb.decimæ , num.71.diſertè aſſerit , ipſum ius ſpirituale decimarum laico concedi poſſe ex priuilegio per Summum Pontificem : ſi unquam verum id eſt, prout valde probabiliter ſuſtineri poteſt per ſupradicta ; tunc , cum adhuc de iure ſpirituali agatur , ſuccedit regula mox tradita, vt cauſa coram Eccleſiaſtico iudice tractetur niſi ius hoc decimandi Summi Pontificis auctoritate translatum ſit in laicos contractu quodam permutationis , quia laici decimam illam re alia vel maioris , vel æqualis æſtimationis compenſarint ; tunc enim cauſa de decima , quæ laico illi debetur,coram ciuili magiſtratu poterit tractari , quoniam ſpiritualis amplius non eſt , ex eo, quod Eccleſia ius integrum retinet in alia re,cum qua decimam permutauit , ita Io.Azor.lib.7.inſtit.mor.cap.36.quæſt. tertia, in fine . Sequitur nunc, vt de cognitione feudi decimarum, ſeu iuris decimandi in feudum conceſſi dicamus . Qua in re duo breuiter præmittenda ſunt; alterum decimas propriè in feudum concedi , vt ſatis conſtat tum ex cap.cum Apoſtolica , de his, quæ fi.a prælat.ſin.conſ. Capit. & cap ſecundo , §.ſanè cum ibi notat.de decim.in 6.tum quia decimæ iuriſdictioni æquiparantur , vt poſt Bertach dict. verb.decimæ , num.ſecundo , & Bald.in cap.primo, §.præterea Ducatus num.quarto,de prohib.feud.alien.per Frideric. docet Intriliol.dict.quæſt.44. num. vigeſimoquinto , iuriſdictio autem propriè conceditur in feudum , immo in dubio præſumitur feudalis ſaltem vbi ab Eccleſia conceſſa ſit, vt poſt Menoch.tractat.de præſumpt.lib.tertio , præſumpt.91. num.49. & ſeq. & alios tradit Intriliol.dict.tractat.de feud. quæſt. 43. num. 78. & ſeq. Alterum , quod , vbi etiam impropriè feudum ſit, adhuc quoad cauſæ cognitionem proprio feudo æquiparabitur , per ea , quæ in ſpecie de cognitione cauſæ feudalis ſcriptum reliquit Ludolph.Schrader.in tractat.de feud.parte decima ſect.1.ampl.23.ſeu nu. 97. & ſect. 5.ampl.8.ſeu num. 29. Quibus præmiſſis , duo ſimiliter in hac difficultate ſtatuenda ſunt . Primum quidem , quod ſi cauſa hæc ſeu controuerſia feudalis iuris decimandi quod ab Eccleſia legitimè alteri ſiue Eccleſiæ , ſiue perſonæ Eccleſiaſticæ iure proprio , ſeu familiæ , ſiue etiam perſonæ laicæ hereditario iure legitimè in feudum conceſſum fuerit , vertatur inter duos vaſallos vtroque contendente, hoc ius ſibi ex feudo competere , tunc iudex eſt ipſa Eccleſia , quæ in feudum conceſſit, cuiuſque

Præ-

Prælatus, vel ſucceſſor. Probatur id expreſsè ex tex.in cap.cæterum, de iudic.c. ex tranſmiſſa,& cap.verum, de for. competent.vbi habetur, Dominum feudi cognoſcere de controuerſia orta inter vaſſallos. idem etiam habetur in cap.1.§.præterea, ſi inter,de prohib. feud. alien. per Frider.hancq; regulam latius inter alios firmat Ludolf.Schrader.dict.ſect.1.nu.primo vbi vſque ad num.108.eam ampliat 59.modis iuxta iuris communis diſpoſitionem; ſect. vero 2.num. primo vſque ad 62. eandemmet concluſionem 10.modis limitat; num.autem 63.& duob.ſeqq.eas limitationes multipliciter declarat. Denique ſect. 3.num.primo, vſque ad 170.& ſect.quarta num.primo, vſque ad 93. nonnullas quæſtiones circa illammet concluſionem plenè examinat, ad quem auctorem ideo remiſiſſe candidum lectorem pro ijs omnibus ſufficiat, vt quæ ad rem, de qua agimus, faciunt,cæteris omiſſis,vbi dubitatio occurrerit, ſeligat, ſicque nos illa in hunc locum afferendi onere, curaque liberet, qui vti ſemper membrans ægrè,vbi neceſſitas non vrgeat, implemus,ita in hoc tractatu breuitati quantum fieri poteſt ſummopere ſtudemus. Alterum igitur hac in re ſtatuendum illud eſt, quod, ſi quæſtio huiuſmodi iuris decimandi in feudum conceſſi vertatur inter dominum,& vaſallum, hoc eſt, inter Eccleſiam, quæ conceſſit,& eum,cui tale ius in feudum conceſſum eſt, eius cognitio ad Pares Curiæ pertinebit. ratio eſt,quia lis, ſeu controuerſia ratione feudi inter dominium,& vaſallum mota, ad cognitionem Parium Curię pertinet, vt eſt tex.in d.cap.primo,§.præterea,ſi inter,de prohibit.feud.alien. per Frider.cap. primo, de controuerſ. feud.ap.a Par. termin.cap.primo. de controuerſ.inter vaſal. & Epiſc.alijſque in loc.iur.feud. quæ ad id allegat innumeros ferè Doct. ad idem adducens Schrader.dict.tractat.de feud.par. 10.ſect.5.nu.primo, idque procedit,etiam ſi Pares laici ſint, alter verò ex litigatoribus,ſiue dominus,ſiue vaſallus clericus ſit, vt ex communiori pluribus relatis reſolluunt Proſp. Farinac. lib. 1. quæſt. crimin. quæſt.octaua, num.22. Socin. in capit. ex tranſmiſſa, limit.5.de for. comp. Iul. Clar. §.feudum.quæſt.99.verſic.ſed quid ſi dominus,& Schrader.dict. ſect.5. num.2. cuius rei ea ratio eſt, quod ius feudorum locum habet etiam in Eccleſijs Eccleſiaſticiſque perſonis, prout ex magis communi reſoluit Schrader.dict.tractat.de feud.part.prima,quęſt. tertia, nu.primo, & ex communi poſt alios tradit Clar. dict. §. feudum, quæſt.tertia,in fi. idemque ſeruandum eſt in feudo Eccleſiaſtico, quod in ſeculari, niſi contrarium iure canonico diſpoſitum reperiatur, vt latè docet Schrader.d.tract. de feud.par.octaua, cap. ſecundo, num. 10.& 11. Quamuis autem hæc concluſio, quam nunc firmauimus, & pluribus ampliari, ac limitari poſſit: tamen quia id ad ſaturitatem facit inter cæteros Schrader. dict.ſect. 5.a num.2.vſque ad fin.& ſect.6. per totam, ideo,his omiſſis,pro quibus ad eum auctorem remiſiſſe ſtudioſum lectorem ſufficiat, duo tantum pro huius ſecun di membri diſtinctionis in principio poſitę Coronide adnotanda ſunt. Alterum, Pares Curiæ, quod ad hanc rem attinet, dici, & eſſe vaſallos immediatos eiuſdem domini in eadem curia, in qua feudum controuerſum ſitum eſt, ab eodem domino feuda tenentes,& ad fungendū munere iudicandi habiles, ſiue capaces, vt pluribus adſtruit, declarat, & comprobat inter alios Schrader.d.par 10. de feud. ſect.7.à num.primo, vſque ad 100. Alterum vero, quod, ſi quando feudalis controuerſia inter dominum, & vaſallum non per Pares Curiæ, ſed per Iudicem ordinarium terminanda eſt, quos caſus colligere licet ex Schrader. (vt vnum pro multis allegem) dict.par.10.ſect.5.& 6. aut etiam huiuſmodi feudalis controuerſiæ, quæ inter duos vaſallos verſatur, cognitio ad eundem iudicem ordinarium pertineat, vt in caſibus, quos facilè quis eliciet ex Schrader. dict. part.10. ſect. 2. num. primo, vſque ad 65. his inquam in caſibus probabilius puto,iudicem hunc ordinarium competentem fore,vel ſolam, vel ipſum etiam iudicem Eccleſiaſticum. Nam vel hoc ius decimandi tranſlatum fuit in laicos per feudum ante Concilium Lateranenſe conceſſum:& tūc cum ſaltem tacitè ex poſt fuerit huiuſmodi conceſſio iure confirmata, & approbata in cap.cum Apoſtolica,de his, quæ fi.à Prælat.ſin.conſ.Cap.cap.tua,il 1.in fi. de decim.

decim.& c.1.§.ſane,eod.tit.in 6. videntur laici effecti capaces huius iuris ſpiritualis,atq; adeo idem dicendum eſſet, quod in priuilegio Apoſtolico ſupr. hac ipſa concl.circa princip.diximus. vel conceſsũ fuit poſt illud Concilium; & tunc ſi quidẽ expreſſim ad illam conceſſionem Apoſtolica confirmatio acceſſit, idem multo magis dicendum erit; quod ſi conceſſio illa ab Apoſtolica Sede confirmata non fuerit,nulla prorſus,& irrita erit, vt patet ex d.c.1.§.ſanè,& d.c.cum Apoſtolica, necnon ex c.ad hæc,c.quamuis, & c.prohibemus,de decim.atque adeo fruſtra tũc quæritur,coram quo iudice cauſa tractanda ſit,niſi vt nulla per iudicem Eccleſiaſticum declaretur, cum tunc ius ipſum tali conceſſioni expreſsè reſiſtat, ac refragetur,atq;adeo laicus nullum in eo iure ius etiam probabiliter prætendere poſſit, ex quo laicus iudex pro eius rei cognitione adeundus ſit,arg.tex.in cap.ſi clericus laicum,cum ibi not.de for.comp.

Quod ſi quis dicere voluerit, per conceſſionem Apoſtolicam, aut etiam feudalem de huiuſmodi iure decimandi laico factam ius hoc, quod prius ſpirituale erat, fieri per mutationem perſonæ temporale, eaq;ratione,& non alia dici laicos fieri capaces iuris ſpiritualis: tunc, licet gratis id dicatur,adhuc ſaltem locum habebit ſententia illa Germon.de qua ſupra initio huius concl.tum per rationes ab eo adductas,ibiq;relatas, tum per ea quoque quæ inf.in ſeq.concl.latius adducemus,vt nimirum vterq;iudex,tã laicus,quã Eccleſiaſticus tunc competens ſit,cum in vtroque hoc caſu de iure,ſi non ſpirituali,ſaltem Eccleſiaſtico agatur;neq;Summum Pontificem, aut Eccleſiam ius decimandi laicis concedens eiuſdem iuris cognitionem alias ſibi de iure competentem, niſi id aliter appareat,a ſe in dubio abdicare voluiſſe cenſendum ſit.

Reliquum nunc eſt tertium, & poſtremum membrum diſtinctionis ſupra poſitæ in initio huius concluſionis,quando nimirum ius ipſum decimandi ex præſcriptione quæſitum eſt.Qua in re illud aſſerimus, quod,ſi quidem ius hoc Eccleſijs, aut etiã perſonis Eccleſiaſticis iure proprio, ſeu familiæ quæſitum ſit, idem abſque vlla difficultate ſtatuendum eſt, quòd ſupra de priuilegio docuimus, Eccleſia enim perſonaq; Eccleſiaſtica natura ſua capax eſt huius iuris decimandi,quod in ijs omnino ſpirituale cenſendum eſt,vt ibid.oſtẽdimus, quodſi etiã laicus ipſe huiuſmodi ius præſcriptione quæſierit, cum ad huius præſcriptionis validitatem,&, vt ita dicã, legitimationem requiratur ſaltem fama feudi, vel priuilegij,vt ſup.cap.5.quæſt.3. concluſ.2.circa medium, & quæſt.5.concluſ.6.docuimus, atque adeo de præſumpto feudo,ſeu priuilegio agatur, idem dicendum erit, quod ſup. de vero feudo, ac priuilegio diximus, cum eandem vtrique vim tribuant communiter Doctor. vt ex ibid.per nos adductis ſatis conſtat Neque his omnibus obſtabunt,quæ ſup.initio huius concluſionis pro Couar. ſententia adduximus:verius enim,& probabilius dicetur,ius decimandi competens etiam laicis ex legitimo aliquo titulo ſpirituale eſſe, non autem merè temporale. quod autem ibid.obijciebatur ex not. per nos ſup. d.c. 5.quæſt.3.concl.1.necnon Rebuf.tract.de decim.procedit, intelligendumq; eſt, vbi non ipſum ius decimandi, ſed decimarum tantum commoditas,& fructus in aliquem tempus transferuntur.

Ex hac vero concluſione ſic declarata
16 notabiliter infertur, † an valeant ſtatuta laicorum circa ius decimandi reſidens penes Eccleſias, perſonaſue Eccleſiaſticas, aut etiam laicos iure communi,ex conſuetudine,priuilegio, feudo, aut præſcriptione.dicendum enim eſt,quod vbi ius decimandi aliquo modo tangat ipſas Eccleſias Eccleſiaſticaſque perſonas,earumue bona & iura, ſtatutum laicorum circa illud ius editum nullas vires habebit,quaſi falx in alienam meſſem mittatur, vt cum Rebuff. loquar in tractat. de decim. quæſt.decima num.14.& Germon.d.cap.19. num.95. & ſeq.qui hoc ipſum adſtruunt poſt Aegid. Bellamer.conſ.40.colum.decima, ſeutitq; Azor.dict.lib.7.cap.37.quæſt.3. & cap.36. quæſt.3.4.& 7. quod & probari facilè poteſt; tum ex cap. quæ in Eccleſiarum, & cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.cum ibi not.vbi generale ſtatutum laicorum non ligat Eccleſias, Eccleſiaſticaſq; perſonas,aut earum bona in præiudicium,

F nec

nec ſpeciale, etiamſi earum commodum, & fauorem concernat; tum maximè ex Conc. Later. in c. fi. de reb. Eccl. alien. vel non, vbi ſtatutum laicorum de rebus Eccleſiaſticis, & maximè ſpiritualibus vel quaſi, non cõſtitutio, ſed deſtitutio, ac deſtructio, iuriſdictionumq; vſurpatio vocatur. Tum deniq; quia nequit laicus de his iudicare, ergo nec ſtatuere: idem enim eſt forus ſtatuendi, & iudicandi. Innoc. rubr. de conſuet. cum alijs ad id adductis a Dec. d. c. Eccleſia S. Mariæ, n. 6. & Apoſtill. ibid. Quòd ſi huiuſmodi ſtatutum dumtaxat de laicis loquatur, eorumq; iure decimandi, quatenus ſolummodo eorumdem intereſſe concernit; tunc non video, cur defendi non poſſit, per d. iura à contrario ſenſu, quòd in iure validiſſimũ eſt, & ea, quæ tum alibi paſſim Doctores adnotarunt, præſertim Dec. in d. c. quæ in Eccleſiarum, num. 20. & ibi Add. qui etiã alios ad id allegant: cuiuſmodi nõnulla ſtatuta habemus in hac Ciuitate Mediolani, quæ quidem ea dumtaxat ratione ſuſtineri poterunt.

17 Quinta Concluſio. Laicus † conductor decimarum, vbi non adſit contraria fori præſcriptio, ſeu conſuetudo (prout eſt in hac Ciuitate, & Diœceſi Mediolanen.) poteſt conueniri coram iudice laico. ita in ſpecie tradit Rebuf. d. tract. de decim. q̃ſt. 10. nu. 4. & 38. poſt Gemin. in cap. vlt. in fi. de for. compet. in 6. Fel. in c. cauſam, quæ, in fin. de præſcript. & Gomes in cap. ſi annum, nu. 15. de iudic. in 6. immo aliqui voluerunt, quòd omnino debet, ſecluſa tali conſuetudine, huiuſmodi laicus conductor decimarum coram ſeculari iudice conueniri. ita Couar. d. c. 35. pract. queſt. n. 2. verſ. quintò, non video, vbi huius ſuę ſententiæ illam ferè rationem affert; quia, ſecluſa tali conſuetudine, regulariter debet laicus a clerico conueniri coram iudice laico, vt eſt tex. ſingularis, qui ad id quotidie allegatur, in c. ſi clericus laicum, de for. compet. maximè, vbi non conſtat, rem illam eſſe Eccleſiaſticam, vt ibi pleriq; Doctores tradunt: at verò in hac ſpecie non agitur de iure decimarum, nec de decimis ſoluendis ab his, qui tenentur eas ſoluere, vt ſatis conſtat ex tex. cum ibi notat. per Gloſ. & Doct. in cap. veſtra, de locat. ſed de ſoluendo pretio, ſeu menſuris, quibus conductę fuerunt decimæ alicuius Parochiæ, & iam a colonis, & a quibuſcunq: prædiorum dominis ſolutæ, Couar. idem quoq; cum tenet Guttier. pract. q. lib. 3. quæſt. 26. nu. 10. & quæſt. 27. n. 5. niſi vel conſuetudo adſit, vel iuramentum, ſubmiſſio cenſuris, & Eccleſiaſtica iuriſdictioni. Contrariam tamen ſententiam præter ſup. citatos Doct. tenet etiam Germon. d. cap. 19. n. 97. quòd nimirum non ſolùm iudex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus in hac cauſa cognoſcere poſſit; quàmuis enim, inquit Germon. quæſtio facti ſit, hoc tamen factum ex iure oritur decimarum, cuius cognitionem ad iudices Eccleſiaſticos ſpectare in manifeſto eſt, qui propterea non redduntur incapaces cognitionis illius facti, quod ex iure ad ipſos ſpectante prouenit. Immo, quòd cauſa hæc ſolùm coram Eccleſiaſtico tractanda ſit, quia ortum habet ex iure decimarum, quod ius Eccleſiaſticũ, ac ſpirituale eſt, non autẽ ciuile, & profanũ, nouiſſimè voluit Io. Azor. li. 7. Inſtit. Moral. c. 36. quæſt. 6. pro quo etiã facit ea præcipuè ratio, quia pretium rei in locum ipſius rei ſubrogatur: quare ſicut ſpiritualis, & Eccleſiaſtici iudicis eſt præcipere, vt decimæ ſoluantur, ſic etiam illarum pretium, ſubrogatum enim ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur iur. vulgar. quòd autem pretium regulariter ſuccedat loco rei, conſtat ex l. qui a debitore in fi. vbi Gloſ. ff. quæ in fraud. credit l. Iulianus, in princ. ff. de rei vendic. & l. factum, ff. de reg. iur. l. ſi & rem, ff. de petit. hæred. cum ſuis concord. ibid. per Gloſ. & Doct. alleg. Atq; hęc quidem ſententia, quàm illa Couar. & ſequacium, mihi quoq; probabilior, ac verior videtur; tum ob rationem Germon. & Moder. mox allatam; tum quòd in illa quæſtione decimarũ, quę etiam merum factum cõtinet, iudex quoq; Eccleſiaſticus competens eſt ex communi ſententia, quam refert, & ſequitur Germon. d. cap. 19. num. 99. ipſeq; Couar. d. cap. 35. num. 2. in princip. & nos ſup. concl. 2. tum quia Gloſ. cuius maxima omnium iudicio per ſe auctoritas eſt, a nemine, quem viderim, reprobata, in cap. iudicatum, verb. inter eos, 89. diſt. & in ſumma, 11. quæſt. 1. docet per tex. in d. cap. iudicatum, qui ſanè manifeſtus

ſtus eſt,Eccleſiam poſſe conuenire ruſti-
cos ſuos coram iudice Eccleſiaſtico; &
ipſemet Guttier.d.quæſt.26.num. 11.fate-
tur, conductorem ipſum decimarum poſ-
ſe,ac debere coram Eccleſiaſtico conueni
re vi ceſſionis eos, qui decimas Rectori
ſoluere deberent.Denique Innoc.d.cap.ſi
clericus laicum,quem ibi ſequitur Card.
Zabarell.circa medium,Butr.num.9. ad ſi.
melius Abb. num. 12. & cõmuniter Doct.
vt fatetur Fel.ibid.num.4.docet, laicum
reum conueniri poſſe coram Eccleſiaſtico
iudice ex locato,legato,aliaq;ſimili actio-
ne perſonali,quæ aliquo modo concernat
rem ipſam Eccleſiaſticam, vbi ſaltem per
laicum probabiliter non negetur, rem
illam eſſe Eccleſiæ,neque enim ſimplex ne
gatio ſufficit, facitue rem dubiam in hoc
propoſito,ſed debet eſſe veriſimilis, & cũ
probabili ratione, vt ibid.omnes Doctor.
adnotarunt,necnon Ang.& Imol. in l.1.in
princ.ff.ſi cui plus, quam per leg. Falc.per
illum tex.iuncto tex. allegato ibi in Gloſ.
ratioque huius concluſionis illa affertur,
quoniam tunc non eſt mera actio perſona
lis,ſed concurrit cum reali,atq; adeo pro-
pter concurſum realis trahitur ad eius na-
turam, iuxta l.per fundum §. ſi tu ex par-
te,vbi Dyn.Bart.& alij,ff.ad leg.falcid. Ex
quibus facile ſoluuntur,quę ſup.initio con
cluſ.pro Couar.ſententia allata fuerunt:pa
tet enim, quis ſit verus intellectus illius
tex.cap.ſi clericus laicum,atque adeo, li-
cet de re ſpirituali propriè non agatur, ta
men de conſequente ad rem ſpiritualem,
& omnino de iure Eccleſiæ ad cuius proſe
cutionem competit actio non merè perſo
nalis,ſed mixta,ſeu quæ cum reali concur
rit:quare nil nimirum ſi iudex quoq;Eccle
ſiaſticus audiri poſſit.

Sexta Concluſio. Licèt amplecti quis
vellet primam opinionem ex ijs,quas ſup.
in 3.concl.huius quæſt.in initio retulimus
quod tamen nos ei nequaquam permitti-
mus:nihilominus ea opinio nulla ratione
18 procedere,admittiue poteſt, † vbi res ſo-
lum inter clericos agatur, aut reus ipſe ſo
lus clericus eſt; debet enim tunc cauſa
decimarum,etiam poſſeſſoria,aliaue quæ-
libet,ſiue ſpiritualis,ſiue Eccleſiaſtica,ſiue
merè temporalis, & profana coram Ec-
cleſiaſtico iudice tractari. ita in ſpecie
in quauis cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis
docent inter alios Nauar.in cap.cum con
tingat,remed.1.de reſcript. Couar.d.cap.
35.pract.quæſt.nu.1.in fin, & Menoch.ſa-
tis id comprobans, de retinen. poſſeſſ.re-
med.3.nu.346.347.& 349. cum trib. ſeqq.
& de recuper.poſſeſſ.remed.15.num.232.
233.& 234.Ratio vero tam quoad poſſeſ-
ſorium rei ſpiritualis, quam quoad alias
quacunque cauſas,etiam profanas,illa, &
quidem manifeſta eſt quoniam vtroq; iure
tam ciuili, quam canonico clericus reus
19 † conueniendus eſt dumtaxat coram iudi
ce Eccleſiaſtico,c.qualiter, de iud.c.2.&
c.ſi diligenti,de for.compet.& c. placuit,
11. q.1. Authen.ſtatuimus,vbi Doct.C.de
Epiſc.& cler.cum ſimil.quod et late proſe
quitur idem Cou.in d.pract.q.cap.31.ferè
per tot. vulgataq; & generalis iuris regu-
la eſt,quod actor ſequi debet forum rei,
d.cap.ſi clericus laicum,& c. cum ſit ge-
nerale,de for.comp.l.quia etiam, in prin.
ff de alie.iud.mut.ca.fact.& l.iuris ordinẽ
C.de iuriſd. omn. iud. cum ſuis concord.

Quid ſi feratur ſententia à iudice laico
in cauſa decimarum inter perſonas Ec
cleſiaſticas an huiuſmodi ſentẽtia aliquid
probet,& Rota in Mediolanen. decimarũ
de Variſio 30.Martij 1615. coram Piroua-
no tenuit huiuſmodi ſententiam, ſi produ
catur coram iudice Eccleſiaſtico facere fi-
dem per C.fin.de except.in 6.Ang.in auth.
de Sacroſ.Epiſ.§.ſi vero in fi.Abb.in c.at ſi
Clerici nu.12.de iud.Fel.in c.cauſam quæ
nu.4.de teſtib. Cappell. Toloſ. deciſ.199.
ſaltem quoad indicandum factum reſpe-
ctu Tertij Bart.in l.2.nu.22.C.de eden.Co
uar.pract.quæſt.c.20.nu.9.Menoch. lib.6.
præſ. 18.n.6.Seraph.dec.1047.nu.4.

Septima Cõcluſio Cauſa decimalis, vbi
20 de iure ipſo decimarum agitur † non po-
teſt in laicum tanquã in arbitrium cõpro-
mitti.ita poſt Cardin. conſ. 94. tenet inter
alios Camil.Borel in ſuo trac.de compro-
miſſ.§.2. Gloſ.1. nu.334. pro quo eſt text.
apertus in c.contingit,de arbitr. vbi Doct.
Immo in nullũ abſolutè fieri poſſe huiuſ-
21 modi † compromiſſum,voluit,ſed malè,vt
patet ex mox dicẽdis, Bor.ibid. poſt Iaſfr.
Oria.in tra.de arbit.§.cõpromiſſũ. Ratio
vero concluſionis illa eſt, quia ſpiritualia

22 † in laicum compromitti non poſſunt, d.
c.contingit,vbi Abb.& cæteri,de arbit. &
in c.decernimus,& c.quanto, de iudic.vbi
laicis omnino prohibetur Eccleſiaſtica
tractare negotia, & de cauſa etiam quaſi
ſpirituali,ſeu annexa ſpirituali cognoſce-
re. Poterit tamen fortaſſe huiuſmodi cau-
23 ſa de iure decimarum † in laicum ſimul
& clericum,ſeu duos laicos, & clericum
ſeu duos laicos,& clericum compromitti,
accedente Superioris auctoritate, prout
generaliter de cauſis ſpiritualibus eſt tex.
apertus in c.per tuas, in fin. vbi Gloſ.in
verb.auctoritate, de arbitr.alia Gloſ.in d.
c.contingit,verb.ſpiritualibus, eod.tit.lu-
sèque oſtendit idem Borell.d.Gloſ.1.num.
79. & trib. ſeqq. quamuis in ſpecie cauſæ
decimalis,vt nequeat in laicum ſimul, &
clericum compromitti, doceat Azor part.
1.inſtit.moral.lib.7.cap.36. quæſt.1.in fin.
per tex.d.c.contingit,de arbitr. qui tamen
cum generaliter ſolum dicat, cauſas ſpiri-
tuales non poſſe in laicum compromitti
debet intelligi iuxta tex.ſeq.d.c.per tuas,
volentem, ſpiritualia poſſe auctoritate
Superioris in clericum,& duos quoque
laicos compromitti, vt iura iuribus con-
cordentur,iuxta c.cum expediat,de elect.
in 6.cum ſimil. Illud ſanè omnino certum
eſt,in clericum ſolum tale ius decimandi
compromitti poſſe, vt ſatis conſtat ex c.
cum olim,c.contingit,& c. pen. vbi Doct.
omnes,de arbitr.& in ſpecie iuris decimā
di videtur caſus expreſſus in cap. final. de
rer.permut.quod vero ibid.in fin. manda-
tur,arbitrium in cauſa decimali, & quic-
quid ſecutum eſt ex eo,irritum decerni,id
non ita accipiendum eſt,quaſi reprobetur
compromiſſum ipſum in clericos factum,
ſed arbitrium potius, ſeu laudum ex eo,
quod permutationem temporalium cum
ſpiritualibus inducebat, vt patet tum ex
Gloſ.& Doct.ex eo tex.colligentibus, cō-
promiſſum de re ſpirituali fieri poſſe; tum
ex text.ipſo: ea enim ratio illius deciſio-
nis expreſsè ibid affertur à Pontifice,cum
permutatio de ſpiritualibus ad temporalia
improbetur.Ex quibus patet,allucinari Bo
rell.& Orian.loc.ſup.cit.dum abſolutè vo
lunt,cauſam decimalem, vbi de iure ipſo
agatur:compromitti in aliquem,atq;adeo
in Eccleſiaſticum quoq;non poſſe.Certum
24 itidem eſt, † de fructibus ipſis decimarū
etiam in laicum poſſe cōpromitti, vt poſt
Lanfr.loc.cit.in ſpecie adnotauit Borel. d.
Gloſ.1.num.327.ratio eſt, quia fructus de
cimarum quid ſpirituale non ſunt, ſed po-
tius temporale, vnde locari,& vendi poſ
ſunt,c.veſtra,vbi Gloſ. & Doct.omnes,de
locat.quare de fructibus cuiuſcunque rei
25 ſpiritualis † id ipſum tradidit Hoſtien. in
ſum.tit.de arbit.§.de qua re, & Speculat.
eod.tit.§.reſtat,nu.2.ſed illa quoque ratio
accedit, quia de fructibus decimarum
tranſigi poteſt, vt latè oſtendimus ſupr.c.
5.quæſt.6. compromiſſum autem eſt quæ-
dam tranſactio, Auth.ſi vero, contigerit,
C.de iudic. cum ſimil. latè inter cæteros
Borel.d.tract.de compromiſſ. §.1. Gloſ.3.
num.368. & §.2. Gloſ.1. num.64.223.353.
An vero cauſa iuris decimarum,ſeu ius ip
26 ſum decimandi † in laicum tamquam in
arbitratorem compromitti poſſit, non le-
uis difficultas eſt.Et quidem Dec.in cap.de
cernimus, quod eſt 2.num.4.de iudic.plu-
ribus Doct.relatis contendit,communem
opinionem eſſe, cauſam ſpiritualem in
laicum, vt in arbitratorem compromitti
poſſe. Contrarium tamen ipſe aſſero cum
Andr.Sicul.alias Barb.d.cap. decernimus,
Abb.d.cap.contingit in 1.not. de arbitrar.
Rom.in l.titia,ff.ſol.matr.& latè conſ.299.
col.pen.ſeu num.10. & ſeqq. & nouiſſimè
cum Camil. Borel.d.§.2. Gloſ.1. num. 82.
idque ſatis probatur ex tex.d.cap decern-
mus, de iudic. vbi omnino prohibentur
laici Eccleſiaſtica tractare negotia, præ-
ſertim, quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur;
quod quidem verbum,tractare, cum gene
rale ſit,licet fortè non tollat nudum mini-
ſterium,tollit tamen, & prohibet omnem
cauſæ cognitionem. idem quoq; probatur
in c. quanto,eod.tit. vbi cauſæ etiam con-
nexæ ſpiritualibus non niſi Eccleſiaſtico
iudicio valent definiri.

Cum quereretur An exemplatio inſtru-
menti donationis noualium tanquam
de re ſpirituali debeat fieri authoritate
iudicis Eccleſiaſtici, & de mandato ip-
ſius Rota in Patauina Decimetæ x. Mar-
tij 1603. coram Coccino Rotæ Decano
reſpondit faciendam eſſe de Manda-
to, & authoritate Iudicis Eccleſia-
ſtici.

Digitized by Google

ſtici, alias non eſſe in forma proban. per
c. fin. de fid. inſtr. vbi Ioan. Andr. num. 7.
Abb. n. 9. Felin. n. 3. & 4. quia cauſa de-
cimarum eſt ſpiritualis.

Rebuff. de decim. quæſt. 9.

QVERO SECVNDO, qua
liter, & qua actione petantur
decimæ.
Prima Concluſio. Si agitur
27 † poſſeſſorio adipiſcendæ, concludet Cu-
ratus, ſe habere talis loci Curam, & ob
id petit adipiſci decimarum poſſeſſionem,
vt docet Rebuf. d. tract. quæſt. 9. n. 1. & ſic
28 etiam concludi poteſt † in alijs ſpirituali-
bus, vt tradunt Doct. in c. accedentes, de
cauſ. Abb. in c. cõſtitutis, in fi. de appell. &
c. paſtoralis, col. 3. de cau. poſſeſſ. & propr.
29 Si verò agatur † poſſeſſorio recuperandæ,
quia ſit decimis ſpoliatus, concludet ad
reſtitutionem, iuxta tex. in cap. ad deci-
mas, de reſtit. ſpol. in 6. & ſolet ſic ſpo-
liatus concludere ad remedium, c. rein-
tegranda, 3. quæſt. 1. vt ait Rebuf. d. quæſt
30 9. num. 2. Si demum turbetur † quis in
poſſeſſione percipiendi dicimas, agit in-
terdicto, vti poſſidetis, ſeu retinendæ,
iuxta tradita per Ang. Fabr. & alios Doct.
in §. retinendæ, Inſtit. de interdict. & in
hac ſpecie decimarum id docet Rebuf. d.
quæſt. 9. num. 3. vbi etiam num. 5. dicit,
31 quòd interdicto † agere poterit, licèt ra-
tione ſui beneficij omnes decimas adhuc
non perceperit, ſed aliquas tantùm, ex
quo per collationem beneficij, & appre-
henſionem poſſeſſionis eſt effectus poſſeſ-
ſor omnium rerum, & iurium ſuæ Eccle-
ſiæ Parochialis per ea, quæ poſt Bart. & Aret.
in l. cum hæredes, in prin. ff. de acquir.
poſſ. Anchar. in reg. ſine poſſeſſione col.
18. de reg. iur. in 6. & alios tradit Couar.
lib. 3. var. reſol. cap. 16. num. 13. quin
32 etiam hoc interdicto agere poterit † tam
contra ſubditos recuſantes ſoluere deci-
mas, quàm contra alios Curatos, Religio-
ſos ſeculares, aut regulares, & generali-
ter contra quoſcunque alios illum turban-
tes in dicta poſſeſſione, vt tradunt Hoſt,
& Gloſ. de decim.
Secunda Concluſio. Si agatur in peti-
33 torio † ad decimas præteritas, agi pote-
rit rei vendicatione, vt eſt optimus tex. in
c. cum moderamine, ibi, ſibi vendicent.,
& in c. reuertimini, ibi, quia fraudaſtis
me parte mea, 16. q. 1. & in c. cauſa, de
verb. ſign. vbi decimæ in bonis Eccleſiæ
numerantur, & expreſsè tenet Gloſ. d. c.
cum moderamine, & c. reuertimini, &
alia Gloſ. in c. tua nobis, verb. tributa,
vbi Abb. num. 5. 7. 11. & 12. & cæteri,
de decim. quæ Gloſ. apertè dicit, hoc pro-
cedere, vbi etiam decima non ſit ſegrega-
ta; cuius opinionem fusè conatur defen-
dere nouiſſimè Io. Azor. lib. 7. Inſtit. mo-
ral. cap. 34. quæſt. 9. at verò planè contra-
33 rium † latè, & ſolidis ſanè rationibus tue-
tur Anaſt. Germon. de ſacr. immun. lib. 1.
cap. 15. num. 16 & duobus ſeqq. Rebuf.
d. tract. q. 3. num. 16. & 17. & q. 9. nu. 6.
35 & quatuor ſeqq. vbi etiam probat, † deci-
marum dominium non transferri In Eccle
ſiam, niſi poſt ſegregationem, licèt con-
trarium in hoc contendat Gloſ. & Doct. d.
c. tua nobis. aget ergo tunc, cùm decima
36 non eſt ſegregata, Eccleſia actione † per-
ſonali, & condictione ex lege canonica,
quòd ſi ſolùm illi debeantur ex conſuetudi-
37 ne, aget † condictione ex lege conſuetu-
diuaria, vt docet Rebuf. d. quæſt. 9. num.
15. licèt Practici non ſoleant, (vt idem
ait,) variare libellum, ſiue ex conſuetudi-
ne decimæ debeantur, ſiue non.
38 Quando autem † actione confeſſoria,
aut negatoria, vel ex dolo agi poſſit in
materia decimarum, quoniam non multa
habet neceſſitatis, remitto te ad not. per
Rofred. in tract. de libell. iur. canon. 4.
par. in rubr. qua actione dec. pet. & Re-
buf. d. q. 9. num. 11. 12. 13. & 18. Ego
hanc vnam ſubdam concluſionem.
39 Tertia Concluſio. Si agatur † inter
duas Eccleſias de proprietate iuris deci-
mandi, tunc agitur confeſſoria, quia de
re incorporali agitur; ſi verò contra colé-
40 tem prædium, tunc agitur † condictione
ex lege, Hoſtien. & Abb. d. cap. tua no-
bis, poſt Gloſ. latè Rebuf. d. nu. 13. Et hęc
ſint ſatis de hac quæſtione.

Quod ſi Eccleſia vult agere contra Eccle
ſiam Parrochialem pro decimis exi-
ſtentib. in ipſa Parrochia non cõpetit illi
actio ſpolij, niſi Eccl. Actrix probet imme-

morabilem Egid.deciſ.455. vel habeat titulum coloratum Verall.deciſ.306.par.3.Rota in Patauina Decimettæ 19. Nouembris 1604.coram Coccino Rotæ Decano.

QVAERO TERTIO,An,& quādo cauſa decimarum ſit ſummaria.

Prima Concluſio.Si quæſtio
41 † ſit inter clericos,quibus de iure debentur decimæ,& eos, qui ſoluere debent,cauſa eſt ſummaria; text.eſt in cle. diſpendioſam,vbi Gloſ.in verbo, decimis, & ceteri Doct.de decim. Immo & proce-
42 di poterit † ſine aliqua iuris ſolemnitate, vt poſt Zenzel. tradit Card. d. Clem.num. 28. Imol. num.7. item tempore feriarum ob neceſſitates,vt ſatis probat Euer.in loc. à trib.ad decim. num.4. maximè per text. d.Clem.diſpendioſam,iuncta Clem. ſæpe, de verb.ſign.

43 Secunda Concluſio. Si quæſtio † ſit inter duas Eccleſias de iure percipiendi decimas,tunc quoque cauſa ſummaria eſt;ita Gloſ.per illum textum, in dict.verb.decimis,quam ibi Card.& alij ſequuntur.idem quoque tenet Rot.Rom.deciſ.14. nu.2. de iudic.in nou. Aſin. in praxi 1.part.§.3.cap. 31.num.duodecimo, Marant. in ſpec.aur. par.quarta, diſtinct.9.num.174.Zerol.in prax.Epiſcop. verb. decimæ, verſ.ad ſex-
44 tum, Atque idem eſt † ſi vna earum agat ſolum ex conſuetudine, vt poſt Io. An. & Paul.in d.clem.diſpendioſam tenet.Rot.d. deciſ.14.nu.1.& Ratio eſſe poteſt, quia
45 conſuetudo † lex quædam eſt, & ius commune, cap. conſuetudo, diſtin.1.cum ibi not.per Doct.& in rubr.de conſuet. & ſic dici non poteſt, quod decimæ omnino competant ex iure ſpeciali.

Tertia Concluſio. Si ſit quæſtio de decimis debitis ex pacto,pollicitatione,vel to
46 to, tunc † cauſa non eſt ſummaria, Gloſ. d.verbo,decimis,& ibi Io.de Imol.num.4. & alij Doct. ſed contrarium verius putat Card.num.19.dum ait,cauſam decimarum eſſe ſpiritualem, licet debeantur ex iure ſpeciali, ſed propter auctoritatem(inquit) Gloſſæ,quæ à nemine reprobatur, communiter ſtatur ei.

47 Quarta Concluſio. Si quæſtio ſit † inter laicos etiam de decimis Eccleſiaſticis, tunc cauſa non eſt ſummaria, nec habet locum clem.diſpendioſam; ita in terminis Rot.Rom.d.deciſ.14. num. 1. & colligitur apertè ex Gloſ.& Doct.d.clem diſpendio-
48 ſam,tenentibus; locum † eam non habere,vbi decimæ debentur ex iure ſpeciali, non autem communi. Declara tamen,hoc
49 non procedere, † quando agitur de ſucceſſione feudi antiqui decimarum, vt poſt Rot.deciſ.quadam 50.tradit,& defendit latè Card.dict.clem.num.21.ex eo maximè, quia cauſa feudi decimarum eſt de decim. antiquitus debitis, de iure communi licèt
50 tale ius ſit translatum in vaſallum, qui † debet vti eodem priuilegio,l.qui in ius, ff.de reg.iur.& cap.qui in ius, eod. tit. in 6. & hoc etiam tenet Bened. Capr. in repet. d. Clem.num.17.

51 Quinta Concluſio.Contra † Aduocatos, & alios detinentes,& impedientes, ne decimæ ſoluantur,ſimiliter procedi poteſt ſummariè; ita Marant.d.num.174.Card.d. clem. num.23. poſt Laud. licèt Imol.nu.8.
52 pro contraria ſententia illum citet,cui † ipſe adhæret,ex eo,quod nunc non agatur immediatè ad decimas, ſed ad intereſſe ratione decimarum,quod etiam ſequitur Capra,vbi ſup.num.20.

53 Sexta Concluſio. Si quæſtio ſit † cum aliquo Priore rurali, qui excolebat aliquas poſſeſſiones ſui Prioratus ſitas in alterius parochia,& retinet earum decimas, quia inquit eas eſſe de dote Eccleſiæ,iuxta cap. nouum genus, de decim. ſecundum vnum intellectum, quem tamen nos alibi reprobauimus,vel quia ſunt noualia proprij manib.culta,iuxta cap.ex parte il 1.de decim. & Rector petat eas decimas, tunc cauſa eſt ſummaria, vt poſt Guil.Laud.dict.clc. diſpendioſam,notat Imol. num.8. Cardin. num.24.Capr. nu.20. quoniam contra huiuſmodi Religioſos eſt ius commune, cap. 2.§.cæterum,de decim.in 6.ſecus vero inquit Card.poſt Laud. loc. cit. ſi talis prior interuertendo poſſeſſionem, dicat, ad ſe ius percipiendi decimas pertinere ex priuilegio,vel præſcriptione,in quo tamen
54 † contrarium, & verius tenet Imol. & Capr.loc.cit.

De decima Papali,alijſque caſibus ſpecialibus videre poteris apud Doct. citat. aliquid nos infr. cap. 9. quæſt.vltim.in fin.

Digitized by Google

55 Quid verò importet † cauſa ſummaria, & de modo in ea procedendi, recurres ad clem.ſæpe,cum ibi not. maximè per Matt. de verb.ſignific.

QVAERO QVARTO, An cauſa decimarum ſit executiua, hoc eſt,an poſſit incipi a præcepto, deturq; ei in appellatio,necne.

Prima Concluſio. In materia decimarũ,
56 ſi Rector † agat contra ſubditum ad decimas non ſolutas, incipi poteſt a præcepto cum monitione ſub excommunicationis pęna,vt intra not.dies ſoluiſſe debeat tantam ſummam decimarum Rectori; ita Gl. d.clem.diſpendioſam,in verb. præmoniti, & poſt Laud.tenet Card. ibidem num. 27. Imol.num.decimo, Anchar. num. quarto, Capr. num.22. vbi etiam tradunt præcepti formam. Idem etiam de decimis in futurũ ſoluendis tradunt iidem Doct.locis citatis & hoc eſt,quod voluit Rebuf.d.tract.de decim.quæſt.fin.num.23.dum ait, in materia decimarum incipi poſſe a præcepto, per cap.peruenit,de decim.quod idem tenet Collect.in cap.paſtoralis, in fin. eod. tit.Quomodo vero excommunicatio poſſit ferri,vel fulminari pro decimis,fuſius explicabo quæſt.ſeq.

Secunda Concluſio. Contra pertinaces
57 in ſolutione decimarum † inuocari poteſt brachium ſeculare; ita Gloſ. d.clem.in verb.coerceri,per cap. poſtulaſti,de homicid.quam ibi ſequitur inter cæteros Imol. num.duodecimo, Rebuf.dict.quæſt.vltim. num.18.

Tertia Concluſio. Subditi cogendi ſunt
58 ad ſoluendas decimas † appellatione remota; text.in cap.ex multiplici,& cap.tua nobis,vbi Abb.num.8. & cæteri de decim. & notat Glo.d.Clem.diſpendioſam,in ver. coerceri,vbi inter cæteros Io. de Imol.nu. 12.& Rebuf.d.quæſt.vlt.num.12.& Rebuf. d.quęſt.vlt.num.21.Triuiſ.deciſ.Venet.29. num.16.Marant.in ſpecul.aur.par.6. tit. de appell.num.304.poſt.Specul.tit.de appell. §.in quibus verſ. 4. Euerar. in loc. a tribut. ad decim.num.4. Marcheſan.in tract. de commiſſ.ſeu reſcript.cap.4.num.15.& 25. parte ſecunda, vbi etiam dicit, commiſſionem appellationis in cauſa decimarum dari cum clauſula ſine retardatione.

Omiſſa diſtinctione, de qua in fine huius numeri vbi de laicis, limita hanc concluſionem non procedere quãdo agitur cum perſona Eccleſiaſtica quæ prætendit habere potiora iura in decimis Hoſtie. in cap.tua nobis ſub num. 22. verſ. item ſecus vbi duæ Eccleſiæ Henric. Boich. nu.7. in fin.verſ.ſuper eo,& num.8.Præpoſ.in cap. fin. §. quoties num.32. quæſt.6. & ibi Gemin.ſub num.22.de decim.

Item limita quando agitur contra Eccleſiam, vel locum pium, tunc enim ad vtrunque effectum admittitur appellatio Rota in Corduben.decimarum 2.Decembris 1605. coram Pamphiiio per Hoſtien. & Henric. Boich.vbi ſupra.

Sed quoniam Gloſ.dict.cap.tua nobis,in verb.tributa,Tiraquell.in tractat.de priuil. piæ cauſ.priuileg.153.& alij dixerunt, appellationem admitti in cauſa decimarum: Ideo diſtinguendum eſt cum Abb. d. cap. tua nobis, num. 9. & alijs Doctorib.quod aut laicus ſolum allegat præſcriptionem, vel conſuetudinem, & non admittitur appellatio, & ſic procedunt iura allegata:
59 aut † allegat priuilegium Papæ, vel compoſitionem legitimam; & admittitur,ſicq; procedere poteſt dictum Gloſ. & ſequacium.Hanc diſtinctionem ſentit Euerar. d. num. 4. dum ſe remittit ad limitationes Abb.Ancharan.& Doct.d.c.tua nobis.

Et amplectitur Rota in cauſa Cordub. decimarum 2.Decembris 1605.coram Pamphilio.

60 Ratio diuerſitatis non illa eſt, quam affert Abb. loco citat. quia contra ius diuinum non admittitur præſcriptio, aut conſuetudo, ſecus autem ſit in priuilegio, & compoſitione:nam vt admittamus,compoſitionem ab aliquo fieri poſſe etiam de iis, quæ ſibi debentur de iure diuino, certè neque priuilegium valet contra ius diuinum vt ſupr. cap.5. concl.2. demonſtrauimus; neque decimę omnino de iure diuino ſunt ſæpius in hoc tractatu oſtendimus:ſed illa ratio eſſe poteſt, quia fauorabilius eſt priuilegium,& compoſitio, & facilius probari poſſunt, quam præſcriptio, vel conſuetudo.

Digitized by Google

Sed Rota in dicta Corduben. decimarũ
2.Decembris 1625.coram Pamphilio,
quando agitur contra laicum recuſantem
ſoluere decimas, & in ſolà conſuetudine,
vel præſcriptione ſe fundantem ideo vult
non dari appellationem ad effectum ſuſpẽ
ſiuum,quia ius omnino reſiſtit.

Quarta Concluſio. Debitor decimarum
61 non poteſt prætextu eius, quod ſibi debe-
tur, decimas denegare, cum in futuris de
cimis nõ admittatur compenſatio, vt poſt
Gloſ.in cap.decimæ,16.quæſt.1.& alios la
tè tradit Rebuf.d.tract.de decim.q.vlt. nu.
19.& Euerar.in loc.a tribut. ad decim. nu.
62 2.Immo neque † propter ſterilitatem, vt
fusè oſtendit idem Rebuf.nu.22.& Viu.in
communi opin.153. verſ. conſuetudo non
ſoluendi.

Abulen.in Matth.cap.23.quæſt.108.
Pelbaritus in aureo Roſario tom. 3. verbo decima §.5.
Rebuff.de decim.quæſt.vlt.

QVAERO QVINTO, Quibus pęnis afficiantur non ſoluentes decimas.

Omiſſis alijs pęnis, & incom
63 modis, quibus afficiuntur † non ſoluen-
tes decimas,de quibus pe Hoſt.in ſumma
tit.de decim.Doct.in c.reuertimini, 16.q.
1.& cap.fin.de decim. in 6. Clem.1.cap.1.
toto tit.ext.eod.tit. Rebuf.d.tractat.quæſt.
vlt.& Andr.Hiſpan.d.tract.reg.decimar.q.
2.& 9. Anaſtaſ. Germon. in iam ſæpius al-
legat tract.de ſacror.immunit.c.19.n.100.
& 101.& Petr.Gregor. Tholoſ. in prælud.
optim. Iuriſconſul. probiq; magiſt.lib.2.c.
25.ego contentus ero duabus pęnis cano-
nicis,excommunicatione nimirum,& pri-
uatione Eccleſiaſticæ ſepulturæ,de quibus
aliquot conſtituam concluſiones.

Prima Concluſio. Non ſoluens decimas
64 cum teneatur,excommunicari † poteſt,ac
debet, tex.in cap.omnes decimæ, 16.q.1.
cap.peruenit,cap.ad hæc,cap.ex parte, il
2.cap.tua nobis,cap.in aliquibus,& c.cum
non ſit,de decim. Clem.diſpendioſam, de
iud.& nouiſſimè in Concil.Triden.ſeſſ.25.
cap.12.de reformat.

Rota in Motulen.decimarum 31. Ianua-
rij 1614.coram Sacrato Molin. de iuſt.
& iur.tract.2.diſput.756.nu.4. vbi in verſ.
his ita relatis quærit an ille, qui ſua culpa
non ſoluit decimas, ſed quando ad confeſ-
ſionem accedit impotens eſt ad reſtituen-
dum poſſit abſolui, & reſpondet quod ſic
per Nauar.in manual.c.17.nu.59.quia Con
cilium d.c.12.ſeſſ.25.non prohibet abſolui,
niſi eum,qui pro tunc tenetur reſtituere,
quiq; peccat non reſtituendo bene Toſta-
tus in Matth.c.23.q.184.

In quibus omnibus iuribus cum pęna
excommunicationis ſolum comminata
ſit,neque alibi reperiatur ipſo iure propo-
65 ſita,dicendum † neceſſariò eſt,non ſoluen
tes decimas non eſſe ipſo iure excommu-
nicatos, quicquid dicere voluerit Rebuf.
d.quæſt.vlt.num.15.& Hiſpan. d. quæſt.2.
num.2.per cap.2.de reb.Eccleſ.no alien.in
6.vbi tamen nihil habetur de decim. ſed ſo
66 lum excommunicantur laici,qui † compu
lerint Prælatos ad ſubmittendum bona im
mobilia,& iura Eccleſiæ laicis ipſis. Neq;
concludit illa ratio, quam ijdem afferunt,
67 quod ſacrilegus † eſt excommunicatus,c.
canonica,11.quæſt.3.& cap.omnes Eccle-
ſiæ, 17. quæſt.3. detinens autem decimas
68 † ſacrilegij crimen committ, cap.in cano
nibus,16.quæſt.1.& c.1.16 quæſt.7. quare
erit is ipſo iure excommunicatus; Nam
neq; ſacrilegi omnes ſunt ipſo iure excom
municati,ſed ſolum violatores Eccleſiarũ,
quomodo loquuntur dicta iura,& not. Gl.
d.cap.canonica, neque decimas denegan-
tes ſunt propriè ſacrilegi; tum quia illa iu
ra loquuntur de diſpenſantibus decimas
præter Epiſcopi conſcientiam, & de laicis
poſſidentibus decimas, hoc eſt, ius deci-
mandi, tum quia impropriè ſacrilegium
committere dicuntur,ex eo, quia non ali-
quid Eccleſiæ proprium detinent, ſed ſo-
lum illi debitum,vt loquitur tex.in cap. pa
rochianos,de decim. Neque fiunt Eccleſię
quoad dominium,niſi poſt ſeparationem,
vt ex eodemmet Rebuf. oſtendimus hoc
eod.cap.quæſt.2.concl.2.

Secunda Concluſio. Excommunicatio
69 hæc ferri debet † monitione pręmiſſa;ita
diſponit tex.in d.cap.omnes decimæ, 16.
quæſt.7. & cap. peruenit, de decim. not.
Gloſ.fin.in cap.tua nobis, eod.tit. Gloſ.in
Clem.

Clem.diſpendioſam,in verb.præmoniti,&
verb.coërceri,vbi cæteri,de iudic.Marche
ſan.d.cap.4.num.2. poſt Abb.in cap.perue
nit, num.3. & ibi Ancharan. de decim. Et
regula eſt in cap.ſacro , vbi Doct. de ſen-
70 ten.excommunic.quod† ſententia excom
municationis ferri non debet, niſi præ-
miſſa canonica monitione,& competenti,
71 † quæ trina eſt,cap.contingit,il 2.eod.tit.
cum concord.ibi poſitis,cum aliquo etiam
dierum interuallo, niſi aliter neceſſitas po
ſtulet,vt diſponitur in cap. conſtitutionē,
eod.titul.iu 6.

Tertia Concluſio. Quamuis in his litte
ris comminatorijs excōmuuicationis non
72 teneatur iudex † apponere clauſulam il-
lam,niſi cauſam rationabilem volueris alle
gare,vt poſt Laud. tradit Card,d.clem. di-
73 ſpendioſam,nu.28.debet tamen,† vel reci
pere aliquam informationem, quod poſſeſ
ſiones ſint in Parochia , vt poſt Laud. do-
cet idem Card.d.Clem.num.27.vel forma
bit litteras conditionales, vt quia in ijs
narretur,decimas non eſſe ſolutas,& ſub-
ijcietur,quod ſi verum eſt,monet, vt ſol-
uat tam præteritas,quam futuras, cum
tempus erit,alias excommunicabit,& adij
ciat clauſulam, quod ſi ſenſerit ſe graua-
tum, veniat ad docendum, &c. vt tradit
Cardin.d.num.28. Alia de his litteris vide
re poteris apud. Doctor.dict.Clem.diſpen
dioſam.

Quarta Concluſio. Is, qui ſoluere tene-
tur decimas,neque eas ſoluit, aut reſtituit
74 Eccleſiæ, † debet Eccleſiaſtica ſepultura
priuari,tex.in cap.cum prohibemus,de
decim.vbi Gloſ.Abb.& alij, qui tamen
textus potius loquitur in laicis ſibi vſurpā
tibus ius decimandi.ſed de non ſoluenti-
bus apertè id tenet Rebuf.d. tract. de dec.
quæſt.vlt.num.16.Andr. Hiſpan.d.tractat.
reg.decim.quæſt.2.num.8.Et ratio eſſe po
teſt,quia eas detinet cum animarum peri
culo,vt dicitur in d.cap. prohibemus, &
cap.1.16.quæſt.7. & notoriè delinquunt,
vt notant Doct.in dict.clem. diſpendioſā,
qui autem in notorio peccato, & publico
75 decedit, priuandus eſt Eccleſiaſtica ſepul
tura;opt.text.in cap. pro obeuntibus, vbi
Gloſ.13.quæſtion.ſecunda, alia Gloſ.in
cap.non æſtimemus, verb.omnibus, ead.
cauſ.& quæſt.& in cap.ex parte il 2,verb.
communicabatur, & ibi Io.An.& alij, de
ſepul. Hiſpan.d.tract.verſ.decima eſt iure
naturali,num.18.De pœna autem Religio
ſorum in concionibus, aut confeſſionibus
auertentium auditores,aut non ſuadentiū
pœnitentes circa ſolutionem decimarū,
videndus tex.in clem.cupientes,de pœn,
& ibi Doct.

QVAERO SEXTO, An ſupe-
rior, & iudex procedere poſ
ſit ex officio in cauſa deci-
marum?

Prima Concluſio. Iudex po
76 teſt ex fficio procedere † contra non ſol-
uentem decimas,tanquam contra notoriè
delinquentem;ita Anchar.d.clem. diſpen-
dioſam,num.4.Imol.num.7. Cardin.num.
28.Capr.num.23.ſumet tamen prius infor
mationem,quod talis ſit ſubditus,& quod
illa prædia ſita ſunt in Parochia illius Re-
ctoris;ita Imol.& Capr.locis citatis.

Rota in Conchen.decimarum dell'Infantado
2.Iunij 1614.coram Andrea.

Secunda Concluſio.Viſitator, ſi Epiſco
77 pus ſit, ſiue Epiſcopus in viſitatione,† po-
terit cogere ſubditos ad ſoluendum Paro-
cho decimas, colligitur hoc tum ex præ-
cedenti concluſione, tum ex traditis per
Fuſc.in tract.de viſitat.2.part.cap.2. num.
26.Læl.Zecch.in tract.de Epiſcop. cap. 6.
num.37.Soc.in ſuo tract.de viſit.ſub num.
28. & Franc.Pauin.in conſimil.tract.de
viſit.quæſt.5. num.96. & ſeqq. & quæſt.8.
num.17.& 18.in 2. par. quod idem erit in
Viſitatore ab Epiſcopo deputato ex iuſta
cauſa, iuxta notata per Zecch.d.cap.6.nu.
2.Pauin.d.tract.quæſt.2. num.44. & ſeqq.
1.par.id quod in ſpecie adnotauit Paulus
Salodius, vir magnæ eruditionis, & inte-
gritatis,prius defunctus, quam eius colle
ga fuerim in Metropolitana Mediolanenſi
Eccleſia;is inquam, in ſua breui, ſed pul-
cherrima prax.viſitat.part.2. cap.7. vbi e-
tiam tradit quomodo ea in re gerere ſe
debeat Viſitator. Ratio eſt,quia Viſitatori
78 incumbit † correctio exceſſuum, & om-
nimoda ſollicitudo cleri,& populi diligen
ter viſitandi, vt latè tradit idem Pauin. d.
1.par.quæſt.1. num.9.12.13. & ſequentib.
79 Puto tamen id procedere, † vbi notoriè
conſtaret, ſubditos ad decimas teneri,
neq;

Digitized by Google

neque vllam rationabilem cauſam allegarent; tunc enim, cum res altiorem requireret indaginem, diligentius eſſet cognoſcenda, vel etiam ad Epiſcopum, aut ad Summum Pontificem deferenda, vt colligitur ex Salod. loc. cit. & monet Fuſc. dict. cap. 2. num. 26. & cap. 21. num. 40. ex mente S. Thomæ, & aliorum

80 Tertia Concluſio. Poteſt, & debet Epiſcopus, † vbi reditus Eccleſiæ Parochialis adeo exigui ſunt, vt debitis nequeant oneribus ſatisfacere, ſi per beneficiorum ſecularium vnionem id fieri non poſſit, eos ſufficienter augere ex primitiarum, oblationum, aut decimarum aſſignatione, parochianorum collectis, aut alia, quæ illi commodior videbitur, ratione, vt diſponitur in Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 13. de reformat. quod etiam locum habebit, non obſtante quacunque exceptione exemptionis, aut priuilegij, etiam iuris decimandi, vt eſt optimus text. in cap. 2. §. vbi autem, cum ibi not. de decim. in 6.

81 Pari ratione, cum Eccleſia † longè diſtat a Parochianis, ita, vt ipſam non poſſint ſine magna difficultate adire, poteſt nouam Eccleſiam commodiorem intra eius fines Epiſcopus ædificare, & in ea ſacerdotem, ſublato appellationis obſtaculo ad præſentationem Rectoris Eccleſiæ maioris, inſtituere ad ſuſtentationem ſuam illius villæ obuentiones Eccleſiaſticas percepturum, vt eſt tex. ad litteram, in cap. ad audientiam, il 1. de Eccleſ. ædif. vbi per obuentiones Eccleſiaſticas poſſunt commodè intelligi etiam decimæ, prout colligitur ex Gloſ. & Doct. ibi; & Abb. in cap. nouum genus, quod eſt 2. num. 7. de decim. dum ad materiam decimarum quærens, & tradens, quibus ſoluendæ ſint decimæ, allegat tex. dict. cap. ad audientiam, & quamuis tex. ibi loquatur, vbi antiquæ Eccleſiæ Rector commodè ſuſtentari poteſt ſine redditibus, & prouentibus Oppidi, in quo conſtruenda eſt Eccleſia, & Gloſ. ibi in verbo, conuenienter, dicat, quod alias id non permitteretur; tamen idem dicendum puto in eo quoque caſu, cum iure nouo Conc. Trident. prouiſum ſit exiguitati redituum Eccleſiæ modo, quo ſupra diximus, nimirum aſſignando, vbi opus ſit, decimas pro ſuſtentatione Rectoris, & vt poſſit debitis oneribus ſatisfacere; quod etiam ſentire videtur Card. conſ. 26. num. 4. & ſatis colligitur ex d. cap. 2. §. vbi autem, de decim. in 6. quo loci iubetur Ordinarijs locorum, vt ordinēt, quod etiam priuilegiati ſuper decimis recipiendis gratis aſſignent Eccleſijs Parochialibus etiam portionem de earum prouentibus, vt inde Parochi, & competentem ſuſtentationem habere, & debita onera valeant ſupportare. Atque hæc de decimis, quas ſpirituales vocant, dicta ſint ſatis.

SVMMAE RERVM.

1 *Decimæ Papalis originem habet à lege veteri, habetque ſimilitudinem cum eius legis præcepto.*

2 *Beneficiati tenentur ſoluere decimam ex beneficijs Summo Pontifici eam exigenti. Ratio, num. 3.*

4 *Cauſa, ob quam decima Papalis imponitur, debet eſſe iuſta. Iuſta autem in dubio præſumetur, num. 5.*

6 *Decimæ beneficiorum concedi poſſunt laicis per Summum Pontificem.*

7 *Laici decimas ſuper beneficijs imponere non poſſunt, neque inferiores Prælati, num. 9.*

8 *Laici exigentes ab Eccleſijs, Eccleſiaſticiſq; perſonis, earumue bonis teleas, collectas, aut decimam, ſeu aliam partem bonorum ſunt excommunicati.*

10 *Epiſcopus poteſt imponere, & exigere à beneficiatis charitatiuum ſubſidium.*

11 *Concilium Conſtantienſe quid de decimis Papalis decernat.*

12 *Denuntiari an debeat impoſitio decimæ Papalis, & num. ſeqq.*

13 *Debitori, an debeat denuntiari, vt ſoluat.*

14 *Papa eſt ſupremus iudex, & Ordinarius.*

15 *Charitatiuum ſubſidium ſi ab Epiſcopo exigatur, & generale ſubſidium a Papa, vtrique præſtandum erit. & ſi vtrique non poſſit, præſtabitur Papæ, num. 16.*

17 *Decima Papalis ſoluitur de beneficijs, & num. ſeqq.*

18 *Priuatio præſupponit habitum.*

19 *Decima Papalis ſoluitur de omnibus beneficijs, Eccleſiaſticiſque redditibus.*

20 *Capellæ ſubiacent decimæ Papali.*

21 *Capellæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

Cano-

22 *Canonicatus ſubiacent decimæ Papalis, & num. 69.*

23 *Canonicatus ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

24 *Eccleſiæ Cathedrales, Metropolitanæ, & Patriarchales ſubſunt decimæ Papali.*

25 *Plura habens beneficia in pluribus ciuitatibus, & diœceſibus, de omnibus ſoluet decimam Papalem.*

26 *Prælati, & clerici exules de ſuis prouentibus Eccleſiaſticis decimas Papales perſoluent.*

27 *Extraua. vnic. de decim. in commun. quæ eſt Bonif. VIII. an ſolum locum habuerit in decimis per eum impoſitis, & expirauerit eius morte.*

28 *Extrauagans inſerta in corpore iuris vim legis habet; & ſententia contra eam lata eſt nulla.*

29 *Papa reſpondendo, & definiendo ſuper cauſa particulari, canonem, & legem condit.*

30 *Extrauag. vn. de decim. nunc quoque allegari poteſt pro deciſione.*

31 *Prouentus, & reditus leproſariarum, domorum Dei, & hoſpitalium pauperum non ſubiacent decimæ Papali. Quid vero de redditibus, qui ſuperſunt vltra vſus pauperum, & infirmorum, num. 32.*

33 *Hoſpitalia pauperum, & infirmorum nomine beneficiorum propriè non comprehenduntur.*

34 *Hoſpitalia in beneficium non conceduntur. ſecus in hoſpitalibus militarium ordinum, aut aliorum religioſorum; nu. 35.*

36 *Reditus hoſpitalium militarium ordinum, aut aliorum Religioſorum, an ſubiaceant decimæ Papali.*

37 *Moniales, aliæque Regulares perſonæ an ſoluant decimam Papalem.*

38 *Beneficia tenuia an ſubiaceant decimæ Papali.*

39 *Reditus Eccleſiaſtici non excedentes ſummam aunuam ſeptem florenorum auri decimæ Papali non ſubſunt. Secus ſi plura quis habeat beneficia, quæ ſingula dictam ſummam non attingunt, ſimul autem collecta excedant, num. 40.*

41 *Pitantiæ Monachorum non ſubſunt decimæ Papali.*

42 *Ptantia quid ſint.*

43 *Relicta Eccleſijs, vt ex ijs emantur perpetui reditus, non ſubiacent decimæ Papali. Secus in alijs legatis factis Prælatis ratione Eccleſiarum, vel officiorum, num. 44.*

45 *Xenia Prælatis liberaliter facta non ſubſunt decimæ Papali.*

46 *Xenia quid ſint, & vnde dicantur.*

47 *Syluæ an, & quomodo ſubiaceant decimæ Papali, & num. ſeq.*

48 *Aſſiſia quid ſit.*

49 *Piſces ſtagnorum, vel bellue garenarum an, & quando decimentur a Papa.*

50 *Stagnorum, & piſcariarum decima Papalis quando, & quomodo ſoluatur.*

51 *Eleemoſinæ, & oblationis, an; & quando ſubiaceant decimæ Papali.*

52 *Rector Parochialis, qui neceſſe habet conducere plures Capellanos, an de eorum ſalario, aut victu ſoluat decimam Papalem.*

53 *Clericus, qui per vicarium, vel firmarium Eccleſiæ ſuæ ſeruit, in eaue reſidet, quomodo decimam Papalem ſoluet.*

54 *Vicariorum, & coadiutorum materia, remiſſiuè.*

55 *Grangiæ quid ſint.*

56 *Obtinentes prioratus, grangias, domos, reditus, penſiones, vel cenſus ab Eccleſijs, ſeu Monaſterijs, an, & quomodo decimam Papæ ſoluere debeant.*

57 *Expenſæ monachorum, qui ex pacto ab obtinentibus prioratus, & grangias, & huiuſmodi ex gratia tenentur, deduci non debent in ſolutione decimæ papalis. Secus in prædictis obtinentibus ad iuſtam firmam annuam; num. 58.*

59 *Procurationum decima an, & quando Papæ ſit exhibenda.*

60 *Procurationum materia, remiſſiuè.*

61 *Decima Papalis ſoluitur quoque de ijs, quæ conſiſtunt in iuriſdictione, mero imperio, regalibus, & ſimilibus, deductis ſalarijs moderatis iudicum, & officialium, ac ſimilium perſonarum, ſine quibus iuriſdictio, & alia prædicta nequeunt expediri. Secus in expenſis, quæ fiunt in veſtibus, ac victualibus officialium, aut circa familiam Prælatorum; num. 62.*

63 *Molendinorum, & furnorum, ſeu potius redituum, quæ ex illis percipiuntur, decima Papalis præſtatur.*

64 *Fructuum arborum, & hortorum decima Papæ exhibetur.*

Deci-

Digitized by Google

nulla. Item in Religioſis exemptis ob eiuſmodi ſolutione, num. 103.

104 Excommunicatio lata à Prælato exigente procurationem, vel vltra iuris formam vel contra ſpeciale priuilegium Sedis Apoſtolicæ, eſt nulla.

105 Priuilegium, vt non ſoluat decimam Papalem, ſi a collectore cogatur ſoluere, & ſoluat cum proteſtatione, quod non intendit quis præiudicare ſuo priuilegio, talis proteſtatio eum iuuat. Idem in priuilegiato, ne ſoluat charitatiuum ſubſidium num. 106. Idem vbi nulla proteſtatio acceſſit, ſed per vim extorta fuit ſolutio; num 107.

108 Priuilegiatus, ne ſoluat decimam Papalem, ſi ſoluat ſponte, aut ſine vlla proteſtatione, an tunc ſibi præiudicet.

109 Priuilegio an renunciare quis cenſeatur per vnicum actum contrarium.

110 Cardinales non tenentur ſoluere decimam Papalem de ſuis beneficijs. Idem in charitatiuo ſubſidio generali impoſito à Papa, num. 111.

112 Cardinales in materia præcipuè pœnali, & reuocatoria priuilegiorum non comprehenduntur in generali conſtitutione Papæ, neque in regulis Cancellariæ; num. 113.

114 Cardinales ſunt pars corporis Papæ, & dicuntur filii primi gradus, num. 115. & a Summo Pontifice vocantur filij, ſicut Epiſcopi fratres, num. 116.

117 Tributa non exiguntur à filijs, ſed ab alienis.

118 Cardinales an generalis conſtitutione comprehendantur.

119 Cardinales an teneantur ad generale ſubſidium.

120 Fauor fidei maximus eſt.

121 Fauorabilis diſpoſitio comprehendit etiam Cardinales.

122 Clauſula, cuiuſcunque ſtatus, gradus, præeminentiæ, vel dignitatis exiſtant, comprehendit etiam S.R.E. Cardinales.

123 Cardinales hodie ſemper eximuntur a ſolutione decimarum Papalium.

124 Collectores, aliique officiales deputati ad exigendas decimas Papales in aliquo loco non tenentur ad decimam beneficiorum quæ ibi habent, ſicut in charitatiuo ſubſidio.

125 Argumentum a charitatiuo ſubſidio ad decimam Papalem iure procedit.

126 Decima Papalis munus, ſeu onus extraordinarium eſt, ac patrimoniale, num. 146.

127 Munus ordinarium quid ſit.

128 Exemptus ſimpliciter intelligitur ſaltem exemptus ab oneribus extraordinarijs.

129 Officiales, & Collectores ſunt immunes a ſolutione extraordinarii oneris.

130 Portio exemptorum a ſolutione decimæ Papalis, an, & quomodo accreſcat reliquo Clero, cum quo Camera conuenit de certa ſumma, & nu. ſeqq.

131 Exemptio aliquorum non liberat vniuerſitatem ab onere etiam ad ratam.

32 Exemptio aliquorum ſi vniuerſitatem nimis grauat, quid faciendum.

133 Motus proprius quos pariat effectus.

134 Clauſulæ, ex certa ſcientia, effectus.

135 Diuiſio decimæ conuentæ quomodo fiat inter clerum, remiſſiue.

136 Epiſcopus vna cum Clero poteſt ad ſui præiudicium aliquos eximere a ſolutione decimæ Papalis.

137 Excommunicatus, & intruſus, an teneantur ad decimam Papalem.

138 Succeſſor in beneficio an præceſſor, eiuſue hæredes teneantur ad decimam Papalem.

139 Componere non poteſt Collector decimarum Papalium ſine ſpeciali mandato cum ijs, qui ſoluere debent, de certa aliqua ſumma. Niſi haberet generale mandatum cum libera, num. 140. Vel niſi ea compoſitio tenderet ad commodum Papæ, ſeu Cameræ, nu. 141. Quod multo fortius poſſet Camerarius Papæ, n 142.

143 Princeps ſecularis, cui Papa conceſſit decimas beneficiorum ſui dominii, licitè poteſt componere cum beneficiatis ſuper ſolutione decimæ.

144 Diſtributio oneris decimæ papalis quomodo facienda inter non exemptos, & nu. ſequentib.

145 Solutio veri valoris beneficiorum cum plures decimæ imponuntur, quomodo fiat.

146 Solutio decimæ Papalis regulariter fieri debet ad ratam beneficiorum.

147 Solutio decimæ Papalis fieri debet in pecunia numerata.

Solu-

148 Solutio Decimæ papalis fieri debet in moneta currente in locis redituum, de quibus ſoluenda eſt. Neque cogetur quis eam cambire, num. 149. Quid autem ſi duę monetæ pariter currant eo loco, alteraue magis, aut ſi poſt tempus impoſitionis, taxationis, aut priuilegij mutetur, num. 150.

151 Taxa attendi non debet in ſolutione decimæ, vbi Papa eam imponit, & expreſsè colligi vult non attenta vlla taxa. Secus ſi ſimpliciter imponatur ſuper beneficijs, eorumue fructibus, num. 152.

153 Taxa conſueta dicitur, quæ eſt legitimè præſcripta per 40. annos. & ratio; num. ſequentib.

154 Præſcriptio legitima in rebus Eccleſiaſticis eſt quadragenaria.

155 Conſuetudo præter ius, quæ tangit iura Eccleſiarum, requirit 40. annos.

156 Præſcriptio centenaria cur non requiratur in taxa decimæ papalis, cum alioqui ea neceſſaria ſit contra Romanam Eccleſiam.

157 Taxæ, quæ non ſit obſeruata per 40. annos neque beneficiati, neque Camera Apoſtolica in exactione decimæ tenentur ſtare.

158 Conſuetudo per vnicum actum non inducitur.

159 Conſuetum an in pluribus vicibus dumtaxat verificetur.

160 Vnicus actus, poſt quam tranſacti ſint 40. anni, facit taxam conſuetam, & num. ſequentib.

161 Obſeruatio vltima an attendatur, & nu. 158.

162 Manutenendus quiſque eſt in ſua poſſeſſione.

163 Vnicus actus ſufficit, vt quis in ſua poſſeſſione manuteneatur,

164 Beneficium ſemel taxatum ab habente poteſtatem taxandi, habetur pro taxato, niſi interueniat actus contrarius.

165 Beneficium conſuetum clericis ſecularibus aſſignari quodnam dicatur.

166 Vnicus actus ſucceſſiuus conſuetudinem inducit.

167 Taxatio facienda eſt in exactione decimæ Papalis, vbi non ſit facta, & quomodo ea fiat; num. 168. & ſeqq.

169 Taxatio an præcedere debeat iuramentũ.

170 Vocandi ſunt ad taxationem decimæ Papalis omnes, quorum intereſt.

171 Taxari poſſunt a Collectore beneficia non taxata, abſque ſpeciali mandato.

175 Compenſatio opponi poteſt in exactione decimæ Papalis, & nu. ſeq.

173 Compenſatio quando obijciatur Fiſco.

174 Aes alienum non deducitur in ſolutione decimæ Papalis.

175 Superiori cenſus ſolui debet ante omnia.

176 Expenſæ neceſſariæ, quæ fiunt gratia colligendorum fructuum deducuntur in ſolutione decimæ Papalis.

177 Expenſæ, quæ fiunt in caſtrorum cuſtodibus, aut ædificijs conſtruendis, vel conſeruandis, non deducuntur ex decima Papali. Item nec illæ, quæ pro villis tuendis fiunt in guerris, ſeu caualcatis, nu. 178. Item illæ, quæ fiunt pro foſſatis, reparationibus molendinorum, & ſimilibus, num. 179.

180 Expenſæ deducendæ in ſolutione decimarum Papalium, remiſſiuè.

181 Collector decimarum Papalium eſt iudex, habetq; iuriſdictionem.

182 Procurator Fiſci vtitur iuriſdictione, & officio iudicandi.

183 Stylus curiæ Romanæ attendendus eſt.

184 Collector Papæ deputatur cum facultate exercendi cenſuras.

185 Cenſuræ ferri non poſſunt, niſi ab habente iuriſdictionem.

186 Collector eſt iudex delegatus, non autem ordinarius.

187 Legatorum iuriſdictio in omnibus concurrit cum Ordinarijs,

188 Collectores impropriè vocantur Nuncij Sedis Apoſtolicæ; & gaudent alijs priuilegijs, & honoribus.

189 Delegati ad vniuerſitatem cauſarum dici poſſunt Ordinarij. Secus ſi ea vniuerſitas ſit perſonarum, non cauſarum; nu. 190.

191 Delegatus poteſt compelli ad recipiendam delegationem

192 Collectoriæ, & Subcollectoriæ officium confertur in inuitum.

193 Collector Papæ quandonam poſſit dici negotiorum geſtor.

194 Laicus non poteſt eſſe Collector Papæ cum facultate cenſurandi.

195 Laicus non eſt capax iuriſdictionis Eccleſiaſticę,

ſiaſticæ, neq; poteſt exercere cenſuras. Neque eſſe Vicarius Epiſcopi, num. 196. & an ex licentia Papæ, num. 197.

198 *Laicus non poſſit deputari collector cum facultate exercendi cenſuras ex certa ſcientia Papæ.*

199 *Laicus poteſt deputari nudus exactor decimarum Papalium.*

200 Collector *Papæ debet tranſcendiſſe* 18. *annum ætatis. Idem in delegato, nu. 201.*

201 *Collector decimarum* Papalium *debet eſſe perſona qualificata, iuxta tex. in c. ſtatutum §. 1. de reſcript. in 6. & clem. & ſi principalis, de reſcript.* Idem in Subcollectore, *in quem tranſlata ſit tota poteſtas, num. 203.* Secus *vbi vtrique demandatum fuiſſet nudum miniſterium, num. 204.*

205 *Collector Papæ poteſt ſine ſpeciali commiſſione deputare Subcollectorem. Immo etiam plures, niſi ei fuerit limitata facultas ad vnum, num. 206. Quin etiam, ſi limitata fuerit ad vnum, poterit plures ſucceſſiuè ſubſtituere, nu. 207. Sed tunc vnum ſubſtituendo, alter reuocaretur; num. 208.*

209 Delegatus Principis *poteſt ſubdelegare.*

310 *Procurator, ſiue ſpecialis ad aliquem actũ, ſeu effectum, poteſt ſubſtituere.*

211 Collector Papæ *non poteſt deputare Subcollectorem, vbi in commiſſione eſſent aliqua verba, per quæ colligatur, electam fuiſſe induſtriam perſonę, & nu. ſeq.*

212 Induſtria *perſonæ per quæ verba cenſeatur electa.*

213 *Induſtria perſonæ electa cenſetur in magno, & arduo negotio.*

214 *Arduum, & magnum negotium quodnã ſit, iudicis arbitri relinquitur.*

215 *Decimas* Papales *exigere non eſt magnum & arduum negotium.*

216 *Subcollector prius deputatus, quando cenſeatur reuocatus etiam non facta de eo mentione per poſteriorem deputationem.*

217 *Collectoris facultas, & officium quando cenſeatur tranſire ad ſucceſſorem in dignitate.*

218 Collectoris *facultas, & poteſtas probanda eſt per litteras, & non per teſtes.*

219 *Epiſcopi, alijque Prælati non debent accedere ad ſuas Eccleſias, in iiſue recipi, ſine literis prouiſionis.*

220 Collectoris *facultas, etiamſi ſit perſona illuſtris, & boneſta, probanda eſt per litteras Idem in delegato, num. 221.*

222 *Collectoris facultas non probatur per tranſumpta litterarum, ſed tantum per originalia.*

223 *Originalia regulariter exbibenda ſunt, non autem exempla.*

224 *Tranſumptum litterarum collectoris probat eius facultatem vbi nulla lite pendente ſumptum fuit ſeruata forma cap. fin. de fid. inſtru. Aut ex regiſtris Bullarum* Papæ, *num. 225.*

226 Collectoris *facultas probari poteſt per teſtes quando collector eſſet deputatus in vrbe vbi moratur Papa. Idem fortè in nudo exactore, num. 232.*

227 Tenor *litterarum* Collectoriæ *amiſſarum probari poteſt per teſtes. Idem in delegato. licet aliqui contra, num. 228.*

229 Subcollectoris *facultas probari poteſt per teſtes.* Contrarium, *num. 230.*

231 *Teſtes, & inſtrumenta regulariter parem vim babent in probatione.*

232 Collectoris *facultas probatur per teſtes, vbi is nudus exactor eſt.*

233 Subcollectoris *facultas probatur per literas Collectoris cum eius ſigillo, ſine manu Notarii, aut ſubſcriptione teſtium.*

234 *Subdelegationes probantur per ſola ſigilla delegatorum.*

235 Collectoris, *ſeu* Subcollectoris *facultas probari non poteſt per communem hominum exiſtimationem, & num. ſeq.*

236 *Lex* Barbarius, *ff. de off. præt. quando locum babeat.*

237 Collector *decimarum* Papalium *poteſt excommunicare, ſuſpendere, & interdicere non ſoluentes decimas.*

238 *Delegatus poteſt cenſuras exercere.*

239 *Epiſcopi non ſoluentes decimas Papales quomodo, & quo ordine puniantur.*

240 *Excommunicatio ſolum generalis ferenda eſt in Epiſcopos,* Abbates, *aliaſque perſonas Eccleſiaſticas bonorabiles non ſuſpectas, vbi ſolum de quantitate, & æſtimatione fructuum circa ſolutionem decimę* Papalis *agitur.*

241 *Soluentes loco decimæ* Papali *minus debito excommunicari poſſunt ſpecialier, exceptis Epiſcopis, Abbatibus, & aliis perſonis non ſuſpectis.*

In-

212 Interdictum generale contra ciuitatem ferri non poteſt a Collectore ob non ſolutionem decimæ papalis. Idem in quouis debito pecuniario, num. 243. ſecus ſi prius lata ſententia excommunicationis in ſingulares perſonas, ea contempta fuit, num. 244.

245 Excommunicationis contemptus eſt cauſa immediata interdicti generalis.

246 Monitio quomodo facienda ſit Clero, vel Collegio, vt ſoluat decimam papalem.

247 Generalis ſententia quomodo ferenda ſit in non ſoluentes decimas Papæ.

248 Collector, & Subcollector poſſunt aliis pœnis mulctare non ſoluentes quam cenſuris, ſubcollector tamen minorem pœnam iſlingere poteſt, nu. 249

250 Priuare non poteſt Collector beneficio non ſoluentem decimam papalem.

251 Capi poſſunt perſonaliter non ſoluentes decimas papales. Immo etiam Rectores vniuerſitatum, & capita Collegiorum pro ſuis collegiis, num. 252. Niſi beneficiatis eſſent Doctores actu legentes, nu. 253.

254 Brachium ſeculare non poteſt a collectore inuocari, ſine ſpeciali mandato. Secus regulariter in delegato, nu 255.

256 Vaſa ſacra, & huiuſmodi non poſſunt capi in exactione decimæ papalis. Idem forte in iis, quæ ſunt promiſcuo vſui deputata, nu. 257.

258 Magis dignum trahit ad ſe minus dignum.

259 Vaſa ſacra, & huiuſmodi ornamenta diuino cultui deputata non poſſunt per Collectorem accipi pignori etiam a ſponte dantib.

260 Collectori capienti vaſa ſacra an poſſit violenter reſiſti.

261 Excommunicatio lata per Collectorem contra non exhibentes vaſa ſacra eſt nulla.

262 Collector capiens res notoriè ſacras poteſt ab Ordinario puniri.

263 Collector decimarum papalium quomodo liberare poſſit, & quietare ſoluentes, aut etiam non ſoluentes.

264 Collector decimarum tenetur ſoluenti, ſi illud petat, inſtrumentum liberationis facere.

265 Executiuè an procedatur in exactione decimæ papalis, & quomodo, cum ſeqq.

266 Ignorantiam edicti allegans, & probare volens, quando audiatur, remiſſiuè.

267 Appellari poteſt a Collectore multis in caſibus. Vt ſi nimis breuem terminum ſtatuat ad ſoluendum, num. 268. Item vbi capit pignoris loco res notorie ſacras, vel cultui diuino deputatas, num. 269. Regulariter non poteſt, num. 276.

270 Appellari poteſt a Collectore reiiciente exceptionem ſubreptionis, vbi multis impetrauerunt immunitatem a decimis papalibus, non facta mentione de priori aliorum impetratione. Item ſi a priuilegiatis decimam exigat, nu. 271.

272 Cauſa decimarum papalium plenariè tractari debet, ſi quæſtio ſit inter clericum, & eum, cui Papa conceſſit decimam beneficiorum. Idem vbi quæſtio eſt inter duos clericos, puta titularem, & penſionarium, num. 273.

274 Cauſa decimarum papalium ſummariè tractatur, vbi quæſtio eſt inter clericum, & Cameram.

275 Summariè proceditur in exactionibus functionum fiſcalium, tributorum, & collectarum.

276 Summaria cauſa eſt, vbi res non patitur dilationem, vt in alimentis futuris.

DE DECIMIS PAPALIBVS.

CAP. IX.

Seu Appendix ad hunc Tractatum.

Abulenſis in Matth. cap. 23. quæſt. 176.
Alenſ. 3. part. quæſt. 51. art. 6.
Bartholom. Bellencinus de charitatiuo ſubſidio quæſt. 83. & ſeqq.

DIXIMVS hucuſque de decimis, quas ſpirituales vocant, ea, qua potuimus tum breuitate, tum perſpicuitate; nunc reliquum eſt pro complemento huius Tractatus de decimis, vt de Papalibus quoq; eodem ferè quæſtionum ordine ſeruato dicamus.

QVAE-

QVAERO igitur PRIMO De ori-
gine, & cauſa huius impoſitio-
nis decimarum Papalium.
Prima Concluſio. Hæ decimę
quæ Summo Pontifici a clericis ſoluuntur,
1 originem † habent a lege veteri, vel potiùs
cum eius præcepto ſimilitudinem habent:
ad eius enim legis ſimilitudinē præceptæ
quoque fuerunt in Euangelica lege a Sum-
mis Pontificibus decimæ, vt in ſpecie tra-
dit S.Thom.2.2. quæſt. 87. art. 1. Sot.lib.9.
de iuſt.& iur.quæſt.5.art.1. & alij, quos ſu
pra recenſuimus cap. 1. queſt. 2. Habentur
ergo Num. 18. hæc verba; Locutuſque eſt
Dominus ad Moyſen, dicens; Præcipe Le-
uitis, atq; denuntia; cum acceperitis a filijs
Iſrael decimas, quas dedi vobis, primitias
earum offerte Domino, id eſt, decimam
partem decimæ, vt reputetur vobis in obla
tionem primitiuorum tam de areis, quam
de torcularibus, & vniuerſis, quorum ac-
cipitis primitias, offerte Domino, & date
ea Aaron ſacerdoti: cuius deinde præce-
pti executionem quãdam habemus 2.Eſdr.
10.ad fin.his verbis; Erit autem Sacerdos
filius Aaron cum Leuitis in decimis Leui-
tarum, & Leuitæ offerent decimam partē
ſuæ in domo Dei noſtri. Ex quibus verbis
patet, præceptum fuiſſe in veteri lege
Leuitis, vt de ſuis decimis decimas ſol-
uerent ſummo Sacerdoti Aaron, eorumq;
filijs, ac deſcendentibus, qui in ſacer-
dotio ſuccedebant. Ad eius ergo præcepti
ſimilitudinem licitè exigit Summus Ponti-
fex decimas à clericis, qui eam exigenti
2 † ſoluere tenentur, vt in hac ſpecie adno
tarunt inter cæteros Abulen. ſuper Matth.
25.quæſt.74. S.Thom.dict.quæſt. 87. artic.
4.ad 3.arg. Sot.dict.quæſt.4.art.4.ad finem
Couar.lib.1.variar.reſol. cap.17.num.3.&
Rebuf.tract.de decim.quæſt.3. nu.3. Quo-
3 rum auctoritati accedit † & illa ratio,
quam affert D. Thom. loc. citat. naturalis
enim, inquit, ratio dictat, quod illis, qui
habent curam animarum, de cõmuni multi
tudinis ſtatu prouideatur, vnde poſſint
exequi ea, quæ pertinent ad communem
ſalutem, quam etiam rationem innuit Car
dinal.Zabarell.poſt alios d.cle.fin.& Abb.
loco mox citan.
Secunda Concluſio. Iuſta de cauſa im-
4 ponenda eſt † hæc decima, & vrgente ali
qua neceſſitate, puta pro expeditione bel
li contra hoſtes fidei, ita colligitur ex Con
cil.Conſt.ſeſſ.43.in verbis infr.in ſeq. con-
cluſ.circa princip.recitandis, & Extrauag.
vnica, quæ incipit, declarationes, ibi, pro
proſecutione guerræ, ac negotij Regni Si-
ciliæ contra hoſtes, & eſt Bonifac. VIII.
ſub tit. de decim. in commun. atque ita in
ſpecie tradunt Gloſ. & Doct. in clem. fin.
eod.tit.Rebuf.dict.num.tertio, Sot. Tho-
ſtat.& Couar.loco citat.Abb. poſt Hoſt.c.
2.num.fin.de decim.vbi tamen ſubdit Abb.
id facere Pontificem de poteſtate abſolu-
ta, non autem ordinaria. Iuſta autem de
5 cauſa † motum fuiſſe Pontificem cenſen-
dum erit, donec aliud conſtet, iuxta tex.in
cap.cum a nobis, in fin. de teſtam. & cle.
vnic. de probat. Gloſ.in l. relegati, C. de
pęn.cum alijs latè traditis, per Alciat. de
præſumpt.reg.3.præſumpt.8. Menoch.eo.
tract.lib.2.præſumpt.10.num.1. cum mul-
tis ſeqq. & Ant. Gabr. commun. concluſ.
lib.tertio, titul. de iur. quæſtion. non tel-
len.concl.3.
Tertia Concluſio. Quamuis a Summo
Pontifice poſſit inferioribus etiam laicis
6 † concedi decima ſuper beneficijs, vt pa-
tet ex d.clem.fin.vbi Gloſ.& Doct, tamen
7 non modò ab iiſdemmet laicis † conſtitui,
& imponi non poteſt, vt in ſpecie adnota
uit Rebuff.dict.quæſt.3.num.4.& ſatis pa-
tet ex cap.clericis, in princ.& §.1. de im
mun. Eccleſ. in 6. vbi excommunicantur
8 † laici quicunque exigentes ab Eccleſijs,
& Eccleſiaſticis perſonis, earumque bo-
nis taleas, collectas, ſeu dimidiam, deci-
mam, aut aliam partem bonorum; Sed
neque ab inferioribus Prælatis, puta Epi-
9 ſcopis, Archiepiſcopis, & ſimilibus, vt ex
dict.clem.fin.colligunt ibi Doct.& Rebuf.
d. quæſt.3. num.5. Poterit tamē Epiſcopus
10 † imponere, & exigere charitatiuum ſub-
ſidium, vt latè, & optimè comprobant
Bellenz.& Remig.de Gonn.in tract.de cha
ritat.ſubſid.quæſt.1.& ſeqq. Idem quoque
expreſſiùs, quod ad decimas ſpectat, prohi
11 betur † in Conc.Conſt.ſeſſ.43. in hæc ver
ba: Præcipimus, & mandamus, iura, quæ
prohibent inferioribus a Papa decimas,
& alia onera Eccleſijs, & perſonis Ec-
cleſiaſticis imponi, diſtrictius obſeruari.
Per nos autem nullatenus imponantur ge-

neraliter ſuper totum Clerum, niſi ex ma
gna,& ardua cauſa, & vtilitate vniuerſa-
lem Eccleſiam concernente, & conſilio,
& conſenſu, & ſubriptione fratrum no-
ſtrorum S.R.E. Cardinalium, & Prælato-
rum, quorum conſilium commodè haberi
poterit, nec ſpecialiter in aliquo Regno,
vel Prouincia, niſi conſultis prælatis ipſius
Regni, vel prouinciæ, & ipſis conſentien
tibus, vel eorum maiori parte, & eo caſu
per perſonas Eccleſiaſticas, & auctoritate
dumtaxat Apoſtolica leuentur. Hæc ex
Conc.Conſtan.ex cuius verbis, non modò
ſatis, niſi fallor, probatæ remanent duę
poſtremæ concluſiones, ſed etiam expreſ-
ſam formam habemus huiuſmodi impoſi-
tionis decimarum. Quare dum Rebuff.
dict.num.tertio, verſ.ſecundo, requiritur,
vult, quod poſt impoſitionem decimæ
12 † decima ipſa denuntietur; tum propter
allegatum locum Num.18.præcipe Leuitis
atque denuntia, tum quod debitoribus
13 † denuntiari debet, vt ſoluant, l. quidam
Iberus, ff. de ſeruit.verb.præd.Doctor.in
l.vinum, ff.ſi cert.pet.fallitur is, ni ego fal-
lor, tum in concluſione ipſa, tum in ratio-
ne. Etenim tam ex ſupradictis, & verbis
Concil.Conſt.quam ex vſu ipſo, & praxi
liquet, ſufficere impoſitionem ipſam in
ſcriptis fieri cum ſubſcriptione Illuſtriſſi-
morum Cardinalium, & publicatione, ſeu
etiam affixione in acie campi Floræ. Ra-
tiones quoque illius leues ſunt. neq; enim
præceptum illud legis veteris non obſtrin
git in Euangelica lege, cum iudiciale po-
tius ſit, vt etiam infra dicemus. neq; denũ
tiatio illa, de qua Num. 18. eſt actus ali-
quis poſt impoſitionem, immo fuit ipſa-
met impoſitio ex Dei mandato. Neque
vrget illud ſimile de denunciatione, quæ
fit debitoribus, vt ſoluant, cum ea fiat au-
ctore iudice, ſummus autem Pontifex cum
14 ſit Chriſti Vicarius, ſupremus † etiam
iudex, & ordinarius eſt, c.cuncta, 9. quęſt.
3.& cap.licet, de elect.cum ſimil.quare ſu
peruacanea erit vlterior denuntiatio.
15 Quarta Concluſio. Si concurrat † Epi-
ſcopus in exactione charitatiui ſubſidij, &
Papa in exactione generalis ſubſidij, &
vterque exigat ex iuſta cauſa, vtrique
præſtandum erit, vt poſt Anton. Butr. &
Doctor. in cap. cum nuper, de cenſ. tradit
Bellenz.in d.tract.de charitat. ſubſid.quęſt.
63.num.1.quem etiam ſequitur Remig. de
Gonn.in ſimil.tract.quæſt.54.num.1, quod
16 ſi vtrique præſtari non poſſit, † præſtabi
tur Papæ, vt ibid. probant Bellenz. & Re
mig.num.2.3.& 4.

QVAERO SECVNDO, de qui-
bus beneficijs, eorumue fru-
ctibus ſoluatur hæc decima
papalis.

Prima Concluſio. Decima
17 hæc concluſio † ſoluitur de beneficijs; pa
tet ex tex.d.clem.fin.primis verbis, ſi be-
neficiorum decima, &c. & admittunt tum
ibi, tum alibi paſſim Doct. Malè igitur Re-
buf.d.queſt.3.num.4.verſicul.quarto, quod
hæc decima imponi ſuper decimis benefi
cij, auctoritate allata, Num.18.ibi, decimã
partem decimę, ex quo concludit, hanc
decimam non poſſe imponi ei, qui deci-
18 mas non haberet, quia priuatio † præſup-
ponit habitum, cap.ad diſſoluendum, de
deſpon. impub.cum ſimil.malè inquam &
abſque ſolido fundamento id tradit Rebuf.
vel ob eam vnicam rationem, quod, licèt
hæc impoſitio decimæ papalis ad ſimilitu-
dinem fortaſſe illius decimę, quam in vete
ri lege ſoluebant Leuitę ſummo Sacerdo-
ti, introducta ſit, vt ſupra admonuimus;
tamen illud præceptum, ſicut & cætera-
rum decimarum, cum iudiciale potius ſit,
aut ceremoniale, quam morale, nequaquã
adſtringit Chriſtianos in Euangelica lege,
vt fusè oſtendimus ſuperius hoc eod.trac.
cap.1.quæſt.2.cum de alijs decimis, quæ
Sacerdotibus ſoluuntur, loqueremur, quod
etiam pręter alios ibi allegatos optimè ex
plicat Ang.de Clauaſ.in ſumm.ver.decima
circa princip.
19 Secunda Concluſio. Regulariter † de
omnibus beneficijs, Eccleſiaſticiſque redi-
tibus decimæ papales ſoluuntur, vt ſatis pa
tet ex d.extrauag.vnic. & tradit poſt alios
Car.d.clem.fin.in princ. Bellenz.de charit.
ſubſid.quæſt.73.& ſeqq. Vnde infertur pri
20 mo, de Capellis † ſoluendam eſſe decimã,
vt patet ex Compoſt.in cap.nuper, de de-
cim.Rebuf.dict.queſt.3.num.6. & ſingula-
riter voluit Gloſ.1.d.clem.fin.in fin.conſtat
21 enim, inquit, illas eſſe † beneficia Eccle-
ſiaſtica, ex quo ſic ſunt per Epiſcopum or-
dinata, cap.quæſitum, & cap.pen.1.q.3.&
ſigni-

Digitized by Google

ſignificatum,de præb.eamq; Gl.Doct.ibi ſequuntur,quia ratione conſtat, ſecus dicendum eſſe de illis Capellis mercenarijs,quę numquam ab Epiſcopo erectæ fuerunt in titulum, aut ab vlla Eccleſiaſtica perſona conferuntur, ſed a defuncti hæredibus ad libitum ſuę voluntatis ex teſtatoris diſpoſitione eliguntur, quales quamplurimas Capellanias quotidie videmus, & de ijs videtur eſſe tex.in extrau.poſtulati, § porrò, de præbend. in commun. agitque Nauar. conſ.5.7.& 27.de præben.vol.1. & ante eum Redoa.in tractat.de ſpol. Eccleſ. quęſt.3.§.& in hac materia, num.6.& 35. alijque paſſim. Infertur ſecundo, idem
22 † dicendum eſſe de Canonicatibus. cla-
23 rum enim eſt, eos eſſe beneficia † Eccleſiaſtica,c.conquerente,& cap.pen.de cler.
24 non reſid.cum alijs text.Idem in † Cathedralibus, Metropolitanis, & Patriarchalibus, latè Bellen.dict. quæſtion.73. Tertiò, quod, ſi quis in pluribus etiam ciuitatibus & diœceſibus plura habet beneficia,de om
25 bus † decimam ſoluet, vt habetur in dict. extrauag.vn.verſ. quodſi in diuerſis. Immo etiam Prelati, & alij Clerici exules, cu-
26 iuſcunq; dignitatis exiſtant,de ſuis † prouentibus Eccleſiaſticis decimas perſoluent vt in ead. exrauag.diſponitur, verſ.Prelati autem. Quod verò attinet ad reditus, & prouentus, multa inferuntur, de quibus hac ipſa concluſione, & ſequent. latiùs dicemus. Aliqua tamen beneficia,& aliqui reditus excipiuntur, de quibus per Doct. communiter,cum alibi,tum d. clem. final. Bellen.loco citat.& tex. in citat.extrauag. vnica,de dec. in comm. Quę extrauagans
27 † licet particularis conſtitutio eſſe videatur de decimis per illum Pontificem Bonifacium tunc impoſitis, vt etiam colligi videtur ex eius princip.atque adeo expiraſſe eius Pontificis morte, ſicut de extrauag. ex debito,de elect.& extrauag.ad regimen de preben.in commun. tradiderunt Doct. quos recenſuimus, & ſecuti ſumus in noſtro tractat. de Option.cap.tertio, num.4. tamen cum in hac extrauagan. vn. de dec. non adſint verba ſufficientia, ex quibus appareat, velle Pontificem, illam expirare morte ſua, prout in dict.extrauag. ad regimen,dicitur, donec miſerationis diuinę clementia nos vniuerſalis Eccleſię regimini preſidere concefferit, &c. & in dict. extrauag.ex debito,habetur, donec Chriſti dignatio nos dignabitur vniuerſalis Eccleſię ſponſę ſuæ regimini preſidere, &c. cumque hæc extrauagans ſit certa,& nota nec vagetur, ſed ſit inſerta in corpore iu-
28 ris, vim † habet legis, ita, vt ſententia contra eam lata ſit nulla,per ea,quæ tradũt Doct.in cap.paſtoralis,de fid.inſtr. & in l. prolatis,ff.de re iudic. & late in his terminis Franc.Pauin.in prelud. ad extrac.lo.22. & Hieron.Clar.in prælud.ad extrau. commun. eique tamquam legi generali ſtandũ erit.Neque oberit,quod de particulari illa decima loqui videatur, cum Papa reſpondendo, & definiendo ſuper particulari ca
29 ſu † canonem condat,cap.ex multa, in princip.de vot. & vot.redempt. vbi Doct. Gloſ.fin.cap.conſultationi, de temp.ordin. Abb.cap.fin.colum.3.de iur.cal.cum alijs, quos referr, & ſequitur Felin. cap. 1.num. 77.de conſtitut.Ex quibus ſequitur, quod, cum quæſtio aliqua,aut dubitatio circa impoſitionem decimarum oriri contingat,
30 † ad hanc extrauag.recurrendum ſit,prout etiam recurrendum monet Rebuf.d.queſt. 3.num.6. & quotquot Doct. aliquid de hiſce decimis ſcripſerunt,eam paſſim pro deciſione allegant. Excipiuntur ergo (vt vnde diſceſſimus reuertamur) nonnulla beneficia, certique reditus ab huiuſmodi ſolutione decimarum, niſi de ijs expreſſa mentio fiat,cum decima imponitur; quorum aliquot in hanc, & ſeqq. concluſionibus lubet recenſere.

Primo quidem excipiuntur reditus, &
31 prouentus † leproſarium domorum Dei, & hoſpitalium pauperum, qui in vſus leproſorum, infirmorum, & pauperum conuertuntur, de ijs enim decima non ſoluetur, vt diſponitur in dict. Extrau.vu. verſ.de reditibus,& not.Rebuf.dict.quæſt. 3.num.quarto, Felin.cap.de quarta, num. 18.de præſcript.Gloſ.& cæteri dict. clem. fin.vbi Card.quæſt.tertia ſingulariter dicit quod, quamuis Lap. (quem deinde ſecutus eſt ibidem Imol.) aſſerat, ſe con-
3 ſuiſſe,† deberi decimam ex reditibus, qui ſuperſunt vltra hos vſus pauperum, & infirmorum, tamen debent potius expendi in vſus aliorum pauperum, vel conſeruari ad ſuperuenientiam maioris numeri pau-

perum, ex quo ſic fuerant reditus deputa
ti, clem. quia contingit, de relig. dom. & c.
ſi propter de reſcript. in 6. Card. ſequitur
idipſum latè probans Bellenz. d tract. de
ſubſid charit. quæſt. 68. num. 3. Ratio verò,
cur huiuſmodi reditus decimæ Papali nō
ſubſint, ea etiam eſſe poteſt, quoniam
33 † hoſpitalia illa nomine beneficiorum
propriè non comprehenduntur, quo argu-
mento vtitur a contrario ſenſu in Capella-
nis Gloſ. 1. in fin. dict. clem. fin. de decim.
vnde per litteras ſuper prouiſione quorūli
bet clericorum directas, de xenodochijs,
lepr oſarijs, eleemoſynarijs, ſeu hoſpitali-
bus nulli poteſt prouideri, niſi hoc in litte-
ris caueatur expreſsè, vt diſponit ad litte-
ram tex. in clem. per litteras, quę eſt 2. de
præben. & dig. Immo neque hoſpitalia
34 † in beneficium conceduntur, niſi in illo-
rum fundatione ſecùs conſtitutum fuerit,
ſeu per electionem (a Superiore confirmā
dam, vt exponit ibi Gloſ.) ſit de Rectore
loci huiuſmodi prouidendum, vt caue-
tur in d. clem. quia contingit, quæ eſt fin.
§. vt autem de relig. dom. Secus verò dicen
35 dum erit † de hoſpitalibus militarium or-
dinum, aut aliorum Religioſorum; nam &
ea in beneficium conferri poſſunt, dict. cle
ment. quia contingit, §. præmiſſa vero, ne-
que ſub nomine eorum hoſpitalium, de
quibus in dict. Extrauag. vn. aptè continen
tur, cum ad vſus illorum, & pauperum om
nes eorum reditus per ſe non ſint deſtina-
ti; ſed potius ad militum illorum, ſeu Reli
gioſorum ſuſtentationem, cum onere
tamen aliquo vel hoſpitalitatis, vel cer-
36 tæ eleemoſynæ, & lagitionis: quare † ex
ijs reditibus, qui vltra hæc omnia ſupere
runt, ſoluenda erit decima ſingula quæ etiā
colliguntur, & optime confirmantur ex la
tè traditis per Bellenz. de charit. ſubſid. q.
38. & 68.

Secundo excipiuntur Moniales, alique
37 † regulares perſonæ, quarum reditus, &
prouentus Eccleſiaſtici adeo ſunt tenues,
quod de illis ſuſtentari non poſſint, ſed pro
habendo vitæ ſuæ ſuſtentationem neceſſe
habent publicè mendicare, ac eleemoſy-
nas publicè petere; ita habetur ad ver-
bum in dict. Extrauagant. vn. verſ. Monia-
les, & not. Gloſ. 1. dict. clement. final. &
poſt alios fusè Bellenz. dict. tractat. quæſt.
30. & 77. & Remig. de Gonn. in ſimil. tra.
de charit. ſubſid. quæſt. 37. num. 14. vbi etiā
38 cum ſequentib. idem probat † in alijs te-
nuibus beneficijs cæterorum clericorum,
poſt Gemin. conſ. 85. verſ. ex quibus con-
cluditur, & alios; quod etiam patet ex his
quæ nunc dicemus.

Tertio, ſeculares clerici, quorum Eccle
ſiaſtici reditus, & prouentus annui ſum-
mam ſeptem florenorum auri non exce-
39 dunt, eam † decimam non præſtabunt,
vt cauetur in d. Extrau. vn. verſ. ſeculares
quoq; clerici, & adnotauit Gig. in tractat.
de penſion. Eccl. quæſt. 59. num. 7. vbi etiam
exponit florenos auri pro ducatis, & opti-
mè; & ita intelligit, & obſeruat Romana
Curia. quod idem de Capellis, quæ non
excedunt viginti libras, quod nimirum de
ijs decima non ſoluatur, tradit Rebuf. d. q.
3. num. 6. poſt Collect. in cap. nuper, de
40 decim. Si tamen † vna perſona plura ha-
bet beneficia, quorum nullum per ſe acce-
ptum dictam ſummam ſeptem florenorum
auri attingat, ſimul tamen plura collecta
eam excedant, de omnibus illis, & ſingulis
decima perſoluetur. Sed non ſoluetur de
41 pitantis † Monachorum; ita declaratur
in d. Extrau. verſ. ſi vero. eas autem pitan-
42 tias † expenere poſſumus, vel pro ſtipen-
dijs, quæ dantur Monachis, vt inſeruiant
Eccleſiæ, vel etiam pro portionibus, quæ
illis dantur, aut debentur ad eorum victū,
& congruam ſuſtentationem, vt patet ex
traditis per Anaſtaſ. Germon. de ſacror. im
mun. lib. 3. cap. 17. num. 17. & tract. de in-
dult. Apoſt. §. per quæ ſublatis, nu. 10. nec-
non ex adductis per Henriq. in ſum. Theo.
mor. lib. 9. qui eſt de vero Miſſæ ſacrificio,
cap. 22. com. 1.

Quarto, de his, quæ a Chriſtifidelibus
relinquuntur Eccleſijs, vt ex his perpetui
emantur reditus, decima non ſoluitur, vt
43 † habetur in d. Extrau. vn. verſ. ſimiliter de
his. de alijs tamen legatis, quæ Prælatis, &
alijs perſonis Eccleſiaſticis, non perſona-
rum, ſed Eccleſiarum, vel officiorum ratio-
44 ne relicta ſunt, decima † perſoluentur, vt
dicitur in ead. Extrau. verſ. de legatis quo-
que. De eleemoſynis autem, & alijs obla-
tionibus dicam inferiùs verſ. Octauo, de
eleemoſynis.

Quintò, De Xenijs Prælatis, &

alijs

Digitized by Google

aliis perſonis Eccleſiaſticis liberaliter ſa-
45 ctis, non ſoluetur † decima; prout ſub-
ditur in ead.Extr.vn.verſ.idem de xenijs.
46 ſunt autem xenia † proprie munuſcula,
quæ hoſpitibus dantur,xenos enim græcè
hoſpes eſt;vnde xenodochium,hoſpitale,
& ſimilia, ſed & ſumitur etiam xenium
pro quolibet munere,ac dono,l.ſolent, ff.
de off.proconſ.Plura de his videri poſſunt
apud Ant. Nebriſſ. in vocabul. vtr. iur. &
eũdem.ac Hier.Vetrut.& alios in Lexico
iuris,verb.xenium.

Sexto,Ex dict.Extrauag.vn. verſ.decla-
47 ramus etiã,habetur,quod de ſyluis, † ſeu
nemoribus, quæ non conſueuerunt ven-
di, nil ſoluitur, niſi forte aliquid de illis
venditum fuerit durante decima, & tunc
æſtimabitur, quantum valere debent an-
nui reditus partis venditæ ſecundum aſſi-
48 ſiam(hoc eſt † ſecundum iuſtum prætium
à Principe ſtatutum,per ea, quæ latè tra-
dit Remig.de Gonn.tractat.de charit.ſub.
fid.quæſt.60.num.1.& 2.ſeu,vt paulo poſt
in ead.Extrau.vn.dicitur,firmam annuam,
arg.eorum,quæ tradit Gloſ.in cap.penul.
verbo,aſſiſios, de cler.non reſid.hoc eſt,
conuentionem de certa ſumma pæcuniæ,
ſeu fructuum penſionis nomine) ſecundũ
aſſiſia,inquam, quæ conſueuit fieri de ne-
moribus, in partibus illis, in quibus ne-
mus ſituatum fuerit, & de ſola æſtimatio-
ne decima perſoluetur,& nõ de eo, quod
perciperetur de iis ſyluis,ſeu nemoribus,
quæ vendi non conſueuerunt; niſi forte
vendantur durante decima (intellige au-
tem de venditione,non quoad proprieta-
tem,ſed quoad prouentuum, vnde ibidem
ſubditur) quia tunc ſoluetur ex venditio-
ne paſcuagij,ſeu herbagij,aut alterius cõ-
ſimilis prouentus eorundem nemorum,&
ſyluarum; &, ſi non vendantur huiuſmo-
di paſcuagia,& ſimilia, non ſoluetur deci
ma de his, tamen, quod in fraudem deci-
mæ nihil contra hoc attentetur, hæc in d.
Extrauag.de ſyluis verò cæduis idem fiet,
quod de ſtagnis mox dicetur, vt habetur
in eadem Extrauagant.verſic. de piſcarij,
autem.
49 Septimo.De piſcibus † ſtagnorum, vel
belluis gatenarum, quos pro vſu, vel eſu
ſuo conſumi, vel ſine fraude donari con-
tigerit, decima non ſoluetur, vt habetur
dict. Extrauag. verſ. de piſcibus ſtagno-
rum.De ſtagnis vero,& piſcatoriis(dome-
ſticis nimirum, ac priuatis, quæ vendun-
tur quoad prouentum dumtaxat) decima
50 ſic † ſoluetur; videlicet, quod fiat relatio
de numero annorum; quibus ante vendi-
tionem vltimam vendita non fuerunt ad
quantitatem prætij ex ipſa venditione vl-
tima recepti, vt pretio diuiſo in partes ſe-
cũdum annorum terminum,durante deci-
ma ſoluatur decima ipſa de tot partibus
pretij ex ipſa venditione recepti, quot
fuerant anni prædicti; vt ſi forte quinque
anni erant elapſi, ex quo non fuerant ſta-
gnum venditum, & tunc venditum fuit
pro centum florenis,fiant de pretio quin-
que partes,& pro tribus annis,quibus du-
rabit decima,ſoluatur decima ipſa de tri-
bus partibus pretij tantum, videlicet 60.
florenis (vnde ſex tantum floreni tribus
illis annis ſoluentur) & multiplicabuntur
& minuentur partes pretij,prout plures,
& pauciores fuerunt dicti anni. De piſca-
tijs autem fluminum,& lacuum, & vena-
tionibus, ſi vendantur, idem, quod de ſta-
gnis,fiet. Hæc omnia cauentur in ead.Ex-
trauag. verſ.de ſtagnis vero.
51 Octauo, de eleemoſynis, ſeu oblatio-
nib. datis ad opus fabricę, & maximè de
his oblationibus,quæ in ciuitatibus,& ali-
quibus caſtris, & locis dictarum Pro-
uinciarum in certis feſtiuitatib. in cande-
lis, & alijs conſueuerunt dari, & of-
ferri ad opus fabricæ deputatis, decima
non ſoluetur. Similiter nec de illis ob-
lationibus, quæ colliguntur interdum
per laicos, qui conſortiales dicuntur,
(vulgo autem confratres vocamus) inter
dum per clericos, quæ ad opus conſortij
reducuntur,& quæ offeruntur,vt lumina-
ria in Eccleſia, cruces,& calices fiant, &
reparentur, & etiam ex illis pauperibus
ſubueniatur,& ſepeliatur corpora paupe-
rum defunctorum;ita diſponitur in ſepius
memorata Extrau.verſ.de eleemoſynis ve
ro.Soluetur tamen de alijs oblationibus,
quæ fiunt clericis,& Rectoribus,ſiue fiant
pro exequijs mortuorum, ſiue pro dan-
dis pœnitentijs; necnon etiam de emen-
dis, quæ ab excommunicatis recipiun-
tur, vt habemus in ead. Extrauagant.
verſiculo. Soluetur autem, qui eſt paulò

poſt medium, & verſ.inſuper de oblatio-
nibus, qui eſt prope finem illius conſtitu-
tionis, quod tamen intelligerem tunc de-
mum procedere, cum decima imponitur
ſuper quibuſcunq; prouentibus, redditib.
& obuentionibus tam ordinarijs, quam
extraordinarijs, prout fieri ſolet, per ea,
quę latius afferam infr. hac ead. quæſtion.
concl. vlt.

52 Tertia Concluſio. Rector † Parochialis,
qui vrgēte neceſſitate Eccleſiæ, puta, quia
ipſe reſidendo perſonaliter in eadem, per
ſe non ſufficeret ipſi curę propter multitu
dinem Parochianorum, vel diuiſionem
Parochiæ ſuæ, ſed neceſſe habet vnum, vel
duos, vel plures Capellanos cōducere, &
eis propter, (vel, vt ego potius legerem,
præter) victum, ſalarium conſtituere; ſala-
rium huiuſmodi poterit in decimę ſolutio
ne deducere; ſed ratione victus Capella-
norum ipſorū aliquid non deducet; ſic ca-
uetur in dict. Extrau. verſ. Rector Paro-
53 chialis. Similiter quæuis † perſona Eccle-
ſiaſtica, quæ in Eccleſia ſua, vel beneficio,
quod reſidentiam perſonalem requirit, nō
reſidet, ſed facit in eodem per firmarium
vel Vicarium deſeruiri, deputando ipſi Vi
cario, vel firmario certam prouentuum
ſuorum portionem, non de Vicariatus ſeu
firmarij portione, ſed de vniuerſis ipſius
Eccleſiæ, vel beneficij prouentibus deci-
mam exhibebit; ita diſponitur in ead. Ex-
trau. verſ. ſed Eccleſiaſtica perſona. De hu-
54 iuſmodi autem † Vicarijs, & Coadiutori-
bus habetur in c. in noua, 16. quæſt. 7. cap.
fin. 93 diſtinct. & c. 1. 94. diſtinct & tot. tit.
vbi Doctor. de off. Vicar. & tit. de cler.
ægrot. vel debil. cum ſimil. Io. Selu. & alij
in ſuis tract. de benef.

Quarta Concluſio. Quoniam nonnulli
obtinēt à Monaſterijs, & Eccleſijs Priora
tus, penſiones, cenſus, reditus, domos, grā-
55 gias, (hoc eſt, † villulas, vt colligitur ex
Extrauag. cum nonnullę, la 1. de preben. in
comm. necnon ex tex. & ibi Gloſ. marg.
in cap. fin. de cenſ.) in ſoluenda de his de-
56 cima † diſtinguendum eſt cum Bonif.
VIII. dict. Extrauag. verſ. & quia nonnulli,
an talia in beneficium habeautur ex con-
tractu, an mera gratia. Si enim talia in be-
neficium habeātur, ſiue hoc ſit conceſſum
per Sedem Apoſtolicam, ſiue per ipſorum
Monaſteriorum, vel Eccleſiarum perſonas
de illorum prouentibus ſoluetur decima.
Cum autem obtinētur talia ex contractu
puta ad pēſionem, vel firmam annuam, in
qua non eſt facta gratia obtinenti, ſed in
hoc vterque contrahentium ſtuduit cōdi-
tionem ſuam facere meliorem: percepto-
res penſionis, vel firmæ de ipſa penſione,
vel firma decimam exhibebunt: ſi autem
quis ante, vel poſt huius decimæ conceſ-
ſionem, ad vitam propriam, emit prouen-
tus prioratuum, vel aliorum prædictorum
pro aliqua pecunia; ita, quod in hoc ei ſciē
ter gratia non eſt facta; conſiderabitur
quantum æſtimatione communi valeant
annui prouentus prioratus, grangiæ, do-
mus, terrarum, ſeu redituum huiuſmodi,
& ſecundum hoc ab illis, quorum eſt ho-
rum proprietas, qui inde pretium pro futu
ro tempore receperint, per tres annos de-
cima exhibebitur. ſi autem in his gratia
facta ſit obtinentib. qua ſcienter pro mi-
nori pretio, quam valeant, ſunt talia ven-
dita vel locata; ipſi obtinentes, & non Mo
naſterium, vel Eccleſię de illo, in quo gra-
tia facta eſt ipſis, & de reliquo illi, quo-
rum eſt proprietas, decimam exhibebunt.
Si autem perſonis aliquib. pro iuſta mer-
cede, ſeu remuneratione laboris, vel obſe-
quij præſtiti, vel præſtandi talia ſunt con-
ceſſa, hi, quorum eſt illorum proprietas, in
decimatione prouentuum ſuorum, etiam
horū prouētus merito numerabunt, & de
illis (ſicut de alijs, quos pro certis ſuis vti-
litatib. expendunt) decimam exhibebunt.
Quodſi hęc per illos, qui ea obtinebant,
in alios ſunt translata, (quia res tranſit cū
onere ſuo) etiam circa illos, quæ prædixi-
57 mus, ſeruabuntur. Nec deducentur † ex-
penſæ, quę pro Monachis) qui in talibus
Prioratibus, grangijs, ſeu domibus in be-
neficium, ſeu ex mera gratia conceſſis, ex
pacto teneri debent) fieri dignoſcuntur.
Expenſę autem illorum Monachorum, vel
59 perſonarum, quæ teneri debent ex pacto
in Prioratibus, grancijs, ſeu domibus ad
iuſtam firmam, ſeu penſionem conceſſis,
ſiue determinatæ, ſiue non, æſtimabuntur
æſtimatione communi, & talem ęſtimatio
nem Monaſterium, vel Eccleſia, cuius illo-
rum eſt proprietas, cum ſuis prouentibus
decimabit. Hæc omnia Bonif. dict. ver. &

quia

quia nonnulli.Ex quibus illud, quod de pē
ſione dicitur,ſi tamen de vera penſione Ec
cleſiaſtica intelligere velimus, latius infr.
explicabitur,quæſt.3.concluſ.2.Quod ve-
ro de expenſis habetur, diligenter adno-
tandum eſt propter illa, quæ infr. quæſt.4.
concluſ. vlt. diceimus de expenſis deducen
dis; vbi quicquid in hac, & in ſuperiori-
bus ac ſeqq. concluſ. ad expenſas faciens
diximus,ne longum faciamus, nequaquam
repetemus,ſed ad ea,quæ hic dicta ſunt, le
ctorem remittere ſat erit.

Quinta Concluſio.De procurationibus,
59 † quas Prælati in victualibus percipiunt
decimam non perſoluent,ſed qui eis præ-
ſtant huiuſmodi victualia, in decimatione
ſuorum prouentuum, & redituum nume-
rabunt,& ſoluent decimam de eiſdem. De
illis autem procurationibus, quas Prælati
in pecunia numerata rectè percipiunt ab
antiquo,& quas perciperent, etiam ſi non
viſitarent,decimam præſtare tenentur.Prę
latus autem,qui procurationem, quam ſi-
ne viſitatione potuit de iure percipere in
pecunia numerata, remittit; quia remittit
quod ſibi debetur, & de quo ſoluiſſet deci
mam,ſi illud recepiſſet,tenetur ex tali pro
curatione decimam exhibere. ſi vero pro-
curationem, quam tantum in victualibus
licet percipere,fortaſſe remittit, perſona
Eccleſiaſtica, cui remiſſio facta eſt,huiuſ-
modi victualia cum alijs prouentibus ſuis
cum decimam ſoluet,æſtimabit,cum, etiā
ſi non eſſent remiſſa,hoc facere teneretur;
ſic habemus in d.Extrau.Bonif. VIII. verſ.
Præl.de procurationibus.De his vero pro
60 curationibus † fusè tractant tex.& Doct.
10.quæſt.2.& 3.per totum, 23. quæſt.vlt.
& cap.ſi tributum,cum ſeq. 11.quæſt.1. &
tot.ferè tit.de cenſ.ext. & in 6.inter Mod.
Petr.Surd.tract.de aliment.tit.1. quæſt.64.
Pauin.Socin.Fuſc.& alij in ſuis tract. de
viſit.ſub quæſt.& tit.de procurationib.

61 Sexta Concluſio. De ijs † quoque, quæ
conſiſtunt in iuriſdictione,mero imperio,
regalibus,atque ſimilibus,ſoluetur decima
deductis ſalarijs moderatis, quæ ante con
ceſſionem decimæ conſueuerunt ſolui iu-
dicibus,& officialibus, ſimilibuſque perſo
nis,ſine quibus iuriſdictio, & cætera ſimi-
lia nequeunt expediri,ita tamen, quod in
fraudem decimæ,nihil contra hoc penitus
62 attentetur.ſed expenſæ † officialium,iudi
cum,& huiuſmodi perſonarum factæ in
veſtibus,ſiue victualibus minimè deducen
tur,ſicut aliæ expenſæ ſimiles factæ circa
familiam Prelatorum.Ita habemus in dict.
Extrau.vn.verſ.de ijs quoque.

Septima Concluſio. De furnis,ac molen
63 dinis † decima præſtabitur,vt ibid.dicitur
64 verſ.item de furnis. de fructibus † quoq;
arborum, & hortorum decima ſoluetur.
65 De his † autem, quæ conſumuntur vſu,
vel eſu animalium, ſi ſint Eccleſiarum,ſol-
uetur decima, deductis expenſis neceſſa-
rijs,quæ fiunt pro cuſtodia, ſi vero ſunt
perſonarum,decima non ſoluetur, ita ha-
betur in ſæpius memor.Extrau.vn.de dec.
verſ.de fructibus arborum.

Octaua Concluſio. Beneficia quoque
vnita ſubiacent huic decimæ, licet princi
66 paliter † vniantur, & retineant nomen,&
ſtatum proprium.Ratio clara eſt, quia,
cum retineant ſtatum ſuum, ſicut ante ſu-
biecta erant,ita nunc, & probatur ex eo,
quod tradit Card.poſt alios d.Clemen.fin.
de decim.dum vult, quælibet beneficia cō
prehendi nomine beneficiorum,de quo d.
Clem.in primis verbis.Immo idem erit, ſi
ex duobus vnitis vnum fiat; vtrumq; enim
ſuam naturam ſeruat,iuraque, & priuile-
gia ſibi inuicem communicant,vt patet ex
iur.infr.citan.& not.Abb.cap.ſecundo,nu.
4.de relig.dom.& alij paſſim;quare,prout
antea ſoluebatur de ijs decima, vel non,
ita quoque nunc fiet.Idem quoque erit, ſi
beneficium aliquod,quod aliàs immune
eſſet à decima,alteri vnitum ſit acceſſoriè
dummodo illud beneficium, cui vnitur,de
cimæ ſubiaceat, tunc enim de ijs quoque
reditibus ſoluenda erit decima, & contra;
cum eo caſu Eccleſia, quæ alteri acceſſo-
riè vnitur, & annectitur, illius naturam,
conſuetudinem, & priuilegium aſſumat,
propriaque iura amittat; ſiquidem ei, cui
vnitur,Eccleſiæ, tamquam filia matri eſſe
perhibetur, quæ omnia colliguntur ex
text.& Doct.in cap.poſtquam, & cap. &
temporis,16. quæſt.1. cap. ſicut vnire, de
exceſ.præl.cap.quod traslationem, de off.
Leg.Abb cap.1.ne ſed. vac. & d.cap.2.nu.
4.& Petr.de Peruſ.in tract.de vnion. cap.
1.Et generaliter,quod de omnibus benefi-
cijs vnitis,ſeu membris principalis benefi

Digitized by Google

cij ſoluenda ſit decima papalis, conſuluit
Oldr.conſ.253.num.1.Bal. conſ.205. num.
4.volum.3.Rebuf.conſ.125.num.7. & latè
tradit Remig. Gonn.in tract. de charitat.
67 ſubſid.q.26.nu.1. Quod idem puto † locũ
habere, quamuis bona, & fundi beneficia-
les ſiti ſint diuerſis in locis, & decima im-
ponatur in aliqua diœceſi, vbi ſitum eſt be-
neficium, & Eccleſia; non autem vbi bona
illius: attenditur enim locus beneficij, cũ
huiuſmodi decima † ſit onus reale Eccle-
ſiarum, non autem prędiorum, & impoſi-
ta ſit non ipſis rebus, ſed Eccleſijs, vel per-
ſonis Eccleſiaſticis pro ipſis rebus; vnde
ſoluenda erit decima etiam pro bonis ſitis
extra illud territorium. Ita per hanc ra-
tionem tradunt In terminis Doct. commu-
niter in cap.1. de immunitat. in 6. maximè
verò Io. An. Gemin. & Franc. quos ego vi-
di, eoſque ſequitur Bellenz. de charit. ſub-
ſid. quæſt.434. Remig. de Gonn. eod. tract.
quæſt.25. & 26. vbi id latè examinant; quã-
uis contrarium tueri videatur Federic. de
Sen. conſ.151. in 2. reſponſ.

Nona Concluſio. Decimę ſoluuntur de
menſa groſſa Canonicorum. Quod enim
69 de Canonicatibus † ſoluatur, ſupr. admo-
nuimus hac ead. quęſt. concl.2. & colligi-
tur ex alleg. Extrau. vn. verſ. ſed Eccleſiaſti
ca perſona, dum comprehendit quodlibet
beneficium, quod reſidentiam perſonalẽ
requirit: clarum autem eſt, Canonicos
70 † teneri ad reſidendum, vt tot. ferè tit. &
clariùs in cap. pen. de cleric. non reſid. &
cap. vnic. eod. titul. in 6. Quamuis igitur
71 † menſa hæc, vt plurimum, tam à pre-
bendis, quam a diſtributionibus quotidia-
nis diſtinguatur, vt patet ex Pariſ. conſil.
32. vol.4. Cald. conſ.21. ſub. tit. de pręben.
Rebuf. in Concor. Gall. rubr. de collat. §.
1. verbo diſtributionum, Abb. in cap. licèt,
de pręben. Felin. in cap. Iacobus, de ſimon.
Doct. ferè omnibus in d. cap. vnic. tamen
ex ijſdem fere Doct. ibi. videre eſt, aliquan
72 do † eam ſuccedere loco prębendarum,
vt liquet inter alios ex Abb. d. cap. licèt;
73 aliquando de ipſa menſa groſſa † ſoluun-
tur diſtributiones quotidianę, vt inter
cęteros tradit Gemin. dict. cap. vnic. in fin.
Vbi ergo menſa hęc, ſeu maſſa ſubroge-
tur, & ſuccedat loco prębendarum, quo-
niam non adſint, prębendę diſtinctę; tũc,
quamuis decima abſolutè imponatur ſu-
74 per beneficijs, puto, † de ea decimam
75 eſſe; cum ſubrogatum ſapiat † naturam
eius, in cuius locum ſubrogatur, l. eum qui
§. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. cum alijs
vulg. ſed vbi etiam ea in diſtributiones
quotidianas deſtinetur, ac diſtribuatur, tũc
ſaltem, cum decima ſuper prouentibus Ec
ceſiaſticis, ſeu Eccleſiaſticarum perſona-
76 rum imponitur, de illa menſa † ſoluenda
erit decima; eo enim caſu de ipſis quoque
diſtributionibus quotidianis præſtatur, vt
mox dicam.

Decima Concluſio. Vbi decima Papalis
imponatur ſuper beneficijs, & omnibus
77 prouentibus Eccleſiaſticis, tunc † de di-
ſtributionibus quoque quotidianis ſoluen
da eſt: tex. ad litteram in iam millies citat.
Extrau. vn. verſ. & quia non occurrit, de
decim. vbi Boniſ. ponit hæc verba: Et quia
non occurrit nobis, quin quotidianæ diſtri
butiones prouentus Eccleſiaſtici ſint, de
diſtributionibus, quæ dantur in horis Ca-
nonicis præſentibus, debere ſolui decimã
declaramus. Vnde per eam Extrauag. non-
nulli abſolutè dixerunt, de quotidianis di-
ſtributionibus ſoluendam eſſe decimam,
vt Gloſ.1. Imol. num.6. & alij d. Clem. fin.
de decim. qui tamen intelligendi ſunt in
caſu Extrauag. cum nimirum decima im-
ponitur ſuper prouentibus; ob eam ratio-
78 nem, quia nomen prouentus † valde ge-
nerale eſt, & comprehendit omnem redi-
tum vndecunque nobis obuenientem, vt
patet ex tex. in l. annonam, ibi, vberes pro-
uentus, ff. de extraor. crim. Boer. deciſ.224.
Alciat. in l frugem, primis verbis, ff. de ver-
bor. ſignific. & ibi latiùs Rebuf. verſ. pro-
uentus verò, & in Concord. Gall. rubric. de
collat. §. volumus in Gloſ. reditus, cum ſeq.
79 Quod idem putarem dicendum, † ſi deci-
ma imponeretur ſuper reditibus, aut obuẽ
tionibus Eccleſiaſticis; nam & nomen
80 reditus, & obuentionis † ſatis generale
eſt, vt patet ex Alciat. loc. cit. Rebuf. dict.
Gloſ. reditus, & l. frugem, & verſ. inſu-
per, de verbo reditus, & verſ. obuentio-
nes, Boer. vbi ſupr. Zenzel. in Extrauagant.
Io.22. incipit, ſuſcepti, verb. fructus, & ob-
uentiones, de elect. & alijs, quos refert, &
ſequitur Tiraq. de retract. lignag. §.1. Gloſ.
6. num. primo, certè reditus nomen gene-

ralius

Digitized by Google

ralius eſt, quam nomen fructus,vt adnota
uit Gloſ.communiter recepta in cap.2. de
ſuppl.negl.Prælat.in 6.verb.reditibus;plus
enim eſt in reditu, quam in fructu, vt par
tus ancillæ,l.in pecudum, ſ. hæreditatem
ff.ad Trebel.& §.in pecudum, Inſt.de rer.
diuiſ.cum ſimil.& tamen ſunt in reditu, l.
Paulus,§.heres,ff. de vſur.alia Gloſ.in cap.
generali,verb.reditus,de elect.in 6.Rebuf.
dict.Gloſ.reditus,& alij Doctor.quos recẽ
ſere non eſt neceſſe. Vbi autem decima
imponatur dumtaxat ſuper beneficijs, vel
81 eorum fructibus; tunc puto † non eſſe
eam de diſtributionibus ſoluendam; ſic
intelligendi ſunt, quotquot indiſtinctè aſ-
ſerunt, de ijs non eſſe ſoluendam decimã,
quod voluit Gloſ.Zenzel.dict.Extrauagan.
ſuſcepti, verb.ſoluere in fin.alia Gloſ.dict.
Extrauagant.ſuſcepti,verbo,in totum,ante
medium, ne ſed.vacan.inter commun.tra
diderunt que Geminian. conſ.85.num. 18.
Marc.Mant.conſ.1.Tiber. Decian.conſ.43.
num. 15.poſt Gemin.153.Flam.Pariſ.de re
ſign.benef.lib.6.quæſt.2. num.31. Mandoſ.
tract.de ſign.grat.tit.de penſion. colum. 8.
verſ penſiones, Rebuf.dict.tractat.de dec.
quæſt.3.num.8.dicens ita fuiſſe per Papam
declaratum, Gig. vero conſ.144. num.33.
multas refert ſe vidiſſe litteras Apoſtolicas
mandantes,quod de diſtributionibus quo-
tidianis decima per Papam impoſita non
ſolueretur, ex quibus quinque recenſet
ſub diuerſis datis, & ſubdit, ſæpius ſe ita
practicaſſe,& obtinuiſſe. Bellen.demum
in tractat.de charit.ſubſid.quæſt.76. dicit,
quod niſi eſſent declarationes illæ Bonif.
VIII.contrarium diceret, quod nimirum
de diſtributionibus quotidianis decima
non præſtetur. Idque ex eo maximè pro-
batur, quod diſtributiones quotidianæ
82 neque †nomine beneficij veniunt, vt poſt
Gemin.d.conſ.85.num.20. Rip. reſponſ.2.
lib.1.& Franc.dict.cap.vnic. §. ſtatuimus,
not.1.tradit Gig.d.conſ.144.num.17.& 18
83 neque etiam † nomine fructuum benefi-
cij, neque in valore illius computantur,
Rot.deciſ.63. de ſentent. & re iudic.in an-
tiq.deciſ.octaua, de præbend.in nouiſſ.&
29. eod.titul.in antiq.deciſ.33.num. ſecun
do, & deciſ. 170.num. primo, lib. tertio,
prima part.in nouiſſ.diuerſ. Boer. deciſ.de
cimanona, num.decimoquarto,de reſcrip.
Ioan. Andr. rubric. de conceſſ. præbend.
Franc.& cæteri, dict.cap.vn.Oldrad.conſ.
118.& alij relati, ac probati a Bellenz. d.
quæſtion 76.Pariſ.dict.quæſt.ſecunda, nu.
30.Gig.dict.conſ.144.num.decimo, & no-
bis tractat.de diſtributionib. quotid. parte
prima, quæſt.5. Idem quoque erit ob ean-
84 dem ferè rationem † in anniuerſarijs, &
mortuarijs, ſeu obuentionibus ratione ſe
pulturæ,vt in ſpecie tradit Bellenz. d.quæ-
ſtion.76.hæc enim quoque non computan
85 tur † in reditibus, ſeu valore beneficij,vt
not.Rebuf.dict.deciſ.octaua, de præbend.
in nouiſſ.& Bellenz.vbi ſupr. poſt Io.And.
dict. rubric. de conceſſ. præbend. verſicul.
demum quærebatur, & Oldr.conſ.206.in-
cip. An obuentus. Immo neque veniunt
nomine redituum, fructuum, iurium,
prouentuum, aut emolumentorum Cano
nicatus; ſed neque etiam nomine diſtri-
butionum quotidianarum, vt poſt alios
tradit Nauar. conſ. 13. ſub titul. de cleric.
non reſid. volum. primo. De his ergo de-
cima Papalis non ſoluetur, ſecluſa Bonifa
cij declaratione, quæ in ſpeciali caſu lo-
quitur, quo impoſita fuerat decima ſuper
omnibus prouentibus Eccleſiaſticis, quod
& ſupr.attigimus, concluſ.2. in fin. Quid
autem propriè veniat nomine diſtributio-
num quotidianarum, præter Doctor.dict.
c.vn.videndus eſt tex.in Extrau.poſtulaſti,
& Extrau.cum nonnullæ,la 1.de prēb.in
com.cum alijs per nos adductis. dict. 1. p.
quæſt.3.

QVAERO TERTIO, An aliqui
ſint immunes a ſolutione harũ
decimarum, & quinam illi ſint.
Prima Concluſio. Colonus,
86 † qui conduxit bona, & prædia beneficij
cuiuſcunque,non tenetur, ſi ei gratia ali-
qua in eo contractu ſcienter non eſt facta,
ad ſolutionem decimarum, ſed decima ad
proprietarium ſpectabit; ita habetur,& la
tius explicatur in d.Extrau.vn.verſ.& quia
nonnulli,de decim. cuius verba ſupra retu
limus quæſt.præceden.concluſ.4. & nota-
runt inter cæteros Gloſ. & Imol. d. clem.
fin.de decim.Bellenz. dict. tract. de ſubſid.
char.quæſt.75.Vinc.Franc.dec. Neap.107.
num.3.& ſeqq.
87 Secũda Cõcluſ.Pẽſionarius † tenetur ad ra
tã pẽſionis ſoluere decimã papalẽ, quicquid
in

Digitized by Google

in contrarium voluerit Io. An.in addit. ad Specul.ſub tit.de conceſſ. præbend. & Oldrad.conſ.268.contra eos enim eſt communis eorum opinio, qui de hoc aliquid ſcripſerunt,quam tuetur Dec.conſ.156.incip.ſtatutum Cathedralis Eccleſiæ, vol.1. nu.4.& ibi Lugd.in add. Rebuf. conſ.125. per totum, Bellenz. dict. tract. de ſubſid. charit.quæſt.37. Caccialup. tract. de penſion.eccleſ.quæſt.17. Gig.eod.tract.quæſt.59.per totam,& rurſus quæſt.62. num. 13. ſeu potius conſ.Alex.de Neuo. item Paul. Rom.in fin.tract. cap.vlt. num.2. Vrſil. ad Afflict.deciſ.252.num.7.Vinc.Franc.dict.deciſ.107.num.primo,& ſeqq. idem quoque apertè tenet Rot.Rom. deciſ.161. num.3. 2.par.in nouiſſ. diuerſ.dum ait, penſionarium regulariter teneri contribuere pro rata penſionis ad ſolutionem oneris impoſiti ſuper fructibus beneficij, ſuper quibus eſt impoſita penſio, allegans Caccial.dict. quæſt.17. & Gig.d.quæſt.59. & ſatis colligitur ex dict. Gloſ.1. dict. Clem.fin. & ibi Ioan.Imol.num.6.de decim.per tex.d.Extrau.in alleg.verſ.& quia nonnulli, vbi dicitur, quod ſi reditus, penſiones, cenſus, & ſimilia Monaſteriorum in beneficium habeantur, ſiue per Sedem Apoſtolicam, ſiue per ipſorum monaſteriorum, vel eccleſiarum perſonas, de illorum prouentibus ſoluetur decima, quo loco verbum illud,penſiones,ſine vllo incommodo intelligi poteſt de penſione Eccleſiaſtica,cuius capax regulariter eſt ſolus clericus,quæq; vt perpetuò duret, a ſolo Pontifice imponitur,& hoc eſt,quod dicitur in dict.verſ. ſiue ſit hoc conceſſum per Sedem Apoſtolicam,quod vero ſubditur, ſiue per ipſorũ Monaſteriorum,vel Eccleſiarum perſonas ad grangias,domos,reditus,& cenſus, de quibus ibi,refertur,& ſic illum tex.de penſione Eccleſiaſtica intellexit Gig. dict. q. 59.num.2.& Rebuf.d.conſ.125.num.decimo,Ex quibus ſatis,ni fallor, firmata manet hæc concluſio,licet ad id aliqua adducat Bellenz.dict.quæſt.37. & plura Rebuff. d.conſ.125.quæ tamen parum vrgent. Illud quoque maximè facit, quod penſiona
88 rius † tenetur pro rata ad charitatiuum ſubſidium,quod latè probant Bellenz.dict. quæſt.37.Gig.d.tract. de penſ. Eccl.quæſt. 38.Remig.de Gonn.de charit. ſubſid. quæſtion.44.poſt Dec.conſil.156.

Declaratur autem primo hæc conclu-
89 ſio,vt non procedat, † vbi penſio impoſita fuit libera ab omni onere etiam decimę cum Papa poſſit aliquem priuilegiare, ne ſoluat decimam, ita in ſpecie Bellenz. d. tract.quæſt.58.num.3. Gig.d.quæſt.59.nu. 6.idque admittit Rot. dict.deciſ.161.num. ſecundo,opt.text.in cap. cum inſtantia,de cenſ.ibi,niſi fortè per ſpeciale priuilegiũ Sedis Apoſtolicæ,& cap.accedentes,de præſcript.ibi,niſi per ſpeciale priuilegium Apoſtolicę Sedis;quo vtroque loco loquitur Pontifex de procurationibus debitis legatis, & Nuntijs Apoſtolicæ Sedis: vnde
90 etiam colligi poteſt, † generale priuilegium non ſufficere,quod & in ſpecie tradit Bellenz.dict.quæſt.58.num.1. & 2. quæ tamen declaratio reſtringitur, niſi eidem exemptioni per Pontificem poſtea in litteris impoſitionis decimarum, quod ſemper
91 fit, aut alias derogetur † cum clauſula quorum tenores, &c.vt in ſpecie probat Rot.deciſ.161.num.3.& ſeqq.iunctis ijs,
92 quę de vi huius clauſulæ tradit Bald. & Collect.in c.dilecta,de præſcrip.Ioan.An. conſ.56 latè inter alios Ant. Gabr. comm. concl.lib.5.tit.de clauſ. concl.5. Extenditur autem primo hæc ipſa declaratio,
93 quod, † ſi Papa dediſſet auctoritatem collectori exigendi decimam ſuper prouentibus,ac reditibus beneficiorum, a quibuſcunque perſonis, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs,adhuc non poterit cogere huiuſmodi penſionarium, qui penſionem habet exemptam ab omni onere,ad ſoluendam decimam, vt in terminis monet Gig.dict.quæſt.59.num.9.per ea, quę tradiderunt Alexand.conſ.120.volum. quarto,& Card.conſ.102.in princip.Exten
94 ditur ſecundo, quod † ſi Rector beneficij fuerit grauatus ad ſoluendum integram decimam,non poterit penſionarius a Collectore vlterius moleſtari ad illius ſolutionem, cum ſemel decimatum amplius
95 † non debeat decimari,cap.tua nobis, cũ ibi trad.per Doctores,de decim. & ſemel exactum non debeat amplius exigi, cap. bona fides, de reg.iur.in 6.cum alijs,de quibus per Gig. id in ſpecie tradentem d. quæſt. 59. num.3. & 4. Poterit tamen Re-
96 ctor beneficij eo caſu † vti retentione

pro

pro rata decimæ ſoluendæ per penſiona-
rium in ſolutione penſionis, vt monet
Gig. vbi ſup. num 5.
Declaratur ſecundo principalis conclu
97 ſio, vt non procedat,† vbi penſio non ex-
cederet ſummam ducatorum ſeptem, vt
in ſpecie limitat Gig. d. quæſt. 59. num. 7.
& eſt text. expreſſus in d. extrauag. vn. §.
ſeculares quoq; clerici, vbi dicitur, quod
ſeculares clerici, quorum Eccleſiaſtici
reditus ſummam ducatorum ſeptem
non excedunt, annuatim decimam ſolue-
98 re non teneatur, quod tamen † reſtringi-
tur, niſi plures huiuſmodi, vel etiam mino
res penſiones obtineret, quæ ſimul dictā
ſummam excedunt, tunc enim de omni-
bus ſoluenda erit decima, per tex. expreſ.
in ſeqq. verbis dict. extrauag. quæ retuli-
mus q. præced. concl. ſecunda, verſ. Tertio
99 ſeculares clerici. Idq; procedere † etiam
ſi fuiſſet aſſignata talis penſio in beneficiū
vt ibid. dicit Gig. & colligitur apertè ex
dict. extrau. loc. cit.
Declaratur tertio eadem concluſio, vt
100 non procedat in penſione † alicui aſſi-
gnata ob remunerationem laborum, vel
obſequij, aut ſeruitij præſtiti, vel præſtan-
di, vt poſt gloſ. 1. d. clem. fin. & ibi Imol.
tradit Gig. dict. quæſt. 59. nu. 8. & videtur
tex. ſatis apertus, dict. extrauag. vn. verſic.
ſi autem perſonis aliquibus, cuius verſic.
verba retulimus ſupr. concl. 5. præcedent.
quæſtionis.
101 Declaratur quarto, non procedere
in Cardinali penſionario, ita in ſpecie
docet Gig. d. quæſt. 59. num. 10. cuius rei
veritas, & confirmatio ex eo pendet,
quod mox dicam de beneficijs Cardina-
lium in 5. concl. huius quæſt.
Tertia Concluſio, quę ſicut & ſequens,
extēſio ſeu ampliatio quædam eſt ad pro-
xime præcedentem concl. Excommuni-
102 catio lata per collectorem decimarum
cōtra penſionarium, cui reſeruata eſt pen
ſio libera ab omni onere decimarum, ob
non ſolutionem decimæ ad ratam penſio-
nis, eſt ipſo iure nulla; ita in ſpecie tra-
dunt Bellenz. dict. tractat. de ſubſid. char.
quæſt. 24. & Gig. d. tractat. de penſ. quæſt.
60. per totam; idem quoque tenuit Cald.
de ſentent. excommun. conſ. 9. vbi dicit,
103 † quod, ſi collector decimæ, volens de-
cimam exigere à Religioſis exemptis ab
eius ſolutione, eis priuilegium ſuum alle-
gantibus, eoſdem propter huiuſmodi de-
negationem ſolutionis excommunicet,
excommunicatio erit ipſo iure nulla, ad
idem opt. tex. in cap. cum ad quorundam,
de exceſſ. præl. vbi declaratur nulla excō-
municatio Prælati exigentis procurationē
vltra iuris formam, aut ſpeciale priuile-
104 gium Apoſtolicæ Sedis † lata contra nō
ſoluentes huiuſmodi exceſſiuam procura
tionem; quod idem de procuratione vl-
tra iuris formam adnotauit Innocent. in
cap. cum Apoſtolus, de cenſ. Alia ad id le-
uiora addunt Gig. & Bellenz. loc. cit. quos
videas, ſi lubet.
Quarta Concluſio. Si clericus priuile-
giatus, vt non teneatur ſoluere decimam
de penſione, moleſtetur a Collectore, &
ſoluat cum proteſtatione, quod per talem
ſolutionem non attendit præiudicare ſuo
105 priuilegio, talis proteſtatio† eum iuuat
ita in ſpecie tradit Gig. d. trac. de penſion.
106 quæſt. 61. idem † de priuilegiato, vt non
ſoluat charitatiuum ſubſidium, docet Bel-
lenz. d. tractat. de charit. ſubſid. quæſt. 61.
opt. tex. in l. 1. & quod ibi not. Bart. C. de
ijs, qui ſponte publ. mun. ſuſcep. lib. deci-
mo, vbi veterani, qui patiuntur ſe decurio
nes fieri, id faciunt cum pacto, ſaluo priui
legio ſuo, illud non amittunt, idem quo-
que probatur ex Roman. conſ. 253. incipit
pro deciſione propoſitæ conſultationis,
dub. vlti. vbi id aſtruit de ſolutione quo-
rumdam onerum facta per homines ha-
bentes immunitatem.
107 Idem quoque erit † vbi nulla proteſta
tio acceſſit, ſed per vim extorta fuit deci-
ma, vt in prædicto caſu ſentit Rom. & in
caſu charitat. ſubſid. Bellenz. loc. cit. & eſt
de hoc optim. text. in l. cura extruendi, cir
ca princ. verſ. nec ſi per vim extortum, ff.
108 de mun. & honor. Si autem † penſiona-
rius, aut alius priuilegiatus exemptus a
ſolutione decimarum ſponte, & ſine vlla
proteſtatione ſoluat, an tunc ſibi præiudi-
109 cet, hoc pēdet ab illa quęſtione, an † per
vnicum actum contrarium, quis ſuo priui
legio renuntiare videatur, de qua per
Doct. dict. l. 1. & c. cum acceſſiſſent, de
conſt. Bar. l. beneficium, & ibi Alex. de con
ſtit. Priu. Cyn. in leg. voluntariæ, C. de ex-
cuſ.

Digitized by Google

cuſ.tutor.Card.in clem.ſæpe, §.ſi tamen,
quæſt.2.de verb.ſign.Innoc.in c.ad acce-
dentibus, de priuil.

Quinta Concluſio.Probabilius mihi eſt
110 Cardinales† non teneri ſoluere decimã
de ſuis beneficijs, ita expreſsè tradit Lãc.
Conr.in Templ,omn. iud.lib.2. c.3. quod
eſt de Card.§.2.num.20. idem ſentit Gig.
d.tract.de penſ.quæſt 59.num.10.dum ibi
tuetur,Cardinalem penſionarium non te-
neri contribuere ad papalem decimam
pro rata penſionis; idem quoque in
111 † charitatiuo ſubſidio generali a Papa
impoſito,quod ab eo immunes ſint Cardi
nales ratione ſuorum beneficiorum,latius
probat Rom.conſ.493.incip.in caſu, quo
quæritur. Ratio vero concluſionis illa eſt
quia probabilius etiam eſt, Cardinales
112 † in materia præcipuè pœnali,& reuo-
catoria priuilegiorum non comprehendi
in generali conſtitutione Papæ, niſi de ijs
fiat ſpecialis mentio, vt ſingulariter con-
cludit Io.Monach.quem ſequitur Io.An.in
cap.vn.de ſchiſmat.in 6.Idem Io.An.in c.
quia periculoſum, de ſentent.excomm.in
6.Barb.de præſt.Cardin quæſt.12. colum.
ſecunda, verſ. primo faciunt. Vnde etiam
113 † non comprehenduntur in Regulis Cã
cellariæ, vt voluit Abb. cap.1. de exceſſ.
prælat.in princip. Barb.cap.in noſtra,col.
2.de reſcript.latè Ancharan.conſ. 295. &
297.& alij apud Gomeſ. in prooem. reg.
cancell.quæſt.4.in princip. & verſic. ter-
tius caſus,& reg.de infir.quæſt.tertia,vbi
etiam Mandoſ.quæſt.ſecunda, Rebuf.in
Concord.Gall.rub.de colla.§.ſi quis vero
verbo, Cardinalatus,& eſt communis opi
nio teſte Gig.d. quæſt.59. in fin. & Lanc.
Conrad.d.cap.2.§.1.num.octauo;Pro quo
etiam maximè facit, quod Cardinales
114 † ſunt pars corporis Papæ, cap.felicis,
de pœn. in 6. & ibi not.Archid.& Io.An.
Hoſt.in cap.antiqua, de priuil.Io.Monac.
d.cap.1.de ſchiſmat.in 6.& Io. de Lign.in
c.ſecundo, de cler. non reſid. & dicuntur
115 † filij primi gradus,Ioa. And & Imol.d.
cap.felicis, & Cardinales a Summo Ponti
116 fice vocantur† filij ,ſicut Epiſcopi vocan
tur fratres,c.Raynaldus ,de teſtam.& cap.
quam graui, de crim faſſ. cum vtrobique
117 not.per Doct.tributa † vero,& collectę
a filijs non exiguntur, iuxta illud Domini
Matth. 17. Reges Terræ à quibus acci-
piunt tributum, vel cenſum, à filijs ſuis,
an ab alienis? & cum reſpondiſſet Petrus,
ab alienis, ſubiecit Dominus, ergo liberi
ſunt filij: faciunt & alia, de quibus per
Roman. & Gig.loc.citat. Quæ concluſio,
quamuis probabilis ſit, & ſatis ni fallor
roborata: dubia tamen redditur per ea,
quæ voluit Felin.in cap. cum in iure peri-
tus, de offic. delegat. cap. ad aures,verſ.
octaua concluſio, de reſcript. & cap. ſu-
per his, columna tertia, de fid inſtrum,
quibus in locis tradit, Cardinales quo-
118 que † ſub generali conſtitutione com-
prehendi, quod & alij voluerunt, quos
recenſent Mandoſ.& Gomeſ. vbi ſupr. &
vbi verſatur publica vtilitas, & fauor,
tradiderunt Rebuf. dict. §. ſi quis vero,
verb. Cardinalatus Gomeſ. dict. quæſt.
quarta in prooem. reg. & reg. de infr.
quæſt. tertia, alijque, quos refert, &
ſequitur Bellenz. dict. tractat. de ſubſid.
charit. quæſtion. ſexageſimaſexta, ferè
per totum, vbi contra Rom. in conſil. al-
119 legat. probare contendit, † ipſos quo-
que Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardina-
les teneri contribuere ad præſtationem
generalis ſubſidij quibuſcunque benefi-
ciatis per Papam impoſiti pro expeditio-
ne contra infideles, ea potiſſimum ratio-
120 ne, quia nullus maior † fauor eſt,quam
fidei cap. Iudæi, vigeſimaoctaua, quæſt.
prima, capitulo ſecundo, de conuerſ.
infid. cum ſimil. per eum allegat. diſpoſi-
tio autem fauorabilis comprehendit
121 † etiam Cardinales, vt præter eos,
quos ipſe adducit, voluit quoque
Gomeſ. dicta quæſtione quarta in
fine. Cui tamen rationi facilè ſatiſ-
fieri poteſt, etenim admittendo prio-
rem propoſitionem, diſtinguimus po-
ſteriorem nam fauorabilis conſtitutio,
quamuis generalis, comprehendit etiam
Cardinales, vbi vel immediatè agitur
de eorum fauore, prout loquitur Go-
meſ. & alij, vel directè de fauore
fidei, cultu diuino, aut animarum
ſalute, prout loquuntur Doctor. per
Bellenz. allegati.

Non negauerim tamẽ, quin,ſi in huiuſ-
modi impoſitione appoſitæ fuerint gene-
rales illæ clauſulæ,cuiuſcunq;ſtatus,præe
minen-

Digitized by Google

minentiæ, gradus, vel dignitatis exiſtant, comprehendantur etiam Cardinales;
122 per eas enim illos quoque † contineri, deciſum fuit in Rot. teſte Gomeſ. d. quæſt. 4. verſ. quantum vero ad Cardinales, & q. 5. in fi. Sed quicquid ſit, hodie ſemper à Summis Pontificibus in huiuſmodi impo-
123 ſitionibus decimarum † eximuntur Cardinales, ea expreſſa ratione adiecta, ob aſſiduos, magnoſq; labores, quos ipſi Eccleſię vniuerſali impendunt, & grauiſſima, quæ tuendæ dignitatis cauſa ſuſtinent, onera, prout ego vidi in bullis decimarum, tam olim à felic. record. Gregor. XIII. quam etiam nuper à S. D. N. Clemente VIII. pro expeditione belli contra Turcas vniuerſo Italiæ clero impoſitarum. Atq; hæc de hac concluſione nimis forſan prolixe dicta ſint.

Sexta Concluſio Collectores, vel alij
124 Officiales † deputati ad colligendas, ſeu exigendas decimas in certo loco, ſi ibi ſunt beneficiati, ſunt exempti ab earum ſolutione; ita de charitatiuo ſubſidio voluerunt Bellenz. d. tract. de charit. ſubſid. q. 54. quem etiam ſequitur Remig. in ſimil. tract. quæſt. 50. quod idem erit de decima Papali, ad quam à charitatiuo ſubſidio
125 † arguit Bellenz. d. tracta. tum q. 37. tum in alijs frequenter, & Remig. eod. tract. quæſt. 37. nu. 25. Ratio autem concluſionis eſt, quoniam decima hæc
126 † munus, ſeu onus extraordinarium
127 eſt; ad hoc enim, vt munus † ordinarium ſit, non ſolum requiritur, quod imponatur à lege, vel canone, l. 1. vbi Gloſ. Bartol. & cæteri, C. de vacat. mun. publ. lib. 10. ſed etiam requiritur, quod habeat certam, annuam, & regularem præſtationem, ſecundum Guliel. de Cun. in l. neminem, C. de ſacroſ. Eccleſ. Cyn. in l. voluntariè, quæſt. 1. C. de excuſ. tut. Bart. l. placet, num. 13. C. de ſacroſ. eccleſ. & l. 1. colum. fin. C. de mulier. & in quo loco, &c. lib. 10. quod non eſt in præſtatione decimæ, aut charitatiui ſubſidij, quæ non eſt annua, nec ſemper vniformis, ſed iuxta indigentiam, & contingentem neceſſitatem. Ex quibus, & alijs concludit Bellenz. d. tract. quæſt. 32. charitatiuum ſubſidium onus eſſe, ſeu munus extraordinarium, vbi etiam
128 pluribus oſtendit, † ſimpliciter exemptū, exemptum intelligi a muneribus ſaltem extraordinarijs; atque ideo regulariter nō poſſe ab exempto exigi charitatiuum ſubſidium. At verò Collectores, & alij Officia-
129 les † ſunt immunes à ſolutione extraordinarij oneris, vt voluit Gloſ. in l. honorem, ff. de muner. & hon. Bart. l. 1. C. de immun. nem. conced. lib. 10. per l. honorem & in l. honoribus, §. fi. ff. de vacat. & excuſ. mun. Neque obſtat. d. l. 1. vbi nemo excuſatur, & l. actores. C. de exact. tribut. lib. 10. vbi exactores tributorum tenentur ad tributa; reſpondet enim Bart. d. l. 1. Bellen. & Remig. loc. citat. eas intelligendas eſſe de oneribus ordinarijs. Huic vero rationi illa quoque poteſt accedere generalis quidem, ſed optima, quod officium non debet alicui eſſe damnoſum, ſed immo habere debet remunerationem cap. cum non deceat de elect. in 6. cum ſimil. ex quo ſtatim ſequitur, quod, ſi aliquis ex his officialibus pro exactione decimarum congruum habeat ſalarium, non erit exemptus a ſolutione decimæ ſuorum beneficiorum, qua ratione in tract. de diſtribut. quotid. quem poſt primam huius operis editionem emiſimus, par. 2. quęſt. 11. pluribus oſtendimus abſentem propter Eccleſiæ ſuæ vtilitatem tunc demum percipere diſtributiones, ſi ad id non habeat congruum ſalarium, aliàs ſecus.

Septima Concluſio. Vbi Papa, ſeu Ca-
130 mera Apoſtolica † conuenit cum clero certæ diœceſis, quod ille clerus ſoluat ſibi nomine decimæ impoſitæ certam ſummā, ſi deinde Papa eximit aliquem, vel aliquos beneficiatos, tenetur adhuc reliquus clerus ſoluere integram ſummam conuentā. Ita in ſpecie voluit Bellen. dict. tract. quæſt. 59. quam totam quæſt. refert ad verbum, nec diſſentit Remig. de Gonn. in ſimil. tract. quæſt. 51. eumque ſequitur Gig. de penſ. q. 59. num. 6. Probatur autem per ea, quæ not. Bart. poſt Iacob. de Aren. in l. ab omnibus, in princip. per illum tex. dict. l. 1. quem ſequitur Ancharan. in clem. præſenti, de cenſ. vbi dicunt, quod ſtante ſtatuto obligante Comitatenſes ad ſoluendum ſalariū Poteſtati, ſi poſtea eximitur aliqua villa, ceteri adhuc tenebuntur id integrum ſalariū; facit & tex. vbi id not. Gloſ. & Bart. dict. l. actores, C. de exact. tribut. lib. 10. vbi habe-

tur,

Digitized by Google

tur, quod exactores onerum ad ipſa tenen
tur, ne ipſis ceſſantibus cæteri onerentur
ſed latius, & clariùs id proſequitur in l. 2.
ad fin. C. de apoc. publ. & ibi Alex. in add.
optimè etiam facit, quod ſcripſit Cardin.
d. clem. præſenti in fin. vbi dicit, quod, ſi
collectæ debentur ab vniuerſitate alicui
tanquam ſuperiori, ſi iure ſuperioritatis
eximit aliquos a ſolutione, ſicut eſt Papa
131 hoc caſu exemptio † ſingulorum non
prodeſt vniuerſitati: & affert exemplum
in procurationx legati, idem quoque ſen-
tiunt Abb. in cap. accedentes, num. octauo
& Fel. num. 7. & 8. de præſcript. poſt Bald.
in cap. ſecundo requiris, in fin. de appel. la-
tius pertractantes, & diſtinguentes hanc
materiam; de qua etiam agunt Boich. c. pa-
ſtoralis, de priuil. Anchar. conſ. 10. 243. &
406. Specul. tit. de cenſ. §. 2. verſ. quid ſi ni-
mis, Doct. d. l. ab omnibus & l. 4. §. actor, ff.
de re iudic. inter Modern. Petr. Surd. conſ.
140. vol. 1. & 278. vol. 2 & nuperrimè Ro-
lan. Cauagnol. ad decret. Montisfer. lib. 2. §.
1. quæſt. 10. quos poſt abſolutam hanc q.
vidi. Sed quid ſi multi eximantur, ita, vt alij
nimium grauentur? Reſpondet Abb. d. c.
accedentes, num. 8. de præſcrip. loquens in
caſu procurationum, modicam læſionem
ferendam eſſe, l. quoties, C. de prec. Imper.
per offer. & not. in c. reſcripta, 25. quæſt. 2.
& etiam magnam, vbi clarè conſtaret de
intentione Papæ, vt in c. memoriam, 19. di-
ſtinct. ſed in dubio Princeps præſumitur
hoc non velle, l. ex facto. ff. de vulg. & pu-
pill. c. ſuper eo, de off. deleg. meliùs in cap.
ſuggeſtum, & c dilecti, de decim. Quo caſu
inquit Card. d. c. accedentes, quod reliquus
132 Clerus poteſt † reſiſtere, ne ſoluat totam
procurationem, & appellare, expreſſa in
appellatione hac cauſa, quia enormiter ex
hoc grauantur, & debebit Princeps hoc vi
ſo priuilegia illa reuocare, tamquam ten-
dentia ad noxam d. c. ſuggeſtum, vel pro-
curationem minuere. Ipſe vero Abb. d. c.
accedentes, num. 9 diſtinguit, quod, ſi pri-
uilegia fuerunt conceſſa ad inſtantiam, tūc
excipietur, quod emanauerunt per ambi
tionem, vel importunitatem impetrantiū,
quoniam, ſi Papa ſciuiſſet, quod alia præ-
ceſſiſſet, arg. l. vacuatis, C. de decur. lib. 10.
& ſi hæc exceptio non admittatur, poterit
appellari, argum. c. ſuper eo, de off. deleg.

Quodſi priuilegia fuerint conceſſa pro-
prio motu Principis: tunc, inquit Abb. non
video, ſuper quo fundari poſſit appellatio
cum contra Principis diſpoſitionem non
ſit licitum appellare, ſed ſi nimium grauat,
debet implorari remedium a Principe, cu-
ius eſt decernere de ſuis priuilegijs, vt not.
d. c. ſuggeſtum, & c. cum venissent, de iud.
Quæ diſtinctio quamuis non placeat Bel-
lenz. d. quæſt. 59. nu. 4 & mordeatur etiam
a Fel. d. c. accedentes, num. 8 in fin. quoniā,
133 inquiunt motus proprius † non tollit de
fectum intentionis Papæ, vt ſentit Io. And.
in d. c. ſi motu proprio, de probat. in 6. Ho-
ſtien. c. cauſam, il 1. de teſt. Rot. deciſ. 6. de
præben. in no. Bellam. deciſ. 392. & alij paſ
ſim: mihi tamen ſuſtineri poſſe videtur, tū
quod negari non poteſt ex motu proprio
tolli omnem ſubreptionem, colligique
apertè mentem Principis a qua non eſt in
dubio recedendum, & gratiam viuificari,
vt optimè probat Caſſad. deciſ. 1. a num. 3.
ad fin. ſub tit. de reſcrip. Rot. deciſ. 29. num.
6. & num. 8. de præbend. in nou. & multos
alios effectus ſalutares producit, de quibus
Doct. d. c. ſi motu proprio, & Rom. conſil.
327. incip. iſtæ ſunt rationes, Staphil. de lit.
grat. & iuſt. tit. de vi, & eff. clauſ. verſ. con-
ſequenter, & multis ſeqq. Anton. Gabr. cō.
concluſ. lib. 5. tit. de clauſ. concl. ſecunda;
& Menoch. tract. de præſumpt. lib. 2. præ-
ſumpt. 13. num. 9. & ſeqq. tum quod ex ver
bis Abbat. apparet, non conſtitui ab eo dif
ferentiam illam, quod ſi priuilegia con-
ceſſa ſint motu proprio, non appelletur, ſi
ad inſtantiam, ſic; immo in hoc caſu vult,
priùs excipi de ambitione, importunita-
te, & ſubreptione, quod nimirum impe-
trantes tacuerint, aut de compoſitione fa-
cta, aut, quod alijs ſimilis gratia facta
ſit, quæ poſſent Principem retardare a con
ceſſione, iuxta opt. tex. in cap. poſtulaſti, &
cap. ſuper litteris, cum ibi not. per Gloſ.
& Doct. maximè Felin. num. 8. de reſcript.
quod ſi non admittatur hęc exceptio, tunc
inquit Abb. poſſe appellari, quod non po-
terit, vbi per motum proprium eximit
aliquos, nam in dubio ſtandum erit ver-
bis Principis; poterit tam ad eum ſuppli-
cari, quod tandem admittit, & monet
ipſe Fel. d. c. accedentes, num. octauo, mul
to vero magis ſtandum erit priuilegio, vbi

adſit

adſit clauſula ex certa ſcientia, hæc enim
134 viam præludit † vlteriori cognitioni, & facit præſumere, quod Papa voluerit vti plenitudine poteſtatis, vt latè oſtendit Staphil. de vi, & effect. clauſ. verſ. ſubſequenter, num.ſexto, & ſequentib. Anto. Gabr.comm.concl.lib.5.titul de clauſ.con cluſ.prima. Illud ergo certum ſit ex ſupra dictis, quod, ſi Papa poſt conuentionem cum clero factam de certa ſumma, aliquos eximat a decima, tenentur reliqui, niſi nimium inde grauentur, ſoluere portionem exemptorum, quod ſi nimium grauentur, ſeruanda erit diſtinctio Abb. ſuperiùs poſita. Idemque puto, etiam ſi aliquos eximiſſet ante conuentionem, licet Bal.in l.etiam column.vltim.C.de execut.rei iudic.velit, tunc ſolum onus ſpectare in ſolidum ad alios, quando ante conuentionem ſunt exempti; quod idem tenere videntur alij; quibus optimè ſatisfacit Bellen. loc. citat. vel enim loquuntur de onere, quod ſoluitur ex conuentione alteri priuato, vel ex conſuetudine, quod & latiùs proſequitur diſtinguendo Abb. d.cap. accedentes, num.8.de præſcript. & cap. peruenit, nu. decimoſexto, & ſeqq.de immunitat.Eccleſ.quando autem facta eſt dict.compoſi-
135 tio, ſeu conuentio, qualiter † debeant illi, qui compoſuerunt, inter ſe onus decimæ inter ſe compoſitæ diuidere, decidi poteſt ex not.per Bart.dict.l.4.§. actor, ff. de re iudic.Bald. d.l.etiam, colum. vltim. C.de execut.rei iud.& in Auth. defuncto, C.ad Tertull.Gloſ.in cap.cupientes, §.ad hæc, verbo diſcreta, de elect. in 6. nos de hoc aliquid dicemus quæſt.ſeq. concl. ſecunda. Interim vero illud prætermittendum non eſt, poſſe Epiſcopum vna cum
136 clero † aliquos eximere ex clero a decima Papali ad ſui ipſius, non autem Cameræ Apoſtolicæ præiudicium, vt colligitur ex Card.d.clem. præſenti, de cenſ. & latius proſequitur Bellen. dict. tract. quæſt. 60.vbi tamen vult, quod id fiat ex cauſa; quod etiam liquet ex ijs, quæ tradit idem Bellen.dict.tract.quæſt.47.& Specul.d.tit. de cenſ.§.nunc dicendum, verſic.quid, ſi vniuerſitas.

Pro complemento huius quæſtionis vi-
137 deri poſſent nonnulla; primò, † An excommunicatus; Secundo, an intruſus, nullumque habens ius in beneficio; Tertiò,
138 † an ſucceſſor in beneficio, vel præceſſor, eiuſue heredes teneantur ad ſubſidium, ſeu decimam Papalem. Verum, ne longum faciam, aliorumque dicta transferre ad implendas membranas videar, a qua re ſemper abhorrui, remitto te ad ea, quæ in materia charitatiui ſubſidij de excommunicato quidem tradiderunt Bellenz.dict.tract.de charitat.ſubſid.quæſt. 33.Remig.de Gonn.quæſt.40. Vide nouiſſ. Alterium de cenſ.diſp.12. lib.primo, cap. quarto, §.ob eandem rationem fol. 135. de intruſo vero, ſeu etiam de eo, qui ſine culpa non poſſident, idem Bellenz.dict.tract. quæſt.51.Remig. quæſt.43. vbi id latè, & optimè expediunt.

QVAERO QVARTO De modo ſeruando in ſolutione decimarum papalium.

Prima Conclusio. Regulariter
139 non poteſt † Collector decimarum componere cum ijs, qui ſoluere debent, de aliqua certa ſumma, niſi hoc ſpecialiter ſit ei demandatum, ita habetur in citat.extrauag.vn. Bonif.VIII. quam nemo ad hoc allegauit, de decim. ad fin. verſ. illi quoque, inter commun. in hæc verba; illi quoque, qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis, qui debent ſoluere decimam, de aliqua certa ſumma ſoluenda, pro decima nequeunt conuenire. Idem tradit Bellenz. dict. tractat. de charitat.ſubſid.quæſtion.48.num.octauo, Remig.quæſtion.46. num.ſecundo. Quod tamen declaratur primo, niſi etiam ha-
140 beret † generale mandatum cum libera, vt ibid. Bellenz. & Remig adnotarunt, per text.in cap. qui ad agendum, in fin. de procur. in 6. & l.mandato generali, ff. de procurat. quibus ego addo text.ſing. in l. procurator, cui, ff. eod.titul.Declaratur ſecundo, niſi ille Collector haberet
141 generale mandatum ad exigendum vbicumque locorum, vel ſaltem alicuius magnæ Prouinciæ, eaque compoſitio tenderet ad commodum Papæ, ſeu Cameræ. Ita Bellenz. dict. num. octauo per text.in l. nam & nocere, ff. de pact. & l. cum hi, §. eam tranſactionem, ff. de tranſact. leg.non eò minus, C. de tranſact. Gloſ. in cap. primo, verbo, vacante,

ne

ne ſed.vacant.facit & tex.in l.ſolutum, §. fin.cum l.& ſeq.quæ incipit, vel vniuerſorum, ff.de pign.act.l. iuſiurandum, quod ex conuentione, §.fin.ff.de iureiur. & in l. ædiles, la 1. §. procuratoris, ff. de ædil.
142 a dict. Quod idem fortius † dicendum eſſet in Camerario Papæ, cui eſt præpoſitus, & quaſi adminiſtrator bonorum papalium temporalium, vt ibid.tradit Bellen. per opt.tex.in l.1.in princip. ff.de off.procur.Cæſar.Princeps vero ſecularis,cui per Papam ad tempus conceſſæ fuerunt decimæ beneficiorum ſui dominij, iuxta tex.in clem.fin.& ibi Gloſ.& Doct.de decim.lici
143 tè poteſt † componere ſuper decima cum beneficiatis; ita Bellen. d. quæſt.48. num.10.quod etiam ante eum docuit Paul. d.clem fin & ibi Card.quæſt.5.

Secunda Concluſio. Quoad diſtributionem oneris decimę inter beneficiatos non
144 exemptos mihi videtur † ita diſtinguendum; aut enim impoſita fuit decima, ſeu plures decimæ ſuper vero valore beneficiorum, non obſtante quacunque taxa; aut ſumus in caſu, quo taxa ſeruanda eſt, iuxta ea,quæ dicemus in 4.concluſ. Primo
145 caſu,ſiquidem † nulla compoſitio ſuper huiuſmodi decimarum ſolutione,earumue quantitate a clero legitimè fiat, aut etiam antea facta comperiatur cum Camera Apoſtolica, ſinguli tot decimas ſoluere debebunt collectori de vero valore redituum ſuorum beneficiorum,quot impoſitę fuerunt, ſoluentium tamen decima electioni, ſeu arbitrio committetur, vtrum ipſam velint ſoluere per totum tempus, quo durabit decima pro rata prouentuum quos ſingulis annis dicti temporis ipſos percipere contigerit, an per ipſum tempus pro rata communis æſtimationis prouentuum eorundem; ſed vna via electa non licebit alicui variare ad aliam recurrendo; fietque & redigetur per Collectores in ſcriptis electio huiuſmodi expreſsè in prima ſolutione decimæ ſupradictæ; alioquin iuxta æſtimationem communem per totum tempus ſoluere tenebuntur; illi autem, qui elegerint ſoluere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendere debent prouentus beneficiorum ſuorum, quæ perſonalem reſidentiam non requirunt, & ſoluent decimam pro ſolo pretio, quod receperint de eiſdem, dum tamen in fraudem decimæ nihil agatur; & hæc quidem moderatio, ac decla ratio ad verbum habetur in dict.Extrauag. vn.circa princ.verſ.ſoluentium decimam, cum ſeq. qui incipit, declaramus autem. Rurſus ſi compoſitio aliqua facta eſt cum Camera in certa ſumma,ad ratam veri valoris cuiuſque beneficij in ſingulos eadem ſumma erit diſtribuenda, vt ex preceden. concl.colligitur. Secundo vero caſu, vbi ſeruanda ſit aliqua taxa, & adſit ſimilis cõpoſitio, tunc ſiue ea præſcripta ſit, ſiue non, dummodo ſit rationabilis,in ſingulos quoque beneficiatos ad ratam eius, quod in taxa deſcriptum eſt, ſumma conuenta diuidenda erit, prout factum eſt in compoſitione diœceſis Mediolanenſis ſuper decima impoſita per Clem.VIII.ſi autem nulla adſit compoſitio, ſoluere quiſque debebit decimas impoſitas, iuxta legitimam, conſuetam, & præſcriptam taxam, cum tunc agatur de præiudicio Cameræ Apoſtolicę,de qua taxa latius dicam in 4. con
146 cluſ. Quod vero regulariter † ad ratam beneficij ſolui debeat decima,probatur ex l.reſcripto,ff.de muner.& honor. ex qua not.Bart.in l.4.§.actor,num.4.ff.de re iud. in dubio collectam imponi pro viribus patrimonij, quod idem not Bald. ad id alle gans alia iura,in l.etiam, colum.pen. & fi. C. de execut. rei iudic. Eſt autem decima Papalis onus merè patrimoniale, vt tradit Bart.in l.placet, nu.11.C.de ſacroſ.Eccleſ. faciunt & opt.tex.in cap.ſopitæ, & cap. cum inſtantia, de cenſ.per quæ iura Gloſ. poſt alios in cap.cupientes,§.ad hæc, verbo,diſcreta, de elect. in 6. diſtinguens de triplici genere expenſarum,dicit, quod in expenſis,quæ fiunt in cauſis, vel negotijs generaliter ad totam Eccleſiam pertinentibus,fit contributio ſecundum facultates, vt qui plus habet, plus ſoluat: pro quo etiam alia quædam ſimilia adducit, quæ multum non urget.

Tertia Concluſio. Decimæ papalis ſo-
147 lutio † fieri debet non ex ipſis rebus,quę percipiuntur de prouentibus, puta in vino, grano, &c.ſed in pecunia numerata; ita expreſſis verbis diſponitur in dict. Extrauag.vnic.uerſ.fiet autem ſolutio, idque etiam adnotauit Gloſ.dict.clem.fin.uerbo,

mone-

Digitized by Google

moneꝛam, & ibi alij, de decim. Bellen.d.
tract.de charit. ſubſid. quæſt.83. Exhiberi
autem non debebit decima, niſi in pecu-
148 nia, quæ communiter † currat de man-
dato domini terræ,& moneta quæ eſt in
locis, in quibus conſiſtit fructus, & redi-
tus, vnde decima eerſoluetur; neque ali-
149 qui cogi debent † eam pecuniam cam-
bire,ſeu permutare; ita quoque decerni-
tur in ead.extrauag. verſ. pro decimæ, &
not. Doct. communiter d. clem. fin. Quid
autem dicendum ſit, ſi duę monetæ pa-
150 riter † currant in loco communiter,alte
raue magis, aut ſi poſt tempus taxationis
vel dati priuilegij minoretur,aut alias mu
tetur quomodo facienda ſit ſolutio, & de
alijs ſimilibus lib. quæſt. quoniam non ita
quotidianæ ſunt, remitto te ad not. per
Gloſ.& Doct.maximè vero Card.Imol.&
Anch.d.clem.fin.de decim. Bellen.d.tract.
quæſt.84.86.& 87.& Doct.quos ij allegāt
Ant.Gabr.comm.concl. lib.3.tit. de ſolut.
concluſion.1.& ſeqq.nouiſſimè Ant.Fabr.
tract.de var.nummar.deb. ſolut. & Andr.
Fachin.lib.2.controu.iur.c.9.& 10.1.part.
vbi de mutatione tam intrinſeca, quam
extrinſeca formant quæſtiones tum in
contractibus,tum in legatis, & alijs eaſq;
relatis Doctorum varijs opinionibus diſ-
ſoluunt.

Quarta Concluſio. Quamuis nulla taxa
151 † attendi debeat in ſolutione decimæ,vbi
Papa eam imponit, & exigi expreſsè vult
non attenta vlla taxa, etiam conſueta, &
legitimè præſcripta: tum quod decima
hæc intelligitur habito reſpectu ad veram
quantitatem fructuum, vt inter cæteros
docet Bellen.d.tract.q.82.n.9.tum propter
plenam, & abſolutam poteſtatem, quam
habet Summus Pontifex in beneficialibus,
de qua per tex.& Doct.in cap.2.de præb.
in 6. Ant. Gab.com. concl. lib.3.tit.de iur.
quæſ.non toll.concl.1.nu.9.latiſſimè Petr.
Cened. in Collect. ad ius can. collect. 21.
nu.1.3.p.attamen, vbi ſimpliciter imponi-
tur decima ſuper beneficijs, eorumue re-
152 ditibus, & fructibus, tunc † attendi po-
teſt, ac debet taxa beneficiorum conſueta
in partibus,vt habetur in cle.fin. de benef.
quæ licet vere loquatur ſolum in decimis
beneficiorum,quæ alijs conceduntur, nihi
lominus Doct.ibi communiter eam etiam
intelligunt in decimis, quæ per Papam exi
guntur. Immo id quoque apertè colligitur
ex ipſo tex.dum dicit, ſecundum taxatio-
nem decimæ in illis partibus conſuetam,
communiter illa decima leuari poterit, &
debebit, ſupponitur enim eſſe taxa aliqua
in partibus, quæ ſeruetur in exactione de
cimæ, quæ per Summum Pontificem exi-
gitur; quod idem habetur in extrau.poſtu
laſti,de præbend. & dig. in commun. ibi,
ſuper fructibus beneficiorum, quæ ita re-
peries in ſolutione decimæ iuxta verum
taxata valorem,&c.nec non in extrau.Io.
22.quæ incipit ſuſcepti, de elect. quæ ferè
ad verbum repetita eſt ſub tit. ne ſed. vac.
& pariter incipit,ſuſcepti,in extrau. vnic.
inter commun. verſ. nos de illo, ibi, ni-
hil exinde vltra ſummam, pro qua vnum-
quodque beneficiorum ipſorum conſue-
uit in decimæ ſolutione taxari, &c. Dici-
153 tur autem † hæc taxa conſueta, quę eſt
legitimè præſcripta per 40. annos, vt not.
Gloſ.d.cle.fin.in verbo, conſuetam, quam
ibi ſequuntur Doct communiter; Gl.quam
nemo allegauit,in d. extrau. ſuſcepti,verſ.
nos de illo,in ver.conſueuit,ſub tit.ne ſed.
vac.in comm.eandem ſententiam ſequitur
communem eam dicens, Bellen. d.tractat.
quæſt.82. num. 8. & 13. pro qua etiam eſt
optimus tex.in cap.cum de beneficio, de
præben.in 6.vbi conſuetum dicitur,vbi le-
gitima præſcriptio eſt completa; legitima
145 autem pręſcriptio † in rebus Eccleſiaſti-
cis eſt quadragenaria, vt patet ex c. dile-
cto,& c.vltim.de conſuet.cap.Cumana,de
elect.c.cum Eccleſia,de cauſ.poſſ.& prop.
iuncto c.de quarta,& cap.ad aures,de præ
ſcript.& inibi per Doct.Et ratio etiam eius
ſententiæ eſſe poteſt, ſiue quia conſuetu-
do hæc ſit contra ius, quoniam de iure
decima ſolui debeat, habito reſpectu ad
veram quantitatem fructuum, ac redituū,
vt dictum eſt; ideoqne conſuetudo, quod
ſtetur taxationi præcisè, non attento valo
re fructuum, & eorum quantitate, ſatis
poſſit dici contra ius commune, atque
adeo requiratur in ea tempus 40.annorum
iuxta text. cum ibi not. per Doctor. com-
muniter in cap.fin. de conſuet. ſiue quia
hæc conſuetudo, licet non ſit contra ius,
tamen tangat ius Eccleſiarum, earumque
155 bona, ideoque requiratur † ſpatium

Digitized by Google

40.annorum , iuxta ſing. Rot.Rom. deciſ.
quæ eſt 6.de conſuet.in no.Inno in c.cum
dilectus,ad fin. de conſuet. & ibi Hoſt. &
Io.An cum alijs adductis per Bellen. d. q.
82.num.6.& latiùs per nos in tract.de Op
tion.cap.1. q.2.nu.9. Quod vero agatur de
præiudicio Eccleſiarum,patet.aut enim
taxa excedit verum annuum valorem ,
prout contingere poteſt propter decreſcē
tiam, ac diminutionem fructuum ex allu-
uione aliqua partis bonorum,aut ſimili ca
ſu,vel de hoc etiam dubitatur,& tunc agi-
tur de præiudicio illarum ſingularum Ec-
leſiarum , aut taxa non attingit verum an-
num valorem,ſed ab eo longè diſtat, quia
valde excreuerint fructus, quoniam ex al-
luuione pars honorum,& fundi acceſſerit
ſimiliue de cauſa;& tunc agitur de præiu-
dicio Cameræ Apoſtolicæ.Sed quia de mo
156 dico † præiudicio Eccleſiæ Romanæ agi-
tur,minuſque principaliter,cum neq; de
perpetuo iure illius agatur , & vt plurimū
ad opem Chriſtianis Principibus ferendā
imponatur ; ideo non requiretur centena-
ria præſcriptio,iuxta ea,quæ latè tradit Di
dac.Couar.re lect.reg.Poſſeſſor, 2.par.§.1.
nu.6.de reg.iur.in 6.cum alioqui contra
Romanam Eccleſiam centenaria præſcri-
ptio requiratur,vbi de eius iuribus preſcri
bendis agitur,Auth.quas actiones, C.de
ſacroſ.Eccleſ.c.ad audientiam,& cap.cum
nobis,de præſcrip. cum ibi not. per Doct.
157 Illud ergo expeditum ſit, † taxam niſi
præſcripta ſit 40.annis,neque beneficiatis,
neque Cameræ præiudicare,vbi vero taxa
tio non eſſet obſeruata ſpatio 40.annorum
dicunt, Doct.in illa clemen.fin.de decim.
quod Collector non teneretur ſtare illi ta
xæ,ſed poſſet exigere decimam ſecundum
verum valorem beneficiorum;quibus tan-
dem accedit Bellen. d. quæſt. 82. num. 14.
vbi num. 11.idem iure optimo ſtatuit in
beneficiatis, quod neque ipſi illi taxæ te-
neantur ſtare,ſed poſſint,ſi velint , ſoluere
ſecundum verum valorem,vt æqualitas ſer
uetur,c.2.de mut.pet.& cap.cum inter,de
except. & tot.tit.ff.quod quiſque iur. cum
ſimilib.idque ſatis apertè tenet Gloſ. dict.
clem.fi. verbo, taxationem , de dec. quam
ſequitur inter alios Gig. tract. de penſion.
quæſt.62.num.13.

Difficultas vero non leuis eſt, vtrum
vnicus actus ſolutionis ſufficiat , poſt quē
tranſacti fuerint 40.anni,an vero plures re
quirantur ; & quidem Bellen.dict. tractat.
quæſt.82.num. 12.& duob.ſeqq.apertè te-
nere videtur , quod non ſufficiat vnicus ,
per text.in cap.olim , de cenſib.vbi,inquit
in ſolutione cenſus non attenditur vltima
præſtatio , ſed quod fuit obſeruatum ſpa-
tio 40.annorum , quod etiam ex eo con-
158 firmari poteſt , quod conſuetudo † regu
lariter per vnicum actum non inducitur ,
l.1.& 2.C.quæ ſit long. conſuet. cum alijs
per nos adductis in d.tract.de Opt. cap.2.
quæſt.2.num.30. & conſuetum non niſi in
159 pluribus vicibus † verificari,voluit Roc.
de Curt.ad tit.de conſuet.in præfat. num.
32.& 34.ex Bart.in l. 1. C. quom. & quan.
iud.& tex.d.l. 1.& l.3.C.de Epiſ.aud. Con
160 trarium tamen † ego puto verius , tum
per ea , quæ ipſe Bellenz. arguendo addu-
cit,neque ſoluit,nimirum per tex.in l.Me-
la,§.ſed ſi alimenta , ff. de alimen. & cib.
leg.l.ſi mulier,in prin.ff.de relig.& ſumpt.
161 funer.vbi in † ſolutione , alijſque in re-
bus attenditur , quod vltimo eſt obſerua-
tum , & per id , quod not. Bal.in l. binos ,
verſ.ſed ponamus,C.de aduoc.diuerſ.iud.
vbi ait, quod ſi officiali promiſſum fuit ſa
larium conſuetum, & reperitur, quod va-
rio modo præteritis temporibus fuit ſo-
lutum , intelligitur promiſſio de ſalario ,
quod vltimo loco fuit ſolutum officiali ;
162 tum quod quiſque manutenendus eſt † in
ſua poſſeſſione, cap.conſultationibus , de
iure patr.& c.cum olim,de cau.poſſeſſ. &
163 propr.& tunc † vnicus actus præiudicat
per ea quæ tradit Curt.cap.fin.ſect.4.num.
79.81.& 82.de conſuet.tum ex auctoritate
Rot. Rom.in deciſ.44.de conceſſ.præben.
in antiq.& incip.nota,quod vbi beneficiū,
164 vbi notat, quod † ſi beneficium eſt ſemel
taxatum per illos , qui poteſtatem taxan-
di habent,ex tali taxatione beneficium vi-
detur taxatum, niſi aliquis actus interue-
niat contrarius taxationi, & poſito, quod
per multos annos ſtetit , quod decima
pro illo beneficio ſoluta non fuerit, niſi
pro illa vice , pro qua fuerit taxatum ,
non ideo minus vires habet taxatio ſemel
facta , quia ſi poſtea Papa non indiguit
decimis , non propter hoc videtur re-
miſiſſe , quin taxatio prius facta valeat,
arg.

arg.l.in filijs,C.de decur.lib.10. Hæc ſunt
verba Rotæ,ex quibus colligit Bellen.loc.
cit.eam ſentire,quemlibet actum vltimum
taxationis intra 40. annos attendendum
eſſe; ſed ego potius eam intelligo de actu
vnico,poſtquem tranſacti deinde ſint mul
ti anni.hoc eſt 40.abſque vllo actu contra
rio,ne aduerſetur communi ſentẽtiæ.Quæ
etiam tam Rotæ, quam noſtra opinio con
tra Bellenz.optimè comprobatur ex text.
in d.c.cum de beneficio,in primo reſpouſ.
de præben.in 6. vbi inquit Boniſ.VIII.cum
de beneficio Eccleſiaſtico conſueto cleri-
cis ſecularibus aſſignari,prouideri manda
165 tur,de illo debet † intelligi, quod tanto
tempore ab vno, vel pluribus ſecularibus
clericis inſtitutis in eo rectoribus extitit
continuè,ac pacificè gubernatum,vt præ-
ſcriptio legitima,(hoc eſt 40. annorum,
vt ibi exponit Gloſ.Archid.& alij)ſit com
pleta:per quem tex.tum ibi, tum in c. fin.
de conſuet.not.Doct.communiter, ex vni
166 co actu ſucceſſiuo † conſuetudinem in-
duci,quos etiam refert, & ſequitur Curt.
d.ſect.4.num. 43. & 83. Quomodo etiam
ſoluuntur contraria,quæ procedunt aut in
actu momentaneo,aut vbi poſtea non ac-
ceſſerit ſpatium 40.annorum cum pacifica
poſſeſſione,prout in caſu noſtro.Cæterum
quoniam,vbi beneficium aliquod, vel etiã
pleraque,aut omnia taxata non ſint, taxa-
167 tio † de nouo facienda eſt, vt concludũt
Doctores communiter dict.clem.fin.quos
etiam ſequitur Bellenz. d. tract. de charit.
168 ſubſid.quæſt.80. in princip. ea fiet † hoc
modo; ille enim ad quem ſpectat fructuũ
beneficij perceptio,ac decimæ ſolutio,iu-
rabit, quantum valere poſſint fructus il-
lius anni,& ſtabitur eius iuramento, niſi
probari poſſit maior valor redituum; &
poſtea fiet taxatio: & hoc caſu iuramen-
tum præcedet taxationem, cum alioqui
169 taxatio † præcedat iuramentum, cap.ſu
per eo,de his,quæ vi,metuſue cau.fi. ita
Guliel. de monte Laud. quem ibi ſequitur
Imol.nu.9.Card.quæſt.1.& alij; ſiue quia
hic iuret vt teſtis, d.autem c. ſuper eo, vt
principalis,prout voluit Card.loc.cit. quẽ
tamen refellit Bellen. d. quæſt. 80. num.5.
ſiue quia communis eſt Doct.ſententia,
quod quando non eſt præſtandum iura-
mentum affectionis, ſed veritatis, prout
hic ſuper veritate quantitatis fructuum
annuorum, ſemper iuramentum debet
præcedere taxationem, quia alias detege
retur verecundia, & turpitudo iurantis,
cuius iuramento lex voluit ſtari,prout vo
luit Gloſ.in c.1.verbo,docuerit, de elect.
in 6.Barthol. Auth. hodie, per illum tex-
tum, C. de iud. cum alijs pleriſque quos
refert, licèt diſſentire videatur Bellen. d.
num. 5. niſi velimus cum eodem Bellenz.
num.6.requirere, ſeu admittere duplicem
taxationem; ita, vt vna præcedat, altera
ſequatur iuramentum,per ea,quæ latè de-
ducit Bellam.deciſion 721. quæ incipit, ad
æſtimationem iniuriæ; contraria tamen
ſeruata ratione,vt ſicut ibi vult,a iudice
taxandam priùs eſſe ſummam, citra quam
iuret offenſus de damno; ita hic collector
taxet ſummam veriſimilem redituum,
deinde deferat beneficiato, ab eoque
recipiat iuramentum, quæ ſumma, ſeu
quantitas redituum vltra illam percipia-
tur ex beneficio: poſtmodum vero eam
quantitatem ad certam pecuniæ ſummam
redigat, eamque taxet pro ſoluenda deci-
ma. Ad prædictam autem taxationem
170 † vocandi ſunt omnes,quos taxatio tan-
git,vt optimè adnotauit Bellen. d. tractat.
quæſt. 81. vbi etiam poſt Laud. Imol. &
Card.dict.clem.fin.quæſt.decima, infert
quod, ſi duo ſunt Prælati in aliqua Eccleſia
parochiali, vt Rector, & Vicarius,qui ex
antiqua ordinatione Eccleſiæ colligit om-
nes fructus, de quibus annuatim ſoluun-
tur Rectori centum, reſiduum remanet
Vicario,ipſe vero Rector debet ſoluere
decimam pro tota Eccleſia, fieri debet ta-
xatio cum eo,qui colligit fructus, vocato
eo,qui ſoluere debet decimam. poterit au
171 tem collector † huiuſmodi beneficia
taxare, quæ non reperit taxata, abſque
ſpeciali mandato,vt latè, & optimè com-
probat Bellenz.d.trac de charitat. ſubſid.
q.85. per tot. Atq: hæc de præſenti concl.

Quinta Concluſio. Poteſt is, qui ſolue-
re debet decimam papalem, obijcere
172 † exceptionem compenſationis de eo,
quod ſibi debetur à Camera Apoſtolica;
ita Bellen.d.tractat.quæſt.53. per text.in l.
idem iuris, & l.fin.ff.de compenſ.vbi etiã
173 Fiſco † obijcitur compenſatio,dum tamẽ
debitum ſit ex eadem ſtatione, non di-

H 2 uerſa,

Digitized by Google

uerſa, ad vitandam confuſionem officio-
rum,l.1.vbi Bald.& cæteri,C.de compenſ.
debet autem de huiuſmodi debito Came-
ræ fieri fides infra duos menſes, iuxta
l.aufertur, §. qui compenſationem, ff. de
iur.fiſc. & l. fin. iuncta Gloſ. in ver. inda-
ginem, C. de recompenſat. niſi tamen iu-
dex breuiorem terminum ſtatueret ad
probandum, quod facere poſſet, vt poſt
Bald.l.in ea,C.de compenſ.in his terminis
tradit Bellenz.d.q 53.nu.1.

Sexta Concluſio. Decimæ ſolutio fa-
174 cienda eſt † ſine vlla deductione æris a-
lieni; ita expreſſe decernitur in allegat.
Extrau. vnic. verſ. ratione autem, de de-
cim. in comm.in hæc verba; ratione autẽ
æris alieni,quo perſona ſoluens decimam
obligata conſiſtit, nihil de decima minue-
tur, etiã ſi certæ res Eccleſiaſticæ propter
hoc a quoquam fuerint obligatę idem e-
tiam ſentit Bellenz.d.tract.de charit.ſubſi.
quęſt.62.quam totam d.verbum refert nõ
diſſentiens Remig.de Gonn.in ſimil.tract.
q.53.dum tradit, quod ſi Epiſcopus nomi-
ne proprio, vel collector nomine Papæ
exigat ſubſidium charitatiuum a ſubditis
beneficiatis, & eodem tempore concur-
rant creditores Clerici petens ſubſidium
debebit preferri creditoribus quoniã ante
175 omnia ſolui debet † cenſos Superiori,
ſecundum Io.An.Butr.& alios in c.eam te
de æt. & qualit. & ord. præfic. & Archid.
in c.cum ſingula, circa medium, de præb.
in 6. & per alia, de quibus per Bellenz.
loc.cit.

176 Septima Concluſio. Expenſæ † neceſ-
ſarię, quę fiunt gratia colligendorum fru-
ctuum, deducendę ſunt in ſolutione deci-
marum; ita habetur in d. Extrau. verſ. in
ſoluendo decimam,cuius ſunt hæc verba;
in ſoluendo decimam ſupradictam ſolæ
expenſæ neceſſariæ, quæ ſunt in re, ex
qua fructus percipiuntur, arando, colen-
do, & colligendo fructus, ſine quibus
non poſſunt inde fructus percipi, dedu-
centur; idem not.Gloſſ. d. Clem.fin. in
verbo taxationem, & ibi Imol. num. 9.
Card.quæſt.5. & cęteri, Butr. poſt Doct.
in cap.cum homines,de decim Bellenz. d
tract. quęſt.69.Gig.in tract. de penſ. quę-
ſtio.62.num. 14.Tiraq. de retract. lignag.
§.15.Gloſ.1.num.15.Rebuſ.conſ. 125.nu.

177 8.Expenſę autem,quę fiunt † in caſtrorũ
cuſtodibus,etiam ſi maiores ſint ſolito, cũ
fiant extra rem,vel etiam in ędificijs con-
ſtruendis,vel conſeruandis,nullatenus de-
178 ducentur; ſicut † nec illę, quæ in villis
tuendis fierent in guerris,ſeu etiam caual-
catis,vt verbis vtar Bonifacij,qui id omne
ſtatuit, ac declarauit in d. Extrau. vnic.
verſ.expẽſę autem,circa medium,& verſ.
179 nec etiam illę ad finẽ. Ille quoque † ex-
penſę, quę fiunt pro foſſatis,(vt loquitur,
& decernit Pontifex d. Extrau. verſ. Illę
quoq; expenſę,) & alias pro terris ędifi-
candis,vt vberiores fructus producant; &
illę, quę fiunt in conſeruandis, & repa-
randis ędificijs molendinorum,domorum
ſeu apothecarum, & ſimilium, ex quibus
fructus, & penſiones recipiuntur, & niſi
reparentur, fructus ex eis percipi non va-
lerent, de decima minime deducentur.
hucuſque Bonifacius. Qui quidem in ea
extrau.nonnulla alia decernit, ac ſtatuit
180 † circa Expenſas deducendas, aut non
deducendas, quę nos ſuperius hoc ipſo c.
quęſt. 2. concluſ. 2. & ſequentibus ſuis
locis appoſuimus, dum eas res recenſere-
mus, ex quibus ſoluuntur decimę iſtę Pa-
pales. Atq; hec de hac quæſtione ſufficiãt.

QVAERO QVINTO, & po-
ſtremo de modo procedendi
circa harum decimarum exa-
ctionem.

Prima Concluſio erit de
qualitate Collectoris. Collector Papę
181 † iudex eſt delegatus, & habet iuriſdi-
ctionem;ita tenuit Rot.Rom.deciſ. 12.de
præb.alias 207.incipit, licet iuxta ordina-
tionem, in nou. & poſt eam;licet perperã
allegatam, Bellen.d.tract.de char. ſubſid.
q.94.quamuis eademmet Rot. deciſ. 9. de
off. deleg. in nou. aliter ſenſiſſe videatur,
dũ eũ appellat negotiorum geſtorem.Pro-
batur autem noſtra concluſio;Primo,quia
182 etiam procurator Fiſci vtitur † iuriſdi-
ctione.& officio iudicandi,l.1.& 2.& l.cũ
vendente,C.vbi cau.fiſci,&l.ſi ea quæ illi o
C.de his,quib.vt indig.Secundo,quia vide
mus Collectorem ex ſtylo Curiæ(qui qui-
183 dẽ † attendendus eſt,c.ꝙ trãslationẽ,de
off.del.c.quã graui,de crim.fal.cũ ſim.) de
184 putari † cũ facultate exercendi cenſuras,
ꝙ inf.latius proſequemur; huiuſmodi autẽ
facultas

Digitized by Google

185 facultas apertè ſupponit † iuriſdictio-
nem ordinariam,aut delegatam , vt patet
ex tex.in cap.1.c.præterea,& cap.ex litte
ris,de off.deleg.cap.cum ab Eccleſiarum ,
de off.ord.cap.cum in Eccleſia , de maior.
& obed. eſtque communis tam Theolo-
gorum in 4. ſentent. diſtinct. 18. vbi D.
Thom. quæſt.2. artic. 2. quam Canoniſta-
rum in d. iuribus , ex quibus plurimos re-
fert, & ſequitur Couar.in relect.cap alma
mater 1.par.§.11. num.1. & ſeqq. de ſent.
186 excommun.in 6. Ex autem Collector† iu
dex delegatus,non ordinarius,cum neque
iuriſdictio eorum concurrat in omnibus
187 cum ordinarijs, ſicut † iuriſdictio Lega-
torum,iuxta tex. & quod ibi tradũt Doct.
in cap.2.de off.deleg.lib.6.& Specul.titul.
de Legat.§.nunc videndum,verſ. Legatus;
licet impropriè Collectores vocentur
188 † Nuntij Sedis Apoſtolicæ, & gaudeant
certis priuilegijs, & honoribus , vt voluit
Rot.d.deciſ.12.de præben.in no. neque
189 deputati ſint , aut delegati † ad vniuerſi-
tatem cauſarum , ſed potius ad vnum ne-
gotium decimarum,per ea, quæ not. Bart.
in l.1.in fin.ff.quis,& a quo appell.Gloſ.in
clem.& ſi principalis verſ.foraneo , de re-
ſcript.Imol.& Doct.in cap.quoniam Abb.
de off. deleg. ſed ſi aliquam vniuerſitatem
habet,ea eſt perſonarum , non cauſarum,
190 quo caſu † cenſetur quis factus iudex
delegatus , non ordinarius , vt patet ex
tex.in cap.vt officium, de hæret.in 6. cum
alijs, de quibus latè per Menoch. de præ-
ſumpt.lib.1.præſumpt.16.num.31.Accedit
191 & illud,quod, ſicut delegatus poteſt † cõ
pelli ap recipiendam delegationem , cap.
paſtoralis,cum ibi notat,de off.deleg.ita
etiam collectoriæ officium conferri po-
192 teſt † in inuitum , vt ſingulariter decidit
Rot.Rom.d.deciſ.12.num.1. de præben.in
no.quam etiam ſequutus eſt Caſſad. deciſ.
vnic.num.4.ſub titul.de verb.ſign. Opinio
autem illa, quę vult, collectorem ſolum
193 eſſe † negotiorum geſtorem,fortè proce
deret , quando collectores deputarentur
ſine facultate coercendi per cenſuras ,
prout hodie nullus deputatur ; eademque
ratione ſubcollector, quando deputaretur
vt merus , ac nudus exactor, quod &
Bellen.dict.quæſt.94. num. fin. adnotauit.
Cæterum ex eo, quod ſupra admonui-
mus , & inferiùs latiùs oſtendemus, col-
lectorem habere facultatem exercendi
cenſuras contra non ſoluentes , illud pla-
194 ne ſequitur , laicum non poſſe † eſſe
collectorem , quod in terminis tradidit,&
latiùs probat Bellenz.dict.tract.quæſt.105.
& poſt alios Dec. cap. decernimus , quod
eſt 2. num.191.& ſeq. de iud. laicus enim
195 regulariter non eſt capax † iuriſdictio-
nis Eccleſiaſticæ , neque poteſt cenſuras
exercere , vt optimè, & fuſe probat Co-
uar.dict.relect.cap.alma mater, 1. part.§.
11.num.tertio , Abb.cap.ſecundo , num.5.
de iudic. Hinc eſt , quod communiter di-
196 citur, laicum non poſſe † eſſe Vicarium
Epiſcopi, quod tradit Abb. d. cap.2. num.
9. & 12. vbi Felin.num.6. Dec.nu.decimo
quinto,idem Abb.in c. cum cauſam , nu.9.
de elect.Franc. Marc.dec. Delph. 1001.in
1.par.& alij , quos referunt , & ſequuntur
Bertach.tract.de Epiſc.tit.de vic.Epiſc.nu.
14.Rebuff.in praxi benef.tit. de Vic.Epiſc.
num.14.Camil.Borell.in tract.de compro-
miſſ.§.2. Gloſ. 1. num.85. nouiſſime Lac.
Sbroz.in tract. de Vic. Epiſc. quæſt.31.nu.
2.& ſeqq.lib.1.quamuis forte poſſet laicus
197 † ex ſpeciali permiſſu Papæ eſſe Vic. E-
piſc.vt late tradit Sbroz.dict.quæſt.31.nu.
13.& duob.ſeqq.& cenſuras exercere , vt
voluit Gloſ.in §.verum,32.diſt. & cap.be-
ne quidem , 96.diſtinct. Abb.dict. cap.2.
num.6.de iudic.& cap.cauſam quæ, num.
3.de præſcript.quem ſequitur ibi Felin.nu.
6.vbi quamplures alios ad id refert. Vnde
poſſe etiam laicum ex certa ſcientia per
198 Summum Pontificem deputari † Colle
ctorem cum iuriſdictione , & coerctione
voluit Bellen.dict.quæſt.105. num. tertio ,
de quo ego in præſentia diſputare non
intendo ; illud vero nunc ſat nobis ſit ,
laicum regulariter non poſſe cenſuras
exercere,atque adeo neque collectorem,
aut ſubcollectorem eſſe cum coerctione ,
ſed ſolum merum , ac nudum exactorem
199 decimarum , quod bene poteſt † laico
demandari , vt etiam adnotauit Bellenz.
dict. quæſt. 105. num. 2. & colligitur ex
Butr.d.c.2.Archid.in cap.noua , 16.quæſt.
7.& Rom. conſ.268. Illud demum circa
qualitatem collectoris adnotare lubet,
200 eum bebere † tranſcendiſſe ætatis ſuæ
annum 18. niſi Papa ex certa ſcientia

deputaret exiſtentem in inferiori ętate,
alias deputatio cenſeretur ſubreptitia;
ita in ſpecie Bellenz. d.tract. quæſt. 108.in
princip.id probans per tex.à contrario ſen
ſu in cap.cum vigeſimum, de off.delegat.
vbi id clariùs notarunt Abb. & Imol. in
201 † delegato,qualis eſt Collector,vt ſupra
diximus. Immo debet eſſe ea perſona
202 † qualificata iuxta tenorem cap. ſtatu-
tum, §. 1. de reſcript. in 6. vt nimirum ſit
vel conſtitutus in dignitate, vel Canoni-
cus Eccleſiæ Cathedralis, vel Officialis
Epiſcopi; Religioſus quoque debet eſſe
non ſimplex profeſſus,ſed qualificatus, pu
ta Abbas,vel Prior Conuentualis, iuxta
clem.& ſi principalis,de reſcript.quod idẽ
203 eſſet in † Subcollectoribus eorum, quan-
do eis tradita eſſet tota poteſtas compe-
tens ipſis Collectoribus,per text.dict.cap.
ſtatutum,§.in nullo, ita tradit Bellenz. d.
quæſtion. 108. num.2.& 3.ſecus vero eſſet
204 † vbi tam Collector, quam Subcollector
deputatus ſolum fuiſſet ad nudum miniſte
rium exactionis,vt not. Bellenz.dict.num.
2.per ea,quæ tradunt Archid. & Gemin.d.
§.in nullo.

Secunda Concluſio. Poteſt Collector
205 † ſine ſpeciali commiſſione Subcollecto
rem deputare,ita Bellenz.dict.tract.quęſt.
106.in princip. poſt Rot.deciſ.256. incip.
item ſi Collector,in nou. quæ apud me eſt
265.ſeu 9. de off.deleg. & incipit ſi Colle-
ctor habens, in nou. Immo dicit ibi Rot.
206 quod, ſi non fuerit † limitata facultas
vnicum ſubſtituendi, poterit plures ſubſti
tuere, per text. in cap. 1. cum ibi not. de
procur.in 6. quin etiam in caſu huiuſmodi
limitationis,& reſtrictionis facultatis con
207 cludit,poſſe † plures ſucceſſiuè Subcolle
ctores ab eo conſtitui; quod & ſequuntur
ibi Add.& Bellenz.dict. quæſt.106.num.4.
208 quamuis † per vnius ſubſtitutionem eo
caſu alter cenſeretur reuocatus, vt ibid.
oſtendunt Rot. & Add. Ratio vero princi-
palis concluſionis ea eſt, ſiue enim dica-
mus, Collectorem eſſe delegatum Papæ,
209 vt ſupra oſtendimus, poterit † ſubdele-
gare vices ſuas,& ſubſtituere aliquam, l.a
iudice, C.de iudic. & cap.ſuper quæſtio-
num,§.1.& 2.de off. deleg. cum ſimil. ſiue
etiam dicamus cum Rot. loc. cit. & alijs,
eum eſſe negotiorum geſtorem,& procu-
210 ratorem Cameræ Apoſtolicæ,tunc † etiã
poterit, ſi is dicatur generalis procurator
ad negotia,leg.ſi procuratorem, §. ſi quis
mandauerit, ff.mand.l. 1. §. magiſtrum, ff.
de exercitor.l.quicunque, §. fin. ff. de in-
ſtitor. & cap. 1. in fin. de procur. in 6.ſed
etiamſi dicamus, illum eſſe procuratorem
ſpecialem ad limitatum effectum leuandi
decimas beneficiorum,non ideo minus po
terit ſubſtituere,per ea, quæ tradit Bart.in
l.fin.in fin. ff.de diuerſ. & tempor præſcr.
& Bald.in l.quod quis, C. de procur. per
tex.in cap.is, cui in 1. reſponſ. de procur.
lib.6.prædictam autem concluſionem de-
clara non procedere, vbi in deputatione
211 collectoris Papa † apponeret aliqua
verba, ex quibus colligeretur, electam
fuiſſe induſtriam perſonæ, vt ſi diceret,de
212 † tua prudentia, vel circumſpectione
plenius confidentes,vel ſimilia; tunc enim
non poſſet ſubcollectorem deputare, vt in
ſpecie monet Bellen. d. quæſt.106.num.5.
per ea, quæ de ſubdelegato tradunt Innoc.
& Imol.in cap.fin.de off.deleg. vbi textus
ipſe in §.fin.diſponit, tunc non poſſe fieri
ſubdelegationem,cum electa eſt induſtria
perſonæ,quod idem de prædictis verbis in
ſubdelegato ſcripſerunt Andr. Gail. pract.
obſer.lib. 1.obſer.97.num.6. & Menoch.d.
tract.de præſump.lib.2. præſumpt.21. nu.
17.& de arbit.iud.lib. 1.quæſt.68. num.11.
idem quoque eſſet,ſi Papa diceret,de fide,
& legalitate tua confidentes, tunc enim
quoque electa eſſet induſtria perſonæ; Bel
lenz.d.quæſt. 106.num.6.per ea, quæ de
his verbis tradit But.conſ.48.incipit.abſq;
diffuſione, in fin. quod idem patet ex Me-
noch.d.num.11. Immo idem putarem, ſi
onerata fuiſſet conſcientia collectoris.iux
ta ea,quæ latè proſequitur Menoch.d.præ
ſumpt.21.num.16.& d. quæſt 68. num.12.
aut dictum fuiſſet,ipſe faciat, vel ſuis mani
bus, ſeu per te ipſum, vel perſonaliter co-
gnoſcas,& facias, vel adſint verba gemina
ta,maximè ex interuallo appoſita, per ea,
quæ fusè, & optimè hac de re tradit Me-
noch.d.præſumpt.21. num.6. vſque ad 16.
In dubio autem non eſt dicendum, hoc ca
ſu electam fuiſſe induſtriam perſonæ;neq;
enim puto,hoc magnum eſſe, & arduum
213 negotium,in quo ea induſtria † electa
eſſe videatur, iuxta doctrinam, Bald.in l.
liberti,

liberti,libertæq;col.10.ver.quæro denuo,
C.de oper.liber.Inn.d.c.fin.de off.deleg.&
Iaſ.in l.more,ff.de iuriſd. omn. iud. nu.65.
quem refert, & ſequitur Menoch. d. præſ.
21.num.4.& d.quæſt.68.vbi alios recenſet
num.15.quod & facit quæſt.54. num.7. &
214 11.Nam, licet † abitrio indicis relinqua-
tur, quodnam arduum negotium ſit, ita,vt
induſtria perſonæ electa cenſeatur, vt vo-
luit Innoc. & Butr. d.cap.fin, & poſt alios
Menoc.d.tract. de arbit.iud.lib.2. caſ.205.
num.3.nullus tamen æquus iudex arbitra-
bitur,id negotij arduum eſſe,cum decimas
215 exigere, ac leuare † non ſit magnæ indu
ſtriæ, ſed facilè poſſit per quemcunque fi-
delem fieri, vt etiam notauit Bellenz. d.q.
106.num.2.& 3. vbi optimè quoque ſoluit
quod de publico ſtipendio opponi pote-
rat ex l.per hanc, C. de erog. mil.ann.lib.
12. An vero vbi plures Subcollectores de-
putantur, ille ſubcollector,qui fuit,non
facta mentione de illo in deputatione ſe-
cundi per talem deputationem ſecũdi ſub-
216 collectoris † cenſeatur reuocatus, &
quomodo, pulchrè, & late proſequitur
Bellenz.d.tract.de charit.ſubſid. quæſtion.
109.ita, vt ad eum te remittere ſufficiat
Illud tamen vnum te admonitum velim,
quod,dum refert abſolutè Rot.in ſuperiùs
alleg.deciſ 265.ſeu 9.de off. deleg.in nou.
& incipit,ſi collector habens, licet perpe-
ram ipſe eam alleget deciſ. nimirum 267.
in nou.& incipientem, item collector ha-
bens; dum inquam refert Rot. eo loco te-
nentem, priorem ſubcollectorem cenſeri
reuocatum, id non aſſerit ſimpliciter Rot.
ſed apertè loquitur in caſu, quo collector
habebat limitatam quoad hoc facultatem
vt nimirum non poſſet niſi vnum ſubcolle
ctorem in ſingulis ciuitatibus,ac diœceſi-
bus conſtituere; quod patet ex eius dec.
initio, cuius verba retulerat idem Bellen.
quæſt.106.num.4. Quando autem facultas
collectoris tranſire poſſit ad ſucceſſorem
217 † in dignitate, colligi poteſt ex ijs, quę
tradidit Menoch d. quæſt.68. ferè per to-
tam,ac tex.& Doct. in cap. quoniam Ab-
bas de off.deleg.

Tertia Concluſio. Facultas, & poteſtas
218 collectoris † probanda eſt per litteras,
& non per teſtes. ita voluerunt Dom. de
Rot.deciſ.mihi 10. de off. deleg. alias 266.
incip.dixerunt,& concluſerunt, in nou ff.
quamuis eam aliter alleget Bellenz. dict.
tractat.quæſt.110. eandem opinionem ſe-
quens,num.1.adducit autem Rot. tex.in l.
vnic.C.de mand.Princ.& cap.cum in iure
de off.deleg.& in extrau.Bonif. VIII. quæ
incipit iniunctæ, & eſt 1. de elect.in com.
quæ tamen loquitur non de deputatione,
aut delegatione aliqua,ſed ſolum decernit,
219 ne † Epiſcopi, alijue Prælati ad proprias
Eccleſias accedant, in ijſque recipiantur
ſine litteris prouiſionis, Bellenz.vero dict.
num.1.inter alia adducit tex.& ibi Bart.in
l.prohibitum,circa fin.ibi, cum litteris no
ſtris cognouerit,C.de iur. fiſc.lib. 10. & l.
1.quæ etiam vnica eſt, C. de ſuperindic.
lib.eod.idem colligitur ex cap. cum in iu-
re peritus,de off.deleg.lateque tradit Ma-
ſcard.tract. de probat. concl. 317. num. 1.
220 volum.1. Quod idem procedit † in viro
excelſo,vt patet ex Bar.in l. palatinos, C.
de collat.fund.fiſcal.lib.11. Abb in c. cum
olim,il 1.de priuil.cum alijs,quos ad id re
ferunt,& ſequuntur Menoch. d. tractat.de
præſumpt.lib.2.præſumpt.15.num.4.vſque
ad 9.& Bellenz.d.quæſt.110.num.6.& trib.
221 ſeqq.dum illud probant, † delegato,ēt ſi
perſona illuſtris ſit,& honeſta, non credi
ſine litteris delegationis, vbi maximè agi-
tur de præiudicio tertij, quod non exiguũ
ſit;quod cum in caſu noſtro eueniat, opti
mè concludunt Bellenz.loc.cit.& Maſcar.
d.concluſ.317.num.2.quod, etiam circum
ſcripto ſtylo Curiæ, Collectori fides adhi-
benda non eſt ſine litteris deputationis.
Hæc autem ipſa concluſio extenditur, vt
222 † non probetur collectoris facultas per
tranſumpta litterarum,ſed per originalia:
in ſpecie voluerunt Bellenz. dict. tract.q.
113.in princip.poſt Rom. conſ. 336.circa
primam conſultationem; num. 5. & poſt
alios Maſcard.d.concl.317.num.6.pro quo
optimè facit tex.in cap.primo,de fid.inſtr.
& l.ſancimus,C.de diueri.reſcr.canoniza-
ta in cap.ſancimus,C.de eden.quæ iura,
223 dicunt, † exhibenda eſſe originalia,
non exemplaria.Quod ipſum tempera,
224 niſi aut † tranſumptum fuiſſet nulla tunc
lite pendente aliquod exemplum ſeruata
forma tex.in cap.fin.de fid.inſtr. vt per ea,
quæ ibi,& d.Auth.ſi quis in aliquo, tradũt
Doct. voluit in his terminis Bellenz. dict.

quæſt.113.num.3.& .4aut ſumptum fuerit
215 † ex regiſtris bullarum Papæ, per tale
enim tranſumptum probaretur huiuſmodi
facultas collectoris ſaltem in Curia, vt in
ſpecie tradunt Bellenz.d. q.113.num.6. &
ſeqq.Maſcard.d.concl.317.nu.7.& 8. iuxta
ea,quæ tradunt Dom.de Rot.dec.28.no
ta,ſumptum,de probat.alias,621.in antiq.
& alijs dec.de quibus per eos.

Declaratur vero hæc eadem 3. concluſio. Primo;vt non procedat, quando colle
226 ctor † eſſet deputatus ad colligendas de
cimas in Curia Romana, ſeu ab Eccleſijs
illius Vrbis,Papa ibi exiſtente; tunc enim
talis deputatio poterit probari per teſtes,
vt voluerunt Maſcard. d. concl.317. nu.9.
& ſeqq.& Bellenz.d.q.110.nu.10. per ea,
quæ tradunt Specul.tit. de prob. §. videndum,verſ.quid de Auditoribus, num.3.Archid. in c.nobiliſſimus, 96. diſtin. Rom.in
l.ſciendum,col.12.nu.50.ff.de verb.oblig.
Mil. in repert. verbo probatio delegationis,& Fel.in c.cum in iure, num.6. de off.
deleg.Cuius rei ea ratio affertur, quoniã
tunc ad ſummum Pontificem facilè quiſq;
poteſt confugere.propter quam rationem
putarem,idem dicendum, licet deputatus
fuerit collector decimarum in Romana
Curia,& alibi; dum enim Romæ colligit,
ei adhibetur fides abſque litteris, ſolum
per teſtes,ſicut de tranſumpto ſupra dictũ
eſt. Secundo delaratur,vt forte non proce
227 dat,† vbi litteræ collectoriæ eſſent amiſ
ſæ; tunc enim per teſtes probari poterit
tenor litterarum deputationis,& earum
amiſſio, vt in ſpecie limitauit Maſcar.dict.
concluſ.317.num.11.& 12.per ea, quæ de
228 delegatione† tradidit Innoc.in c.cum
olim,il 1.de priuil.quem ſequitur Rot.deciſ.21.nu.7.de conceſſ.præb.in nouiſſ.Bellam.deciſ.595.& 611.& alij, quos ille refert; a qua tamen ſententia diſceſſit Bellenz.d.queſt.110.nu.9.quod ante eum in
delegato voluit Gloſ.d.c.cum olim,ſubcol
229 lectoris vero facultas † benè probari po
teſt per teſtes, vt in terminis voluerunt
Dom.de Rot.d.deciſ.10.num.1. de off.deleg in nou. & ibi Add. licet Compilator
230 contrarium ſentire videatur,ſed idem te
nent, & latè probant Bellenz. dict. quæſt.
111.num.1.per totam, & poſt alios Maſcard.dict. concluſ.317. num.15. & 16.Et
ratio clara eſt, quoniam, cum hic caſus
non reperiatur exceptus,ſtabimus regulę
231 quod parem † vim habeant in probatione teſtes,& inſtrumenta, l.in exercendis,
C.de fid.inſtrum. cum ſimilib. Alias rationes ad id adducit Bellenz. dict. quæſt. 111.
232 vbi etiam probat † idem eſſe, ſi collector deputetur ſolum ad nudum miniſterium,vbi ſaltem quæritur tantum de præterito,an quis fuerit Collector. Poterit etiam probari dict.ſubcollectoris facultas
233 † per ſolas litteras collectoris cum eius
ſigillo, ſine manu notarij, aut ſubſcriptione teſtium; ita in ſpecie docent Bellenz. d.tractat.quæſt.114.per totam, & Maſcar. d.concl,317.num.3. id autem probatur ex ſingulari dicto Inn.in cap. quoniam contra,poſt medium,de probat. quem ſequuntur Archid.Io.An.& Gem.in cap.ſi a delegato, de off. deleg.lib.6. Butr.in cap.poſt ceſſionem,colum.2.de probat.Do.de Rot. deciſ.17.nota, quod non creditur, de probat.alias 701.in antiq.deciſ.7.verum credatur, de off.deleg.alias 574.in antiq. & deciſ.10.voluerunt,& ordinauerunt, verſ.contra primam concluſionem,de probat.alias 348.in nou. qui omnes in eo conueniunt,
234 ſubdelegatione † probari per ſola ſigilla delegatorum ſubdelegantium. Neque obſtant tex. in dict. cap. quoniam contra,de probat.& c. cum a nobis, de teſt.vt optimè oſtendit Bellenz. dict.q.114.num.2.vbi etiam probat,hanc concluſionem omnino expeditam,& indubitatam eſſe, ſi ſubcollector deputetur tamquam nudus exactor per tex.in l.1.ff.de procur. & clem.1. eod. tit.eoque caſu debet prius litteras recipere,quam officium exerceat; quod tamen indiſtinctè tradit Maſcard. d. concluſ.317. num.5.

Illud demum in hac concluſione de facultate collectoris,ac ſubcollectoris omittendum non eſt;quod, vbi de illorum deputatione nullatenus per litteras, aut per
235 teſtes conſtat, neque etiam † ea poterit per communem hominum exiſtimationem probari,iuxta tex. in l. Barbarius, ff.de offic.præt.vt in ſpecie voluerunt, & ſatis probant Bellenz.dict.tract. quæſtion. 112.per totam, & Maſcard. d. concl.317. nu.17.& duob.ſeqq. Ex eo autem maximè
236 id probatur,ſiue quia d.l.Barbarius, † nõ
habeat

habeat locum in delegato, cum de ordinario loquatur, prout inter cæteros voluit Innoc. in cap. cum dilecta, & c. ſciſcitatus, de reſcript. & alij, quos refert Anton. Gab. com. concl. lib. 1. tit. de prob. concl. 8. num. 31. ſiue quia ibi ſupponitur deputatio, ſolumque aderat vitium, & inhabilitas in iudice; quomodo etiam ſoluuntur, l. ſi arbiter, C. de ſen. & interlocut. omn. iud. & §. tua, verſ. verum, 3. quæſt. 7. qui etiam tex. loquūtur in delegato. Et hoc eſt, quod poſt Fel. d. c. cum dilecta, & c. ſciſcitatus, ac Pariſ. conſ. 136. volum. 4. voluit Gabr. d. concl. 8. num. 32. & 47. dum ait, d. l. Barbarius, procedere, vbi adſit ſolum vitium perſonæ, non autem vitium reſcripti. Poſſet tamen diſpoſitio d. l. Barbarius locum habere quotieſcumque gerit quis ſe pro collectore in prouincia, in qua eſſet Camerarius, vel ſummus Pontifex, aut alius habens facultatem deputandi talem collectorem, vel quis ſe gereret pro ſubcollectore in prouincia, in qua eſſet collector ex quo enim ſuperior, ad quem ſpectat, veriſimiliter ſcit, & illum ſuſtinet, geſta per eum ſuſtinentur, & valent, prout ex not. per Iaſ. d. l. Barbarius, num. 5. Gondeſal. in tract. de Legat. 1. part. quæſt. 6. in fine & alios, in his terminis optimè tuetur Maſcard. d. concl. 317. nu. 20. & ſeqq.

Quarta Concluſio. Poteſt Collector
237 † excommunicare ſuſpendere, & interdicere non ſoluentes decimas, ita in ſpecie tradit Bellenz. d. tract. de char. ſubſid. quæſt. 45. & probatur ex eo, quoniam collector eſt delegatus, vt ſuperius hac ipſa, quæſt. concl. 1. oſtendimus; delegatus au-
238 tem non poteſt † cenſuras exercere, vt eſt tex. in cap. præterea, & c. ex litteris, de off. deleg. vbi not. Doct. & in c. 2. eod. tit. in 6. Bal. in l. nulli, C. de ſen. & interloc. om. iud. ſed mihi videtur hęc concluſio optime in terminis probari in ſæpius cit. Extrauag. vn. Boniſ. verſ. ſuper his autem, de decim. in commun. dum ibi dicitur, ſuper his autem fiet compulſio per cenſuram Eccleſiaſticam, prout nobis, & illi, cui hoc committendum duxerimus, viſum fuerit expedire: proferatur autem, ſi expediens viſum fuerit, excommunicatio generaliter, vel ſpecialiter in eos, qui in ſolutione decimæ, vel ſuorum æſtimatione prouentum, cum fuerit facienda, fraudem, vel malitiam ſcienter duxerint adhibendam: hæc Boniſ. in perſonis tamen Epiſcopo-
239 rum ſeruare debet † modeſtiam, de qua in cap. quia Pontificali, quod eſt 2. de off. deleg. lib. 6. vt nimirum, prius eis ingreſſus Eccleſiæ interdicatur, vel ſacerdotale miniſterium, ac deinde ab officio ſuſpendatur, ac ſubſequenter contra eos aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica; atque ita in hac ſpecie monet Bellenz. dict. quæſt. 95. quinimmo, cum de quantitate ſolum, & æſtimatione fructuum agitur circa ſolutionem decimæ, tam Epiſcopi, quam Abbates, cæteræque perſonæ Eccleſiaſti-
240 cæ honorabiles non ſuſpectæ † propriæ conſcientiæ relinquuntur; ita, quod ſufficiat quoad tales excommunicationis ſententia, quæ in nullo modo ſoluentes, vel ſcienter adhibentes fraudem, vel malitiam circa ipſius decimæ ſolutionem generaliter proferetur, prout diſponitur in d. Extrauag. vn. verſ. Epiſcopi autem, & Abba-
241 tes; cum tamen † alij, quos prauijs informationibus, & inquiſitionibus conſtiterit, minus debito ſoluiſſe ſpecialiter excōmunicari poſſint, vt in ead. extrau. habetur ver. prox. præced. incip. ſed ſi ex probabilius. Quod vero diximus de interdicto,
242 intelligendum eſt † de ſpeciali, hoc eſt, certæ Eccleſiæ, non autem generali alicuius villæ, vt in hac ſpecie voluit Bellenz. d. tract. quæſt. 25. num. 1. & quæſt. 95. num. 3. & 4. prohibitum enim eſt, immo nullum
243 interdictum generale † contra ciuitatē, caſtrum, aut alium locum latum auctoritate ordinaria, ſeu delegata pro pecuniario debito, vel pro cuiuſuis pecuniæ quantitate, eo maximè, quia eorum locorum domini, aut incolæ ſingulares perſonæ intra ſtatutum terminum huiuſmodi debitum non perſoluunt, vt latiùs cauetur in Extrauagant. Boniſac. VIII. quæ incipit, prouidè attendentes, & eſt 2. de ſen. excom. in comm. id quod etiam notant, & latiùs proſequuntur Io. And. & Gemin. in cap. præſenti, de ſentent. excom. in 6. & Ioan. Calderin. in tractat. de interd. Eccleſ. verſ. ſi quæratur, an vacante, & verſic. item quæro, an extrauag. Poterit tamen
244 † illud interdictum generale ferri, ſi prius lata fuit ſententia excommunica-

nica-

Digitized by Google

nicationis in ſingulares perſonas, & ea
contempta fuit, vt tradit Bellenz. dict.q.
25.num.4. cauſa enim interdicti generalis
245 immediata, & propinqua eſt † contem-
ptus excommunicationis, vt optimè adno
tauit Cald.conſ.8.Epiſcopus interdicit, de
ſent.excom. Quomodo vero facienda ſit
246 monitio † Clero, vel Collegio, quando
collector vult decimam exigere, & quo-
247 modo † contra non ſoluentes promul-
ganda ſit generalis ſententia, colligitur ex
d.Extrau.vn.de decim.verſ.ſed ſi ex proba
bilius, & verſ. volumus quoque latiuſque
proſequitur Bellenz. dict.tract. quæſt.100.
248 & duabus ſeqq. poterit quoque † colle-
ctor aliter mulctare non ſoluentes deci-
mas; licèt ſubcollector non tantam pœ-
249 nam imponere poſſit, † ſicut collector,
vt in hac ſpecie reſoluit Bellenz.d.tractat.
quæſt.96.per ea, quæ de delegato, & ſub-
delegato tradunt Innoc.Hoſt.& Butr.in
cap.1.de off.deleg. Gloſ. & Innoc. in cap.
paſtoralis, §.fin.eod.titul. & communiter
Doct.ex quibus pleroſque idem Bellenz.
250 refert.Non tamen credo, quod † poterit
collector beneficijs priuare non ſoluen-
tem, prout in delegato ſentit Hoſt. in cap.
pro humanis, de homic. in 6. licet contra-
rium ſentiat Innoc. in cap. quia diuerſita-
tem, de conceſſ. præbend. Quin etiam
251 poſſunt non ſoluentes decimas † capi
perſonaliter, vt in terminis tradit, & opti
mè probat Bellenz.d.tract.quæſt.98. quod
252 idem erit † in Rectoribus vniuerſitatum
& capitibus Collegiorum pro ſuis colle-
gijs, vt idemmet Bellenz.adnotauit d.trac.
quæſt.99.per tex.in l.1.in princ. ff. de mu-
ner.& honor.& ea, quæ tradunt Bart. in l.
4.§.actor, ff.de re iud.& Bal.in l. etiam,
colum.5.C.de execut.rei iud.& l.1. §. qui-
bus, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Secus
vero eſſet in hoc vtroque caſu, vbi benefi-
253 ciari, ſeu iſti Rectores † eſſent Docto-
res actu legentes, prout de beneficiatis vo
luit Bellenz.d.quæſt.98. num. 7. iuxta do-
ctrinam Bart.in l.Medicos, per illum tex-
tum, C.de profeſſorib.& Medic.lib.10.ne-
254 que etiam poterit collector † inuocare
brachium ſeculare contra non ſoluentes
decimam, ſine ſpeciali commiſſione, &
mandato Sedis Apoſtolicæ; prout habetur
in dict.extrau.vn.verſ.prouiſo hactenus, in
fin.quod etiam not.Bellen.dict.tract.queſt.
97.num.1.Card.d.clem.fin.quæſt.16. de
decim.Imol. num. 13. quamuis alioqui de
255 iure communi † tamquam delegatus id
poſſet, vt latè, & optimè probat Bellenz.
d.num.1.de quo not.in cap. 1. de off. ord.
cap.ſi quando, & cap.ſignificaſti, de offic.
deleg.& cap cum non ab homine, de iud.
cum ſimil.

Quinta Concluſio. Collector non po-
teſt in exactione decimæ loco pignoris,
256 vel alias † capere vaſa ſacra, paramenta
libros, & alia ad cultum diuinum deputa
ta: ita per text.in d. clem.fin. quæ incipit,
beneficiorum, de decim. notauit ibi Gloſ.
Card.Imol.& cæteri, Bellenz. dict.tract.
quæſt.15.num.3.& quæſt.88.91.& 93. nu.
1.quæ tamen clem.ſolum loquitur, vbi de-
cima beneficiorum alicui per Papam con-
ceditur; ſed idem habemus in dict.extrau.
vn.verſ.vlt.cuius hæc ſunt verba; quodq;
ad vaſa ſacra, paramenta, calices, cruces,
& libros, aliaque bona mobilia ad cultum
deputata diuinum, vel ad priuilegia Eccle
ſiarum, & Monaſteriorum, aliorumque lo
corum Eccleſiaſticorum ipſius occaſione
decimæ manus nullatenus extendatur.
257 quod idem fortè dicendum erit † in ijs,
quæ ſunt promiſcuo vſui deputata, prout
eſſet liber, quo Sacerdos, & domi, & in
Eccleſia vtitur, & ſimilia, neque enim ea
capi poſſunt in pignus, vt voluit Bellen.d.
258 quæſt.93. quoniam magis † dignum tra-
hit ad ſe minus dignum, cap. quod in du-
bijs, de conſec.Eccleſ.vel altar. & c. vnic.
eod.tit.in 6.cum ſimil. & per alia, de qui-
bus ibi per eum. Illa ſanè hac in re certa
ſunt, & omnino notanda, quæ hic ordine
259 lubet ſubijcere. Primo, non poſſe † hu-
iuſmodi vaſa ſacra, & ornamenta diuino
cultui dedicata, de quibus antea diximus,
etiam a ſponte dantibus pignori accipi,
prout ex dict.clem. fin. colligit ibid.Paul.
Leaz.quem ſequitur Bellenz. dict. tractat.
quæſt.89.Secundo, quod, ſi nihilominus
collector vult capere huiuſmodi res ſa-
cras, quas notorium ſit eſſe diuinis officijs
260 deputatas, † poſſit ei ſaltem poſt appella
tionem violenter reſiſti, vt latè, & optimè
probat Bellenz.d.tract.queſt.90.quomodo
poſſunt intelligi Paul. & Card. dict. clem.
fin.quæſt.15. & alij quotquot abſolute di-

xerunt,

Digitized by Google

xerunt,poſſe collectori huiuſmodi res ca-
pienti reſiſti.quo etiam caſu , ſi collector
261 ferat † excommunicationem,aliaſue cen
ſuras contra non exhibentes huiuſmodi
res , erunt illæ cenſuræ nullæ ipſo iure, vt
optime voluit Paul.& Card.loc.cit.oſten-
ditque Bellenz.dict.tract quæſt.24. ac not.
Gig.tract.de penſ.Eccleſ.quæſt.60,num.3.
& colligitur ex Abb. in cap.1. de re iudic.
262 quinimmo in † caſu huius notorietatis
poterit collector puniri ab Ordinario ra-
tione notorij delicti , vt late , & optime
probat Bellen.dict.tract. quæſt.91.per ea ,
quæ tradit Cyn.Petr. & Bald.in Auth. qua
in prouincia , C.vbi de crim.agi opor. Gl.
vlt.vbi Butr.& Abb.in cap fin. de reſcript.
& per alia, de quibus ibi per Bellenz. qui
etiam q.ſequenti optime declarat quomo-
do arbitraria pœna is affici poterit , iuxta
qualitatem delicti : pulchre diſtinguendo
de rebus conſecratis,& benedictis,& non
conſecratis , aut benedictis,& vtrum actu
ſint deputatæ , vel ſolum deſtinatæ cultui
diuino:quod etiam facit quæſt.88.

Sexta Concluſio. Poteſt collector deci-
263 mæ † liberare, & quietare eos,qui ſolue
runt decimam etiam ſine ſpeciali manda-
to ; ita Bellenz.dict. tract.q.103. nu.1. ſa-
tis enim id includitur in mandato ad reci-
piendum,iuxta tex.& ibi Bald. in l.abſtulit
C.de nouat.& in l.ſi debitorem,ff.eod. Im
mo poterit etiam liberare eos , qui non
ſoluerunt & confiteri ſe ab eis recepiſſe ,
vbi maxime mandatum ſit ad recipiendũ ,
& confitendum , vt ex ſententia Ang. &
Imo.in l.a Diuo Pio,§.ſed ſi emptor , ff de
re iudic.Bald.Salic.Fulg.Caſtr.in l.2.§. fin.
ff.ſi cert.pet.& communi reſoluit Bellenz.
d.tract.quæſt.104. num. 1. qui etiam num.
2.idem probat,vbi non adſit verbum,con-
fitendum,ſed ſolum,quietandum, num.ve-
ro 3.& 4. id limitat procedere , vbi colle-
ctor ſit ſoluendo, alias ſecus per tradita
ab Ang. & Imol. dict. §. ſed ſi emptor , &
alijs , dict.vero quæſt.103. per text.in l.ſi-
cut datam, C.de lib.ca.& ibi Bald.& alios
264 probat ; teneri † collectorem ſoluenti-
bus , ſi illud petant,inſtrumentum libera-
tionis facere.

Septima & vltima concluſio.In exactio-
265 ne decimæ † proceditur executiue , &
incipitur a præcepto; propoſito enim edicto
& generali monitione , vt termino tot die
rum debeant tam ſingulares perſonæ, quã
Collegia ſoluiſſe,ſi non ſoluerint , poterit
in eos ferri cenſura, vt colligitur ex dict.
extrauag.vnic.verſ. ſed ſi ex probabilibus,
& verſ.volumus quoque , & in ſubſidio
charitatiuo late probat Bellenz. d. tract.q.
15.num.1.poſt Rot.deciſ.425.incipit, item
extra Rotam,in no.ſed mihi eſt 19.de dol.
& contum.alias 444. in nou. & incipit ex-
tra Rotam , vbi etiam tradit Rot. quando
266 † audiatur allegans , & probare volens
ignorantiam edicti. In decima vero Papali
id patet ex late traditis per Bellen.d.tract.
quæſt.100.& duab.ſeqq. ad quem te remit
to , ne illius dicta, aut verba tranſcribere
267 videar. Poterit tamen appellari † a colle
ctore multis ſaltem in caſibus , prout in
charitatiuo ſubſidio late oſtendunt Bellen.
dict.tract.quæſt.55.& Remig.qui totam
eam quæſtionem etiam refert, & ſequitur
in ſimil.tract.de charitat.ſubſid. quæſt. 52.
In decima vero Papali admittit idem Bel-
len.dict.quæſt.55.num.8. & quæſt. 90. nu.
268 1.Primus autem caſus † eſſe poteſt , ſi
nimis breuem terminum ſtatuat ad ſoluen
dum , iuxta textum ſing.in cap.1.de dilat.
& Gloſ.in cap. ex litteris , verb. infra tri-
duum de conſtit. cum ſimilib.Secundus ,
269 † vbi collector capit pignoris loco res ,
quas notorium eſt eſſe ſacras , & diuino
cultui deputatas , vt in ſpecie voluit Bel-
len.dict. quæſt.90. num.1. & nos ſupra ſe-
270 mel admonuimus . Tertius, † ſi quis ni-
mium grauetur , tum quia multi impetra-
runt exemptionem , neque alter de alte-
rius exemptione , ac priuilegio mentio-
nem fecit in impetratione , & reliquis,aut
eorum aliquibus huiuſmodi exemptione
ſubreptionis opponentibus , collector eã
reijcit,iuxta ea, quæ late ſuperiùs tradidi-
mus,quæſt.3.concl.7. Quartus,ſi a priuile
271 giatis priuilegium allegantibus , † colle-
ctor decimam exigat ; niſi velimus tunc
proceſſum , & ſententiam ſuperinde ſecu-
tam,nullam eſſe,per ea , quæ late tradunt
Cald.conſ.9.de ſentent.excommun.Gig.de
penſion quæſt.60.Bellen.d.tract.quæſt.14.
& nos ſup.quæſt.3.concl.2.& 3.

Quod ſi pro complemento huius mate
riæ quæratur ; An,vbi exactio hæc, vel ſo-
lutio decimæ Papalis in iudicium dedu-

catur,

catur ſummariè tractari poſſit, iuxta diſpoſitionem clem. diſpendioſam, de iudic. & formam clem. ſæpe, de verbor. ſignific. Reſpondeo, diſtinguendum eſſe. Vel enim quæſtio eſt inter clericum, qui ſoluere debet, & illum, cui Papa decimam beneficio-
272 rum conceſſit, & tunc † res & cauſa agitur plenariè; in his terminis loquitur Gloſ. d. clem. diſpendioſam, ver. decimis, de iudic. quam ibi ſequitur Paul. Cardin. Imol. & cæteri, idem Card. dict. clem. fin. q. 2. Imol. num. 3. de decim. cuius tamen contrarium tenuit ibi Steph. Probant autem illi ſuam ſententiam; tum, quia hæc decima non eſt certa quota, cap. fin. de vot. tum quia illa clem. diſpendioſam, exorbitat a iure, vnde eſt reſtringenda, cap. quæ a iure de reg. iur. in 6. cum ſimil. tum quia ad huius decimæ præſtationem non poteſt clericus eo caſu cogi per cenſuram eccleſiaſticam præuia ſola monitione; cum id ſolum locum habeat, cum per Papam exigigitur; quod tamen requiritur in d. clem. diſpendioſam, ad hoc, vt decimarum cauſa tractari poſſit, ac debeat ſummariè. Vel eſt quæſtio inter duos clericos, puta titularem, & penſionarium, ſeu Vicarium, quia eorum aliquis ſoluit, ac vult repetere: &
273 tunc idem † dicendum puto, propter eaſdem rationes. Vel demum quæſtio eſt inter Papam, vel Cameram, ſeu collectorem, & clericum: & tunc dicerem, cau-
274 ſam † eſſe ſummariè tractandam, quicquid in cotrarium voluerit Bellenz. d. tra. de charit. ſubſid. quæſt. 39. tum quod ita ſentire videtur inter alios Steph. d. clem. fi. de decim. tum quod tunc poteſt fieri coactio clerici ad ſoluendum, per cenſuram Eccleſiaſticam, vt ſupra concl. 4. latè oſtendimus: tum per tex. in l. publicas, C. de fer. & l. nequicquam §. de plano, ff. de off. procon. iunctis alijs, quibus non ſatisfacit Bellen. d. quæſt. 39. num. 1. & 2. tum quia in
275 † exactionum fiſcalium, tributorum, & collectarum ſummariè proceditur, vt poſt Bal. conſ. 433. incipit, licet, &c. vol. 3. tradit Marant. in Spec. aur. par. 4. tit. de iudic. Mercat. num. 181. tum demum, quia tunc res
276 non patitur dilationem, ideoque † poteſt ſummariè tractari, iuxta ea, quæ de alimentis tradit Bellen. dict. quæſt. 39. nu. 3. & 4. late Aſin. in prax. iudic. §. 3. cap. 31. num. 6. & Surd. in tract. de aliment. titul. 8. priuil. 2. num. 1. & ſeqq. Ex quibus etiam iunctis ijs, quæ tradit Tiraq. de priuil. piæ cauſæ, priuil. 153. probabile mihi redditur regulariter appellationem non admitti in harum decimarum exactione.

Atque ex his finis ſit huic noſtro breui Tractatui de Decimis Spiritualibus, & Papalibus, ad laudem omnipotentis Dei eiuſq; Genitricis, ac perpetuę Virginis Mariæ. Quæcunq; autem in eo ſcripſimus, cuiuſuis rectiùs ſentientis, ac S. Romanę Eccleſię iudicio libenter ſubijcimus.

Io. Petrus Moneta.

APPEN-

APPENDIX

CAPVT X.

DE REDECIMA.

SVMMAE RERVM.

1 *De vna, & eadem re, ſiue de eodem aceruo duplex decima ſolui non debet.*

2 *Redecima eſt contra ius, & hoc nõ quia ſit contra verba legis, ſed quod ſit contra ſententiam legis, num.3.*

4 *Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.*

5 *Eſt contra ius ſoluere ſecundam decimam de penſione habita propter locationem prædii cuius fructus antea fuerant decimati.*

6 *Item eſt contra ius ſoluere ſecundam decimam Eccleſiæ verbi gratia ſacramentali, ſi decima prius erat ſoluta prædiali.*

7 *Decima ſoluenda eſt Eccleſiæ, quam conſuetudo determinauit.*

8 *De ſoluenda decima adeſt præceptum affirmatiuum, quod continet in ſe negatiuum, quod vltra decimam non poſſit aliud exigi.*

9 *Mutatio ſeminis in prædio, ex cuius fructus redecima ſoluebatur non alterat ſubſtantiam, neque obligationem ſoluendi redecimam.*

1 De vna, & eadem re, ſiue de eodem aceruo duplex decima ſolui non debet Gloſ.in c. paſtoralis ver. deducendas de decim. & notant Doctor. in c.cum in tua, & in c.cum non ſit eod. tit. Gigas de penſion.q.59.nu.3.& 4. Azeued. in l.7.in princip.lib.1.titul.5.nouæ recompilat.

2 Et ideo redecima ſeu duplex decima eſt contra Ius Rota in cauſa Toletana Redecimarum 19. Nouembris 1584. coram S.mem.Clemente VIII. & iterum 21.Maij 1586. coram Cardinale Pamphilio in Valleſoletana Decimarum 21. Maij 1589. coram Orano, in Corduben. Redecimarum 25. Nouembris 1593. coram Seraph. quæ eſt in impræſ.deciſ.147. num. 9. In eadem, Corduben. Redecimarum 16. Nouembris 1607.& 27.Martij, & x.Maij 1613.coram Coccino Rotæ Decano, vbi citatur Inno. in c.cum non ſit num. 1. & ſeqq.de decim. Abb.in c.cum ſint nu.6.ante fin. verſ. alias ſequeretur eod.tit.Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 9.quæſt.4.art.2.verſ. hinc ſuperius colligebamus in fin.Montaluus in l.4. tit.5. lib. 1. fori ſuper v. todos oncala in tract.de decimis,par.1.propoſ.6.& alij,quos refert, & ſequitur Azeuedus lib.1.tit.5.l.7.nouæ recompilat.fol.mihi 75.

3 Dicitur autem redecimam eſſe contra ius non quod ſit contra verba legis, vt in l.contra legem.ff.de legib.ſed quod ſit contra ſententia legis, vt in c. certum eſt 88. de reg.Iur. in 6. vbi dicitur certum eſt, quod is committit in legem, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem, vt in l.nominis, & rei 6. verbum ex legibus ff.de reg.iur.

4 Poteſt tamen redecima acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo Rota in Conchen.Redecimarũ 1.Febr.1591 coram Giptio, in Cordub.Redecimarum 18.Maij 1618.coram Coccino Rotæ Decano.

5 Ampliatur concluſio quæ vult redecimam eſſe contra ius, vt procedat, & ſit contra ius petere decimam ſecundam, ſeu redecimam de tributo ſeu penſione, quam percipit Dominus propter locationẽ prędij, ex cuius fructibus, decima fuit ante ſoluta, tunc enim cum ſemel decima de fructibus prędii ſit ſoluta, non debet ſolui ſecunda decima de penſione quia locatio cenſetur facta ſalua decima Ioan. Andr. in cap. cum non ſit numero quarto, verſic. Vnde dicit Innoc. ibidem num. 2. verſ. in domino autem fundi Collect. nu. 3.Anchar.nu.4.Hoſtien.nu.2.Butr.num.6.

Card.

Digitized by Google

Card. num. 2. verſ. & ex hoc de decim. & Iidem Doctores in c. tua nobis eod. tit. Card. num. 4. verſ. quinto quæro Hoſtien. nu. 14. verſ. hoc vltimum Butr. nu. 9. verſ. credo Anchar. num. decimo, verſ. & pro tanto dico Collect. nu 8. Abb. nu. 14. verſ. aut Dominus locauit Anan. nu. 7. Vitalin. in clem. Religioſi num. 25. & ſeqq. de decim. Rota in Corduben. Redecimarum 19. Nouebris 1607. coram Coccino Rotæ Decano, & innuitur 5. cap. ſexto, quæſt. quarta, num. 40.

6 Item ampliatur concluſio, vt procedat etiamſi vni Eccleſiæ verbi gratia prædiali ſoluatur prima decima, & ſecunda decima, ſeu redecima petatur ab Eccleſia ſacramentali Rota in dicta Corduben. Redecimarum 19. Nouembris 1607. & 27. Martij 1615. coram Coccino Rotæ Decano, quia cum ius non determinet cui Eccleſię Prædialine, an ſacramentali ſoluenda ſit decima.

7 Sed hoc deferat conſuetudini, vt in c. cum ſint vbi Abb. num. 5. & 6. de decim. Achill. deciſ. 3. & 6. eod. titul. Rot. deciſ. 163. num. tertio, part. ſecunda. Cum conſuetudo introduxerit, quod decima ſoluatur Eccleſię prædiali verbi gratia ſequitur eſſe contra ius, quod Eccleſia ſacramentalis aliam decimam ſeu redecimam velit exigere, & quia cum laici obligentur ad vnā tantum decimam ſemper agitur de redecima, ſiue illam prætendat Eccleſia Sacramentalis, ſiue prædialis poſtquam ſemel fuit ſoluta Abb. in cap. cum ſint num. ſexto verſ. mihi videtur quod opinio de decim. Butr. ibidem num. quinto, verſ. breuiter puto, vbi dicit hanc opinionem eſſe veriorem, & comprobatur ex diuiſione Parrochiarum facta per Dionyſium Papā vt in cap. 1. 13. quæſt. 5. cap. paſtoralis de his quæ fiunt a Prælat. Nam ſicut ante diuiſionem vna tantum decima ſoluenda erat, ita poſt diuiſionem vnica decima ſoluenda eſt, cum illa diuiſio non operetur quod duæ decimæ ſint ſoluendę, ſed attenditur conſuetudo, vt dixi, cui nam Eccleſiæ vna tantum decima ſit ſoluenda, ſiue ſit ſacramentalis, ſiue prædialis.

8 Et licet non reperiatur prohibitum ne duplex decima ſoluatur, adeſt tamen præceptum affirmatiuum de ſoluenda decima, quod continet in ſe negatiuum, quod vltra decimam nō poſſit aliud exigi, quod licet non efficiatur præceptum negatiuum vt obliget ſemper, & ad ſemper, continet tamen negatiuum reſpectu Eccleſiæ, quæ exigendo vltra decimam exigit contra ius, quod dat ſolummodo, decimam Rota in d. Corduben. Redecimarum 19. Nouembris 1607. coram Coccino Rotæ Decano, & latius in eadem cauſa 27. Maij 1615. coram eodem ibi quare cum præceptum de ſoluenda decima ex parte laicorum ſit affirmatiuum, vt exedi cap. 22 in fin. ibi decimas, & primitias non tardabis offerre immo eſt negatiuum quoad retardationē vt dicit Abb. in rub. de dec. nu. 2. nam cum ſint debitæ grauantur ſacerdotes retardando ſolutionem, vt dicit Abulen. num. 22. q. 18. poſt prin. & Leuit. c. 27. habetur omnes decimæ terræ ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum Domini ſunt, & illi ſanctificantur, & habetur in c. 1 & in c. cum homines, & in c. paſtoralis de decim. ſequitur inquam, quod cum ex parte laicorum pręceptum ſit affirmatiuum, & ex parte Eccleſiarum exigere volentium ſit negatiuum. Eccleſiæ nō poſſint cogere laicos vltra decimam, vt probat tex. in l. fin. C. de hæred. inſtituen. vbi quod ſi teſtator inſtituto Plotio dicat: Semproni Plotij hæres eſto cenſetur dixiſſe, ꝙ ſi Plotius hæres non erit, Sempronius in eius loco vocetur, vt ſubſtitutus, & ſit affirmatiua reſoluitur in negatiuam, ita in propoſito præceptum affirmatiuum factum laicis de ſoluenda decima, reſoluitur in negatiuū reſpectu Eccleſiarū vt ſcilicet non poſſint cogere laicos vltra decimam, quia lex vltra illam non obligat prædictos laicos, nam cum ius exigendi, & obligatio ſoluendi tanquam correlatiua ſibi ex altera parte reſpondeant, non poſſunt Eccleſiæ habere maius ius exigendi decimam, quam habeant laici obligationē ſoluendi. l. 1. ff. de cond. ex leg. quod et iam manifeſtiſſimè colligitur in puncto ex tex. in c. Parrochianus de dec. vbi dicitur cum decimæ non ab homine, ſed ab ipſo Domino ſint inſtitutæ quaſi debitum exigi poſſunt itaut verbum quaſi accipiatur pro verbo expræſſiuo veritatis vt dicit Gloſ. ibid. quare ſi decimæ tanquam debitum exigi

poſſunt

poſſunt, ergo non vltra decimam, quia illud non eſt debitum ab aliquo inſtitutum, quod ēt repetit Abulen. loco ſuperius allegato poſt princ. verſ. item quia decimæ.

9 Mutatio vero ſeminis, ſeu qualitatis in prædio decimatorio facta, ſicut non mutat ſubſtantiam nec alterat obligationem ſoluendi decimam, ita nec obligationem ſoluendi redecimam Rota in Conchen. Redecimarum 1. Februarij 1581. corā Giptio, vbi citatur Hoſtien. in Sum. §. & vtrum præſcribi verſ. decimo quæro de decim. Rebuff. eod. tit. quæſt. quinta, num. 34. & ſeqq.

Finis Tractatus de Decimis.

IO. PETRI MONETAE MEDIOLANENSIS CLERICI REGVL. S. PAVLI.

TRACTATVS DE OPTIONE CANONICA.

DE Canonica Optione, ſeu iure optandi, qua fieri poterit facilitate, ac breuitate, Deo iuuante acturi, qua de re nemo, quē viderim, hucuſq; tractatum edidit; eūdem planè ordinem ſequemur, quo, vbi de Decimis agitur, vſiſumus. Hanc enim tractationem in octo capita, quę deinde ſingula in plurimas, eaſque vtiles quęſtiones, ſuperflua quęque reſecando, diſtinguemus.

Primò ergo videbimus, Quid ſit Optio.

Secundò, quo iure introducta ſit Optio.

Tertiò, Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat ius optandi.

Quartò, Quinam optare poſſint.

Quintò de modo optandi.

Sextò, de Tempore Optionis, ſeu quando optandum ſit.

Septimò, De pcipuis optionis effectib.

Octauo, & poſtremò, Quomodo tollatur Optio, ſeu ius optandi.

SVMMAE RERVM.

1 *Significationes variæ huius nominis Optio, remiſſiuè.*

2 *Optare, ſumitur pro deſiderare. Item pro, eligere; num. 3. & 8.*

Et hoc vtroque modo ſumptum deducitur a verbo Greco, opto, num. 4.

5 *Optio de duobus dicitur, electio de pluribus. Et alia differentia vtriuſque, remiſſiuè num. 6.*

7 *Optionis nomen aliquando de pluribus dicitur.*

9 *Optio noſtra canonica dicitur, & Optatio; num. ſeq.*

10 *Optionis Canonicæ nomen vnde dicatur.*

11 *Etymologia dat proprium verbis intellectum. & ab ea ſumptum argumentum optimè in iure procedit; num. 12.*

13 *Definitio Optionis Canonicæ.*

Iuris

Digitized by Google

14 *Iuris nomen in definitione Optionis ſumitur pro legitima poteſtate aliquid agendi.*

15 *Ius ad rem, aut in re, an, & quando per Optionem tribuatur.*

16 *Ius optandi ſolum competit Eccleſiis Collegiatis, Religioſiſq; Collegijs, & vt Collegium conſtituunt, non vt ſingularibus perſonis, num. 17. & ſeq.*

18 *Ius optandi cedit ad commodum, & decus totius Collegii.*

19 *Ius optandi non eſt in omnibus Eccleſiis, neque iis competit de iure communi; num. 20.*

21 *Conſuetudine, & ſtatuto induci poteſt ius optandi.*

22 *Optio gradatim fit; & hoc pluribus modis accidit; cum num. ſeq.*

24 *Præbenda per optionem dimiſſa vacare dicitur.*

25 *Prębenda non vacans optari poteſt ex ſpeciali conſuetudine, regulariter vero non poteſt; num. 26.*

27 *Optio coactè non fit, ſed voluntariè.*

28 *Præbenda dimiſſa non poteſt ſimul retineri cum optata.*

29 *Stallum quis optare non poteſt, non optata etiam præbenda, ſeu propria non dimiſſa.*

30 *Præbendæ reſeruatæ optari non poſſunt.*

31 *Optio intra quod tempus fieri debeat; & an illud tempus poſſit mutari, remiſſiuè.*

32 *Optionis vnica eſt ſpecies ſubſtantialis, plures tamen accidentales. Alia enim eſt, quæ conſuetudine inducitur, alia quæ ſtatuto; num. 33. Item alia beneficiorum ſpectantium ad Pontificis collationem, alia ſpectantium ad Ordinarij prouiſionem; num. 34.*

Optio alia Canonicorum, *alia Manſionariorum, alia Equitum, alia* S.R.E. *Cardinalium.*

Quid ſit Optio Cap. I.

QVAERO PRIMO, Vnde dicatur Optio.

1 Omiſſis varijs † ſignificationibus huius nominis, Opto, & Optio, de quibus inter cæteros Rebuf. in l. alienationis verbum, verſ. aut optionem intra certum tempus, ff. de verb. ſignificat. Cuiacius, & alij in rubric. ff. de optio. vel elect. leg. Ant. Nebriſſ. in ſuo vocab. vtriuſque iur. verbo, Optio. Hiero. Verrut. in Lexic. iuris, ver. Optiones. Catell. Cott. in Memor. ver. Optio: præcipuæ illæ duæ ſunt, vt
2 vel ſumatur † pro deſiderare, ſeu cupere quod commune eſt, ac vulgare, & paſſim
3 vſurpatur; vel pro eligere, † ſeu electione, vt probatur in l. his conſequenter, in princip. ff famil. hercisc. §. Optionis, inſtit. de legat. l. 2. l. mancipiorum, & toto tit. ff. de opt. vel elect. leg. & his duabus ſignificatio-
4 nibus ſumptum fortè † deducitur hoc nomen a verbo Græco, Opto, hoc eſt, video; qui enim aliquid eligit, videre debet, quod elegit, & an expediat illud, vel alterum eligere; rurſus, qui aliquid cupit, vel priùs id vidit, vel quamprimum videre deſiderat. Et quamuis quidam putent, electionem ea in
5 re ab optione differre, quod optio † de duobus dicatur, electio vero de pluribus, l. 3. §. item optare, ff. ad exhiben. prout refert Rebuf. loc. cit. & Cuiac. alijq; d. rub. ff. de opt.
6 vel. elect. l. alias differentias ſtatuant † inter optionem, & electionem, quas apud
7 eos videas, tamen & optio † aliquando in pluribus fit, vt d. l. 2. & l. mancipiorum, ff. de opt. leg & d. l. his conſequenter, ff. fam. hercisc. & l. de eo. §. item ſi ei, ff. ad exhib. &
8 optionem promiſcuè capi † pro electione Auctor eſt Alciat. d. l. alienationis, in verbo optionem, & optimè oſtendit Rebuf. in loc. alleg. Vt igitur ad rem noſtram propiùs accedamus, noſtræ huius Optionis
9 nomen, quam iure optimo † Canonicam cum Rebuf. & alijs vocare poſſumus, ab vtraque illa huius nominis ſignificatione
10 † ducere poſſumus; hoc enim ius eſt eligendi præbendam vacantem, vt infra ſuo loco dicemus, ideoque ea optatur, ſeu eligitur, quia deſideratur, quod enim prius mente optauimus, re ipſa eligimus, vt inquit Alciat. vbi ſupra, quare huius iuris exercitium abs re aliqui optationem vocant, vt patet inter cæteros ex Gemin. in c. fin. de conſuet. in 6. qui textus ſedes eſt huius materiæ. Libenter autem huius nominis originem latius fortaſſe, quam par eſſe videretur proſecuti ſumus, quoniam ety-
11 mologia dat † proprium verbis intellectum, vt colligere eſt ex cap. forus, de verbor. ſignificat. l. tugurij, l. notionem, l.

Digitized by Google

vt Alphenus,& l.pupillns,§.territorium
cum vtrobique not.per gloſ.ff. de verb.ſi-
gnif.& notat Bart.in repet.l. omnes popu
li,quæſt.6.princ.ff.de iuſt.& iur. Abb.in
proem.Decretal.nu.8.alijque DD. paſſim
Et argumentum ab etymologia nominis
12 optimé in iure procedit, Bart. Bal. Imol.
Alber.& alij in rub.ff. de ſolut. matr. Abb.
& Canon. in c. cum ſecundum Apoſtolũ,
de præben.& late, optimeque comprobat
Euerar.in ſuis topic.iur.in loc.ab Etym.n.
3.& ſeqq.& Io.Bell.in arg.leg.c.1.n.1.&2.

QVAERO SECVNDO de definitione Optionis.

Reſpondeo; quod Optio, ſeu Ius hoc optandi, licet a ne
mine,quem hucuſque viderim, definitum
fuerit,tamen tum ex tex. in d.c.fin.de con
ſuet.in 6.quam ex ijs,quæ tum ibi,tum ali-
bi tradunt DD. congrue ſic definiri poſſe
13 videtur, quod ſit † ius quoddam Capitu-
lo,ſeu collegiali alicui Eccleſiæ,ex conſue
tudine,vel ſtatuto competens,vt antiquio
res gradatim vacantem præbendam, quæ
reſeruata non ſit,propria dimiſſa, intra
certum tempus eligere poſſint.

Quæ definitio, quoniam non congrua
modò,ſed etiam,ni fallor,perfecta eſt, ſo-
la indiget declaratione.

Dixi ergo, eſſe ius quoddam. hoc eſt,
14 † legitima poteſtas, prout ſumitur in l.1.
in princ.ff.de tutel. & inſtit.de iur. natur.
in princ.cum ſimilib. & tradunt Io.An. &
alij Canon.in rubr.de reg.iur.in 6. Iuriſtæ
in rub.ff. de iuſt. & iur. Rebuf.in l. verbis
legis,ff.de verb.ſignif. poniturque ius, lo-
15 co generis remoti, ius inquam † ad rem
vt in ſpecie voluit Gomeſ.in reg.de non
toll.iur.quæſq. q.1. verſ. ſeptimus modus
acquirendi,Thom.Zerol.in Prax.Epiſcop.
verbo,Canonia,verſ.ad ſeptimum,Nauar.
in Man.Confeſſ.c.23.nu.100.verſ. Tertio,
quod permutatio, Add.ad Rot.deciſ.3.de
conſuet.in nou.poſt Aene.Falcon.tract.de
reſeruat.benef.q.4.effect.47.num.4. & 9.
quod tamen intelligendum eſt de toto ca-
pitulo & Eccleſia, nã ſingulis puto nõ ac-
quiri ius ad rem, niſi eueniente caſu op-
tionis; hoc eſt, præbenda iam vacante,
prout poſt hæc ſcripta reperi fere omnes
Doct.prædictos intelligi a Gonzal.in com
mentar.reg.8.canc.gloſ.34.num.126.ſeq.
vbi etiam ad id in ſpecie allegat Put. dec.
235.lib.ſecundo, & præterea requirit ac-
ceptationem,per ea, quæ idem tradit ea-
dem gloſ.34.num.176.Gloſ.26.num.20.&
gloſ.9. & ſeqq. num. 88. per ipſam vero
optionem actualiter ſubſecutam cenſeo
acquiri ius in re, & non ſolum ad rem,
cum tunc aliud non requiratur, niſi forte
ad ſummum apprehenſio poſſeſſionis,quę
iam ſupponit ius in beneficio, ſeu præben
da,vt inferius dicam cap.quinto, quæſt.3.
concl.2.pro quo etiam facit cap.ſi tibi ab-
ſenti,cum ibi not.de præbend. in 6 ſicque
conciliari poſſunt contrariæ hac in re opi
niones:quod enim per optionem acquira-
tur ius in re,præter Petr. Vbal. tractat. de
permut.benef.num.96. & 97. voluit idem
Falcon.d quæſt.4 effect.5.num.tertio,poſt
Petr.de Peruſ. tract. de permut benef.vlt.
par. quæſt. fin. col. 2. & aperte colligitur
ex Rebuf.tract.de pacif.poſſeſſ.num. 141.
Subditur deinde in definitione, capitulo,
ſeu collegiali Eccleſiæ competens, eſtque
pro genere proximo, ſeu proxima diffe-
rentia generica,vti loquuntur Dialectici,
vt diſtinguatur ab alijs iuribus competen
tibus perſonis profanis,& priuatis,conue
16 nit enim hoc ius † ſolum capitulis,& Ec-
cleſijs collegiatis, religioſiſque collegijs,
vt colligere eſt ex ipſo tex.in d. cap. cum
in tua,quod eſt fin.de conſuet.in 6. & ijs,
quæ ibi tradunt DD. neque Canonicis,
17 † vt ſingulares perſonæ ſunt,ſed vt capitu
lum conſtituunt, competit hoc ius; tum
quia a maiori parte canonicorum ſit,fieri-
que ſolet optio, tum quia ius hoc cedit
18 † ad commodum, ac decus totius Eccle-
ſiæ, & capituli: tum demum,quia tam a
Pontifice in d.cap.fin.quam Doct.ibi, ius
iſtud optandi nunc conſuetudo, nunc pri-
uilegium,nunc ſtatutum Eccleſiæ vocatur
cum maxime ſtatuta condere ad totum
capitulum,vt capitulum eſt, ſaltem vna
cum Epiſcopo,ſpectare noſcatur,iuxta ea
quæ tradunt Doct.in cap.cum omnes, de
conſtit.& in cap.1. eod. tit. in 6.ius igitur
hoc in actu primo, vt cum Philoſophis
loquar,ſeu in potentia proxima conuenit
ipſi capitulo, & collegio, quaſique in eo
radicatur, in actu vero ſecundo, ſeu exer
citium eiuſdem iuris optandi competit
ipſis perſonis de collegio non quidẽ tam
quam

quam priuatis clericis, (ſic enim omnes
clerici optare poſſent, quod falſum eſſe
conſtat ex d.cap.fin.) ſed tamquam ſingu-
laribus perſonis eiuſdem capituli, ſeu Col
legialis Eccleſię. Dixi prætereа in defini-
19 tione (alicui Eccleſiæ, quoniam † neque
in omnibus Eccleſijs extat ſtatutum hoc,
ſeu conſuetudo optandi, neque illis de iu
20 re communi † competit hoc ius, vt patet
ex tex. d. cap.fin. & notant ibi communi-
ter Doct. additur deinde, (ex conſuetudi-
ne, vel ſtatuto) quoniam vtroque modo
21 induci poteſt † hoc ius, vt infra cap.ſeq.
oſtendemus, quæſt.2. & 3. Subijcitur au-
tem (vt antiquiores gradatim eligere poſ-
ſint vacantem præbendam;) quæ omnia
habentur in text. & dicitur, gradatim
21 † non modo, quia primo antiquior mu-
tare ſuam, ſeu optare poſſit vacantem
præbendam; iſque ante iuniorem omnino
ſit admittendus, &, ſi nolit primus, poſſit
ſecundus, & nolente ſecundo, tertius, &
ſic de ſingulis, vt exponit ibi gloſ. & alij;
23 ſed etiam, quia, ſi primus optet † vacan-
tem præbendam, poſſit ſecundus optare
præbendam dimiſſam a primo, & tertius
dimiſſam a ſecundo, & ſic de ceteris: quod
etiam innuit poſtea text. dum dicit, & illa
quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo
ſcripſimus, conferenda; nam & præben-
dæ dimiſſæ per optionem alterius vacare
24 † quodammodo, licet forſan non ita
propriè, dici poſſunt, vt etiam voluit ibi
gloſ. recepta, verbo, non fuerit, de quo
nos infr. cap. 6. quæſt. vltim. concl. 1. latiùs
agemus, præterquam quod etiam poteſt
25 ſpecialiter per conſuetudinem induci, † vt
præbenda non vacans optetur, vt poſt
gloſ. d. cap. fin. verbo, cum vacant, tradunt
ibi ceteri: & poterit fortè id locum habe-
re, vbi diſtinctio præbendarum ſit ad tem-
pus, de qua infr. c. ſeq. quæſt. 2. concl. 1. in
penult. membro illius diſtinctionis, quam
ibi poſt Rot. & alios facimus, vt in ſpecie
not. Io. And. & Gemin. d. cap. fin. eſt autem
tunc optio ita facienda, vt tunc ſolum effe
ctum ſuum ſortiatur, cum reuera vacaue-
rit, ne ius ſuum alicui ſine culpa, aut certè
ſine cauſa contra communes iuris regulas
auferatur, quo etiam modo fieri poſſe
optionem a iuniore de præbenda vacatu-
ra per optionem ab antiquiore faciendam
dicemus infr. cap. 6. quæſt. 3. prope fin. po-
26 rò alias regulariter † Optio fieri non po-
teſt, niſi de præbenda vacante, vt patet ex
text. qui dicit, cum vacant, & not. inter
alios Rot. deciſ. 6. num. 1. circa princip. de
conſuet. in nou. Dicitur etiam ſignanter in
definitione, poſſint, non autem debeant;
27 neque enim coguntur † optare Canonici
ſed poſſunt, ſi volunt, vt innuit etiam tex.
& not. ibi inter alios Io. And. ne, quod in
fauorem inductum eſt, in odium retor-
queatur, contra vulg. iur. reg. Dixi (pro-
28 pria dimiſſa) quoniam † nec ſimul illam,
quam habebat, cum optata retinere po-
teſt; neque ſtallum optare maximè ſupe-
rioris ordinis, non optata etiam præben-
da, ſeu propria non dimiſſa, vt latiùs in-
feriùs cap. 7. quæſt. vlt. concl. 1. cum ſeq.
& cap. 7. quæſt. 1. concl. 1. oſtendam; Dixi
etiam (quæ reſeruata non ſit;) quoniam
29 præbendæ in Curia vacantes, † aut alias
reſeruatæ optari non poſſunt, vt patet ex
tex. d. cap. fin. & latius infr. cap. 3. demon-
30 ſtrabimus; Subditur demum, † (intra cer-
tum tempus, quoniam tempus ad optan-
dum præſtitutum perpetuum non eſt, ſed
vt plurimum eſt 20. dierum, licet id tem-
pus aliquando mutari poſſit, vt inferius c.
6. latè docebimus.

QVAERO TERTIO, Quotuplex
ſit ius optandi.

31 Quoniam † vnica ſpecies eſt
vt Dialectici loquuntur, vel, vt
Iuriſconſulti, vnicum genus proprium,
& ſubſtantiale Optionis, duplicem illam
diuiſionem accidentalem attigiſſe ſolum
32 ſit ſatis, vt † alia ſit conſuetudine alia
priuilegio, ſeu Indultu Apoſtolico, alia
33 ſtatuto inducta; item alia † quæ de ijs
præbendis ſit, quæ per Ordinarium con-
feruntur, alia de illis, quæ per Summum
Pontificem conferri deberent, aliqua ta-
men de cauſa locum in illis habet Optio,
ita, vt per eundem Pontificem ſine expreſ-
ſa ſaltem derogatione conferri non poſſit
niſi ea, quæ non fuerit optata, vt infr. cap.
3. & 8. explicabimus, quibus etiam tertiam
diuiſionem ex generibus perſonarum, quę
optare valent, deſumptâ addere poſſumus
34 ſit alia Optio † ſit, quæ a Canonicis ſit,
alia, quæ a beneficiatis in aliqua Eccleſia,
quos Manſionarios vocant; alia, quæ ab ali

cuius Militaris Religionis Equitibus fit; alia deniq; quæ ab Illuſtriſs.S.R.E. Cardinalibus,& ſi qui alij ſuut,qui Collegium aliquod Eccleſiaſticum conſtituunt,quales ſunt, Rotæ Romanæ Auditores;Clerici Cameræ Apoſtolicæ,quorum tamen,& his ſimilium aſcenſus,ſeu Optio,cum neque de beneficio ſit, neque de re ad beneficium pertinente,non vera,& propria,ſed potius ſimilitudinaria, & exemplarijs appellanda eſt iuxta ea,quæ latiùs infr.c. ſeq.q.2. concluſ.5.& c.3.q. 1. aſſeremus. Nunc autem ad ſecundum cap.tranſeamus.

SVMMAE RERVM.

1 *Conſuetudo optandi, licet non ſit a iure communi inducta; tamen innititur æquitati canonicæ, eſtque rationabilis, æqua, & a iure approbata, num.2.*

3 *Ius optandi induci poteſt conſuetudine.*

4 *Argumentum a Rubrica eſt optimum in iure.*

5 *Conſuetudo illa,quæ contra ius eſt,requirit ad ſui introductionem ſpatium 40. annorum,ſaltem de iure Canonico.*

6 *Conſuetudo præter ius inducitur ſpatio decem annorum. Idem ſecundum aliquos in quauis rationabili, & æqua conſuetudine,nu.7.Si tamen agatur de præiudicio tertii priuati, requirentur 30. anni; nu.8.ſi de præiudicio Eccleſiæ, 40.anni, num.9.*

10 *Conſuetudo præter ius eſt,quæ neq; contra, neque ſecundum ius eſt.*

11 *Conſuetudo rationabilis quæ ſit, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem arbitrari poſſit iudex;nu.12.& ſeqq.*

13 *Rationabilitas non requiritur in conſuetudine,quæ præter ius eſt.*

14 *Rationabilis conſuetudo eſt, quæ continet bonum honeſtum,vel honorabile.*

15 *Conſuetudo optandi ſecundum aliquos eſt præter ius, & rationabilis,ideoque inducitur ſecundum eos ſpatio decem annorum;alii vero aliter malè diſtinguunt.*

16 *Conſuetudo optandi quando ſit præter, & quando contra ius, quantoque tempore inducatur, late ibi; diſtinguitur,cum num.ſeqq.*

17 *Conſuetudo optandi inducitur ſpatio decem annorum,vbi præbendæ certæ ſunt in numero, ſed non diſtinctæ quo ad proprietates, quoniam portiones quædam inæquales aſſignantur.*

18 *Conſuetudo optandi,vt inducatur, vbi præbendæ ſunt diſtinctæ,requiritur ſpatium quadraginta annorum.*

19 *Conſuetudo optandi,vbi præbendæ ſunt diſtinctæ,eſt contra ius, vel, ſi præter ius, derogat tamen iuri Eccleſiæ, cui collator præeſt, num 20.& ſeqq.*

21 *Conſuetudo optandi domos cur poſſit induci minori ſpatio, quam quadraginta annorum.*

22 *Conſuetudo rationabilis contra ius requirit ad ſui introductionem ſpatium 40. annorum.*

23 *Conſuetudo optandi requirit ſcientiam, & patientiam Ordinarii collatoris. Item ſcientiam, & conſenſum ſaltem tacitum maioris partis Capituli, num. 24. & cum non erroneum, ſed ex certa ſcientia,& animo inducendi conſuetudinem; num.25.*

26 *Animus inducendi conſuetudinem quomodo colligatur, remiſſiuè.*

27 *Conſuetudo quomodo probetur, remiſſiuè.*

28 *Conſuetudo optandi quomodo probetur remiſſiuè.*

29 *Conſuetudo a quibus perſonis induci poſſit, remiſſiuè.*

30 *Conſuetudo optandi,ſicut & cæteræ conſuetudines, vnico actu induci non poſſunt, etiamſi actus ſit notorius toti populo, ſeu ſe Collegio;num.31.Niſi actus ſit ſucceſſiuus,num.32.& num.38. vel iudiciarius, num.33.Quod tamen eſt dubium, num.34.*

35 *Actus ad conſuetudinem requiſiti quot eſſe debeant, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem hac in re potiſſimum attendere debeat iudex,num.36.*

37 *Actus conſuetudinis debent eſſe interpolati, & conformes, ſeu ex vniformi obſeruantia.*

38 *Conſuetudo optandi vnico actu cum quadragenaria poſſeſſione ſubſecuta fortè inducetur.*

39 *Conſuetudo optandi non debet neceſſariò eſſe obtenta in contradictorio iudicio, niſi vbi vnico actu inducenda eſt.*

40 *Conſuetudinem Optandi inducere non poſſunt ij, qui eius iuris non ſunt capaces*

ex

ex ſe;vel niſi illius capaces fiant ex diſpenſatione Summi Pontificis, num.41.

42 *Milites, ſeu militaris Religionis Equites an poſſint inducere conſuetudinem optandi.*

43 *Religio militaris Hieroſolymitana ſancti Ioannis vt nobiliſſima eſt, ita ſola proprium Religionis nomen retinet inter militares.*

44 *Habitus non facit Monachum, aut Religioſum; ſed potius profeſſio Regularis.*

45 *Conſuetudine optandi ſublata ab aliqua Eccleſia per Pontificiam conſtitutionem non poterit ſimilis conſuetudo ex eadem cauſa denuò introduci. poterit tamen ex noua cauſa; num.46. vel accedente expreſſo conſenſu Pontificis; num. 47. vel etiam ſine noua cauſa, vbi ſolum præterita conſuetudo in ſpecie ſublata eſt;num.48.*

49 *Ius optandi ſtatuto induci poteſt.*

50 *Statutum de optando fieri poteſt ab Epiſcopo,quoad beneficia ſpectantia ad eius collationem, non autem aliorum. Ab aliis vero inferioribus non poteſt fieri huiuſmodi ſtatutum ob defectum poteſtatis, num.51.*

52 *Statuta condere in iis, quæ concernunt ſtatum Eccleſiæ,requirit Epiſcopi auctoritatem, Quod,quomodo verum ſit, explicatur num.55.& ſeqq.*

53 *Epiſcopus,ſeu alius inferior non poteſt contra canones ſtatuere. Quod limitatur, num.58.*

54 *Prælatus non poteſt præiudicare iuribus Eccleſiæ. Quod quomodo verum ſit,exponitur;nu.55.& ſeqq.*

56 *Confirmatio Prælati inferioris regulariter ſpectat ad Epiſcopum, niſi obſtet ipſius Epiſcopi ſtatu..m.*

57 *Prælatus præiudicare poteſt Eccleſiæ ſuæ in quærendis, non autem in quæſitis.*

58 *Epiſcopus, & Clerici inferiores Collegium conſtituentes poſſunt contra Canones ſtatuere in materia,in qua induci poteſt conſuetudo Canone permittente. Id quod omnino accidit in materia optionis.*

59 *Epiſcopus poteſt ſaltem ad vitam ſuam condere in ſua Eccleſia ſtatutum optandi.quod idem perpetuo durabit, ſi acceſſerit conſenſus Capituli; num.60.*

61 *Prælatus poteſt donare aliqua bona loco Religioſo.multò vero magis ſuo Capitulo;num.62. præſertim ex cauſa remunerationis;num 63.*

64 *Ius optandi induci poteſt priuilegio, & Indulto Apoſtolico.*

65 *Papa in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis.*

66 *Priuilegium, & indultum Apoſtolicum quomodo inter ſe differant.*

Quomodo iure introducta ſit Optio. Cap. II.

QVAERO PRIMO, Qua de cauſa introducta ſit Optio.Suppoſito, ius optandi non a iure communi,ſed potius conſuetu
1 dine iure † inductum, vt ſentiunt omnes Doct. d.c.fin. & expreſsè adnotauit Hier. Gonzal. (quem auctorem non niſi poſt ſecundam huius operis editionem legimus) in Comment.reg.8.Cancell.gloſ.34. num.11.

Reſpondendum cum gloſ.in d.c.fi. verbo,antiquiores,de conſuet.in 6.quod hæc conſuetudo innititur æquitati canonicæ, quæ vult, antiquiores præferri Canonicis nouis,& ſeniores in Eccleſia iunioribus, c.quid proderit,& ſeq.61.diſt.c.Epiſcoporum,74.diſt.cap. vlt.in 75. & c. bene quidem,96.diſt.cum ſimilib.quam gloſ.ſequitur inter alios Franc. Marc. deciſ. Delph. 1258.nu.2.1.par.& Io.Azor.inſtit.moral. p.2.lib.6.c.26.q.13.quæ pars cum edita fuerit poſt ſecundam huius operis impreſſionem,minor,quod illud non viderit in hac materia;niſi fortè indignum a legatione duxit.idem etiam voluerunt Arch. Ioa. An.Gemin.& alij d.c. fi. dum reſpondent ad iura, quæ in contrarium facere videntur.& in ſpecie Arch.n.1.& Franc.n.6.per hunc textum,iuncta gl.& Rot.dec.6.ad fi.
2 de conſuet.in nou.dicunt, † hanc conſuetudinem optandi eſſe rationabilem, & approbatam a iure:rationabilem etiam, & æquam eam dicit Viu.in comm.opin.verbo,conſuetudo rationabilis;& æqua,& late oſtendit Prob.in Addit.ad Io. Monach. dict.cap.fin.num.34.& ſeqq. Et ſanè Summus Pontifex apertè illam approbare vi-

detur,dum præbendam, quæ ex hac conſuetudine optandi debetur, de iure debitã appellat; licet non ignorem, iuris appellatione largè conſuetudinem comprehendi, cum ſit ius quoddam non ſcriptum, cap. conſuetudo, 1.diſt.& Doct.ibi, & in rubr. de conſuet.extr.& in 6.atque alibi ſæpe.

QVAERO SECVNDO, An, & quanto tempore conſuetudine induci poſſit ius optandi.

3 De primo † nulla difficultas eſt: tum quia diſpoſitio huius textus, quę de iure optandi agit, ponitur ſub titul. & rubr. de conſuetudine, quod eſt in iure op-
4 timum argumentum, † iuxta text.in l.1.& ibi not.Bart.Bald.Ang.Salic. Caſtr.Alex. & Iaſ ff. ſi cert. pet. Gloſ. in cap. potuit, de loc.& in rubric.de reg.iur.in 6. & vtuntur paſſim eo argumento Doct. vt fusè proſequitur Nic.Euerard.in topic. legal. loc.92. tum etiam multo magis,quia tam Summus Pontifex in d.c.fin.quam Doctores ibi, & vbicunque de iure optandi loquuntur,hoc ipſum ius conſuetudinem optandi appellant.

Tota difficultas eſt, quantum temporis requiratur ad hanc conſuetudinem legitimè inducendam, ac de cęteris requiſitis, & conditionibus illius. Pro quorum reſolutione.

Prę nitto primo, Conſuetudinem illam,
5 quę contra ius eſt, † requirere ſpatium 40.annorum ſaltem de iure canónico. ita Abb.Io.An.Butr.& Doct.communiter in cap.fin. de conſuet. vbi late inter cęteros Roch.Curt.ſect.3.num.35.idem Io. Andr. Archid.Gem.& Franch.poſt Gloſ. in dict. cap.fin.de conſuet.in 6. Oldr.conſ.285. & admittit.Rot.deciſ.6.num.5. de conſuet.in nou & alij paſſim: ſatiſque patet ex ipſo tex.d.c.fi. ext. de conſuet. dum in conſuetudine contra ius requirit, quod ſit legitimè pręſcripta. Conſuetudo vero, quæ
6 pręter ius eſt,inducitur † ſpatio decem annorum; ita Gloſ. & Doct. omnes ſupra citati, Aret.conſ 22.col.4.Abb.& alij,quos refert,& ſequitur Curt. d. ſect.3. num.18. & hanc opinionem cõmunem dicit Curt. ibid.Turzan.opi.66.Soarez.in theſ. recep. ſent.lit.C.num.279.Villal.lit. C. num.183.
7 quod idem† de quauis rationabili,& ęqua conſuetudine tradit Gloſ. in l. de quibus, ff.de leg.& l.2.C.quæ ſit long.conſuet.eſtque communis opinio, ſi credimus Iaſ.d. l.de quibus, num.43. Grammat. deciſ.64. num.34.& Viu.in ſuis commun. opin.ver. conſuetudo rationabilis, & ęqua. Aliqui tamen non ita abſolute recipiunt hanc cõcluſionem, quod rationabilis conſuetudo, & pręter ius ſpatio annorum decem inducatur, ſed ſolum putant eam procedere, ſi de nullius pręiudicio agatur, quod ſi de
8 pręiudicio priuati agatur, † requiri ſaltem ſpatium, 30. annorum; ita deciſum fuit in Regno Neapol. teſte Afflict. deciſ. 321.num.18.quod etiam ſequitur ibi Vrſil. in addit.num.10. quod ſi res tangat Eccle-
9 ſias, earumue ſtatutum,& iura,† tunc ſemper in introductione conſuetudinis requiretur ſpatium 40.annorum,cum tanti temporis pręſcriptio in earum rebus,vel iuribus requiratur,cap.1: & toto fere tit. ext. de pręſcript.ita Rot.Rom d. deciſ.6. num. 5.& ibi Addent.poſt Innoc. Hoſt. & Ioan. An.in c.cum dilectus, de conſuet.hoc ipſum voluit collect.in c ex parte, & idem Innoc.in d.c.fin.ext.eod.tit.late Cur. dict. ſect.3.num.32. Duen.reg.139. poſt Abb.d. cap.cum dilectus:& Fel.in c.ſtatuimus,limitat.1. de maior. & obed.Petr.Rauen.ad tit.de conſuet.ſect.1.nu.46 Mil.in Repert. in verbo,Conſuetudo, licèt non ſit contra ius, poſt Rom conſ.18.colum.5. & 6. & admittit etiam Franc. d. c. fin.in princ.nu. 5.de conſuet.in 6.per not.in cap. cum Eccleſia, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.qui tamen deinde vult,in optione ſufficere, 10. annos.Quæ opinio Rot.& ſequacium mihi videtur in ſe veritatem continere, ſatiſque probatur ex d.c.cum dilectus, iuncto c.Abbate,de verb.ſig. vbi in conſuetudine quæ contra ius non eſt;quod ex certo Monaſterio eligatur Abbas alterius Monaſterij vacantis, quia tamen per illam in aliquo derogatur iuri Monachorum, reſtringendo eorum libertatem in eligendo:in ea inquam conſuetudine requiritur ſpatium 40.annorum,vt in d c.Abbate,verſic. nos igitur de poſitionibus. ad idem inducit Rot.vbi ſupra tex.in cap. Cumana, de elect.& c. cum Eccleſia Sutrina, de ead. poſſeſſ.& propriet.& c.dilecto, de offic. Arch.in fi.c.quanto,de conſuet.& c. cũ de beneficio,de præb. in 6. vt latius per eam.

Præ-

Digitized by Google

Præmitto ſecundo, illam conſuetudinē
10 eſſe præter ius, quæ contra, aut ſecundū
ius non eſt, vt colligitur ex Doct. communiter
dict. cap. fin. de conſuet. ext. & in 6.
11 quæ autem ſit rationabilis † iudicis arbitrio
relinqui, vt voluit Hoſt. Io. An. Abb. &
Imol. d. c. fin. ext. de conſuet. Gloſ. in cap. 1.
in ver. rationabilia, de conſtit. in 6. Arch.
& Gemin. in cap. quia fruſtra, 8. diſt. & alij
quos referunt, & ſequuntur de communi
atteſtantes Curt. d. cap. fin. ſect. 2. num. 20.
Viu. d. verbo, conſuetudo rationabilis, Soarez
in theſaur. recept ſent. littera C. num.
284. Iacob. Menoch. neminem horum referens
in tractat. de arbitr. iudic. lib. ſecundo
cent. 1. caſu 82. num. ſecundo, Iudex autem
arbitrari poterit, illam eſſet rationa-
12 bilē, † quæ non eſt a iure reprobata, vt voluit
Bald. conſ. 401. volum. quinto, & Inno.
d. cap. fin. ext. de conſuet. neque enim requiritur
expreſſa, & ni conuincibilis ratio
ſed aliquod bonum motiuum, vt voluit
Bald. d. cap. fin. in verbo, rationabilis. immo
13 neque rationabilitas requiritur † in conſuetudine,
quæ præter ius eſt, ſed ſolum in
ea, quæ contra ius, vt voluerunt Bal. Car.
Flor. & Barbat. d. cap. fin. quos refert, nec
diſſentit Cur. d. ſect. 2. nu 24. poterit etiam
arbitrari iudex, illam eſſe rationabilem,
14 quæ continet bonum honeſtum, † vel honorabile,
vt poſt Bald. in l. de quibus, ff. de
leg. tradunt Barbat. d. cap. fin. colum. 14. &
Curt. d. ſect. 2. num. 20 Item quæ habet illas
tres comites, vt religioni conueniat,
congruat diſciplinæ, & ſaluti proficiat, ſeu
peccatum excludat, vt loquitur text. in
cap. conſuetudo, 1. diſtin. quæ verba declarant
ibi Gloſ. & Archid. & Gemin. in cap.
erit autem lex, 4. diſtin. & huic ſententiæ
adhærent Curt. dict. ſect. 2. num. 27. & Menoch.
d. caſ. 82. num. ſeptimo; Et hoc, perpenſo
iure canonico. Iure autem ciuili illam
rationabilem conſuetudinem eſſe arbitrari
poterit iudex, quæ bono publico nō
refragatur, vt idem Menoch. optimè probat
d. caſ. 82. num. octauo, & nono, & poterit
etiam iudex arbitrari ex aliquibus coniecturis,
conſuetudinem aliquam etiam
contra ius eſſe rationabilem, vt ſi contineat
bonum, ſi diſponit id, quod diſponebat
ius antiquum correctum, ſi ſit generalis,
alijſque, quas proſequitur Abb. dict. c.
fin. colum. 3. & ibi Curt. d. ſect. 2. num. 20.
& duobus ſeqq. ext. de conſuet.

His præmiſſis, deſcendendo nunc ad caſus
noſtri deciſionem, concluſiones aliquot
ſtatuamus.

Prima Concluſio. Licet aliqui abſolutè
teneant, conſuetudinem optandi eſſe præ-
15 ter ius, & rationabilem, ideoque induci
ſpatio decem annorum, vt voluit Gloſ. d.
cap. fin. in verb. conſuetudo, de conſuet. in
6. quam ibi ſequitur Archid. num. primo,
Io. An. num. quarto, Franc. num. quinto, &
ſeptimo, Gemin. num. ſexto, Viu d. verbo,
conſuetudo rationabilis. Duen. dict. regul.
139. Oldr. conſ. 285. num. tertio. Alij vero,
vt Gonzal. ad Reg. 8. Canc. Gloſ. 34. num.
duodecimo, & ſeq. dicant, optionem præter
ius eſſe, quando optans retinet ſemper
primum titulum, aut ius ſpirituale, optatq;
dumtaxat portionem, ſeu præbendam
temporalem ſeparatam: contra ius autem
quando præbendæ ſunt annexæ Canonicatibus,
& non retinetur primus titulus, ſed
mutatur, & optans propria auctoritate
alium diuerſum titulum ſpiritualem conſequitur,
quia in ea Eccleſia eſt diſtinctio
titulorum, ſicut in primo caſu non
eſt diſtinctio titulorum, ſed præbendarum
dumtaxat. allegat vero ad id præter Calderin.
conſ. ſeptimo, de conſuet. etiam Rot.
deciſ. 6. num. primo, tertio, & ſeptimo, de
conſuet. in nou. Prob. ad Monach. d. cap. fi.
num. 18. Mil. in repert. Verb. Conſuetudo
optandi poteſt induci. Sed quicquid ſit de
Calder. certè Rot. Prob. & Mil. ſunt in ſequenti
noſtra, & communiori ſententia,
vt videbimus, & opinio Gonzal. ſupponit,
regulariter in optione non mutari præbendam,
vt eſt ius ſpirituale, & aliquando mutari
titulum Canonicatus, quod vtrumque
cap. ſeptimo, quæſt. 1. refutabimus. Verior
tamen eſt illa opinio ita diſtinguens; quod
16 † aut in Eccleſijs nulla eſt diſtinctio, numeruſue
præbendarum, nec certus numerus
Canonicatuum, vt in caſu tex. cap. dilecto
& cap. vacante de præbend & c. ex
parte, de conceſ. præben. & in his non poteſt
introduci talis conſuetudo, cum non
ſit dare vacationem præbendarum, prout
diſponitur in d. iuribus, quod tamen requiritur
in d. cap. cum in tua, quod eſt fin. de
conſuet. in 6. Aut eſt certus numerus Cano-

nicatuum,ſeu canonicorum, ſed nullus numerus,nec diſtinctio præbendarum , vt in cap.fin.§.ſi autem,de conceſſ. præbend.in 6. & tunc quoque non habet locum hæc conſuetudo,quia in ijs Eccleſijs per adminiſtratores Capituli bona , ſeu fructus diuiduntur inter canonicos,& quanto ij pauciores ſunt, tanto maiores portiones recipiunt, & quanto plures ſunt , eò minores recipiunt portiones, vt in d.§.ſi autem. Aut eſt certus numerus canonicatuum, & totidem etiam ſunt præbendæ , ſed eæ diſtinctæ non ſunt , immo bona ſunt quoad dominium capituli communi , ſuper quibus bonis quaſi in confuſo abſque actuali aliqua diſtinctione inſtitutus eſt numerus præbendarum correſpondens numero canonicatuum : & tunc , ſi capitulum per officiales ſuos bona adminiſtrat, & de fructibus collectis tot facit æquales portiones, quot canonici : non poteſt etiam introduci hæc conſuetudo ; cum enim non ſit dare vnam ex illis portionibus meliorem alia,non cadit electio, neque optio.Si vero capitulum non adminiſtrat dicta bona per officiales ſuos , ſed ea diuidit in tot præbendas,quot ſunt canonici , cuilibet conſignando præbendam ſuam,ad tempus tamen , & ſecundum quod capitulo placet;ita,vt eo tempore elapſo , iterum in commune reducantur , fiatque noua bonorum diuiſio; & in ijs præbendis ſic diuiſis quoniam non poteſt ea diuiſio fieri ita æqualis , quin inter eas cadere poſſit electio; ideo poteſt etiam habere locum conſuetudo optionis prebendarum.in ijſdemque Eccleſijs poterit hæc conſuetudo induci ſpatio decem annorum : neque enim tunc mutatur titulus per optionem , cum inter præbendas,vt ſunt tituli beneficiales non ſit eo caſu actualis , realis , ac perpetua diſtinctio,ſed ſolum, prout in temporalitate conſiſtunt , ideoque , & mutatio nihil iuri contrarium , ſed æquitatem magnam continebit. Et in hoc caſu concludunt , locumque habent rationes Doctorum,qui contrarium tuentur. Si vero in Eccleſijs non ſolum certus eſt numerus canonicatuum, & præbendarum , ſed etiã eæ præbendæ realiter,actualiter,& perpetuò ſunt inter ſe diſtinctæ ; ita , vt non ſit vnum beneficium Eccleſiaſticum , ſed dos vnius actualiter , & omnino diſtincta ſit à dote alterius,iuxta tex. in c. litteras , de conceſſ.præben.& clem. fin. de præbend. tunc,ſicut habet locum optio per ſupradi-
18 cta, ita eius conſuetudo † non poteſt minori ſpatio induci,quam 40.annorum.Hęc opinio ita diſtinguens veriſſima eſt,eamq; expreſsè tenet Rot.Rom.d.deciſ.6.de conſuet.num.1. & ibi Add.in nou. poſt Compoſtell. cap. fin. ext. de conſuet. ſequitur Roch.Curt.eod.cap.fin.ſect.3.num.19. & 36.Bellam.deciſ.1.per totam, & deciſ.63. num.2.& ſeqq Franc.Marc.deciſ.Delphin. 1270.num.1.2.& 4.1.part. Gig.in tract. de penſion.quæſt.63.num.6. & 7. Prob.ad Io. Monach.d.cap.fin. num.28. de conſuetud. in 6.Mil.in ſuo Repertor.verbo, conſuetudo optandi non poteſt introduci , & ſequenti , poſt Rom. conſ. decimo octauo , colum.prima,& duab.ſeqq.idem nuperrimè tenet Greg. Tholoſ. in tract. de benef. Eccleſ.cap.39.num. quarto idem tenere videtur Fel. in cap. ſtatuimus, num. 2. de maior.& obed.Butr.d.cap.fin.ext.de conſuet.& Gemin.in cap.fin. num. nono eod. tit.in 6.Et quidem quoad primum ex duobus poſtremis membris , quæ ſola probatione indigent , illud ſatis probatum ibidem fuit , admittuntque ipſi aduerſarij , quod nimirum, vbi non ſunt diſtinctæ præbendæ,conſuetudo optandi inducatur ſpatio decem annorum : & quod decennalis conſuetudo ſufficiat , vbi conſuetudo optandi ſit præter ius, poſt alios docet Gonzal.d.gloſ.34.num.14. Alterum vero membrum , quod vbi ſunt actualiter diſtinctæ , requirantur 40.anni; probatur primo,quia
19 † tunc eſt contra ius ; tum quod præter Rot. & pleroſque alios ex ſup. citat. ita etiam apertè tenet Archid.d.cap.fin.circa princip.apertiùs vero Calder. de conſuet. conſ.3.& 7. tum ex eo,quia tunc ſit mutatio titulorum ſine canonica inſtitutione , contra cap.2.de inſtit.cap.primo , de reg. iur.in 6.cap.admonet , & cap.quod in dubijs,de renunt.titulorum inquam, non canonicalium,ſed præbendalium, iuxta ea quæ dicemus, c.7. quæſt. 1. tum quia ea conſuetudo permittit, fieri propria auctoritate permutationem præbendarum, contra Conc.Turon.in c.maioribus , de præbend.& cap.quæſitum,de rer.permut.tum demum

Digitized by Google

demum quia dat ius ad præbendam, cum vacabit contra Concil. Lateranen. in cap. nulla, de conceſſ. præben. quas rationes, aliaſque attingit Cal.tit. de conſuet.conſ. 7. Bellam. d. deciſ.1. & latius proſequitur tam ipſa deciſ.63.num.3. & ſeqq. quam Rot.d.deciſ.6.num.2.3.& 4.quando autem conſuetudo eſt contra ius, requirit ſpatiũ 40.annorum,c.fin.vbi gloſ.& Doct.omnes extr.de conſuet.& in ſpecie conſuetudinis optandi docet poſt alios Gonzal.d.nu. decimoquarto; probatur ſecundo, nam, vbi etiam dicta conſuetudo eſſet ſolum præter,non contra ius; eo tamen, quod detrahit iuri alterius, eius nimirum, ad quẽ ſpectat collatio præbendarum, requiret adhuc ſpatium 40. annorum, iuxta latius per nos ſuperius deducta in 1. præmiſſ.
20 quod vero per eam derogetur † poteſtati collatoris,patet: poſſet enim vacante vna pingui præbenda illam conferre habenti minus pinguem,illamque alteri,& ſic deinceps, vnde pluribus poſſet gratificari ex vacatione vnius præbendæ, ſtante autem optione vnicam conferre poteſt, eamque omnibus deteriorem.Et hæc ſola ratio ſufficeret ad deſtruendam opinionem gloſ.vt optimè inquit Rot. d. deciſ. 6. num.5. vbi etiam probare contendit contra eam omnes eſſe, ipſam contrę omnes. Ad illud, quod affert gloſ.ex compoſt. Papam pronuntiaſſe conſuetudinem Mediol.optandi domos ſeruatam 25. annis validam fuiſſe, facilè reſpondetur cum Bellam.d.deciſ.63. num.3. & 4. ex mente d. Compoſt. id eſſe
21 † ex eo, quia per optionem domorum non mutatur, aut acquiritur aliquod ius ſpirituale,prout in præbendis diſtinctis accidit; domus enim canonicales potius in mera temporalitate conſiſtit,vt inter alios voluit Aug.Bero.in c.1.num.33.de reb.Eccleſ.non alien. & poſt Anchar. d. cap. fin. num.1.& Gemin.num.quarto,ſentit Gonzal.d.gloſ.34.num.61. Ad alias vero rationes, quæ in contrarium adducuntur, reſpondet Rot.dict.deciſ.6.num.quinto, & præcipue ad illam, quod hæc conſuetudo optandi ſit rationabilis; quæ etiam ex eo tollitur,quod immo ea conſuetudo rationabilis dicitur,quæ eſt contra ius,habet tamen iuris approbationem aliquam, ad
22 eamque inducendam † requiritur ſpatium 40.annorum,vt poſt Innocent.tradit Rom. conſ.442.colum.1. & ſequitur Mil. d. Repert.verb. conſuetudo rationabilis, & ſatis patet ex tex.cum ibi not.cap.fin.ext.de conſuetud.Stet ergo firma concluſio,quod vbi ſunt diſtinctæ præbendæ, requiritur in conſuetudine optandi ſpatium 40. annorum; vbi vero non ſunt diſtinctæ,ſufficiũt decem anni. Et hæc quoad primum requiſitum huius conſuetudinis optandi.

Secunda Concluſio. Ad inducendam
23 optandi conſuetudinem requiritur † ſciẽtia, & patientia Epiſcopi, ſeu eius, ad quem ſpectat collatio, vbi ſumus in conſuetudine decem annorum; in quadragenaria vero non requiritur, cum præſumatur ex eo tempore tam ſcientia, quam tacitus conſenſus: ita in ſpecie Mil. in Repert.verbo,conſuetudo optandi inducitur per not. Butr.d.cap.fin. colum.26. & pen. memb.3.quæſt.1.& 3.poſt Io.And ibi in
24 ſumma ad illud cap. Similiter † requiritur ſcientia, & conſenſus ſaltem tacitus maioris partis capituli, per ea, quæ tradit Bald.d.cap.fin.& ibi Barbat. colum.penul. Curt.ſect.4.num.24.45.49. & in præfatione ad tit.de conſuet.num.17.Vigel.in Method.iur.contr.cap.3.reg.4. except.5.poſt Villal.in commun.opinion.litt.C.nu.187. & Viu.commun.opinion.lib.1.verb. ſtatutum,pactum,vel conſuetudo; quod etiam per text. in l. de quibus, ff.de leg. & cap. cum conſuetudinis, de conſuet.tenet Ioa. Andr.Butr.& Card.d.cap.fin. & alij, quos refert, & ſequitur Duen. reg.141. in prin. Neque ſufficiet erroneus conſenſus, ſed
25 requiritur, quod † ex certa ſcientia inducta fuerit, animoque inducendi conſuetudinem,vt latè, & optimè oſtendunt Curt. d.ſect.4.num.1.2.& 36.& Petr.Rauen.ad. d.tit. de conſuet. ſect.3. num.59. & ſeqq.
26 Quomodo vero colligatur † hic animus inducendi conſuetudinem; & in vniuer-
27 ſum, quomodo † probetur conſuetudo, remitto te ad latè tradita per Doct. d. c. fin.maximè per Curt.ſect.4.quæſt.1. cum ſex ſeqq.Petr.Rauen.d.ſect.3. num. 38. & ſect.4.num.66.cum duob. ſeqq. Soarez. in theſaur.recept. ſenten.lit.C.num.289.Maſcard.de probat.verb.conſuetudo, Franc. Viu.deciſion.Neapol.130. num. ſexto, & 382. num. quarto, & in ſpecie quomo-

do

Digitized by Google

28 do † probari poſſit hæc conſuetudo optandi,videndus eſt Alb.conſ.159.num.1.& ſeqq.vol.1.

De perſonis autem,earumue qualitate,
29 † quæ poſſunt inducere conſuetudinem, vide inter alios Curt.d.c. fin. ſect.4. num. 46.vſque ad 65.Rauen. ſect.3. num. 31.& ſeqq.ext.de conſuet.

30 Tertia Concluſio. Vnicus actus† non poteſt,ſicut aliam quamlibet conſuetudinem ita hanc optandi inducere, vt eſt tex. in l. 1.& 2.C.quæ ſit long.conſuet.&l.ſed an in totum,C.de ædific.priuat.et not. Bart.in l.
31 de quibus,ff.de legi.† etiam ſi ſit notorius toti populo, vt inquit ibi Bart. & ſequitur Rauen.d.ſect.3 num.6.niſi is fuerit ſucceſ-
32 ſiuus, † & habeat cauſam ſucceſſiuam, & continuationem per tempus, intra quod inducitur conſuetudo, vt poſt Abb. in d.cap.fin.tradit Rauen. dict.ſect.3.num. quinto,per text.ſing.in cap. cum de beneficio, de præbend.in 6.idem voluit Card. d. cap.fin.quæſt.14.& ibi omnes, optimè vero inter cæteros Curt.dict.ſect.quarta,nu.
33 43.& 83. vel † niſi iudiciarius fuit;ex eo, quod tunc detegatur conſenſus populi,& valentis legem,ſeu ſtatutum condere; ita ſingulariter voluit Rauen. d. num. 5. poſt Abb.d.cap.fin.& in cap. Abbate, de verb. ſignif. quod tamen habet aliquam dubita-
34 tionem, † cum ad conſuetudinem non ſufficiat tacitus populi conſenſus, ſed etiã curſus temporis requiratur, vt colligitur ex d.l.1.& 2.& d.cap.fin.vbi omnes, maximè vero Bald.& Barb.col.pen. & Curt.d. ſect 4.num.38.

Quot vero actus in ſpecie requirantur ad conſuetudinem, quamuis varij varia dicant, vt patet ex relatis per Menoch. de arbitrar.iudic.lib.ſecundo, cent.1. caſ.81. num.2.& 3. quos breuiter ibi refellit; verior eſt illa opinio, quod id iudicis arbi-
35 trio relinquatur, † ad quem ſpectabit conſiderare qualitates actuum,& perſonarum quæ illos actus faciunt; quam poſt Iaſ. d. l.de quibus,num.51.ff. de leg. Corn. conſ. 179.lib.3 & alios tenet Menoch.d. caſ.81. num.quarto,& Curt.d.ſect.4.nu.37.quam etiam ſequitur Rot.deciſ.72. num. 16.2.p. in nou. diuerſ. Illud ſane attendere debet
36 iudex,vt tot actus interceſſerint, † quod verſimiliter in notitiam populi (quod idē de collegio, & quauis vniuerſitate dicendum eſt) deuenire potuerint, ita,vt ex eis tacitus conſenſus colligatur; ita Curt. d. ſect.4.num.37.poſt Bar.Bal.& Salic.d.l.de quibus; eſtque communis opinio, vt concludit Abb.dict.cap.fin.& ibi Barb. colum. 28. Illud etiam expeditum eſt, eos actus
37 † debere eſſe interpolatos, vt poſt Bart. d.l.de quibus, quæſt.2. princip.Bal.d.cap. fin.colum.3.in princip. Butr.colum. quarta, Barbat. colum. penul. & alios tradit Curt.d.ſect.4. num.38. Pariter debent eſſe conformes; ex obſeruatione enim difformi conſuetudo no inducitur, vt poſt alios tradit Rot.deciſ 19.num.6.& deciſ.72.nu. 28.& 29. 2. part. in nouiſſim. diuerſ. Sanè
38 † in conſuetudine, de qua loquimur, hoc eſt, optandi, probabiliſſimum mihi videtur, eam induci poſſe per vnicum actum, non modo obtentum in iudicio, ſed etiam ſimplicem,cum videatur habere cauſam ſucceſſiuam, dummodo acceſſerit deinde pacifica poſſeſſio quadragenaria, per tex.ſing.d.cap.cum de beneficio,de præbend.in 6.cum alijs traditis per Curt. d.ſect.4.num.43.& 83.& nos ſupr.hac ipſa concl.3.circa medium.

Quarta Concluſio. Non eſt neceſſe,
39 † hanc conſuetudinem obtentam eſſe in contradictorio iudicio.Ita de qualibet conſuetudine(quicquid voluerint Gloſ.d.cap. fin.de conſuet.& in cap.Abbate, in verbo, contradictorio, de verb.ſignif.quas Gloſ. inter cæteros ſecutus eſt Alex. conſ. 136. colum.pen.volum.ſecundo,) decidit Abb. & ante eum Butr.colum.nona, & decima, optimè id comprobantes,Bart.d.l. de quibus,quæſt.ſecunda, princ. & poſt eum ibi Iaſ.col. duodecima eandem opinionem ſecuti ſunt de communi atteſtantes Corn. conſ.293. colum. tertia, volum. 5. Caſtr. d.l.de quibus, colum.2. Barbat.d. cap. fin. col.23.Curt.dict.ſect.4.num.34. Soc.conſ. 99.colum.ſecunda,lib.1. Turzan.opin.153. Soarez.in theſaur.recept.ſent. lit. C. num. 28 .& 262.& Viu.in commun. opin. verbo,conſuetudo debet eſſe obtenta: qui tamen eam ita temperat, vt ſolum procedat in extraiudicialibus, ſecus inquiens eſſe in iudicialibus. Idem ergo erit in hac conſuetudine optandi, quæ etiam extraiudicialis eſt.Contraria tamen opinio fortè locum

Digitized by Google

cum habere poſſet, vbi per vnicum actum
velimus tam hanc, quam alias conſuetudi
nes induci; tunc enim requiritur, quod il-
le actus in contradictorio iudicio obten-
tus ſit, per ea, quæ ſupr. tradidimus concl.
præced. circa med.

Quinta Concluſio. Ad hoc, vt poſſit in-
40 duci talis conſuetudo, † debent eius iu-
ris optandi eſſe capaces, qui conſuetudi-
nem inducere volunt: ita de quauis con-
ſuetudine tradit Gloſ. in cap. fin. verbo, pręſcripta, vbi Barb. colum. 27. & ibi Abb. in
5. requiſito, ext. de conſuet. idem Abb. in c.
quanto, vbi optimus text. eod. tit. Curt. d.
cap. fin. ſect. 4. num. 32. Fel. in cap. cauſam,
& c. accedentes, de præſcrip. qui etiam om
nes exemplificant in præſcriptione, & con
ſuetudinem laicorum quoad ius deciman-
di, & concludunt, eo caſu non ſufficere
etiam immemorabilem conſuetudinem,
& præſcriptionem; de quo tamen nos
latius in noſtro tract. de decim. cap. quinto
quæſt. tertia, & quinta; An vero ſaltem
ſciente Principe poſſit induci conſuetudo
data tali incapacitate, dubitarunt aliqui:
puto tamen non poſſe; ita Abb. vbi ſupra
Curt. d. ſect. 4. num. 33. optimè Fel. d. cap.
accedentes, & patet ex ijs, quæ nos addu-
cimus in d. cap. quinto, quæſt. tertia, & 5.
tract. de decim. idque propter incapacita-
tem poſſeſſionis, quæ tamen requiritur ad
præſcriptionem, iur. vulg. Ex quibus infer
ri poteſt, laicos non poſſe etiam per imme
morabile tempus conſuetudinem induce-
re, aut præſcribere ius hoc optandi, cum
eius, ſicut & beneficij ſint incapaces, niſi
41 † ex ſpeciali priuilegio, & diſpenſatione
Summi Pontificis, prout de iure eligendi,
& conferendi beneficia tradit Curt. d. c.
fin. ſect. 3. num. 36. verſ. hæc tamen limita-
tio procedit. quod vero poſſit Summus
Pontifex priuilegiare etiam mere laicos,
vt retineant beneficia, poſt Innoc. & Abb.
in cap. quanto, de conſuet. tradit Gig. dict.
tract. de penſ. quæſt. 21. num. quarto; pote-
rūt tamen alij clerici inferiores Canonicis
quos alij Manſionarios, alij Portionarios
vocant, alij Aſſiſios, vt patet ex tex. iuncta
Gloſ. in cap. pen. de cler. non reſid. in no-
ſtra Eccleſia Mediolanenſi Officiales nun-
cupantur; poterunt inquam iſti hanc con-
ſuetudinem inducere, vt & inter ſe optent
ſua beneficia, & optent etiam præbendas
Canonicorum, prout oſtendimus infra
hoc eod. tract. cap. 3. quæſt. 1. immo & com
petere poteſt conſuetudo, & ius optandi
42 laicis Religioſis, prout ſunt † Milites, ſeu
Equites Hieroſolymitani S. Ioannis, quæ
43 ſola, vt præclariſſima eſt, † ac nobiliſſi-
ma inter ceteras Militias, ita inter eas ſo-
la etiam proprium Religionis nomen ha-
bet, vt ſingulariter voluit Sot. lib. 7. de iuſt.
& iur. quæſt. 5. artic. tertio, idque propter
ſolemnia vota illi cum alijs Religionibus
communia; ſatiſque patet cum ex D. Tho.
2. 2. queſt. 186. artic. quarto, ad 3. dum ait,
illos viuendi modos, vbi eſt matrimonialis
vſus, non eſſe ſimpliciter, & abſolutè lo-
quendo Religiones, ſed ſecundum quid;
tum ex tex. in cap. cum ad Monaſterium,
in fin. de ſtat. Monach. vbi inquit Innoc. 3.
abdicationem proprietatis, & cuſtodiam
caſtitatis ita eſſe annexam regulæ Mona-
chali, vt contra eam nec Summus Pontifex
poſſit licentiam indulgere. Ex quibus etiā,
iunctis alijs, de quibus per Sot. loc. citat.
aperte, ni fallor, liquet, ſolam Religionem
militarem S. Ioannis inter militares pro-
prio Religionis nomine dignam eſſe,
quicquid in contrarium voluerit Nauar.
conſ. 9. nu. 6. ſub tit. de his, quæ vi, metuſue
cauſ. fin. & latiùs conſ. 10. & 11. ſub tit. de
regular. necnon in tractat. de redit. Eccleſ.
quæſt. 1. monit. 55. per totam, & quæſt. 3.
monit. 27. 28. & 29. vbi probare contendit,
omnes Religiones militares, etiam quæ
matrimonium contrahi permittunt Equi-
tibus, veras Religiones eſſe: ſed quicquid
ſit, illud ſane non obſtabit, quod hi Equi-
tes laicalem habitum induant; habitus
enim (quod iam veteri prouerbio fertur)
44 Monachum, † aut Religioſum non facit,
ſed profeſſio ipſa regularis, cap. conſuluit,
qui cleric. vel vouen. & c. porrectum, &
c. ex parte, de regul.

Quodcunque ergo collegium, ſiue regu
larium, ſiue ſecularium clericorum, ſiue
etiam laicorum capax eſt ex ſpeciali ſal-
tem priuilegio Summi Pontificis benefi-
ciorum, vel commendarum, poterit huiuſ-
modi conſuetudinem optandi inducere.
Huic videmus, in ampliſſimo Collegio
Sanctæ Romanæ Eccl. Cardinalium locum
habere optionem titulorum, tam Epiſco-
palium,

Digitized by Google

palium,quam diaconalium, & preſbytera
lium : ita tamen, vt ſemper optio intra
eundem ordinem fiat. Hinc etiam in mili-
tari Religione S. Ioannis inductam fuiſ-
ſe nouimus conſuetudinem optandi com-
mẽdas,per quam antiquiores, ſeu primus
Religionem ingreſſi, in eamque recepti
pinguiores commendas, cum vacuerint,
optant;ſicut antiquiores Canonici melio-
res eligunt prębendas, quod etiam admo-
nebimus inf.cap.ſeq.quæſt.1.

Sexta Concluſio. Si conſuetudo optan-
di ſimpliciter tolleretur ab aliqua Eccleſia
vel etiam ab omnibus Eccleſijs, per con-
ſtitutionem aliquam Papæ, quamuis non
45 poſſet † ex eadem cauſa ſimilis conſuetu
do induci,iuxta tradita per Abb.in cap. fi.
num. 22. Butr. num. 53. de conſuet. & ibi
Curt. ſect.7. num.4.fol. mihi 43.Gloſ.in
clem.ſtatutum,de elect.Bart.& alij,l.de
quibus,num.4.in fin.ff.de leg. Alexan.poſt
alios in l.ſi non ſpeciali,num.quarto,C.de
46 teſtam.ex noua tamen cauſa † poſſet,per
ea,quę de quauis conſuetudine in his ter-
minis tradunt Abb.d.cap.fin.num.24.idem
Abb.& alij in cap.ſecundo de probat.Ge-
min.& vterq; Card.in cap.fruſtra, 8.diſt.
communemque aſſerit alios referens Viu.
commun.opin.lib.1. verbo conſuetudo ex
47 noua cauſa, vel ſi † expreſſus conſenſus
Principis interueniret in inducenda huiuſ
modi conſuetudine; ita Butr.d.cap.fin.nu.
53.Gemin.in ſumma,11.diſt. Ioan. And.in
addit.ad Specul.tit. de inſtrum. edit.num.
14.dicentes, tunc valere talem conſuetu-
dinem contra legem eidem conſuetudini
etiam futuræ derogantem. Quodſi lex de
futura conſuetudine mentionem non fa-
48 cit,ſed ſimpliciter † tollit præteritam,vel
introductam, tunc conſuetudo inducta
poſt legem ipſam eidem legi derogaret,
vt ſingulariter tradit gloſ.pen.d.clem. ſta-
tutum, de elect.Anchar.cap.1. de conſtit.
in 6. ad id alia adducens : quod idem ſen-
tire videtur Butr.d. num.53. & alij pleriq;
quos refert Tiraq.de vtroque retract.in
præfat.num.17.quamuis contrarium tene-
re videatur Bal.in l.dudum,C.de contrahi.
empt.Bart.l.fin.ff.de leg.1.Abb.dict.cap.2.
num.7.de probat.& alij, quos refert Viu.
d.lib.1. commun.opin.verbo, conſuetudo
etiam futura,& Tiraq.in d. præfat. nu.18.
intelligendi ſunt, vel, cum ſit abſolutè ex-
preſſa reprobatio conſuetudinis,vel,quan
do præterita damnatur tanquam irratio-
nabilis,& iniqua, prout intelligunt. inquit
Tiraq.ſup.num.19.fere omnes, qui de hac
re loquuntur.

An vero hæc eadem conſuetudo optan
di extendatur tanquam fauorabilis de vno
ad alium caſum,deque vna ad aliam perſo
nam, dicemus Deo bene iuuante inf.cap.
4.quæſt.3.Nunc ad 3. & poſtremam huius
capitis quæſtionem veniamus.

QVAERO TERTIO, An,& quo-
modo poſſit per ſtatutum indu
ci ius optandi.

Et ſane, quod ſtatuto induci
49 poſſit † ius hoc optandi,clarum eſt.Quã-
uis enim nullus de hoc textus reperiatur :
eſt tamen de hoc, ni fallor communis opi
nio,quam tenet gloſ.d.c.fin. verbo conſue
tudo,in fin.& ibi cæteri communiter, de
conſuet. in 6. Mil.in ſuo Repertor. in ver-
bo,conſuetudo, & ſtatutum optandi, Ni-
col.Delphin.in tract.de iur.patr.num.157.
Gig.de penſion.quæſt.63.num.8. per Butr.
in cap.fin.colum.26. ext. de conſuet. neq;
aliquem in hoc reperio contradictorem :
& ſatis colligitur ex tex. & ibi not.per gl.
& Doct.in cap.2.de conſtit.in 6.vbi ſtatu
ta,& conſuetudines particulares locorum
exequantur: quem etiam text.ad hoc alle-
gat.gloſ.d.cap.fin.verbo,conſuetudo,de
conſuet.in 6.poterit autem id facere Epi-
ſcopus quoad beneficia ſpectantia ad eius
50 collationem. ſecus autem † in ſpectanti-
bus ad alios, ne facto Epiſcopi aliorum
ius lædatur,vt poſt Mil.loc.cit.optimè ad-
51 notauit Gig. d. num. 5. Alij tamen † infe-
riores collatores non poterunt tale ſtatu-
tum condere ex defectu poteſtatis, vt tra-
dit ibid.Mil.cum, vt ſupra quoque admo-
52 nuimus,ad ſtatuta condenda † requiratur
Epiſcopi auctoritas, in ijs præſertim,
quæ concernunt ſtatum Eccleſiæ; quod
etiam tradit Abb.in cap.edoceri, colum.2.
de reſcript. & Innoc. in cap. conſtitutus,
num.1.de reſcript.& poſt eundem Abb.la
tè probat.Fel.in c.cum omnes, num.7.10.
& 11.de conſtit. & tradunt etiam Doct.d.
cap.1.de conſtit.Et licet hæc vera ſint:duo
tamen hac in re non modicam difficulta-
tem faciunt. Primo, quia illud certum eſt,
non

Digitized by Google

non poſſe epiſcopum, ſeu alium inferio-
53 rem contra Canones ſtatuere, † vt eſt tex
tus in Clem.ne Romani,de elect.c.quod ſu
per his,de maio.& obed. cum ſimil. quam
regulam inter alios firmat.Rom.in l.1.ff.de
iuriſd.omn.iud.Fel.d.c.quod ſuper his, nu.
2.Alber.de Roſat.in prima par.ſtatut.quæ-
ſtion.7.verſ.quodſi ſtatutum, Duen.regul.
250.& Henr.Bot.tract.de ſynod.Epiſc.con
cluſ 8.ar.1.a num.30.ad 90.Si ergo firma
etiam illa concluſio eſt,quam ſupra proba
uimus facultatem optandi eſſe contra ius,
quod etiam voluit Cald.conſ.3.& 7.in tit.
de conſuet. quomodo validum erit ſtatu-
tum hoc de optando? Rurſus ſi illud etiam
54 verum eſt, † non poſſe Epiſcopum,ſeu Præ
latum præiudicare iuribus Eccleſiæ ſuæ,vt
inter cæteros tradit Gloſ.ſing.in §. fin.16.
quæſt.6,Innoc.& alij in cap.fraternitatem
de donat.Bal.in c.potuit,de loc. & eſt tex.
in d.cap.fraternitatem, & in cap.cum no-
ſtris de conceſſ.præben. cum ſimilib. quo-
modo poterit renuntiare huic iuri ſuo, ni-
mirum collationi præbendæ vacantis, atq;
adeo tam graue præiudicium menſæ,digni
tate,& Eccleſiæ ſuæ inferre?

Breuiter ad primam difficultatem re-
ſpondetur primo, eam locum habere non
poſſe in optione, quæ fit, vbi præben-
dæ non ſint diſtinctæ: ea enim non eſt con
tra ius, vt ſuperius diximus; vnde po-
terit de ea fieri ſtatutum per Epiſcopum.
Secundo reſpondetur, Prælatum, & Epi
55 ſcopum poſſe ſtatutum condere † contra
Canonem, & Eccleſiæ ſuæ præiudicare,
quando agitur ſolum de iure quærendo,
prout tradit Felin. d. cap. quod ſuper his,
num.quinto, & probari poteſt, tum ex c.
cum dilectus, de conſuet. vbi ius confir-
mandi Prælatum in Eccleſia ſubiecta,quod
56 alioqui de iure ſpectat † ad Epiſcopum
tanquam ſuperiorem, cap.3,& c.ſuffraga-
neis, de elect. per ſtatutum Epiſcopi ad
alium ſpectat: tum ex communi illa do-
57 ctrina,quod Prælatus† præiudicare poteſt
Eccleſiæ ſuæ in quærendis, non in quæſitis
quam latè inter alios probant, Fel.in cap.
quæ in Eccleſiarum, colum. decimaſepti-
ma,de conſtit.& Barbat.in rubr. & in cap.
vt ſuper,de reb.Eccleſ.non alien. quod ve-
ro agatur hic de iure quærendo, patet tum
ex exemplo dict. cap. cum dilectus, tum
quia, quod Epiſcopus conferat, pendet a
futura vacatione; Reſpondetur tertio,va-
lere ſtatutum Epiſcopi, & Clericorum
58 contra Canones, quando diſponit in ma-
teria,in qua induci poteſt conſuetudo, ca-
none ſpecialiter permittente, prout poſt
Calder.voluit Alexand.conſ.106.incipien.
perſpectis, verſ. nono probatur, volum.
ſecundo, & Feder. de ſen. conſ.17. num.
decimo, verſ.non obſtat, quod quinto lo-
co; licèt eos aliter intellexerint, & malè
Fel. d.cap.quod ſuper his, nu.10.& Cur.
d.cap.fin.ext.de conſuet.ſect.3. num.24.id
autem eſt in caſu noſtro; nam tex. d. cap.
fin.de conſuet.in 6.expreſsè approbat con
ſuetudinem optandi.

Ad alteram difficultatem reſpondeo
primo, modicum id eſſe præiudicium,Epi
ſcopo namque non aufertur poteſtas con-
ferendi præbendam: poterit enim confer
re non optatam. Secundo, quod poterit
59 Epiſcopus id ſtatuere† ſaltem ad tempus,
hoc eſt ad vitam ſuam, iuxta not. per
gloſ. in cap.ſecundo de his, quæ fi.a Prel.
ſin. conſ. Cap. & Doct. in cap.dudum, de
reb. Eccleſ.non alienan.in 6. & in hac ſpe-
cie ita tenet Mil.in Repert.verbo, conſue-
tudo, & ſtatutum optandi;vbi id limitat
60 † niſi de conſenſu capituli hoc ſtatuiſſet;
tunc enim ſtatutum hoc perpetuum erit;
61 Tertio, poſſe Prælatum † etiam aliqua
bona Eccleſiæ donare loco religioſo, vt
eſt tex.in cap.Apoſtolicæ de donat. multo
62 vero magis † Capitulo ſuæ Eccleſiæ, gloſ.
in clem.2. de reb eccl.non alien.in verbo,
63 Eccleſiam, præſertim vero † ex cauſa
remunerationis, vt poſt Lap. in cap. 1.de
reb.eccl.non alien. in 6. voluit Mil. in Re-
pert.verb. Prælatus etiam, & ver.Prælatus
non poteſt, optimus tex.in c.cæterum,de
donat.& ibi. Ioan.And.gloſ.in cap.2. eod.
tit.Quæri denique poteſt, An Priuilegio,
64 vel indulto Apoſtolico † poſſit ius optan-
di induci.

Hac autem quæſtio, meo ſanè iudicio
omni plenè caret difficultate; tum quod
65 Papa † in beneficialibus habet plenitudi-
nem poteſtatis cap.2. de præbend. in 6. &
clem. 1. vt lit.pend. cum alijs adductis in-
ter cæteros per Gonzal.ad Reg.8.Canc.§.
1.prooem.a num.32.ad 50.tum quod id ſa-
tis colligitur ex dict. Reg. 8.ibi,ac conſue-
tudines,

tudines, etiam immemorabiles, optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia, & indulta Apoſtolica circa eas; hæc enim poſteriora verba de priuilegijs, & indultis Apoſtolicis loquentia ad ius optionis ſatis apertè referuntur, prout refert idem Gonzal. d. reg. 8. gloſ. 34. num. 1. 6. & 8. & rurſus gloſ. 35. num. 1. & multis
66 ſeqq. vbi etiam docet † quid differant priuilegium, & Indultum Apoſtolicum, & in noſtra ſpecie, priuilegium dicit eſſe propriam, & nouam contra iuris communis regulas ſpecialem conceſſionem; indultum vero fore dumtaxat quandam remotionem, obſtaculi; ideoque illud eſſe odioſum; ſed fortiùs, hoc fauorabile tamquam innitens iuri communi, ſed minus potens quem videas, ſi lubet: nos vero ad alia transſeamus.

SVMMAE RERVM.

1 *Optio locum non habet regulariter vel non tam propriè in alijs beneficijs, quam Canonicatibus.*

2 *Erubeſcimus ſine lege loqui.*

3 *Præbendæ nomen propriè ſolum locum habet in Eccleſiis* Collegiatis; *vel certè magis propriè.*

4 Conſuetudo, *vel ſtatutum optandi poteſt etiam locum habere in* Collegio *Manſionariorum.*

5 *Ius optandi poteſt locum habere in quouis ſacro collegio in quo ſingulis prouidetur de beneficio aliquo, ſeu commenda, vt in Militia* S. *Ioannis Hieroſolymitani.*

6 Clerici, *& presbyteri ſimplices in aliqua Eccleſia, vt Manſionarij, an poſſint optare* Canonicatus, *&* Canonici Dignitates.

7 Domus *optari poſſunt ex communi Doctorum opinione.*

8 Domus *an, & quomodo ſit annexa præbenda.*

9 *Conſuetudo optandi domos inducitur ſpatio decem annorum, & cur; num. ſeq.*

10 *Domus* Canonicalis *fere nihil habet ſpiritualitatis, ſicut habeat præbenda.*

11 *Aedes, ſeu domus* Canonicales *per ſe non conferuntur.*

12 *Conſuetudo optandi domos in Eccleſia Mediolanenſi antiquiſſima.*

13 *Optio locum non habet in præbendis apud Sedem, ſeu in Curia vacantibus.*

14 *Groſſi fructus, qui a præbenda, & diſtributionibus diſtinguuntur, ſi obtenti fuerint per canonicum in Curia defunctũ, optari eo defuncto non poſſunt.*

15 *Derogatio ſpecialis conſuetudinis, ſeu ſtatuti etiam iurati de optando non requiritur, vbi alicui prouideatur de præbenda in* Curia *vacante.*

16 *Vacare in* Curia, *& apud Sedem paria, immo idem ſunt.*

17 *Vacare in* Curia, *& eſſe reſeruatum beneficium idem non ſunt; ſed hoc habet ſe vt genus ad illud.*

18 *Vacare in* Curia *dicuntur beneficia ad Romanam* Curiam *accedentium, ab eaue recedentium, ſi in ea, vel prope eam ad duas diætas decedant.*

19 *Vacare in* Curia *beneficium dicitur, ſi duobus in Romana* Curia *ſuper beneficio ſibi collato litigantibus vterq; vel vtroq; moriente alter, qui eſt poſſeſſor, in* Curia *decedat. Idem ſi alter tantum ſiue poſſeſſor, ſiue petitor in* Curia *deceſſerit, cum ad illum, ſuperſtite cauſam proſequente, declaratum fuerit pertinuiſſe beneficium; num. 20. Immo idem erit, ſi eorum alter in* Curia, *alter extra neutro poſſidente deceſſit; nu. 21. Aut etiam vtroque poſſidente ſimiliter deceſſerint; num. 22.*

23 *Beneficia curialium, qui etiam Sede vacante ad locum per duas diætas Romanæ* Curiæ *proximum, vbi domicilium non habent, quauis de cauſa ſecedunt, ibiq; moriuntur, vacare dicuntur in* Curia.

24 *Vacare in curia dicitur beneficium per obitum in curia curialis habentis ibidem originem, ibique morantis occaſione curiæ, aut ibi hatis perpetuum domicilium, ſeu domum etiam conductam, nu. 25.*

26 *Curialium nomine quinam comprehendantur.*

27 *Beneficia* Curialium *decedentium in itinere dum ſequuntur recedentem curiam; vel in loco, vnde receſſit curia, quam ſequi propter infirmitatem non potuerunt; vacare dicuntur in curia, cum nu. 28.*

29 *Vacare in curia dicitur beneficium per obitum Legatorum, ac Nuntiorum Sedis Apoſtolicæ intra duas diætas a curia diſtantes*

Digitized by Google

diſtantes decedentium. Aut etiam vbicunque durante legatione, ac negotij illius proſecutione; num. 30.

31 *Beneficia qualibet S.R.E. Cardinalium, & quorumcunque Officialium vbicunque decedentium vacare dicuntur in Curia. Idem dicendum de beneficijs Protonotariorum Apoſtolorum, num. 32. necnon de beneficijs Collectorum, & Subcollectorum, num. 33. Idque procedit quamuis officiales poſtea eſſe deſierint, num. 34.*

35 *Beneficium ſemel affectum ſemper manet affectum.*

36 *Vacare in Curia, ſeu apud Sedem dicitur beneficium per priuationem, ſeu depoſitionem factam in curia. Item per reſignationem ibidem factam: aut in quibus reſeruatus eſt alicui regreſſus; num. 37.*

38 *Beneficium vacat in Curia, vel potius eſt reſeruatum per adeptionem ſecundi incompatibilis; & num. 50.*

39 *Vacare in curia dicitur beneficium per trãslationem, conſecrationem, electionum, caſſationem, poſtulationum, repulſionem, & ſimilia in curia facta.*

40 *Extrauag. ex debito, quæ eſt Ioan. 22. de elect. in commun. & Extrauag. ad regimen, quæ eſt Benedicti 12. de præben. in commun. expirarunt morte illorum Pontificum, ſed renouantur per Regulas Cancellariæ.*

41 *Optio locum non habet in beneficijs quomodocunque ſiue generaliter ſiue ſpecialiter reſeruatis. Quod tamen temperant aliqui, vt ſolum procedat, vbi ſpecialis reſeruato fit motu proprio, non ad inſtantiam, num. 42. item vbi ſpecialis reſeruatio fit de beneficio certo, non autem incerto, num. 43.*

44 *Reſeruatio ſpecialis an afficiat eam præbendam, quam quis habet tempore reſeruationis, vel tempore mortis.*

45 *Optare poteſt habens præbendam reſeruatam.*

46 *Præbenda reſeruata generaliter optari poteſt ante obitum, non poſt.*

47 *Domus canonicalis vacans in menſe reſeruato an poſſit optari.*

48 *Reſeruatio duplex eſt, altera generalis, ſpecialis altera.*

49 *Reſeruatio mentalis quid ſit, & an ſit in vſu & quid de indiuidua, ſeu ſpecialiſſima; num. 50.*

51 *Reſeruatio ſpecialis a generali in quo differat.*

52 *Reſeruata ſunt quæuis beneficia in Curia vacantia.*

53 *Beneficia Cardinalium, & Officialium Curiæ potius dicuntur ſimpliciter reſeruata, quam vacantia in Curia. Idem in vacantibus per adeptionem alterius incompatibilis; num. 54.*

55 *Manus appoſitio affectio dicitur, & inducit quandam reſeruationem, & quando.*

56 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per promotionem ad Epiſcopatum. & quando ea vacent de iure, ſeu etiam de ſtylo Romanæ Curiæ, num. 57.*

58 *Beneficia familiarum Papæ, nec non & familiarium S.R.E. Cardinalium ſunt reſeruata.*

59 *Dignitates omnes Pontificales, nec non & maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis ſunt reſeruatæ.*

60 *Beneficia vacantia in menſibus Apoſtolicis ſunt reſeruata, & qui menſes illi ſint.*

61 *Alternatiua menſium, eiuſq; effectus remiſſiuè.*

62 *Reſeruationis beneficiorum materia remiſſiuè.*

63 *Optio locum non habet in præbendis vacantibus in Curia, licet per alium, quam Pontificem, ex eius facultate conferantur. Ex quo infertur ad habentes indultum, nu. 64. ſecus vero erit in vacantibus in menſibus Apoſtolicis, eaque ſola ratione reſeruatis, num. 63.*

64 *Dictio cum, poſita inter diuerſas orationes ſtat potius demonſtratiuè, quam taxatiuè.*

66 *Indultum beneficiorum reſeruatorum non comprehendit vacantia in Curia, niſi id in ſpecie exprimatur.*

68 *Indulta beneficiorum maximè vacantium in menſibus reſeruatis, non ampliant gratiam, & num. 82.*

69 *Optio locum habere poteſt etiam in beneficijs reſeruatis, cum a Papa, vel habente indultum Clericis ea permittitur.*

70 *Optio locum fortaſſe habere poteſt in beneficijs*

ficijs vacantibus in Curia, ſi intra menſem per Papam non conferantur.

71 *Beneficia vacantia in Curia, ſi non conferantur intra menſem a Papa, poſſunt conferri per ordinarium collatorem. Secus in deuolutis ad Papam, nu. 72. aut alias reſeruatis, num. 73.*

74 *Cap. ſtatutum, de præben. in 6. correctum fuit, cuius tamen contrarium aliqui tenent; num. 76.*

75 *Conſtitutio poſterior contra tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat.*

77 *Tempus 20. dierum ad optandum præbendas vacantes in Curia non currit niſi poſt menſem a vacatione, data etiam ſcientia.*

78 *Beneficia reſeruata per alternatiuam optari nequeunt.*

79 *Alternatiua requirit veram reſidentiam, nec ſufficit ficta etiam in iure priuilegiata.*

80 *Beneficia ſpectantia ad collationem Cardinalium, & aliorum quorumdam non ſunt reſeruata, licet vacent in menſe Apoſtolico.*

81 *Optari poſſunt in quolibet menſe præbendæ vacantes, vbi Epiſcopus ſit Cardinalis; cum aliquot ſeqq.*

82 *Optari an poſſint beneficia vacantia extra curiam quouis modo reſeruata, ſi Epiſcopus, aut alius habeat in ea Eccleſia indultum reſeruatorum.*

83 *Verba hæc (liberè diſponas) & (perinde, ac ſi,) quid importent.*

84 *Beneficia alternatiuę, vbi ei locus ſit, non ſunt reſeruata, non obſtante prima parte Regulæ.*

85 *Tempus vacationis inſpicitur ad effectum reſeruationis menſis Apoſtolici.*

86 *Beneficia collationis Cardinalium Epiſcoporum etiam non reſidentium reſeruata non ſunt, ſiue ea ſpecte ratione Epiſcopatuum, ſiue ratione titulorum Cardinalatus.*

87 *Beneficia collationis Legatorum de latere Cardinalium vacantia in menſe Apoſtolico an ſint reſeruata.*

88 *Beneficia ſimultaneæ collationis Capituli, & Card. Epiſcopi vacantia in menſe Apoſt. non ſunt reſeruata immo & quæ uis reſeruata, de quibus in indulto, nu. 89.*

90 *Beneficium non collatum ab Epiſcopo Card. intra ſex menſes, deuoluitur ad Archiepiſcopum etiam non Cardinalem.*

91 *Cardinalis Epiſc. ſuccedens non Card. non poteſt conferre beneficium, quod vacauit in menſe reſeruato tempore præceſſoris, quid in caſu conuerſo, nu. 92.*

93 *Reſeruatio Reg. 8. an comprehendat Cardinales non reſidentes in Curia.*

94 *Epiſcopus, qui acceptauit alternatiuam, ei non renuntiat obtinendo indultum.*

95 *Optans, qui vt actor ſe fundat in alternatiua Epiſcopi, quid debeat probare.*

96 *Optari an poſſint præbenda vacans de menſe Septembris, ad cuius finem a Maio abfuit Epiſcopus, qui alternatiuam acceptauit.*

97 *Menſis ordinarius an requirat integram reſidentiam Epiſcopi eo menſe, quo vacat beneficium.*

98 *Reſidere dicitur Epiſcopus ad effectum alternatiuæ, ſi reſideant in loco exempto ſuæ Diœceſis. Item ſi per impios ſtet, quin reſideat, num. 99. aut alias per vim, aut metum iuſtum detineatur; num. 100. aut abſit iuſſu Papæ, alias paratus reſidere, nu. 101. quid, ſi propter infirmitatem, num. 102.*

103 *Optio locum non habet in beneficijs reſignatis in Curia. quid ſi in manibus Legati; num. 104.*

105 *Beneficia reſeruata optari poſſunt ex ſpeciali conſuetudine ſuper hoc inducta.*

106 *Optio locum habet beneficijs deuolutis ad Papam ex negligentia inferiorum, & in ijs, quæ Papa ordinario iure confert, nu ſequentib.*

107 *Beneficia deuoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario, vbi infertur ad beneficia degentium, ac decedentium in Curia, qui Curiales non erant, neque ibi occaſione Curiæ morabantur. & ibi, quod beneficia per deuolutionem non vacant de nouo, & ſemel libera ſemper ſunt libera.*

108 *Tempus ſex menſium ad conferendum Ordinario currit a die ſcientiæ vacationis.*

109 *Scientia præſumpta ſufficit in caſu Clem. 1. de præbend., non autem in tempore optandi, aut conferendi beneficium.*

Epiſco-

110 *Epiſcopus poteſt extra propriam diœceſim conſtitutus ſua beneficia conferre.*

111 *Præbenda alicuius ſi reſeruetur, & ille optet aliam, quænam cenſeatur reſeruata, remiſſiue.*

112 *Beneficia iuris patronatus optari non poſſunt.*

113 *Reſeruatio non comprhendit beneficia iuris patronatus, maximè laicorum. etiam ſi adſint illa verba ad cuiuſcunque prouiſionem, præſentationem, diſpoſitionem. &c. aut motu proprio; num. 114. immo licet beneficium ſit mixtum iuris patronatus Clericorum, & laicorum; num. 115. aut Clerico competentis ratione bonorum patrimonialium; num. 116.*

117 *Reſeruatio comprehendit beneficia iuris patronatus Eccleſiarum. aut etiam laicorum eis competentis ex priuilegio, vel præſcriptione; num. 118.*

119 *Beneficia iuris patronatus laicorum poſſunt ſpecialiter, & expreſſè reſeruari.*

120 *Iuri patronatus laicorum poteſt expreſſe derogari.*

121 *Beneficia iuris patronatus optari poſſunt accedente conſenſu patroni. vel ſi ſpecialis conſuetudo inducta ſit, vt ea quoq; optentur; nu. 122.*

123 *Iuri patronatus præſcribitur ſpatio 40. annorum contra Eccleſiam, 30. contra laicum.*

124 *Optio locum non habet in permutatione, ſeu beneficijs, quæ permutantur. niſi de hac ſpecialis conſuetudo ſit inducta; nu. 127. vbi idem de reſignatione.*

125 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*

126 *Præbenda reſignata, In permutatione alteri, quam vni ex permutantibus, conferri non poteſt; & num. ſeq.*

28 *Præbenda Theologalis, Pœnitentiariæ, vel alia ſimilis, onus habens annexum optari non poteſt. nam conferendę ſunt certis perſonis qualificatis; num. 129.*

130 *Officium Theologi, & Penitentiarij an ſit annexum præbendæ, vel Canonicatui.*

131 *Præbenda habens aliquod onus annexũ an aliquando poſſit optari, vt ab habente qualitates.*

132 *Iunior optans vnam ex duabus præbendis æqualibus ſimul vacantibus an excludatur ab antiquiore eandem optare volente.*

133 *Optari an poſſit vbi eſt certus numerus Canonicatuum, ſed non eſt diſtinctio Præbendarum; vel ex ſuni æquales.*

134 *Præbendæ æquales inter ſe, & cum prębendis optare volentium poſſunt optari.*

135 *Minor præbenda optari poteſt. quod latius probatur; nu. 142 & ſeqq. Contrarium alij tenent; nu. 136.*

Quod confirmatur, num. 139. cum duob. ſeqq.

Alij diſtinguunt; nu. 137. quę diſtinctio refellitur; num. 138.

139 *Pręſcriptio non extenditur, niſi ad id, quod eſt poſſeſſum.*

140 *Conſuetudo non extenditur. quod declaratur; num. 146. & ſeq.*

141 *Aſcenſus ad maiorem dignitatem permittitur, non deſcenſus ad minorem. quod explicatur; num. 150.*

142 *Fauore alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri.*

143 *Minus licet, cui licet plus; & melius eſt, quod eſt magis gratum.*

144 *Reſtitutio in integrum etiam Eccleſiæ nõ datur, niſi ob magnam lęſionem.*

145 *Reſtitutio in integrum conceditur ob amiſſum intereſſe veritatis, vel affectionis.*

146 *Conſuetudo facilius extenditur, quàm præſcriptio.*

147 *Pręſcriptio, & conſuetudo extenduntur ad caſus omnino ſimiles.*

148 *Intellectus c. fi. de off. Archid. l. maioribus, C. quemadm ciuil. mun. indic. lib. 10. c. quanto, & c. licet, de translat. Epiſc. & c. cui de non ſacerdotali, de pręb. in 6. & num. 150.*

249 *Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi.*

151 *Vacatio requiritur regulariter ad optionem.*

152 *Optari poteſt ex ſpeciali conſuetudine præbenda, vel domus a primęua erectione, vel conſtructione. Secus ex ſimplici conſuetudine, vel ſtatuto optandi: nu. ſeqq.*

153 *Præbendę, & domus in prima fundatione propriè non vacant, & num. ſeqq.*

154 *Vacatio beneficij pręrequirit alicuius poſſeſſionem.*

155 *Ratio diſpoſitionis Clem. fin. de reſcript. locum habet in optione nouarum pręben-*

bendarum, ac domorum, & nu. 156.

157 *Domus ac præbendæ nouæ aſſignari debent ijs, qui nullas habent, ſeruata inter eos antiquitate.*

Quibus in rebus, ac beneficiis locum habeat Optio. Cap. III.

QVAERO PRIMO, An in alijs beneficijs, quam Canonicatibus, locum habeat optio.

1 Reſpondeo breuiter, † quod non ita propriè, ac principaliter: tum quia nulla de hoc eſt lex, aut communis doctrina Iuriſconſultorum; erubeſcimus au-
2 tem † ſine lege loqui, §. optimum vtique, Auth. de non elig. ſec. nub. col. 1. & §. conſideremus, auth. de trienn. & ſemiſſ. col. 3. c. illa, ne ſed. vac. & c. 2. de ſuppl. neglig. prӕl. in 6. cum ſimil. tum quia optio inter plures datur: plura autem ſimul beneficia ſolum ſunt in Eccleſijs colegiatis, vt ſupr. cap. 1. quæſt. 1. adnotauimus: tum demum quia, cum text. d. cap. fin. de conſuet. in 6. ibique, & alibi Doct. de optione beneficiorum loquuntur, optari præbendam vacantem dicunt, optionemque vocant præbendarũ; nomen autem præbendæ, cum de benefi-
3 cijs loquimur, propriè ſolum † locum habet in Eccleſijs collegiatis, vbi adſunt Canonicatus, Perſonatus, ac dignitates, vt patet ex toto ferè tit. de præbend. & conceſſ. præbend. & ibi not. per Doct. in rubric. & per aliquos in cap. cum M. Ferrarienſis, de conſtit. Non negauerim tamen, hanc conſuetudinem, ſeu ſtatutum optandi poſſe
4 etiam locum habere † in collegio aliquo Manſionariorum, vel aliorum portionem beneficialem obtinentium in collegiali Eccleſia, vt in ſpecie voluit Alb. conſ. 159. num. 9. 19. & 20. eo quod eadem ſi ratio, & text. dict. cap. fin. loquendo de Canonicis non diſponit, ſed ſupponit in illis hanc conſuetudinem. Quin etiam poterit lo-
5 cum habere † in ſacro aliquo Collegio, piaue vniuerſitate, vbi ſingulis prouidetur de beneficio, vel commenda, vt in militijs equitum, ſic videmus, in Religione Hieroſol. S. Ioannis antiquiores in receptione optare pinguiores commendas vacantes: ita etiam nouimus in Ampliſſimo collegio S. R. E. Cardinalium antiquiores in eodem ordine optare vacantem titulum. An vero etiam induci poſſet conſuetudo, vt Clerici, & Presbyteri ſimplices, qui quodammodo ſunt de corpore alicuius Eccleſiæ, optent canonicatus vacantes, & Canonici Dignitates; Probabile videtur
6 † quod ſic, cum nihil repugnet eorum, quæ ſupra adduximus: ſemper enim optatur præbenda ab ijs, qui ſunt de Eccleſia collegiata; & ita in terminis tenet Th. Zerol. in prax. Epiſc. verbo Canonia, verſ. ad ſeptimum, Gemin. conſ. 30. num. 1. & trib. ſequentib. & Alb. dict. conſ. 159. num. num. decimooctauo, & decimonono. Quibus etiam addi poſſunt, quæ dicimus inf. cap. 5. quæſt. ſecunda, concluſ. 1. & vlt.

QVAERO SECVNDO, An poſſit optari domus canonicalis.

Reſpondeo, certum eſſe,
7 † quod ſic. Quamuis enim de hoc non ſit textus expreſſus; id tamen aperte tenet gl. d. c. fi. in verbo conſuetudo & ibi Arch. Gem. Butr. & alij, de conſuet. in 6. Bellam. dec. 63. nu. 4. Compoſt. c. vlt. gl. 1. ext. de conſuet. Prob. ad 10. Mon. d. c. fin. nu. 28. eod. tit. in 6. Alb. d. conſ. 159. nu. 13. & 21. Rebuf. tract. de pacif. poſſeſſ. nu. 140. Licet enim domus prӕbenda non ſit; tamẽ
8 vel eſt † annexa præbendæ, vt aliquibus in locis, & in Eccleſia Mediolanenſi ædes ſunt annexæ Dignitatibus ex fundatione, & inſtitutione æt. memo. S. Caroli Cardinalis Borromæi; vel certè hæ domus ſunt acceſſoriæ ad præbendas, quare ſequi debent earum naturam, iur. vulg. vt colligitur ex Card. conſ. 16. num. 1. & 2. vbi etiam cum nu. ſeqq. ſupponit, quod, ſecluſa reſeruatione, & contraria conſtitutione, præbenda optata, cenſeatur ẽt optata per domus; vbi autem præbenda ſit reſeruata, & per Papam conferatur, cẽſeatur etiam collata domus, neque locum habeat optio.
9 Ea vero conſuetudo inducitur † ſpatio decem annorum, cum non ſit contra ius,
10 neque domus aliquid habeat † ſpiritualitatis, ſicut habent præbendæ diſtinctæ, quod infr. cap. ſeptimo, quæſtion. prima, melius demonſtrabitur; neque præiudicatur iuri Epiſcopali, ſeu alterius
11 collatoris, cum ædes † per ſe non conferãtur, iuxta deducta ſuperiùs cap. præc. q. 2. concl.

Digitized by Google

concl.1.ad fin. idque in ſpecie tradit Bel-
lam.deciſ.63.num.4.ex mente compoſt. d.
cap.vlt.in gloſ.1.ext.de conſuet. referen-
tis,ſummum Pontificem aliquando decla-
19 raſſe conſuetudinem † optandi domos in
Eccleſia Mediolanenſi per 25. annos obten
tam valuiſſe, quod & nos ſemel, d.quęſt.
2.admonuimus.Ex quo patet conſuetudinē
optandi domos in hac noſtra Eccleſia Me-
diolanenſi antiquiſſimam eſſe: ſicut etiam
antiquiſſima eſt, & immemorabilis con-
ſuetudo optandi præbendas.An vero in op
tione domorum attendatur diſtinctio ordi
num, aliquid dicimus infr. cap.5. quæſt.2.
concl.vlt.Et an optari poſſit domus vacans
in menſe reſeruato,dicemus quęſt.ſeq.con
cluſ.2.ad finem,vbi etiam quod paulo ante
atigimus,fuſius explicabimus.

QVAERO TERTIO, An optio lo
cum habeat in beneficijs vacā-
tibus apud Sedem, vel alias
quomodocunque reſeruatis.

12 Prima Concluſio. Optio † locum non
habet in beneficijs,ſeu præbendis in Curia
ſeu apud Sedem vacantibus, tex. eſt dict.
cap.fin.verſ.in præbendis vero,vbi gloſ. &
Doct.de conſuet.in 6.idemq; notauit Gig.
d.tract.de penſion.quæſt. 63. Rot. deciſ.4.
tit.de conſuet.in nou. Caputaq.deciſ.373.
beneficia, lib.1.Staphil.in tract.de lit.grat.
& iuſt. tit.de vi, & effect.clauſ.in c. quod
incipit.inſuper derogatur, num.3.fol.mihi
286.Iacob.Card.Simon.tract.de reſeru.be-
nef.quæſt.45.num.3.Aen.Falcon.ſimil.trac.
quæſt.4.effect.1.Io.Azor.inſtit. moral.par.
2.lib.6.cap.26. quæſt.13. eaque poſtrema,
& alij quotquot de optionibus aliquid ſcri
14 pſerunt. Id quoque habet locum † in groſ
ſis fructibus, (quia a diſtributionibus, &
præbenda diſtinguuntur,vt patet ex Doct.
in cap.vnico, de cler. non reſid.in 6. Cal-
der.conſ.21.tit.de præben. & Pariſ. conſil.
32.volum.4.Felin.in cap.Iacobus,de Sim.)
illi enim ſi obtenti fuerint per canonicum
in Curia defunctum, optari non poſſunt,
quamuis redirent ad capitulum, vt tradit
Rot.d.deciſ.4 de conſuet.in nou.dicens,ita
fuiſſe declaratum per Greg.x1.quam ſequi
tur Franc.d.cap.fin.verſ. in præbendis,nu.
3.de conſuet.in 6.Staphil.loco mox citan.
Mil.in ſuo repert.verb. conſuetudo optan-
di, ſicut non poteſt, poſt Rom.conſ. 289.
Gig.dict.quæſt.63.num.10.Fran.Marc.dec.
Delph.1268.1.par.Neque tunc, vbi nimi-
rum de huiuſmodi præbenda in curia va-
cante alicui prouideatur, opus erit ſpecia
15 liter derogare conſuetudini 1 de optando
ſed ſufficiet generalis derogatio ſtatuto-
rum,& conſuetudinem, cum earum præ-
bendarum libera diſpoſitio ſpectet ad ſum
mum Pontificem, c.licet,de præb. in 6. &
d.cap.fi.eodem lib.cum ſimil. & ita in ſpe
cie tradit Staphil.loc.cit. Talis enim dero-
gatio extendetur ad quæuis ſtatuta etiam
iurata, vt poſt Rot.deciſ. duodecima, de
reſcript.incip.nota ſi aliquod, in antiq.do
cet Staphil. ibid. Paria vero immo idem
16 ſunt vacare † in curia, & apud ſedem; vt
patet ex cap.2.iuncto cap.ſtatutum,de prę
bend.in 6.& not.gloſ.& Doct.ibid. & d.c.
fin.de conſuet.in 6.Put.deciſ.36.lib.2. Sim.
dict..tract. quæſt.30.num.ſecundo, & alij
paſſim: licet Couar.pract. quæſt. cap. 36.
num.tertio, & Gomeſ.reg.de trien.poſſeſſ.
quæſt.31.in 1. art. latius diſtinguat, quem
etiam ſequitur, ac late defendit Hier.Gon
zal.dict. regul. octaua, gloſ. 3. a num. 48.
ad 53.

Vt autem ſcire poſſumus, quibus in prę
bendis locum habeat optio, videndum eſt
hic breuiter, quænam beneficia dicantur
vacare in curia: in ſequenti vero concluſ.
recenſebimus alios præcipuos reſeruatio-
nis modos: neque enim idem eſt, bene-
17 ficium † eſſe reſeruatum, & vacare in
curia, vt male, & abſque fundamento vo-
luit Calder.conſ.nono, titul. de præben.ad
fin.ſed reſeruatio habet ſe ad vacationem
in curia, ſicut genus ad ſpeciem, vt patet
ex Franc.cap.ſtatutum,num. quinto, de
præbend.lib.ſexto, Bellam.deciſ 654. Rot.
deciſ. quarta, num. primo, de præbend.
in nou. Simon.d.quęſt.30. poſt Lap. alleg.
84.niſi largo modo ſumere velimus vaca-
tionem in Curia, ſeu apud Sedem, quaſi
vtrumque idem ſit,atque ita vacare, quod
eorum beneficiorum diſpoſitio ad Roma-
nam Sedem pertineat.

Primus ergo vacationis modus in Curia
18 eſt per obitum † cuiuſuis beneficiari ad
Romanam Curiam venientis, ab eaue re-
cedentis, ſi in decedat, vel prope eam in-
tra duas dietas legales, vt diſponit text. in
cap. præſenti de præbend. in 6. hoc eſt,

Digitized by Google

per 20. leucas, ſeu 40. milliaria, vt expo-
ſuit ibi Gloſ. & Doct. per tex. in l. vicena
millia, ff. ſi quis caution. Idem diſponitur
in Extrau. ad regimen, Bened. xij. & eſt 13.
tit. de præbend. & dig. inter commun.
verſ. necnon quomodolibet. Idem quoque
19 dicendum eſt, ſi duobus † in Romana Cu-
ria ſuper beneficio ſibi collatio litiganti-
bus, vterque, vel vtroque moriente alter,
qui eſt poſſeſſor, in Curia deceda; idem
ſi alter tantum ſiue poſſeſſor, ſiue petitor,
20 in Curia deceſſerit, cum ad illum † ſuper-
ſtite cauſam proſequente, declaratum fue-
rit pertinuiſſe; his enim caſibus tale be-
neficium collationi ſummi Pontificis re-
ſeruatur, & in Curia vacare dicitur, Clem.
vnica, & ibi Gloſ. & Doct. vt lit. pend.
21 immo idem erit, † ſi eorum alter in Cu-
ria, alter extra deceſſit, neutro poſſidente:
erit enim tunc Romanus Pontifex propter
auctoritatis prærogatiuam collatione præ
ferendus, vt ibid. dicitur, verſ. neutro au-
tem: quod ibi extendit Gloſ. & Doct. vbi
22 vterque poſſideret, † ſed propter mortem
declarari non potuit, ad quem de iure be-
neficium pertineret.

Secundus eſt in beneficijs Curialium,
23 qui † etiam Romana Sede vacante, quauis
de cauſa ad locum per duas dietas vici-
num ſecedunt, ibique moriuntur; dummo-
do eo in loco (etiamſi erant ad ipſam Cu-
riam reuerſuri,) eorum domicilium, ſeu
domus propria non exiſtat. Ita etiam di-
ſponitur d. cap. præſenti, feréque idem
habetur in d. Extrauag. ad regimen, verſ.
ac etiam ſimili modo.

24 Tertius eſt per obitum † in curia cu-
rialis habentis ibidem originem, ibique
morantis occaſione curiæ, vt dicitur in
d. cap. præſenti, verſic. ſanè ſi quis, quod
25 idem erit, † ſi non originem, ſed perpe-
tuum domicilium, ſeu domum etiam con-
ductam in curia habeat, vt ibi probat Glo.
in verbo, originis. Quis autem compre-
26 hendatur nomine † curialium, quod ad
reſeruationem ſpectat, vide Mandoſ. Reg.
5. cancel. quæſt. 1. Gonzal. d. Reg. 8. Gloſ.
13. §. 1. num. 19.

27 Quartus per obitum † curialium de-
cedentium in itinere, dum ſequuntur re-
28 cedentem curiam, vel † in loco, vnde re-
ceſſit curia, quam ſequi propter infirmi-
tatem non potuerunt: & hoc quantum-
cumque locus, vbi decedunt, remotus ſit
ab ipſa curia: ita habetur in d. c. præſen-
ti, verſ. porrò, & in Reg. 5. cancell.

29 Quintus per obitum † Legatorũ, ac Nun
ciorum Sedis Apoſtolicę, intra duas dietas
legales ab ipſa curia diſtantes deceden-
tium: ita diſponit tex. d. c. præſenti, in prin.
30 Imò etiam idem erit † ſi d. Nuncij, ac Le-
gati vbilibet decedāt ante ipſorum ad Cu-
riam reditum, durante Legatione, & proſe
cutione negotiorum illis a Sede Apoſtoli-
ca demandatorum, prout additum fuit in
Extrau. Io. 22. ex debito, verſ. rurſus huius
noſtræ, quæ eſt 4. ſub tit. de elect. in com.
& in d. Extrau. ad regimen, in verſ. ac per
obitum, vbi etiam id extenditur ad Recto-
res, & Theſaurarios in terris Rom. Eccl.

31 Sextus eſt in beneficijs † quibuslibet
S.R.E. Cardinalium, & Officialium, vt Ca-
merarij, vel cancellarij, Notariorum, Ab-
breuiatorum, correctorum, & aliorũ quo-
rumcumq; Sedis Apoſtolicæ vbicunq; de-
cedentium. ita habetur in d. Extrau. ad re-
gimen, d. verſ. ac per obitum. de Protono-
32 tarijs † latè Simon. d. tract. quæſt. fin. Man-
doſ. ad 1. Reg. cancell. q. 7. & 8. De colle-
33 ctoribus, & Subcollectoribus † eſt Reg. 4.
cancell. vbi inter alios Gloſſat. optimè
Mandoſ. Bellenz. tract. de charit. ſubſid. q.
115. & ſeqq. Simon. & Add. loc. infr. citan-
34 do. Idque procedit, licet † Officiales po-
ſtea eſſe deſierint, vt in d. Reg. 1. habetur.
35 cum beneficium ſemel affectum † ſemper
duret affectum, vt tradunt Doct. de Rot.
deciſ. 11. 13. 14. 15. de præb. in ant. 20. in
antiquior. Anch. conſ. 138. prope fi. Sim. d.
tract. q. 33. nu. 4. & 5. Secus vero erit in ac-
quiſitis poſt dimiſſionem officij: ita poſt
Bellam. in c. cum in diſtribuendis, de temp.
ord. tradit Rebuf. in Prax. benef. ti. de reſer.
n. 25. vbi alias quoq; limitationes affert ad
hunc caſum; & patet ex Reg. 1. Canc. vbi
Mando. & alij. Verũ S.D.N. Paul. V. poſtquã
in ſua Reg. 1. Cancell. Extrauag. illam, ad
regimen, quam ibi innouat, locum habere
voluit etiamſi Officiales in eadem conſti-
tutione expreſsi Apoſtolicæ Sedis Offi-
ciales ante obitum eſſe deſierint, quoad
beneficia, quæ tempore, quo Officiales
erant obtinebant in ead. Reg. expreſsè de-
clarauit comprehendere etiam beneficia,

quę

Digitized by Google

quæ dimiſſis officijs, & quandocunq; aſſe-
cuti fuerint Apoſtolicæ Sedis officiales,
qui ratione huiuſmodi officiorum ſuorum
dictæ Sedis Notarij erant. Quoad collecto
res tamen, & ſubcollectores idem Sanctiſſi
mus d.reg.4.voluit, ea ſolum beneficia eſſe
reſeruata, quæ illi obtinebant durante offi
cio; atque adeo non includuntur illa, quæ
poſtea acquiſiuerunt. quod idem dicendũ
erit de alijs Officialibus Papæ, qui nõ ſunt
ratione officiorum ſuorum Notarij Sedis
Apoſtolicæ, ſumpto argumento a contra-
rio ſenſu ex d.reg.1.

Septimus eſt per priuationem, ſeu depo
36 ſitionem † factam in Curia; id ipſum habe
tur d.extrau.ex debito, ver. huiuſmodi autẽ
& d.extrau.ad regimen, verſic. necnon; &
not. Rot. de re iudic.dec.vlt.in antiq. & la-
te tradit Simon.d.tract. de reſeru. benef.c.
36.poſt Franc.d.c.præſenti, §.ſane, & alios
& ratio eſt, quoniam eo in loco dicitur va
care beneficium, vbi fit priuatio; vt poſt
Rot.dec.35.de præb.in antiq. & alios fuſè
proſequitur Cranut.in addit.ad Simon. vbi
ſupr.Gonzal.d.reg.8.glo.15.§.2.ex num.8.
37 Octauus per reſignationem † in Curia
factam, vt diſponitur in dd. extrau. loc. cit.
idque, licet reſignatio ibidem fiat in mani-
bus Ordinarij, vel conſtitutio procurato-
ris ad reſignandam alibi facta ſit, vt tenet
Rot. de rer.permut.deciſ.1.nu.5.in nou.pro
batq; Sim.d.tract.c.28.quem videre pote-
ris cum ibi Add.Flam.Pariſ.tract.de reſ.be-
nef.lib.2.quæſt.20.nu.7. Huic modo ſimilis
eſt vacatio beneficiorum, in quibus reſer-
uatus eſt regreſſus; nam ea vacare dicun-
tur in Curia, vt poſt Archid. Ioan. And. &
alios d.c.2. de præb. in 6. docet Pariſ.d.q.
20 n.11.atque adeo, quod in ijs locum non
habeat optio in ſpecie tradit Paul. ead. q.
20.nu.12.dicens, ita fuiſſe reſolutam in
duab.dec.Ro.Rom. ſecus vero dicendum,
vbi membra aliqua ſint ſeparata ab ipſo ca
nonicatu, & præbenda: tunc enim ſuper ijs
non cenſetur reſeruatus regreſſus, quem
adeo optari poſſunt, vt decidit bis Ro. Ro.
teſte Caputaq.dec.281.p.2.niſi membra ip-
ſa vacent per reſignationem præcipue fa-
ctam in manibus Papę; tunc enim illa mem
bra, licet ſeparata, optari non poterunt, vt
per eundem Caputaquen. deciſion. 282.
Quodſi fiat locus regreſſui, qui regreditur
cum recuperet locum ſuum, vt cap.quarto
quæſtione quarta, oſtendemus poterit
cum eadem prærogatiua antiquitatis op-
tare.
38 Nonus modus eſt per adeptionem † ſe-
cundi incompatibilis, vt patet ex ijſdem
extrau. necnon ex Ioan.22. in comm. Sim.
d.tract.q.26.n.1.vbi etiam dicit, fuiſſe ſuis
temporibus Regulam Cancell.64.ſed nunc
eſt reg.1.in qua renouantur omnes reſer-
uationes, de quibus in d. extrau. execrabi-
lis, & extrau.ad regimen, de præb.in com
mun.& num.5.ſubdit id procedere, ſiue ex
iuris diſpoſitione vacent, ſiue ex decreto
Papæ: ſed hic modus vacationis inducit po
tius ſimplicem reſeruationem, ſi propriè lo
qui velimus, quam vacationem in Curia,
vt infra dicemus; licet Rot. largè loquendo
in deciſ.65.de reſcript.in antiq.dicat, ea
beneficia vacare in Curia; de qua vacatio-
ne per incompatibilitatem plura agemus
cap.ſexto, quæſt.vltim. per tot. poſt Gon-
zal.d.regul.octaua, gloſ.decimaquinta,
in 3.vacationis modo, & alios. Cæterum
circa dd.extrauagan. quod ad hunc reſer-
uationis modum attinet, illud eſt adno-
tandum, non omnia beneficia vacantia
per incompatibilitatem eſſe reſeruata,
ſed ſolum illa, quæ vacant per transla-
tionem, aut muneris conſecrationis im-
penſionem a Papa, vel eius auctoritate
factam, necnon per aſſecurationem pa-
cificam beneficiorum collatorum a Papa,
vel auctoritate litterarum eiuſdem, vt li-
quet ex dict. extrauag. ad regimen inno-
uata ad dict.reg.1.item illa, quæ ipſo iure
vacant ex diſpoſitione dict. extrauag. exe-
crabilis, nimirum dimiſſa ab eo, qui
plura beneficia aut officia, quæ alias abſq;
diſpenſatione obtinere nequibat, etiam
cum diſpenſatione obtinet, facta intra
menſem electione vnius cum cura, & al-
terius ſine cura, ſi ad dimiſſa ſine noua
collatione redierit. item non electa,
vel non dimiſſa, vt in §. ſtatuimus, item
obtenta abſque diſpenſatione legitima;
quæ dimittuntur intra menſem, retento
vltimo rite collato; hic etiam, ſi illa
non dimittantur, vt in §. porrò. De-
nique ſecundum beneficium curatum,
vel officium perſonatus, aut Dignitas,
niſi primum intra menſem dimittatur;

Digitized by Google

vt in §.qui vero.Illa vero, quæ vacant ipſo
iure alias, quam per d.Extrauag.non ſunt
per eam reſeruata, vt inter cæteros adno-
tauit ibid. gloſ. in verbo, vacatura, cum
duob. ſeqq. & communis praxi obſeruat.
39 Decimus eſt per translationem,† conſe
crationem,ſeu benedictionem,electionum
caſſationem,poſtulationum repulſionem,
& ſimilia facta in Curia, vt in pręcit.Extra
uag.ex debito,& Extrauag. ad regimen la-
tè Simon.d.tract.quæſt.26. & 32. De quib.
40 Extrau. præcipuè vero † de Extrauag.ad
regimen, quæ eſt Benedicti XII. illud ad-
uertendum eſt morte illius Pontificis expi
raſſe,cum ad vitam ſuam durare voluerit,
ſed eam nunc per Summ.Pontif. innouari,
& inter Regul.Cancell Apoſt.collocari,vt
de d.Extrau.ex debito, tradit Gemin.in c.
ſtatutum,col.2.de preb.in 6.de altera vero
Caſſad.deciſ.3.de conſtit.Simon. d.tractat.
quæſt.26.num.4.& quęſt.32.num.2.ibique
Add.adnotarunt, Rebuf.tit.de reſeru. Man
doſ.& alij ad 1.Reg.Cancell. quæſt.1.& 2.
Apud quos etiam,& apud Aene.Falcon.ac
Gaſpar.de Peruſ.in conſimili tract.de reſer
uat.necnon & Dd.in d.Extrauag. & c.2.&
3.& cap.præſenti, de præbend.in 6.videre
poteris alios,ſi qui ſunt,in Curia,ſeu apud
Sedem vacationis modos, ac nouiſſimè
apud Gonz.d.Reg.8.Gl.13.a num.3.ad 47.
vbi inter alia ponit beneficiorum conſi-
ſtentium in Vrbe vacationem item glo.15.
§.2.a num.8.ad 30.male autem d. num.47.
qualibet beneficia reſeruata dicit vacare
in Curia,& num. ſeqq. vacare in curia, &
apud ſedem differre contendit, vt conſtat
ex ijs, quæ initio huius concluſionis do-
cuimus.

Secunda Concluſio; Optio locum non
41 habet † in beneficijs quomodocunq; re-
ſeruatis ſiue generaliter,ſiue ſpecialiter,vt
voluit Rot.deciſ.1. de rer. permut. in nou.
num.quarto, Mohedan.deciſ.267.Put.dec.
quarta,lib. ſecundo, Franc.Marc.deciſion.
Delph.127 1.num.2.part.1.Flam.Pariſ.de
reſign.benef.lib.2. quæſt.20. num.3.Io.Az.
inſtit.moral. par.2. lib.6. cap.26.quæſt.13.
Hier.Gonzal.d.gloſ.34. nu.2. vbi plurimos
allegat, quorum aliquos referemus infr. c.
8.quæſt. 1. concluſ.2. circa finem Anaſtaſ.
Gernion. in moderno tractat. de indul.
Apoſt. §. etiam ex eo, num.12.Mandoſ.ad
Lap.alleg.84.in verbo,optio.Aene.Falcon.
in d.tract.de reſeruat.benef.4. quæſt.prin.
effect.5.in princip.& fere per tot. Gaſpar
de Peruſ.in ſimil.tract.quæſt.2.num.1.in
princip.Gig.de penſion. quæſt.63. num.9.
Simon.d.tract.quæſt.45.num.3. & ibi Add.
in verbo,ſuperfluum, idemque voluit Ar-
chid.in cap.fin.de conſuet.in 6. Collect.in
cap.ex tenore,colum.prima, quæſt.6.de
conceſſ. præben. & poſt Roman. conſ.24.
tradit Mil.in Repert.verbo,conſuetudo op
tandi non habet locum,il 1.horum pleroſ-
que itemque alios recenſet Rot. in vna
Bononien.optionis,cuius tenorem refert,
ac ſequitur Nic.Garz.tract.de benef.quem
poſt hæc ſcripta vidi,par.5. cap.1.§.10.nu.
452.alios ipſemet Garz.recenſet num.450.
Et quamuis hęc opinio ſic indiſtinctè lo-
quens ſatis probabilis ſit propter tantorum
patrum auctoritatem: aliqui tamen eam
dupliciter temperant. Primo,vt non proce
42 dat,† vbi reſeruatio ſpecialis fit ad inſtan-
tiam patris:ita Gemin.& Franc.poſt alios,
d.cap.fin.§.in præbendis, Cardin.conſ.16.
ad fin.Caſſador.deciſ.4. num.7. de conceſſ.
præben.Staphil.loco ſupra in princ.1.con-
cluſ.allleg.num.4.Et eam rationem hi om-
nes afferunt, quia tunc ambitioſa eſt reſer
uatio, atque adeo reſtringenda, iuxta cap.
quamuis,& cap. ſi propter de reſcrip.in 6.
Secundo, vbi reſeruatio ſpecialis,(in gra-
43 tiam nimirum alicuius,)fit † non de certo
beneficio, ſed de incerto, vt puta, quod
quis duxerit acceptandum: ita poſt Ge-
min.conſ.104.iuxta fin.& Franc d.cap.fi.in
principio, verſ.vltimo, voluit Simon.dict.
quęſt.45.num.6.& 8.ac tenere etiam vide-
tur Rot. deciſ. 5. de conſuet. in nou.Aliter
quoque alij diſtinguunt,vt videre eſt apud
Falcon.d.effect.5.& Gaſp.de Peruſ.d.tract.
de reſer.benef.quæſt.2.

Illam tamen diſtinctionem prætermitte
re non debemus, quam de reſeruatione
ſpeciali poſt eundem Falcon.dict.quæſt.4.
princ.effect.37.facit Gonzal. d. comment.
44 reg 8.gloſ.34.num.40. & ſeq.quod † ſi Pa
pa reſeruat ſpecialiter præbendam Titij,
qui poſtea dimiſſa prima aliam optauit, vl
tima optata, quam tempore mortis habet
non autem prima reſeruata cenſetur: quod
etiam tradit Card conſ.126.num.7. Rebuf.
ad reg.3.Cancell. verbo,obtinet, Simonet.
dict.

dict.tract. de reſeruat. benef. quæſt.35.nu.
42. iuncta additione Grauat. ibid. Prob.ad
Io.Monac.d.cap.fin. num.28. ſub littera B.
de conſuet.in 6.Secus vero, ſi Papa reſer-
uaſſet prębendam Titij, cum primum per
ceſſum, aut deceſſum aut aliam dimiſſio-
nem vacauerit; tunc enim fortè dicendum
eſſet,primam præbendam cadere in reſer-
uatione,quia vacauit vno de expreſſis mo-
dis & reſeruatio capit vacationem per op
tionem: (quia per hanc dimittitur præben
dam, & vacat, vt conſtat ex adductis per
nos ſup.cap.1.huius tract.quæſt.1. & alibi
ſæpe.) quare ſupradicti Doct. ſunt intelli-
gendi, quando ſimpliciter reſeruatur præ
benda Titij, vt notauit Gonzal.d.num.41.
Qui etiam num. ſeq. ex hoc infert, quod
45 † nemo impeditur optare,licet habeat re-
ſeruatum beneficium ratione optionis di-
mittendum,puta ex eo,quod fuerit Subcol
lector, aut familiaris Papæ, & illud duran-
te officio, aut familiaritate obtinuerit, aut
ex alia quacunque cauſa,poſt Card.d.con-
ſil.126.incipit, vacatterunt, nu.fin.& Rot.
Rom.in vna Salamantina integræ portio-
nis, 18.Octobris 1584.coram bo.mem.Vi-
cecomite.

Id autem ita accipiendum, eſt,vt poſſit
46 hæc præbenda generaliter reſeruata opta-
ri,antequam vacet per obitum,non autem
cum ſic vacauit;tunc enim omnino eius di
ſpoſitio ſpectat ad Papam, per ea, quæ de
reſeruata ſpecialiter paulò ante diximus.
qua ratione idem erit dicendum de ijs
præbendis, quæ tunc ſolum incipiunt eſſe
reſeruatæ, cum eas obtinentes decedunt,
cuiuſmodi ſunt præbendæ,ac beneficia mo
rientium in Curia,vel intra duas dietas le-
gales, iuxta cap.2.& cap præſenti,de prę-
ben. in 6. hæc enim ideo tunc non poſſunt
optari,quoniam ſtatim, ac reſeruatæ ſunt,
earum diſpoſitio per collationem facienda
eſt ſimul cum Canonicatu,quæ conferri ne
queunt niſi per Romanum Pontificem,dd.
iuribus. In alijs etiam, quarum reſeruatio
incipit ante obitum, vt ſunt beneficia Of-
ficialium Papæ, perficitur autem in obitu;
(nam reſeruantur vacantia per obitum
eorundem quoad obtenta tempore officij,
licet Officiales eſſe deſierint,& obtenta
quandocumque ſi ratione officij, Sedis A-
poſtolicæ Notarij erant, vt in Extrauag.de
regimen, de præb.in commun. iuncta reg.
1.Canc.quę illam extrau.innouat.& ſic ex
tendit;) poterit cadere optio ante obitum
cum præſertim ab optante retineatur Ca-
nonicatus, qui deinde tempore obitus ſi-
mul cum præbenda, quam tunc habebit of
ficialis, erit in Papæ diſpoſitione.ex dictis
iunctis traditis per Doct.d. cap.fin. & tra-
dendis per nos infr.concl.5. ad fin. & cap.
7.quæſt.1. Vide Gonzal.gloſ.53.num.41.

Illud quoque preteriri non debet, quod
ad optionem pertinet ſtante reſeruatione
præſertim menſium Apoſtolicorum,quod-
que in fin.quæſt.præced. huic loco reſerua
47 uimus; quid † dicendum ſit,ſi domus,aut
camera canonicalis,vel portionalis, quam
aliquis Canonicus, vel Portionarius ſimul
cum canonicatu, aut portione obtinebat,
vacauerit in menſe reſeruato,an tunc poſ-
ſit optari.

Et quidem,ſi domus,aut camera perpe-
tuò annexa ſit præbendæ,vel Dignitati,Ca
nonicatui,aut Portioni, tunc nulla eſt diffi
cultas,quod nequeat optari, quando opta-
ri nequit ipſa præbenda,ſed tranſire debet
ad eum ad quem per collationem tranſit
Dignitas,Canonicatus,aut Portio:nam cō-
nexorum idem eſt iudicium,cap.translato
de conſtit.cap.3.de iudic.cum traditis per
Doct.vtrobique,& alibi ſæpe; cumq; tunc
domus vel camera ſit quid acceſſorium, &
quidem inſeparabile ſequi debet naturam
ſui principalis, regul. acceſſorium, cum
ibi adnot.& ſuis concordant.

Si vero ea domus, aut Camera non ſit
perpetuò annexa Dignitati, Canonicatui,
aut Portioni,quia defunctus illam poſſide-
bat iure optionis ad ſolam ſuam vitam, vt
plerumque fieri debet, tunc ait Gonzal. d.
gloſ.34.num.35.& duob.ſeqq. poſt Capu-
taq.deciſ.283.num.1.par.2 poterit optari,
quia, inquit, quoad iſtam domum tempo-
ralem non intrat reſeruatio Regulæ per
vacationem in menſe Apoſtolico; nam li-
cet vacet beneficium, tamen domus hæc
non vacat, cum beneficio vacanti non ſit
annexa, ſed ad ſequentem in gradu iure
optionis ſpectat,nec in iſtis domibus tem-
poralibus intrat reſeruatio,vt de ſimilibus
præbendis tradit idem Gonzal. d. reg 8.gl.
5.§.1.num.7.iuncto num.25 cum ſeqq. ean
dem diſtinctionem approbat Nicol. Garz.

tract.de benef.par.5.cap.1.num.456.cum duob. ſeqq. ſicque ambo intelligunt Card. conſ.16.incipiente,Dominus Papa, num. 3.dum abſolutè ait,domum huiuſmodi,aut cameram ſic vacantem optari non poſſe, verum ſpectare ad prouiſum Apoſtolicum de beneficio reſeruato, tamquam enim acceſſoriam præbendę venire in reſeruatione; quem ſequitur Aene.Falcon.de reſeru. queſt.4.princ.effect.39.dicens,quod, licet in ſtallo,& choro debeat eſſe vltimus,Rot. deciſ.9.de conſuet.in antiq.& deciſ.4.eod. tit.in antiquior. tamen ſecus eſt quoad d. cameram, ſeu domum, quam habebat defunctus,quia illam habere debet, cum inter in locum defuncti. intelligitur inquam Card.& Aene.vt verum dicant.quando talis domus,ſeu camera vnita eſt, & annexa perpetuo præbendæ, ſiue beneficio vacanti,ſecus ſi erant ſeparata. quomodo etiam intelligendum eſt,quod poſt Rot. deciſ. 4. de conſuet.in nou.& alios,quos etiam nos allegauimus concl.1.circa inicium, tradit Gonzal.d.gloſ.34. num.33. non eſſe locum optioni quoad groſſos fructus per canonicum obtentos in curia defunctum, ſicut nec in eius beneficio locum habet,nam ac cipiendum id eſt ex mente Gonzal.& alijs adductis ſup.vbi fructus hi perpetuo annexi ſint præbendæ,vel beneficio.

Iam vero videamus nunc, vt ſuperius polliciti ſumus, aliquos alios precipuos reſeruationis modos: ſeu quęnam precipuè beneficia dicantur reſeruata.

Verum illud præmittendum eſt, dupli-
48 cem † eſſe reſeruationem,altera enim eſt generalis,altera ſpecialis,vt docet, & late probat Rebuf.in gloſ.ad.2.reg.cancell.in fin.Mandoſ.4.queſt.proœm.reg.& Falcon. d.tract.de reſeruat.queſt.2.princip.Simon. eod.tract.queſt.4.Flam.Pariſ.tract. de reſignat.benef.lib.2.c.16.nu.16.conſulto enim
49 omitto † mentalem reſeruationem, per quam Papa reſeruabat aliquod beneficium in ſpecie,vel in genere, vt perſonę ſibi grate, nomine non expreſſo, prouideret, de qua per Simon.loco citat.num.2.ibiq; Add. & Mandoſ.in 11.reg.canc.q.3.& 4.& alios tum quia amplius ea non eſt in vſu: immo illam ſimul cum quibuſcunque gratijs ad vacatura, mandatiſue de prouidendo, & expectatiuis ſuſtulit Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap.decimonono, de reform. tum quia non diſtinguuntur a generali, ſeu ſpeciali. Omitto etiam tertiam illam ſpeciem, quā
50 aliqui conſtituunt,† indiuiduæ,ſeu ſpecialiſſimæ, de qua per eundem Simon. dict. quæſtion.quarta, num. quarto, & quæſt. 15.num.primo, cum ea non niſi ſecundum magis, & minùs a ſpeciali diſtinguatur.
51 Differt autem generalis † reſeruatio a ſpeciali beneficiorum reſeruatione, vel quia generalis ea ſit, quæ per ius commune introducta fuit,quamuis de ea mentio fiat in extrauag. aliqua conformi iuri communi; ſpecialis vero, quæ per Regulas Cancellariæ,vel etiam extrauag.vltra ius commune diſponentes, vt voluit Caſſad.deciſ.tertia de reſeruat.num.ſeptimo, Gamb.de offic. Leg.lib.3. num. 121. & probare videtur Simon. d.quæſt.quarta, num.4. 11. & ſeqq. Vel potius, quod illa generalis ſit, quæ de aliquo genere beneficiorum, ac perſonarum ſit, puta ſi reſeruantur Dignitates cuiuſuis Eccleſiæ, vel omnia beneficia Officialium Sedis Apoſtolicæ, aut certis menſibus vacantia; ſpecialis vero, quæ fit de certo beneficio,aut ad fauorem certæ perſonæ; & hoc non conſiderato, quod per ius commune, vel per extrauag.aut Regulas Cancellariæ, ſeu etiam per aliquod decretum Pontificis ea reſeruatio fiat, vt patet ex deciſ. Rot. 28. de præbend.in antiq. & 3.de reſt.ſpol. Gemin.conſ.3. & 12.Aegid.conſ.29.& Rebuf.& Prax. Benef.titul. de reſeruat.num.1.vſque ad 11. & rationibus,quas d.quæſt.4.num.5.& quatuor ſeqq. affert: neque ſatis illi facit Simon. qui tandem num.decimoquarto in hanc diſtinctionem inclinat, dum concludit, reſeruationes, quæ generaliter inducuntur in Regulis Cancell.ab Innocentio citra editis, generales eſſe, non autem ſpeciales; qua de re videre poteris latiùs tractantem Aen. Falcon.d.tract. de reſeru. benef. quæſt. ſecunda,Nunc autem deſcendamus ad caſus, ſeu modos præcipuos reſeruationis beneficiorum.

Primus ergo modus eſt per vacationem
52 † in curia,ſeu apud ſedem.Beneficia enim omnia vacantia apud curiam ſunt reſeruata,vt patet ex tex. d.cap.ſecundo, de præben.in 6. & ibi omnes Simon. dict.tractat. quæſtione 30.numero primo, & includit

omnes

omnes illos decem, quos ſuperiori con-
cluſione recenſuimus. ex ijs tamen duos
puto non propriè vacationem in Curia,
ſed ſimplicem reſeruationem inducere,
53 quorum alter eſt ſextus in ordine, † de
beneficijs S. R. E. Cardin. & quorumcum-
que Sedis Apoſtolicæ Officialium, vbi in
loco a curia diſtante vltra duas dietas eos
decedere contingat, vt ſatis patet ex Re-
buff. dict. titul. de reſeruat. num. vigeſimo-
quinto, iuncto num. ſecundo, vbi diſtin-
ctos caſus ponit reſeruationis beneficio-
rum Officialium curiæ a vacatione in cu-
ria. Alter eſt nonus, de vacatione per ade
ptionem ſecundi incompatibilis, de qua
per Ioan. 22. in extrauag. execrabilis, tit.
de præben. & eſt vnica ſub eo titul. inter
eius proprias extrauagan. & 4. inter com-
mun. quæ etiam per 1. regul. Cancell. inno
uata eſt, & aliquid etiam, habetur in
dict. extrauagan. ex debito, de elect. &
extrauag. ad regimen, de præbend. in com
mun. quod vero hæc non ſit propriè vaca-
54 tio † in curia, colligere eſt ex Paul. Bar-
chin. in prax. Regul. Cancell. titul. de be-
nef. reſeruat. gener. vbi & ipſe diſtinguit
tam vacationem beneficiorum Cardina-
lium, & Officialium, quam per aſſecu-
tionem alterius ſeu per extrauagan. exe-
crabilis. Sed me magis mouet illa ratio,
quod, cum argumentum a vi vocabuli
valeat, vt in hac ſpecie in materia reſer-
uationum tradit Mandoſ. ad Reg. 2. Can-
cell. quæſtion. quinta, num. quinto, procul-
dubio beneficia propriè in curia, vel apud
ſede vacare non dicentur, niſi, vel quis in
Romana Curia, vel prope eam decedat,
vel aliquid circa beneficium in ea fiat, vel
beneficiatum, reſignando, vel per Romanã
Sedem, puta priuando, electiones caſſan-
do, poſtulationes repellendo; ſicque dice-
re poſſumus, nec forſan malè, ſolos quinq;
primos, ſimul cum octauo, ac, decimo ex
ſupra poſitis modis eſſe proprios vacatio-
nis in curia; quibus ob eandem rationem
55 addere poſſumus † reſeruationem illam,
quæ fit per appoſitionem manus Summi
Pontificis, & aliqui, vt Rot. deciſ. decima,
num. primo, de præbend. in nou. & deciſ.
vigeſimaquinta, num. quarta, de conceſſ.
præbend. in antiq. affectionem vocant; vt
cum Papa beneficium aliquod contulit in-
habili, vel ſimiles caſus, de quibus text.
& Doct. in cap. vt in noſtrum, de appel-
lat. cap. ſi eo tempore, de elect. in 6. &
in extrauag. ad Romani, de præbend. in
commun. Falcon. de reſeruat. benefic. in
prælud. 3. & quæſtion. quarta, effect. 26.
Gaſpar. de Peruſ. quæſtion. decima, Simon.
quæſt. 58. 63. & 64. Gonzal. in comment.
regul. octaua, gloſ. 52. fere per tot. Mandoſ.
in procem. regul. cancell. quæſt. quinta,
Rebuff. dict. titul. de reſeruat. num. 30. &
ſequen. vbi etiam oſtendunt, affectionem
a reſeruatione quid differat. niſi velimus
cum Mandoſ. ad regul. 5. cancell. in princ.
ſolum caſum mortis in curia, vel prope
curiam includere; (a quo tamen in præ-
ſenti cum communiori diſſentimus;) ſic-
que ſoli priores illi quinque proprij erunt
modi vacationis in curia; ſed quicquid ſit,
illud nobis ſat eſſe debet, per eos omnes
ita reſeruari, & affici beneficia, vt regu-
lariter non niſi per Summum Pontificem
conferri queant. Pari ratione ſimpliciter
reſeruata ſunt beneficia, quæ quis ade-
ptus eſt per ſimoniam confidentialem. hęc
enim eo ipſo vacant, & Sedi Apoſtol. re-
ſeruantur per extrauagant. 108. Pij IV.
quæ incipit, Romanum Pontificem, &
extrauagant. 87. Pij V. quæ incipit, into-
lerabilis.

Secundus reſeruationis modus, ſeu ca-
56 ſus eſt eorum beneficiorum, † quæ va-
cant per promotionem ad Epiſcopatum,
de qua in d. extrauag. ad regimen, c. cum in
cunctis, §. cum vero, de elect. cap. cum
noſtris, & cap. poſt electionem de con-
ceſſ. præbend. & ibi Doct. & per Mandoſ.
ad 1. reg. canc. quæſt. 15. & Rebuff. ibid. &
Falcon. dict. tract. de reſeruat. benef. quæſt.
2 princ. & Simon. quæſt. 22. & ibi Add. vbi
57 etiam inter cæteros tradunt, quando † be-
neficia hæc vacent de iure, ſeu de ſtylo
Romanæ Curiæ.

58 Tertius eſt in beneficijs † familiarium
Papæ, & cardinalium, de quibus extra-
uag. ad Romani, quæ eſt Paul. 2. & vlt. ſub
titul. de præbend. in commun. & Regul. 3.
cancell. vbi Rebuff. & alij Gloſat. & Man-
doſ. quæſtione decima ſeptima, decima
octaua, & decima nona. Simon. dict. tract.
quæſt. 35. ibique Add. & Gomel. ad Regul.
de impetr. benefic. vacant. per obit. fam.
card.

Card.quę eſt 31. cum ſeq. vbi etiam Mandoſ.& ceteri adnotarunt,qui aliquid de beneficiorum reſeruatione ſcripſerunt.

59 Quartus eſt in omnibus † dignitatibus Pontificalibus, nec non maioribus poſt Pôtificalem in Cathedralibus, ac principalibus in Collegiatis, valorem decem floreno rum auri excedentibus, necnon Prioratibus,Prępoſituris, atque alijs Dignitatibus Conuentualibus,& Pręceptorijs generalibus Ordinum,quorumcunque, ſed non Militiarum, vt diſponitur in 2. & 3.regul. cancellarię, vbi Rebuf. Mandoſ. & alij Gloſſat.hanc rem optimè pertractant. Dubium autem maximum eſt,quid ſibi velint illa verba,quę in fine d.reg.3.ponuntur;ac fel.rec.Pauli.2.Innocen.VIII. Adriani 6. & Pauli 3. Romanorum Pontific. prędeceſſorum ſuorum veſtigijs inhęrendo, declarauit,Dignitates, quę in Cathedralibus, vel Metropolitanis poſt Pontificales non maiores exiſtunt, & quę ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia,vel ordinaria auctoritate, aut conſuetudine pręſcripta, vel alias quouis modo in Collegiatis Eccleſijs pręeminentiam habere noſcuntur,ſub reſeruatione prędicta comprehendi debere,quod idem quoque iiſdem ferè verbis habetur in reg. 3.fel.recor.Clementis VIII.videntur enim hęc parti primę aduerſari, in qua ſolum maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus reſeruantur,quoad Collegiatas vero videntur idem continere. quam difficultatem Rebuf.ne mouit quidem, Mand.vero ad d.reg.3.quęſt.16.optimè ſenſit, & ſatis congruè ſoluit,dicens, quod hęc vltima pars ita veniat ampliatiue ad primam, quod in ſecunda reſeruentur,non ſimpliciter, & abſolute omnes dignitates non maiores in Cathedrali, ſed illę, quę aliquo ex illis, vel alijs modis pręeminentiam habent in Collegiatis Eccleſijs, prout dicit eſſe aliquas dignitates huiuſmodi in Alemania. Sed quicquid ſit, nunc ſaltem in Italia omnes dignitates tanquam reſeruatæ regulariter per Papam, vel Apoſtolica auctoritate vt audio,conferuntur, idque fortè ſolum ex ſtylo Curiæ,cum eæ dumtaxat dignitates quarum antea meminimus etiam in nouis Regulis Inno.IX. Cle.VIII. & Pauli V.reſeruatæ ſint, & etia ibi quoq; hac de re Reg.3.vt iam diximus.

60 Quintus eſt de vacantibus † in menſibus reſeruatis, qui quidem iuxta Regul.8. Cancel.antiquam,& nouam erant,& ſunt, Ianuarius,& Februarius,Aprilis,& Maius, Iulius,& Auguſtus, October, & Nouember;reliqui vero ita Ordinarijs concedebantur in Reg. Pauli III. vt in iis poſſint de quibuſuis beneficijs, non tamen generaliter reſeruatis diſponere;& hæc reſeruatio ſolum effectum habebat extantibus expectantiuis, prout ex ipſa regula videre eſt, & notauit inter alios Staphil.de lit.grat.& iuſt. in prælud. Nunc autem non ſolum fit reſeruatio, ſed etiam ordinarijs collatoribus conceditur,& vtrumque alternatiua menſium ſiue extantibus,ſiue non extantibus expectatiuis,prout inter reg.fel.rec.Innoc.IX.nec non Clementis VIII.& S.D.N. Pauli V.videre eſt in Regul. 8. vbi Summo Pontifici reſeruantur quæcunque beneficia pertinentia ad collationem,quamuis aliam diſpoſitionem quorumcunque collatorum (non tamen S.R.E.Cardinalium, aut compræhenſorum ſub concordatis) quæ vacauerint alias quam per reſignationem in prædictis octo menſibus ſuper ius nominatis,quamuis ea alias reſeruata,vel affecta non ſint.Quodſi Epiſcopi verè,ac perſonaliter in Eccleſijs ſuis reſederint,tunc reſeruantur dumtaxat vacantia in menſibus Ianuarij,Martij,Maij, Iulij,Septẽbris,& Nouembris,etiam ſi alias affecta,vel reſeruata non ſint, de vacantibus vero in alijs ſex menſibus extra Curiam, dummodo alias diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, vel affecta non fuerint,& ad eorum dumtaxat, nõ aliorum cum eis diſpoſitionem pertineant Epiſcopis reſidentibus liberè diſponendi facultas conceditur; modo tamen huiuſmodi alternatiuam acceptent per litteras manu propria ſubſignatas,ſuoq; ſigillo munitas, quas Romam ad Datarium tranſmittant.

61 De quibus omnibus alternatiuis, † & earum effectu,videndi ſunt Staphil.in dict. prælud.Mandoſ.ad reg.11. canc. quæſt.11. & ad reg.27.quæſt.16. Put.deciſ.492.lib.2. & 88.lib.5.Caſſad.de reſt.ſpol.deciſ.2. Pauin.de poteſt.Cap.ſed.vac. quæſt.10. Add. ad Simon.d.tract.de reſer.ben.quæſt.47.& 71.Fuſc.lib.2.de Viſit.cap.18.Anaſt. Germ. tract.de audul.Card.§.alioquin,& §. volumus

Digitized by Google

mus autem latiſſimè, quem poſt ſecundam
huius operis editionem vidi, Hier. Gonzal.
in Commen. d. Reg. 8. Canc. per totum ma
ximè verò Gloſ. 11. 24. 41. 42. 43. 45. 50. 53.
54. 56. 58. & 65. ex quibus pleraque magis
vtilia inf. concl. 5. huius quæſt. afferemus, &
62 alij paſſim. De alijs verò caſibus † reſerua
tionis beneficiorum, eiuſque materia, præ-
ter Regulas Cancellariæ, quas edunt ſingu-
li pro tempore Summi Pontifices, atque
adeo diligenter legendas; inter quas illa
nunc eſt ſingularis reſeruatio vltra prædi-
ctas, quam induxit Clem. VIII. & Paul. V.
in Reg. 1. Cancel. in fine, nimirum illorum
omnium beneficiorum, de quibus Ordina-
rij, & alij collatores contra Concilij Tri-
dentini decreta diſponunt: præter Regu-
las inquam Cancellariæ, pleniùs videas, ſi
lubet, Simon. Falcon. & Gaſpar de Peruſ.
dd. tract. de reſer. benef. per tot. Rebuf. in
Prax. benef. tit. de reſeru. & ad 20. priores
Reg. Cancell. vbi etiam latiſſimè Mandoſ.
Caſſad. tit. de Reg. Cancel. dec. 9. 34. 37. &
tot. tit. de reſer. & ſæpius tit. de præb. ean-
dem Rot. tum alibi, tum tit. de præben. in
antiq. fere per totum, Gomens. ad reg. de
trien. poſſeſſ. quæſt. 32. & Doct. in cap. vt
noſtrum, de app. cap. 2. cap. ſtatutum, & c.
præſenti, de præb. in 6. & in Extrauag. ſup.
alleg. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 3.
caſ. 201. a num. 110. ad 128. Flam. Pariſ. de
reſign. benef. lib. 2. quæſt. 16. num. 16. & mul
tis ſeqq. Gonzal. d. Commentar. § 3. 4. & 5.
prooem. & gloſ. 15. 31. 51. & alibi ſæpe.
Cucc. inſtit. canon. lib. 2. titul. 7. qui eſt de
præbend. Mil. & Bertach. in ſuis Repertor.
verbo, reſeruatio, & alios paſſim. Hic enim
aliquid de hac reſeruationis materia atti-
giſſe ſufficiat, ne omnino ieiuni eam per-
tranſire videremur, cum de optione, ad cu-
ius cognitionem ea valde vtilis eſt, agere-
mus, neque pro quauis, quæ de reſerua-
tione incideret quæſtio, tot alij auctores
tibi euoluendi eſſent.

Nunc vero propiùs ad rem accedendo,
ad ſequentes concluſiones veniamus, ex
quibus etiam duæ priores clariores fient.

Tertia Concluſio. Optio nequaquam lo
63 cum † habet in beneficijs, ac præbendis
vacantibus in Curia, ſeu apud Sedem Apo
ſtolicam, quamuis per Summum Pontifi-
cem non conferantur, ſed ab alio, cui com-
miſſa ſit facultas diſponendi de vacantibus
in Curia. Prior pars concluſ. probatur ex
tex. d. cap. fin. in ijs verbis; in præbendis ve
ro apud Sedem Apoſtolicam vacantibus,
cum de ipſis per Rom. Pont. ordinatur, lo-
cus prædictæ conſuetudini non exiſtit: id-
que adnotarunt ibi Doct. communiter; po-
ſteriorem autem partem tenet gloſ. d. cap.
fin. in verbo, ordinatur, & ibi Gemin. Franc.
& alij omnes, de cõſuet. in 6. Franc. Marc.
deciſ. Delph. 1258. num. 41. par. pro qua
etiam facit tex. in cap. hi, qui in 2. reſpon.
de præb. in 6. vbi dicitur, quod, qui ad man-
datum Legati, vel alterius auctoritate Apo
ſtolica ſibi ſpecialiter in hac parte conceſ-
ſa fungentis recipitur, auctoritate Apoſto-
lica receptum eſſe, dubium non exiſtit. Ne
que obſtabit tunc, quod in textu dicitur, lo
cum non eſſe huic conſuetudini in præben
dis apud Sedem Apoſtolicam vacantibus,
cum de ipſis per Roman. Pontif. ordinatur,
quaſi vtrumque requiratur, & hoc poſtre-
mum pro conditione ponatur, & taxatiuè
adiectum ſit. Reſpon. enim primo cum glo.
hic, ſatis cenſeri, per Romanum Pontifi-
cem aliquid fieri, ſi per alium faciat, vulg.
reg. qui per alium. deinde dici poſſe, illud
cum, adiectum eſſe potius demonſtratio-
nis gratia, quam taxationis, ex eo, quod
64 ſint † diuerſæ orationes, iuxta not. per Ca-
ſtren. conſ. 339. vol. 1. in nou. impreſſ. late
per Fel. in cap. ſuper litteris in prin. lim. 4.
& in cap. ad audientiam, il 2. concluſ. 6. de
reſcript. Tertio, quod vbi etiam taxatiuè
adiecta ſit illa dictio, & conditionem im-
portet, id fit ad excludendum caſum, de
quo in ſequenti concluſione, vt optimè gl.
hic, & cæteri adnotarunt. Ex hac vero con
65 cluſione inferri poteſt per prædicta † Epi
ſcopum habentem indultum Pontificium
collationis beneficiorum reſeruatorum
(dum tamen in ſpecie comprehendat etiã
66 † vacantia in Curia, vt per text. qui aper-
tiſſimus eſt, in cap. 2. de præben. in 6. docet
gloſ. & omnes d. cap. fin.) ita poſſe confer-
re præbendam vacantem, vt nullo modo lo
cus ſit optioni, ſeu conſuetudini, ac ſtatuto
optandi: Germon. tamen in moder. tractat.
de indul. Card. § etiam ex eo, num. 22. con
67 trarium tenet † in beneficijs vacantibus
in menſibus reſeruatis, ſtante immemorabi
li conſuetudine optandi, ſpeciali ratione,
quoniam

quoniam immemorialis conſuetudo vim
habet, & ipſa priuilegij:& quia huiuſmo
68 di indulta † non ampliant facultatem con
ferendi beneficia, ſed ſolum remouent im-
pedimenta, vt infr. concl.5. ante medium
latius oſtendemus, item quia alias de iure
communi poſſunt Epiſcopi quæcunque be
neficia non reſeruata in corpore iuris con
ferre: ſecus vero erit in reſeruatis huiuſ-
modi reſeruatione clauſa in corpore iuris.
Illud tamẽ indubitatum mihi eſt, quod vbi
etiam indultum impediat optionem, de
quo latius infra hac ead. quæſt. concluſ.5.
69 circa medium, poterit † Epiſcopus, vel
Cardinalis illud habens permittere, vt fiat
optio; cum enim ad eorum fauore indu-
ctum ſit, vt optionem impedire poſſint, illi
fauori facile renuntiare poterunt, iur. vulg.
cum maximè ius Pontificis ſeruetur illæſũ
ex eo, quod tunc clerici optent, non iure
proprio, ſed precario; neq; ex his actibus
vllam poſſeſſionem acquiſitam, aut conſue
tudinem inductam fuiſſe vllo vnquam tem
pore prætendere poſſint, tot. fere tit. vtriuſ
que iur. de precar. cum ibi trad. per Doct.
dicentur autem tunc clerici alioqui capa-
ces iuris optandi optare iure quodam ex-
tr aordinario, ſicut etiam cum a Papa idem
permittitur.

Quarta Concluſio; Optio poteſt for-
70 taſſe habere † locum in beneficijs vacan-
tibus in curia, ſi intra menſem a die ſcien-
tiæ vacationis per Romanum Pontificem
non conferantur, ita gloſ. d. c. fin. verbo, or-
dinatur, ibi, poſt menſem, vbi Fran. Gemin.
& ceteri, alia gloſ. in cap. præſenti, in figu-
ratione caſus, de pręben. in 6. idem etiam
tenet Gig. d. tract. de penſion. quæſt. 63. nu.
11. & Zerol. in prax. Epiſc. verbo, canonia,
ver. ad ſeptimum, concl. 6. & Aen. Falcon.
de reſer. benef. quæſt. 4. effect. 6. num. 2. Ra-
71 tio illa eſt, quia beneficia † vacantia in
Curia, ſi per Summum Pontificem intra
menſem non conferantur a die ſcientiæ, vt
volunt ibi antiqui Doct. vel vt Archid. a die
vacationis, quod etiam voluit Gemin. poſt
gloſ. conferri poſſunt per ordinarium colle
ctorem, prout diſponitur in cap. ſtatutum,
de præbend. in 6. & not. gloſ. & Doct. ibi,
& d. cap. fin. Aen. de Falcon. d. tractat. de re
ſeru. benef. 4. quæſt. princ. effect. 20. Gaſp.
de Paruſ. in ſimili tract. quęſt. 5. Paul. Gran.
in addit. ad Simon. in eod. tract. quæſt. 47. n.
14. Rebuf. ad 9. reg. canc. & in for. nou. pro-
uiſ. verſ. dummodo tempore datæ, num. 14.
vbi etiam oſtendit ordinarium ſede vacan-
te ſimplicia beneficia ante menſem confer
re non poſſe, poſtea vero rectè. Quam
quidem diſpoſitionem d. cap. ſtatutum, limi
72 tant ibi Doct. vt non procedat † in deuolu
tis ad Papam. Franc. vero, num. 6. & Arch.
num. 3. dicit, habere locum ſolum in vacan
73 tibus in curia, non autem † in ijs, quæ alio
modo reſeruata ſunt; Ruſus glo. in extrau.
execrabilis, in verbo, quoq; quomodo, de
præb. in comm. in cit. ceſſare illius proui-
ſione in reſeruatione, de qua in d. extrau.
execrabilis, in qua reſeruantur beneficia
vacantia per ademptionem ſecundi incom
patibilis cum primo, & item hoc ſecũdum
quo ipſo iure ſunt priuati, niſi illud primũ
intra menſem reſignauerint in manibus ſu-
perioris; ſed quicquid ſit de iure communi
ſaltem antiquo, cõmunis eſt opinio Doct.
quod hodie illius diſpoſitio locum non
74 habeat, quia illud cap. ſtatutum ſit per ex-
trauag. ex debito, de elect. vel per extrau.
ad regimen, de præbend. in comm. vel de-
mum per extrauag. piæ ſollicitudinis, quæ
eſt 1. de præben. in commun. vt patet ex gl.
1. d. extrau. piæ ſollicitudinis, Io. And. Ge-
min. & alijs, præter Archid. d. cap. ſtatutum
idem voluit Lap. alleg. 96. in princ. Gomes.
ad regul. de trienn. poſſeſſ. quæſt. 31. verſ. &
ideo pro clariori, & Simon. dict. tractat. de
ſer. benef. quæſt. 30. num. 2. ſed dum ille al-
leg. Doct. in cap. 2. iſti eoſdem in cap. præ-
ſenti, de præben. in 6. quod etiam dixerunt
correctum fuiſſe per d. extrauag. piæ ſolli-
citudinis, voluerunt ſemper allegare d. c.
ſtatutum: puto autem correctam illam di-
ſpoſitionem cap. ſtatutum, non quia in ali-
qua ex dd. extrauag. mentio fiat de menſe,
quod ad rem faciat, vt aliqui ex cit. Doct.
voluiſſe videntur; cum menſis, de quo in
d. extrauag. piæ. apertè, ponatur pro tem-
pore, intra quod voluit Bonifac. viij. ſuam
illam conſtitutionem obligare; inquit enim
intra vnum menſem a data præſentium: ſed
potius, quia memores Summi Pontifices
earum extrauag. conditores illius conſtitu
tionis, ſeu can. ſtatutum, qui iura omnia in
ſcrinio pectoris ſui cenſentur habere con-
75 ſtitutiones condendo † poſteriores, prio-
rem

rem, quamuis de ipſa mentionem non fa-
ciant, reuocaſſe noſcantur, vt verbis vtar
eiuſdem Bonifacij in c. 1. de conſtit. in 6.
Quamuis non deſint etiam, qui velint,
76 † d.cap.ſtatutum, non eſſe reuocatum,
vt patet ex ijs, quos refert, & ſequitur Aen.
Falcon.d.quæſt.4.effect.6.num.1.& 3.in
tract.de reſer.benef.cuius ſententia proba
bilitate non caret, cum vnuſquam in illis
Extrauag. neque de d.cap.ſtatutum, neque
de menſe vlla mentio fiat & iurium corre
ctio, quantum fieri poteſt, ſit vitanda, cap.
cum expedit, de elect.in 6.l.ſi quando, C.
de inoff. teſt. cum ſimil. de quibus gloſ.&
Doct.& alibi paſſim. Qua opinione reten
ta, tempus 20.dierum datum ad optandum
de quo latius infra cap.6.differemus, non
77 curret, † niſi poſt lapſum dictum menſem
regula enim eſt, quod non valenti agere
non currit præſcriptio, l.1.C.de annal.ex-
cept.l.vltim.§.donec, C. de iur.delib.cum
alijs de quibus nos d.cap.6.quæſt.9.initio.
Quinta Concluſio, quæ etiam ex 2.con-
cluſ.cum ibi deductis, maximè vero in 5.
78 reſeruationis modo colligitur. Optio † lo-
cum non habet in menſibus Apoſtolicis,
ſeu beneficijs reſeruatis per Regulam 8.
de alternatiua. ita in ſpecie tradit Paul.
Granut. in addit. ad Iacob. Simonet. dict.
tract.de reſeruat.benefic.quæſt 45. Verbo,
ſuperfluum, & Hier.Gonzal. ad dict. Reg.
8.caric.gloſ.34.a num.primo, ad nono, Ma-
ximè autem verum id erit, vbi reſeruatio-
nes motu proprio fiant, ad late tradita per
Gonzal.Simon.& Granut loco cit & per
nos adducta ſup. concl.2. Multo vero ma-
gis, cum per Summos Pontifices in Regu
lis cancellariæ, quas pro tempore edunt
tollantur, atque irritentur ad hunc effe-
ctum conſuetudines etiam immemorabi-
les optandi maiores, & pinguiores præ-
bendas, cum ampliſſimis clauſulis deroga
torijs, prout de hac Regula iam à Xiſto V.
edita teſtatur Granut.vbi ſupr. & vidimus
in Reg. clem. viii. & nunc videre licet in
Regulis initio ſui Pontificatus à S. D. N.
Paulo V.editis. verum de hac derogatione
aliquid etiam dicemus inf. hac ead. quæſt.
concl.7.& cap.vlt.huius tract.quæſt.1.
Interim vero illud hoc loco nequaquam
79 prætermittendum cenſui, quod, † cum
in eadem Regul.octaua, cancell. ad effe-
ctum, vt Epiſcopus gaudeat alternatiua,
requiratur, vt is verè, ac perſonaliter apud
Eccleſiam, vel Diœceſim reſideat, non po
terit Epiſcopus abſens etiam propter Ec-
cleſiæ ſuæ vtilitatem, aut propè diœce-
ſim ſuam moram trahens, ſtatim etiam
ad ſuam diœceſim reuerſurus, alternatiuæ
vti: quia licet abſens propter Eccleſiæ ſuæ
vtilitatem præſens cenſeatur, cap.ex par-
te il 2. de cleric. non reſident. cap vnic.
eod.tit.in 6.& cap.cum non deceat, de
elect.eod.lib.cum ſimil. & qui prope diœ-
ceſim eſt, apud eam eſſe dicitur. l. penes
te, & l.id apud ſe, ff.de verb.ſignif.& bene-
ficium dicitur vacare in curia, ſeu apud
ſedem ad effectum reſeruationis, ſi vacat
in locis diſtantibus a curia per duas dietas
cap.præſenti, de præbend. in 6. cum alijs
pro hac parte adductis per Hier. Gonzal.
d.reg.8.gloſ.43. num.2.3. 10. 44. vſque ad
82. iunctis iis, quæ de caſualiter abſente, vt
abeſſe non dicatur, adducit num. quarto,
ex l.quæſitum, §.fin.ff.de leg.3.l. hæres ab-
ſens, ff. de iudic.& aliis iurib. quod idem
de eo, qui ſtatim eſt reuerſurus, probat
num.7.cum duobus ſeqq. inter cetera, ex
l.3.ff.de diuort.c.diuortium, de pæn. diſt.
1.& Conc.Trid.ſeſſ.23.cap.1.de reformat.
ibi, quoniam autem, qui aliquantisper tan
tum abſunt, ex veterum canonum ſenten
tia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuer-
ſuri ſunt; hoc autem tempus declarat eſſe
poſſe trium menſium in anno; & congre-
gatio Conc.ſemel dicitur declaraſſe, Epi-
ſcopum abſentem cauſa reip. gaudere al-
ternatiua, quia abſens ex iuſta cauſa,
abeſſe non dicitur, Pariſ. de reſign. benef.
lib.1.quæſt.10 num. 58. & 59. ſentitque
Mandol. conſ.18. num. 11. Tamen quia hi
fictè tantum adeſſe dicuntur, regula vero
alternatiuam tribuit Epiſcopis, quamdiu
apud Eccleſias, aut diœceſes ſuas verè, ac
perſonaliter reſederint dumtaxat, prædi-
ctis quoque & ſimilibus caſibus fictis non
eſt locus alternatiuæ, ſed reſeruationi, vt
pluribus ſatis oſtendit idem Gonzal. dicta
Gloſ. 43. numero 12. vſque ad 13. & rur-
ſus num.83. cum tribus ſequentibus, vbi
etiam dicit, quoad caſum loci vicini ita
fuiſſe reſolutum a Ror. ſub die 26.Mar-
tij 1604. coram Iuſto, & a Clemente
Octauo denegatum fuerint indultum
gau-

Digitized by Google

gaudendi, alternatiua cuidem Epiſcopo Hiſpaniæ, qui tamquam Inquiſitor generalis abeſſe volebat a diœceſi ſua in Curia Regis Catholici, vbi generalis Inquiſitor cum ſuo Tribunali reſidere ſolet. Ad declarationem vero Congregationis, vbi adſit, reſpondet, eam procedere de tempore Gregorij xiij. quo in eius Regula non aderant ea verba, verè, ac perſonaliter, quæ poſtea ab alijs Pontificibus ſunt adiecta; vnde ſe ait audiuiſſe, poſtmodum contrarium ab eadem Sacra Congregatione fuiſſe declaratum. Quare in prædictis caſibus fictæ reſidentię, ceſſante alternatiua, intrabit alia pars eiuſdem Regulæ 8. vt tunc habeat Epiſcopus ſolum quatuor menſes, nimirum Martium, Iunium, Septembrem, ac Decembrem; cum, vbi verè, ac perſonaliter reſideat Epiſcopus, intrat alternatiua; vnde habebit Februarium, Aprilem, Iunium, Auguſtum, Octobrem, & Decembrem. Aliquibus tamen caſibus ad agendum alternatiua non requiritur vera reſidentia, quos in fine huius concl. referemus.

Sed quoniam eadem Reg. 8. excipit a re-
80 ſeruatione beneficia ſpectantia ad quamuis diſpoſitionem S. R. E. Cardinalium, & aliorum ſub concordatis inter Sedem Apoſtolicam, & quoſcunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obſeruare debuerant, acceptatis, & obſeruatis, quæ lædere non intendit, comprehenſorum; quoad comprehenſos ſub concordatis, quia id locale eſt, ac de raro contingentibus, ſufficiat Lectorem remiſiſſe ad Gonzal. d. reg. 8. gloſ. 25. cum trib. ſeqq. & Rebuf. in concord. Gall. quod tamen de Cardinalibus dicemus, idem proportionabiliter de ijſdem comprehenſis ſub concordatis, etiam quoad hoc, vt locus ſit optioni, dictum intelligatur.

Quoad Cardinales igitur in d. reg. 8. Canc. exceptos, tenendum puto, quod, vbi Cardinalis Ordinarius, & Epiſcopus ſit alicuius ciuitatis, ac diœceſis, in cuius Eccleſijs adſit ex conſuetudine, vel ſtatuto, aut etiam priuilegio Apoſtolico, de cuius hac in re poteſtate dubitari non poteſt, ius
81 optandi; poterit† optio fieri de beneficijs ac debendis vacantibus in quibuſcunque menſibus, modo alias reſeruata, aut affecta non ſint, aliudue canonicum impedimentum non obſtet. Probatur; quia tunc ceſſat reſeruatio; ita, vt quoad illos reſeruatio huius Regulæ ligatas habeat manus, nihilq; adimat iuris Cardinalibus ordinarijs collatoribus, vt in ſpecie docet Gonzal. d. Reg. 8. Gl. 24. num. 1. ad id allegans Rot. deciſ. 137. num. 10. lib. 3. par. 3. diuerſ. Rip. in terminis reſpon. 6. ſub tit. de conſtitut. dicenſque ita fuiſſe dictum in vna Hiſpalen. portionis, 19. Ianuarij 1594. coram Pamphilio, & in alia Hiſpalen. beneficij de Xerez, 12. Maij, 1603. coram Litta. facit & Creſcent. deciſ. 217. alias 41. num. 4. & 5. ſub tit. de præben. faciunt & alia per eundem Gonzal. adducta ibid. a nu. 2. ad 12. & a Garz. d. cap. 1. §. 10. maxime num. 452. ad fin. dum refert verba deciſ. Rot. in vna Bonon. optionis coram Lancellotto, quæ hac in re ſatis clara ſunt. Sed idem a fortiori confirmatur primo, quoniam valde pro-
82 babile eſt, quod † ſtante indulto conceſſo alicui conferendi beneficia alicuius Eccleſiæ, etiam reſeruata, præter vacantia in Curia, & alia excipi conſueta, non obſtante aliqua reſeruatione, & cum alijs clauſulis ſolitis apponi in indultis cardinalium Epiſcoporum; tunc poterit in ea Eccleſia, in qua alias eſt ius optandi, fieri optio, non modo in menſibus reſeruatis vi huius Regulæ 8. ſed etiam de beneficijs Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum quouis alio modo reſeruatis, quam per vacationem in Curia, aut alios modos exceptos in ipſis indultis, quos ex Germon. de indul. Cardin. ad §. præterquam, cum ſeqq. & §. etiamſi ſecularia, refert Gonzal. d. gloſ. 24. num. 72. & ſeq. prout de vacantibus in menſibus reſeruatis in ſpecie tenet Germon. d. tract. de indul. num. 16. 17. & 22. & Garz. d. §. 10. num. 452. cum ſeq. poſt Rot. in d. Bononien. optionis 9. Ianuarij 1579. coram Lancellotto, dummodo adſit conſuetudo immemorabilis optandi etiam reſeruata: tum quod immemorabilis conſuetudo ſufficit ad acquirendum etiam ſpecialiter reſeruata Principi, cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſignif. Abb. c. cum nobis, de præſcript. cum alijs, de quibus per Germon. d. num. 16. & Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de præſcript. concl. 1. num. 3. & 4. habetq; vim priuilegij legitimè tract. de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 1. no & legis, latè

idem

Digitized by Google

idem Germon.Gabr.d.concl.1. num. 1. & 2. im.obtenti, vt plurimis relectis tradit 22.num.33.cum ſeqq.& de indult. Card.6. in quibuscumque tum quod indulta confe rendi reſeruata Ordinarijs conceſſa non augent facultatem, ſed ſolum remouent obſtacula reſeruationum, vt idemmet Germon.probat d.tract. de indult. ex Put. deciſ. 210. num. 2. lib. 1. & deciſ.93.lib.3. Caputaq.deciſ.214.num.6.& 7.par.2.Creſcent.deciſ.11.de priuil.& Lancell.in dict. Bononien. optionis; quibus Gonzal.gloſ. 24.num.24.& 25.addit Caſſad.deciſ.8. nu. 6.& 10.de præb.& deciſ. 3. & 4. de priuil. eundem Put.deciſ.206.lib.1. & deciſ.190. lib.3.Mohed.deciſ.12.de præb. & deciſ. 1. & 8. de priuil.eandem Rot. deciſ.537.nu. 7. 8.& 9.lib.3.par.3.diuerſ.& ſubdit, fuiſſe late reſolutum in vna Hiſpalen. portionis, 19.Ianuarij 1594. coram Pamphilio, Romana beneficiatus S.Petri,8.Aprilis, 1595. & 5.Nouembris 1496.coram Gypſio,& in eadem 5.Nouembris 1595. coram Corduba, Thom.Triuiſ.deciſ.Venet.54. num.13. lib.2.inter criminal. & colligitur ex proœmio ipſorum indultorum,ibi,per quæ ſublatis impedimentis quibuslibet, poſſis de beneficijs tuæ diſpoſitioni commiſſis ſalubriter prouidere: immo ex his contendit Gonzal. ſup. nihil aliud operari hæc indulta, neque ad aliud ſuſtineri, quamuis habeant prægnantiſſimas facultates.qua in re videndum eſt, quod in ſpecie indulti quoad optionem dicemus cap. vlt. quæſt. prima,concl.6.vt ei non derogetur per clauſulam,non obſtantibus conſuetudinibus,& ſtatutis Eccleſiæ; appoſitam indulto conceſſo etiam cum clauſula, quorum tenores ac ſimilibus. Et, cum hæc poſterior ratio, (quicquid ſit de priori, maxime, quia immemorabili conſuetudini optandi in ipſa reg.8.nunc ſolet derogari, vt infr.concluſ. 7.videbimus,) procedat etiam nulla exiſtente huiuſmodi immemorabili conſuetudine optandi, locum quoq; habebit,quod de optione diximus, ſtante indulto conferendi beneficia reſeruata conceſſo proprio Ordinario, vbi conſuetudine quadragenaria, vel ſtatuto, aliaſue legitime inductum ſit ius optandi in illa Eccleſia.ad quod optime facit, quod poſt eundem Gonzal.d.reg.8. gloſ.24. a num. 66. ad 70. nos inf.dicemus hac ipſa concl. dub.3. ſaltem vbi hic ordinarius habens indultorum ſit Cardinalis. Immo etiam forte idem verum erit, vbi conceſſum fuerit indultum illud alicui, qui non ſit ordinarius illius Eccleſiæ, quod indultum extraordinarium eſt, & odioſum, eique facilius derogatur vt ſatis oſtendit Germon.d.tract.de indul. ad §.per quæ ſublatis,num.92.cum aliquot ſeqq.& Gonzal.d.gloſ.24. num.42. & ſeq. nam negari non poteſt, quin tollatur tunc reſeruatio beneficiorum in eadem Eccleſia vacantium, præter excepta in ipſo indulto; atque adeo etiam tollatur eiuſdem reſeruationis effectus,qui eſt impedire optionem,vt in ſimili arguit Germon.d.num. 22.maxime ſi adſit in indulto clauſula prędicta, per quæ ſublatis impedimentis.&c. quoniam remouet omnia obſtacula: ſicut & illa clauſula; de prædictis beneficijs etiam reſeruatis liberè diſponas, perinde, ac ſi Cancell Apoſtolicæ regulæ, cæteræque conſtitutiones, &c. ſeu alias quouis modo reſeruationes generales, ſeu ſpeciales continentes, ſeu inducentes, vel alias quomodolibet affectiones facientes, non apparerent; quę clauſula habetur in indulto,de quo Germon. d. tractat. de indult.§. commendare: idque propter vim tum illorum verborum (liberè diſponas)quæ eſt
83 † vt nulla cenſeatur facta reſeruatio, prout de verbis illis d.reg.8. (liberè diſponendi facultatem conceſſit,) probat Gonzal. ſup.gloſ.53.eodem per tot.per ea ſublatam fuiſſe, quod Epiſcopos gaudentes alternatiua,reſeruationem menſium in priori parte eiuſdem regulæ 8.factam, quod tamen nos paulò poſt explicabimus: tum illorum (perinde, ac ſi,) quæ eſt, vt retro fingat actum validum, ac ſi illud impedimentum non fuiſſet, vt non ſtat ex Bart. & alijs in l.ſi is,qui pro emptore, ff.de vſucap. & late traditis inter ceteros per Rebuf.in Prax. benef.tit.de reſcript.etiam, & perinde valere, per tot. Quod ſi hæ clauſulæ non adſint in hoc indulto, pro contraria ſententia faciunt adducta per Gonzal. d. gloſ.24. nu.42.43.& 46.confirmatur ſecundo principaliter quod diximus, optionem fieri poſſe in quibuſcunque menſibus,ſi ordinarius collator ſit Cardinalis, cum ceſſet reſeruatio, confirmatur inquam ex eo, quod

docet

docet Gonzal.dict.gloſ.53.num.26. cum
84 multis ſeqq.† facultatem datam per regulam 8.Epiſcopis alternatiuam acceptantibus, & verè, ac perſonaliter reſidentibus, vt loco menſium Martij, & Septembris, quos tunc diſpoſitioni Summi Pontificis dimittere tenentur, liberè poſſint prouidere in menſibus Februarij, Aprilis, Auguſti, Octobris in prima parte regulæ reſeruatis, intelligi perinde, ac ſi nulla facta eſſet reſeruatio, ſeu conferre tunc Epiſcopum beneficia in his menſibus vacantia tamquam libera ob omni reſeruatione; tum quia alternatiua eſt remotio obſtaculi reſeruationis, & Epiſcopus, qui gaudet alternatiua, vtitur iure communi, Creſcen. deciſ.11.de priuil.Put.deciſ.215.lib.1. Caputaq. deciſ. 88. part.2. Mandoſ.regul.11. quæſt. 11. per tot. tum quia data negligentia conferendi intrat in his beneficijs deuolutio ad Capitulum, Archiepiſcopum, & ſimiles, ad quos de iure communi collatio deuoluitur, Rot.deciſ.774.lib 3.part. 3.diuerſ.latè Gonzal. d. gloſ.24. ex nu.78. tum quia hoc caſu dici poteſt, nullam intraſſe reſeruationem, cum ſit eadem regula, quæ reſeruat, & modificat, & vnico contextu conficitur, Rot.deciſ.756.num.7. & 8.par.1. diuerſ. & ad effectum reſeruatio-
85 nis huius regulæ † tempus vacationis inſpicitur, Caſſad.deciſ.8.num.9. de præben. Ro.d.deciſ.774. num. 10. ad eandem vero deciſ.8.Caſſad. num. 1. & 10. de præbend. vbi fuit concluſum, quod indultum Cardinalium liberè conferendi reſeruata non tollit reſeruationem, nec eius vinculum, quia beneficium ſemel affectum remanet ſemper affectum, ſed aperit facultatem de reſeruatis; reſpondet idem Gonzal. d. gloſ.53.num.38.cum duob. ſeqq. contra eam eſſe deciſ.tum eiuſdem, tum alias cit. ſup.ac etiam Hiſpalen.beneficij, de Xerez, 12.Maij 1603. coram Litta. deinde exponi eam poſſe quoad effectum, vt deuoluatur ad ſolum Papam, vt colligitur ex d.deciſ. 8.num.4.7.& 12.& clarius deciſ.2. num.1. de reſeruat. tandem procedere, vbi orta iam ſit reſeruatio, quod non eſt in caſu noſtro quoad Cardinales, ſicut nec quoad menſes ordinarios vigore alternatiuę, quia tunc vacant libera, & manent ſemper libera, vt ſcribit ipſe Caſſad. d. deciſ.8. ſub nu. 3. Sed exponi etiam poteſt de beneficijs vacantibus ante conceſſum indultũ. Quod autem dictum eſt in hoc poſtremo caſu de Epiſcopo reſidente quoad alternatiuæ mẽſes in prima parte reg.8.reſeruatos, vt non intret reſeruatio, ſed ab ea præſeruentur, quia eadem regula fiat reſeruatio, & modificatio, vel ſaltem ceſſet reſeruatio; id
86 † multo magis dicendum eſt in Cardinalibus (etiam non reſidentibus, vt ſentit Gonzal.d.gloſ.24.num.121. cum regula, quod eos non diſtinguat de reſidentibus, aut non reſidentibus, ſicut mox de ſimplicibus Epiſcopis facit, qua etiam ratione illa pars Regulæ de Cardinalibus erit accipienda tam quoad beneficia ſuorum Epiſcopatuum, quam titulorum, vt intelligit Gonzal.d.gloſ.24 num.32.) nam non modo d. exceptio Cardinalium fit in eadem regula reſeruante, ſed, ſi pars à parte eſt ſecernenda, prius excipiuntur Cardinales, quam beneficia, quorum ij ſunt ordinarij collatores, reſeruentur, vt ex contextu patet; atque ea præſeruantur potius, quam curentur a vulnere, vt ita dicam, reſeruationis: atque adeo, cum omnino poſſit fieri optio in menſibus alternatiuæ, quando ei locus eſt, & ita communis praxis habeat fundata in prædicta ratione, quæ militat etiam in omnibus menſibus quoad Cardinales Epiſcopos: in ijs quoque omnibus ſine dubio poterit optari.

Dubitari præterea hic opportunè de nonnullis poteſt cum Gonz. d. gloſ.24. ex num.32.& gloſ.53.ex num. 44. quę quia proximè deſeruire poſſunt materię optionis, quod ad hanc concl.attinet, omittenda non putaui; quia tamen eandem materia ria ea in ſpecie non attingunt, proſequar breuiſſimè.

Ad primum ergo, An Reg. 8. dum excipit Cardinales, comprehendat omnes etiã Legatos de latere, qui ſolent eſſe Cardinales, iuxta gloſ.receptam, cap. 1. de offic. Leg.in 6.& ſunt ordinarij, cap.2.eod.titul. & lib.Reſpondeo cum Gonzal. d. gloſ.24.
87 nu.38.non comprehendere Legatos etiam de latere quoad ſuas Prouincias.Rot.apud Creſcent. deciſ.217. alias 20. de præbend. quia in Reg.8.Papa intendit præſeruare collationem Ordinariam Cardinalium: facultas autem conferendi Legatorum eſt

extraor-

extraordinaria, accidentalis, & ſuperindicta, gloſ. pen. in clem. fin. de præbend. idem ſentit Vitalin. clem. 1. num. 67. de rer. permut. & tenuit Rip. reſponſ. 6. num. 1. de conſuet. Rot. in vna Regien. Canonicatus, 17. Nouembris 1595. coram Pamphilio, & tradunt alij per Gonzal. ſup. qui num. 39. cum quatuor ſeqq. & num. 43. alias ad id rationes affert: num. autem 46. idem docet de Cardinalibus habentibus ius ſpeciale ad conferendum beneficia diœceſum aliorum in menſibus reſeruatis, ex prædictis, & adductis per Rot. deciſ. 537. lib. 3. par. 3. diuerſ.

Ad Secundum, An in beneficijs, quæ ſunt ſimultaneæ collationis Epiſcopi, & Capituli, ſi vacant in menſe Apoſt. & Epiſcopus eſt Cardinalis, debeat hic ſolus facere collationem, an ſimul cum Capitulo. Reſpondeo cum eodem Gonzal. ſupr. nu.
88 52. vſq; ad 60. † debere etiam Capitulum concurrere, ita, vt etiam ad fauorem capituli non ſint reſeruata beneficia eo menſe vacantia; ad id præcipuè allegat tex. in l. ſi communem fundum, ff. quemad. ſeruit. amitt. cui adde l. 1. C. ſi in commun. ead. ca. reſtit. in integ. poſt necnon Sfort. Odd. in ſuo tract. de reſtit. in integ. & Beninten. deciſ. 4. Bonon. ex quibus conſtat, non priuilegiatum potiri priuilegio priuilegiati in cauſa communi, & indiuidua. allegat quoque Gonz. optimam deciſ. Put. 88. lib. 3. & in terminis eandem Rot. in vna Hiſpalen. portionis, 19. Ianuarij 1594. coram Pamphilio.

Ad Tertium. Quid retento eodem themate dicendum ſit quoad alias reſeruationes ſublatas per Indultum Cardinalibus conceſſum. Reſpondeo cum eodem Gonz. ſup. num. 66. & ſeq. & Rot. in d. Hiſpalen.
89 portionis † idem dicendum eſſe; quia, cum d. Indultum nihil conferat de nouo Epiſcopo Cardinali, ſed ſolum remoueat obſtaculum, vt ſup. oſtenſum eſt, ſicut ante reſeruationē debebat fieri collatio per Epiſcopum, & capitulum, ita etiam poſt trib. autem nu. ſeqq. alias rationes affert, ac ſimul ſoluit contrarias, præcipuè tex. ex cap. cum in illis, §. fin. de præb. vt hæ procedant in priuilegio conferendi dato alias non habenti facultatem ordinariam conferendi. & nu. 71. vtramq; hanc deciſionem ita limitat, vt Indultum datum Cardinali ad prouidendum de omnibus beneficijs ſpectantibus ad collationem ſui, & Capituli communiter, & diuiſim non procedat in beneficio ſpectante ad Epiſcopum tamquam canonicum, & ad Capitulum, ex Mohed. deciſ. 1. nu. 1. & 2. de priuil.

Ad Quartum, An vbi Cardinalis Epiſcopus non contulit intra ſex menſes beneficium, quod vacauit in menſe Apoſtolico, deuoluatur collatio ad Archiepiſcopum, non Cardinalem an vero ad ſolū Papā. Reſpondeo quod, licet pleraq; vrgeāt quoad Papā, quæ affe rt Gonzal. ſup. a nu. 78. & 88.
90 tamen verius eſt, quod † deuoluatur ad Archiepiſcopum, per ea, quæ idem allegat a num 89. ad 97. præcipuè Rot. dec. 774. lib. 3. par. 3. diuerſ. & illam rationem, quod ab initio excluſit Papa reſeruatiōe, & abdicauit a ſe ius conferendi priuatiuè: a nu. autem 98. ad 107. ſatisfacit contrarijs.

Ad Quintum, An Cardinalis Epiſcopus Succedens Epiſcopo non Cardinali poſſit conferre beneficium, quod tempore præceſſoris vacauit in menſe reſeruato. Reſpondeo cum Gonzal. ſupr. num. 108. &
91 ſeq. quod † non poteſt, niſi habeat Indultum includens iam vacantia, quia beneficium ſemel reſeruatum ſemper manet reſeruatum, Rot. deciſ. 14. de præbend. in antiq. Caſſad. deciſ. 9. num. 3. de conceſſ. præbend. Gom. reg. de infirm. quæſt. 31. nu. 3. & fere in terminis Rot. d. deciſ. 774. nu. 9. & 10. ex quibus conſtat, idem dicendum ſi ille Epiſcopus, qui non erat tempore vacationis, deinde intra ſex menſes fiat Cardinalis.

Ad Sextum, An Epiſcopus non Cardinalis ſuccedens Cardinali poſſit conferri beneficium vacans in menſe reſeruato tem-
92 pore Cardinalis. Reſpondeo † poſſe, vt late probat idem Gonzal. ſup. a num. 114. ad 120. præcipuè, quia beneficium vacauit tēpore congruo quando nulla aderat reſeruatio, & ſic beneficium ſemel poſt vacationem liberum ſemper debet manere liberum, Caſſad. dec. 8. nu. 8. de præb. quia inſpicitur tempus vacationis, Caſſad. ibid. nu. 9. Rot. d. dec. 774. nu. 3. & 10. facit etiam c. ſi Apoſtolica, verſ. idem volumus, cum ibi not. per Gemin. num. 3. & Franc. num. 2. de præbend. in 6.

Ad ſeptimum, An fauor dict.reg octaua
quod eius reſeruatio non includat Cardi-
nales, extendatur ad Cardinales abſentes
a Curia, vel ſolum includat in ea reſiden-
tes, non obſtante reg.7. Cancell. Reſpon-
deo cum Gonzal. ſupr. num.142. vſque ad
93 152. quod † non extenditur ad abſentes
a Curia reſpectu titulorum, & Epiſcopa-
tuum, quos Romę habent, vt innuit etiam
Mandoſ.d.reg.7.quęſt.3.num.3.& 9.& in-
ſinuat ipſa reg.8.ibi, ratione ſuorum Epi-
ſcopatuum Cardinalatus, aut ipſorum
Cardinalium titulorum. extenditur autem
ad abſentes a curia quoad Epiſcopatus,
quos habent aliunde, quam ratione Car-
dinalatus; vt praxis obſeruat, & colligi-
tur ex Caputaq.deciſ.86. num.1. part.2.&
deciſ.537.num.7.lib.3.part.3.diuerſor.

Ad Octauum, An Epiſcopus, qui acce-
ptauit alternatiuam, ſi obtineat indultum,
vt poſſit conferre in omnibus menſibus an
ni cenſeatur renuntiare alternatiuæ. Re-
94 ſpondeo negatiuè. ita Gonzal. ſupr. gloſ.
53.num.44.& ſeqq.poſt Rot. apud Caput.
deciſ.83.num.1.cum ſeqq.ac deciſ.377.nu.
3.par.2.& Anaſtaſ.Germo.de indul. Card.
§.volumus a num.11. ſunt enim compati-
bilia, vt Caputaq.ibi oſtendit: numquam
vero amittitur primum priuilegium per
ſecundum compatibile, l. hac ſaluberrima
l.de præpoſ.agen.lib.12.l. ſi Ruffinus, &
ibi Doct.C.de teſtam.milit.cap.1.vbi Abb.
& reliqui, de reſcript.allegat etiam Gon-
zal. ſupr. alia, quæ breuitatis cauſa præ-
termitto.

Denique pro complemento huius con-
cluſ. quædam neceſſario ſunt aduotanda
circa hanc reg. 8. quoad Epiſcopos non
Cardinales, quæ quia fusè a Gonzal.dict.
reg.8.gloſ.43.ex num.87. tractantur, ipſe
leuiter, ſed deciſiuè tangam, ad materiam
optionis applicando.

Not.igitur 1.optantem, qui, vt actor ſe
fundat in alternatiua Epiſcopi, quia vaca-
95 tio contigit in menſe Ordinario, † debe-
re probare non modo acceptationem al-
ternatiuæ ab Epiſcopo factam ad formam
in reg. 8. traditam; ſed etiam veram, &
perſonalem reſidentiam Epiſcopi in ſua
ciuitate, vel diœceſi tempore vacationis,
ſaltem quoad menſem Febrarij, Aprilis,
Auguſti, & Octobris, vt de prouiſo late
probat idem Gonzal.ſup.a nu. 92. ad 100.
dicens, ita fuiſſe reſolutum in vna Placen-
tina Capellaniæ, 31. Maij 1604. coram
Pamphilio. ſicut etiam optans præbendam
vti aliquo de menſibus Martij, aut Septem
bris vacantem, qui ceſſante alternatiua,
ſunt Ordinarij, tenetur tamquam actor
probare, quod Epiſcopus, qui acceptauit
alternatiuam, reſidebat in menſibus Fe-
bruarij, & Auguſti reſpectiuè, vel ſaltem
in aliquo ex dictis menſibus Martij, aut
Septembris, in quo contigit vacatio; vt
pariter de prouiſo latè tradit a num. 106.
ad 115.ob eam præcipuè rationem, quod
Epiſcopus acceptando alternatiuam facit
cum Papa permutationem menſium Mar-
tij, & Septembris cum Februario, Aprili,
Auguſto, & Octobri; & eam acceptat cum
ſuis oneribus, reſidendi nimirum, & quoad
beneficia liberæ collationis dumtaxat. li-
cet pro contraria opinione dici poſſet, ac-
ceptationem hanc alternatiuæ, ac permu-
tationē menſiũ fore conditionalē, & cum
qualitatibus Regulæ, vt nimirum, ſi Epiſco
pus reſideat, habeat ſex illos menſes, ſi nō
reſideat, ſuos quatuor dumtaxat; ſicque
abſentia ſuam pœnam habet. quę opinio
quoad hunc vltimum articulum prætentis
Notab. ſi vera eſt, prout eam probabilem
puto etiam ex adductis a Gonzal. eadem
gloſ. 43.a num. 102.ad 105.dubiam quoq;
reddit quod ex eod. Gonzal.in duob.ſeqq.
Notab. dicturi ſumus, quæ ex hoc pen-
dent; maxime ob fundamenta, quæ ipſe-
met Gonzal. ſibi obijcit, nec ſatis tollere
videtur dict.gloſ.43.num.133.& 136.cum
quatuor ſeqq.

Not.2.neceſſario etiam probandam eſſe
ab optante actore reſidentiam Epiſcopi in
menſe Iunij, & Decembris, ſiue locum
habeat alternatiua, ſiue non; id enim plu-
ribus de prouiſo oſtendit idem Gonzal.
ſup.a num.122. ad 132.

96 Not. 3.quod, † ſi Epiſcopus, qui acce-
ptauit alternatiuam, fuit abſens a Maio ad
finem Septembris, in quo vacauit præ-
benda cum Canonicatu, ea præbenda opta-
ri non poterit, vti vacans in menſe Apo-
ſtolicos: ſic de prouiſo late concludit Gon
zal.ſup.num.133.cum duobus ſeqq.

Not.4.quod ad hoc, vt menſis dicatur
ordinarius vigore alternatiuæ acceptatæ

non

97 † non requiritur integra reſidentia illius menſis, in quo vacat beneficium, ſed ſufficit maioris partis eiuſdem, vt in prouiſione ſatis probat Gonzal. ſup. a num. 140. ad 160. quare idem in optione dicendum erit. debet tamen Epiſcopus vel per illum menſem ex ſuis cum animo reſidendi in ciuitate, vel diœceſi ſua manere, licet pro mari parte anni ibidem moram non trahat, vt colligitur ex ijs, quę fusè allegat in prouiſo idem Gonzal. ſup. a num. 161. ad 179. quod autem animus reſidendi requiratur, præter deciſ. Rot. mox citan. cum ibid. allegat probatur ex l. nihil intereſt, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. & alijs adductis per Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 2. &, quod ſufficiat menſis, vt in illo gaudeat alternatiua, colligitur ex ipſa regul. 8. ibi, quamdiu reſederint, iunctis ijs, quæ in antea in menſibus Februarij, Aprilis, &c. quæ diſtributiuè ita ſæpe interpretata eſt Rot. Rom. vt patet ex deciſ. a Gonzal. relatis ſupr. num. 135. 138. 174. & ſeq. quod vero pro alijs menſibus, quibus non reſidet, non gaudeat alternatiua patet ex vi d. dictionis, quamdiu, quæ diuidit tempora, vt late oſtendit idem Gonzal. ſupr. nu. 14. 138. 144. & 156.

98 Not. 5. adhuc † dici Epiſcopum non Cardinalem reſidere in ſua Eccleſia, vel diœceſi tempore vocationis, ſi reſideat in eiuſdem loco exempto, vt pluribus docet Gonz. ſup. a nu. 187. ad 192.

Not. 6. Epiſcopum non Cardinalem tum qui propter crudelitatem impiorum occupantium diœceſim, vel ciuitatem non po-
99 teſt in ea reſidere, † ita haberi pro reſidente, vt gaudeat alternatiua, modo alias paratus ſit inibi reſidere. vt in ſpecie quoad collationem docet Gonzal. ſupr. num. 200. id probans, tum ex clement. 1. de for. compet. tum quia tunc Epiſcopus voluntariè non abeſt, & impedimenta nequit remouere ſine magno vitæ periculo; ad impoſſibile autem nemo tenetur, l. 1. §. ſi id quod, ff. de act. & obl. & l. impoſſibilium, ff. de reg. iur. quibus adde, quod, cum non ſtat per implere debentem, conditio habetur pro impleta, cap. cum non ſtet, de regul. iur. in 6. & alia, quibus tract. de diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 5. conclus. 5. illat. 4. & 5. oſtendimus, in ſimili caſu Canonicum abſentem ita pro præſente haberi, vt iure percipiat diſtributiones quotidianas. qua ratione idem probabiliter dice-
100 rem † in omnibus caſibus quibus canonico abſenti propter vim, aut metum tribuendas diſtributiones d. ead. quæſt. quin-
101 ta docuimus; immo, & quoties † Epiſcopus alias omnino paratus reſidere, abeſt iuſſu Summi Pontificis aliqua ex cauſis, quibus iuſtè poteſt non reſidere iuxta decretum Trid. Concil. ſeſſ. 23. cap. primo de reformat. ſecus vero, ſi aut ſponte, quamuis ex iuſta cauſa, & cum licentia Summi Pontificis, aut mandato eius, qui iubere nequit, etiam ex iuſta cauſa, & inuitus, citra vim tamen, ac iuſtum metum, vt dictum eſt, ab Eccleſia ſua abeſſet. Quin etiam idem forſan dici poſſet,
102 † quando ille Epiſcopus propter corporis infirmitatem, per ea, quæ pariter de Clerico Eccleſiæ Collegiatæ propter eam abſente percipere eum iure debere quotidianas diſtributiones, cum per eum non ſtet, quin diuinis interſit, ac reſideat, latè docuimus dict. tractat. quæſtion. ſexta per totam. Et de hac quinta concluſ. huius quæſt. iam ſatis: cætera enim, quæ circa hanc eandem concluſ. minus neceſſaria dici adhuc poſſent, ſumenda ſunt ex Doctor. ſupr. concl. 2. in fin. cit.

103 Sexta Concluſio. Optio locum † non habet in beneficijs reſignatis in Curia. patet hoc ex concluſion. prima, in princip. & ex octauo modo vacationis in Curia, cum ibi latius deductis; & tenere videtur in terminis Mandoſ. ad regul. 34. Cancell. quæ eſt de annal. poſſeſſ. quæſtion. 5?. num. ſeptimo, Pariſ. tractat. de reſignat. benefic. lib. primo, quæſt. quarta, num. 55. ſe-
104 cus tamen erit, † ſi reſignatio facta ſit in partibus in manibus Legati, vt optimè ibid. tradit Mandoſ. cum eadem non ſit curia Legati, & Pontificis. Quid autem dicendum ſit de ijs, in quibus reſeruatus eſt regreſſus, diximus ſup. num. 37. in octauo modo vacationis in curia.

105 Septima Concluſio. Poteſt induci † conſuetudo ſpecialis optandi etiam in beneficijs reſeruatis, & vacantibus in curia: ita Cald. conſ. tertio, de conſuet. per tot. vbi etiam contrarijs ſatisfacit; optima illatione, quod, licet conſuetudo ſit con-

Digitized by Google

tra ius, tamen poteſt etiam contra ius introduci conſuetudo ſpatio ſaltem 40. annorum Calder. ſequi videntur, dum ad illum ſe remittunt, Zerol. in prax. epiſc. verb. canonia, verſic. ad ſeptimum, concluſ. 11. Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi, & effect. clauſ. verſ. inſuper derogatur, num. quinto, & Addit. Rot. deciſ. 4. de conſuet. in nou. Gonzal. quoque dict. reg. 8. gloſ. 34. n. 8. id etiam admittit in quadragenaria, ſecluſa derogatione contenta in d. reg. 8. de qua mox dicemus. idem in immemorabili conſuetudine aperte tradit Germon. in alleg. tract. de indult. Card. §. etiam ex eo, num. 15. poſt Rot. Rom. in vna Bonon. optionis die 9. Ianuarij 1579. coram Reuer. P.D. Lancellotto, ſatiſque probat, num. 16. & ſequentib. vbi etiam oſtendit, non obſtare, quod huiuſmodi conſuetudo interrumpi videatur per renouationem regularum de menſibus reſeruatis; quia nimirum ad interruptionem huiuſmodi conſuetudinis requiritur, quod interueniat actus illi contrarius; quæ ratio fortè procederet, vbi in Regulis Cancellariæ non adeſſet expreſſa derogatio, & ampliſſima harum conſuetudinum optandi, prout tamen eſt in modernis reg. Clementis viij. & S.D.N. Pauli V. iuxta late, tradita per Hier. Gonzal. d. gloſ. 34. num. 6. & ſeqq. de quo etiam agemus cap. vlt. quæſt. 1. concl. 2. ad fin.

Octaua Concluſio. Optio locum habet
106 † in ijs prebendis, quæ deuoluuntur ad Papam ex negligentia inferiorum in non conferendo intra ſex menſes a die notitiæ vacationis, iuxta tex. in c. nulla, & c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend. ita in ſpecie voluit Franc. Marc. deciſ. Delphin. 1259. num. 2. 1. part. Archid. Geminian. & Franc. poſt alios, d. cap. fin. §. in præbendis, de conſuet. in 6. Greg. Tholoſ. tract. de benef. cap. 39. num. 4. & Io. Azor. inſtit. mor. par. ſecunda, lib. ſexto, cap. 26. quæſt. 13. quamuis contrarium hac in re voluerit Ioan. And. d. cap. fin. in verbo, vacantibus Hier. Gonzal. d. gloſ. 34. num. 75. & Apoſtil. Rot. Rom. deciſ. 1. de rerum permut. in nou. num. octauo, vbi tamen perperam in contrarium allegauit Ioan. And. quod etiam Azor. & Tholoſ. fecit. Mouentur omnes illi nobiſcum ſentientes, quia tunc iure ordinario confert Pontifex; quam tamen rationem refellit quidam Alex. de Ant il. apud Gemin. d. §. in præbendis, num. 4. quia ſic poſſet etiam fieri optio in vacantibus in Curia, quæ nunc iure ordinario Pontifex, non de plenitudine confert poteſtatis, cap. ſecundo, & cap. ſtatutum, de præbend. in 6. in quibus tamen locum non habet optio, vt ſupr. oſtendimus; ad quod nihil ibi Gemin. Replicari tamen po
107 teſt, & debet, † Doctores eos, cum dicunt, Papam conferre iure ordinario, quando confert beneficia deuoluta, non ita intelligendos eſſe, quaſi velint, ea conferre de iure communi; ſed quia in ijs Summus Pontifex eſt loco Ordinarij collatoris, & quaſi in eius locum ſubrogatus, illius perſonam repræſentat; quod non accidit in beneficijs in curia vacantibus, aut alias reſeruatis. Accedit, & illa ratio, quia beneficia per deuolutionem non vacant de nouo, Caſſad. deciſ. 8. nu. 3. & 8. cum alijs allegatis per Gonzal. ſupr. gloſ. 15. §. 2. nu. 21. quo fit, vt beneficium ſemel liberum a reſeruatione ſemper maneat liberum, latè Gonzal. ſup. glo. 24. num. 91. & 115. Ex quo etiam incidenter infero, beneficia eorum, qui in curia morantur, originem ibi, vel etiam domicilium habentes, non tamen curiales ſunt, neque ibi occaſione curiæ morantur, licet ibi decedant, optari poſſe; neque enim ſunt reſeruata, vt patet ex cap. præſenti, §. ſanè, de præbend. in 6. vbi gloſ. & Doct. ſed ea ordinario iure Papa, vel alius collator ordinarius confert; in menſibus tamen Apoſtolicis vacantia confert Papa tamquam reſeruata, ideoq; tunc locum non habebit optio, iuxta dicta ſuperius concl. 2. ad fin. Quod vero opponunt, (vt ad priorem quæſtionem redeamus,) ſibi ipſis Doctores illi, obijciunt etiam Add. ad Rot. loco cit. non poſſe hoc loco locum habere vllo modo optionem, quia ad optandum datur tempus 20. dierum, vt dicitur dict. cap. fin. §. ne autem & nos infr. cap. ſexto, quæſt. prima collatio autem non poteſt deuolui, niſi ad minus poſt ſex menſes, dict. cap. nulla, de conceſſ. præbend. Reſpondent autem, & optimè, Gem. & Franc. d. c. fi. §. in præbendis, quod aut ille, qui vult optare, fuit ſtatim certificatus de vacatione præbendæ, &

non poterit optare, niſi infra 20. dies,
ſicque procedit in hoc tantùm caſu obie-
ctio; aut non fuit certificatus, ſed per
multum temporis ignorauit, & tunc cum
iſti 20. dies non currant, niſi a die ſcien-
tiæ, vt dicit hic gloſ. & omnes, & nos
infr. d. c. 6. q. 2. latiùs oſtendemus; tunc
bene poterit optare. Quòd ſi rurſus vrge-
as cum Add. vbi ſupr. tẽpus optionis cur-
rere a die vacationis notę in Eccleſia, vt
dicere videtur gloſ. pen. iuncta antepen.
in Clem. 1. de conceſſ. præb. & colligi ex
tex. ibid. quo caſu, poſita ignorantia in Ec
cleſia de huiuſmodi vacatione, non vide-
tur, poſſe eſſe locum deuolutioni, cum e-
108 tiam tempus ſex menſium † non currat,
niſi a die notitiæ, d. c. quia diuerſitatem,
de cõceſſ. præbend. & c. licèt, de ſupplen.
neglig. Prælat. Reſpondeo, quòd tempus
optandi non currit niſi a die veræ ſcien-
tiæ, non autem fictæ, vt dicam inf. d. q. 2.
& tenet etiam, ſi rectè aduertatur, d. gloſ.
penul. dum apertè dicit, & probat, diſpo-
ſitionem illius Clem. de ſcientia præſum-
pta ex notitia publica, quæ habetur in lo-
co beneficij, ſpecialiter procedere in caſu
109 illius tex. † de impetrante beneficium,
cui mandatur prouideri de eo, quod infra
menſem a vacationis ipſius notitia duxe-
rit acceptandum. Ex quo etiam patet, nõ
habere locum in notitia, quæ requiritur
ad hoc, vt currat tempus ſex menſ. Quod
verò ibi dicit gloſ. pen. de priuilegio op-
tandi, intelligitur non de noſtro iure op-
tandi, ſed de priuilegio eligendi intra de-
cem dies alteram ex duabus æqualib. prę
bendis, de quo in c. ſi pluribus, de pręb.
in 6. vt ibi per eam. Sed ea etiam ficta no-
titia admiſſa in noſtra optione, adhuc ca-
ſus optandi in deuolutis poteſt continge-
re. Fingamus enim, tam præbendarum,
quam ordinarium collatorẽ in eodem lo-
co ab Eccleſia iuſta ex cauſa abeſſe, ibique
illum decedere, proculdubio ſtatim cur-
ret tempus ſex menſium collatori, cum
110 maximè etiam extra diœceſim conſtitu
tus poſſit ſua beneficia conferre, gloſ. in c.
nouit, verbo, terminos, de off. Leg. per
cap. poſt electionem, de conceſſ. præ-
ben. alia gloſ. cap. ſtatutum, verb. remo-
tis, de præbend. in 6. latè Zerol. in Prax.
Epiſc. verb. beneficia, verſic ad Nonum,
Gonz. d. Reg. 8. Canc. gloſ. 61. num. 2.
& Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæſt.
43. num. 19. & ex eo patet quòd ea, quæ
ſunt voluntariæ iuriſdictionis, poſſunt ex-
tra territorium exerceri, l. 2. ff. de off. pro.
conſ. & Leg. quare ſecus erit, vbi collatio
eſt actus iudicialis; quod quando eueniat,
ponit Gonz. d. Reg. 8. gloſ. 9. in annotat
contra null it. & attent. a n. 14. ad 19. po-
teſt autem tunc eſſe, vt non niſi poſt ſex
menſes nota fiat in Eccleſia vacatio præb.
ſicque habebit locum optio. Quoad illam
autem quæſtionem, quænam præbenda
111 † cenſeatur reſeruata quando reſeruatur
præbenda alicuius, & ille optat aliã, quo-
niam eſt de rarò contingentibus, remitto
te ad Aen. Falc. tract. de reſeruat. benef.
effect. 37. de quo tamen aliquid dixi ſup.
quæſt. 3. concl. 2. circa princ. An verò &
quomodo optio locum habeat in benefi-
cijs, de quibus mandatur alicui prouide-
ri, quæue ſpecialiter conferuntur per Pa-
pam, quæ duo reliqua videbuntur pro cõ-
plimento huius tertiæ quæſtionis, quoniã
derogationem requirunt, de ijs latiùs tra-
ctat. ibimus in cap. vlt. vbi de derogatio-
nibus optionum agemus.

QVAERO QVARTO, An in be
neficijs iuris patronatus lo-
cum habeat optio.

112 Reſpondeo † quòd non;
ita in terminis voluerunt Fed. Sen. conſ.
62. num. 1. & Mil. in Reper. verbo, con-
ſuetudo optandi non habet locum, il 1. &
miror, quòd de hoc nihil dixerint Lam-
bert. & alij, qui de iure patron. ſcripſe-
runt. Rationem verò neuter illorũ affert.
Nos illam afferre poſſumus, quod, ſi re-
ſeruatio, quæ fortior eſt optione, cum il-
lam vincat, iuxta ſuperiùs deducta quæſt.
præced. concl. 2. non comprehendit bene-
ficia iuris patronatus, maximè laicorum,
multo minùs in ijs locum habere poterit
optio: quod vero regulæ reſeruatoriæ
113 † non habeant locum in beneficijs iuris
patronatus laicorum, tenet Gemin. c. 2. n.
11. de præb. in 6. & ibi Fran. n. 8. Lap. alle.
ſua 96. ferè per tot. Rot. dec. 3. de iur. pat.
in antiq. Caſſ. eod. tit. dec. Put. dec. 39. n. 2.
li. 1. Card. conſ. 117. n. 2. & in clem. 1. q. 7.
Alexand. conſil. 73. in princip. volum. 4.
Gaſpar. de Peruſ. in tractat. de reſeruat.

 bene-

Digitized by Google

benefic.in quæſtione, quæ autem benefic.
reſeruentur, Aene. Falcon. eod. tractat.
quæſt.3.princ.14. effect. num.5. & quæſt.
4.princ.& alij, quos ad hoc latè referunt,
& ſequuntur de magis communi atteſtan
tes Paul. Granut.in Addit. ad Simon. in ſi-
mil.tract.quæſt.9.Mandoſ.ad 1. Reg. Can-
cell.quæſt.10.nu.1.& 2. Roch. Curt.tract.
de iurepatron.verſ.honorificum,quæſt.34.
nu.22.& 23.Lambert.in ſimil. tract.quæſt.
6.primæ par.lib.2.artic.21.num.4. & de
communi Couar.pract.quæſt.cap. 36. nu.
2.& nu.3.quicquid in contrarium voluerit
Zenzel.in extrauag.execrabilis Ioan.xxij.
in verbo diſponere de præbend. & gloſ.d.
cap.2.in verbo,collatio,eod.tit.in 6.Idéq;
114 procedit,†etiamſi in reſeruatione adſint
illa verba,ad cuiuſcunque collationem,
prouiſionem, electionem,pręſentationem
& quamuis aliam diſpoſitionem pertineāt
vt poſt Lap.alleg.84.nu.6.& alios,tradunt
Mandoſ.d.quæſt.10.num.2. Nicol.Delph.
de iure patron.quæſt.vltim. & Gig. tract.
de penſ.quæſt.19.num.7.aut etiam ſi adſit
clauſula,motu proprio, vt poſt Put. deciſ.
319.lib.1.ex communi tradit D. Polydor.
Rip.clariſſimus Iureconſultus iam multos
ante annos in philoſophica facultate con-
diſcipulus meus longè clariſſimus,id quod
non exiguæ felicitatis meæ loco ponam,
is inquam in eruditiſſimis ſuis commenta-
rijs quos poſt primam huius operis im-
preſſionem edidit de actis in mortis arti-
culo,cap.54.quod eſt de iurepatr.num.22.
vbi cum num.ſeqq.mox reperi omnes ferè
noſtras ampliationes, & limitationes,
quas nunc ſubijcimus ab eodem Auctore
afferri, ac breuiter, ſatis tamen compro-
bari. Secundo procedit quoque,licet bene
115 ficium ſit mixtim † iuris patronatus cle-
ricorum,& laicorum,vt poſt Roch. Curt.
d.tract.de iurepatron.verſ.competens ali-
cui, quæſt.24.& alios,reſoluunt, lateque
tradunt Simon.d.quæſt.9.num.3. ibique
Add.num.7.Couar.d.cap.36.num.4. Man-
doſ.d.quæſt.10.num.8.& Gambar.tractat.
de Leg. lib. 3. num. 363. cum ſeq.dum ta-
men maior pars ſit laicorum, vt Gambar.
& ijdem Add.ad Simon.loc.cit.voluerunt
Tertio,idem eſſet in iurepatronatus com-
116 petente clericis † ratione bonorum pa-
trimonialium, cum tamquam laicale cen-
ſeatur, vt fusè oſtendit ibid. Mandoſ. nu.
7.Limita vero primo, vt non procedat in
117 † iure patronatus clericis ratione Eccle
ſiæ ſpectante, vt latè per Mandoſ. num.5.
& 6.Secundo, vt non procedat etiam in
118 †iure patronatus laicali,quando eis non
competit ex fundatione, conſtructione,
vel dotatione,ſed ex priuilegio, vel præ-
ſcriptione, vt voluit Archid. & Gemin.d.
cap.2.de præb.in 6.& fusè probat Couar.
d.cap.36. num.6. & Mandoſ. d. quæſt.10.
119 num. 3. Poſſe tamen Papam † reſeruare
beneficia patronata etiam laicorum; cer-
tum eſt, prout dicit idem Mandoſ. dict.
quæſt.10.num.2. in fine, neque id negant
præcitati Doct.ſed ſolum dicunt, non pręſ
ſumi voluiſſe reſeruare; poteſt enim Papa
120 † expreſsè derogare iuri patronatus, vt
patet ex Doct.in cap.cum dilectus, de iu-
re patr.Couar.d.cap.36. pract.quæſt.cum
alijs, quos ad ſaturitatem congerit Petr.
Cened.in collect.ad ius canon.2.part.col-
lect.79.& Couar.d.cap.36. nu. 1. Nec non
in vniuerſum de iurepatronatus, quod ad
reſeruationem, vel derogationem ſpe-
ctat,præter omnes ſupra citat.videndi sūt
etiam alij,quos cumulat Mandoſ.d.quæſt.
10.& Cened.d.collect.79. 2. part. & col-
lect.21.num.2.& 3.3.par. Aliam etiam ra-
tionem, & magis ſolidam addere poſſu-
mus ad principalem noſtram concluſio-
nem; quia nimirum per optionem,vbi ma
ximè diſtinctæ ſunt præbendæ, acquiritur
quodammodo nouus titulus, vt iam ſemel
admonuimus, & latius oſtendemus, infr.
cap.7. quæſt.1. Non poteſt autem quis ac-
quirere titulum, aut beneficium iuris pa-
tronatus ſine conſenſu patroni, vt toto fe-
re tit.de iurepatron. Ex quo tamen infer-
121 tur † vna limitatio ad d. concluſionem,
quod ſi accedit patroni conſenſus, poterit
fieri optio in præbenda, & beneficio iuris
patronatus. Secundo limitatur, poſſe
122 † ſpeciali præſcriptione,ſeu conſuetudi
ne induci, vt etiam in beneficijs, & præ-
bēdis iuris patronatus fiat optio:tum quia
etiam poteſt talis conſuetudo induci in
reſeruatis,vt ſupr.concluſ.7. oſtendimus;
tum quia contra ius tertij præſcribi poſſe,
& cōſuetudinem induci ſaltem ſpatio 40.
annorum,ſuperius,cap.2. quæſt.2. demon-
ſtrauimus, idque quoad ius Eccleſiæ infe-
rioris;

Digitized by Google

rioris;nam quoad ius laici ſufficiunt 30.an
ni l.omnes,& l. ſicut, C. de præſcript.30.
vel 40.ann. cum ſuis concord. ibique not.
113 & in ſpecie etiam tanto tempore † iuri
patronatus preſcribi poſſe late tradit Lam
bert.de iure patr.par.2.lib.3.quæſt.7. princ
cip,num.7.& 8.& iuri quidem patronatus
laicorum præſcribetur ſpatio 30.annorum
Eccleſiaſtico vero,vel mixto ſpatio 40. an
norum,Lambert.d.lib.3.par.2. queſt.2.art.
6.Soc.iun.conſ.51.num.8.lib.2.

QVAERO QVINTO, An in beneficijs, & præbendis, quæ permutantur, & reſignantur, ſiue in ipſa permutatione, & reſignatione locum habeat optio.

Reſpondeo communiorem concluſio-
124 nem eſſe, † quod non: ita Paul.de Lig.
in clem.vnic.de rer.permut.gloſ.d. cap.fi.
in princip.de conſuet.in 6.dicens hanc eſ-
ſe communem opinionem & ibi Io. de
Lign.poſt Io.And. in Addit. ad Specul. tit.
de rer.permut.ita etiam Gamb. in cap. li-
cet, num.41.de rer.permut. in 6. Bonif. de
Vital.poſt Paul.dict.clem.vnic.num.60.de
rer.permut.Petr.de Vbald.in tract. de be-
nef.permut.quæſt.vltim.num.96. Feder.de
Sen.eod.tract.quæſt.28.& conſ.62. per to
tum,vbi optime eam comprobat,& a con
trarijs defendit; eandem tuentur Nicol.
Delphin.tract.de iure patr.nu.157. & ſeq.
Gig de penſion.quæſt.63.num.14.Mil.in
Repertor.verbo, conſuetudo optandi non
habet locum,il 2.Prob.in Addit.ad Io.Mo-
nach.d.cap.final.num.29.& 30. poſt Gem.
conſ.39.Add.ad Rot. deciſ.1. de rer.perm.
in nou.num.7.Greg.Tholoſ.in tract.de be-
nef.cap.39.num.4.Io. Coraſ.in ſimil.tract.
cap.9.num.9.& Aen.Falcon.in tract.de re
ſeru.benef.quæſt.tertia,princ.num.quinto
& Aegid.Bellamer.in tract.de permut.be-
nef.part.7.quæſt.2. num.3. & ſeqq.Io.Az.
inſtit. mor. part.2. lib.6. cap.26.quæſt.13.
poſt Add.Rot. deciſ. 21. in nou.quæ eſt 6.
de conſuet. eadem compil. & latius idem
Azor.d.par.2.lib.7. c.30. quæſt.7. vbi alios
adducit & hanc quoque ſententiam ſatis
confirmat; quam etiam tuetur poſt alios
ex communiori Flam. Pariſ. de reſign. be-
nef.lib.2.quæſt.20. num.2. idque ſatis pro-
batur ex text. in cap.vnico, de rerum per-
mut.in 6.& clem.1.eod.tit.Ex quibus duas
rationes colligo; altera eſt, quod cum
125 actus agentium † non operentur vltra
intentionem eorum,l.non omnis,ff.ſi cert.
pet. cum ſimilib. proculdubio non debet
habere locum optio,per quam permutans
non acciperet præbendam, quam ille al-
ter ideo reſignauit, vt ipſe haberet, nec
aliter reſignaſſet, vt dicitur d. cap. vnico,
ibi,quæ alias minimè reſignaſſent: altera,
quod præbenda reſignata alteri conferre-
tur, quam permutanti, contra expreſſam
deciſionem d.clem.neque valet,quod in
optione non mutatur titulus, aut benefi-
cium, ſed dumtaxat præbenda, vt latiùs
oſtendemus infr.cap.7.quæſt.1. per totam
& quod præbenda,quæ confertur, ſubro-
gatur in locum optatæ: nam textus d. cle.
116 apertè requirit, † quod ipſamet præben
da, quę reſignantur, alteri, quam permu-
tantibus non conferatur, ea autem ipſa
alteri conferretur. Alias rationes videre
poteris apud Doct.ſup.& maximè Feder.
de Sen.loc.alleg.& Hier.Gonzal.d.glo.34.
num. 35. & ſeq. quem auctorem non niſi
poſt hæc ſcripta vidi idem tenentem iam
in permutatione, quam in reſignatione ad
fauorem,& ex Doct.cit.allegantem dum-
taxat.Rot.d. deciſ.1. & Pariſ. d. quæſt.20.
quibus tamen ipſe addit quoad reſignatio-
nem Caſſad.dec.4.num.1.& 7. de conceſſ.
prębend. & Caputaq. deciſ.282. part.2.il-
lamque optimam rationem, quod, cum
hæc reſignatio fieri debeat in Curia,ibi va
care dicitur beneficium, atque adeo impe-
dit optionem talis vacatio, per ſuperius
a nobis quæſt. 3. concluſ. 1. in princip. &
verſ.octauus modus,latius adducta.

Ex quibus patet, male ſenſiſſe contra-
rium Io.And.d.cap.fin.in verbo,cum vaca
uit,& ibi Anchar.& Gemin. num. 4. malè
etiam Lap.Abb.d.c.fin.& in Addit. ad Fe-
der.locis citat.aliter, & late diſtinguebat,
prout etiam eius diſtinctionem refert, &
reprobat idem Gemin.loc.citat. vt ibi per
eos, quæ diſtinctio confunditur ex ſupra
dictis; ſicut etiam illa,quam facit Imol. in
cap.fin.col.20.de rer.permut.& refert, ac
ſequitur Franc.d.cap.fin.nu.6. de conſuet.
in 6.Andr.Barbat.conſ.60.num.20. volum.
4.& Bellam.d.tractat.de reſeruat.benefic.
queſt.2. num. 6. & multis ſeqq. quod, aut
permutatio fit propter vtilitatem permu-

tantium,& habeat locum optio; ex quo talis permutatio ſit ambitioſa, & reſtringenda, aut ſit propter vtilitatem Eccleſiarum, & tunc non habeat locum optio.

Hæc autem diſtinctio quam ſit frigida, quis non videt? neque enim debet pendere vſus priuilegij,& conſuetudinis Capitularis ex facto, aut etiam animo vnius de Collegio, aut etiam collatoris, de quo nemo forſan tunc erit, qui iudicare velit; vixque dari poteſt permutatio beneficiorum quæ non fiat ſolum ad vtilitatem ipſorum permutantium,maximè in Eccleſijs Collegiatis: Illud ſanè temperamentum, vt ita loquar,ad eandem commuuem opinionem libenter adhiberem, quod, ſi
127 † conſuetudo ipſa optandi obtinuiſſet in omni vacatione, non autem ſolum ſimplici, ita vt ab antiquo optatum fuerit etiam in vacatione ex cauſa permutationis, tūc ea opinio ceſſaret: & hoc eſt primum membrum diſtinctionis, quam faciebat Lap.Abb.loc.cit.& in ſe verum eſt, atque admittendum, niſi expreſſè Papa,aut etiā fortaſſe Legatus, clauſulam derogatoriam ſtatutorum, & conſuetudinum Eccleſiæ de optando in prouiſione inſeruiſſet, vt optime tradit Nicol.Delphin.d.tractat. de iure patron. num. 153. quod ipſum etiam ex eo ſatis comprobari poteſt,quod ſupr. quæſt.3.concluſ.7. & quæſt.4. ad finem oſtendimus, induci poſſe ſpecialem conſuetudinem optandi beneficia reſeruata, & quæ ſunt de iure patronatus.

Quod autem dictum eſt de permutatione,idem proportionabiliter,& eaſdem fere ob rationes dicendum eſt de reſignatione, vt nimirum in ea regulariter locum non habeat optio, niſi id ſpecialiter conſuetudo legitime præſcripta induxerit. præcipue vero id probatur ex text.d.cap. vnico, vbi expectatiua primo vacatura, non nocet reſignare volentibus cauſa permutationis: eadem vero planè ratio eſt in ſimplici reſignatione, vt ſatis conſtat ex vltimis verbis illius textus, permutationē beneficiorum huiuſmodi, quæ alias minime reſignaſſent, nullatenus impediri per expectatiuam proximè vacaturi beneficij. Idem quoque probatur ex ratione textus in dict.clem.vnic.de rer.permut.ibi enim prohibetur, ne beneficia alteri conferantur, quam permutare volentibus, ne conceſſione iuris vtentibus præſertim circa ſpiritualia illudatur: quæ certè ratio æquè militat in ſimplici reſignatione,ac in permutatione.Denique permutatio beneficiorum non aliud eſt, quam reſignatio ex cauſa permutationis ex duabus partibus facta, vt conſtat ex dict. cap.vnic.de rer.permut.in 6.necnon etiam ex d. clem. vnic. cum ibi not. per gloſ. & Doct. eod. tit. atque adeò diſpoſitum in vno debet habere locum in alio. hanc vero concluſionem, quod conſuetudo optandi locum non habeat; maximè cum reſignatio fit in Curia,etiam ad fauorem alicuius,late tradunt, ac tuentur Petr. Paul.Pariſ.conſ.10. nu.1.vſque ad 10.volum.4. & Flam. Pariſ. tract.de reſignat. benefic. lib. 2. quęſt. 20. num.1.vſque ad 7.Caputaq.deciſ.282.par. 2.ſed idem ſtatuendum eſt in reſignatione in manibus Ordinarij facta, per rationes ſupra allatas,vbi ea fiat ad fauorem alicuius: quod tamen, (quicquid eſſet de iure communi antiquo,) nunc locum habere non poteſt propter ius nouum conſtitutionis 58.Pij Quinti,quę incipit,quanta Eccleſiæ, verſ.caueant autem, vbi Ordinarij collatores cauere iubentur, ne a reſignantibus, alijſue ſucceſſor in beneficio quouis modo deſignetur. de qua reſignatione ad fauorem, ac permutatione beneficiorum, præter citatos auctores, videri quoque poteſt Hieron. Gonzal. late de ijs tractans, ac ſimul de ſimplici reſignatione in manibus Ordinarij, dict.reg. 8.gloſ.14. fere per tot. vbi etiam multa affert ad explicationem dict. Conſtitutionis Pij V. quando igitur reſignatio beneficij fiet in manibus Ordinarij aliqua ex cauſis in ea Conſtitut. expreſſis, liberè, ac ſimpliciter, hoc eſt non ad fauorem alicuius, tunc non video, quomodo locum habere non poſſit, ac debeat optio, licet fortè alias beneficium foret reſeruatum, modo ipſa reſignatio potuerit fieri in manibus Ordinarij, vtputa, ſi facienda ſit ratione incompatibilitatis duorum Canonicatuum, iuxta text. in cap. referente, & cap. præterea, de præbend. & extrauag. execrabilis Ioan.22. eod.tit. cum ibi adnot. & alijs traditis per Alph. Hoied. tractat. de incompatib. benefic. 1.

par.

Digitized by Google

par. cap. 17. n. 39. & ſeq. & nos inf. cap.
6. quæſt. vlt. concl. 3. ferè per tot. poſt
Gonzal. d. Reg. 8. Gloſ. 10. à num. 32. ad
43. & gloſ. 15. num. 9. & multis ſeqq. ceſ-
ſant enim tunc rationes omnes, quas ſu-
pra adduximus in caſu reſignationis ad
fauorem in manibus Papæ. Licèt idem
Gonzal. d. gloſ. 14. n. 23. poſt. Rot. deciſ.
4. de renunt. in nou. Pariſ. conſ. 76. num.
4. & conſ. 93. num. 25. concl. 4. Mandoſ.
reg. 30. quæſt. 7. Put. deciſ. 468. lib. 2. &
Flam. Pariſ. d. tract. de reſign. benef. lib.
1. quæſt. 4. num. 1. cum ſeqq. & num. 64.
ſentiat, non poſſe fieri reſignationem be-
neficij reſeruati in manibus Ordinarij: &
Caputaq. loco cit. velle videatur, non
poſſe optari beneficium reſignatum in ma-
nibus Ordinarij, dum ait, optionem non
fieri; niſi de vacantibus per obitum; quod
tamen non probat, neq; congruam habet
rationem. tex. enim d. cap. fin. de conſuet.
in 6. indiſtinctè loquitur de præbenda va-
cante nō autem ſolum de vacante per obi
tum: porrò certum eſt, præbendam, &
beneficium, ſicut per obitum, ita etiam
per renuntiationem propriè vacare, vt
cōnſtat ex cap. periculoſum, 7. & q. 1. &
cap. ſuſceptum, cum ibi not. de reſcript.
in 6. & cap. ſollicitè, de reſt. ſpol. lateq;
probat Pariſ. d. quæſt. 4. num. 70. & 79.
Et hæc de 5. quæſt.

QVAERO SEXTO, An poſſit optari præbenda habens onus annexum, puta Theologalis, Pœnitentialis, Doctorali, Coadiutoralis in cura, & alia ſimilis.

128 Reſpondeo † non poſſe. ita in ſpecie
Pœnitentialis voluit Nauar. conſil. 14. de
præb. num. 4. & probatur; tum quia in
ea electa videtur induſtria perſonæ; tum
quia, vbi beneficium requirit certas qua-
litates, aut examen, ſi cui indulgetur, vt
poſſit conſequi aliquam Dignitatem, aut
beneficium, illud non venit, quod examen,
aut qualitates illas requirit, vt eſt optimus
tex. in cap. fin. de transl. Epiſc. & cap. is,
cui, &c. ei, cui, de præb. in in 6. pro quo
etiam faciunt, quæ de præbendis qualifi-
129 catis † non niſi certis perſonis graduatis
ac certa qualitate præditis omnino con-
ferendis decreuit Concil. Trid. ſeſſ. 5. cap.
1. ſeſſ. 22. cap. 4. ſeſſ. 23. cap. 18. ſeſſ. 24.
cap. 8. & 12. & ſeſſ. 25. cap. 5. de refor-
mat. traditque inter alios Couarr. pract.
quæſt. cap. 36. numero 3. Rebuf. in Con-
cord. Call. rubr. de collat. §. 1 verbo,
Theologalem, & verbo, alteri, Hoied.
repet. cap. de multa num. 45. & ſeqq. de
præb. Boer. deciſ. 226. num. 1. Io. Selu.
tract. de benef. 3. par. quæſt. 21. & 54. in
princip. latè Hier. Gonzal. quem non niſi
poſt hæc ſcripta vidi, d. Reg. 8. gloſ. 9
per totam. Tandem quòd præbenda
Theologalis, & Pœnitentialis non poſſit
optari poſtquam hæc ſcripſi reperi tenere
Gonzal. ſup. gloſ. 34. num. 79 & 81. au-
diuiquè declaratum à Sacra Congrega-
tione Card. interpretum Conc. Trident.
Et quidem quoad Theologalem ad d. cap.
2. id declaraſſe dicitur in eum ſenſum, vt
non poſſit optari præbenda, quæ fuit ere-
cta, & deputata in Theologalem pro
Theologo à ſequenti Canonico; quoad
Pœnitentialem verò ad d. cap. 8. in illum
ſenſum, vt in Eccleſijs, in quibus ex con-
ſuetudine optantur præbendæ, ſi ea, quæ
primò vacauit, non fuit in Pœnitentialem
erecta, poſſit optari poſtea vacans; ſed
ſi ante optationem Epiſcopus erexit, ere-
ctio præualeat, etiamſi poſtea optaretur;
cuius tamen declarationis non meminit
Gonzal. loco cit. Sed quoad Theologa-
lem, & Pœnitentialem adducit eam ra-
tionem, quod quia officio Theologi, ſi-
cut & Pœnitentiarij perpetuò eſt vnitus
certus canonicatus, & certa prębenda,
ſeu eorum canonicatui vna præbenda,
non poſſunt mutari, ſed immobiles per-
manere, debent cum tali officio; inde in-
ferens, idem fore in canonicatibus Do-
ctoralibus, ſeu Magiſtralibus, ſi eiſdem
certæ præbendæ perpetuò eſſent annexæ,
aliàs ſecus. Sed licèt concluſio vera ſit in
Pœnitentiario, Theologo, & Magiſtro,
aut ſimilibus, quorum officium annexum
ſit certis prębendis, vt nimirum eę neque-
ant optari, per fundamenta à nobis addu-
cta; ratio tamen Gonzal. non eſt vndequa-
que vera, ſed ſuperflua: ſupponit enim,
130 † officio Theologi, vel Pœnitentiarij
vnitam perpetuò eſſe, præter certam prę-
bendam, etiam certum canonicatū; quod
falſum eſſe, conſtat quoad Theologum ex
Trid. Conc. ſeſſ. 5. c. 1. de refor. ibi, præbē-

da

Digitized by Google

da quomodocunque præterquam ex cau-
ſa reſignationis,primo vacatura, cui aliud
onus incompatibile iniunctum non ſit, ad
eum vſum ipſo facto conſtituta,& deputa
ta intelligatur; quoad Pęnitentiarium ve-
ro,ex eod.Conc. ſeſſ.24. cap.8. de reform.
ibi, Pœnitentiarius aliquis cum vnione
præbendę proximè vacaturę ab Epiſcopo
inſtituatur; nullà enim vtrobique mentio
ſit vnionis,aut annexionis canonicatus cũ
huiuſmodi officio, ſed tantum præbendæ
canonicatum autem, & præbendam inter
ſe diſtingui,manifeſti iuris eſt,cap.dilecto
cap.dilectus il 1.& il 2. de præbend. & in
prouiſionibus canonicorum ſemper verũ-
que ſeorſim exprimitur,dicendo, canoni-
catuum, & præbendam, maxime cum
copulam,&, regulariter poni inter diuer-
ſa, vulgatum ſit, quodſi voluiſſet Conci-
lium,hæc officia annexa eſſe canonicati-
bus,facile exprimere potuiſſet,arg.cap.ad
audientiam, de decim. cum ſimil. ſicut
idem Concilium fecit quoad annexionem
ordinum; nam ſeſſ.14.cap.12. de reform.
dicitur; In omnibus vero Eccleſijs Cathe
dralibus omnes Canonicatus, ac Portio-
nes habeant annexum ordinem Presbyte-
rij,Diaconatus,vel Subdiaconatus:licet fa
teatur aliquando in eodem Concilio, ſæ-
pius autem in iure ſumi prębendam pro
canonicatu,immo etiam pro alijs benefi-
cijs,vt in rubr.ac ſæpe in tit. de præbend.
ac de conceſſ.pręben.& alibi; ſed id tunc
ex antecedentibus, vel conſequentibus
colligitur, vel cogimur ita exponere, ne
ſequatur abſurdum; quod in caſu noſtro
non contingit.Ex his ergo patet,rationem
allatam a Gonzal.veram non eſſe,quæ etiã
ſuperflua eſt, cum ad hoc, vt præbenda
optari non poſſit,ſaltem indiſtinctè, ſuffi-
ciat præbendæ ipſi anuexum eſſe onus, li-
cet non ſit canonicatui.Dixi autem, indi-
131 ſtinctè,quoniã probabile puto, † poſſe
præbendas huiuſmodi oneratas optari:pri
mum quidem,vbi non primo vacans, (niſi
fuerit reſeruata; hæc enim non poterat
erigi in Theologalem, aut pęnitentialem,
vt non ſemel declaraſſe dicitur ead. Sacra
Congregatio,)ſed poſtmodum vacans ere
cta fuerit; vt quoad pœnitentialem colli-
gi videtur ex priori parte præcit. deciſio-
nis ad d.cap.8.niſi eam ita intelligamus,vt
tunc erectio locum non habeat,ſed ei prę
ualeat optio, vel potius loquatur deciſio
ſolum de primo vacante, vt ea poſſit op-
tari, ſi iam non fuit erecta in pœnitentia-
lem,ſecus ſi præceſſit erectio. Quomodo
etiam intelligó aliam deciſionem d. Con-
greg.per quam ad d.cap.1.ſeſſ.5.Conc.Tri
dent.quoad Theologalem audio declara-
tum, quod in præbenda primo vacatura
poſt Concilium locum optio non habebit;
ſi autem de ea,quæ primo vacauit, proui-
ſum non fuit pro Theologo, relictum eſt
Ordinarij deciſioni iudicium. Secundo
adhuc probabilius puto, huiuſmodi præ-
bendas oneratas optari poſſe ab eo,qui ha
beat qualitates ad illud onus requiſitas,
idque ſaltem de conſenſu Papæ, aut Epi-
ſcopi,ad quem tunc ſpectaret collatio, vt
is cognoſcat,an eæ qualitates adſint in vo
lente illam præbendam optare.

QVAERO SEPTIMO, An poſſit
optari præbenda æqualis, aut
minor, quæ aliqua de cauſa ſit
magis grata.

Quod æqualem,Gonzal d.gloſ.34.num.
28.poſt Rom.ſingul.487.incipiente, legat
teſtator,& Prob.in addit. ad Io. Monac.d.
cap.fin.num.33.poſito caſu, quod duo Ca
nonici vnius Eccleſiæ,in qua ſtatutum,aut
conſuetudo eſt,quod antiquior poſſit op-
tare,habentes præbendas omnino æquales
ſimul perierunt; modo vero antiquus pri-
mo optauit vnam ex illis, poſtmodum au-
tem antiquior,qui nondum optauerat, di-
132 cit, † quod vult optare eandem præben
dam,quam antiquus optauerat;concludit,
quod iſte antiquior non ſit audiendus, ex
eo,quod data paritate præbendarum non
eſt locus optionis; ſicut nec tali caſu valet
legatum optionis,per tex.in l.cum aurum
§.ſed ſi argenti,iuncta gloſ.verbo optio,&
Bart.ff.de aur.& arg.leg.Confirmat autem
idipſum Gonzal.ex eo, quod idem tradit
d.gloſ.34.num.124.in Eccleſijs, in quibus
eſt certus numerus Canonicatuum,non
133 tamen eſt diſtinctio præbendarum, †.nõ
poſſe regulariter introduci conſuetudi-
nem optandi poſt Mil.in Repert.Verb.con
ſuetudo optandi non poteſt introduci, &
ſeq.quia vbi non datur maioritas præben-
darum,optio intrare non poteſt quoad ip-
ſas præbendas,licet ſecus ſit quoad ſedem,

locum,

Digitized by Google

locum, & ſimilia. Idem per eandem rationem teuet Rot.deciſ.6.num. 1. verſ.nam in aliquibus, de conſuetud.in nou.vbi præbendæ ſint indiſtinctæ,& æquales.

Verum ſi in caſu poſito quis contendat, optioni locum non eſſe reſpectu illarum duarum præbendarum quæ vacauerunt; ita, vt etiam minus antiquus ſtatim ſequens, ſi diligentior ſit proximo antiquiore, illi præferatur; admitti id poteſt, cum & diligentiores in exigendo præferantur, quando id faciunt ſine damno magis priuilegiatorum, l. pupillus, ff.quæ in frau. cred. cum ibi not. & alijs adductis per Doct.in cap.dilecto, de verb.ſign.& Gomes.reg.de trienn.poſſ.quæſt.28. ex §.hactenus vſque ad fin. vt hic contingit; nam nullum inde damnum ſentit antiquior, cum poſſit optare aliam præbendam æqualem; & quod tibi non nocet, & mihi prodeſt æquitate ſuadente, quę de iure canonico maximè attenditur, facilè eſt admittendum; & hoc dumtaxat probat d. l. cum aurum,ibique gloſ.& Bart.& videtur velle Rom.& Prob.loc.cit.

Quod ſi in eum ſenſum id accipiatur, quaſi neutra illarum optari poſſit propter earum inter ſe, aut cum præbendis optare
134 volentium æqualitatem,tunc † neque id volunt præcitati Doct. neque tex.ille cum gloſ.& Bart.id concludunt,pręſertim cum diſſimilis ſit caſus illius leg.cum ibi non agatur de duobus, quibus competat ius optionis, ſeu electionis. ſicut nec obſtat quod de præbẽdis incertis, & indiſtinctis dictum fuit ex Mil.optari eas non poſſe;id enim non euenit, quia non detur in ijs maioritas, ſed ratione incertitudinis, quia nimirum tūc certum aliquid non eſt,quod optari poſſit. Ac deniq; contra prædictum ſenſum vrgent a fortiori quæ de minori præbenda nunc dicturi ſumus.
135 Circa quam, quod † ea optari poſſit, tenet gloſ.d.cap.fin.verbo,meliores,& ibi Butr.& Anch.de conſuet.in 6.eamque glo. ſequitur Franc.Marc.dec. Delph.1258.nu. 4.1.p. & communiter,ac merito receptam dicit Nauar.conſ.4.de reb. eccl. non alien. volum.1.a qua etiam opinione non diſcedit Rom.conſ.127. & Rot. deciſ.5. verſic. præterea,de conſuet. in nou. Contraria
136 ſententia † eſt Fran.d. cap. fin. in princ. num. 8. cui etiam accedere videtur ead. Rot.deciſ.3.eod.tit.in nou.& Franc.Marc. deciſ.1266.Delph.1.par necnon poſt Ioa. Mon.Mil.in ver.conſuetudo, per quam, il 1. Gemin. vero d. cap.fin. num. 11.volens
137 concordare opiniones diſtinguit,† quod aut conſuetudo ſpecificè diſponit, quod poſſint optari maiores præbendæ, & tunc non poſſint minores: aut conſuetudo ſimpliciter diſponit,& tunc poſſit optari maior, & minor, neque procedat opinio gl. eandem diſtinctionem ſequitur Gonzal.
138 d.gloſ.34.num.23.& ſeq.Verum hoc eſt nihil dicere, ſed vel priori, vel poſteriori opinioni adhærere. ſecundum enim membrum eſt ipſa expreſſa prima opinio: primum autem eſt ipſamet ſecunda opinio,ſi illud purè intelligatur,prout ſonat; ſi vero ſubintelligatur dictio taxatiua, ſolum, quaſi inducta ſit conſuetudo, quod ſolum maiores pręben dæ optentur,tunc nihil mirabile dicit,ſed id, quod neque,qui ſunt in contraria ſe ntentia,negabunt. Mouentur autem,qui contrarium ſentiunt,duplici ratione,Primo; quia, ex quo conſuetudo ſic eſt obtenta, vt optetur maior, non debet extendi ad minorem, quia præſcriptio
139 † non extenditur, niſi ad id, quod eſt poſſeſſum,cap.veniens, cap.auditis,c.cum ex officij, de preſcr.de quo etiam latè per Rom.conſ.371.& Doct.in cap. tua il 1. de
140 dec.neque conſuetudo † extendi debet, vt not.in cap.fin.de off. Archid. Secundo
141 quia licitum eſt aſcendere† ad maiorem dignitatem,ſed non deſcendere de maiori ad minorem, iuxta tradita in ſpecie per Fran.Marc.d.quæſt.ſeu deciſ.1266.per tot. 1.par.Rot.d.deciſ.3.& Gonz.d. Commen. gloſ.5.§.9.num.112.cum ſeq. & dict.gloſ. 34.num.19.& 20. ac tex. cum ibi not. in l. maioribus, C. quemad.ciu.mun.indic.lib. 10.nec non cap.quanto, & c. licet, quod eſt fin.de translat.Epiſc.& cap. cui de non ſacerdotali, de præbend. in 6. vbi non datur deſcenſus etiam quoad valorem præbendæ.

Quibus tamen, & ſimilibus non obſtantibus priori opinioni adhæreo, quam in concluſione firmaui, quod indiſtinctè poſſit fieri optio etiam de minori præbenda, vbi ex aliqua cauſa ſit magis grata vel ob intereſſe veritatis,quia exempli gratia illa maior,

maior, ſeu melior, quam obtinet, ſit pen-
ſione grauata, vt ab ea ſe liberet, iuxta ea,
quæ trademus inf. cap. 7. quęſt. 2. vel etiam
ob intereſſe affectionis, puta, quia mino-
ris præbendæ bona viciniora ſint ſuis pa-
trimonialibus, quia ea præbenda fuit ſui
patrui, aut valde amici, vel ſimili de cau-
ſa. Id autem probo & ipſe dupliciter. Pri-
mo rationibus gloſ. d. cap. fin. verbo, melio
142 res, tum quia quod in fauore † alicuius
inductum eſt, non debet in eius odium re
torqueri, cap. quod ob gratiam, de reg. iur.
in 6. & l. nulla iuris ratio, C. de legi. tum
143 quia cui licet plus, licet † & minus, cap.
cui licet de reg. iur. in 6. cum ſimil. Secun-
do illa ratione quam tangit Rot. d. deciſ. 3.
quia illud eſt melius quod eſt magis gra-
tum, & plus placet, §. pręterea, inſtit. de
action. & l. Sabinus, ff. de in diem addict.
quod etiam ex eo confirmatur, quod eſt
ita conſiderabile intereſſe aliquod ſiue ve
ritatis, ſiue etiam affectionis, vt, cum alio-
quin non niſi poſita magna læſione detur
144 † etiam Eccleſiæ in integrum reſtitutio,
cap. 1. de in integr. reſtit. l. ſcio, ff. eod. tit.
145 cum ſuis concor. tamen reſtitutio † con
ceditur non ſolum propter intereſſe veri-
tatis, vt ex tex. in l. minoribus, vbi Doct.
ff. de minor. ſed etiam propter intereſſe af
fectionis, vt not. Bart. Bal. & alij in l. ſi in
emptionem, ff. de minor. & poſt multos
Odd. tract. de reſtit. in integr. quæſt. 4. art.
10. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſum. 20.
& Menoch. in ſimil. tract. lib. 3. præſumpt.
83. fere per totam idque optime probat
tex. d. l. ſi in emptionē, vbi minor reſtitui-
tur, ſi omiſit emere rem maiorum ſuorum
in emptionem collocatam.

His poſitis, non obſtant in contrarium
adducta. Non primum quod præſcriptio
non extenditur niſi ad id, quod eſt poſſeſ-
ſum. Reſpondeo enim primo forte proce-
146 dere id in præſcriptione, † nos vero lo-
qui de conſuetudine, quicquid velit Gem.
d. cap. fi. in prin. num. 9. & 11. dum conten
dit, conſuetudinem optandi magis propriè
dici præſcriptionem; id enim facile refel
li poteſt ex late traditis per nos ſupr. cap.
2. quæſt. 2. Secundo tam præſcriptionem,
147 quam conſuetudinem † extendi poſſe
ad caſus omnino ſimiles: immo ipſi Gem.
& Franc. d. cap. fin. in princ. num. 7. volue-
runt, hanc conſuetudinem extendi de ca
ſu vero ad fictum, de quo nos latius inf. c.
4. quæſt. 4. in noſtra autem ſpecie caſus
omnino ſimilis eſt, cum illud melius dici
poſſit alicui, quod magis gratum eſt, vt
148 diximus, & ſic ſoluitur † quod obijcie-
batur, ex not. in cap. fin. de off. Archid. con
ſuetudinem non extendi, præterquam
quod ille text. loquitur potius de præſcri-
ptione, & quidem valde odioſa nimirum
de præſcribenda per Archidiaconum iu-
riſdictione in Monaſterijs, quod magis Epi
ſcopo præiudiciale eſt, quam ius optandi
vt quique facilè poteſt intelligere. Simili-
ter non obſtat d. l. maioribus honoribus
functos ad minores deuocari rationis non
eſſe; ſicque ſolum prohibetur ne quis ab
alio, & quaſi inuitus deſcendere in hono-
re cogatur, id quod hic non contingit, nā
ſponte quis eligit minorem præbendam;
& vt bene aduertit Rot. d. deciſ. 5. aliud eſt
gradus in præbenda, aliud valor, de quo
præcipuè agimus; & ſic optando quis mi-
norem præbendam in valore non deſcen-
dit in honore, ſicut nec aſcendit qui optat
maiorem. Non obſtat etiam, quod obijcie
batur ex d. cap. quanto; non enim prohibe
tur ibi deſcenſus, ſed ſolum præmiſſo,
quod quis de facto relicta propria Eccle-
ſia ad aliam ſe propria auctoritate tranſtu
lerat, ſubdit Summus Pontifex, quod qui
ſe ad maiorem plebem tranſtulit, a cathe-
dra repelli debet aliena. Immo gloſ. fin. ibi
dicit, idem fore, ſi ad parem, vel mino-
rem ſe tranſtuliſſet: at vero cap. licet,
quod eſt fin. eod. tit. primum loquitur de
maioritate, & exceſſu in dignitate, non in
reditu, ac prouentu, prout etiam loqueba
tur d. cap. quanto. deinde diſpoſitio tam
d. cap. fin. quam cit. cap. cui de non Sacer-
dotali, de præbend. in 6. procedit propter
149 mandatum, cuius fines † ſunt diligenter
cuſtodiendi, vt habetur in cap. cum dile-
cta, de reſcript. & l. diligenter, ff. mand.
cum ſimil. idque quoad diſpoſitionem d.
cap. cui de non ſacerdotali, pro ratione
affert ibid. Summus Pontifex in fin. & no-
tat gloſ. d. cap. fin. verbo, meliores de con-
150 ſuet. in 6. Nam † in d. cap. licet, habetur,
quod conceſſerat ſolum prædeceſſor Sum
mus Pontifex cuidam Epiſcopo, quod ſi
ad maiorem vocaretur forſan dignitatem,

eam

Digitized by Google

eam ſibi liceret aſſumere, declarat autem
ibid. Innocent. III. illius Canonis condi-
tor, non potuiſſe illum Epiſcopum tranſi-
re ad parem dignitatem, quia fuerat ex-
preſſum de maiori, & quia etiam in ma-
iori dignitate propter maiorem vtilitatem
de facili ſolet diſpenſari, vt ibi ait Ponti-
fex, & notauit gloſ. verbo, ad parem. In
d. vero cap. cui de non Sacerdotali, ſtatuit
Bonif. VIII. quod, ſi cui mandetur proui-
deri de præbenda non ſacerdotali, integra,
aut certi valoris, non poterit etiam volen-
ti de ſacerdotali, dimidia, vel minoris valo
ris prouideri, propter certos fines manda
ti, vt inquit ibi tex. & notat gloſ. & Doct.
noſque mox admonuimus. Deniq; ex his
facilè ſolui poſſunt alium in contrarium
adducta per Fran. Marc. & Gonzal. loc. cit.

QVAERO OCTAVO, & poſtre
mo in hoc 3. cap. An poſſit op-
tari præbenda, vel domus in
ipſa prima fundatione, vel con
ſtructione.

Ponamus enim in aliqua Eccleſia cathe
drali, vel collegiata, aut nullas adeſſe præ-
bendas, domoſue canonicales, aut certè
non tot eas eſſe, vt numero Canonicorum
reſpondeant, ac ſingulis ſufficiant; exinde
vero vel omnes, vel reliquas præbendas
erigi, ac fundari, domoſue conſtrui, vt om
nes, & ſinguli Canonici ad Sacrorum Ca-
nonum præſcriptum prope ſuam Eccleſiã
habitare queant. Locus tunc ſit propoſitæ
quæſtioni, an eæ præbendæ nuper erectæ,
domoſue conſtructæ optari poſſint; ita, vt
ad eas acquirendas abſque noua collatio-
ne, ac prouiſione, Superiorisq; inſtitutione
vigore ſolius ſtatuti, vel conſuetudinis op-
tandi in ea Eccleſia vigentis, prius anti-
quiores, tum iuniores Canonici, vt in vete
rum optionibus præbendarum, & domo-
rum antiquarum contingit, gradatim ſint
admittendi.

Et quoniam tex. d. c. cum in tua, ſeu ſi. de
conſuet. in 6. ad optionem ex ſimplici con
151 ſuetudine, aut ſtatuto faciendam † ex-
preſſe requirit vacationem, vt patet ex il-
lis verbis, (poſſint, cum vacant, per ſe, vel
alios optare præbendas) & illis, (optare,
cum præbenda vacabit,) quod & nos plu-
ribus oſtendimus c. 1. q. 2. circa medium;
ita tamen, vt ex ſpeciali conſuetudine
ſuper hoc inducta poſſit etiam præbenda
non vacans optari, vt ibid. ex gloſ. d. cap.
fin. verbo, cum vacant, & alijs docuimus.
152 Ideò habito pro conſtanti, † poſſe ſpe-
cialem conſuetudinem induci, vt præben
da, & domus in prima fundatione, & con
ſtructione optetur, quod ex modo dictis
à fortiori ſatis deducitur; Tota difficultas
in eo reſidebit, an ex ſimplici conſuetudi-
ne, vel ſtatuto poſſint hæ prębendæ, ac do
mus optari, cuius reſpoſio, ex eo pende-
bit, an huiuſmodi præbendæ ſic de nouo
erectæ, ac fundatæ, domuſq; Canonicales
nunc exædificatæ vacare cenſeantur.

Ego autem in ea ſum ſententia, vt exiſti
153 mem, † præbendas, ac domos canoni-
cales in prima erectione, & conſtructione
ſaltem propriè vacare dici non poſſe. nam
& bona vacantia in iure dicuntur, quæ à
defuncto iam poſſeſſa nullum exinde do-
minum, ac poſſeſſorem habent, vt con-
ſtat ex l. 1. l. vacantia, & toto fere tit. cum
ibi not. C. de bon. vacant. lib. 10. latè, & op
timè Peregr. in tractat. de iur. fiſc. lib. quar-
to, tit. tertio, qui eſt de bon. vacan. num.
ſecundo, & 29. ex hac ratione concludens
quod cum alias bona vacantia ad fiſcum
pertineant, l. 1. ff. de iu. fiſ. & d. l. 1. ac toto
tot. C. de bon. vacan. lib. 10. tamen, ſi quæ
in nullius bonis fuerunt, ea non pertinent
ad fiſcum tamquam vacantia, ſed cedunt
occupanti, iuxta §. fere igitur, inſtitut. de
rer. diuiſ. cum ſimil. Idem etiam colligitur
ex not. per gloſ. & Doct. in l. cum quære-
batur, C. vnde vi; ſed apertius ex cap. pro
poſuit, & cap. cum noſtris, de conceſſ.
præbend. extr. & in 6. cap. primo, & toto
tit. ne ſed. vac. Rebuf. in prax. benef. tit. de
requiſ. ad collat. bon. num. 48. & ſeqq. Sta-
phill. de litt. grat. tit. de var. mod. vacat. be-
154 nef. ferè per tot. ex quibus elicitur, † quod
ad hoc, vt beneficium, ſeu præbenda ſaltem
propriè loquendo vacare cenſeatur, ne-
ceſſe eſt, vt prius ab aliquo poſſideretur,
vel obtineretur. Verum in ſpecie id ipſum
quod nos dicimus, nimirum præbendas,
& domos Canonicales, ac generaliter
beneficia quæcumque in prima ſua fun-
datione propriè ſaltem non vacare,
apertè definiri videtur in clementina
fin. quæ incipit, litteras, de reſcript.
vbi ſtatuitur, litteras Apoſtolicas ſuper
con-

Digitized by Google

conferendo alicui beneficio vacaturo, ad
beneficium poſt datam ipſarum creatum
non extendi. Et quamuis gloſ. ibid. verbo,
ſtatuimus, in princip. & verſ. ſicut ergo,
quam ibi ſequitur Bonif. Vitalin. & alij re-
lati pariter, ac probati a Gonzal. in d.com
mentar. Reg. 8. Cancell. gloſ. 9. §. 5. num. 50.
& gloſ. 15. in princip. num. 132. aſſerant,
præbendam, ac beneficium de nouo crea-
tum vacare. tamen, præterquam quod Do
ctorum auctoritas non publica, & neceſſa
ria, ſed priuata dumtaxat, & probabilis eſt
& hac in re non magna, cum nihil, quod vr
geat, allegent, nam tex. d. clem. quem addu
cit Vital potius contrarium probat, cum
velit Pontifex, beneficium creandum non
includi in vacaturis; & ratio Gonzal. dict.
num. 132. quod beneficia non naſcuntur,
ſed creantur, & fiunt, ex Caſſad deciſ. 7.
num. 6. & 8. de iurepatr. non video, quomo
do concludat: adhuc dicere poſſumus,
tam gloſ. quam alios Doct. cit. loqui, & in-
telligendos fore de qualiquali vacatione;
ita, vt præbenda, & beneficium a primæua
erectione, & fundatione aliquo modo, li-
cet impropriè, ac ſecundum quid vacare
dicatur; quod ſanè non inuiti dabimus, ve
rum non officiet noſtræ concluſ. quæ ha-
bet, quod præbendæ, ac domus Canoni-
cales a prima erectione, & conſtructione
ſaltem propriè, ac ſimpliciter vacare non
dicantur: porrò certum eſt, verba eſſe ca-
pienda in proprio, non autem improprio
ſignificatu, l. non aliter, ff. de legat. 3. & l.
qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pu-
pil. l. fin. ff. ad Trebel cum ſimil. & in dubio
verba intelligenda ſunt ſimplicitur, & non
ſecundum quid, Bart. in l. Lucius §. quæſi-
tum. ff. de leg. 3. cum alijs adductis Menoc.
tract. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 40. nu.
2. Accedit, quod, cum gloſ. d. clem. fin. ver
bo, ſtatuimus, circa medium, quam ibi
Card. & alij ſequuntur, ob eam præcipuè
155 rationem velit, † diſpoſitionem illius
clement. procedere, quia ſicut reſcripta
ad lites tamquam odioſa, non ſunt exten-
denda ad lites poſtea exortas, cap. fin. de
reſcript. ita reſcripta ad beneficia non de-
bent extendi ad beneficia poſtea creata,
cum etiam reſcripta ad beneficia ſint odio
ſa, & reſtringenda, cap. quamuis, de præ-
ben. in 6. nos quoque ex mente d. gloſ. &
Doct. dicere poſſumus, eadem planè ra-
tione conſuetudinem optandi, ſaltem vbi
præbendæ ſunt diſtinctæ, quoniam contra
ius eſt, vt ſup. cap. 2 quæſt. 2. concluſ. 1. cir
ca medium latius oſtendimus, ſi inducta
dumtaxat ſit quoad præbendas iam crea-
tas, non poſſe, aut debere ad eas extendi,
quæ de nouo creatæ, & erectæ ſunt; ete-
nim quæ a iure communi exorbitant, non
ſunt ad conſequentiam trahenda, cap. quæ
à iure, de reg. iur. in 6. & l. quod contra,
ff. eod. tit. cum ſuis concord. qua etiam ra-
tione, conſuetudinem optandi, quæ con-
tra ius ſit, non extendi; fuſiùs oſtendemus
cap. ſeq. quæſt. 3. concluſ. 2. paulo poſt ini-
tium. Ad idem facit, quod tradit Vital. d.
clem. fin. num. 15. & 23. Ferret. conſ. 2. num.
5. volum. 1. facultatem conferendi benefi-
cia, de qua in cap. ſi cui nulla, de præbend.
in 6. non extendi ad beneficia poſtmodum
creata; (de quo tamen videnda eſt Rot.
deciſ. 17. num. 2. & 9. par. 2. diuerſ.) cui ſi-
mile eſt quod docet Rebuf. in Prax. benef.
tit. de for. Vicariat. num. 124. Vicarium
Epiſcopi habentem poteſtatem conferen-
di beneficia non poſſe conferre beneficiū
de nouo creatum. facit etiam quod poſt gl.
1. cap. cum Capella, de priuil. tradit Felin.
cap. fin. num. 16. de conſtit. exemptionem
conceſſam Capellis non extendi ad futu-
ras, ſicut nec priuilegium quodlibet ad fu-
tura extenditur, cap. ex ore, de priuil. Put.
deciſ. 254. num. 3. lib. 1. & reſeruatio non
capit beneficia creata, & erecta poſt da-
tam reſeruationis, Rot. deciſ. 32. nu. 7. de
præbend. in antiq. & Simonet. tractat. de
reſeruat. benef. quæſt. 12. faciunt denique
alia pleraque ſimilia, de quibus Gonzal. d.
§. 5. a num. 1. ad 43. Menoch. de arbitr. iud.
caſ. 223. & Staph. de litter. iuſt. §. eſt notan-
dum num. 7. quorum omnium ea genera-
lis ratio eſt, quod id, de quo agendum eſt,
primo in rerum natura debet eſſe, l. quidā
referunt, ff. de iur. codicill. c. ad diſſoluen
dum, iuncta gl verbo, accuſari, de deſponſ.
impub. alia gloſ. d. cap. fin. verbo futuras,
de reſcript. cum alijs adductis per Gon-
zal. d. reg. 8. gloſ. 5. §. 7. a num. 68. ad 73. &
gloſ. 45. §. 1. a num. 44. ad 48. Ferret. conſil.
36. num. 6. latiſſimè per Menoch. conſ. 97.
ex num. 64. volum. 1. & tract. de præſump.
lib. 4. præſumpt. 127. per tot. Licet autem
prædicta

Digitized by Google

prædicta ratio, quod conſuetudo contra ius non extendatur, locum non videatur habere in domib. canonicalib. de nouo cóſtructis, cum optio domorum induatur ex conſuetudine decennali, vt ſupr. d. cap. 2. quæſt. 2. concluſ. prima, ad fin. & cap. tertio, quæſt. tertia, circa medium, cum tamen conſuetudo contra ius requirat ſpatium 40. annorum, cap. fin. cum ibi not. extra de conſuet. Nihilominus, præterquam quod aliæ rationes adductæ per ſe ſufficiunt etiam quoad domos; adhuc dici po
156 teſt † prædictam quoque in domibus de nouo conſtructis procedere, ac vim ſuam habere. etenim non ideo domorum canonicalium optio admittitur ex minori conſuetudine, quam quadragenaria, quia contra ius non ſit, cum ea etiam conſuetudo quæ contra ius eſt aliquando minori ſpatio quam 40. annorum, induci poſſit, vt patet ex allegatis inter ceteros per Roch. Curt. d. cap. fin. ſect. 3. num. 32. cum plurib. ſeqq. iuxta nouam impreſſ. extr. de conſuetud. ſed ob eam præcipuè rationem, quia per optionem domorum non mutatur, aut acquiritur aliquod ius ſpirituale, quod in præbendis diſtinctis maximè accidit, vt ex Bellam. & alijs nos quoque dict. concluſ. prima ad fin. & quæſt. tertia cira medium ſatis oſtendimus. Preterea ex mente gloſ. & Doct. dict. clem. fin. necnon Gonzal. dict. gloſ. 9. §. quinto, num. 48. ideo extenſio non admittitur ad beneficium de nouo creatum, iuxta dict. clemen. quia reſcripta ad beneficia ſunt odioſa, ac reſtringenda, dict. cap. quamuis, de præbend. in 6. Rot. deciſion. octaua, ante medium, de conceſſ. prebend. in nou. Caſſad. deciſion. octaua, num. quarto, eod. tit. at vero ipſa quoque optio domorum canonicalium odioſa dici iure poteſt, cum agatur de aliquali ſaltem præiudicio tertij, iuxta cap. odia de reg. iur. in 6. cum ibi notat. & ſuis concord. paratur neque præiudicium vel Ordinario collatori, vel ei, cui alioqui conferri, ſeu aſſignari deberet domus Canonicalis, niſi ea ab antiquiore aliquo canonico vigore ſtatuti, aut conſuetudinis optaretur. ponamus enim in menſe Ordinarij vacare canonicatum, qui alias reſeruatus non ſit, ſimulque vacare domum Canonicalem; niſi vi ſtatuti illius, ſeu conſuetudinis optio fieret, poſſet Ordiuarius, ſicut Canonicatum, & præbendam cum eo vacantem conferre cui vult, ita etiam ædes Canonicales cuilibet Canonico tradere, vel aſſignare, & is, qui Canonicatum, & præbendam haberet ſimul etiam eam domum iure poſtularet tamquam de iuribus, & pertinentijs pro ea ſaltem vice illius Canonicatus, ad latè tradita per Anton. Gabr. commun. concluſ. lib. ſexto, tit. de verbor. ſignific. concluſ. decima, vel ſaltem tamquam acceſſoriam eiuſdem Canonicatus, per ea, quæ in ſimili adduximus hoc eod. cap. tertio, quæſt. 2. circa initium, ac vulgatam regulam, ac doctrinam acceſſoriorum.

Stet ergo ex ſupradictis firma concluſio, prabendas de nouo erectas, domoſq; Canonicales nunc primum conſtructas tamquam impropriè vacantes ex ſimplici conſuetudine, vel ſtatuto optandi vigente in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata ſtatim optari non poſſe, verum expectandam eſſe primam veram vacationem per obitum, aliamue, quæ alicui optioni lo
157 cum faciat: interim vero † huiuſmodi præbendas, & domos ijs fore aſſignandas, qui nullas habent; ſeruata tamen inter eos antiquitatis prærogatiua, quæ quoad hoc ſuam vim habere poterit propter illam canonicam æquitatem, de qua latiùs ſupr. cap. ſecundo, quæſtion. prima in princip. vnde præferendus erit Canonicus medio tempore receptus ei, qui cum prius Canonicatum haberet poſtea in eadem Eccleſia hoc dimiſſo alium obtinuit; cum enim prior Canonicatus vacauerit, nouus Canonicus fit, iuxta ea, quæ latius afferemus cap. quinto, quæſt. prima, concluſion. prima, not. 3. Interim vero iam finis ſit huic 3. cap.

SVMMAE RERVM.

1 *Canonici ſoli, ſeu beneficiati in aliqua Eccleſia Collegiata regulariter optare poſſunt.*

2 *Conſuetudo optandi inter Canonicos inducta non extenditur ad Dignitates, ſeu Prelatos, vt poſſint optare Canonicales prebendas.*

Con-

Digitized by Google

3 *Conſuetudo non extenditur de perſona ad perſonam diuerſę qualitatis: vbi etiam, quod Sacerdos non poteſt optare prębendam diaconalem.*

4 *Prębendam Pœnitentiarij, aut ſimilem obtinens non poteſt ſecundum aliquos aliã optare. Contrarium; num. 11.*

5 *Diuiſio beneficiorum vnitorum debet fieri ab habente auctoritatem ſeruata ſolemnitate, & ex iuſta cauſa, ſicut & vnio.*

6 *Beneficiarius non poteſt ſuum beneficium diminuere, aut damno afficere.*

7 *Canonicus an habeat ſucceſſorem, & an Pœnitentiarius, & num. 12.*

8 *Pœnitentiarius principaliter habet officium & prębendã per annexionem, & quaſi rem peremptam, ſecundum Nauar. de quo, nu. 13.*

9 *Beneficiatus habens Eccleſiam Parochialem ſuo beneficio annexam, non dicitur ſimpliciter habere curam animarum.*

10 *Nauarri Doct. auctoritas.*

12 *Pœnitentiarius optando non diuidit, aut vnit officium a beneficio, aut cum illo, ſed dimittit prębendam cum onere, & officio.*

13 *Theologi, & Pœnitentiarij officium quomodo inſtituendum ſit.*

14 *Vnio non ſemper ita fit, vt, quod vnitur, alteri accedat.*

15 *Antiquiores Canonici prius optant, antiquiores inquam non ętate, ſed receptione num. 16. quod declaratur, nu. ſeqq.*

17 *Canonicus, qui maior eſt ordine, poſterior tamen receptione, quomodo debeat præferri in portione percipienda.*

18 *Antiquiores ætate, vel maiores ordine poterunt ex conſuetudine ſpeciali pręferri in optando, vel Doctores, aut perſonæ inſignes, num. ſeqq.*

19 *Doctorum ordo præcipuus eſt.*

20 *Excommunicatus poteſt optare. Contrarium alij, num. 21.*

22 *Excommunicatus priuatur fructibus beneficij.*

23 *Collatio beneficij facta excommunicato nulla eſt.*

24 *Optio non eſt collatio, neque collationem requirit.*

25 *Excommunicatus poteſt acceptare beneficium iam ſibi collatum. & retinere iam obtentum; num. 30.*

26 *Beneficij collationem excommunicato factam mero iure tenere, probabile eſt.*

27 *Excommunicatus æquiparatur deportato.*

28 *Deportatus poteſt eligere, & optare.*

29 *Excommunicatus poteſt ea, quæ ſunt facti, & per quæ ſolum voluntas declaratur.*

30 *Excommunicatus non ammittit fructus beneficij, niſi per ſententiam eos expreſſè continentem.*

31 *Abſentes ab Eccleſia optare poſſunt.*

32 *Abſentes ob ſeruitium Papæ, vel Eccleſiæ optare poſſunt, licet conſuetudo, vel ſtatutum diſponat; quod ſoli præſentes optent. Hi enim habentur pro præſentibus; num. 33. vbi idem dicitur de abſentibus cauſa ſtudij.*

34 *Conſuetudo contra ius non extenditur de caſu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de perſona ad perſonam. Idem in ſtatuto; num 35. Quod tamen perpetuum non eſt, remiſſiuè; num. 36. præcipuè verò, vbi in caſu omiſſo militat eadem omnino ratio; num. 37. vel vbi ea æquiparantur a lege, num. 38.*

39 *Statutum, vel conſuetudo diſponens de præſentibus in Eccleſia extenditur de caſu vero ad fictum.*

40 *Conſuetudo optandi, ſicut quæuis alia, inducta in vna Eccleſia non extenditur ad aliam Eccleſiam, quamuis illi ſubiectam.*

41 *Canonicus, qui ex conſuetudine optare non poteſt, niſi ſemel, ſi ſemel optauit præbendam, ſuper qua deinde moueatur ſibi lis, non poterit aliam optionem facere. poterit tamen redire ad ſuam, ſi ſuccumbat, eamque dimiſerit cum proteſtatione; num. 42.*

43 *Prior in data, qui non fuit negligens, præfertur in optando priori in receptione, poſteriori tamen in data.*

44 *Conditio habetur pro impleta, cum non ſtat per eum, qui illam implebet.*

45 *Abſentes in ſeruitijs Papæ, vel Eccleſiæ cur optare poſſint etiam ſtante conſuetudine, vel ſtatuto, quod ſoli præſentes optare poſſint.*

46 *Abſentes quoque in ſeruitiis Epiſcopi optare poſſunt. Quid in abſentibus cauſa ſtudii de licentia Papæ, vel Epiſcopi, num. 47.*

Abſen-

Digitized by Google

48 *Abſentes cauſa ſtudij de licentia Prælati. vel Papæ percipiunt fructus ſuarum præbendarum.*

49 *Priuilegiati, vt percipiant fructus, ac ſi reſiderent, optare non ideo poſſunt, & gaudere alijs priuilegijs, quę competunt præſentibus tam de iure communi, quam ex conſuetudine, vel ſtatuto.*

50 *Conſuetudo contra ius quando extendatur ad caſum fictum.*

51 *Conſuetudo optandi non eſt improbata a iure, ſed immo permiſſa, & quodammodo approbata.*

52 *Optio fieri poteſt per procuratorem habentem ſpeciale mandatum. immo & per procuratorem cum libera, num. 55. quid in habente generale mandatum, num. 58.*

53 *Poteſt per alium, qui poteſt per ſe ipſum; & qui per alium facit, per ſe ipſum facere cenſetur.*

54 *Procurator admittitur in quauis re, vbi non prohibetur.*

56 *Procurator cum libera æquipararur habenti ſpeciale mandatum. Item poſt permutare, num. 57.*

58 *Procurator habens generale mandatum, & negotiorum geſtor ſi nomine meo optet, & ego ratum habeam, optio valebit.*

59 *Dominium pecuniæ ſolutæ negotiorum geſtori acquiritur creditori ratihabitione ſecuta.*

60 *Optio per quemcunque nomine meo facta forte valet, ſi ratum habeam.*

61 *Beneficium poſt alicui conferri nomine abſenti.*

62 *Beneficium impetrari poteſt ſine mandato.*

63 *Coniuncta perſona ſine mandato admittitur ad optandum, ſicut etiam in beneficialibus, num. 64. requiritur tamen ratihabitio, num. 69.*

65 *Coniunctæ perſonæ regulariter admittuntur, ſi caueant de rato, & quę ille ſint, num. 66. & vſque ad quem gradum; num. 67.*

68 *Canonicus, aut alias coniunctus coniunctione ſpirituali non poteſt pro alio coniuncto impetrare, aut acceptare.*

69 *Ratihabitio requiritur vbi aliquis ſine mandato ſpeciali, aut ſine libera pro alio optauit. & an, ratihabitione huiuſmodi per antiquiores facienda pendente, poſſint iuniores interim optare, num. 70.*

71 *Vocem in Capitulo habere non poteſt Clericus Eccleſiæ Collegiatę, niſi ſaltem ſit Subdiaconus.*

72 *Subdiaconatus primus eſt ex Ordinibus Sacris.*

73 *Actus Clericorum Eccleſiæ Collegiatæ quidam ſunt Collegiales. & qui illi ſint; nu. 74. quidam non Collegiales, num. 75. & qui ſint, num. 76.*

77 *Clericus Eccleſiæ Collegiatæ, etiam non conſtitutus in Sacris optare poteſt præbendam vacantem, & nu. ſeq.*

78 *Optionis actus non eſt Collegialis, ſed ſingulis de Collegio competit ex canonica, & præbenda, & num. ſeqq.*

79 *Optare non competit, aut pendet ex voce in Capitulo actiua, ſed ad ſummum ex paſſiua.*

80 *Vox, ſeu electio paſſiua non requirit ordinem Subdiaconatus.*

81 *Conſuetudine, & ſtatuto induci poteſt, vt, non niſi Subdiaconus optet.*

82 *Conſuetudo magnam vim habet, & induci poteſt contra ius, modo ſit rationabilis, & legitime preſcripta, neque inferat grauamen Eccleſiis num. 83.*

84 *Statutum Eccleſię exęquatur conſuetudini illius. & condi ab ea poteſt etiam contra ius, vbi agitur ſolum de præiudicando iuri quęrendo; num. 85.*

86 *Rationabile eſt, vt non niſi Subdiaconus ad optionem admittatur.*

87 *Diſpenſatus per Papam, vt non teneatur intra annum ad ordinem requiſitum promoueri, poterit etiam poſt annum optare.*

88 *Optare non poteſt clericus poſt annum, ſi intra annum ad ordinem requiſitum non promoueatur.*

89 *Corpore vitiati a Sacrorum Ordinum ſuſceptione, & executione regulariter repelluntur.*

90 *Deformitas repellens nunc hominem a Sacris Ordinibus quænam ſit.*

91 *Deformitas quoad ordinem ſuſceptum inducit tantum irregularitatem in illo actu, qui ab eo corporis vitio impeditur.*

92 *Abſcindens ſibi membrum ex culpa efficitur irregularis, licet illa abſciſſio nullum ordini preſtet impedimentum, aut inſignem deformitatem inducat.*

93 *Deformitas iure impediens aut non impediens ſuſceptionem ordinum, eorumue miniſterium quænam ſit.*

94 Diſpenſare poteſt ſolus Papa ſuper irregularitate, quæ inducitur ex corporis vitio.

95 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris.*

96 Diſpenſatus ad ordines minores non ideo cenſetur ad maiores, neq; diſpenſatus ad ordines cenſetur ad beneficium diſpenſatus.

97 *Diſpenſatus in maiori cenſetur etiam diſpenſatus in minori, quod in illo maiori ineſt.*

98 *Argumentum a maiori ad minus qualiter admittatur in diſpenſatione.*

99 *Diſpenſandi facultas, & poteſtas fauorabilis eſt, & extendenda.*

100 *Diſpenſatio extenditur ad ea, quæ neceſſario, & naturaliter conſequuntur.*

101 *Diſpenſatus ſuper pluralitate beneficiorum diſpenſatus quoque cenſetur ſuper reſidentia illis annexa.*

102 *Minor diſpenſatus ad curatum, diſpenſatus quoq; cenſetur, vt non teneatur intra annum promoueri.*

103 Ordo aliquis annexuſne ſit præbendis, & alijs beneficiis in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis.

104 *Ordines annexi præbendis debent intra annum ſuſcipi.*

105 *Beneficium in Collegiata recepturus debet ſaltem poſſe intra annum ordinem requiſitum ſuſcipere.*

106 Cannexorum idem eſt iudicium.

107 *Argumentum ab vno connexorum ad aliud, vel a deſtructione conſequentis quando procedat:*

108 *Inhabilis ad ordines annexos aliquibus beneficijs inhabilis quoq; erit ad illa beneficia.*

109 Optare non poteſt in aliqua Eccleſia, qui ob corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis beneficijs illius Eccleſiæ.

110 *Cæcus repellitur a beneficio obtinendo. Item ab optione; nu. 111.*

112 *Mutus repellitur ab ordinibus, & ab optione. Item ſurdus; nu. 113. Idem alijs corporis defectibus, qui ab ordinibus repellunt; num. 114.*

115 *Corpore vitiatus diſpenſatus ad ordines etiam maiores, optare non poterit.*

116 *Diſpenſatus, vt obtineat beneficium in Eccleſia Collegiata eo ipſo poterit optare vacantem præbendam, ſeu portionem.*

117 Cæcus factus poſtquam beneficium obtinuit in Eccleſia Collegiata poterit eueniente caſu optare; & num. ſeqq.

118 Cæcis miſerendum, & ſubueniendum eſt.

119 *Inhabilitas ſuperueniens non debet aliquem priuare iure quæſito.*

120 *Priuari non debet Clericus etiam propter amentiam beneficijs, quæ tempore ſuperuenientis amentiæ obtinebat.*

121 *Cæcus capax eſt Dignitatis Eccleſiaſticæ, ad quam ius aliquod habebat ante cæcitatem;*

122 *Cæcus in Papam eligi non poteſt, electus tamen in ſede manebit.*

123 *Cæci non poſſunt offerre panes Domino, ſeu eſſe Sacerdotes.*

124 *Sacerdos, qui celebrare non poteſt propter defectum palmæ, poteſt tamen fungi alijs Sacerdotibus officijs.*

125 *Deciſio quædam Rot. Rom. explicata.*

126 *Surdus, mutus, & ſimiles corpore vitiati, qui vitium obtentum beneficium contraxerunt, optare poſſunt.*

127 *Surdus non eſt eligendus in Summum Pontificem, electus tamen non erit a ſede remouendus.*

128 Peccator etiam notorius *regulariter vt ſic non eſt arcendus ab optione, cum caſus euenerit; & num. ſeqq.*

129 *Peccator quantumuis criminoſus & notorius non debet in officijs euitari. excipitur notorius fornicator; numer. 130.*

131 *Fornicator notorius non eſt ab optione repellendus.*

132 *Crimen inducens ſuſpenſionem ab ordine, vel eius executione non repellit ob id ab optione. Idem, licet induceret irregularitatem, nu. 133.*

134 Crimen *inducens priuationem beneficii, vel depoſitionem, aut ſuſpenſionem ab illo, repellit ab optione, ſecus ſi reus appellauerit a ſententia; num. 135.*

136 *Irregularitas præcedens receptionem ordinis, aut beneficii impedit optionem.*

137 *Diſpenſatus ſuper irregularitate, vt obtineat beneficium in* Collegiata, *poterit optare.*

138 Irregularitas *ſequens receptionem beneficii non impedit optionem.*

Con-

139 *Coadiutorum plura ſunt genera.*

140 *Coadiutor non acquirit, nec Coadiutus amittit titulum beneficii, & nu. 151. cum ſeq. 154. 158. & 163.*

141 *Coadiutor, etiam cum futura ſucceſſione, ſed era ſemper debet poſt receptos Coadiutoria durante; & multis ſeqq.*

142 *Dignitate propria coruſcantes præferri debent coruſcantibus tantum aliena.*

143 *Coadiutor ceſſante coadiuto datur in eius gratiam.*

144 *Coadiutor viuente coadiutoria proculdubio ponitur in vltimo loco inter clericos eiuſdem ordinis.*

145 *Obſeruantia eſt optima priuilegiorum Apoſtolicorum, & legum interpres.*

144 *Subrogatum quando nam ſapiat naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

147 *Sedere in altiori loco competit Canonico ratione antiquitatis.*

148 *Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione ſunt odioſæ.*

149 *Reſignans cum regreſſu cur mortuo reſignatario ſedere debeat in loco antiquo.*

150 *Dignitas in Collegiata præcedit omnes Canonicos.*

251 *Coadiutus optare poteſt perinde, ac ſi coadiutorem ſine futura ſucceſſione haberet.*

152 *Coadiutor ſimplex optare non poteſt; & nu. ſeqq.*

153 *Coaditoria ſimplex non vacat per mortem naturalem, vel ciuilem Coadiuti; ſed ceſſat, expirat, ſeu extinguitur ceſſante vita, vel impedimento Coadiuti.*

254 *Coadiutor ſimplex an ſit Prælatus; & an beneficia poſſit conferre, & reſignationes admittere.*

155 *Coadiutoria ſimplex requirit qualitates beneſiiati. & item verificationem narratiuæ. 156.*

157 *Cappellani Coadiutores an teneantur reſidere.*

158 *Codiutus perinde optare poteſt, ac ſi non haberet Coadiutorem cum futura ſucceſſione. Alii tamen diſtinguunt; num. 159. quæ diſtinctio fallitur; num. 160.*

161 *Gradatio aliquando ceſſat in optione.*

162 *Præbenda Coadiuti an poſſit optari, vel ſit reſeruata Coadiutori cum futura ſucceſſione.*

163 *Coadiutor cum futura ſucceſſione non poteſt optare. nec tenetur præcisè reſidere, ſed ſolum cauſatiue, ne de ſuo teneatur reſtituere fructus omiſſos Coadiuto; nu. 164.*

165 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione non vacat per obitum vel ceſſionem coadiutoris, ſed per ceſſum, vel deceſſum, aut aliam amiſſionem Coadiuti.*

166 *Verba ex nunc prout ex tunc, & è contra, quid importent.*

167 *Verba illa Coadiutoriæ, tamquam Canonicus Eccleſiæ inſeruire poſſit, ac debeat, non faciunt eum Canonicum.*

168 *Poſſeſſio ſimul cum titulo requiritur ad optionem.*

169 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione an ſit titulus ſufficiens ordinationis. & an habeat vim reſignationis; nu. 170.*

171 *Concordata an obſtent conceſſioni Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione.*

172 *Coadiutor cum futura ſucceſſione an poſſit abeſſe tribus menſibus in anno aut impeditus percipere diſtributiones quotidianas in iis caſibus, in quibus poterat is, cui datus eſt coadiutor.*

Quinam optare poſſint præbendas. Cap. IV.

QVAERO PRIMO, An ſoli, & omnes antiquiorés Canonici optare poſſint.

Prima Concluſio. Illud certum eſt, ſolos Canonicos, ſeu beneficiatos

1 in aliqua Eccleſia Collegiata † regulariter optare poſſe, vt ſatis patet ex ijs, quæ adduximus ſupr. c. 1. quæſt. 3. & cap. 3. quæſt. 1. vbi etiam diximus, poſſe induci conſuetudinem, vt beneficiatus in aliqua Eccleſia, dummodo conſtituat aliqua ratione vnum corpus cum Canonicis eueniente caſu poſſit optare canonicatum, ſeu præbendam Canonicalem vacantem, vel eam, quæ remanet inoptata; pro quo etiam optime facit dec. Delph. Franc. Marc. 1271. num. 4. & quod nos latius adducemus inf. hoc eod. tract. cap. 5. q. 2. dum diſputabimus, an optio ſemper fiat intra eundem ordinem, & gradum. cum hoc tamen ſtat, quod etiam illuſtr. Cardinalibus, & Equitibus præſertim Hieroſolymitanis aliqua ſaltem ratione competat ius optandi ſuos titu-

titulos,& commendas,vt ſup. d.c.1.q.3.&
c.3.q.1.docuimus.
Secunda concluſio.Conſuetudo optan-
2 di inducta,† quod Canonici optent,non
ita extenditur,vt Prælati, aut Dignitatem
habentes poſſint optare Canonicales præ-
bendas: ita Calder. conſil.5. de conſuetud.
quem etiam refert, & ſequi videtur Roch.
Curt.cap.fi.de conſuet.ſect.4 nu. 7. ad fin.
omnino vero ſequitur Hier. Gonzal. in
Commentar Reg. 8.Cancel.Gl.34.nu. 91.
ad id quoq; allegans Prob. ad Io. Monach.
d.c.fi.n.31.& 32.de conſuet.in 6. ratio eſt;
3 tum quod conſuetudo non extendatur† de
perſona ad perſonam, maxime vbi ſunt
diuerſę qualitatis, & conditionis, iuxta
not.per Dd.in cap.fin.de off. Archid. & c.
2. de Capel.Monach. tum quod in huiuſ-
modi,quæ ſunt ſtricti iuris, vna expreſſo
non venit aliud, cap. ſuſceptum, de reſcr.
in 6. & cap.quamuis, de præb. eod. lib. Et
hoc forte voluit Franc. Marc. deciſ. Del-
phin. 1266. 1.p.dum dixit,in optione non
admitti deſcenſum, ne ſit contraria deciſ.
paulo ante poſitæ, quæ eſt 1258. num. 4.
eadem.1.par.vbi aperte admittit,poſſe op-
tari minorem prębendam: facit etiam opti
me Rot. deciſ. 5. de conſuet. in no. verſic.
aliam rationem,& verſic.præterea videtur
dum ipſa quoque ait, quod, vbi ſunt di-
ſtincti gradus præbendarum,non admitti-
tur deſcenſus. Qua ratione idem quoq; di-
cendum eſt de præbendis inferioribus or-
dine,vt nimirum conſuetudo optandi in
eodem ordine non operetur, vt clericus
optare poſſit præbendam inferioris ordi-
nis vacantem, puta clericus habens præ-
bendam Sacerdotalem poſſit optare
Diaconalem, habens Diaconalem poſ-
ſit optare Subdiaconalē;niſi forte ea in re
ſpecialis conſuetudo legitime inducta
ſit,per ea, quæ trademus infr. c. 5.q. 2.
4 Tertia Concluſio. Probabile eſt,† quod
vbi præbenda habet annexum aliquod
perpetuum officium, puta Pœnitentiarij,
non poteſt,qui eam habet,alteram optare:
ita in ſpecie tradit Nauar. conſ. 14. de re-
bus Eccleſ. non alien. alias 22. de præben.
volum. 1. per totum. Probat primo hanc
5 opinionem, quod diuiſio † beneficiorum
vnitorum requirit, vt diuidens habeat au-
ctoritatem, & poteſtatem id faciendi,
cap. ſicut vnire, cum ibi not. de exceſſ.
prælat. & quod ſeruetur ſolemnitas in
modo diuidendi, & concurrat iuſta cauſa
id faciendi,cap.1.de reb.Eccleſ.non alien.
in 6. ſicut & vnio, vt probatur in d.cap.ſi-
cut vnire,iuncta Clem. 2. de rebus Eccleſ.
non alien. quodſi optaret Pænitentiarius
præbendam vacantem, diuideret præben-
dam ſuam a pænitentiarij officio; item
vniret officium alteri præbendæ, quæ eſt
tertia Nauar. ratio, ſine vlla iuſta cauſa,
aut ſolemnitate. Neque veriſimile eſt,
Concilium generale, & Romanam Ec-
cleſiam voluiſſe priuatiuis hominibus fa-
cultatem concedere tam leuiter, & ſine
ſolemnitate tot vniones, & diuiſiones;
& hæc eſt 6. illius ratio ab hac prima
dependens. Secundo non poteſt bene-
6 ficiarius † ſuum beneficium diminuere,
aut damno, afficere, cap. delictum,
de reg. iur. in 6. cum ibi adnot. & ſimili-
bus at vero Pœnitentiarius optando dam-
num afferet proprio officio; poſſet enim
optare minorem præbendam, iuxta
Gloſ. crebrius receptum in cap. fin. de
conſuet.in 6. (vt etiam nos ſupra oſtendi-
mus, cap.3.quæſt. vlt.) Quod ſi obijcias de
alijs Canonicis, reſpondet, diſparem eſſe
7 rationem, cum Canonicus † non habeat
ſucceſſorem, iuxta Gloſ. ſingularem re-
ceptam in cap. quod ſicut. de elect. quod
etiam notauit Franc. Marc.deciſ.Delphin.
1232. num. 3.& 1261. num. 3.1.part.vnde
ſibi poteſt præiudicare, Pœnitentiarius
vero habet ſucceſſorem, cui optando
præiudicaret. Tertio, quia quod opera-
tur oppoſitum in oppoſito, debet & ope-
rari propoſitum in propoſito, cap. ſcien-
dum, 18.quæſt.1.l. & ſi contra, ff.de vulg.
& pup.ſed præbenda Pœnitentiarij optari
non poteſt, quod tamen non probat Nau.
nos breuiter oſtendimus ſupr.cap.3.quęſt.
6. ergo neque ipſe debet poſſe optare
alterius præbendam. Quarto, quia Pœni-
8 tentiarius † habet principaliter officium
Pœnitentiariæ, præbendam autem habet
per annexionem, & quaſi rem peremp-
tam; ſicut qui habet Eccleſiam Parochia-
lem ſuę præbendę,vel alteri beneficio an-
9 nexam, non cenſetur † habere curam ani-
marum,c.ſuper eo, de præbend. in 6.qua-
re cum non poſſit optare aliam præbendā
ratio-

ratione officij , quod eſt principale ,&
quoddam viuum, non poterit id facere ra-
tione præbendæ quæ eſt quid acceſſo-
rium, & quaſi quoddam mortuum , & ex-
tinctũ.Hæ ſunt in ſumma rationes Nauar-
ri , quibus contendit, Pœneitntiarim
optare non poſſe, ex cuius ſententia idem
dicendum eſſet de eo , qui habet præben-
dam Theologalem, vel Legalem , quam a-
lij vocant Doctoralem ſeu Magiſtralem :
necnon de Canonico coadiutore,cuius ni-
mirum onus ſit ex fundatione Rectorem
Parochialem in cura animarum adiuuare ,
aut etiam eam ipſam per ſe exercere, cu-
iuſmodi plerìq;ſunt in ciuitate,& Diœce-
ſi Mediolanenſi. Propter cuius Doctoris
10 † auctoritatem concluſio hæc,vt dicebam,
probabilis eſt ; maxima enim fuit illius tũ
doctrina , tum vitæ integritas , vt patet ex
Couar.lib 1.var.reſol.cap. 1.nu.2. Mandoſ.
ad Reg. 16. de infirm. Pinel. l. 1.C.de bon.
mat.3.p. num. 16. in fine Viual. in Candel.
Aur.in princip.tit.de auctor.Doct.& alijs,
quos videas ſi lubet apud Petr.Cened.in
collect.ad ius canon.collect. 12.num.6. 2.
p. Idem cum Nauar. tenet etiam Hier.
Gonzal.d.Gloſ.34.nu. 78. & ſeqq. non ſo-
lum in Pœnitentiario, ſed etiam in Theo-
logo , & Doctore,ſeu Magiſtro , vbi eius
Canonicatui annexa ſit certa præbenda ,
alias ſecus.& quoad Pænitentiarium adeſ-
ſe dicitur deciſ. Sacræ Congregationis in-
terpretum Trid.Concil.in quod Pœniten-
tiarius nec retento , nec dimiſſo officio
poteſt optare aliam præbendam,cuius of-
ficio fuit vnitus vnus Canonicatus,& cer-
ta præbenda.quo ad eũdem vero,& Theo-
logum illam affert rationem , quia eorum
officio vnitus eſt vnus Canonicatus , &
vna præbenda ; & ſic non poſſunt mutari ,
ſed immobiles remanere debent cum of-
ficio:& illam,quod,cum hę prębendæ ne-
queant optari , nec debent poſſe eas obti-
nentes poſſe optare , vt idem opereretur
oppoſitum in oppoſito quod propoſitum
in propoſito,vt dicebat Nauar.
11 Sed quoniam contraria ſententia † vt
Pœnitentiarius , Theologus , & ſimiles
poſſint optare.melioribus,ni fallor,nititur,
rationibus, et libentius adhæreo , quam
& ipſe Nauar. in ſcolis diſputando teneri
poſſe fatetur d. conſil. 14. num. 1. & ſer-
uatam quoque audio Mediolani in Eccle-
ſia S. Nazarij,in qua qui prius Theologalẽ
præbendam obtinebat,aliam optauit, ea,
ſimul cum onere , & officio legendi di-
miſſa , quæ deinde alteri collata fuit . Il-
lud enim regulare eſt, vt inferius dicam,
antiquiores Canonicos optare poſſe ,
vbi viget ſtatutum, vel conſuetudo optan-
di;& patet ex ipſo tex.d.c.fi.de conſuet.in
6.ergo omnes optare poterunt ; nam &
regulæ ſtandum eſt , donec exceptio pro-
betur,cap.2. in fin. de coniug.lepros. cum
alijs traditis per Doct.in rub.de regul iur.
ac Couar.lib.2.var.reſol.c.12. nu. 4 & in-
12 definita æquipollet vniuerſali ; & vbi lex
non diſtinguit , nec nos diſtinguere
debemus , niſi manifeſta nos cogat ratio ,
iuribus vulg. in hoc autem caſu nulla nos
cogit ratio , vt contrarium ſentiamus .
Non prima Nau. dicimus enim Pœniten-
13 tiarium optando † non diuidere,aut vnire
beneficia , de quo loquuntur illa iura ; ſed
neque etiam officium a beneficio diuidit ,
aut vnit cum beneficio;dimittit enim præ
bendam ſimul cum officio, & onere anne-
xo.Ex quo etiam patet ſolutio ſecundę ra-
tionis à Nauar. in contrariam ſententiam
allegatæ : quicquid enim ſit,an Canonicos
ſimplex habeat ſucceſſorem , de quo per
Dd d.cap.quod ſicut, Ant. Burg. in c. cum
omnes,num.67.& ſeqq.vbi etiam Andr.ab
Exe.num.94.& Ferret.num. 10. cum ſeqq.
de conſtit.Fel.cap. quoniam Abbas , num.
5.de off. deleg. Abb. in cap. ex litteris, de
probat.Imol.& Genin.in cap.ſtatutum,de
reſcript.in 6.ex quibus multi cenſent, Ca-
nonicum ſucceſſorem habere : certe in
hoc caſu Pœnitenriarius nullum damnum
affert aut præbendæ ſuæ , aut ſucceſſori ,
ſed aliam optando ſiue maiorem , ſiue mi-
norem,ille,cui confertur ea præbenda ,
quam ipſe obtinebat, habebit onus , & of-
ficium pœnitentiarij . Non obſtat tertia ;
diſpar enim eſt ratio , cum in eo ,qui præ-
bendam , quam Pœnitentialem vocant ,
vel etiam Theologalem, aut Legalem , ob
tinere vult , certæ qualitates requirantur ,
quæ diligenter examinandæ ſunt, iuxta
ea,quæ ſupra cap.3. q. 6 dicebamns. Neq;
obſtat etiam illa regula , quod operatur
dem oppoſitum &c.nam accipienda eſt in
eũ ſenſum,vt , ſicut ſe habet cauſa ad effe-

M 3 ctum

ctum in productione,ita deſtructio cauſæ
ad deſtructionem effectus. ſic. Euer. loc.a
contrar. num.8. & ita procedunt iura cit.
deinde locus a contrarijs non procedit
vbi diſpar inter ea eſt ratio. vt Euer. pro-
bat vbi ſup.at ratio præcipua,cur hæ præ-
bendæ qualificatæ optari nequeant,eſt ob
onus annexum, quod non quilibet ſubire
aptus eſt; quæ ratio non habet locum in
Pœnitentiarij,& ſimilium optione;optant
enim præbendam ſine onere; de quo vide
etiam quę dicta ſunt cap.3.queſt.6.& cum
ſint perſonæ qualificatæ non debent eſſe
deterioris conditionis, quam aliæ forſan
imperitæ, arg.cap.de multa,de præb.& c.
eum, qui, eod.tit.in 6. & quod in alicuius
gratiam inductum eſt, in eius, odium re-
torqueri non debet, cap.quod ob gratiam
de reg.iur.in 6.cum ſuis concord.

Non vrget demum quarta, & vltima
ratio Nauar.nam officium potius ipſum,&
onus pœnitentiariæ habet ſe ſicut acceſſo
rium quoddam mortuum, & extinctum
reſpectu prębendæ, cui illud annectitur,
quam contra.Neque huic rei obſtat, quod
Præcipit Concil. Trid. ſeſſ.24.cap.8.de re-
15 form. vt † pœnitentiarius inſtituatur ab
Epiſcopo in Cathedralibus Eccleſijs cum
vnione præbendæ proxime vacaturę; ſi-
cut antea ſeſſ.5.cap.1. de refor. decreuerat
in munere Theologali, ſeu lectionis ſacræ
Scripturæ, quod in Cathedralibus inſigni-
bus, vbi nulla prębenda, vel ſtipendium
deputatum reperiretur pro ea lectione,
præbenda primo vacatura quomodocun-
que, præterquam ex cauſa reſignationis,
ad eum vſum ipſo facto conſtituta, & de-
putata intelligeretur: quibus verbis vide-
tur prius præſupponi officium illud,& mu
nus Pœnitentiarij, vel Theologi,cui dein-
de vniatur, & applicetur præbenda quaſi
acceſſoria. Non obſtant inquam ea verba;
nam illud ſolum intendit Concilium, præ-
bendam aliquam cum tali munere conne-
ctere; ita, vt ſi non vacaret vlla præbenda
ſtatim inſtitueretur officium: quod ſi iam
vacaret præbenda, proculdubio potuiſſet
Epiſcopus iuxta mentem etiam Concilij
præbendæ vacanti officium ipſum vnire,
14 & annectere, neque ſemper vnio † ita fit
vt quod vnitur, alteri accedat, vt patet ex
dict.cap.ſicut vnire, de exceſſ. prælat. &
cap.quod tranſlationem,off.leg.& not. Pe
trus de Peruſ.tract.de vnion.cap.primo,&
Cucch.in inſtit.canon. lib.2. tit.9. verſ. di-
uerſis autem modis vnio fieri ſolet. Ad il-
lam denique declarationem, vbi adſit, re-
ſpondetur, eam ſignanter loqui, vbi offi-
cio ſit vnitus canonicatus,& præbenda:
ſed a Concilio vnita cenſetur ſola præben
da,vt ex verbis citatis patet. Quare, cum
titulus canonicatus remaneat Pœniten-
tiario, ac ſimilibus optantibus, nil (neque
enim in optione mutatur titulus beneficij
ſeu canonicatus, ſed ſola præbenda, vt
infr. ſuo loco dicemus) nil impedit, quin
poſſit dimiſſa prębenda eo munere, & of-
ficio affecta alteri conferri ſimul cum ca-
nonicatu vacante, & ab ipſis optari præ-
benda vacans, aut ſequens. Sed de his
ſatis.

Quarta Concluſio. Certum eſt, ius op-
15 tandi † prius ſpectare ad antiquiores ca-
nonicos,tum ad iuniores.tex.eſt d.cap.fin.
in verbo,antiquiores,vbi gloſ.& cæteri,de
conſuet.in 6.& alij DD. omnes, quotquot
aliquid de optionibus ſcripſerunt. Atque
hæc quidem concluſio ita procedit, vt hu-
iuſmodi antiquiores vigore ſtatuti,aut cō-
ſuetudinis de optando, non ſemel dumta
xat,ſeu pro prima vice, ſed quoties caſus
euenerit,modò aliud non obſtet, optare
poſſint,cum hic actus ſua natura repetibi-
lis,ſeu iterabilis ſit, vt in ſpecie decidit
Rot.Rom.teſte Bellamer.deciſ.229.per to-
tam, cui non obſtabit regula ſumpta ex l.
boues, §.hoc ſermone, ff.de verbor. ſignif.
vt diſpoſitio intelligatur de primo actu:
illa enim regula,præter alias reſtrictiones,
de quibus ibi per Rebuf. & Tiraq. illam
quoque patitur,vt non procedat in ordina
tionibus,& ſtatutis, neque in conſuetudi-
ne,vt ſatis probat ibi Rebuf. verſ. idem in
ordinationibus, & ſeq. Intelligitur autem
16 † de antiquioribus non ętate,ſed receptio
ne: ita gloſ.d.verbo,antiquiores,& ibi om
nes,idemque colligitur ex Rot. deciſ.2. &
3.ibique Add.de conſuet.in no. ſed clariùs
id vult Rot.deciſ.6.num.2.de conſuet.in
antiquior.& deciſ 411.num.2.1.par.in no-
uiſſ.diuerſ.Falcon.in tract. de reſeruat. be-
nef.effect.49. Thom. Zerol. in prax.epiſc.
verbo,canonia verſ.ad ſeptimū, concl.vlt.
Mil.in reper.verbo,conſuetudo, per quam
diſpo-

Digitized by Google

diſponitur, il 1. poſt Rom. conſ. 227. & 10.
Azor. inſtit. mor. part. 2. lib. 6. cap. 26. quæſt.
13. quæ pars poſt ſecundam huius operis
impreſſionem dumtaxat viſa a nobis fuit,
ſicut & Gonz. qui d. reg. 8. §. 3. proœ. ſæpe,
& præſertim num. 22. & multis ſeqq. plu-
ra pro hoc adducit, aliqua vero in gloſ. 5.
§. 9. num. 110. & gloſ. 34. maxime num. 49.
ex alijs vero mox cit. Doctor. Gemin. ad id
allegat, tex. in cap. quæris, de ætat. & qual.
ſed nihil ad rem: allegat quoque ipſe, &
alij cap. ſtatuimus, de maior. & obed. ſed
potius facere videtur in contrarium, dum
17 diſponit, quod † qui maior eſt ordine,
licet ſit poſtea receptus, in portione per-
cipienda potior ſit, & alijs antecedat; cui
tamen reſpondetur, procedere illum tex.
in diſtributione facienda de fructibus, non
autem in conceſſione ipſius præbendæ, vt
ibi inter ceteros not. gloſ. in verbo, potio-
rem, vbi etiam ſoluit alia iura, quæ huic ip
ſi interpretationi de antiquioribus rece-
ptione, immo, & toti concluſioni obſtare
videbantur: deinde reſpondetur, non ob-
ſtare illum textum, cum non loquatur de
antiquioribus, ſed de maioribus. demum,
cum loquatur de maioribus ordine, & di-
ſponat, vt præferantur in portionibus, for-
ſan locum habere poterit in ijs diſtribu-
tionibus, quæ inter omnes ordines Cano-
nicorum diſtribuuntur; optatio autem re-
gulariter fit inter eos, qui eiuſdem ordinis
ſunt, vt dicam infr. cap. ſeq. quæſt. 2. Me-
lius ergo, & magis ad rem allegari poſſunt
ea iura, quibus gl. d. c. ſi. verbo antiquiores,
& ibi ceteri, noſq; ſup. c. 2. q. 1. oſtendimus,
hanc conſuetudinem optandi eſſe rationa
bilem, & æquitati inniti; loquuntur. n. ea iu
ra de ijs, qui maiora ſeruitia in eccleſia ex-
hibuerunt. Ex quo infertur, quod, vbi ſpe-
ciali aliquo iure poſterius receptus ſedere
debet in Choro, & Capitulo ante eum, qui
prius receptus eſt, ex eo, quod poſterius
receptus obtinuerit aliquam præbendam
qualificatam prout in Eccleſia Metropoli-
tana Mediolani ex erectione, & fundatione
ꝑt. mem. S. Caroli Card. Borrom. Archiepiſ.
obtinens pro tempore præbendam Theo-
logalem prope vltimam dignitatē ſedere
debet, eumq; ſtatim ſequitur pœnitētiarius
hunc vero is, qui prębendam Legalem, quā
doctoralem vocant, obtinet; eo inquā caſu
huiuſmodi præbendam qualificatam poſſi
dens, qui quidem optare poteſt, vt præc.
concl. latius docuimus, cum poſterius rece
ptus fuerit, antiquiores autē receptione in
optando præferantur, vt mox oſtendimus,
licet ſedeat ante eū, qui prius receptus fuit
tamen in optione ei poſtponendus erit.
Hanc porro antiquitatē ratione temporis
non perdit, qui optat, ſed potius illā cōſer
uat, & auget, vt poſt Rot. dec. 411. in prin.
& n. 2. p. 1. diuer. adnotauit Gonz. d. gl. 34.
n. 50. qui etiam n. 100. illud tradit, quod ex
cōcl. propoſita ſequitur, nimirum, quod in
optione regulariter conſideranda eſt ſola
antiquitas temporis, non aūt prærogatiua
perſonæ, quamuis ſit Cardinalis, dicens, ita
deciſum fuiſſe in vna Maſſanen. Prioratus
ſub die 1. Iulij 1596. 9. Iunij 1597. & 27. O-
ctobris eiuſdem anni, 15. Apr. 1598. coram
Litta, per tex. d. c. ſi. de cōſuet. in 6. & Rot.
dec. 6. de conſuet. in nou. Non negauerim
tamen, conſuetudine induci poſſe, vt in op
18 tione † præferantur antiquiores ætate, vel
maiores ordine, vt tradit gloſ. d. verb. anti-
quiores, & ſequuntur ibi ceteri, & tūc pro
maiorib. ætate erit bon. tex. in c. quāto. de
transl. Epiſc. & l. ſemper, ff. de iur. immun.
& d. c. quæris, de æt. & qual. cum alijs, quę
affert Iaſ. conſ. 192. col. 1. & 2. vol. 2 Rolan.
conſ. 93. n. 13. vol. 4. & Prob. in addit. ad Io.
Mon. d. c. ſi. n. 35. & ſeqq. pro maioribus aūt
ordine erit opt. tex. d. c. ſtatuimus: idemq;
de conſuetudine, quæ haberet aliam ęqui-
tatē, tradit gl. & Doct. verbo, antiquiores,
exemplificatq; ibi Io. Gem. & Fran. ſi detur
19 optio Doctoribus, quorum † ordo eſt præ
cipuus, c. cum ex iniuncto, de hæret. c. ſu-
per, de magiſt. c. de multa, de pręb. vel filijs
Principum, alijſq; inſignibus perſonis, d. c.
de multa, c. ne aliqui, de priu. in 6. cle. præ-
ſenti, de baptiſ. extra. execrabilis, de præb.
& quoad prouiſionem a Papa, vel Legato
obtentam, eſt optimus tex. in c. ſi a Sede, de
pręb. in 6. Porro iſtæ qualitates ordinis, di-
gnitatis, ætatis, & ſimiles, etiā ſecluſa qua-
uis ſpeciali conſuetudine omnino erunt at
tendendæ, vbi cōtingat duos ſimul, eodēq;
actu in canonicos, vel beneficiatos Eccle-
ſiæ Cathedralis aut collegiatæ cooptari, ad
eiuſq; beneficij poſſeſſionem admitti, cum
tunc conſiderari non poſſit in optando an
tiquitas, ſeu prioritas tēporis in receptio-

 ne.

antiquior. quicquid in contrarium voluerit Archidiac. Butr. & Ioa. de Lig. d. cap. fin. ex eo, quia conſuetudo ſit ſtricti iuris, atque adeo non extendenda, l. 1. C. de emancip. lib. cap. fin. de offic. Archidiac. cum ſimilib. maxime, quando contra ius eſt, cap. cum in tua, cum ibi not. de decim. quorum etiam ſententiæ fauere videtur Sacra Congregatio, quæ præeſt interpretationi Trident. Concil. dum ad ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. in vna Caſalen. dicitur declaraſſe, clericos, qui habent facultatem percipiendi quotidianas diſtributiones in Eccleſia Collegiata, in qua beneficium obtinent, quando reſident in Parochiali, non poſſe eo tempore optare, quod ſi optent, optiones nullas eſſe; loquitur autem Congregatio, vt quidam referunt, de abſentibus non modo ab Eccleſia collegiata, ſed etiam à ciuitate, de ijs nimirum, qui habent Parochialem extra ciuitatem, dum vult, quod iſti canonici, quando veniunt ad ciuitatem, vbi eſt canonicatus, debent Choro intereſſe ad hoc, vt percipere poſſint diſtributiones. Illi autem qui priorem ſententiam nobiſcum tuentur, mouentur duplici ratione; Primo,
33 quia † iſti habentur de iure pro præſentibus, vt de ſeruitio Papæ habetur in cap. cum dilectus; de ſeruitio Epiſcopi, in cap. de cætero, & cap. ad audientiam; de ſeruitijs demum Eccleſiæ, in cap. ex parte, il 2. de cleric. non reſiden. & cap. vnico. eod. tit. in 6. & in cap. cum non deceat, de elect. eod. lib. ac de abſentibus cauſa ſtudij, cap. tuę fraternitatis, de cleric. non reſiden. cap. licet de prę-ben. cap. fin. de magiſt. c. 2. de priuil. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 5. cap. 1. de refor. quæ iura loquuntur etiam ad effectum percipiendi fructus in abſentia, optiones autem, ſicut & præeminentiæ, ſunt fructus, & emolumenta poſſeſſionis beneficij, ſeu officij, vt poſt Gloſ. in cap. cum olim, verbo, capitulo, de maior. & obedien. Io. Selu. tract. de benefic. 3. par. 4. par. princ. quæſt. 40. nu. 4. tenet Hier. Gonzal. d. Reg. 8. §. 3. proœm. num. 26. Caſſad. deciſ. 3. de penſion. num. 6. Ex quo colligitur ampliatio huius concluſionis, vt procedat etiam in abſentibus cauſa ſtudij, & in ſeruitio Eccleſiæ; nam & hi optare potuerunt, etiam ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, vt ſoli præſentes optare poſſint. Verum de hoc latius paulo poſt. Secundo, quia, ſi dicatur, hos caſus fictos eſſe, conſuetudinem autem non extendi ad caſum fictum; adhuc id non habebit locum in hac conſuetudine, cum non ſit contra ius ſecundum aliquos; ea vero procedunt in conſuetudine contra ius, per not. in c. ſuſceptum, de reſcr. in 6. & d. cap. cum in tua, de decim. & in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iur. Sed admiſſa pro nunc ſola prima ratione, quæ ſolida eſt, & tangitur per Ioan. And. quoniam ſecunda, licet valere poſſit in ſententia Gemin. Franc. & aliarum, qui, vt ſupra cap. 2. quæſt. 2. concl. 1. vidimus, tenuerunt, conſuetudinem optandi eſſe præter, non contra ius; atque etiam in ſententia Gonzal. d. Gloſ. 34. nu. 11. & 12. vbi diſtinguit de conſuetudine optandi contra, vel præter ius, vt ibid. retulimus; qui ideo d. Gloſ. 34. nu. 89. & 90. dicit, quod dictante ſtatuto, aut conſuetudine, præſentes optare poſſe, abſentes in ſeruitio Papæ, vel Epiſcopi optare tunc poterunt, cum huiuſmodi ſtatutū, vel conſuetudo optandi eſt præter, ſecus ſi contra ius; quæ diſtinctio admittenda non eſt, tum ex ibid. & concl. 2. à nobis adductis, tum ex mox dicendis. Nobis tamen, qui contrarium poſt Rot. & alios ibid. oſtendimus, non modo non ſuffragari, ſed & valde aduerſari videtur; ideo tam pro eius ſolutione, quam pro dilucidatione multarum rerum, quas ſupra hoc eod. tract. ſparſim attigimus, aliqua hic de conſuetudinis extenſione adnotanda ſunt. In qua materia, vt admit-
34 tamus tamquam regulare, † conſuetudinem illam, quæ contra ius eſt, non extendi neq; de caſu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de perſoua ad perſonam, vt concludunt communiter Doctor. in l. de quibus, ff. de leg. l. quod, non ratione. ff. eod. & l. 3. §. hæc autem verba, ff. de negot. geſt. Gem. Fran. & Archid. loc. cit. & ſatis patet tum ex Doct. quos late refert Roch. Cur. c. fin. ext. de conſuet. ſect. 4. nu. 1. vſque ad 10. tum ex tex. d. l. quod non ratione, c. quod tranſlationem, de off. Leg. c. fin. de off. Archid. & d. l. 1. C. de emancip.
35 lib. cum ſimilib. quod idem † in ſtatuto tradunt

dunt poſt.Imo.& alios Gemin.d.c. fin. nu.
7.& ibi Add.communemq; ſententiam eſ-
ſe dicunt Alex.cõſ.88.col.pen.lib.7.Crau.
conſ.205.nu.25.Suar. in Theſ. recep. ſent.
35 lit. S. num. 187. Id tamen † perpetuum
non eſt, vt patet ex ijs, quæ fusè inter
talios tradit idem Cur. d. ſect. 4. num. 12.
vſque ad 23.& Fel.in cap.auditis.colum.4.
& ſeqq.de præſcript.Quod vero ad rem
noſtram facit, duas præcipuas reſtrictio-
nes admittit ea concluſio. Quarum altera
37 eſt.vt non procedat, † quando in caſu o-
miſſo, a conſuetudine militat eadem om-
nino ratio;tunc enim iam non dicitur fier.
extenſio, ſed ille caſus includitur in ratio-
ne conſuetudinis: ita voluit Gloſ. in cap.
1.in verbo, Italia, de tempor.ordin.quam
ſequitur Abb. in c. at ſi clerici in princip.
colum. antep.de iud.& alij, quos late re-
fert Curt. d. ſect. 4.nu.23. iunctis per cum
prius not. num. 12. Altera eſt, vt non pro
38 cedat,quando duo † æquiparantur à lege;
tunc enim conſuetudo ſuperueniens in
vno extenditur ad aliud, ita Abb.commu-
nem dicens,in cap.de multa.ſuper Gloſ.in
eadem, de præben. Butr.d.c.fin.colum.34.
verſ.fallit tertio, ext. de conſuet. ibique
late Cur.d.ſect.4. num. 14. idem etiam te-
net poſt Imol. Gemin. d. cap. fin. in prin.
num. 7. de conſuet. in 6. & ibi Add.poſt
Rom.conſ.105. necnon Fran.d.c.fi.num. 2.
Et ratio eſt, quia tunc extenſio non fit ab
homine, ſed a lege ipſa, vt per Curt.
loc. cit. & in ſpecie de abſentibus ab Ec-
cleſia, quod ſtatutum, vel conſuetudo lo-
39 quens de præſentibus † extendatur ad
caſum fictum, tradunt Abb. & alij in d. c.
cum dilectus, & c. ad audientiam de cler.
non reſiden.

40 Ex his infertur primo, † conſuetudinem
inductam in vna Eccleſia de optando non
extendi ad aliam,quamuis ſit illi ſubiecta,
vt patet ex ijs, quæ fusè tradit Curt. d.
ſect. 4. num. 7.& 17.vbi poſt Abb. in cap.
cum olim,de conſuet. & alios oſtendit, id
verum eſſe in quauis conſuetudine,vt non
extendatur de Eccleſia ad Eccleſiam.quod
tamen fallit, ſi ea ſit præter ius. Secundo
41 infertur,quod ſtante conſuetudine,†quod
Canonicus non poſſit optare, niſi ſemel, 3
tunc, ſi is ſemel 3 optauit, licet moueatur
ſibi lis ſuper præbenda optata, tamen non
poterit aliam optionem facere; vt in ſpe-
cie voluit Calder. conſ. 6. tit. de conſuet.
per totum; quem ſequitur etiam Curt. d.
num. 7. Philip.Prob.ad Io.Monac d. c. fin.
nu. 32. & Hier. Gonzal. ad Reg. 8. Gloſ.
34. num. 87. qui numer. 88. poſt Bellam.
deciſ.220. & Prob.ſup. nu.29.bene docet,
ſecus eſſe, vbi ſtatutum, vel conſuetudo
ſimpliciter permittat optionem. quamuis
42 poſſit redire † ad ſuam, ſi pendente lite
inter eum, & alium, qui optauit eandem
præbendam ſuccumbat, quando reſerua-
uit ſibi iura priſtina, ita optando, quate-
nus præbenda optabilis ſit nec aliter, nec
alio modo, &c. vt late & optime tradit
Alb.conſil.347.nu. 4. & ſeqq. volum.4. in-
terim vero debet permanere in poſſeſſio-
ne ſua,vt idem oſtendit num. 1. & 2. de
his tamen nos latius infr.cap.5. quæſt. vlt.
Tertio infertur deciſio illius quæſtionis,
an ſtante conſuetudine in Eccleſia, quod
antiquior poſſit optare;ſi prior in data, ſit
ſecundo receptus,is præferatur poſteriori
in data prius tamen recepto, quando per
illum non ſtetit, quin prius reciperetur.
quamuis enim videatur, quod non, ex eo,
quod prior in data ſit ficte primo rece-
43 ptus. Tamen † contrarium pulchre deci-
ſum fuit per Rot.Rom. deciſ. 6. num. 2.de
conſuet. in antiquior. tum ob alias ratio-
nes,tum maxime, quia illa ſecunda rece-
ptio retrotrahitur, ex quo primus impe-
trans erat primo recipiendus,nec per eum
ſtetit, quin reciperetur: & ſubijcit, quod
ita per tres ſententias fuit pronunciatum.
Rot. ſequitur Prob.ad Io. Monach. d. cap.
fin. num. 27. verſ. & pro intento, de
conſuet. in ſexto.& Curt.d. ſectio.quarta,
num. vndecimo, vbi aſſignando rationem
rationis ſubdit,non obſtare,quod talis non
ſi vere primo receptus; quia caſus fictus
æquiparatur vero in terminis prædictis,
44 cum conditio † habeatur pro impleta,
quando non ſtat per implere debentem. l.
iure ciuili,ff.de cond.& demonſtr.& cap.
cum non ſtat. de regul. iur. in 6.cum ſimi-
libus quod etiam adnotaſſe videtur ibid.
Rot. dum adhoc allegat d.l. iure ciuili,
& c. tibi,qui,de reſcr.in 6. facit & optime
ad hanc deciſionem tex.in c.eum, cui, de
præben.in 6.vbi mandat Pontifex,antefer-
ri in prouiſione eum,qui prior eſt in data,
licet

licet poſterior ſit in receptione illo, cui
poſtea ſimilis gratia facta fuit, & prius
fuit receptus. Et hæc erit ſingularis limita-
tio,ſi eſt vera, ad 4. concluſionem ſupra
poſitam,hoc eod.c.q.1. dum oſtendimus,
regulariter antiquiores in receptione de
iure præferri ceteris in optando. Pro qua
limitatione, & opinione faciunt alia ad id
adducta a Ioſep.Gonz.in ſuis q.legal. q.14.
& Hier.Gonzal. d. Glo.34. nu. 49. & §. 3.
proœm. num. 32. &.ſeqq.& qui tamen
ibi num. 36. & à num.23. ad 31. pro con-
traria ſententia multa adducit, quæ ſatis
vrgent,præſertim vero num. 24. dec. Rot.
Rn.in vna Vicen.præcedentiæ, 27. April.
1594.cor.Gipſio;quæ fuit confirmata in
vna Burgen.de Velorado,30. Aprilis 1599.
coram Litta, & aliàs ſæpe. Ipſe vero pri-
mam illam cum his deciſ. optime conci-
liat d. num.49. & latius d. §.3. à num. 37.
ad 43. hoc modo, vt ſemper, & regulari-
ter ſit præferendus primo loco receptus,
licet vltimo loco fuerit prouiſus, & per
prius prouiſum non ſteterit, quin prius
reciperetur,vt hæ modernæ deciſ.cantant:
hęc vero regula moderanda ſit,& limitan-
da reſpectu eius,qui mouet litem, & dedit
cauſam impedimento, vt ante prouiſus
poſſeſſionem capere non poſſet,arg.l.in
fundo, ff. de rei vendic.cap. ſedes, & cap.
ex tenore,de reſcrip.cum alijs traditis per
Afflict.deciſ.302.num.1.vbi dicitur, quod
poſſeſſio non capta dolo aduerſarij in eius
præiudicium capta cenſetur. plura ſimilia
habet Odd. de reſtit. in integ. quæſt. 12.
idem Gonzal.d.commen.Gloſ.27.ex num.
45. & Gloſ. 55.ac d.§.3.num.40. 41.& 42.
vbi eandem diſtinctionem,& concordiam
colligit ex tenore ipſarum deciſionum;
cum antiqua loquatur in impedimento a
receptione priori facto aduerſarij;moder-
næ vero deciſiones in impedito aliunde,
vt idem Auctor late deducit. Infertur etiã
45 quarto ratio † prioris rationis ex illis,qui-
bus ſupra hac ipſa concluſione oſtendi-
mus, abſentes in ſeruitijs Papæ,vel Eccle-
ſiæ optare poſſe tamquam præſentes, ex
eo nimirum, quia caſus ille fictus præſen-
tiæ à iure æquiparatur vero in iuribus ibi
46 alleg. Quinto colligitur † ob eandem ra-
tionem idem dicendum eſſe de abſentibus
in ſeruitio Epiſcopi,propter tex. in d.cap.
de cetero,maxime autem, d. c.ad audien-
tiam,de cleric. non reſid. vbi expreſſe pro
ratione,cur fructus præbendæ ij percipe-
re debeant,ſubdit Pontifex, cum abſentes
dici non debeant, ſed præſentes, qui te-
cum, (Epiſcopum alloquens) pro tuo, &
ipſius Eccleſiæ ſeruitio commorantur:ibi-
que notant Abb.& alij ex eo tex. ꝙ ſtatu-
tum diſponens in materia iuris, verifica-
tur etiam in caſu ficto,quãdo caſus fictus,
& verus æquiparantur a iure; & in termi-
nis de optione ita voluit Io. An. d.cap.fin.
47 Sexto infertur, † ſecus videri dicendum
in ijs, qui abſunt cauſa ſtudij ex licentia
Prælati,vel Papæ, iuxta tex.in c. relatum,
& c.tuæ fraternitatis, de cler.non reſiden.
c. licet,de pręb.c.fin.de magiſt.& abſolute
c.2.de priuil.in 6.& Conc.Trid.ſeſſ.5.cap.
1.de ref.vt ij optare non poſſint, cum a
iure expreſſe non æquiparentur præſenti-
bus.Contrarium tamen puto verius, cum
non requiratur, quod expreſſe a iure di-
catur, quod pro præſentibus habeantur,
ſed ſufficit, quod in effectu idem illis a
iure concedatur, quod præſentibus, vt pa-
tet ex ijs, quæ tradit late Curt. d. ſect. 4.
num.14.in d. autem iuribus aperte diſpo-
48 nitur, † quod abſentes cauſa ſtudij percí-
piant fructus præbendarum ſuarum: &
hoc eſt de mente Io. And. Gem. & Franc.
poſt Anchar.d.c.fin. de conſuet.in 6. dum
49 illud ſolum volunt, † eos, qui non a iure,
ſed ex priuilegio percipiunt fructus, ac ſi
reſiderent, optare non poſſe, & gaudere
aliis iuribus,& priuilegijs, quæ præſenti-
bus competunt tam de iure communi,
quam ex conſuetudine, vel ſtatuto, vt ait
Franc. d. cap. fin. in princip. num. 7. quod
idem quoque ſentire videtur Gig. d.quæſt.
63.num.16.dum ad Franc.ſe remittit.Infer-
tur denique ſolutio rationis Arch.& Io. de
Lig. d. c. fin. dum probare contendunt,ab-
ſentes in ſeruitijs Papæ, vel Eccleſiæ opta-
re non poſſe, quia conſuetudo non ſit ex-
tendenda; ac ſimul etiam patet explicatio
ſecundæ rationis per Doct. allatæ ad con-
firmationem noſtræ ſententiæ, ciuſque
ſolutio, quatenus nobis aduerſari videba-
tur tenentibus contra eos, conſuetudinem
optandi non eſſe præter, ſed contra ius.
Quamquam & aliter ad illam reſponderi
poteſt, quod nimirum conſuetudo contra
ius

50 ius † tunc demum non extendatur ad caſum fictum, quando ea ita contra ius eſt, vt vel ea ipſa a iure improbetur, vel id ſaltem, quod per eam diſponitur, directè, & expreſsè reprobetur, non autem ſolum indirectè; conſuetudo autem optandi nõ
51 eſt expreſsè improbata a iure, immo permiſſa, ac quodammodo approbata, rationi atque æquitati innititur, vt tradunt gloſ. & Doct. d. cap. fin. & nos oſtendimus ſupr. cap. 2. quæſt. 1. neque id, quod per hanc cõſuetudinem, & ſtatutum inducitur, vt antiquiores eligant meliores præbendas, cum vacauerint, improbatur directè, & expreſsè a iure, ſed ſolum indirectè, dum prohibet, ne beneficia ſine canonica inſtitutione obtineantur, & ſimilia, quib. d. cap. 2. quæſt. 2. concl. 1. oſtendimus, conſuetudinem optandi eſſe non præter, ſed contra ius, hoc eſt, contra communes, & generales iuris regulas, non autem ſpecialem, & expreſſam eadem in re deciſione, ac diſpoſitionem. Declaratio vero illa Sacræ Congregationis, vbi tamen adſit, optime procedit in caſu, de quo loquitur; tum quod ille canonicus, qui habet parochialem extra ciuitatem, non habetur de iure communi pro præſenti; ſed ille dumtaxat cuius Canonicatui, vel Dignitati ipſa cura annexa eſt, vt conſtat ex Trid. Conc. ſeſſ. 22. c. 3. de reform. atque ita ad huius cap. interpretationem eandem Sacram Congregationem diſtinxiſſe; ac declaraſſe fertur, ac ſentit Garz. tract. de benef. 3. par. cap. 2. num. 337. quare hic abſens poterit optare, non ille, & ſic non obſtat huic poſteriori concluſioni: tum etiam in odium eius, qui plura beneficia incompatibilia impetrauit; & ſic non obſtat etiam priori concluſ. quam probabilem diximus.

Quod ſi tandem petas, quid dicendum ſit, vbi clericus ab Eccleſia abſit cum fructuum perceptione, diſtributionibus quotidianis exceptis, non ex priuilegio in iure ſcripto, ſed ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulgentia, iuxta cap. fin. de reſcript. in 6. cum ſimil. an is optare poſſit. Breuiter reſpondeo negatiuè, prout reſpondiſſe fertur Sacra Congregatio in d. declaratione ad cap. 3. ſeſſ. 22. & ratio eſſe poteſt, quia, licet optio ſit quidam fructus beneficij, vt ſup. diximus; & exceptio diſtributionum firmare videatur regulam in ceteris reditibus non exceptis, ad §. vt autẽ, Auth. de nõ alien. Tamen, cum priuilegium, ſeu diſpenſatio contra ius ſit res odioſa, & ſtrictè interpretanda, c. 1. & 2. de fil. presb. in 6. non debet prædicta indulgentia extendi ad fructus beneficij non ita propriè dictos, cuiuſmodi eſt optio, niſi forte Summus Pontifex in eadem indulgentia, & conceſſione fructuum in abſentia vteretur dictione, quoſcunq; aut alia vniuerſali, quæ quidem apta eſt ea etiam comprehendere, quæ improprie alicuius nominis, re ue appellatione veniunt, vt late tradit Rebuf. in l. creditorum, circa medium, ff. de verb. ſignif. Gomeſ. ad reg. de exprim. val. benef. q. 1. & Tiraq. de retract. lign. §. 1. gl. 7. n. 20. cum ſeqq. exceptio quoq; nõ firmat regulam in caſibus non exceptis, quando non conſtat de iure præſeruato ſub regula comprehenſio, vel quando induceretur iuris cõis correctio quoad caſus non exceptos, vt poſt Fel. c. quoniã frequenter, n. 2. & 3. vt lit. nõ conteſt. atq; alios docet Gonz. d. reg. 8. glo. 13. n. 25. Id autem, præter caſum dictionis vniuerſalis, de quo mox diximus, temperandum quoq; eſt, vbi expreſſim conſuetudo eſſet inducta, vel ſtatutũ dictaret, quoſuis licitè abſentes optare poſſe, prout etiã contineri dicitur in vltimo allegata Sacræ Congregationis declaratione.

QVAERO QVARTO, An optio poſſit fieri per alium, ſeu an alius nomine meo poſſit optare;

52 Prima Concluſio. Poteſt quis † optare p procuratorem habentem ſpeciale mandatum. ita ex hoc tex. colligunt hic Doct. cõmuniter; inquit. n. textus, poſſunt, cum vacant, per ſe, vel per alios optare præbẽdas: & probatur, tum quia regula eſt, quod põt
53 † quis per alium id, quod poteſt facere p ſe ipſum, c. poteſt quis de reg. iur. in 6 & qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur, c. qui facit, eod tit. & lib. cum ſimil.
54 tum quia † poſſunt per procuratorem, ea fieri, quæ ſpecialiter non prohibentur, §. 2. inſt. per quas perſonas, l. 1. § caſus autem, ff. de procur. cum ibi not. per Doct. Et de hoc nulla eſt difficultas.
55 Secunda Concl. Poteſt fieri op io † ẽt a procur. no habẽte ſpeciale mãdatũ qui tamen

men conſtitutus ſit cum libera, iuxta formam tex.in cap. qui ad agendum, de procur.in 6.ita Io.An. Butr. Gemin. & Franc. d. fin. de conſuet. in 6. Ratio eſt, quia hic
56 procurator † equiparatur habenti ſpeciale mandatum, vt habetur in d. cap. qui ad agendum, immo & poteſt ea quæ poteſt dominus, vt notant gloſ.& Doct. in l.procurator, cui, ff.de procur. Ad hoc idem allegant Doct.præcit.text.in d. l. procurator, qui quidem optimus eſt: dicit enim ibi Paul.I.C.procurator, cui generalis, & libera adminiſtratio bonorum commiſſa eſt,
57 poterit † exigere, nouare, aliud pro alio permutare.

Tertia Concluſio. Si procurator habeat generale mandatum, vel negotiorum geſtor optet nomine meo, & ego ratam ha-
58 beam optionem, † valebit optio. ita Arch. Io.And.Gemin.& Franc.d.cap.fin.opt.tex. in l.ſi ego, ff.de neg. geſt. vbi dominium
59 † pecuniæ ſolutæ negotiorum geſtori creditoris acquiritur creditori ratihabitione per eum ſecuta, & l.communis ſeruus §.fi. ff.de procur.vbi, ſi procurator habens generale mandatum, vt vult gloſ.vel, vt Bart. & alij, nullum habens mandatum rem emat, acquiritur domino poſſeſſio, ſi ratam habeat emptionem. Immo etiam fortè idē
60 erit, † ſi quiuis nomine alterius optet, & is ratum habeat, vt ſatis apertè tenet idem Archid.Io.And. Gemin. & Franc. loc. cit. & facit text.in c.accedens, de præbend.& in cap.ſi tibi abſenti, eod. tit. in 6. vbi po-
61 teſt quis † per alium, ſeu alius pro eo beneficio inueſtiri, eique illud conferri, licet is ius in beneficio non habeat, niſi ſecuta acceptatione, vt dicitur in cap.ſi tibi abſenti, fauet etiam tex.in d.l.communis ſeruus, §. fin. ff. de procur.ſecundum intellectum Bart.& aliorum illum exponentium de eo qui nullum habet mandatum: facit & glo. in c.nonnull.§.ſunt & alij, ibique Fel.num. 45.& alij, dum volunt, ad impetrandum
62 beneficium † non requiri mandatum ſaltem ſpeciale. Facit demum text. d.cap.fin. dum abſolutè permittit, quod per ſe, vel per alios poſſit fieri optio. Illud ſanè cer-
63 tum † mihi eſt, coniunctam perſonam ſine mandato admitti debere ad optandum; admittitur enim in beneficialibus, vt poſt
64 Bart.& Imol.voluit † Fel.d.§.ſunt & alij, num.45.& 46.ſatiſque colligitur ex tex. d. §.ſunt & alij, in fi. qui admittit coniunctā perſonam etiam in reſcriptis ad lites, in quorum tamen impetratione paulo ante requirit ſpeciale mandatum, quod in beneficialibns non requiri, mox ex Fel. & alijs diximus; & alias generaliter admitti de-
65 bet † coniuncta perſona, ſi caueat de rato, vt patet ex tex.d.§.ſunt & alij, & l.ſed & hæ, in princip.ff.de procur. vbi Doct.Cou. lib.1.var.reſolut.cap.6.num.5. Nicol.Moz. tract.de contract. tit. de mandat. num. 23.
66 Sunt autem † hæ perſonæ coniunctæ, quæ ſine mandato admittuntur, parentes, liberi, fratres, affines, & liberti, vt habetur in d.l. ſed & hæ, in princip.ff.de procur.cum hoc
67 diſcrimine, † quod aſcendentes, & deſcēdentes admittuntur vſque in infinitum, vt voluit ibi gloſ.in verbo, liberi, ceteri coniuncti intelliguntur, & admittuntur vſque ad quartum gradū, vt probat Felin.d.§.ſunt & alij, num.60.Bald.& Doct.d.l.ſed & hæ, & Couar.d.num.5.in princip. vltra quartū autem gradum arbitrarium eſt iudici, qui dicantur coniuncti, vt ibid. dicit Felin. & num.præcedenti, vbi etiam poſt Abb.num. 10.& alios tradit, vltra quartum gradum attendi debere conſuetudinem patriæ, vel etiam Curiæ, in qua facienda eſt impetratio, & præterea affectionem, quod & late oſtendit Menoch.de arbitr.iud.lib.2. cent. 2.caſu 146.num.5. 6.& 8. Plura de coniuncta perſona, quando admittenda ſit in iudicio, vel extra, & quomodo, prçter Doct. d.§.ſunt & alij, & l.ſed & hæ, cæteroſque Doct.allegatos, videndus eſt nouiſſimè Fernan. Vaſq.lib.2. controu. vſu freq. cap.23. num.6.7.8.9.12.& 13.vbi hanc rem examinat. quem Auctorem nunc dumtaxat prodeūtem poſt primam huius operis editionem vidimus, & cautè in aliquibus legendum admonemus. Secus autem dicendum
68 erit † de canonico, aut alias coniuncto cō iunctione ſpirituali; nam non poterit pro alio ſine mandato impetrare, aut acceptare beneficium, vt in ſpecie tradunt Specul. tit.de reſcript.præſentatione, §.ratione autem impetrantis, verſ.ſed, numquid Canonicus, Io.And.d.§.ſunt & alij, & ibi late Fel.num. 55. quare idem dicendum erit in optione. In omnem vero caſum etiam in coniuncta perſona carnali coniunctione

requi-

69 † requiritur ratihabitio, vt poſt Hoſt. Ioa. And. & Imo. in cap. ex parte, de reſcrip. tradit Fel d. §. ſunt & alij, num. 53. illudque ſolum differt a ceteris, quod ſine mandato cum cautione de rato omnino admitti debet, vt ex Doct. ſupr. cit. liquet, & Iaſ. in l. exigendi, limit. 12. C. de procur. qua tamē in re illud probabile mihi eſt, quod, vbi cō iunctus, de cuius intereſſe agitur, ſciret, cō iunctum pro ſe agere, vel negotium gerere, idque pateretur, inde reſultaret tacitum mandatum, ita, vt neceſſaria non ſit ratihabitio, vt ex. Alex. l. ſæpe, num. 88. ff. de re iud. de communi atteſtante, But. & Imo. in cap. ex parte Decaſſi, eod. tit. & alijs tradit Vaſq. d. cap. 13. controuerſus, freq. n. 6. licet ipſe diſſentiat, vbi in iudicio coniunctus agit; quod & ego facile admitto, propter maximum præiudicium, quod ex iudicijs paratur, non autem ſic in extraiudicialibus maxime leuioris momenti, qualis eſt mutatio præbendæ, quæ fit per optionem, & vt plurimū melioris, ac pinguioris, vel certè rationabiliter gratioris. Quodſi quæratur, An interim, dum ſequatur ratificatio optionis per antiquiores, iuniores poſſint optare; Reſpondeo probabile mihi eſſe,

70 † quod abſolutè optare non poſſint, arg. tex. cum ibi not. in cap. ſi tibi abſenti, de præbe. in 6. vbi collator non poteſt reſilire a collatione per alium abſenti facta, nec poteſt fieri alia collatio pendente acceptatione, ſeu tempore ad acceptandum, quod idem fere habetur in clem. cum ei, quem, §. ſecus, cum ibi trad. per Card. & alios, de conceſſ. præbend. conditionaliter vero poterunt, ſic, vbi per antiquiorem optio non ratificetur, vel non intra debitum tempus, opto vacantem, & ſi is optauerit legitimè, opto illius præbendam, per ea, quæ dicam infr. cap. ſeq. quæſt. 1. concluſ. 1. & cap. 6. quæſt. 3. ad fin.

QVAERO QVINTO, An Clericus Eccleſiæ Collegiatæ, qui non ſit in ſacris conſtitutus optare poſſit.

71 Præmitto primo, regulariter † clericum Eccleſiæ cuiuslibet Cathedralis, aut Collegiatæ ad effectum, vt habeat vocem in Capitulo, debere ſaltem eſſe conſtitutum in ordine Subdiaconatus; ita expreſsè diſponitur in clemen. vt ij, qui, quæ eſt 2. de æt. & qual. & ord. præficien. vbi glo. & Doct. eam rem tum adnotarunt, tum latius quoque pertractarunt. idem etiam cauentur in Trident. Concil. ſeſſ. 22. cap. quarto, de re-

72 format. Subdiaconatus autem † primus eſt ex ſacris ordinibus, vt gloſ. & Doct. omnes d. clement. 2. tradiderunt, conſtatque ex cap. primo, & cap. erubeſcant, totaque fere diſtinct. 32. quidquid antiquioribus Canonibus ſancitum fuerit, de quibus diſt. 31. fere per totam.

Præmitto ſecundo, quoſdam actus Cle-

73 ricorum Eccleſiæ Collegiatæ † dici Collegiales, qui ſine toto Collegio, eiuſue maio-

74 ri parte expediri non poſſunt, prout † eſt regulariter electio, vt patet ex toto fere titul. de electiōn. ext. & in 6. quidam ſunt

75 † non collegiales, qui expediuntur ab illis Clericis tamquam a ſingulis, ſeu a priuatis

76 prout † eſt paſſiua delegatio cauſæ, eiuſq; cognitio, cap. ſtatutum, de reſcrip. in 6. agere pro præbenda, cap. ex litteris, de probat. Epiſcopum aſſociare, fructuſque percipere, cap. de cætero, & cap. ad audientiam de cler. non reſid. cum ſim. Eccleſiam defendere, cap. ex parte, de conceſſ. præben. cap. generali, de elect. & cap. ſecundo, de reb. Eccleſ. non alien. in 6. habere ſtallum in Choro, cap. dilectus il 1. de præben. cum ſuis concord, ita fere diſtinguit gloſ. dict. clement. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam ibi Paul. Zenzel. Card. & alij ſequuntur. His poſitis, ſit.

Prima Concluſio. Clericus Eccleſiæ Ca-

77 thedralis, ſeu Collegiatæ † optare poteſt præbendam, & domum vacantem, quamuis non ſit conſtitutus in ſacris, ſeu in ordine Subdiaconatus. ita expreſsè tradit glo. dict. clem. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam gloſ. ſatis ſequitur ibid. Card. quæſt. nona, & ceteri fere omnes interpretes, & Hier. Gonzal. quem non niſi poſt hæc ſcripta vidi, ad reg. 8. Cancell. gloſ. 34. num. 128. & ſeq. Mouentur autem omnes ob eā

78 rationem, quod † actus iſte, nimirum optionis, non ſit Collegialis, & competat ex canonia, & præbenda, non ex voce Capituli; verum nullum horum probant glo. & Doct. loc alleg. ego autem primum illud, quod nimirum actus optandi non ſit actus collegialis, ex eo probo, quod, licet ius ipſum optādi inductum ſeu ex ſtatuto, ſeu

etiam

etiam ex conſuetudine dici poſſit competere ipſi capitulo, vt admonuimus ſupr. hoc eod.tract.de Option cap.primo,quæſtion.ſecunda, num.decimo quinto, cum ſeqq.& cap.ſexto,quæſt.quinta,num.52.tamen actus ipſe optandi, ſeu ipſa actualis optio competit Clericis, non vt Collegiū conſtituunt, ſed vt ſingulis,vnde videmus aliquos præferri alijs in optando,nimirum antiquiores iunioribus,vt ſupr.cap.primo, quæſt.ſecunda, num.15.cap.quarto,quæſt. prima,concl.4.& cap.quinto,quæſt.prima concluſ.quinta,& quod magis ad rem noſtram facit, dict.cap.quinto,quæſt.tertia, concluſ.prima demonſtramus, vel non eſſe neceſſarium conſenſum Capituli, ſed ſufficere, vt optantes notificent capitulo optionem a ſe factam,& conſenſum requirant,licet non obtineant, eo, quod optent vigore conſuetudinis iam inductæ,vel certè conſenſus ille requiritur ad hoc ſolum, vt admittantur ad prębendam,ſeu domum, optatam,non autem ad hoc, vt optent. ex
78 quo etiam patet † tertium,quod nimirum optare non competat, aut pendeat ex voce Capituli,nimirum ex eo, quod quis habeat vocem actiuam in Capitulo, ſed ad ſummum ex voce paſſiua, quæ quidem
79 † non denegatur etiam non conſtituto in ſacris,vt inter cæteros aduocauit Card.d. clem.2.in princip. num. 13. ſeu quæſt.10. & ibid. Laudun. Anch. & alij. Denique quod optio regulariter competat ex cano
80 nia ſeu prębenda † quod erat alterum aſſumptum, ſed non probatum a gloſ. ex eo probari põteſt,quod ſupr. cap. 3. quæſt.3. diximus,ſatiſque comprobauimus,regulariter in Canonicatibus duntaxat, & præbendis locum habere optionem, & cap.1. quæſt.2 .& cap.quarto,quæſt.prima,concl. 2.Canonicis ius optandi pręcipue competere, vt conſtat ex dict. cap.fin.

Secunda Concluſio. Poteſt conſuetudi-
81 ne, & ſtatuto induci, vt clericus Eccleſię Collegiatę non conſtitutis in ſacris prębendam,ſeu domum optare non poſſit. ita gloſ.d.clem.2.in princip.verb.in Capitulo cum enim dixiſſet, puto quod talis Canonicus non in ſactis præbendam,& domum optare poſſit, ſicut conſtitutus ſacris, ſtatim ſubijcit: ſi Eccleſiæ ſtatutum,vel conſuetudo non obuiet; quam gloſ. ibi Anch. & alij approbarunt; id tamen neque gloſ. neque Doct.comprobarunt; nos vero illa generali ratione comprobare poſſumus,
82 quod † magna eſt vis conſuetudinis, cap. cum conſuetudinis, de conſuet. eaque
83 induci poteſt † etiam contra ius, modo non inferat grauamen Eccleſijs, ſitque rationabilis,& legitime præſcripta,cap.1.& cap.fin.cum vtrobiq; not.eod.tit. ſtatutum
84 vero Eccleſiæ † prętcrquam quod regulariter exæquatur conſuetudini, cap.1. cum ibi traditis per gloſ.& Doct. de conſtit. in
85 6.adhuc regulariter fieri † poteſt ab inferioribus,non ſolum vbi non obuiet iuri cõmuni; vt conſtat ex tex.vbi gloſ. & Doct.
85 in cap.quod† ſuper his,de maior.& obed. & in clem.ne Romani, cum ſimil. ſed & contra ius,vbi agitur ſolum de præiudicando iuri qnærendo non quæſito, vt oſtendimus in materia optionis hoc eod.tractat. cap.ſecundo,quæſt.3.ante med. In caſu au
86 tem noſtro adeſt rationabilitas, † nimirū, vt ij,qui diuinis in Cathedralibus,vel Collegiatis Eccleſijs ſunt mancipati officijs, ad ſuſcipiendos ſacros ordines propenſiùs inuitentur; quam rationabilitatem in ſimili caſu his planè verbis approbauit Concilium Viennenſe d.clem.vt ij,qui in primis verbis,de æt.& qual.& ord.præf.Præterea id contra ius non videtur; immo potiùs ipſa conſuetudo, ſeu ſtatutum optandi, ſaltem vbi præbendæ ſunt diſtinctæ,contra ius eſt, vt fusè oſtendimus ſupr.hoc eod. tract.de Option.cap.2.fere per tot.ſed vbi etiam contra ius eſſet, quod Clericus Eccleſiæ collegiatæ in ſacris non conſtitutus optare non poſſit, adhuc non agitur de præiudicando iuri Eccleſię quæſito, ſed quærendo,per ea,quæ nos in caſu conuerſo tradidimus d.cap.2. quæſt. 3. circa medium,& in ſimil.gloſ.d.cle.vt ij; qui, verb. in poſterum; per illud enim ſtatutum, & conſuetudinem prouidebitur optionibus in poſterum faciendis, non autem iam factis. Denique hæc ipſa noſtra concluſio ex ijs optimè in fortioribus terminis confirmatur,quibus infr.hoc eod.tractat.de Option. cap. 8. quæſt.3. concl.2. oſtendemus,poſſe per ſtatutum Eccleſia ſimul, & Epiſcopi tolli ab Eccleſiæ tam conſuetudinem, quam ſtatutum optandi: ſi enim poteſt in totum tolli ſtatutum,& conſuetudo

optandi,

optandi, proculdubio poterit multo ma-
gis tolli ſolum quoad hoc, vt ij, qui non
ſunt in ſacris, optare non poſſint; nam cui
licet, quod eſt plus, & maius, licet quod
eſt minus, pluri, & maiori ineſt in eo iur.
vulg. cum ibi not.
87 Tertia Concluſio. Clericus, † qui per
Summum Pontificem fuerit diſpenſatus, vt
non teneatur ad ordinem requiſitum intra
annum promoueri, adhuc poſt annum
poterit optare, vt poſt Io. And. d. clem. vt
ij, qui, ad gloſ. in Verb. annexi, de ætat. &
qual. & ord. præfic. tradit Burgaſ. in tract.
de irregul. & diſpenſat. par. 2. tit. de inter-
pretat. diſpenſat. num. 25. quare ex mente
88 eorundem ſecus dicendum erit † in eo,
qui non fuerit diſpenſatus; nam poſt an-
num infra, quem non eſt promotus ad or
dinem requiſitum, non poterit amplius
optare, donec promoueatur. Cui deciſio-
ni tunc non obſtabit quod paulo ante di-
ximus, actum optandi propriè non eſſe
actum Collegialem, ſed ſingularem, &
prouenire ex canonia, & præbenda; nam
hoc admiſſo, dicitur, tunc propter culpam
ſicut in pœnam priuatur dimidia diſtribu
tionum d. clem. 2. §. illi vero, ita etiam pri-
uari iure optandi.

QVAERO SEXTO, An cæcus,
mutus, ſurdus, aut aliter corpo
re vitiatus optare poſſit.

39 Pręmitto primo, † corpore
vitiatos regulariter a ſacris ordinibus ſu-
ſcipiendis, eorumque miniſterio repelli,
cap. hinc etenim, 49. diſt. cap. 2. & tot. tit.
de corp. vitiat. cap. qui in aliquo, diſt. 51.
cap. 2. vbi Abb. & alij, de cler. ægrot. vel
debil. late inter ceteros Albert. Trot. de
vero & perfect cler. lib. 2. cap. 16. Hoſt. in
ſum. tit. de corp. vitiat. Couar. in relect.
clem. ſi furioſus, 1. part. in initio, num. 5.
Ignat. Lopez in addit. ad prax. crim. Diaz
cap. 17. nuper edito, Gonzal. a Villadieg.
in tract. de irregular. tit. de corpor. vitiat.
fuſiſſimè Sim. Maiol. in ſimil. tract. lib. 1. c.
13. vſque ad 22. & Paul. Burgaſ. eod. tract.
part. 5. tit. de corp. vitiat. fol. mihi 108. quo-
rum vterque id latius proſequitur in ſingu
lis corporis vitijs, & defectibus. Qua ta-
men in re nonnulla hic breuiter adnotan-
da ſunt. Primum, quod hodie non tam
exacta deformitatis ratio habetur, vt an-
tiquitus Leuit. 21. ſed ſola deformitas re-
pellit hominem a ſacris ordinibus, quæ
ſacra miniſteria tractare impedit, vt om-
nes citati Doct. adnotarunt, præcipuè ve-
ro Lopez d. cap. decimoſeptimo, num. ſex-
to, vel ſi magnum ſcandalum generet, vt
indicat idem Lopez d. cap. 17. num. 8. aper
te vero, & late tradunt ceteri præc. Doct.
91 Secundo, quod ad hoc ſtatim ſequitur, no
tandum eſt, deformitatis vitium impedi-
mentum præſtare quoad ordines ſuſcipien
dos, quia quoad ſuſceptos tantum induci-
tur irregularitas in illo actu ordinis, qui
ob inſignem deformitatem, vel defectum
impeditur corporis vitio, vt pluribus inter
cæteros comprobat Lopez d. cap. 17. num.
92 7. Tertio, quod, ſi † quis membrum ſibi
propria culpa abſciderit, irregularis effi-
citur, ne promoueri poſſit, etiam ſi ea ab-
ſciſſio nullum ordini impedimentum præ
ſtet, ſeu inſignem deformitatem inducat,
vt probant fuſè Couar. d. 1. part. in initio,
num. 6. & Lopez d. cap. 17. num. 8. Quarto,
quod exceptis caſibus iure expreſſis, qui-
bus inducitur deformitas impediens, aut
non impediens, quos retulit inter alios
Burgaſ. d. tit. de corp. vitiat num. 4. in cæte
ris, quænam deformitas inducat irregula-
ritatem, impedimentumque ordinis ſuſci-
piendi, relinquitur Epiſcopi iudicio, prout
tradunt, & communiq; teſtantur Couar.
d. num. 5. Lopez d. cap. 17. num. 16. & Me-
noch. lib. 2. de arbitr. iud. caſ. 226. num. 8.
93 Quinto & poſtremo notandum † in hac
irregularitate, quæ ex corporis vitio indu
citur, regulariter per ſolum Papam diſpen
ſari poſſe, vt ex communi reſoluunt Cou.
loc. citat. num. 7. Lopez d. cap. 17. num. 15.
& Villadieg. d. tractat. de irregularit. cap.
94 vltim. Cum autem diſpenſatio † ſit ſtricti
iuris, cap. 1. & 2. de fil. præsbyt. in 6. cap.
cum illis, de præb. eod. lib. cum ibi not. &
94 ſuis ſimil. ſit, † vt diſpenſatus ad ordines
minores non cenſeatur ad maiores, & di-
ſpenſatus ſimpliciter ad ordines non cen-
ſeatur diſpenſatus ad beneficium, niſi for-
te ad vnum ſimplex; diſpenſatuſque ad
beneficium ſimplex non cenſeatur diſpen-
ſatus ad beneficium curatum, aut requi-
rens perſonalem reſidentiam, vt conſtat
ex Doct. in cit. iur. Maiol. dict. tract. de
irregular. lib. primo, cap. 8. num. ſeptimo,

iuncto lib. 5. cap. 51. num. 10. & Burgaſ.
eod. tract. de irregul. par. 2. tit. de interpr.
extenſ. & reſtrict. diſpenſat. fere per totū
fol. mihi 32. & tit. de differ. & commun. di-
uerſ. termin. fol. mihi 39. num. 7. 11. 26. 29.
97 & ſeq. vbi etiam docent, † diſpenſatum
in maiori cenſeri diſpenſatum in minori,
quod in illo maiori ineſt, per text. in cap.
per venerabilem, qui fil. ſint legit. ex quo
Doct. omnes colligunt, in materia diſpen-
ſationis admitti argumentum a maiori ad
minus in eum ſenſum, quem mox diximus
nimirum, quod conceſſa diſpenſatione
quo ad maius, cenſetur etiam conceſſa
quoad minus, quod in illo maiori ineſt;
non autem in eum ſenſum, in quo accepit.
Couar. epit. de ſponſ. & matr. 2. par. cap. 7.
§. 8. num. 6. vt nimirum poteſtas diſpenſan
di contra ius, vt fauorabilis, ſit extenden-
da; quod etiam aduerſatur ei, quod idem-
met paulo ante num. 2. circa principium,
dixerat, diſpenſationem ſtrictè intelligen
dam eſſe, nec admitti debere extra caſum
in ea expreſſum. niſi tamen vtramque opi-
nionem conciliando, & in proprijs termi-
nis intelligendo dicere velimus, ipſam
99 quidem poteſtatem diſpenſandi † fauo-
rabilem eſſe, & extendendam, quomodo
loquitur Couar. d. num. 6. & alij per eum
allegati, huius vero poteſtatis exercitium,
ſeu ipſam diſpenſationem eſſe ſtricti iuris,
atque adeo nullatenus extendendam, niſi
100 † ad ea, quæ naturaliter, & neceſſario
conſequuntur. vt ſatis oſtendit Burgaſ. d.
2. part. tit. de diuerſit. & communit. diuerſ.
termin. in mater. diſpenſat. num. 33. & 34.
101 exemplificans † in eo, qui diſpenſatur
ſuper pluralitate beneficiorum, vt cen-
ſeatur etiam diſpenſatus ſuper reſidentia
illis beneficijs annexa; & in minore diſpen
ſato, vt habeat beneficium curatum, quod
videatur etiam cum eo diſpenſatum, vt
non teneatur promoueri ad ſacerdotium
intra annum: atque ita reperi hanc conci-
liationem ſeu diſtinctionem afferri, & te-
neri per Felin. in cap. poſtulaſti, num. 9.
verſic. conſidera ſecundo, & num. 10. verſ.
limita quarto, cum ſeq. de reſcript.

Præmitto ſecundo, quod, licet forte de
iure communi antiquo, vt voluit inter cæ
teros Abb. cap. 2. num. 5. de inſtit. non eſſet
alicui præbendæ neceſſario annexus ali-
quis ordo, Dignitatibus exceptis, vt in c.
1. de æt. & qualit. tamen † poſt Trid. Con-
cilium ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat. ſaltem
in Eccleſijs Cathedralibus, dimidiæ parti
præbendarum, ſeu Canonicatuum anne-
xus eſt ordo Sacerdotij, alteri vero dimi-
diæ Subdiaconatus, & Diaconatus; qui-
buſdam etiam annexus eſt aliquis ordo ex
ſtatuto, vel conſuetudine alicuius Eccle-
ſiæ, aut etiam ex primæua inſtitutione, vt
tradit gloſ. communiter recepta d. clem.
vt ij, qui, verb. annexi, de ætat. & qual. qui
104 quidem debent ſuſcipi † intra annum a
præbendatis, ſeu aliter beneficiatis in Ec-
cleſijs Cathedralibus, ſeu collegiatis, vt ca
uetur in d. clem. vt ij, qui, §. illi vero, & Tri
dent. Concil. ſeſſ. 22. cap. 4. de reform. neq;
105 † Canonicatum, portionem, aut dignita-
tem in ijs Eccleſijs poterit quis obtinere,
niſi qui eo ordine ſacro ſit initiatus, quem
illa Dignitas, præbenda, aut portio requi-
rit, aut in ea ſaltem ætate conſtitutus ſit,
vt initiari valeat infra tempus a iure, & a
Sancta Synodo ſtatutum, hoc eſt, intra an-
num, vt conſtat ex dict. ſeſſ. 22. cap. 4. &
ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. necnon ex cap.
licet canon. & cap. cum ex eo, de elect. in
6. cap. tertio, cum ſeqq. de ætat. & qual.
& ordin. præficien. cum ibi not. per Gloſ.
& Doct.

Præmitto tertio, quod connexorum
106 † idem eſt iudicium, &, quod in vno con
nexorum ſtatuitur, ad aliud extenditur,
l. cum actum, ff. de negot. geſt. l. plerumq;
ff. de ædil. edic. cap. translato, de conſtit.
107 cum ſimil. ideoque valebit † argumen-
tum ſaltem negatiuum ab vno connexo-
rum ad aliud connexum; quo ſpectat,
quod late tradit Euerard. in loc. a deſtru-
ctione anteced. ad deſtruct. conſequent.
quod quando conſequens ſequitur ad an-
tecedens frequenter, & vt plurimum, &
non neceſſario, aut termini ſunt conuer-
tibiles, tunc deſtructo antecedenti deſtrui
conſequens; exemplificans in viſitatione,
quæ antecedens eſt, & procuratione, quę
eſt conſequens; nam ſublata viſitatione,
tollitur procuratio, ſic igitur vbi benefi-
cium requirit aliquem ordinem, cum ijs
annexus ſit antecedenter vel in actu, vel in
potentia, proxima, ita, vt intra annum
promoueri poſſit, & debeat qui illud be-
neficium

neficium obtinet, iuxta ſupra dicta in præced. præmiſſ. ſi quis inhabilis ſit ad ordi-
108 nes,† proculdubio inhabilis quoque erit ad beneficia actuſque ab ijs neceſſario dependentes. His poſitis totam hanc quæſtionem nonnullis propoſitis concluſionibus breuiter abſoluemus.

Prima Concluſio. Vbi aliquis propter aliquod corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis alicui præbendæ, vel beneficio in Eccleſia Cathedrali, vel collegia-
109 ta, † non poterit quoque in ea Eccleſia optare vacantem præbendam, aut portionem. Patet hæc concluſio: nam, vt paulo ante diximus, inhabilis ad ordinis inhabilis quoque eſt ad beneficium; inhabilis vero ad beneficium multo magis repellendus eſt ab actu, qui non fit niſi a præbendato, & beneficiato, cuiuſmodi eſt optio vt quæſt. præceden. concl. 1. ex gloſ. dict. clemen. vt ij, qui, Verb. in Capitulo, de ætat. & qual. alijſque latius oſtendimus.
110 Hinc infertur, cæcum † qui repellitur ab ordine ſuſcipiendo, & beneficio obtinendo, vt ſatis conſtat ex Simon. Maiol. dict. tract. de irregular. lib. primo, cap. 20. iunctis ſupra deductis in præmiſſ. vlt. non
111 † poſſe quoque optare, cum optio ſupponat beneficium; & hoc forte voluit Paul. Granut. in Addit. ad Iac. Simonet. tractat. de reſeruat. benefic. cap. 45. verb. non poſſit, dum probare contendit, cæcum optare non poſſe, de quo tamen latius infr. concluſ. 4. Infertur ſecundo, idem
112 dicendum † de muto, qui repellendus eſt ab ordinibus, iuxta late tradita per Maiol. dict. lib. primo, cap. 26. Tertio idem
113 de † ſurdo ſimiliter, qui tamquam irregularis repellitur ab ordinibus vt fuse probat idem Maiol. dict. lib. 1. cap. 25. atque adeo a beneficijs requirentibus ordinem, & conſequenter etiam ab optione, iuxta ſuperius per nos latius deducta. Denique
114 idem † de alijs corporis defectibus repellentibus ab ordinibus, de quibus late inter alios Maiol. dict. lib. primo, cap. 13. vſque ad 27.

Secunda Concluſio. Corpore vitiatus
115 diſpenſatus ad ordines etiam † maiores non poterit optare præbendam vacantem. Probatur hæc concluſio: nam diſpenſatus ad ordines non ideo eſt diſpenſatus ad beneficium, niſi forte ad vnum ſimplex, vt ſup. 1. præmiſſ. demonſtrauimus, quamuis autem Dignitas, canonicatus, aut portio in Eccleſia cathedrali, vel collegiata dici poſſit ſimplex beneficium, quatenus eſt ſine cura, abſolutè tamen ſimplex dici non poteſt, quoniam requirit perſonalem reſidentiam, quod ex communi vſu loquendi facit, vt beneficium ſimplex non dicatur: quod ſi beneficium huiuſmodi ille diſpenſatus obtinere non poteſt, neque ei competere poterit ius optandi, quod a Canonia, ac beneficio prouenit, vt mox diximus.

Tertia Concluſio. Diſpenſatus, vt obtineat beneficium in Eccleſia Cathedrali,
116 vel collegiata, eo ipſo † optare poterit vacantem præbendam, ſeu portionem, vbi viget conſuetudo, extatue legitimum ſtatutum optandi. Ratio manifeſta eſt: quoniam, vt iam oſtendimus, ius optandi ex beneficio competit, eique annexum eſt conſequenter, atque adeo qui beneficium obtinere poteſt, poterit & optare, modo ſuo id fiat loco, & tempore, aliudque canonicum impedimentum non obſtet, de quibus impedimentis latius ſupra egimus hucuſque in hoc tractatu, & deinceps vſque ad finem differemus.
117 Quarta Concluſio. Clericus † qui cæcus factus eſt poſtquam beneficium in Eccleſia aliqua, Cathedrali, vel Collegiata obtinuit, non ideo excludendus eſt ab optione, quæ deinceps facienda occurrat. probatur hæc concluſio primo, quia
118 † cæcis potius miſerendum eſt, & de nouo ſubueniendum cap. licet, de cenſ. neque eſt addenda afflictio afflicto, cap. ſatis peruerſum, ſeptima diſtinct. cum ſimil. ſecundo, quia infirmitas, & inhabi-
119 litas ſuperueniens † non debet aliquem priuare iure quæſito, antequam huiuſmodi inhabilitas ſuperueniret, vt conſtat ex cap. præcepta canonum 55. diſtinct. cap. cum percuſſio, 7. quæſt. prima, & cap. 1. 2. & pen. de cler. ægrot. & debil. & cap. 1. eod. tit. in 6. cum ſimil. ex quibus ferè iuribus Nauar. conſ. 1. ſub tit. de cler. ægrot.
120 volum. 1. reſpondit, quod non debet clericus etiam propter amentiam priuari beneficijs, quæ obtinet; magis vero in terminis noſtris Abb. conſil. 47. volum. 1.

121 ferè per totum probat † cæcum capacẽ eſſe dignitatis etiam Eccleſiaſticæ, ad quã ius aliquod habebat ante cæcitatem: at vero certum eſt, ſtatim, ac quis canonicus eſt,& beneficiatus in Eccleſia Collegiata, vbi adeſt conſuetudo, vel ſtatutum optandi, poſſe euenlente caſu optare,habereq; ius optandi,quod ex canonia,& huiuſmodi beneficio prouenit, vt tum alibi ſæpe in hoc tract.tum quæſt.præc.concl. 1. docuimus. Cum autem Abb.d.conſ.47.aperte loquatur de dignitate quoque Eccleſiaſtica, non eſt admittenda reſponſio Granut.loco inferius allegando, Abb.loqui in profanis. Verum probatur quoq; ex eo,quod in fortioribus terminis docet Sim. Maiol. d. lib. 1.cap.20.num.3.poſt Butr.in cap.licet, de elect.& Iacobat.in tract.de Concil. lib. 3. art. 1.verſ.& idem,ſi ſit furioſus, nimirum
122 quod, licet † cæcus in Papam non ſit eligendus,tamen electus manebit in ſede.

Ex his igitur patet Paul. Granut.in add. ad Simon.d.tract.de reſeru.benef. cap.45. verb.non poſſit,dum ait,illud eſſe confeſſo cæcum optare non poſſe,quem ſecutus eſt etiam Hier.Gonz.ad reg. 8. Canc. gloſ.34. num.60.& 73.cum ſeq.vbi id ipſum tradit de laborante morbo comitiali, vbi optanda ſit præbenda ſpiritualis,vel habens ordinem ſacrum,ac miniſterium in altari, longè erraſſe,ſi in eum ſenſum id afferunt, vt is,qui cæcitatem poſt obtentum beneficiũ contraxit,ad optionem nullatenus admittatur.neque id vllatenus probat tex. quem ipſi adducunt in cap.hinc etenim, 49. diſt.
123 ſolum enim ibi dicitur, quod † cæci non poſſunt afferre panes Domino,ſeu eſſe Sacerdotes: at vero multi ſunt Canonicatus, & pleraque beneficia in Eccleſijs etiam Collegiatis, quæ non requirunt ordinem Sacerdotalem,vt conſtat etiam ex Concil. Trid.ſeſſ.24.cap.12.de reform.quin etiam ordo ſacer non requiritur ad hoc, vt quis optare poſſit,cum is quoque, qui non eſt in ſacris ab optione non ſit excludendus, vt ſatis oſtendimus quæſt.præc.concl.1.& 3.Accedit,quod,vbi etiam in eo canone probaretur, cæcos eſſe incapaces beneficiorum, adhuc ſolum probaret quoad beneficia acquirenda poſt cæcitatem, non autem, quod retinere non poſſet Clericus beneficium iam obtentum, eiuſque iuribus vti; neque enim in optione acquiritur nouus titulus, ſeu beneficium, ſed ſolum mutatur præbenda, vt infr.cap. ſeptimo, quæſt.1.latius demonſtrabimus. quod etiam ex eo confirmatur, quod Sacerdos,qui propter abſciſſionem dimidiæ palmæ celebrare non poteſt, non debet tamen prohiberi, quin cæteris Sacerdotalibus fungatur officijs, cap. præsbyterum, de cler. ægrot. vel debil. Illa vero deciſio Rot. Rom. allegata per Granut. loc. cit. qua tentum fuiſſe ait in vna Salamantina integræ portionis die 24. Aprilis 1582.coram R. P. D. Aldobrandino poſtea in Ampliſſimum Cardinalium cœtum cooptato, ac tandem propter ſingularem doctrinam, pietatem, prudentiam, cæteraſque omnes animi dotes, ac virtutes ad Summi Pontificatus verticem diuinitus euecto, cæcum
125 optare non poſſe, ita † eſt intelligenda, vt ſacrum illud Adiutorium non Romanæ modo vrbi ſed vniuerſo orbi admirandum dumtaxat voluerit, quod,cum cæcus regulariter ab ordine, & beneficio repellatur, conſequenter quoque ab optione,quæ a beneficio pendet, repellendus ſit,iuxta ea quæ ſupr.concl.1. latius deduximus. Niſi etiam velimus eam deciſionem intelligere in caſibus, quibus ex ſpeciali conſuetudine,vel ſtatuto optaretur non ſola præbenda, ſed etiam titulus, vt puta Canonicatus, aut portio dimidia, vel integra; nam id verum erit, quia tunc agitur de beneficio obtinendo.quod idem erit dicendum vbi neceſſario eſſet ſuſcipiendus aliquis ordo præſertim ſacer, vt præbendam obtineat, quam valeat quis optare: nam huiuſmodi irregularitates etiam ab ordine ſacro repellunt,vt initio huius quæſt.præmiſimus.

Quinta Concluſio. Quod de cæco dictum eſt, idem quoque dicendum
126 puto † de ſurdo, muto, & alijs ſimilibus corpore vitiatis, vt nimirum ſi huiuſmodi vitium contraxerunt poſt obtentum beneficium in Eccleſia, in qua viget ius optandi, ab optione arcendi non ſint. Probatur hæc concluſio iiſdem fere rationibus, quibus Superior, eadem enim in hac quoque locum habent, cum par ſit cæcitatis, cæterorumque defectuum ratio, vt ſentit Gonzal.

Digitized by Google

Gonzal.d.num.72.& 74. cum ibi per eum
allegat; Ideoque diutius in ea confirman-
da non immoror: illud tamen non omit-
tens, quod poſt Iacobat. loc. cit. & alios
ad rem noſtram tradit Maiol.d.lib.1. cap.
127 25.num.4. quod, † licet ſurdus in Papam
non ſit eligendus, electus tamen manebit;
quod & de cæteris quoque defectibus tra
dit eod.tract.de irregul. lib.2. c.4. num.3.

QVAERO SEPTIMO, An, & quã
ob animi vitium, & defectum
Clericus ab optione repellen-
dus ſit.

Diximus in quæſt.præceden. de corpo-
ris vitio, & defectu, quomodo clericum
ab optione repellat; videndum nunc eſt
de animi defectibus.& hi quidem, vel sũt
delicta, vt homicidium, fornicatio,& hu-
iuſmodi; vel cenſuræ, vt excommunica-
tio, ſuſpenſio, & interdictum, vel pœnę,
vt irregularitas, priuatio beneficij, depoſi
tio, & ſimilia. de Excommunicatione di-
ximus ſup.quæſt. 1.de cæteris aliquid in
hac quæſt.dicendum eſt.

Prima Concluſio. Peccator etiam no-
128 torius regulariter vt ſic † non eſt arcen
dus ab optione. probatur hæc concluſio in
fortioribus terminis ex tex. in cap.veſtra;
& cap.fin.de cohabit.cler.& mul. vbi ha-
betur, quod peccator quantumuis crimi-
129 noſus † non debet in officijs euitari;
idque procedit, etiam ſi ſit notorius, vt tra
dit gloſ. Vinc. d. cap. fi. verbo propoſito
& licet dict. cap. fin. excipiatur notorius
130 † fornicator, decernaturque eum debe-
131 re euitari in officijs; tamen † id non pu
to procedere in optione, cum ea non ne-
ceſſario fiat in Eccleſia, neque ſit actus
diuini officij, vt de ſe patet, neque ea ſit
neceſſario actus Collegialis, aut Collegia-
liter faciendus, vt ſupr. quæſt.5. concluſ.
2.demonſtrauimus.

Ampliatur vero hæc concluſ. primo, vt
132 procedat † etiamſi crimen illud induce-
ret ſuſpenſionem ab ordine, ſeu eius exe-
cutione; nam, cum optio non requirat
neceſſario ordinem præſertim ſacrum, vt
d.concluſ.1.oſtendimus, atq; adeo actus
ordinis non ſit, vt de ſe patet, ſequitur etiã
ſuſpenſionem ab ordine efficere non poſſe
vt quis ab optione repellatur. Secundo am
133 pliatur, vt procedat concluſio † licet
crimen induceret irregularitatem, vt dice-
tur infr.concluſ.ſeq. Limitatur autem hæc
134 ipſa concluſio, vt non procedat † vbi cri
men illud induceret priuationem benefi-
cij, vel etiam depoſitionem, aut ſuſpen-
ſionem ab eodem, aut etiamſi per iudicẽ
priuatus, ſuſpenſus, vel depoſitus fuerit. nã
cum optio pendeat a beneficio, vt ſupra
ſæpius diximus, clericus, qui eo priuatur,
ab illoue ſuſpenditur, vel deponitur, non
poterit quoq; optare, cum ſublato antece
denti tollatur quoq; conſequens, & depen-
dens iur.vulgar. Quod tamen deinde ſubli
135 mitandum eſt, niſi a ſententia declara-
toria, vel condemnatoria, & inflictiua hu-
iuſmodi pęnarum legitime appellatũ fue-
rit; nam appellatio legitima ſuſpendit iu-
dicatum quoad futurum, & quoad pręſens
illud extinguit, l.fin.ff.ad Turpil.cap. ſi a iu
dice de appell.in 6. cum ſimil. Qui autem
ſint caſus, in quibus clericus ipſo iure ſit
priuatus, vel veniat priuandus beneficio,
videndi ſunt inter cæteros Diaz in prax.
crimin.canon.cap.123.alias 131.iuxta no-
uam additionem ab Ignat. Lopez editam,
num.5.Clar.in Pract. crim. quæſt.73.num.
5. cum duob. ſeqq.Rebuf. in prax. benef.
3.par.tit.1. qui eſt de mod.amitten. benef.
& Gregor. Tholoſ. in tract. de benef. cap.
26. & 33. Caſus vero, in quibus clericus
ipſo iure, ſuſpenſus eſt a beneficio, recen
ſet inter alios Burgaſ.d.tract.de irregul.&
diſpenſat.par.6.tit.de ſuſpenſ. n.38. & ſeq.
Silueſt. verb.ſuſpenſio, n.6.& Nau.in Man.
Confeſſ.cap.27.num.154.vſq; ad 158. Ca-
ſus denique depoſitionis collectos habes
apud Bertach.tract.de Epiſc.8. part. lib.4.
tit.de cauſ.mater.degradat.& Burgaſ.dict.
part.6.tit.de ſent.depoſit.nu.14.& 24.cum
duob.ſeqq.

136 Secunda Concluſio. Irregularitas † pr̨e-
cedens receptionem ordinis, aut beneficij
impedit quoq; optionem. Probatur hæc cõ
cluſio ex ijs, quæ quæſt.præceden.fere per
totam latius deduximus, oſtendentes eum
qui propter corporis vitium repellitur a
beneficio, vel ordine illi annexo, repelli
etiam conſequenter ab ipſa optione, quo-
niam ſublato antecedenti tollitur etiam
conſequens, & de hoc nulla eſt difficul-
tas. ſic intelligi poteſt Gonzal. dict. gloſ.
34.dum nu.72.tradit, irregularem non poſ

ſe optare nouam præbendam ſpiritualem, & nouum, ac diſtinctum titulum conſequi & num. 74. laborantem morbo caduco nõ poſſe optare dimidiam portionem habentem annexum ordinem ſacrum, ac miniſterium in altari, necnon nouam collationem requirentem, quia ad tale beneficium eſt irregularis, late Rebuf. de pacif. poſſeſſ. nu. 326. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 16. Caputaq. deciſ. 7. & 135. par. 1. ac deciſ. 48 & 136. p.
137 2. Limitatur vero hæc concluſio, vt † diſpenſatus ſuper irregularitate ad effectum obtinendi beneficium in Eccleſia Collegiata eo ipſo quoque cenſeatur diſpenſatus vt optare poſſit in ea Eccleſia, in qua viget conſuetudo, vel ſtatutum optandi, vt conſtat ex ijs, quæ ſupra adduximus queſt. 5. & 6. concl. 3.

Tertia, & poſtrema Concluſio. Irregularitas ſequens ipſam receptionem benefi
138 cij † non impedit clericum Eccleſiæ collegiatę, quin veniente caſu optare poſſit in Eccleſia habente ius optandi. Probatur hæc concluſio primo ex ijs, quibus quæſt. preced. concluſ. 4. latius oſtendimus, defectum corporis, qui forte præcedens repelleret ab ordine, & beneficio, ſi ſuperueniat, non impedire, aut prohibere optionem: nam quoad hoc eadem planè ratio eſt etiam in animi defectibus. Secundo probatur, quia irregularitas ex mente canonum, & Inno. communiter recepti cap. miſi cum pridem, de renunciat. definitur impedimentum inductum a iure canonico directe impediens etiam poſt pœnitentiam receptionem ordinum Eccleſiaſticorum, aut aliquem vſum eorum, quatenus ſunt ordines; quam definitionem in hęc verba affert, latiuſque explicat Nauar. in Man. Conf. d. cap. 27. num. 191. eadem vero quoad ſubſtantiam eſt cum ea, quam affert Couar. in relect. clem. ſi furioſus, 1. part. in initio, num. 1. de homic. Burgaſ. d. tract. de irregul. queſt. 1. per totam, Maiol. in ſimil. tract. queſt. 1. n. 1. Henriquez tom. 1. Theol. moral. lib. 14. cap. 1. §. 2. & Viual. in Candelabr. aur. 2. par. tit. de irregularit. num. 5. at vero certum eſt, optionem neq; fore vſum ordinis, neque eſſe cum ordine per ſe, & neceſſario coniunctam, vt iam ſæpius admonuimus. Ex quo fit, iunctis maxime ſupradictis in concl. 1. vt hęc concluſio procedat non modo vbi irregularitas proueniat ſine culpa, ſed etiam vbi ex culpa inducatur.

Quę tamen concluſio limitanda eſt, niſi ex ſpeciali ſtatuto, vel conſuetudine optandus ſit canonicatus, vel alius titulus, aut neceſſario ſuſcipiendus ſit aliquis ordo ſacer, antequam optetur prebenda, cui is annexus ſit, vt ſentit Gonzal. d. nu. 72. & ſeq. & colligitur ex dictis queſt. preced. concluſ. 4. & 5.

QVAERO OCTAVO, & poſtremo, An coadiutor, vel coadiutus optare poſſit.

Cum duo ſit genera coadiuto
139 rum, † qui dari poſſunt obtinenti dignitatem canonicatum, vel portionem in Eccleſia cathedrali, vel collegiata, vt omittam canonicatum coadiutoralem, de quo ſup. queſt. 6. nam alij ſunt ſimplices, & ad tempus propter fauorem, & vtilitatem Eccleſiæ dati ob egritudinem animi, vel corporis, de quibus toto fere titul. de cler. ægrot. vel debil. in Decretalib. in 6. & plerique canones, 7. quæſt. 1. Mandoſ. in Prax. Signat grat. Verb. Coadiutoriæ, in prin. Io. And. in cap. fin. de cler. ægrot. & Gambar. tract. de off. Legat. titul. de coadiutorib. ac poſt alios Flam. Pariſ. tract. de regn. benef. lib. 7. quæſt. 10. & Hier. Gonzal. in comm. ad reg. 8. Cancell. Gloſ. 5. §. 9. maxime a num. 19. ad 40. quib. ſimiles Vicariæ temporales, de quibus late idem Gonzal. dict. gloſ. 5. §. 3. alij cum futura ſucceſſione, de quibus idem Mandoſ. d. verb. coadiutoriæ circa princip. & reg. 11. quæſt. 5. & regul. 32. quæſt. 30. atque inter cæteros Gonzal. ſup. a num. 41. ad finem; quæſtio propoſita quatuor habet inſpectiones; prima eſt de coadiutore ſimplici; ſecunda de coadiuto ab eo; tertia de coadiutore cum futura ſucceſſione; quarta de illo, cui datus eſt iſte coadiutor, quas ſingulis concluſionibus abſoluemus, ſi prius aliqua ſupponamus, quæ ad earum definitionem neceſſaria ſunt, & vnum mox præmittamus quod ad abſolutam huius quæſtionis, & aliarum quarundam, præcipuè vero queſt. 1. c. ſeq. & quæſt. 2. cap. 7.

Supponamus igitur primo antiquiores, & quidem receptione, regulariter præferri iunioribus in optione, vt ex d. cap. fin. de con-

conſuetud. in 6. & alijs ſatis oſtendimus
ſup hoc ipſo cap. quæſt. 1. concl. 4. & infr.
cap. ſeq. quæſt. 1. concl 1. licet ſpeciali con
ſuetudine induci, vel ſtatuto diſponi poſſit
vt maior ætate, vel ordine in optando
præferatur, vt ead. concl. 4. docuimus.

Suppono 2. eum canonicum iuniorem
receptione dici, qui, licet antea fuerit in
eadem quoque Eccleſia canonicus, tamen
nouum canonicatum, vel etiam poſt reſi-
gnationem eundem canonicatum adeptus
eſt; & tunc in vltimo loco ſedere debere,
vt infr. dict. concluſion. prima, not. 3. de-
monſtrabimus.

140 Suppono 3. Neque † coadiutum, poſt-
quam ei datus eſt coadiutor, amittere titu
lum ſeu deſinere eſſe Archidiaconum,
verbi gratia Canonicum, vel Portionariũ,
neque ipſum coadiutorem etiam cum fu-
tura ſucceſſione, per ſolam coadiutoriam
fieri titularem, niſi ſecuta vacatione titu-
li per ceſſum, vel deceſſum, vel aliam
amiſſionem ipſius coadiuti, vt conſtat ex
Doct. in cap. de rectoribus, de cler. ægrot.
vel debil. & Ioan. And. cap. fin. eod. tit. Na-
uar. conſil. 1. pariter eod. tit. & alijs, quos
infra allegabimus, necnon ex ipſis litteris
coadiutoriarum, in quibus dicitur, quod,
cum primum vacauerit beneficium per
ceſſum, vel deceſſum illud coadiuti, con-
feratur coadiutori.

141 Præmitto nunc, probabilius eſſe, † coa-
diutorem, etiam cum futura ſucceſſione,
non ſolum durante coadiutoria, ſed etiam,
ſtatim ac factus eſt locus ſucceſſioni in
canonicatu, ſedere debere poſt receptos
coadiutoria durante. Probatur, quoniam
ita in ſpecie deciſum fuiſſe a Rota Rom.
in vna Salamantina coadiutoriæ, 25. Iunij
1593. coram bon. mem. R. P. D. Pegna, teſta
tur idem docens Gonzal. d. §. 9. nu. 101. &
109. cum multis ſeqq. qui id confirmat pri
mo, quia qui propriæ dignitatis, & aucto
142 ritatis lumine coruſcant † præferri de-
bent ijs, qui aliena luce fulgent, aut vices
aliorum gerunt, Purpur. l. 2. nu. 262. Iacob.
de Nigr. num. 10. ff. de off. eius, Dec. cap. ſa-
ne il 2. nu. 2. de off. deleg. Alciat. reſp. 199.
num. 336. Menoch. conſ. 51. num. 14. lib. 1.
& potentius eſt ius, quod quis habet iure
proprio, quam qui alieno, Iaſ. l. more,
num. 4. ff. de iuriſd. omn. iud. Rot. deciſ. 326.
num. 3. par. 2. diuerſ. facit Nauar. conſ. 8. de
maior. & obed. Secundo, quia coadiutor
143 † viuente coadiuto fuit datus in gratiam
coadiuto, Put. deciſ. 98. lib. 2. & fuit dictũ
in dict. Salamantina coadiutoriæ, ac pro-
pter neceſſitatem Eccleſiæ, Put. deciſ. 226.
num. 13. lib. 3. ſicut poſt mortem coadiuti
continet coadiutoria gratiam coadiutoris.
Put. ibid. num. 16. & d. deciſ. 98. Peregr. de-
ciſ. 281. lib. 2. in manuſcrip. Gonzal. ſupr.
num. 53. & ſeq. dicens quoque ita fuiſſe re-
ſolutum in vna Bononien. officij portæ Pa
latij de menſe Martij anni 1595. & ideo
coadiutor vocatur Canonicatus fictus, cui
præferri debet verus, Gemin. conſ. 138. nu.
1. & 2. Rebuf. in praxi benef. tit. de reſcrip.
perinde valere, num. 3. facit cap. cum vene
rabilis, de relig. dom. & cap. fraternitatis
de frig. & malefic. Tertio, quia, quando ceſ
ſante coadiutoria fit locus futuræ ſucceſ-
ſioni, coadiutorque prouidetur in verum
canonicum, vt in litteris continetur, cla-
144 rum eſt, † quod is vti modernior cano-
nicus ſedere debet in vltimo loco canoni-
corũ eiuſdem ordinis, iuxta reg. qui prior
de reg. iur. in 6. cap. eum, cui, de præbend.
eod. lib. c. ſtatuimus, de maior. & obed. glo.
cap. fin. verb. antiquiores, de conſuet. in 6.
Fel. rubr. de maior. & obed. num. 2. Nauar.
conſ. decimo, num. primo, & octauo, eod.
tit. cum alijs adductis per Gonzal. ſup. §. 3.
procem. poſt num. 24. Sed ſi tempore coa-
diutoriæ ſederet in altiori loco, duo abſur-
da ſequerentur; primum, quod quando
eſt canonicus fictus, magis honoretur, quã
quando eſt verus; alterum, quod poſtquam
ſedit, & inceſſit in altiori loco, cogatur
deſcendere ad vltimum locum, quod non
decet; nam maioribus honoribus functos
ad minores deuocari non oportere ratio-
nis eſt, l. maiorib. C. quemad. ciu. mun. in-
dic. lib. 10. nam aſcendere, non deſcendere
licet, in beneficialibus præſertim, Rot. dec.
3. de conſuet. in no. Fran. Marc. quæſt. 1266.
per totam, par. 1. de quo etiam nos ſupr. c.
3. quæſt. 7. num. 106. & 115. Denique idem
probat Gonz. d. glo. 5. §. 9. num. 114. quoniã
ex obſeruantia vniuerſali omnium Eccle-
ſiarum, vbi admittuntur coadiutores cum
futura ſucceſſione, maxime in Hiſpania,
ſemper ponuntur in inferiori loco poſt
omnes canonicos, & ante Portionarios;

145 quæ obſeruantia † eſt optima indultorum Apoſtolicorum interpres, l. ſi de interpretatione, ff. de leg. l. item ſi alias, & l. ſed Iulianus §. perinde, ff. ad Maced. cap. cum dilectus, de conſuet. Put. deciſ. 15. nu. 3. lib. 3. Rot. deciſ. 503. num. 2. & deciſ. 571. num. 3. 1. par. diuer. Guttier conſ. 2. nu. 10. licet ipſe audierim contrarium obſeruari Cremonæ.

Neque his obſtat primo, quod pro contraria ſententia idem Gonzal. arguendo al-
146 legat num. 99. Subrogatum † ſapere naturam illius, in cuius loco ſubrogatur, l. ſi eũ §. iniuriarum, ff. ſi quis caution. l. filiæ, §. Titia, ff. de condit. & demon. cum alijs adductis per Gomes in §. fuerat inſt. de action. a num. 11. Tira. de retract. lign. §. 32. gloſ. 2. a nu. 10. ad 18. Euerar. loco leg. a vi ſubrog. fere per totum, & Ant. Gabr. com. concluſ. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 2 num. 1. & 2. qui etiam num. 69. idem poſt alios procedere vult quoad præeminentiam, & honorem, ſaltem vbi ſubrogatus is ſit a Principe & ſic coadiutor Canonici, tamquam ſubrogatus in eius locum, debet habere eandem præeminentiam. Reſpondetur enim primo cum eodem Gonzal. ſup. num. 101. & ſeq. coadiutorem ſapere naturã coadiuti reſpectu aliorum inferiorum, nimirum portionariorum, non autem Canonicatum pariũ ipſi coadiuto, quos præcedere non poteſt, cum illi propria dignitate, & prærogatiua fulgeant, coadiutor autem aliena. Secundo, quod ſubrogatus in locum alterius non cenſetur ſubrogatus in ordine, & gradu, Euerar. ſup. num. 3. per l. ſi quis, C. de profeſſ. & Med. lib. 10. niſi plenè obtineat eundem locum in Collegio, vt puta Canonicatum, vt ibid. ſentit Euerar. qui num. 20. duas alias affert eius regulæ limitationes ad rem noſtram facientes; alteram, vt intelligatur quoad naturam primordialem ſubrogati, non autem accidentalem; ſedere autem in altiori loco non conuenit Canonico ratione Canonicatus, ſed antiquitatis, atq; adeo accidentaliter, vt mox latius explicabimus: atque hæc limitatio approbatur a plurimis Doct. quos refert, ac ſequitur Gabr. ſupr. num. 18. alteram, vt procedat, quando per omnia facta eſt ſubrogatio, quod hic non contingit; nam litteræ coadiutori cum futura ſucceſſione prohibent regimen, & perceptionem emolumentorum beneficij, niſi accedat voluntas coadiuti; vnde non eſt plenè ſubrogatus, & quoad omnia, vt in ijs litteris legitur coadiutor quoque ſimplex non eſt ſubrogatus quoad integram emolumentorum perceptionem, ſed ſolum quorundam, c. de rectorib. de cler. ægrot. cap. vnico ad fi. eod. tit. in 6. Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 6. de reform.

Non obſtat ſecundo, quod in litteris coadiutoriæ cum futura ſucceſſione apponi ſoleant hæc verba; ita quod d. coadiutoris officio durante, & eodem Franciſco abſente, d. Antonius vice, & loco illius tamquã Canonicus d. Eccleſiæ illi in diuinis deſeruire, ſtallumq; in Choro, & locum, ac vocem in Capitulo proceſſionibus, & alijs actibus etiam Capitularibus d. Eccleſiæ habere, & omnia, &c. poſſit, & debeat. Nam, cum reſtringantur per illa verba, (tamquam Canonicus.) & in caſu Gonzal. per illa (ratione Canonicatus) ad ea quę ratione Canonicatus competunt, ſatis excludũtur ea, quæ alia ratione conueniunt, vt pu-
147 ta ratione antiquitatis, quale † eſt ſedere in altiori loco, vt optime monet idem Gõzal. d. §. 9. num. 115. & ſeq. & latius probat d. §. 3. prooemiali, num. 23. & multis ſeqq. cum maxime huiuſmodi coadiutoriæ ſint
148 † odioſæ, Mohedan. deciſ. 10. num. 1. de priuil. Nauar. conſ. 2. alias 1. de cler. ægrot. propter votum ceptandæ mortis, cap. 1. de conceſſ. præbend. & cap. ne captandæ eod. tit. in 6.

Neque obſtat tertio, quod Rot. iuncta additione Papazon. deciſ. 1. num. 17. de
149 renunt. habet, quod, † ſi quis reſignauit Canonicatum reſeruato ſibi regreſſu cum loco in Choro, & Capitulo, mortuo reſignatario debet ſedere in priori, & antiquiori loco, quod etiam admittit Gonzal. d. §. 9. num. 73. iuncto num. 100. & locum habere poteſt quoq; vbi beneficiatus non ſoluat penſionem, vnde reſignans vigore litterarum regreditur ad beneficium, cum non ſit aſſignare hac in re cõgruam diſcriminis rationem inter hunc, & caſum mortis. nam reſponſio patet ex adductis per eundem Gonzal. d. §. 9. num. 73. dum ait, coadiutoriam cum futura ſucceſſione non trahere origĩnẽ de præterito, ſicut regreſ-

lius,

ſus, Put. deciſ. 225. num.10.11.12. & 16. lib.3.& ſic non dicitur propriè gratia præuentiua, cum habeat fomentum iuris,ſtante conſenſu coadiuti. Put. deciſ.478.num. 5.lib.2.Pariſ.de reſign. lib.6. quæſt.5.num. 72.licet Mandoſ.Reg.32.quæſt.30. num.7. talem coadiutoriam regreſſui dicat æquiparari.

Non obſtat denique auctoritas Nauar. d.conſ.1. ſeu 2. num.5. de cler.ægrot.dum ait, quod ægrotante Archidiacono poteſt eius coadiutor intereſſe Choro,& Capitulo, & ſedere in locis Archidiacono deſignatis eo abſente. nam primo loquitur tantum de Dignitatibus, in quibus diſpar eſt ratio, cum ſaltem ex generali conſuetudi-
150 ne † quæuis dignitas etiam nuper recepta ſoleat Canonicos omnes etiam antiquiores præcedere,& in Cathedrali Cremonen.coadiutor dignitatis etiam durante coadiutoria ſedet in loco eiuſdem dignitatis.Deinde Nauar.licet magnæ auctoritatis viro,perfunctoriè præſertim, cum id ab eo quæſitum non fuerit, & ſine fundamento id aſſerenti opponimus Rot. Rom. cuius maximam auctoritatem omnes venerantur.

Cetera, quę obijci poterant, facilè diſſoluentur ex ſeqq.concl.circa propoſitam initio quæſtionem, ex quibus etiam magis patebit reſponſio ad ea,quæ hucuſque contra hoc,quod præmiſimus,obiecta ſunt.

Prima igitur Concluſio ſit.Obtinens dignitatem,canonicatum, aut portionem,
151 cui coadiutor ſimplex datus ſit;† optare poteſt perinde,ac ſi talem coadiutorem non haberet.Probatur, quia licet hic ſimplex coadiutor detur principaliter ad fauorem, & vtilitatem Eccleſiæ, vt conſtat ex cap.de rectorib.cap.ex parte, & cap.fi. de cler.ægrot. cap. vnico, eod.tit.in 6.& Conc. Trid.d.ſeſſ.21. cap.6. cap.1. & alijs plerisq; 7.quæſt. 1.tamen non ideo minus Prælatus,aut alius beneficiatus, cui datur, remanet titularis,ac beneficiatus,vt in ſpecie adnotauit Abb. d. cap. de rectoribus, num.vlt.Laur.cap.tua nos eod.tit.vbi idem ſentit Innoc.& ceteri Doct.in dd.iurib.facitque text.d.cap.tua nos, vbi de Rectore leproſo ſolum dicitur, quod remoueatur ab adminiſtrationis officio, quam differre a titulo, certum eſt; & apertiùs dict. c. ex parte, vbi habetur, quod Epiſcopus morbo incurabili laborans non cogitur ad ceſſionem, ſed datur ei coadiutor.idem colligitur ex dict.cap.vnico, §. preſenti, eod.tit.in 6.necnon apertiſſimè ex cap.1. & cap.quia frater, 7.quæſt. 1.d. enim cap. 1.quod incipit, ſcripſit, dicitur, quod ſi quis in regimine ægrotat, diſpenſator illi talis requiratur, qui poſſit eius curam omnem agere, & locum illius in regimine Eccleſiæ ipſo non depoſito conſeruare, d. autem cap.quia frater,hæc habentur,præcipimus, vt ſeruata primo loco Epiſcopo memorato reuerentia,quam vos conuenit inculpabiliter exhibere in omnibus, quæ ad diuini cultus obſequium pertinent,vel quæ Eccleſiaſticæ vtilitatis peragere cura ſuaſerit, præbeatis obedientiam conſtituto competentem.facit cap.ſi Petrus, 8.q. 1.cap.petiſti,7.quæſt.1.& cap.quoniam in plerisq;de off.ord. Cum igitur optare poſſe competat omni, & ſoli titulari, ac beneficiato in Eccleſia Cathedrali,vel collegiata, vt puta Canonico, Portionario, atque etiam dignitatem in ea obtinenti, vbi hac de re adſit in eadem ſpecialis conſuetudo,vel conſtitutio,vt ſatis docuimus ſup.quæſt.1.huius cap.quæſt.2.ac 3. cap.1. & quæſt.1.cap.3.hinc manifeſtè ſequitur, poſſe huiuſmodi coadiutum perinde optare, ac ſi talem ſimplicem,hoc eſt,ſine futura ſucceſſione coadiutorem haberet, & quoniam res ſatis clara eſt, & quam, vt reor,nemo negauerit, vlteriùs in ea comprobanda non immoror, ſed ad alia veniam magis dubia,& controuerſa.

Secunda Concluſio. Coadiutor ſimplex dignitatem, canonicatum, aut portionem in cathedrali, vel collegiata Eccleſia obti-
152 nentis † nequaquam optare poteſt. Probatur, quoniam, vt paulò ante docuimus, ſolus titularis, ac beneficiatus optare poteſt; quod & ſatis colligitur ex dict. cap. fin.cum ibi not.per Doct. de conſuet.in 6. coadiutor autem hic ſimplex titularis aut beneficiatus,non eſt,ſed coadiutor beneficiati,ſic dictus a coadiuuando, ſicut tutor a tuendo,& curator a curando,l.1.ff.de tutel.vt poſt Ioan.& Butr.d.cap. fin. nu.4. Abb.num.1.Imol.num.2.de cler.ægrot.tradit in ſpecie Gonzal.d.§.9. num. 38. idem Abb.dict.cap. de rectoribus, num. ſexto,

id

id comprobans ; tum quod habet ſolum
vnam portionem redituum Eccleſiæ, cum
Prælatus habeat liberam adminiſtrationé
omnium redituum,c.cum nobis , in fin. de
elect.tum quod diuerſa ſunt vocabula ; ſi
enim eſſet Prælatus, vel beneficiatus, non
diceretur coadiutor,l.ſi idem, C.de codi-
cil.vbi , ſi idem codicilli (inquit Impera-
tor) quod teſtamenta poſſent , cur diuer-
ſum his inſtrumentis vocabulum manda-
retur ? atque id ipſum a poſteriori ex eo
probatur , quod inde infert Gonzal. ſupr.
153 num.39.quoniam talis coadiutoria† non
vacat,ſicut beneficium , per mortem ciui-
lem,vel naturalem obtinentis , ſed ceſſat ,
expirat, & extinguitur ceſſante vita , vel
impedimento coadiuti , cap.grandi,in fin.
de ſupplen.negl.prœl.in 6.& ibi gloſ.verb.
vita ipſius,Ioan.And.d.cap.fin.nu. 10.Imol.
num.15.Abb.num.4.Butr.num.15. & cete-
ri ſcribentes,Bart.l.ſolet, num. 4. ff. de tu-
tel.Card.conſ.70.num.2.Rebuf.in prax.be
nef.tit.de reprob.benef.viuen.impetr.nu.
60.Denique cum coadiutus ipſe titularis ,
& beneficiatus ſit, non poteſt ſimul eſſe
ratione eiuſdem beneficij titularis , & be-
neficiatus eius coadiutor; nam ad eandem
præbendam duo eligi non poſſunt , cap. ſi
quis præbendas,1.quæſt.3.cap.vt noſtrum
vt benef.eccl.ſine dimin. confer.cap.maio
ribus,cap.dilecto , cap. vacante , & cap.
tuæ fraternitatis,de præben.cum ſimil.His
adde , quæ de vicaria temporali affert,late
probans,eam non eſſe titulum, aut benefi-
cium,Gonzal.d.gloſ.5.§.3.ex num.35.
Neque obſtat , quod huiuſmodi coadiu
154 tor † prælatus eſt , iuxta gloſ. d. cap. de
rectoribus , verbo , curam animarum, &
cap.tua nos,verb.adminiſtrationis circa
medium, ibi, talis coadiutor Prælatus eſt
ex toto, quoniam habet curam animarum
vt dicitur d.cap.de rectoribus,& plenam ,
ac liberam adminiſtrationem , d. cap. tua
nos, d.cap.grandi, & cap.ſcripſit, & cap.
quamuis , 7.quæſt.prima , quod etiam ad-
notauit Ioan.Andr.d.cap.fin.num.octauo,
& nono, de cler. ægrot. Ancharan. dict.c.
vnic.num.quinto , eod.tit.in 6.id autem
proprium eſt Prælati, dict.cap.cum nobis,
de elect.cap.accedentibus , de priuil.cap.
conquerente, & cap. dilectus, de off.ord.
vnde poterit etiam beneficia conferre , vt
poſt alios tradit Selu.de benef.2.par.num.
tertio , cum ſequentib. reſponditque Na-
uar. conſ. 2. alias tertio , de cler. ægrot.
necnon beneficiorum reſignationes admit
tere, vt late probat Pariſ. de reſign. benef.
lib.ſeptimo , quæſt.20. num. 1. 19. & vlt.
Reſpondetur enim gloſ.dict.cap.de recto-
ribus , potius adhærere contrariæ opinio-
ni,quod nimirum coadiutor non ſit Præla
tus; nam in verb.portionem, quæ eſt gloſ.
fin.ex eo, quod tex.dicit, quod coadiutor
congruam recipiat portionem de faculta-
tibus Eccleſiæ , arguit , eum non eſſe Præ-
latum : nam gloſ.aut alius Doctorꝰ, quan-
do relatis duabus opinionibus nihil deci-
dit,cenſetur adhærere poſteriori , vt ſatis
probat inter ceteros Fel.cap.primo, num.
55.de conſtit.gloſ.vero d.cap.tua nos,vul-
to adminiſtrationis, non eſt Bern. ordina-
rij , & inſignis Gloſatoris Doctoral. cum
inibi eius opinio referatur , ſed incerti au
ctoris; qui etiam diligentius conſideranti
apparebit ſentire , coadiutorem qui datur
Prælato retinenti officium non fore Præla
tum ſaltem in totum , dum poſt Tancr.&
Vinc.dicit , quod, quamdiu aliquis poteſt
remanere in Collegio ſine ſcandalo,& hor
rore , alius ei non ſubſtituitur , alias erit
ei alius ſubſtituendus,vt hic,qui erit Præla
tus in totum ; quare quod mox ſubdit, (ta
lis coadiutor prælatus eſt ex toto,) intelli-
git de inſtituto poſt prælati amotionem ,
non autem vero coadiutore, de quo loqui
tur, cum paulo poſt ait , alias autem obti-
net ſententia Vgon.& Laur. & datur tunc
coadiutor, infr.cap.prox.Sed,quicquid de
gloſ.ſit , quod coadiutor datus prælato nõ
amoto non ſit prælatus , aut beneficiatus,
eſt communior opinio , quam inter alios,
quos ſup.retulimus , tenet Abb. & Laur.d.
cap.tua nos, qui optime docent , tunc pe
nes hunc coadiutorem eſſe tantum exerci
tium officij , adminiſtrationis & curæ ;
quod etiam non improbat Inno. dict.cap.
tua nos;& approbat Ioan.And.& alij com
muniter teſte Abb.ibid.num.quarto , & ſic
ceſſat quod obijciebatur de adminiſtratio
ne,& cura beneficij,quam habet talis coa
diutor.
155 Neque etiam obſtat , quod † eadem æ-
tas,& idoneitas reqiritur in tali coadiuto
re , quæ in coadiuto beneficiato , Ioann.
And.

And. & Abb. dict. cap. fin. de cler. ægrot. la-
te Selu. d. 2. part. quæſtion. quarta, num. no
no, Caputaquen. deciſ. 127, part. prima,
Ro. deciſ. 347. per totam tertiam par-
tem diuerſor. nam id euenit, quia ratio-
ne adminiſtrationis, & curæ actualis re-
quiritur maturitas, quam propter ſpiri-
tualia, quæ tractat, ius exigit in titulari,
& prælato, vt ex prædictis Doctor. colli-
gitur.

156 Non obſtat quoque † in coadiutoria ve
rificandam eſſe narratiuam, ſicut in be-
neficio, Put. deciſ. 62. lib. 2. Caputaquen.
deciſion. 128. & ſequentib. prima part.
Rot. deciſion. 652. tertia part. diuerſor.
nam hoc habet, non quia ſit titulus, ſed
quia gratia continens aliquid pertinens ad
beneficium, Caputaquen deciſ. 39. num.
2. par. Rot. deciſion. ſexta, num. ſexto, &
octauo, de præbend. in antiquior. cum
alijs adductis per Gonzal. ſupr. gloſ. 9. §.
5. in annot. cont. null, num. 230. cum trib.
ſeqq.

Denique non obſtat, quod Sacra Con-
gregatio Tridentin. Concil. ad ſeſſ. vige-
ſimatertia, cap. primo, de reformat. re-
157 ſpondiſſe fertur, † Capellanos coadiu-
tores Rectorum Parochialium inſtitutos
auctoritate Apoſtolica teneri ad reſiden-
tiam, ſicut Rectores ipſos. nam vel loqui-
tur de Capellanis titularibus, ac vere be-
neficiatis, quibus iniunctum eſt in ere-
ctione hoc onus coadiutoriæ, cuiuſmodi
etiam ſunt aliqui Canonici; vel dic, ex
obligatione reſidendi non concludi titu-
lum beneficialem, vt patet in Parochia-
libus mercenarijs, ſeu parochis ad nutum
amouibilibus.

Tertia Concluſio. Dignitatem, Ca-
nonicatum, vel portionem in cathedrali,
vel Collegiata Eccleſia obtinens perinde
158 † optare poteſt, ac ſi non haberet coa-
diutorem cum futura ſucceſſione. Proba-
tur, quia per conceſſionem huius coadiu
toris, ſicut coadiutor non fit titularis, aut
beneficiatus, ita coadiutus talis eſſe non
deſinit, vt ſup. 3. loco ſuppoſuimus, &
tradit etiam inter ceteros Petr. Greg. Tho-
loſ. in inſtitut. rei beneſ. cap. 11. num. 2.
ac late comprobat Gonzal. d. §. 9. num.
64. vſque ad 73. vbi etiam ſoluit quædam
obiecta, quod ad coadiutorē attinet, quę
ſimul cum alijs nos quoque ſeq. concluſ.
diſſoluemus, ſatis vero id ipſum probatur
ex ipſis litteris coadiutoriæ, vbi non ſe-
mel habetur, beneficium eſſe penes coa-
diutum, nec vacare, niſi per eiuſdem
ceſſum, vel deceſſum, aut aliam amiſſio-
nem, vt ijs videre eſt, quarum tenorem
ponit Mandoſ. ad reg. 11. cancell. num.
tertio, & ipſe in alijs modernioribus lit-
teris vidi. At vero ſoli, & omnes titulares
beneficiorum in eccleſia collegiali, vbi cō
ſuetudo, aut ſtatutum optionis viget, op-
tare poſſunt, vt concl. prima ad finem ex
alibi adductis docuimus. Hanc etiam con
cluſionem in aliquo caſu admittit idem
Gonzal. d. comment. ad reg. 8. gloſ. 34.
num. 94. cum tribus ſeqq. cum enim quę-
ſtionem propoſuiſſet, an canonicus coa-
diutorem perpetuum cum futura ſucceſ-
ſione habens poſſit optare nouam, & ma-
iorem præbendam, prout alij Canonici
dicta coadiutoria carentes, reſpondet
159 † cum diſtinctione fere in hæc verba;
aut futura ſucceſſio eſt conceſſa in gratia
coadiutoriæ quoad canonicatum, & præ-
bendam ordinariam illi annexam dunta-
xat, abſque illa præbenda, ſeu præſtimo-
nio, in quo cadit optio; aut eſt conceſſa
ſucceſſio etiam quoad iſtam præbendam,
& præſtimonium temporale optatum per
coadiutum. In primo caſu, coadiutus op-
tare poteſt, cum nulla ſit ratio, vel incon-
ueniens, quod obſtet; nec gratia coadiu-
toriæ, quæ eſt principaliter ad fauorem il-
lius conceſſa, vt dixi d. §. 9. num. 83. (vbi re
fert deciſ. 98. Put. lib. 2. & d. deciſ. Pegnæ
in vna Salamantina,) debet illi eſſe noci-
ua, cap. quod ob gratiam, de reg. iur. in 6.
in ſecundo vero caſu minime erit locus
optioni; ratio eſt, quia, cum coadiutus di-
mittere non poſſit dictam præbendam, ſeu
præſtimonium, quoad optauerat, ex quo
per gratiam coadiutoriæ eſt adiudicata
coadiutori futuro ſucceſſioni, a quo au-
ferri non poteſt; & conſequenter ceſſat na
tura optionis, quæ eſt, vt, ſi ego opto ma
iorem præbendam, alius etiam modernior
optet illam minorem a me dimiſſam; ſicq;
optionis ordo peruertitur, vt ſuperius dixi
num. 15. & 81. nulla ratio permittit, quod
optioni locus ſit, & ita ſeruatur. Hæc Gon
zal. qui quoad primum caſum verum dicit

160 ſed male † loquitur; tum quia ſupponit regulariter optari ſolam temporalitatem præbendæ,cuius contrarium ſatis oſtendemus infr. cap. 5. quæſt. vlt. & cap. 7. quæſt. 1. tum quia cum loquitur de præbenda, & temporalitate,in qua cadit optio,vel eam intelligit, quæ iam a coadiuto ante optionem obtinetur ſimul cum præbenda, quã vocat annexam Canonicatui, (nulla enim eſt præbenda ſine temporalitate;) & ſic fruſtra optat coadiutus illam, quam habet: vel intelligit eam,quam alius, vt puta antiquior canonicus, habet; & hæc proculdubio non poſſit contineri in gratia & litteris coadiutoriæ, in quibus ſemper coadiutori aſſignatur præbenda coadiuti, non alia. quod autem intelligat de præbenda ſemel ab eo optata, poſtquam ei datus eſt coadiutor, præter nunc deductum abſurdum, etiam ſequitur, iam ſemel eum ſine hac diſtinctione optare potuiſſe, vel certè ad propoſitam ab eo quæſtionem abſoluté de facultate optandi,quam habet coadiutus, eundem Auctorem reſpondiſſe ſolum de ſecundo euentu optionis faciendæ, non de primo, de quo maior eſt difficultas. Quoad ſecundum vero caſum, ſeu membrum diſtinctionis non ſolum malè loquitur per mox adducta in primo, ſed etiam falſum dicit; tum quia ſupponit, eum, qui optat, debere neceſſario aliquid dimittere,quod a ſequenti optetur quod falſum eſſe demonſtrabimus cap. ſeq. quæſt. 1. concl. 1. neque ideo peruertitur optionis ordo, quia ſequens non optet;

161 nam, † licet illa gradatio, de qua d. cap. fin. de conſuet. in 6. iuxta hunc ſenſum quoque regulariter locum habeat, quod & nos latius infr. cap. ſeq. quæſt. 1. concl. 3. comprobamus; tamen id aliquando fallat neceſſe eſt; vt enim alios caſus omittam, nonne admittendum hoc eſt, vbi tertius, aut quartus Canonicus, exempli gratia, ex duodecim, habeat præbendam generali reſeruatione affectam, quæ regulariter impedit optionem, d. cap. fin. cum ibi not. & latius per nos traditis ca. præc. quæſt. 3. fere per tot.? nullus etenim dixerit, illum optare non poſſe præbendam dimiſſam ab antiquiore per optionem, aut etiam vacantem, ſi nullus antiquior eam optauit, quod etiam tradit ipſe Gonzal. d. glo. 34. num. 42. & tamen nullus ſequens eius præbendam tamquam reſeruatam poterit optare, & ſic quoad ſequentes ceſſabit gradatio: quodſi dubium id eſt, per ad ducta d. quæſt. 3. & hac concl. ad fin. pone caſum in Pœnitentiario, & alijs, vt dicemus in fin. huius concluſ. gradatio igitur prædicta ſolum fieri quoad omnes debet, quando, & quatenus poteſt, vt latius explicabimus cap. ſeq. quæſt. 1. in fi. vbi alios caſus habebis, quibus hæc gradatio ceſſat alias ſequeretur, quod, ſi vnus ex medijs Canonicis optare de iure non poſſet, non modo eum ſequentes, ſed precedentes, atque adeo antiquiores non poſſunt; vt, ſi coadiutus, qui quartus, verbi gratia ſit in ordine Canonicorum, nequit per Gonzal. optare, cum non poſſit dimittere præbendam ſuam, quæ per eundem debet reſeruari pro coadiutore, ideoq; nec ſequens, cum non habeat, quid optet, neque alij hunc ſequentes, cum hic nihil dimittat, ſicque de alijs; non poterunt antecedentes quoque coadiutum optare; quod nec ipſe Gonzalez abſurdiſſimum fore, vt reor vnquam inficiabitur. Quodſi quis obijciat ideo non poſſe optare coadiutum, quia nec eius præbenda poteſt optari, vt in Pœnitentiario, & Theologo tenent ipſe Gonzal. d. gloſ. 34. num. 78. cum trib. ſeqq. & alij, quos retulimus ſup. cap. 3. quæſt. 6. & hoc cap. quæſt. 1. concl. 3. quia idem operari debet oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, l. & ſi contra tabulas, ff. de vulg. & pupill. cap. ſciendum, 8. quæſt. 1. dicemus, contrarium eſſe verius, vt nimirum Theologus, & Pœnitentiarius optare poſſint, ſimulq; obiectis reſpondimus d. concl. 3.

Dato igitur etiam, ſed non conceſſo, præbendam illammet, quam habet coadiutus, optari non poſſe, quia reſeruata ſit coadiutori, adhuc poterit ipſe optare, licet non poſſent ſequentes, quia non haberent, quid optarent, ſicut ſi alia ratione vere foret reſeruata, ex prædictis. Et quod coadiutus indiſtinctè optare poſſit, tenet Nic. Garz. quem poſt hæc ſcripta vidi. tract. de benef. par. quarta, cap. quinto, num. 120. & ſeq. Sed iure dici poteſt, eam

162 † quoque præbendam poſſe optari, coadiutori vero reſeruatam conſeri, foreque affi-

aſſignandam præbendam illam, quæ vltimo manſerit inoptata, tum quod Papa non modo in gratijs beneficialibus, quæ vt ambitioſe ſunt reſtringendæ, c. quamuis de præb. in 6. Sed & in ſuis conſtitutionibus numquam cenſetur derogare ſtatutis, & conſuetudinibus rationabilibus locorum, niſi de ijs inibi caueatur expreſsè, vt habetur in cap. 1. de conſtit. in 6. tum ex text. d. cap. fin. de conſuet. eod. lib. vbi de expectantibus Apoſtolicis dicitur, quod cum in Eccleſia, in qua eſt conſuetudo optandi præbendas, mandatur prouideri alicui de præbenda nulli alij de iure debita proximo inibi vacatura, huiuſmodi non obſtante mandato poterunt ipſi antiquiores iuxta conſuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit, & illa, quæ optata non fuerit, ſi nulli ſit debita, erit illi, pro quo ſcriptum eſt conferenda. negari autem non poteſt magnam eſſe ſimilitudinem inter hunc expectantem, & coadiutorem cum futura ſucceſſione; vterq; enim habet tantum ius ad beneficium, & præbendam, prout de expectante, ſeu habente ius ad vacatura eſt tex. in cap. ſi is, cui, cum ſeq. de præbend. in 6. cap. ne captandæ, & cap. vlt. de conceſſ. præb. eod. lib. de coadiutore, late idem Gonzal. d. §. 9. nu. 78. & ſeqq. Nec vis facienda eſt, quod expectans habeat ius ad incertum beneficium, coadiutor vero ad certum, nam & præbenda expectantis certificatur per primam vacationem, iuxta ea, quæ late tradit ipſemet Gonzal. d. comment. reg. 8. gloſ. 67. eaque vltim. num. 32. & duob. ſeqq. præcipue per text. in l. certum, vbi late Dec. & alij, ff. ſi cert. pet.

Neq; etiā obſtat, ſi dicatur, per conceſſionem coadiutoris cum futura ſucceſſione in præbenda Titij, cum primum vacauerit per ceſſum, vel deceſsum, aut aliam dimiſſionem, tamquam per manus appoſitionem Papæ induci affectionem, ſeu quandam reſeruationem, ad tradita per eundē Gonzal. poſt alios d. comment. gloſ. 52. fere per totam; quæ ſic facta impedit optionem, vt poſt Falcon. de reſeru. benef. queſt. 4. princip. effect. 37. tradit idem Gonzal. dict. gloſ. 34. num. 41. Nam primum quidem manus appoſitio Papæ non inducit reſeruationem beneficij, quando fit ad alium affectum, quam conferendi, vt probat idem Gonzal. dict. gloſ. 52. nu. 38. vſque ad 42. deinde tam Gonzal. dict. gloſ. 34. num. 41. quam Falcon. ab eo relatus illud aſſerunt ſub vero, forte; & alij plerique a Gonzal. num. 40. adducti abſolutè affirmant, reſeruata ſpecialiter præbenda Titij eam intelligi reſeruatam, quā is deinde optauit, & tempore obitus poſſidet. & ipſe Gonzal. num. 42. tenet ſimpliciter, neminem impediri optare, quamuis habeat etiam generaliter reſeruatum beneficium ratione optionis dimittendum poſt Cardin. conſil. 126. num. vltim. dicens etiam, ita fuiſſe deciſum a Rota in vna Salamantina integræ portionis 18. Octobris 1584. coram Vicecomite; quia nimirum illud reſeruatum cenſeatur, quod tempore mortis habere is comperietur.

Quodſi hæc de reſeruatione tamquam omnino vera admittamus, tunc loco caſus de reſeruatione, quem contra Gozalez circa medium huius concluſ. poſuimus, ponendus erit in præbenda Pœnitentiarij, Theologi, & Doctoris, vel Magiſtri, quorum præbenda optari non poteſt, vt cap. præceden. quæſt. ſexta, ex ipſo etiam Gonzal. dict. gloſ. 34. num. 78. & quatuor ſequentib. docuimus; & tamen ipſi optare poſſunt, vt ſupr. hoc ipſo cap. queſt. 1. concluſ. 3. contra eundem oſtendimus, vnde idem abſurdum deduci in hoc caſu poteſt, quod in caſu reſeruationis ibidem, nimirum ſupr. hac ipſa concluſ. circa medium contra hunc Auctorem deduximus. Sed & alios caſus, in quibus ceſſat prædicta gradatio, referemus c. ſeq. queſt. 1. ad fin.

Quarta, & poſtrema Concluſio. Coadiutor cum futura ſucceſſione dignitatem, Canonicatum, vel portionem in Eccleſia cathedrali, vel collegiatę obtinenti datus
163 † optare non poteſt. Probatur, quia non niſi titularis, & beneficiatus in collegiali Eccleſia optare poteſt, vt ſupr. concluſ. 1. ad fin. ex alibi deductis oſtendimus. at vero coadiutor cum futura ſucceſſione non eſt, vt ſic, titularis, aut beneficiatus, vt præter citatos initio pręced. concluſ. tenet Gonzalus Mendez lib. 4. diuerſ. iuris argum. cap. primo, num. octauo, & fere per tot. cum ſubdens huius rei rationem,

quia

164 quià talis coadiutor † non tenetur præci
ſe reſidere, neque ad hoc poteſt compelli
cum beneficium non habeat, ſed ſolum te-
netur ad cauſatiuam reſidentiam, quia, ſi
non reſederit, non lucrabitur fructus, ac
de illis propter ſuam nõ reſidentiam amiſ-
ſos ſatisfacere tenetur coadiuto, quod &
docet Hier. Gonzal. d. gloſ. 5. §. 9. num. 122.
& prius num. 65. num. autem 66. aliam
eiuſdem rei affert rationem, quia non per
obitum, vel ceſſionem coadiutoris vacat
165 beneficium † ſed per ceſſum, vel deceſ-
ſum, aut aliam amiſſionem coadiuti, vt ad-
notauit Put. deciſ. 226. num. 3. lib. 3. & con
ſtat ex ipſis litteris coadiutoriæ, præcipuè
illis verbis; canonicatum, & præbendam
prædictos, quorum, ac illis forſan annexo
rum fructus, cum primum illos per ceſ-
ſum etiam ex cauſa permutationis, vel de-
ceſſum, vel Religionis ingreſſum, aut quã-
uis aliam dimiſſionem, vel amiſſionem ip-
ſius Franciſci, (coadiuti nimirum,) etiam
apud Sedem Apoſtolicam, &c. vacare con
tigerit, etiam ſi &c. cum annexis huiuſmo
di, & plenitudine iuris Canonici, ac omni-
bus iuribus, & pertinentijs ſuis eidem An-
tonio, (coadiutori,) ex nunc, prout ex tũc,
& è contra, etiamſi tempore vacationis
huiuſmodi dictum coadiutoris officium
exercere non inceperit &c. dicta auctori-
tate noſtra conferas, & aſſignes; ac cano-
nicatum, & præbendam prædictos eidem
Antonio collatos, & aſſignatos, ſibique
de illis prouiſum eſſe, ac etiam ex nunc
plenum ius ſibi in illis, vel ad illos quæſi-
tum exiſtere, ipſosq; Canonicatum, &
præbendam de cetero, ex perſona ipſius
Franciſci, ad hoc, vt de illis alteri, quam
d. Antonio prouideri poſſit, minimè vaca-
re &c. dicta auctoritate decernas. Idemq;
colligitur ex alijs verbis pleriſque earun-
dem litterarum, quæ nimis longum eſſet
referre.

166 Neque obſtant † prædicta verba: ex nũc
prout ex tunc, & è contra ei conferas ca-
nonicatum, & præbendam, & illa, ex nunc
plenum ius ſibi in illis exiſtere, quaſi etiã
cum primum ſit coadiutor Canonici ſit
Canonicus, iuxta vim prędictarum dictio-
num, ad tradita per Doct. cum alibi ſæpe,
tum præcipue cap. 2. de conſtit. & clem. 2.
de hæret. cap. præterea, de appell. clem. 1.
de conceſſ. præb. & in l. huiuſmodi, ff. de
verb. oblig. Felin. cap. licet cauſam, not. &
num. 6. poſt Bal. cap. 1. de mil. vaſal. qui con
tum. eſt, & Auth. contra rogatus in princ.
C. ad Trebell. nam primo eæ dictiones re-
ferri poſſunt ad actum executoris, hoc eſt
collationem, & aſſignationem, ac decre-
tum, non ad eius actus effectum. deinde
verba hæc, vt cetera, ſemper exponi de-
bent, ne ſequatur abſurdum, vt inter alios
notauit Abb. dict. cap. 2. num. 7. quare ſen-
ſum illum habebunt verba prædicta, vt
coadiutor eueniente cauſa vacationis non
egeat noua prouiſione, collatione, aut aſ-
ſignatione, ex qua in Canonicatu, & præ-
benda, quæ erant coadiuti, ius acquirat;
alias, cum ex citatis omnibus verbis, &
alijs fundamentis ſuperiùs adductis con-
ſtet, coadiutum durante coadiutoria titu-
larem, ac beneficiatum, remanere, ſi etiam
coadiutor eſſet talis, darentur duo titula-
res eiuſdem beneficij in ſolidum, quod ca-
nones abhorrent, toto ferè tit. de præben.
& de conceſſ. præben. extra & in 6. ac ſæ-
pe in tit. de reſcrip. eod. lib. & iuris certiſ-
ſimi eſt, duos dominos, aut poſſeſſores in
ſolidum eiuſdem rei eſſe non poſſe.

Minus obſtant illa verba coadiutoriæ,
quibus Summus Pontifex vult, quod coa-
167 diutor tamquam Canonicus † loco, &
vice coadiuti Eccleſiæ inſeruire, ſtallum-
que in Choro, ac locum, & vocem in Ca-
pitulo habere poſſit, & debeat: nam non
ideo vult, eum eſſe verè canonicum duran
te coadiutoria, ſed ſimilitudinariè tantum
dictio enim tamquam, ſimilitudinem ali-
quando, non veritatem ſignificat, vt inter
alios in ſpecie adnotauit Alberic. in ſuo
Dictionario, verbo, tamquam ad id alle-
gans tex. in cap. dudum, il 1. ibi, tamquam
Præpoſito, de elect. & illud Euangelis
Matth. 27. tamquam ad latronem exiſtis
cum gladijs, & fuſtibus comprehendere
me: quibus adde tex. in cap. cum in Eccle
ſia, ibi, tamquam Canonicus licet Canoni-
cus non exiſtat de præben. in 6. quod etiã
ex eo colligitur, quod in iiſdem litteris
coadiutoriæ mandatur executori in hæc
verba; ac inducens per te, vel alium, ſeu
alios, dicto coadiutoris officio ceſſante,
eundem N. (coadiutorem nimirum vel
procuratorem ſuum eius nomine in cor-
poralem

poralem poſſeſſionem Canonicatus, & prębendæ,&c.ac etiam faciens eundem Notarium coadiutorem in dicta Eccleſia in Canonicum recipi & in fratrem, ſtallo ſibi in Choro,& loco in Capitulo d. Eccleſiæ cum dicti iuris plenitudine aſſignatis;vnde conſtat,eum antea non fuiſſe, aut eſſe verè canonicum, & ceteris prædictis iuribus canonicatus,ac præbendæ caruiſſe; & præſertim eorum poſſeſſione,
168 quæ tamen requiritur † ſimul cum titulo vt quis optare poſſit, iuxta tradita per Doct.d.cap.fin.de conſuet.in 6.& eundem Gonzal.d.commen.§.3.procem. num. 23. & multis ſeqq Stantibus autem his reſponſionibus ad verba in hac, & præced. obiectione relata,conſtat,ex ijs non fieri retro tractionem, vt nimirum coadiutor ſecuta ſucceſſione fingatur retro canonicus a die conceſſionis,aut poſſeſſionis coadiutoriæ, ad effectum etiam, vt cenſeatur antiquus Canonicus, & præferatur in ſeſſione, vel optione Canonicis medio tempore receptis ad notata in cap.ratihabitionem,de reg.iur.in 6. cap.præterea, il 2. de appell. cum ſimil.
169 Non obſtat etiam, quod † ad titulum coadiutoriæ cum futura ſucceſſione poteſt quis ordinari, Nauar. de orat.cap.20. num.18.Lopez ad Prax.Diaz.cap.18.num. 7.nam alius eſt titulus ordinationis, alius beneficialis; vnde licet patrimonium, aut penſio Eccleſiaſtica non ſint beneficium ad eorum tamen titulum poteſt quis ordinari,cap.non licet,cap.Epiſcopus, & cap. tuis,de præb.Concil.Trid.ſeſſ.21.cap.2.de reform.
170 Non obſtat quoque † talem coadiutoriam habere vim reſignationis, Put. deciſ. 108. num.ſecundo, lib.primo, Mohedan. deciſ. decima, circa princip. de priuileg. quia conceditur de conſenſu coadiuti, qui habet vim reſignationis, gloſ. cap. beneficium, verbo, aſſenſus de regul in 6. & ſic in coadiutoria locum habet reg. 44. de conſenſu. Put. dict. deciſion. 108. num. primo. Nam habet vim reſignationis minùs propriè, id eſt, ad effectum, vt requiratur conſenſus coadiuti, Put. deciſ. 108. num. ſecundo, lib. ſecundo, nec propriè dicitur reſignatio, ibidem num. tertio, & deciſ. 226. num. nono, lib.tertio, & Rot. deciſ. decima, num. tertio, lib. tertio, parte tertia diuerſor. conſenſus autem tunc habet vim reſignationis, cum eſt,vt prouideatur alteri de ſuo beneficio ſtatim, perfectè, & irreuocabiliter, quod non fit in coadiutoria, Mohedan. dict. deciſ. 10.ad medium.
171 Non obſtat præterea, quod † in caſibus, quibus nequit Papa conferre beneficia ſecundum Concordata Germaniæ, nequit etiam concedere has coadiutorias, Caſſad. deciſ. vnic. de pac. Put. dict. deciſ. 108.& 226. Rot. dict.deciſ.decima, num. ſecundo, ſicut etiam eædem tolluntur per Indulta Cardinalium, Mohedan. dict. deciſion. decima, Put. deciſ. 479. lib. ſecundo, Rot. deciſ. 46. lib. primo, & deciſion. decima, lib. tertio, parte tertia diuerſor. Pariſ. tractat. de reſignat. benefic. lib. ſexto, quæſt. quinta; num. 69. & 70. Mandoſ. de ſignat. grat. verb. coadiutorię, colum. tertia, verſ. clauſulam. nam id erit, quia per has coadiutorias tolleretur facultas conferendi beneficium ipſum cum primum vacauerit,& ſic ſine expreſſa, & ſpecifica derogatione tollitur tunc vis Concordati, & Indulti.
172 Denique non obſtat, quod, † ſicut coadiutus, ita hic coadiutor poteſt abeſſe illis tribus menſibus, de quibus Trid. Concil. ſeſſion.vigeſimaquarta, cap.duodecimo, de reformat. vt conſuluit Nauar. conſil. primo, num. ſexto, de cler. ægrot. Rot. in dicta Salamantina, coram Pegna, vbi etiam docent, legitimè impeditum coadiutorem poſſe percipere diſtributiones: nam vtrumque poteſt coadiutor non proprio nomine, ſed coadiutori. vt per Nauar. ibid. Et hæc de hoc Cap.

SVMMAE RERVM.

1 *Optionem gradatim fieri, quot modis accipi poſſit.*
2 *Antiquiores Canonici priùs optari debent. Idem in alijs Collegijs optantibus.*
3 *Antiquiore Canonico differente optionem vacantis præbendę intra debitum tempus, quomodo poſſit eam optare poſtea receptus.*

Agnitio

Digitized by Google

4 *Agnitio bonorum poſſeſſionis facta per conſequentem in gradu intra tempus primi operatur ſtatim effectum ſuum, vbi præcedens in gradu non agnoſcat.*

5 *Expectans poſterior in data acceptans præbendam, ſeu aliud beneficium intra menſem primi non tenetur amplius acceptare in ſuo menſe, vbi primus debito tempore ſibi aſſignato non acceptauit, ſed ſtatim elapſo dicto menſe acceptatio illa operatur ſuum effectum.*

6 *Optans domum, vel præbendam videtur neceſſario habere debere quod dimittat. Contrarium, num. ſeq.*

8 *Melius eſt habere quam non habere.*

9 *Minus ſolutum intelligitur, quamuis nihil ſolutum ſit.*

10 *Dictio hæc, amplius, ſatis aptè ad eum quoq; pertinet, cui nihil debetur.*

11 *Contingentia vt plurimum attendenda ſunt.*

12 *Antiquior Canonicus, qui poſtea mutauit præbendam per collationem, & impetrationem in eadem Eccleſia; poſterior eſt in optando, illo Canonico, qui medio tempore receptus fuit.*

13 *Poſſeſſio capta nomine Cameræ Apoſtolicæ ad inſtantiam alicuius an ſufficiat, vt is antiquior dicatur.*

14 *Antiquiore Canonico non optante vacantem præbendam, optat ſequens, & ſic deinceps. & ibi quomodo ſumatur dictio, gradatim, in tex. cap. fin. de conſuet. in 6.*

15 *Antiquiore optante vacantem præbendam ſequens optare poteſt præbendam ab eo dimiſſam, & ſic ceteri gradatim.*

16 *Præbendarum, & Canonicorum varij ordines, & gradus, & duob. nu. ſeqq.*

18 *Præbenda aliquibus in locis alia Subdiaconales, alia Diaconales, alia Præsbyterales.*

19 *Dignitates quædam ſunt in Eccleſiis Collegiatis, & quæ illæ ſint.*

20 *Ordo aliquis annexus ne fuerit præbendis de iure antiquo.*

21 *Ordo certus annexus erat etiam de iure antique Dignitatibus.*

22 *Subdiaconus eſſe debet Canonicus, vt habeat vocem in Capitulo.*

23 *Præbendis, ſeu Canonicatibus Cathedralium ex iure Conc. Tridentini debet eſſe annexus certus ordo Subdiaconatus, Diaconatus, vel Præsbyteratus.*

25 *Canonici præbendati, ac dignitates debent infra annum ſuſcipere ordinem requiſitum. omnino vero & in ea ætate eſſe conſtituti, vt illum intra idem tempus poſſint ſuſcipere, num. 25.*

26 *Optio locum habere poteſt ex ſpeciali conſuetudine, vbi præbendæ ſunt diuerſorum generum.*

27 *Optio quando locum habeat de vno ordine ad alium in Cathedralibus, aut in aliis Eccleſiis Collegiatis, vbi certus ordo præbendis annexus ſit. Item quid in dignitatibus, quæ non ſit reſeruata; num. 28.*

29 *Optans debet admitti per Capitulum, vel eum, qui præeſt Capitulo niſi tamen hac ſolemnitas contraria conſuetudine ſublata ſit; num. 30. Immo forte non requiritur etiam tacitus conſenſus Capituli, ſed ſufficit notificare Capitulo optionem, num. 31.*

32 *Collatio, aut inueſtitura non requiritur in optione.*

33 *Apprehenſio poſſeſſionis an ſit neceſſaria in optione præbendæ, aut domus, & num. 36.*

34 *Ius in beneficio acquiritur per ſolam collationem, ante apprehenſionem poſſeſſionis.*

35 *Apprehenſio poſſeſſionis poſt collationem beneficii cur neceſſaria ſit, & ad quid proſit.*

37 *Poſſeſſio beneficii, & præbendæ, ſeu domus optatæ, vbi a nemine detineatur, poſſet capi propria auctoritate.*

38 *Poſſeſſio beneficii capi debet ad cornu altaris, ſecus in præbenda optata.*

39 *Apprehenſa poſſeſſione præbendæ non cenſetur apprehenſa poſſeſſio domus optatæ, neq; apprehenſo vno fundo eſt apprehenſus alter.*

40 *Poſſeſſio beneficii, ſeu præbendę, aut domus optatę intra quantum tempus capi debeat, remittitur arbitrio iudicis, vbi etiã habet formulam inſtrumenti optionis pro diuerſa facti ſpecie.*

41 *Simonia committitur, ſi vendatur ſpirituale, vel ſpirituali annexum; & nu. ſeq.*

42 *Simonia quomodo definiatur.*

Spi-

43 *Spirituale, prout eſſe poteſt materia ſimoniæ, quomodo definiri poſſit. & quotuplex ſit; nu; 44.*

45 *Annexorum ſpiritualibus quædam ſunt conſequenter annexa, quędã antecedenter. Item quædam annexa immediate, quædam mediante; nu. 46.*

47 *Ius optandi dici poteſt annexum ſpirituale dependenter, ſeu conſequenter, & mediate.*

48 *Simoniacus conuentionalis non incurrit ipſo iure vllam pœnam ſimoniacis a iure inflictam, ſed pœna arbitraria puniri debet.*

49 *Simonia ex vna parte tantum completa inducit obligationem reſtituendi quod acceptum eſt, ſi ſit temporale.*

50 *Simonia conuentionalis, non autem realis dicitur, quæ ex vna tantum parte completa eſt.*

51 *Optans, licet nolit pecuniam promiſſam ſoluere, poteſt retinere prebendam optatam.*

52 *Optans; & permittent, optare inter venient, pecunia committit ſimoniam; & num. ſeq.*

53 *Simonia committitur in renuntiatione, & acquiſitione beneficij intercedente pretio.*

54 *Optio, ſeu ius optandi non competit niſi habenti præbendam, & clericatum.*

55 *Penſionem redimens propria auctoritate ſimoniam committit.*

56 *Optans, vel permittans optare interueniente pretio non incidit in excommunicationem.*

57 *Simoniacus dumtaxat realis in ordine, vel beneficio eſt excommunicatus.*

58 *Optans, vel permittent optare medio pretio puniri debet pœna arbitraria.*

59 *Pactio ſimoniaca ſuper optione nullam inducit obligationem.*

60 *Optio facta ab eo, cui per ſimoniam conceſſum fuit ius optandi, nulla eſt. facta vero ab eo, qui capax eſt, valet; nu. 61. licet is priuari poſſit præbenda optata; num. 62.*

63. *Optans ſi ſuccumbat in lite cum qui eandem præbendam optauit, ſed poteſt ad ſuam redire, ſi cum proteſtationem optauit; & nu ſeqq.*

64 *Expreſſio eius, quod tacite ineſt, quando aliquid operetur.*

65 *Clauſula (nec aliter, nec alio modo, &c.) quid operetur.*

66 *Male optans, vt quia prębenda erat reſeruata, ſi iuſtè id ignorauit, & optatam dimiſit, ſtatim redire poteſt ad ſuam præbendam, licet alteri fuerit aſſignata.*

67 *Malè prouiſus de beneficio, cuius vigore optauit ſucceſſiue plures præbendas, debet omnibus priuari niſi iuuetur reg. de triennali, alioue titulo.*

68 *Reſtitutio primo, qui male optauit, ceteri etiam, qui ſucceſſiue malè optarunt, reſtituti debent.*

69 *Error in primo gradu tolli debet etiam quoad ſequentes gradus.*

70 *Pluribus gradatim, ſed male optantibus, is non reſtituitur, qui ſcienter male aliquid optauit, vel non ſtatim, ac ſciuit, illud dimiſit.*

De modo optandi, ſeu qualiter fiat Optio. Cap. V.

QVAERO PRIMO, An optio ſemper fiat gradatim:

Quatuor † ſenſus, ſeu intellectus admittere videtur hæc quæſtio, quorum primus eſt; An ſemper antiquiores prius optent, deinde iuniores. Secundus; An ita optio fiat, vt qui primus, ſeu antiquior eſt, optet, ſi velit, alias optet ſecundus, & eo nolente tertius, alias quartus, & ſi deinceps. Tertius; An ſicut primus antiquior optat vacantem præbendam, ita ſequens in ordine optet præbendam antiquioris, alius vero, qui eum ſtatim conſequitur, optet præbendam dimiſſam ab illo ſecundo, & ſic de cereris. Quartus; An, ſicut intra eundem ordinem, & gradum præbendarum, admittatur optio etiam intra diuerſos ordines, vt puta quod primus, ſeu antiquior Subdiaconus optare poſſit vltimam præbendam Diaconalem, primus Diaconus poſtremam Sacerdotalem, antiquiorque Sacerdos aliquam ex Dignitatibus vacantem, quæ in Regula Cancellar. Apoſt. non comprænhendatur. Ex quibus, quoniam hic poſtremus

intellectus coincidit cum ſeq. quæſt. de
eo,ibi agemus.de alijs tribus per ſequen-
tes concluſiones reſpondebimus.
2 Prima Concluſio. Antiquiores † regu-
lariter prius optare debent, quam iunio-
res,ſatis id patet ex tex.d.cap.fin.ibi, anti-
quiores canonici gradatim meliores, ſi vo
luerint,poſſint,cum vacant,per ſe,vel alios
optare prębēdas, & quod ibi tradūt Doct.
omnes,de conſuet.in 6.antiquiores inquā
receptione,prout latius explicando oſten
dimus,cap.præced.quæſt. 1.concl.4.
Quædam tamen circa hanc concluſion.
adnotanda ſunt,quæ etiam ad ſequentis,&
illius 4.concluſ.explicationem, modumq;
3 optandi ſpectant.Primo, quod † ſi canoni
cus antiquior differt optare intra legitimū
tempus,ita vt ſit periculum, ne illud laba-
tur ad damnum iuniorum, poterit iunior
ſequens optare præbendam, quam ille op-
tare debebat,& tenebit optio iunioris in
euentum,quo ſenior,ſiue antiquior intra
tempus ſtatutum non optauerit.ita voluiſ-
ſe videtur gloſ.pen.d.cap.fin.de conſuet.in
6.ſed aperte tenet Gonzal.d.gloſ.34.num.
76.poſt Tiraq.cum multis,de retract.con-
uent.§.2.glo[illegible] num.66.Staphil.tract.de
lit.grat.tit.de vi,& effect.clauſul.verſ.ſuc-
ceſſiuè in huiuſmodi litteris, ſequitur Ze-
rol.in prax.Epiſc.verbo canonia,verſic. ad
ſeptimum, concluſ.4. Add. ad Ro. deciſ.3.
de conſuet.in nouiſſ. ad quod optime facit
Aegid.deciſ.468.de conceſſ.præb. & text.
iuncta gloſ.in l.fin.C.qui admit.vbi agnitio
4 bonorum † poſſeſſionis facta per ſequen-
tem in gradu intra tempus primi, qui cum
præcedit, & ſic ante tempus congruum,
operatur effectum ſuum tempore cōgruo,
nec eſt neceſſaria alia agnitio; quod tan-
quam ſingulare not. ibi Rom. noſter vero
caſus eſt in fortioribus terminis, cum hi
iuniores optent intra legitimum tempus:
facit & optime, quod poſt Salicet. Cald.
& Bellam. contra Ioan. Andr.tradit Staph.
5 loc.cit. quod † quando ex duobus expe-
ctantibus ſecundus in data acceptauit in-
tra menſem primi, valet eius acceptatio,
ſi primus debito tempore non acceptet,
neque noua acceptatio requiritur in ſecun
do menſe. Reliqua ſpectantia ad tempus
optionis latius proſequemur cap.ſeq. per
totum.

Secundo not. quod, quamuis videatur
6 † eum canonicum antiquiorem, qui opta-
re velit præbendam, vel domum, neceſſa-
tio debere habere aliquid, quod dimittat,
ad hoc, vt præferatur iuniori; tum quod
optio inter plura cadat, vt ſupra cap.1.q.
1.admonuimus: tum quod id ſatis apertè
colligi videatur ex tex.d.cap.fin.dum dicit
illa præbenda,quæ optata non fuerit, erit
illi,pro quo ſcripſimus,conferenda; vbi id
ſupponunt Doct. de conſuet. in 6. Ex quo
illud ſequi videtur, quod,ſi quis antiquior
haberet canonicatum ſine præbenda, pro-
ut accidere poteſt iuxta tex. in cap. eum,
cui,de præben.in 6.& cap. fin. de conceſſ.
præbend eod. lib. & ea, quæ latius trade-
mus infr.cap.7. quæſt. 1. vel prout ſæpe
contingit, domo careat, non poterit opta-
re,ſed optabit ſequens,qui aliquid habeat,
quod dimittat, idque deinde optabit anti-
quior.Tamen melius rem conſideranti ap-
7 parebit, † illum antiquiorem,qui nihil ha
bet,optare poſſe, neque ei præferri debe-
re iuniorem aliquid habentem,quod dimit
tat; tum quia in hoc caſu militant omnes
rationes,& æquitates,quas ſup.c.2. quæſt.
1.adduximus ad oſtendendam rationabili-
tatem huius conſuetudinis,vt cuique faci-
lè apparebit: tum quia ſat eſt, quod quo
8 modo cadat electio,nam & melius eſt † ha
bere,quam nō habere; & id rectè dicimus,
9 cum & minus ſolutum intelligatur, † etiā
ſi nihil ſit ſolutum, & verbum amplius, ad
10 † eum quoque pertineat, cui nihil debe-
tur,vt ſunt tex.ad litteram,in l.minus ſolu-
tum,& l.verbum amplius, vbi latè Rebuf.
Alciat.& alij, ff.de verbor. ſignif. & tradit
etiam idem Alciat.in l.ſi ita a te, ff.eod.tit.
Catell. Cotta in Memor. verbo, minus;
quos habet alia pleraque ſimilia exempla,
ex quibus quoque fere ſoluuntur contra-
ria.Ad id vero,quod ex tex.& Doct.aucto
ritate ſumitur in d.cap.fin.de conſuetud.in
6.reſponderi poteſt,neque illum tex. neq;
Doctor.eo loci negare,quin huiuſmodi an
tiquior nihil habens, quod dimittat, opta-
re poſſit, ſed attendendo,quod vt plurimū
11 accidit, † iuxta tex.in cap.ſæpe,de appell.
& l.nam ad ea,ff.de legib. de ijs ſolum lo-
quuntur, qui præbendam habent, vel ali-
quid,quod dimittant. Vel etiam, & melius
dici poteſt, admittendum id eſſe in caſu
ſpeciali

ſpeciali illius tex. cum Papa mandat alicui prouideri de præbenda primo vacatura; idque ne diſpoſitio, & gratia Principis red datur eluſoria, contra vulgatas iuris regulas, quare tunc optare non poterit, qui non habet præbendam, quam dimittet, ſed optabit ſequens, & præbenda inoptata dabitur expectanti.

12 Tertio not. in optionibus † eum non cenſeri antiquiorem, ideoque præferendū non eſſe, qui, cum prius eſſet canonicus, poſtea mutauit præbendam, & canonicatum per impetrationem, & collationem ſed præferri debere eum, qui poſt primam illius receptionem, ante tamen ſecundam receptus fuit in canonicum, & ratio eſt, quia ille mutauit non ſolum præbendam, ſed etiam canonicatum, atque adeo nouus canonicus eſt, & dicitur nouiter receptus, cum non tamquam canonicus, vt in optione contingit, ſed tamquam extraneus aſſecutus ſit eam præbendam, atque inde videmus, denuo illi capiendam eſſe poſſeſſionem, admittique ad oſculum, recipi in fratrem, nouiſſimum, ac poſtremum, locum in eodem ordine tenere, (niſi in eodem a ſocijs eius ordinis manere permittatur, cum quiſque iuri ſuo renuntiare poſſit, iur. vulg.) & ſimilia ei eſſe facienda a quæ nuper recepti facere conſueuerunt; atque adeo merito cenſeri debet poſteriùs admiſſus, ac receptus, & per conſequens in optione huic medio tempore recepto poſtponēdus eſt, iuxta tex. cum ibi traditis d. cap. fin. Sic etiam Acharan. cap. ex tranſmiſſa, (qui text. ad id optimus eſt,) in 3. not. de renunt. docet, quod canonicus ſemel ab Eccleſia abſolutus, ſi poſtea recipiatur, non habebitur, vt antiquus canonicus, ſed vt nouus; Ancharan. ſequitur Monal. conſ. 57. num. 17. Sic & Fla. Pariſ. tract. de reſign. benef. lib. 1. queſt. 4. num. 73. poſt Prob. tractat. de iur. Regal quæſt. 5. & alios ſcriptum reliquit, quod, ſi canonicus iurauit in ſua prima inſtitutione, & poſtea renuntiauit beneficio, ſi iterum receptus fuerit in canonicum, debet denuo iurare tamquam nouus canonicus nunquam receptus, quia per illam renuntiationem fuit ſolutus eo iuramento antiquo. Eadem etiam ratione Nauar. conſ. 61. alias 97. nu. 4. de ſimon. reſpondit, eum, qui canonicatum ſimoniacè aſſecutum renuntiauit in manibus Superioris, & mox de eodem prouidetur, debet habere vltimum locum & omnia alia facere, ac ſi de eo alias non fuiſſet prouiſus, quoniam idem facere deberet, ſi per obitum fuiſſet prouiſus: necnon per tex. qui ſane optimi ſunt, in cap. quamuis de reſcrip. in 6. cap. ex inſinuatione, & cap. quoniam, de ſimon. vbi Fel. Soc. & alij: & in quolibet reſignante, ſi redeat ad eundem canonicatum, quod non habeat eundem locum, docet Pariſ. dict. lib. 1. quæſt. 14. num. 27. ſubdens, ita pluries deciſum fuiſſe in Rota, & generatim in quouis, qui dimittit canonicatum, quod, ſi iterum ad illum admittatur, non debeat eundem locum habere, tradit Ioan. de Montaign, in tract. de auctorit. Mag. Conſil. nu. 82. & ibi Boer. in addit. ex Bart. in l. 2. vbi optimus tex. ff. de decurion. ac Fel. d. cap. ex inſinuatione, in fin. de ſimon. necnon per tex. in cap. mandamus, 19. queſt. 3. Id quod etiam docet Thom. Zerol. in prax. Epiſc. verbo, canonia, verſ. ad octauum, poſt Rot. & alios; idemque Flam. Pariſ. d. quæſt. 14. num. 25. & ſeq. vbi poſt Cardin. Pariſ. conſ. 93. num. 11. volum. 4. tradit, ab huiuſmodi reſignante amitti ius, & prærogatiuam antiquitatis; indeque infert in hac noſtra ſpecie iuris optandi, quod iſte, qui recuperat canonicatum a ſe prius poſſeſſum, & reſignatum, non habet eandem antiquitatis prærogatiuam, ex qua poſſit optare, vt ante reſignationem poterat, dicitque id fuiſſe reſolutum in Rota Rom. in vna Paduana optionis, coram Accorambono, teſte Cott. deciſ. 337. in manuſcript. Id ipſum denique confirmatur ex eo, quod poſt eundem Pariſ. d. tractat. de reſign. benef. lib. 3. quæſt. 7. docebimus infr. cap. 7. quæſt. 2. in fin. reſtitutum a Principe ex gratia ad canonicatum, ſeu præbendam non recuperare locum, & ſtallum in Choro; licet ſecus ſit in reſtitulo a iudice in integrum ex iuſtitia; vnde habemus ſingularem limitationem adhoc tertium Notab. Cetera, quę pro eius maiori confirmatione poſſent hoc loco afferri, conſulto prætermittimus, quoniam rem ita ex prædictis, atque etiam per ſe claram, & manifeſtam exiſtimamus, vt vlteriori probatione non egeat; & ſi caſus euenerit, vt recte

erit, qui id in dubium velit, aut ſaltem poſſit reuocare: ſi enim, vt probauimus, is qui eundem canonicatum, citra reſtitutionem ex iuſtitia, recuperat, adhuc dicitur nouus canonicus, & amittit prærogatiuam antiquitatis, etiam ad effectum, vt non præferatur in optione, ſed poſtponatur recepto medio tempore, multo magis id erit admittendum in eo, qui alium canonicatum etiam intra eundem ordinem poſtmodum aſſequitur.

Quæ vero pro complemento huius notab. & concluſ. faciunt, partim diximus c. 4. quæſt. 1. concl. 4. vbi de Pœnitentiario, & Theologo docuimus, alicubi eos præferri in loco, non in optione, & quæſt. vlt. de coadiutore, vel coadiuto, partimque nunc dicemus. Videamus igitur, quid dicendum ſit de caſu ſingulari propoſito a Gonzal. d. gloſ. 34. num. 101. & multis ſeqq. qui talis eſt. [illegible]

Petrus in Curia reſidens obtinuit prouideri de menſe Augusti 1598. a Sanctiſſimo de Portione in quadam cathedrali, necnon obtinuit Breue de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, cuius vigore verificatis verificandis obtinuit ſententiam declaratoriam, & fuit capta poſſeſſio d. portionis nomine Cameræ de menſe Nouembris 199. quæ poſſeſſio fuit poſtea initio Aprilis 1600. tranſlata, & ceſſa a Commiſſario Cameræ in d. Petrum poſt expeditionem litterarum, vti moris eſt: qua tranſlatione ſtante, Petrus non curauit aliam capere poſſeſſionem, ſed lapſo triennio receſſit a Curia, & accedens ad d. cathedralem, vt inſeruiret d. præbendæ, voluit ſedere, & incedere ante alios quatuor Portionarios, qui de nouo poſt poſſeſſionem captam nomine Cameræ hoc medio tempore ingreſſi ſunt, ac prius reſidentiam facere cœperunt. ipſi vero portionarij dicebant ſe antiquiores Petro, ac ad eos ſpectare præcedentiam, & anterioritatem in iure optandi, prout eſt de more in d. Eccleſia, ex quo d. Petrus nullam ceperat poſſeſſionem, ac nouiſſimè illi tradendam fore, nec illi poſſe ſuffragari poſſeſſionem nomine Cameræ Apoſtolicæ captam, & in eum tranſlatam. [illegible]

Et quidem pro Portionariis vrget primo, quod ad hunc effectum optandi, & præcedendi ſit attendenda antiquitas, non prouiſionis, ſed poſſeſſionis, vt ipſe Gonzal. d. reg. 8. §. 3. procem. ex num. 23. & nos ſupr. cap. 4. quæſt. tertia, concluſ. 2. illat. 3. oſtendimus. Secundo, quod poſſeſſio capta nomine Cameræ, & in Petrum tranſlata ei non prodeſt: nam poſſeſſio, cum ſit quid facti, non poteſt transferri de perſona in perſonam; nec dicitur acquiſita, niſi corporaliter apprehendatur, l. cum hæredes, ff. de acquiren. poſſeſſ. etiam a patre in filium, gloſ. & Doct. l. in ſuis, ff. de liber. & poſthum. cum alijs adductis per Gonzal. d. gloſ. 34. num. 124. & ſeq. quod procedit quoque in Eccleſia, Bald. l. fin. num. 8. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Anton. Gabr. tit. de acquiren. poſſeſſ. concluſ. nono, num. ſecundo, & in iure patronatus, & alijs incorporalibus, Achil. deciſ. quinta, de cauſ. poſſeſſ. & propr. Caputaq. deciſ. 153. num. tertio, part. tertia, & fuit reſolutum in vna Oueten. beneficij de Vega, 15. Ianuarij, 1596. coram Orano, & alias ſepe tenuit Rota; Pontan. tract. de ſpol. lib. 1. nu. 113. Rebuf. ad leg. Gall. tit. de mater. ſucceſſ. in præfat. num. 151. & ſentiunt allegati per eundem Gonzal. num. 109. & nos queſt. tertia, concluſ. ſecunda, quicquid voluerit Bald. d. l. in ſuis. Lambertin. de iurepatron. lib. primo, par. ſecunda, quæſt. tertia, art. 22. num. quarto, Io. Guttier. §. ſui, inſtit. de her. qualit. & different. num. 71. & conſ. tertio, num. ſecundo. Igitur alia eſt poſſeſſio Petri, alia capta per Cameram, tranſlatio poſſeſſionis, & ceſſio facta in eum ſolum debet operari excluſionem intruſi; prout idem Gonzal. d. §. 3. procem. a num. 84. ad 99. probat, ſubrogatum gratioſè a Papa in gratia beneficiali quoad poſſeſſionem defuncti, non poſſe vti remedio retinendæ, aut recuperandæ poſſeſſionis vigore dictæ ſubrogationis, ſed debere de nouo adipiſci poſſeſſionem. ſic etiam Petrus debuit de nouo capere poſſeſſionem, dict. portionis vt ex illo die adeptæ per eum poſſeſſionis dicatur poſſeſſor, ac iura antiquitatis habere incipiat. Confirmatur autem id ipſum primo, quia, licet transferatur poſſeſſio ciuiliter per actus fictos in nonnullis caſibus abſque corporali apprehenſione, quos aſſignat gloſ. l. 3. in principio, verbo, ani-

mo, vbi omnes notant, ff. de acquiren. poſſeſſ. Gomez, nouem cumulans, ad l. 45. Tauri a num. 45. ad 93. ex quibus etiam eſt conſtitutum, de quo Tiraq. proprio tract. Tamen hic caſus, de quo agitur, nullus illorum eſt, vnde ſtamus regulæ, cap. ſecundo de coniug. lepros. cum ſimil. Put. deciſ. 116. num. 1. lib. tertio, & ad effectum optandi videtur requiri naturalis poſſeſſio eaque antiquior, vt ſatis colligi poteſt ex adductis in 1. fundamento. Confirmatur ſecundo, quia dato, quod Petrus vigore d. poſſeſſionis captæ nomine Cameræ, & in eum tranſlatæ poſſet dici habere aliquam poſſeſſionem, eſſet tantum verbalis, ſeu inſtrumentalis, ſterilis, ac ventoſa, ex quo neque d. Petrus inſeruiebat Eccleſię, nec vllos fructus percipiebat, ad late tradita per Gomes reg. de ann. poſſeſſ. quęſt. 47. num. 3. & 4. Ferret. conſ. 323. nu. quinto, & omnis poſſeſſionis effectus conſiſtit in perceptione fructuum, l. bonę fidei, ff. de acquiren. rer. domin. Rot. deciſ. prima, num. primo, de reſtitut. ſpol. Ceſ. de Graſſ. deciſ. 21. num. nono, de probat. Cald. conſ. 12. de iurepatr. quę omnia aliter ſe habent in illis Portionarijs, qui medio tempore ingreſſi reſederunt.

Quibus tamen non obſtantibus, Gonzal. dict. gloſ. 34. num. 112. vſque ad 120.
13 contrarium † tamquam verius reſoluit. Primo, quia Breue conceſſum Petro de capienda poſſeſſione nomine Camerę diſponit, quod verificato conſtito d. Breuis, idem Petrus, vel eius procurator immittatur in poſſeſſionem nomine Camerę, & quod, poſtquam idem Petrus litteras gratię principalis ſub plumbo expeditas præſentauerit, eidem Petro ſit eadem capta poſſeſſio conſignanda, vel transferenda, prout etiam declarat Conſtit. 24. Gregorij XIII. quę incipit, ad Romani; vnde, cum Papa ita voluerit, cenſetur omne obſtaculum iuris remouiſſe, Rot. deciſ. 33. num. ſexto de prębend. in antiq. late idem Gonzal. dict. reg. 8. gloſ. 9. §. tertio, num. vigeſimoquarto. Secundo, quia quoad effectum poſſeſſio capta nomine Camerę poteſt dici capta ab ipſo prouiſo Apoſtolico, in cuius commodum facta fuit; nam tunc procurator Camerę nihil aliud agit, aut intendit, niſi prouiſum litteris expeditis in poſſeſſionem immettere, argum. l. quędam, cum filium, ff. de hæred. inſtit. & quod in hoc caſu Commiſſarius Cameræ poſſeſſionem capiens nomine prouiſi ſeruiat illi de nudo miniſterio, & capiat poſſeſſionem ad eius fauorem, & commodum, fuit reſolutum in vna Oueten. Archidiaconatus. 15. Decembris, 1603. coram Pamphilio, vbi etiam dicit, ſępe hoc alias deciſum fuiſſe. Confirmatur, quia hic modus capiendæ poſſeſſionis inuentus fuit, vt prouiſus Apoſtolicus, qui nondum litteras expediuit, poſſit diligentias facere ſuper capienda poſſeſſione beneficij, ne tarda expeditio ei noceat, vnde, cum quis a principio vult litteras expedire, non datur ei Breue nomine Camerę de capienda poſſeſſione, ſed ad fauorem litterarum, vt ipſemet prouiſus immittatur in poſſeſſionem, vt habetur in dicta Gregoriana Conſtitutione quando igitur conſtat de litterarum expeditione, perinde eſſe debet, ac ſi a principio, non Camera, ſed Petrus poſſeſſionem cepiſſet, cum ceſſauerit cauſa, ob quam Camera, & non prouiſus ipſe poſſeſſionem ceperit, l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatronat. Confirmatur ſecundo ex cap. ratihabitionem retrotrahi, de reg. iur. in 6. & l. hoc iure, ff. eod. tit. vbi ratihabitio retrotrahitur ad diem, quo aliquid nomine meo geſtum eſt, iuxta cap. ratum, eod. tit. & lib. faciunt etiam alia iura ibid. a gloſ. & Doct. alleg. & cap. ſi tibi, de prębend. in 6. licet alioqui retrotractio non fiat in conditione poteſtatiua, ſed tantum caſuali, Dec. & alij in cap. præterea, il 2. de appellat. vbi alios citant. Tertio, quia Rota ſæpe in terminis reſoluit, quod ea ſit virtus Breuis de capienda poſſeſſione nomine Camerę, vt facta ceſſione conſtituat eum iuſtum poſſeſſorem, vnde ſit illi concedendum mandatum de manutenendo, ac ſi ipſe prouiſus a principio poſſeſſionem cepiſſet; ſic in Firmana benefic. 19. Martij, 1593. coram Blanchetto, & in Lucana beneficij, 17. Iunij 1594. coram Litta, in Salamant. beneficij, 26. Iunij 1598. in Aurien. Parochialis, 13. Aprilis 1600. coram Lancellotto, & dicta cauſa Oueten. Hinc etiam Lancellot. tract. de at-

tent.2.par.cap.4.in præfat. num. 453. ait, Commiſſarium Cameræ capientem poſſeſſionem in caſu prædicto non dij tertiū: & Cæſar.de Graſſ.deciſ.2.num.1. de verb. ſign.poſſeſſionem translatam a Camera Apoſtolica intelligi ceſſam cum iiſdem qualitatibus,cum quibus Camera eam habebat.Ex quibus patet,d.Petrum incœpiſſe eſſe poſſeſſorem de menſe Nouembris 1599. quando Camera ad eius commodū cepit poſſeſſionem; ideoque cum ſit anterior tum in prouiſione, tum in poſſeſſione etiam naturali omnibus alijs poſtea prouiſis,& admiſſis, debet illos præcedere tam in optione, quam in loco, ſtallo, & alijs præcedentijs. Et ſimul patet reſponſio ad primum, & ſecundum fundamentum Portionariorum cum priori eiuſdem confirmatione.

Ad poſteriorem confirmationem dicitur primo,quod fortè etiam quoad fructus habebitur pro præſente,cap.cum dilectus, de cler. non reſid. vel certè potuiſſet eos percipere,ſi diſcedens a Curia reſediſſet. Secundo,quod poſſeſſor dicitur, licet fructus non percipiat,Bart.l.quamuis,§.ſi conductus, n.2.vbi Alex.not.vlt.& ceteri, ff. de acqu.poſſeſſ.l ſi quis autem, ff.eod.Rot. deciſ.509.num.4.par.1.diuerſ.cum alijs adductis per Gonzal.d.gloſ.34.num.122.

Denique non obſtat, Portionarios priùs reſediſſe; nam reſidentia non requiritur ad optionem,vt poſt Put.deciſ.219.num.2. docet idem Gonzal.ibid.num.38.& 39.

14 Secunda Concluſio. Optio † ita gradatim fieri debet,vt, ſi non optat primus,ſeu antiquior,optet ſecundus,ſeu ſequēs, alias optet tertius,& ſic deinceps;& hic eſt, ni fallor,primo intentus, & magis germanus intellectus illius verbi,gradatim, quod eſt in tex.d.cap.fin.de conſuet.in 6.quod ita exponit ibi gloſ.quam ibid.approbant Gemin.& alij,ac Rot.deciſ.5. verſ.videtur tamen obſtare, de conſuet. in nou. & deciſ. 411.num.2.par.1.in nouiſſ. diuerſ. & inter recentiores Io Azor. Inſtit. Moral.part.2. lib.6.cap.26. quæſt. 13. & Hier. Gonzal.d. gl.34.ſæpe.Id ipſum etiam patet ex Doct. d.cap.fin.verbo,dumtaxat, dum poſt gloſ. ibi,quærunt, an illi dies currant omnibus ſimul; & an iuniores teneantur expectare antiquiores per totum illud tempus in optando: & ad primum reſpondent affirmatiuè; ad ſecundum negatiuè; de quo nos aliquid initio concl. præced. & latius cap. ſeq.quæſt.3.clarè enim ſupponunt,poſſe quoque iuniores vacantem præbendam optare, vbi non optetur per antiquiores. & de hoc nemo dubitat, quare vlterius non immoror.

15 Tertia Concluſio. Optio † ita quoque gradatim fit, vt antiquiore optante vacantem cum Canonicatu præbendam,ſequens optet præbendam, quam antiquior dimittit,& ab hoc dimiſſam optet alter,qui mox ſequitur,& ſic de ceteris.Colligitur id ſatis apertè ex tex.d.cap.fi.dum ibi dicitur; poterunt ipſi antiquiores iuxta conſuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit; & illa,quæ optata non fuerit,ſi nulli ſit debita, erit illi, pro quo ſcripſimus, conferenda. Ex quo enim dicit Pontifex in plurali,(antiquiores,)& mox,(optare volentes,) de pluribus loquitur ſimul optantibus,vt in ſimili notat gloſ.d.cap. fin. verbo,dumtaxat; cum maximè ſubdat text. & illa,quæ optata non fuerit. Sed apertè idem ſentit gloſ.ab alijs ſcribentibus recepta eod.cap.fin.verbo, non fuerit, vbi rationem aſſignans ad verba text. poſtremo loco a nobis relata,inquit; ex quo enim vacant præbendæ, neceſſe eſt vnam remanere non optatam; de illa igitur, ſubdit gloſ. prouideatur impetranti. Et in hac quoque concluſ.nemo,quem viderim,con tradicit.Immo Gonzal.d. gloſ.34. num.98. & ſeq.ita naturalem putat in optione hāc gradationem,per quam iunior optet præbendam ab antiquiore optante dimiſſam, vt alias dicat præuerti ordinem optionis, & eius naturam tolli, allegatque a ſe ipſo adducta eadem gloſ. 34. num.15. & 81. & quidem d.num.15.allegat tex.d.cap.fin. & ibi gloſ.verbo,gradatim, de conſuet.in 6. Rot.deciſ.2.& 6. de conſuet. in nou. d.autem nu.81.illud adducit,quod,quia Theologalis præbenda non poteſt optari, conſequenter nec præbendatus Theologus poterit illam dimittere, & aliam optare,quia idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, l.& ſi contra tabulas, ff.de vulg.& pup.c.ſciendum, 8.quæſt.1.Verum, præter quamquod ipſe Gonzal. peruertit materiam gradationis optionis,

optionis, dum quatuor illos modos gradationis, quos initio huius quæſt. diſtinximus, confundit, &, quod ad vnius eorum probationem pertinet, ad alterius affert cõfirmationem, vt apud eum videre eſt dict. num. 15. & duob. ſeqq. & d. num. 98. cum ſeq. & ex eo, quod mox dicemus; ex dict. quoque cap. fin. ſolum colligitur, regulare id eſſe, vt iunior optet præbendam dimiſſam ab antiquiore, cum vt plurimum id accidat, non autem id fore perpetuum, atq; ita naturale, vt aliquando ab optione ſeparari non poſſit; nam ad ea, quæ vt plurimum accidunt, leges proſpiciunt, l. iura, l. ex his, & l. nam ad ea, ff. de leg. gloſ. vero d. verbo, gradatim, non loquitur de hoc modo gradationis, de quo in præſenti, ſed de quo in ſtatim præced. concluſ. Rot. etiã d. deciſ. 2. non agit de conſuetudine optandi propriè ſumpta, ſed potius de ea, vt Canonicus ſupernumerarius obtineat minorem præbendam iuxta ordinem ſuæ receptionis, vt patet ex ijs, quæ allegat, nimirũ arg. eorum, quæ leguntur, & notantur in cap. ſtatuimus, de maior. & obed. per Innoc. & cap. quamuis, & cap. cui de non Sacerdotali, de præb. in 6. per Archid. ibi enim nihil habetur de iure optandi propriè dicto: præterea ex illis verbis Rot. iuxta ordinem ſuę receptionis, apparet, eam loqui de gradatione iuxta antiquitatem, hoc eſt primo gradationis modo, de quo nos ſup. hac ipſa quæſt. concluſ. 1. In d. vero deciſ. 9. nihil ad rem habetur, niſi n. 1. verſ. & nota, & num. 5. verſ. ſed per iſtam conſuetudinem; inde tamen ſolum colligitur, optioni conuenire huiuſmodi gradationem, quod antiquiore optante, præbenda ab eo dimiſſa optetur a ſequente, & huius ab alio ſequente, & ſic deinceps vſq; ad vltimum, non autem, quod neceſſario id faciendum ſit, & aliquando non conſiſtatur citra vltimum gradum, aliquando etiam aliquo gradu omiſſo ad alios deueniatur, vt paulo poſt latius oſtendemus; ſi prius, quod obijciebatur ex d. l. & ſi contra tabulas, & cap. ſciendum, vnde ſumpta eſt illa regula de oppoſito, & propoſito, breuiter diſſolutum moneamus per reſpõſiones allatas cap. 3. quæſt. 1. concluſ. 3. vbi contra eundem Gonzal. & alios probauimus, obtinentes præbendam Theologalem Pœnitentialem, & ſimiles optare poſſe, licet regulariter eorum præbenda nequeat optari. & hic iam eſt vnus ex caſibus, in quibus ceſſat prædicta gradatio. Eos vero omnes ad duo capita reduci commodè poſſe puto, nimirum noluntatis, & impotentiæ, quorum ſingulos percurremus.

Igitur ceſſare poteſt huiuſmodi gradatio ex eo, quod is, qui alias optare poteſt, nolit optare, ſiue quia ea præbenda, quam poſſet optare, minor ſit ea, quam iam obtinet; ſiue quia ſit eidem omnino æqualis; quam tamen optari poſſe, quoad minorem docuimus cap. 3. quæſt. 7. circa medium, quoad æqualem ibid. paulo poſt initium, ſiue quia, licet maior, & pinguior ſit ſua, minus tamen ſibi grata eſt; quam procul dubio poſſet optare, cum tex. d. cap. fin. de conſuetud. in 6. indiſtinctè dicat, de melioribus præbendis, nullum diſcrimen quoad optionis ius conſtituens inter magis, vel minus gratas, quoad nec gloſ. aut aliquis Doct. conſtituit, niſi quoad hoc, vt etiam minor præbenda poſſit optari: ſiue tandem quia nulla alia de cauſa nolit quis optare etiam omnino meliorem, & magis gratam præbendam, niſi ad exercendam ſui arbitrij libertatem, iuxta tex. d. cap. fin. ibi, ſi voluerint, poſſint, cum vacant, per ſe, vel alios optare præbendas, & ibi poterunt ipſi antiquiores iuxta conſuetudinem eandẽ, optare, cum præbenda vacabit; cum alijs adductis ſup. cap. 1. quæſt. 2. ad fin. quæque allegabimus infr. cap. 8. eodemque vltim. quæſt. 2. circa medium. Quod autem in his caſibus ceſſet prædicta gradatio, patet: nam, ſi vnus, duo, vel plures nolint aliqua ex memoratis cauſis optare præbendas dimiſſas a ceteris optantibus, iam ea gradatio præciditur, ſi, qui optare nolunt, ſint ex vltimis eorum, qui poſſunt optare; interrumpitur vero, ſi ſint ex medijs. Et hæc de caſibus noluntatis.

Caſus autem impotentiæ fermè hi ſunt, ſi benè recolo. Primus eſt quando aliquis optat, quia eſt antiquior, & tamen non habet aliquid, quod dimittat; quem tamen optare poſſe, ſatis oſtendimus ſimul contraria diſſoluentes ſup. hac ipſa quæſt. concluſ. 1. not. 2. Secundus huic ſimilis erit, ſi d. optans habeat quidem, quod dimittat, ſed vel a nullo id poſſit optari, vt quia præ-

benda illa ſit reſeruata, iuxta ea, quæ latiùs
adduximus cap. 3. quæſt. 3. precipue concl.
2. vel certè non a quolibet optari queat, vt
in prebendis qualificatis, puta Theologali,
Pœnitentiali, Doctorali, ſeu Magiſtrali, &
ſimilibus contingere docuimus d. cap. 3.
quæſt. 6. nam paria ſunt non habere optan
tem, quod dimittat, vel aliud ab alio non
poſſe optari. Et ſic in hoc vtroque caſu pa
riter vel interrumpetur, vel terminabitur
etiam, antequam ad vltimum deueniatur,
prædicta gradatio. Tertius caſus eſt, ſi,
poſtquam aliquis, vel aliqui iam optarunt
alius in ordine ſequatur, qui abſit ab Eccle
ſia voluntariè, aut ſine aliqua ex cauſis pri-
uilegiatis; vt abſens ad optionem admitta-
tur, de quibus non latius ſup cap. 4. quæſt.
3. fere per totam. Quartus eſt, ſi poſt anti-
quiorem optantem, vel etiam omnes cano
nicos, vel portionarios, aut dignitates poſ-
ſidentes ſuam præbendam, portionem, vel
dignitatem aliquis ſit, qui ſuam nondum
poſſideat; nam poſſeſſio requiritur ad op-
tionem, cum hæc, ſicut & quælibet præe-
minentia, ſit fructus quidam poſſeſſionis
beneficij, vt poſt alios ex Gonzal. d. reg. 8.
§. 1. procem. num. 26. tradidimus d. quæſt.
3. concl. 2. paulo poſt initium, & poſſeſſio
antiquior attendatur in optione, vt idem
late comprobat. d. §. 3. num. 23. & multis
ſeqq. & gloſ. 34. num. 48. & 49. ac nos do-
cuimus d. cap. 4. quæſt. 1. concl. 4. & quæſt.
3. concl. 2. illat. 3. Quintus, ac poſtremus ca
ſus inter eos, qui ex impotentia oriuntur,
eſſe poteſt, vbi ex ſpeciali conſuetudine
optari debeat titulus canonicalis vel por-
tio, aut dignitas, non autem ſola præbenda
& aliquis poſt antiquiorem optantem ſit
irregularis, corpore vitiatus, aut alias in-
habilis ad huiuſmodi beneficium obtinen-
dum: cum enim is tunc nec optare poſſit,
vt dict. cap. 4. de excommunicato diximus
quæſt. 2. in fin. de corpore vitiatis, quæſt. 6.
ad fin. de irregulari, quæſt. 7. in fin. procul-
dubio, vel interrumpetur d. gradatio, ſi in-
habiles iſti medij ſint inter eos, qui, cum
poſſint, optauerunt; vel deſinet, ſi ijdem vl-
timi ſint, iuxta prædicta: quod idem dicen
dum quoque eſt proportionabiliter de
duobus ſtatim præcedentibus caſibus, ſi-
cut de duobus primis paulo ante diximus.
Et de hac quæſt. ſatis.

QVAERO SECVNDO, An optio
ſemper fiat intra eundem ordi-
nem, & gradum.

Prænotandum eſt primo, in
16 aliquibus Eccleſijs Collegiatis † ex ſtatu-
to, vel conſuetudine dari tres ordines præ
bendarum, ſeu potius canonicorum, vt
alij ſint inferiores, qui vocantur ſcholares,
quia ſunt ſub cura, obedientia, & regimine
ſcholaſtici; quidam dicuntur medij, &
vocantur emancipati, quidam maiores, qui
ſoli habent vocem in capitulo, & vocan-
tur Capitulares; tamen præbendæ omniū
ſunt æquales, & non aliter quis poteſt aſcē
dere ad maiorem gradum, niſi per ordinē
primo fuerit in inferiori, & de illo aſcen-
derit ad medium, & hic aſcenſus ſit ſe-
cundum ordinem receptionis; de qua con
ſuetudine Rot. Rom. deciſ. 9. num. 1. de con
ſuet. in antiq. Franc. Marc. deciſ. Delphin.
1271. num. 4. 1. part. & Rom. conſ. 227. in
17 alijs vero Eccleſijs † quædam ſunt præben
dæ maiores, quæ non dantur niſi Presbyte-
ris; quædam mediæ, quæ ſolum Diaconus,
& Subdiaconis, quædam minores, quæ aſſi
gnantur inferioribus; quæ conſuetudo eſt
Gratianopoli, teſte Fran. Marc. deciſ. 1260.
18 in alijs demum pleriſque † quædam ſunt
præbendæ, quæ ſolum Diaconis; tertiæ,
quæ ſolis Subdiaconis aſſignantur, qui ta-
men omnes canonici ſunt: & præterea
19 quædam † ſunt dignitates, puta Archipres
byteratus, Archidiaconatus, Primiceriatus
Præpoſitura, & Decanatus, prout in Eccle-
ſia noſtra Mediol. de qua diſtinctione paſ-
ſim iura loquuntur, præſertim cap. 1. de
æt. & qual. cap. ei cui, & cap. cui de non
ſacerdotali, vbi Doct. de præb. in 6. & in c.
conſtitutus, de conceſſ. præben. & clem. vt
hi, qui, de ætat. & qual. & clement. fin. de
præbend. ac Tridentin. Concil. ſeſſ. 22.
cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.

Prænotandum ſecundo, quod, quamuis
20 forte de iure communi antiquo † non eſ-
ſet alicui præbendæ neceſſario aliquis or-
do annexus, vt voluit inter alios Abb. in c.
2. num. 5. de inſtit. (Dignitatibus dumta-
21 xat † exceptis, quibus certus ordo anne
xus eſt, per tex. d. cap. 1. de ætat. & qual.)
cum id cautum non reperiatur; cum quo
22 nihilominus ſtat, † quod etiam eo iure
antiquo non niſi Subdiaconus vocem ha-
beret

Digitized by Google

beret in Capitulo,clement.vt hi,qui, de-
ætat.& qualit.quod etiam diſpoſitum dein
de fuit in Trident,Synodo , d.ſeſſ. 22. cap.
23 4. Tamen de iure nouo † debet ſaltem in
Eccleſijs cathedralibus cuique canonica-
tui , ſeu præbendę eſſe annexus ordo Preſ
byterij ,Diaconatus,& Subdiaconatus , &
ad Epiſcopum cum conſilio Capituli ſpe-
ctat deſignare, ac diſtribuere, prout vide-
rit expedire , quibus quiſque ordo ex ſa-
cris annexus eſſe debeat,vt dimidia ſaltem
pars presbyteri ſint,ceteri vero Diaconi ,
aut Subdiaconi ; niſi alicubi laudabilior
eſſet conſuetudo,vt plures, vel omnes ſint
presbyteri , quę omnino debet obſeruari.
ita diſponitur in Tridentin. Concil. d.ſeſſ.
24.cap.duodecimo , quos quidem ordines
24 † debebunt prębendati infra annum ceſ-
ſante iuſto impedimento ſuſcipere , vt ha-
betur d ſeſſ.22.cap.4.& hoc ſub pœnis,de
quibus in d.clem.vt hi,qui, hoc eſt , amiſ-
ſionis dimidiarum diſtributionum, & vo-
cis in Capitulo,donec promoueantur: ne-
que canonicatum , aut dignitatem obtine-
25 re quis poterit , niſi † in ea ſaltem ætate
ſit conſtitutus,vi infra annum poſſit illo or
dine initiari,quem talis canonicatus,aut di
gnitas requirit,vt dict.ſeſſ.vigeſimaquarta,
cap. duodecimo , apertè diſponitur . His
pręnotatis , ſit.

Prima Concluſio. In primo caſu conſue
tudinis , de qua in primo not. puto proba
26 biliter † poſſe contingere optionem ; ita
in ſpecie voluit Zerol.in prax. Epiſc. ver-
bo,canonia,verſ.ad ſeptimum, in princip.
iuncta gloſ. & Alb. conſ. 159. num. 20. &
21. volum. 1. ita etiam colligi videtur ex
Rot.deciſ.9.de conſuet.in nou. & eod.tit.
in antiq & deciſ.411. num.4.7. & 8. part.
prima in nou.diuerſ.& Fanc. Marc.d. dec.
1271.num.tertio, & quarto, ſed clariùs id
ſentit Rot.Rom.deciſ.decima, de præben.
in antiq. Et hoc propter ſpecialem conſue
tudinem ſuper hoc inductam , vt patet ex
ijſdem Doctoribus ; alias enim ſimplex cō
ſuetudo optionis intra eundem ordinem
introducta ex ſe ad diuerſos ordines ex-
tendi non deberet.

27 Secunda Concluſio. In caſu † ſecundę ,
& tertię conſuetudinis,de qua in d.1.not.
per quas diſtincti ſunt in Eccleſijs ordines
prębendarum,& canonicatuum,vt alij ſint
Sacerdotales,alij Diaconales , alij Subdia-
conales,alij etiam inferiorum ordinum ,
puto quod in Eccleſijs cathedralibus , vbi
ex decreto Tridentini Concilij ſunt ſolum
diſtincti ordines Sacerdotij, Diaconatus ,
& Subdiaconatus,ijque annexi ſunt cano-
nicatibus,non poſſit regulariter locum ha
bere optio , niſi ſpecialis de hoc conſuetu
do legitimè preſcripta rationabiliter indu
catur ; quod probo ex eo , quia ex diſpoſi-
tione prędicti Concilij , iuncto text.dict.
clement.vt hi, qui,& cap.ei , cui , & cap.
cui de non Sacerdotali , de prębend. in 6.
illi ordines non tam prębendis annexi
ſunt , quam canonicatibus ijque deſignati
ſunt , vel deſignari debuerunt per vnum-
quemque Epiſcopum . Cum ergo per op-
tionem mutetur quidem prębenda,ſed non
canonicatus, vt dicam infr. cap. ſeptimo ,
quæſt. prima antiquior Subdiaconus , vel
Diaconus optando vltimam Diaconalem,
vel presbyteralem prębendam , aut ſimul
canonicatum mutabit contra optionis ra-
tionem,aut cum idem canonicus ſit, ordi-
nem,& onus alteri canonicatui annexum
ſuſcipiet contra deſignationem a Conci-
28 lio requiſitam . Secus vero erit † in alijs
Eccleſijs collegiatis , aut etiam in cathe-
dralibus , in quibus adhuc vel receptum
non fuit Tridentinum Concilium, vel non
obſeruatum illud decretum diſtinctionis
ordinum , ſed ex ſola conſuetudine , vel
ſtatuto ijdem ordines, vel alij annexi ſint
prębendis : poterit enim per ſtatutum, &
conſuetudinem optari prębenda , ſimulq;
aſſumptum cenſebitur onus celebrandi ,
vel canendi Euangelium , & ſimul ſe intra
annum promoueri faciendi ad ordinem
requiſitum ; ſufficietque tunc , quod ſem-
per maneat idem numerus prębendarum ,
quibus talis ordo annexus ſit. Et ratio eſt,
quia tunc prębendis ipſis annexus erit or-
do , non autem canonicatibus ; & in
his terminis intelligendum eſt , quod
vult Alberic. conſil. 347. numero pri-
mo , & numero quarto , volumine ſe-
cundo , dum ſupponit , poſſe eum , qui
habet prębendam diaconalem , optare
Sacerdotalem. Item gloſ. dict. cap. fin.
verbo , antiquiores , & ibi ceteri, dum
contendentes,ſpeciali cōſuetudine induci
poſſe,vt maior ordine pręferatur in optio-
ne ,

Digitized by Google

ne,aperte ſupponunt, inter diuerſos ordines admitti optionem.Eadem plane ratione in optandis domibus,quæ aunexæ non ſint præbendis,vel Canonicatibus, huiuſmodi diſtinctio ordinum attendenda non erit, ſed antiquiores ſimpliciter in receptione præferentur in optione domus vacantis, quamuis ea fuerit Canonici diuerſi ordinis. Quid autem dicendum ſit de optione Cardinalium intra diuerſos ordines videbimus cap.7.quæſt.2.ad finem.Verum idem propter eandem rationem dicendum erit in conſuetudine inducta poſt Concilium contra illam præbendarũ, ſeu potius Canonicatuum, prout tamen præbendas quoque comprehendunt, ſecundum diuerſos ordines diſtinctionem, & ſimul etiam de Dignitatibus, quæ non ſunt primæ poſt Pontificalem in Cathedralibus,neque præcipuę in Collegiatis, (hæ enim cum ex reg.3.Cancellariæ reſeruatæ ſint, non admittunt optionem, iuxta ſupra late tradita cap.3.quæſt.1.concluſ.2.) in illis namque, licet non per extenſionem, fieri poſſit optio a Canonicis, vt ſentit Cald. conſ.5.de conſuet.Prob.in addit. ad Io.Monach.d.c. fin.num.31.& 32.Gonzal.d gloſ. 34. num. 91.ex cap.ſuſceptum, de reſcript. in 6. & cap.quamuis, de præbend.eod. lib. tamen ex ſpeciali conſuetudine fieri poterit optio, vt in ſpecie voluit Zerol. d. verſic. ad Septimum,in princ.& Rot. deciſ. 411 nu. 4.1.par.in nouiſſ. Quod autem dictum eſt de ſpeciali conſuetudine,dicendum etiam de ſtatuto, vt inter alios ſentit Gonzal. d. gloſ.34.num.16.& ſeq. vbi notabiliter docet ex Rot.d.deciſ.411. quod ſtante ſtatuto, vel conſuetudine,quod Canonicatum, ſeu præbendam canonicalem vacantem optare poſſit antiquior Portionarius, intelligi id debet, poſtquam Canonici optauerint,vel de vltimo Canonicatu,ſeu præbenda per moderniorem canonicum ratione d.optionis dimiſſa, interpretando verba ſecundum ſubiectam materiam optionis, cum ius natura eſt, vt ſucceſſiue vnus prębendatus, ſeu beneficiatus poſt alium, prout quiſque antiquior eſt, gradatim aſcẽdat,vt d.cap.fin.& ibi gloſ. ver. gradatim, ac per Rot.deciſ.6. de conſuet. num. 1. & 5.in nou.& alios quæſt.pręced.cit.idemq; dicendum cum Gonzal.ſup.ex Rot d.dec. num.4. reſpectu Dignitatum, & Canonicorum.

Denique circa optionem inter diuerſos gradus illud adnotandum eſt, quod poſt Achil.Craſ. deciſ. 1. de conſuet. Put.deciſ. 100.217.219.& 228.lib.3. tradit Gonzal.d. gloſ.34.num.36.cum duob. ſeqq.ſtante ſtatuto,vel conſuetudine,quod antiquior Portionarius poſſit optare Canonicatum vacantem,ſi quis Portionarius antiquior habeat dignitatem in eadem Eccleſia,ob quã tenetur inſeruire, vt Portionarius; nihilominus poterit optare Canonicatum vacãtem,cum non optet tanquam dignitas,ſed vt Portionarius neque actuale ſeruitium requiratur ad effectum optionis,ſed ſufficiant præterita: nec debeat propter dignitatem eſſe deterioris conditionis, arg. cap.de multa.de præb cum ſimil.nec dicitur deſcendere, cum optet, vt Portionarius,& fortè retinebit dignitatem cum canonicatu cum iam ſemel fuerit diſpenſatus; Immo hic deſcenſus non prohibetur per tradita ſup.cap.3.quæſt.7.

QVAERO TERTIO, An aliquæ ſolemnitates requirantur in optione.

Prima Concluſio.Ex parte ip-
29 ſius Capituli, vt plurimum † requiritur, vt,qui optat,admittendus ſit per Capitulũ, vel eum, qui præeſt Capitulo tempore, quo ille ſe petit admitti, vel per alium, prout eſt conſuetum: ita in terminis tradit Rot.deciſ.6. num.7. de conſuet. in nou. & Aen.Falcon.in tractat. de reſeru.benef. quæſt.4.princ.effect.5. num.3. latius Gonzal.d.gloſ.34.num.69.cum duob. ſeqq.po-
30 terit tamen † hæc ſolemnitas per contrariam cõſuetudinem aboleri, ita, vt ſufficiat tacitus conſenſus Capituli approbantis ſaltem conſuetudinem optandi, prout nunc quotidie fit.Immo ſatis probabiliter ſuſti-
31 neri poteſt,† non eſſe neceſſarium conſenſum Capituli ſed ſufficere,vt optantes notificent Capitulo optionem, & conſenſum requirant,licet non obtineant,eo,quod opteut vigore conſuetudinis iam inductæ, quæ vim legis habet,vt optime tradit Abb. conſ.159.num.15.vol.1.& vbi etiam requireretur conſenſus,is præſumeretur tam ex vicinitate locorum iuncta antiquitate, vt bene deducit idem Abb.num.14 Illud ſane indu-

32 † indubitatum eſt,nullam requiri collatio-
nem,aut inueſtituram,vt patet ex Io.And.
Gemin.& alijs d.cap. fin. de conſuet. in 6.
Caſſad. deciſ.7. de præben. Rot. deciſ. 10.
eod.tit.in antiq & alibi ſæpe,Alb.d.conſil.
159.num.13.poſt Card.conſ.126.colum.3.
Formulam vero inſtrumenti optionis ha-
bes infr.in fin.huius quæſt.

Secunda Concluſio. Ex parte ipſius op-
33 tantis tutius puto eſſe, † apprehendere
poſſeſſionem præbendæ, vel domus opta-
tæ.quamuis enim per ipſam optionem ac-
quiratur ius in præbenda optata, abſque
vlla poſſeſſionis apprehenſione; ſicut etiã
vbi requiritur collatio in beneficio,per ſo-
34 lam collationem † ante apprehenſionem
poſſeſſionis acquiritur ius in beneficio, vt
voluit gloſ.communiter approbata in cap.
pen.in verbo,collatio,de præbend.in 6. &
eſt optimus tex.in cap.ſi tibi abſenti, eod.
tit.& lib.& in.cap.vltim.vbi Doct.de con-
ceſſ.præben.in 6.& late tradit Dyn.in cap.
1.de reg.iur.in 6.& Couar.lib.3. var.reſol.
35 cap.16.num.1.Tamen,† tum propter fru-
ctuum perceptionem,ex l.bonæ fidei,ff.de
acq.rer.dom.Rot.deciſ.1.num.1. de reſtit.
ſpol.in nou. Cald.conſ.12. de iure patron.
Cæſ.de Graſſ.deciſ.21.num.9.de probat.&
alijs mox citan. tum propter interdictum
vnde vi,tum propter Regularum annalis,
& triennalis poſſeſſoris prærogatiuam, tũ
etiam propter alios effectus requiritur cor
poralis poſſeſſionis apprehenſio, prout
tradunt Abb.& alij in cap.cum ſuper,de
cauſ.poſſeſſ.& propr.Franc.cap. ſi a Sede,
de præben.in 6.Couar.d.cap.16.num.6. in
princip.& num.7.verſ.Secundus caſus, cũ
36 ſeqq.nec non & num.8.atque in † hac ſpe
cie optionis conſuluit Franc. Marc. deciſ.
1263.per totam, vt poſſeſſio corporalis ap
prehendatur. Illud ſanè certum eſt, poſ-
37 ſeſſionem † hanc domus, vel præbendæ
ab alio dimiſſæ, poſſe ab optante propria
auctoritate apprehendi, vbi a nemine deti
neatur,prout in beneficijs, quæ per colla-
tionem tribuuntur, ex communi ſententia
reſoluunt.Rebuſ.in prax.benef.tit. de miſ-
ſion.in poſſeſſ.num.5.ac Couar.d. cap. 16.
num.7.verſ.Tertius caſus, & num.8.vbi &
toto illo cap.optimè tractat,quæ ad appre
henſionem beneficij ſpectant. neque tamẽ
38 neceſſe eſt,† poſſeſſionem apprehendi ad
cornu altaris, ſeu in ipſa Eccleſia, cum id
proprium ſit, quando acquiritur nouum
beneficium,vt patet ex Abb.d.cap. cum ſu
per, Anchar.in reg.ſine poſſeſſione,de reg.
iur.in 6.cum alijs,quos refert, & ſequitur
Couar.d.cap.16.num.10.12.& 13.Duo ta-
men non omittam. Alterum, quod, ſi
39 † ſimul quis legitimè optauerit & domũ,
& præbendam, cum apprehendenda ſit
corporalis poſſeſſio ipſarum rerum, puta
fundorum,qui ſunt de præbenda,vel ipſius
domus, non ſufficiet acquirere poſſeſſio-
nem vnius fundi, ſed omnium capienda
erit; ſed neque ſatis erit acquirere poſſeſ-
ſionem vel præbendæ,vel domus,iuxta la-
te tradita Hier.Gonzal.d. gloſ.34. nu.109.
poſt Abb. in cap. cum aliquibus, num.8.
Fel.num.4.de ſent. & re iud. Afflict. deciſ.
299.num.25.& ſeq.Anton. Gomez.ad l.45.
Tauri, Tiraq.de retr.lign.§.36.gloſ.3.nu.2.
& 11.cum ſeqq.& Couar.d.cap.16.nu.fin.
vbi id multis modis ampliant,& declarant
ac præcipue limitant, niſi apprehenſio
fiat in capite,& Eccleſia, in qua conſiſtit;
nam tunc dicitur capta omnium, & bono-
rum ſpectãtium ad beneficium, vt inter ce
teros poſt Dyn.d.cap.1.ibique Ioan. And.
Franc.alioſque nonnullos, tradit Couar.d.
num.13. & poſt Lambert. de iurepatr. lib.
2.par.3.quæſt.11.art.2.num.3.Natt.conſil.
562. num. 13. lib.3.Ferret.conſ.14.num.4.
& 5.lib.1.& conſ.236.num. 10. lib.2. Rot.
deciſ.19.num.7.& 8.par.2.in nouiſſ.diuerſ.
& deciſ.221.num.8.par.1.diuerſ.docet idẽ
Gonzal.d.nu.129.Alterum eſt, quod, cum
nullum a iure, vel a Doctoribus tempus
certum ſtatuatur apprehendendi poſſeſ-
ſionem ſiue in collatione,ſiue in optione,
40 id remittetur † iudicis arbitrio, iuxta ea,
quæ late tradunt Io.Coraſ.in lib.4.Miſcell.
iur.cap.12.nu.6.& Menoc.de arbitr.iudic.
lib.1.quæſt.14.nu.2.5.& 6.

Iam vero quod, vt ſuperiùs polliciti ſu-
mus, pro huius quæſtionis coroni de for-
mulã inſtrumenti optionis hic lubet ſubij-
cere. Et quidem forma, quæ communiter,
& vt plurimum adhiberi ſolet in inſtrumẽ
tis optionis, quam ex Formulario inſtru-
mentorum, & variorum proceſſuum Ro-
manæ Curiæ paucis mutatis deſumpſi,hæc
eſſe poteſt.

In nomine Domini Amen. Anno a nati-
uitate

Digitized by Google

uitate eiuſdem M.D.XCIX. Indictione 13. die vero decimo octauo menſis Decembris Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris, ac D.N. Domini Clementis diuina prouidentia Papæ viij. anno octauo. In mei notarij publici, teſtiumque infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum, & rogatorum præſentia,& coram Venerabilibus, & circumſpectis viris Dominis N. Præpoſito,C.vel Archidiacono,vel Archipresbytero,vel antiquiore canonico, prout nimirum tunc ad eorum aliquem de iure, vel conſuetudine iuncta facti contingentia capitulum conuocare,& congregare ſpectabit;) nec non A.B.C.D.E.F. & G. Canonicis Eccleſiæ S.Nazarij,vel S.Mariæ Scalenſis,&c.in loco capitulari per præfatum Dominum N. capitulariter congregatis,facientibus, & repræſentantibus ipſum vniuerſum capitulum, vel duas partes ex tribus,vel maiorem,& ſaniorem partem ipſius capituli, perſonaliter conſtitutus Ven.vir Dominus A.canonicus eiuſdem Eccleſiæ, & minore præbenda præbendatus,iuxta dictæ Eccleſiæ conſuetudinem hactenus,vel a quadraginta annis citra, & vltra obſeruatam, aut etiam ſtatutum laudabile eiuſdem Eccleſiæ,maiorem præbendam per mortem quondam I.canonici extra Romanam curiam defuncti die tertia huius menſis vacantem,quam idem Dominus I.canonicus pacificè tenuit, & poſſedit, omnibus melioribus, quibus validiùs potuit,& debuit, ac poteſt, & debet, modo,forma,& iure,optauit, & optat, atque ad eandem maiorem præbendam aſcendit; cum proteſtatione tamen expreſſa, quod, vbi præbenda huiuſmodi per eum,vt præmittitur,optata,vigore optionis huiuſmodi ſibi non debeatur, nec ad eandem ius ſibi competierit, aut competat, tunc, & eo caſu regreſſum habeat ad ſuam præbendam prædictam,quam ex nunc retinet,vel aliam ſibi de iure,vel conſuetudine,aut ſtatuto dictæ Eccleſiæ debitam,quam ex nũc, prout ex tunc, optauit, & optat. Super quibus,&c. Actum,&c. Præſentibus, &c. Et quoniam vt plurimum accidit, vt, cum præbenda aliqua vacat,optioque capitulariter fit,non vnus dumtaxat canonicus, ſed plures ſucceſſiue, & quidem prius antiquiores canonici optent,ſicut optare poſſunt,& debent,ſi volunt, tum iuniores gradatim; ideo,vbi in dicta formula dicitur, Dominus A.canonicus,ad datur,antiquior vel, qui prius ad optionem admittendus eſt: & in fine, ante illa verba, Super quibus, &c.ſubijciatur; & ſucceſſiue Dominus B.canonicus ſequens in ordine, ſeu iunior receptione optauit præbendam præfati A. canonici ſic vacantem per optionẽ eiuſdem A. cum eadem tamen expreſſa proteſtatione, &c.ſucceſſiue Dominus C. canonicus optauit prębendam dicti B.cum eadem proteſtatione &c. & ſic de cæteris canonicis vſque ad vltimum optare volentem.

Rurſus quoniam non modo præbenda, ſed etiam domus optari poteſt, & quidem non modo maior,ſed etiam minor, immo & ab eo, qui nullam habet domum, aut præbendam, quam dimittat, vt ſupra ſuis locis docuimus: ideo cautus, & diligens ſit notarius in conficiendo huiuſmodi optionis inſtrumento, vt nimirum mutet mutanda, & omittat omittenda, atque adeo in his tribus caſibus, loquendo de domo, vel præbenda,quę vacauit,& optatur,omittet verbum,maiorem, & præterea totam illam clauſulam,& ad eandem maiorem præbendam,vel domum aſcendit, & illa verba paulo præcedentia, minore præbenda præbendatus, quorum loco poterit optans minorem præbendam ſolum dicere, præbendatus, optans vero domum,ſi quidem meliorem domum habeat, dicat, domum canonicalem obtinens:ſi peiorem, dicet,domum non ſatis, aut non æquè bonam obtinens, ſi nullam, ſed ſolum præbendam,ſat erit dicere,præbendatus. ſimiliter in tertio caſu in clauſula proteſtationis in fine poſita loco illorum verborum, regreſſum habeat ad ſuam præbendam prædictam, quam ex nunc retinet,vel aliã ſibi,&c.dicendum erit, regreſſum habeat ad aliam præbendam,vel domum ſibi de iure &c.

Reliqua minutiora, quæ pro facti ſpecie immutanda erunt, periti notarij iudicio relinquimus.

QVAERO QVARTO, An optio fieri debeat gratis, ſeu, An in ea poſſit committi ſimonia.

Pone enim, quod vacante aliqua

qua præbenda antiquior Canonicus, ad
quem de iure prius id ſpectat, optare ve-
lit; tamen à iuniore Canonico, quia prece
non potuit, pretio inductus cedat iuri ſuo,
& ſinat iuniorem optare. Nunc quæritur,
an vtroque committat ſimoniam; an inci-
dat in aliquam pœnam; & an optio ipſa
ſic facta nulla ſit.

Pro quorum dubiorum reſolutione
præmittendum eſt primo, ſimoniam
41 † committi non ſolum ſi ematur, vel ven-
datur ſpirituale ipſum, ſed etiam ſi anne-
42 xum ſpirituali: eſt enim ſimonia † ſtu-
dioſa voluntas emendi, aut vendendi ſpi-
rituale, vel ſpirituali annexum, prout de-
finiuit inter Theologos S. Tho. 2. 2. quæſt.
100. artic. 1. vbi Caiet. & cæteri Tho-
miſtæ, Sot. lib. 9. de iuſtit. & iur. quæſt.
5. artic. 1. S. Anton. in 2. par. ſumm. tit.
1. cap. 5. §. 1. Scholaſt. fere omnes in
4. ſent. diſtinct. 25. Silueſt. & omnes pe-
nè Summiſtæ in verbo, ſimonia, quæſt.
1. inter Canoniſtas Gloſ. in ſum. 1. quæſt.
1. Abb. Socin. ſen. Fel. & alij in rubr. de
ſim. Nauar. in Manual. Confeſſ. cap. 23.
num. 100. quę quidem definitio communi-
ter recepta eſt, vt tradit Nauar. & Silueſt.
loc. cit. & quamuis aliqui aliter definiant,
vt videre eſt apud Barthol. Vgol. in
moder. tract. de ſimon. tab. 1. quæ eſt de
ſimon. in genere cap. 60. §. vnico, vbi
quatenus contractus quidam eſt, eam ſic
deſcribit, quod ſit contractus non gratui-
tus, neque purus de re ſpirituali, eiue
annexa, diuino, humanoue iure impro-
batus, quatenus vero delictum eſt, quod
ſit delictum, ſeu crimen, quod commit-
titur ob contractum non gratuitum, neq;
purum de re ſpirituali, eiue annexa,
diuino, humanoue iure improbatum:
attamen in eo omnes, nemine prorſus diſ-
crepante, conueniunt, ſimoniam com-
mitti non modo in venditione, ſeu em-
ptione rei ſpiritualis, ſed etiam annexæ
ſpirituali; quod & adnotauit Roch. de
Curt. in tract. de iure patr. verb. & vtile q.
3. Lamb. eod. tract. lib. 1. part. 2. q. 1. princ.
art. 12. nu. 17. lib. 2. par. 2. quæſt. 9. princip.
art. 3. nu. 2. & lib. 3. q. 9. princ. art. 6. nu. 3. &
habemus tex. apertum in cap. quæſitum,
de rer. permutat. & c de iure patronatus,
de iu ep.

Præmitto ſecundo, ſpirituale, prout
eſſe poteſt materia, circa quam verſatur
43 ſimonia, eſſe † donum ſupernaturale a
Deo datum, vel quid aliud ab eodem
inſtitutum ad animarum ſalutem, vel ab
Eccleſiæ poteſtate ſuper naturali, & gra-
tis ſibi data ad conficiendum illud, &
gratis dandum; prout definit, compro-
bat, & declarat Nauar. dicto cap. 23.
numer. 99. quam etiam definitionem
paucis mutatis ſequitur Vgol. d. tab.
capit. 33. in princip. ex quo patet, du-
44 plex † eſſe ſpirituale materiam ſimoniæ,
aliud a Deo datum, vel inſtitutum, vt
ſunt gratia, virtutes, ſeptem dona
Spiritus ſancti, necnon Sacramenta, &
Eccleſiaſtica iuriſdictio, vt poſt Nauar.
d. num. 99. verſic. ex qua definitione, do-
cet Vgol. d. tab. 1. cap. 3. §. 2. num. 1. &
cap. 33. §. 2. Aliud genus ſpiritualium eſt
inſtitutorum ab Eccleſia, quæ etiam vt
plurimum proprie loquendo non ſunt
mere ſpiritualia, ſed ſpiritualibus annexa,
vt patet ex Nauar. d. num. 99. & 100. &
Vgol. d. tab. 1. cap. 3. §. 3. & cap. 34. per to-
tum. & ex his quædam inſtituta ſunt ab
Eccleſia poteſtate iuriſdictionis, vt Eccle-
ſiaſtica beneficia, ac tituli, forma ea acqui-
rendi, religionis officia Eccleſiaſtica, &
huiuſmodi, vt latius deducit Vgol. d. cap.
3. §. 4. quædam poteſtate ordinis. vt res
conſecratæ, ac benedictæ. Horum rurſus
45 annexorum ſpiritualibus † duæ ſpecies
ſunt: alia enim eſt annexorum antece-
denter, ſiue quia in recipiente non requi-
rāt aliud ſpirituale, quam Chriſtianiſmū,
prout voluit Nauar. d. numer. 99. ex mente
S. Thom. d. quæſt. 100. artic. 4. ſiue po-
tius, quia ad ſpiritualia ordinantur, &
præparantur, vt vere voluit S. Thom. d. art.
4. quem ſequitur Vgol. d. cap. 34. num.
alios ad id adducens, & huiuſmodi ſunt
ſacræ ædes, veſtes, & vaſa, necnon ius
patronatus, & ſimilia. Alia vero ſpecies
eſt annexorum ſpiritualibus dependen-
ter, ſeu conſequenter, eo, quia depen-
deant à ſpiritualibus, & ad ea conſequan-
tur, prout ſunt beneficia, ius percipiendi
decimas, & huiuſmodi, quæ neceſſario
ſupponunt quid ſpirituale, puta ordinem,
vel officium clericale, vt poſt S. Thom. loc.
cit. & alios tradit Vgol. d. num. 5. vbi
etiam

etiam optime refellit tertiam illam ſpeciem, quam aliqui ponunt annexorum concomitanter, prout eſt labor annexus ſpiritualibus officijs, cum huiuſmodi operatio potius ſit pars rei ſpiritualis, quam ei quid annexum, aut extrinſecus accedens, & adhærens. Denique ex ſupradictis colligitur alia diuiſio huiuſmodi annexorum:
46 quædam enim † immediatè ſunt annexa ſpiritualibus, prout eſt beneficium, & huiuſmodi; quædam mediatè, quia annexa ſint huiuſmodi im mediatè annexis, prout eſt penſio Eccleſiaſtica, quæ dependet, ac decernitur a beneficio; Gig. de penſ. quæſt. 1. & 7. & conſ. 123. num. 4. nec non ius percipiendi decimas, quod clericis per ſe cõpetit ratione beneficij, prout ſuo loco, cũ de decimis ageremus ſatis oſtendimus, &
47 cuiuſmodi etiam † eſſe poteſt ius optandi quod a beneficio dependet, vt conſtat ex traditis ſup. cap. 1. quæſt. 7. & cap. 3. quæſt. 1. per totum.

Præmitto tertio Simoniacum conuen-
48 tionalem † non incurrere ipſo iure vllam pœnam a iure inflictam ſiſimoniacis, ſed ſolum puniri debere pœna arbitraria; &
49 vbi † ex vna parte tantum completa ſit ſimonia; reſtitui debere, quod acceptum eſt, ſi temporale ſit; ita latè tradunt Nauar. d. cap. 23. num. 103. & 150. Vgol. dict. tract. de ſimon. tab. 3. cap. 2. §. 1. & 5. iuncto cap. 5. & Salzed. in addit. ad prax. crimin. Diaz verbo, ſimoniaci, quod eſt mihi cap.
50 91. in noua editione. Dicitur autem † cõuentionalis ſimonia, non realis, vbi ex parte vnius tantum adimpleta eſt, ſiue eius, qui ſpirituale promiſit, ſiue qui temporale vt late, & optime comprobat Vgol. d. cap. 5. per tot.

Præmitto 4. & vltimo, quod, ſi iſte, qui optauit, nolit pecuniam promiſſam ſolue
51 re, † valet optio, & licite retinet præbendam in foro interiori, donec ea priuetur a iudice in foro exteriori, quod facere poteſt. Id aperte colligitur ex Vgol. d. tract. de ſimon. tab. 3. cap. 2. §. 1. per tot. vbi late comprobat, quod, vbi ſpirituale prius datum eſt, nec ſequitur datio temporalis, valet collatio, & acquiſitio beneficij adepti præcedenti ſimonia conuentionali, illudq; retinere quis poteſt in foro interiori donec a iudice eo priuetur. His præmiſſis ad tres dubitationes ſuperius propoſitas tribus concluſionibus ſequentibus reſpondeamus.

Prima Concluſio. Tam antiquior ille canonicus permittens optionem, quam iunior optans interueniente pecunia com
52 mittit † ſimoniam, probatur; ſi enim adhęreamus illi opinioni, quæ habet, in optione acquiri nouum canonicatum, titulum, & beneficium, prout plerique voluerunt, quos adducemus infr. hoc eod. tract. cap. 7. queſt. 1. concl. 1. & 3. clarum eſt, vtrumq; committere ſimoniam: nam in renuntiatione, & acquiſitione beneficij interceden
53 te pretio † committitur ſimonia, c. quæſitum de rerum permut. cap. non ſatis, cap. inſinuatum, cap. ex diligenti, cap. ex inſinuatione, cap. audiuimus, & cap. Iacobus de ſimon. extrau. cum deteſtabile, quæ eſt Paul. 1. de ſimon. in commun. ſi verò etiam teneamus, prout cum communiori tenebimus d qua ſt. 1. concl. 2. & 3. mutari in optione ſolam præbendam, prout præciſa eſt a canonia, ſeu canonicatu, adhuc in optione ſic facta committetur ſimonia: tũ quia etiam ipſa præbenda eſt ius quoddam ſpirituale, vt late probabimus d. quæſt. 1. in 2. præmiſſ. tum quia ſaltem præbenda erit quid annexum ſpirituali, conſequenter, ſeu dependentur, cum, ſicut cætera beneficia, præſupponat vel ordinem, vel ſaltem primam tonſuram, & dependeat a canonicatu cap. relatum, & cap. dilectus, il 1. de præben. Rot. deciſ. 11. num. 9. de conceſſ. præben. in nou. Card. clem. fin. nu. 10. eod. tit. tum demum quia optio ipſa,
54 ſeu ius optandi † non competit, niſi habenti canonicatum, & præbendam, ſeu beneficium, vt ſupra probauimus hoc eod. tract. cap. 3. & 4. quæſt. 1. item non niſi habenti ſaltem clericatum, ſeu primam tonſuram, vt oſtendimus ſupr. d. cap. 4. quæſt. 5. atque adeo eſt ius quoddam ſpirituale competens ex eo, quod quis habeat ordinem vel beneficium: qua ratione committi ſimoniam ab eo, qui vendit ius decimas percipiendi tradidimus in tract. de decim.
55 cap. 5. quæſt. 3. concl. 1. ſicut † ab eo, qui penſionem Eccleſiaſticam abſque auctoritate Summi Pontificis redimit, ſeu extinguit pretio interueniente, tradit Nauar. d. cap. 23. num. 111. conſ. 2. de pact. conſ. 52. de præb.

preb.conſ.63.de ſimon.Aragon.ad S. Tho.
dict.quæſt.100.art.4. verſ.tertia concluſio,
Paul.Rom.tract.de penſion. cap.6. num.3.
late Flamin.Pariſ.tract.de reſign.benef.lib.
6.quæſt.2.num.123. & 128. Vgol.d. tab.1.
cap.28.§.3. num.7. & Mandoſ. in tract. de
ſignat.grat.Verb.Extinctiones, verſ.Extin-
ctio. Atque in ſpecie optionis, quod omit
tatur ſimonia ab eo, qui ius ad rem, quod
habet per optionem,permutat cum alio ſi-
mili iure, vel beneficio alteri iam quæſito,
vel vacante, diſertis verbis tradit Nauar.
d.cap.23.nu.100.verſ.tertio,quod permu-
tatio beneficiorum.

Secunda Concluſio. Probabilius mihi
56 eſt, in prædicto caſu.† neutrum incidere
in excommunicationem ipſo facto inflictã
in d.extrauag.2.cum deteſtabile, Paul.2.&
extrau. cum primum, Pij V. illud enim
57 certum eſt, † nullum ſimonia cum etiam
realem incurrere pœnam excommunica-
tionis,niſi in ordine,& beneficio.ita Nau.
d.cap.23. num.111. & conſ. 87. de ſimon.
Salzed.d.addit.verſ.Tertio,quod nullus,&
verſ.Septimo, quod, licet, Vgol.d.tab.1.c.
49.§.2.num.8.& tab 4.cap.5.nu.5.vbi hanc
eſſe communem Doctorum opinionem
aſſerit; quam etiam ante eos ſequitur Sil-
ueſt.verbo, ſimonia,quæſt.19.dicens, om-
nia iura infligentia excommunicationem
ipſo facto,loqui, & procedere ſolum in
ordine,vel beneficio, quod quidem patet
eas conſideranti: ſupra autem diximus,
verius nobis videri,in optione non acqui-
ri titulum, & beneficium, ſed ſolum præ-
bendam.quare,vt admittamus,ſub illa clau
ſula poſita in d.extrau.cum deteſtabile, &
in illa Mart. V. cuius mentionem facit Sil-
ueſt.d.quęſt.19.per electiones,poſtulatio-
nes,confirmationes,prouiſiones,ſeu quaſ-
uis alias diſpoſitiones,propter illius gene
ralitatem comprehendi poſſe etiam optan
di ius, ſeu ipſam optionem; immo etiam,
quod ea excommunicatio incurratur,ſi hu
iuſmodi prouiſiones, & diſpoſitiones in
alium transferantur,per ea,quæ late,& op
time tradit Vgol.d.tab 1.cap.28. §.4. & c.
49.§.1.tamen,cum ipſa optio,ſeu optandi
ius neque mediatè, neque immediatè fe-
ratur,ſeu tendat ad obtinendum,ſeu acqui
rendum beneficium, ideo excommunica-
58 tionem ipſo iure non affert: poterit † ta-
men, & debebit depoſitione, priuatione
ſuſpenſione, & alijs pœnis iuxta qualita-
tem delicti puniri, per ea,quæ docent V-
gol.d.tab.1.cap.18.& 19. Diaz d. verbo ſi-
moniaci,& Nauar.d.num.111.

Tertia Concluſio.Certum eſt,prædictã
conuentionem, & promiſſionem factam
inter canonicum iuniorem, & antiquiorẽ
nullam inducere obligationem; quare
59 † poterit non obſtante tali pacto anti-
quior ipſe optare; multo vero magis pote
rit, immo tenebitur iunior d. pecuniam
non ſoluere. id expreſsè patet ex tex. in
cap.fin.de pact. vbi cauetur, quod omnis
pactio, ſeu conuentio pro ſpiritualibus
obtinendis nullius penitus eſt momenti.
idem de annexo ſpirituali cauetur in cap.
de iure patronatus,vbi gloſ.fin. id adnota-
60 uit.Certum eſt etiam, † quod,vbi tale ius
optandi transferretur in eum, qui alias nõ
haberet ius optandi talem præbendam,ſeu
non eſſet capax huiuſmodi iuris, puta, ſi
Capitulum per ſimoniam concederet hu-
iuſmodi ius optandi præbendam vacantẽ
Manſionario, tunc optio ipſa nulla eſſet,
cum ipſa translatio iuris nulla fuerit, per
ea,quæ de confirmatione vigore electio-
nis ſimoniacæ fusè tradit Vgol. dict.tab.4.
cap.6.nu 4.quo in caſu,an,& quando Col-
legium,ſeu Vniuerſitas poſſit committere
ſimoniam,aut de ea puniri,videndus Vgol.
d.tract.tab.1.cap.7.in princip. An vero, &
quomodo poſſit excommunicari, vel ex-
communicationem incurrere, conſulen-
dus eſt idem Vgol.tract.de cenſur. Eccleſ.
tab.2.cap.26.per tot.
61 Illud autem probabiliter teneo,† iunio-
rem illum canonicum, qui optauit poſt-
quam etiam pecuniam dedit vigore d.pro
miſſionis, validè optaſſe, cum ſpiritualia
omnia, præter beneficium, acquiſita per
ſimoniam teneant,vt docet Vgol. d. tab.4.
cap.2.in princip.& ex eo probat, quod in
certis tantum caſibus cautum ſit in alleg.
Conſtitutionib. vt collatio ſpiritualium
per ſimoniam facta nulla ſit, cum maximè
nullitas actus pœna quædam ſit,cap.diſpẽ
dia,de reſcript.in 6.cap.ſi religioſus, de
elect.eod.lib.pœnæ,autem,& odia reſtrin
genda ſint,vulgat.cap.odia, de reg.iur.in
6.cum ſuis concord. Poterit tamen,immo
62 debebit† illa iunior canonicus in pœnam
delicti

delicti priuari præbenda ſic optatâ , iuxta
ea,quę diximus in ſuperiori concluſ. in ſi.
& in præmiſſ.4. huius quæſtion. cui ex his
finis ſit.

QVAERO QVINTO, Ac poſtre-
mo in hoc Cap. An male optan
tes, redire poſſint ad id, quod
dimiſerunt ; vel quomodo ijs
ſuccurratur.

Quæſtio præcipue eſt de tribus , qua
tuorue, iuncto eo , quod attigimus cap.
præced. quæſt. tertia , concluſ. 2. illat. 2.
ea vero ſingula ſingulis concluſionibus
abſoluemus.

Prima Concluſio. Qui optauit præben-
dam , ſi ſuccumbat in lite cum alio , qui
63 eandem optauit , † redire poteſt ad ſuam
quando reſeruauit ſibi iura priſtina,ſic op
tando , opto,ſi,& quatenus præbenda op
tabilis eſt, meam dimittendo , nec aliter,
nec alio modo , &c.aut alia ſimili clauſu-
la vtendo.ita late, & optime Alb. alias Ia-
cob.Mandel.conſ.347.num.4.& ſeqq .vol.
4.qui etiam num.1.& 2.docet,eundem ſic
optantem manere debere,aut ſaltem poſſe
in poſſeſſione ſuę præbendæ , quo caſu po
tius dicetur retinere præbendam ſuam ,
quam ad eam redire.Ratio vero propoſi-
tæ concluſionis eſt , quia ſic optando op-
tat conditionaliter;conditio autem ſuſpen-
dit actum,l.ſi ita ſtipulatus fuero,ff.de ver-
bor.obligat.cap.ſuper eo , & cap.de illis
de condit. appoſ. Neque obierit , quod
64 † expreſſio eius,quod tacitè ineſt,non im
portet conditionem,nihilque operetur,c.
ſignificaſti de elect.l.3. ff. de l.1. cum alijs
adductis per Thom. Sanch.de matrim.lib.
3.diſp.33. num.3. hæc autem conditio , ſi
prębenda eſt optabilis, de iure ineſt , nam
ſi optabilis , non ſit,nequit optari. Reſpon
detur enim quod tunc operatur aliquid,&
conditionem importat quando aliter ex-
primitur conditio,quam inſit,vt poſt Car.
Paul.& Imol.clem.1.de conceſſ.pręben.&
alios late tradit idem Sanch.ſup.num.4. &
Couar.c.alma mater, 1.par.§.9. num.8. de
ſent.excomm.in 6.vt ſi dicatur,ſi inueneris
idoneum ; nam tunc pręter idoneitatem ex
primitur informatio . hic autem intentio
optantis ſatis expreſſa ea eſt, vt optet aliá
prębendam,& ſuam dimittat,quatenus op
tata ab alio non euincatur . Confirmatur
autem id ipſum ex vi clauſulę prędictæ ,
nec aliter,nec alio modo, &c.quę eſt , vt
65 † per eam proteſtans defendatur a priua-
tione iuris ſui,quam alias incurreret,pro-
ut ex communi reſoluit Rip. in cap. cum
M.de conſtit.Rol.a Vall. conſ.51. num.30.
volum.2. cum alijs pleriſque ad id relatis
pariter , ac probatis ab Aurel. Corbul. de
cauſ.priuat. Emphyt. ob alienat. limit. 37.
per tot.

Secunda Concluſio. Malè optans maio
rem prębendam , ſeu (vbi ſpecialis adſit
conſuetudo,aut conſtitutio,vt optari poſ-
ſint tituli , ac beneficia) beneficium pin-
guius, ita, vt priuetur illo , quia erat reſer
66 uatum , aut alia ex cauſa , † ſi non fuit in
culpa optando, quia iuſtam habebat igno-
rantię cauſam,& cum primum certior fa-
ctus eſt de mala optione,dimittit,quod op
tauit redire poteſt ad id , quod dimittit,li
cet vſus non ſit proteſtatione, de qua in
concluſ.præced.ſecus , ſi fuit in culpa op-
tando,quia ſciebat,vel ſcire debebat , non
eſſe locum optioni , vel , poſt quam ſciuit
perſeuerauit in poſſeſſione beneficij malè
optari,nec illud dimiſit. ita fere his verbis
poſt Cald.conſ.6.de conſuet.Roman.conſ.
329.incipit,præſens , ſub num.5. Aen.Fal-
con.tract.de reſer.beneſ. quæſt.4. princip.
effect.40.per tot.& Geminian.conſ.78.nu.
1.vſque ad 4.tradit Hier. Gonzal.ad reg.8.
Cancel.gloſ.34.num.84. & ſeq. ad id alle-
gans tex.in cap.ſi beneficia , de præben. in
6.vbi decernitur, quod, ſi quis ignorans re
cipiat beneficium prius reſeruatum, vel al
teri collatum per Papam,ſi, ex quo ſciuit ,
illud ſine difficultate dimiſit , recuperat
priora beneficia propter illud dimiſſa,alias
non faciunt,quæ idem Gonzal.ſup.glo.56.
num.145.& ſeq.ſeu limit. 3. ad fin. docet ,
illud etiam tradens,quod quando quis po
teſt regredi ad primum beneficium vigo-
re d.cap.poteſt vti remedijs retinendæ, &
recuperandæ , ex quo numquam primam
poſſeſſionem amiſit , ſed ſemper illam in
animo conſeruauit,ita vt contra illum non
concedatur alteri d. remedium poſſeſſo-
rium,Rot.deciſ.7. num.1. & per tot.de re-
ſtitut.ſpoliat.in antiq.Rebuf.de pacif.poſ-
ſeſſ.num.143.& 250.Nauar.in cap.accepta
in ſolut.ad 7.oppoſit.num.38. & 50. de re-
ſtitut.ſpoliat. quibus adde Ancharan. &

Font an.

Fontan.d.cap.ſi beneficia, illud admonentes,quod in caſu text. ob talem ignorantiã redire poteſt ille ignorans etiam propria auctoritate ad tale beneficium; alias ſi aliud quid ei obijciatur,debet redire cum iudicis auctoritate, vt euitet pœnam,cap. eum, qui, de præben.in 6. Poterit autem redire huiuſmodi optans ex iuſta ignorantia ad præbendam, vel beneficium dimiſſum, non ſolum ſi alteri non dum fuerit aſſignatum,vt adnotauit gloſ.in caſu collationis d.cap.ſi beneficia, verbo, aſſignari, per cap.ſi tibi abſenti, in fin.item de præb. in 6.ſed etiam, ſi alteri fuerit aſſignatum, vt pariter in terminis collationis diſponit tex.in d.cap.ſi beneficia,quod etiam nos latius concluſ. vltim. huius quæſt. examinabimus.

Tertia Concluſio. Prouiſus de quarta portione verbigratia cuius vigore optauit & aſcendit ad dimidiam, & poſtea ad integram portionem, ſi poſtmodum declaratur,quod collatio facta de quarta portione eſt nulla, quia erat reſeruata, vel ex alio
67 defectu, debet etiam † priuari integra portione, quam habet, niſi triennali poſſeſſione,vel alio titulo ſe defendat.ita poſt Rot.decif.10.de præb. in antiq. Phil. Prob. ad Io.Monac.d.c.fin.num.18 de conſuet.in 6.Gemin.conſ.21.num.6.7. & 9. Caſſador. deciſ.17.num.2.de præb. in terminis tradit Hier.Gonzal.d.gloſ.34.nu. 92. & ſeq. nam ſublato antecedenti, & fundamento tollitur conſequens, & totum ędificium corruit,prout de antecedenti probatur in l.& quia,vbi Alberic.ff.de iuriſd.omn.iud.& l. 1.§.huius rei,ff.de off.eius, cum alijs adductis per Euerar.in loc.a deſtruct. anteced. fere per tot.& de fundamento probat tex. in cap.cum Paulus, 1.quæſt. 1. & alia iura ibid.per gloſ.& Doct.allegata, & per eundem Gonzal.in dict.comment.Reg 8.gloſ. 31.num.30.cum duob. ſeqq.ad idem faciũt alia pleraque per ipſummet adducta dict. gloſ.31.a num.34.ad 50.præſertim d. num. 34. vbi poſt Rot. deciſion. ſexta, num. ſeptimo, part. ſecunda, diuerſ. decidit, vitium attentati commiſſi circa dimidiam portionem neceſſario etiam inficere integram tamquam conſecutiuam ad dimidiam,& dependentem ab ea, quia non poteſt quis conſequi integram, niſi dimidiam habuerit.

Quod autem dictum eſt de quarta portione reſpectu dimidiæ, & dimidiæ reſpectu integræ, intelligendum quoq; eſt de canonicatu, cuius vigore optauit meliorem præbendam, vt admittit idem Gonzal.d.gloſ.31.num.33.& ſeq. aut etiam dignitatem, vel de integra portione, cuius vigore optauit Canonicatum,vel Canonicalem præbendam, ſtante ſpeciali ſtatuto, vel conſuetudine ea optandi, iuxta tradita per nos.inf.cap.5.quæſt.2. ad fin.& cap.7. quæſt.1.poſt medium. nam tunc par eſt ratio,atque adeo eadem diſpoſitio, l.illud,ff. ad leg.Aquil.

Quarta,& vltima Concluſio.Si Canonicus iunior verbi gratia optauit meliorem præbendam canonicalem, integer portionarius optauit præbendam canonicalem dimiſſam, & dimidius portionarius integram portionem dimiſſam, & quartus portionarius dimidiam portionem pariter dimiſſam, & de quarta portione item dimiſſa vnus fuit nouiter prouiſus, ac poſt aliquod tempus fuit auicta præbenda canonicalis, vel etiam ipſe canonicatus primo loco optatus (ſtante conſuetudine,vel ſtatuto ſpeciali optandi titulos, de quo inf. cap.ſeptimo, quæſt. prima,) quia erat reſeruatus, vel alia ex cauſa affectus;
68 † canonicus ille, qui primo optauit, & reliqui omnes gradatim reſtitui debent ad locum, & beneficium ratione dictæ optionis dimiſſum, vbi ignorantes male optauerint; & ſic prouiſus de quarta portione remanebit ſine illa, & inanis; ſecus vero, vbi ſcienter male optaſſent ita in ſpecie tradit Gonzal. dict. gloſ. 34. num. nonageſimotertio, cum tribus. ſequentib. tum per text. dict. cap. ſi beneficia, de præbend. in 6. vbi poſtquam Summus Pontifex decreuiſſet, quod qui ignorantes recipiunt beneficium prius reſeruatum, vel alteri collatum per Sedem Apoſtolicam ſi, ex quo ſciuerunt, illud ſine difficultate dimiſerunt, recuperant priora beneficia propter illud dimiſſa, & alijs forſan collata: ſubdit; eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimiſſa quoad omnes alios, qui forſan occaſione prædicta ſua dimiſerint be-

P neficia,

neficia, & dimiſſa per alios fuerint aſſecuti, per omnia decernimus obſeruãdum: vbi gloſ. ab alijs recepta, verbo, omnes alios, ſic exponit, beneficia iſtius A. fuerunt collata B. iſte B. dimiſit, quæ priùs habebat, & fuerunt collata C. cuius C. priora beneficia fuerunt collata D. Aget A. contra B. qui, ſi dimittat in pace, aget contra C. qui etiam, ſi ſine difficultate dimittit, repetet a D. & ſic de ſingulis. & Anchar. not. 8. Franc. num. quarto, quos refert, ac ſequitur Gonzal. dict. num. 94. dicunt, quod
69 † quando adeſt error in primo gradu, & ille eſt cauſa erroris ſucceſſiuè in pluribus gradibus, primo reſtituto aduerſus ſecundum, reſtituitur ſecundus aduerſus tertium, & tertius aduerſus quartum, & ſic de ſingulis. nam quando ex vna radice multiplex vitium naſcitur, conſequens eſt, vt eadem lege tollatur, l. libertam, in fin. C. de nupt. gloſ. in cap fraternitatis, verbo, nouis, de teſt. facit cap. cum inter vos, de ſenten. & re iudic. ibi, dicto inſtrumento donationis non ſit plurimum innitendum, nec confirmationibus, nec priuilegijs, quæ de ipſo cauſam, & originem acceperunt. facit & cap. 1. extr. de reg. iur. & l. nihil tam naturale, ff. eod. tit. cum ſimilib. ex quibus habetur, omnem rem per quaſcumq; cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolui. faciunt denique allegata per nos concl. præced. circa medium. Porro ex citatis verbis d. cap. ſi beneficia, iuncta ſtatim præced. eiuſdem diſpoſitione, apertè colli-
70 gitur † declaratio ad hanc 4. concluſ. vt nimirum, etiamſi iſti omnes ignoranter optauerint, quod optare non potuerunt, tamen redire ad præbendam, vel beneficium dimiſſum nequeunt, niſi ſtatim, ac certiores facti ſunt de cauſa obſtante, dimiſerint omnino, & abſque vlla difficultate quod male optauerant. Ex dict. vero gloſ. recepta in verbo, omnes alios, apertè conſtat, quod, ſi non omnes, ſed aliqui tantum ex ijs, qui malè optauerant, id ignorauerint, vel ſine difficultate dimiſerint malè optatum, illi quoque dumtaxat recuperant quod optionis occaſione dimiſerant, ceteri autem non recuperabunt, ſed & optato, & dimiſſo carebunt, nam quę ratio eſt de toto quoad totum, eadem eſt de parte quoad partem, vulg. l. quæ de tota, in princip. vbi gloſ. Bart. & alij, ff. de rei vendic. cum pleriſque allegatis ab Euerard. in loc. a tot. ad par. num. 2. 3. & 7. niſi fortè malè optantes proteſtati ſint ſe ſuam non dimittere, niſi hanc conſequi poſſint, per tradita ſupra concluſione prima.

SVMMAE RERVM.

1 *Optio fieri debet intra viginti dies, etiam vbi nullus adſit executor, aut expectans; num. 2.*

3 *tempus optandi minui, & abbreuiari poteſt per Capitulum, ſeu Collegium, in quo vigeat ius optandi.*

4 *Fauori ſuo, & ei, quod in fauorem ſuum introductum eſt, quilibet poteſt renuntiare.*

5 *Tempus legitimum optandi tunc demum minui poteſt per Capitulum, ſeu Collegium, cum in id conſenſerint omnes, qui tunc optare voluerint.*

6 *Singuli de Capitulo, ſeu Collegio conſentire debent, vbi de ſingulorum præiudicio agitur.*

7 *Tempus viginti dierum ad optandum a lege datum prorogari poteſt per Capitulum, ſeu Collegium. Hæc autem prorogatio nullatenus obeſſe poteſt Apoſtolicis impetrantibus; num. 8. niſi eſſet inducta conſuetudo poſt tex. d. cap. ſi. de conſuet. in 6. num. nono. ſecus vero in ſtatuto; num. 10.*

11 *Tempus a iure datum ad optandum currit ſimul omnibus optare volentibus, & vnicum tempus ijs conceditur.*

12 *Tempus, quod pluribus datur etiam gradatim ad aliquid agendum, omnibus ſimul, & collectiuè datum cenſetur.*

13 *Tempus redimendi a ſtatuto præfixum currit ſimul omnibus conſanguineis, quamuis vnus alteri præferatur.*

14 *Menſis, qui pluribus expectantibus datur omnibus ſimul currit.*

15 *Tempus vnicum viginti dierum ad optandum, ne alijs, præter antiquiorem, labatur, quæ cautelæ ſint adhibendæ, & nu. ſequentib.*

16 *Conſanguinei remotiores poſſunt cogere proximiores, vt ante annum ſibi a ſtatuto præfixum retrahant.*

Iunie-

17 *Iuniores poſſunt, etiam antequam optent antiquiores, optare cum proteſtatione.*

18 *Tempus optandi ſolum currit a die ſcientiæ vacationis.*

19 *Tempus ſex menſium ad conferendum Ordinarijs ſolum currit a ſcientiæ vacationis.*

20 *Tempus optandi non modo non currit toti Collegio canonicorum ignoranti vacationem, ſed neque ſingularibus perſonis, ſi alijs ſcientibus vacationem, aliquæ ex illis eam ignorent.*

21 *Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatio nota ſit in Eccleſia, vel loco beneficij, niſi ibi ſint præſentes, qui optare volunt.*

22 Notitia *ficta, de qua in clement. vnica, §. ceterum, de conceſſ. præb. procedit ſolum in caſu ſpeciali illius clem.*

23 Ignorantia *affectata, & ſupina non excuſat, quin currat tempus, cum vtraq; præſcientia habeatur.*

24 *Ignorantia ſupina quæ ſit, quæue probabilis, remittitur arbitrio iudicis.*

25 *Lex inferioris quando præſumatur ſciri, arbitrarium eſt iudici.*

26 S*cientia probatur præſumptionibus, & coniecturis.*

27 *Vicinius, & conſanguineus præſumitur ſcire facta vicini, & conſanguinei. multo vero magis id verum erit in præſente; num. 28.*

29 Scientia *præſumitur de quo eſt publica vox, vel fama, vel quod publicè contigit; num. 30.*

31 *Scire quis præſumitur ea, quæ fiunt in loco, quem is frequentare ſolet.*

32 *Præſumptiones, & coniecturæ ſcientiæ tolluntur, ſi probetur abſentia, vel alia iuſta ignorantiæ cauſa.*

33 *Ignorantia regulariter præſumitur.*

34 I*gnorantia quando iuramento probetur, remiſſiuè.*

35 Scientia*, vel ignorantia quomodo probetur vel præſumatur.*

36 *Mors, vel eius notitia, quomodo probetur, remiſſiuè.*

37 *Vacatio beneficij per contractum matrimonij, per aſſecutionem alterius, aut reſignationem quomodo probetur remiſſiuè.*

38 *Notitia vacationis beneficij, quæ ſufficiens ſit, & quando præſumatur.*

39 *Tempus optandi fortè non currit iuſta de cauſa impedito.*

40 Impedito *non currit tempus, vbi impedimentum non ſit affectatum.*

41 *Minoribus impeditis non currit tempus optandi.*

42 *Præſcriptio temporalis non currit minori.*

43 *Minores, & iuſtè impediti reſtituuntur elapſo tempore optandi.*

44 *Abſentes iuſta de cauſa reſtituuntur in integrum.*

45 Impedimenta, *ob quæ competit reſtitutio, remiſſiuè.*

46 *Minor, & iuſtè impeditus regulariter reſtituitur aduerſus quælibet omiſſa, & lapſum temporum ad aliquid agendum.*

47 *Reſtitutio fortè non datur etiam minori in merè ſpiritualibus. ſecus in ijs, quæ ſunt ſolum annexa ſpiritualibus; prout eſt materia beneficialis; num. 48. & licèt de lucro captando agatur; nu. 49. aut res integra non ſit, num. 50. maximè vbi minor alias non habeat, vnde viuat; num. 51.*

52 Capitulum, *ſeu* Collegium *vniuerſum reſtituitur ex edicto minorum, vbi agitur de ſeruanda conſuetudine, ſeu ſtatuto optandi, quia nemo optauit; alias ſecus.*

53 Iu*dex competens in cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus omiſſam optionem, quiſnam ſit.*

54 *Arbitri, & arbitratores an poſſint reſtituere, vel ſaltem pronuntiare, eſſe reſtituendum remiſſiuè.*

55 *Per optionem vacat ſaltem aliquo modo præbenda, quam ibi optans habebat.*

56 *Per dimiſſionem vacare dicitur præbenda, & beneficium.*

57 Iu*niores optare poſſunt præbendam vacantem, vel dimittendam ab antiquiore, ac ſuam dimittere, cum proteſtatione.*

58 O*ptio in menſe reſeruato non inducit reſeruationem præbendæ dimiſſæ.*

59 *Vacat ipſo iure per optionem præbenda, quam quis in eadem* Eccleſia *habebat.*

60 *Intellectus* Clem. *fin. de præb. & cap. quia ſæpe, eod. tit. in e. num. 61.*

61 *Triplex quando aliquis dicatur, aut eſſe poſſit in aliqua Eccleſia, & num. ſeq.*
63 *Intellectus cap. 1. de conſuet. in 6.*
64 *Vacat ipſo iure per optionem beneficij beneficium, quod in eadem Eccleſia quis habebat; & ibid. intellectus cap. litteras, de conceſſ. præb.*
65 *Per optionem vacat ipſo iure præbenda, vel beneficium, quod optans etiam in diuerſis Eccleſiis obtinet incompatibile ipſo iure cum optato; alias ſecus.*
66 *Incompatibilitas ipſo iure beneficiorum, ac præbendarum in quibus iuribus, & apud quos Doctores, præcipuè habeatur.*
67 *Diſtinctiones quædam circa incompatibilitatem beneficiorum, & præbendarum.*
68 *Compilatio Decretalium nihil ſuperflui, aut contrarij habet.*
69 *Incompatibilia ipſo iure ſunt duo Curata, duæ Dignitates, duo perſonatus, aut horum alterum cum altero etiam in diuerſis Eccleſiis. Item duo beneficia requirentia perſonalem reſidentiam, num. 70.*
71 *Beneficia omnia an requirant reſidentiam.*
72 *Optio fieri poteſt, licet Canonicatus reſidentiam perſonalem non requirant.*
73 *Sufficientia facit incompatibile, ſed non ipſo iure.*
74 *Obtinens ex diſpenſatione duo beneficia poteſt abſque alia diſpenſatione, optando mutare præbendam non autem titulum; niſi ante optionem alterum reſignet; num. 75.*

De tempore Optionis, ſeu quando optandum ſit. Cap. VI.

QVAERO PRIMO, Intra quantum tempus fieri debeat Optio.

Reſpondeo, quod regulariter fieri debet intra viginti dies. Quamuis enim tex. iam ſæpe cit. cap. fin. §. ne autem de conſuetud. in 6. loqui videatur ſolum, vbi eſt expectans, ſeu executor: tamen
2 id abſolutè † in omni caſu locum habere, etiam vbi nullus adſit executor, vel expectans, exponit, ac tenet ibi gloſ. in verbo viginti dies, vbi Archidiacon. Ioan. Andr. Geminian. Franc. & cæteri; quod etiam voluerunt Add. ad Rot. deciſion prima, num. octauo, de rer. permut. & deciſion. quarta in fin. de conſuetud. in nou. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 1258. num. quinto, Alberic. conſil. 159. num. tertio, volum. primo, Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 34. num. 75. qui etiam id intelligunt non ſolum quoad antiquiores, ſed & quoad iuniores. Quomodo autem his conſulatur, ne labatur tempus, dum expectant alios, diximus, cap. quarto, quæſtion. quarta, concluſ. tertia in fine, & cap. quinto, quæſtion. prima, concluſ. prima.

QVAERO SECVNDO, An poſſit hoc tempus prorogari, vel minui.

Prima Concluſio. Minui po-
3 teſt † hoc tempus per Capitulum ipſum. ſatis id colligitur ex gloſ. pen dict. cap. fin. & clariùs ex Petr. Paul. Pariſ. conſil. decima, num. decimoſeptimo, volum. quarto, & Philip. Franc. dict. cap. fin. in §. vltim. ad fin. ex eo, quod dilatio hæc in fauorem optare volentium inducta eſt,
4 cui quilibet † renuntiare poteſt, cap. ad Apoſtolicam, de regul. l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact. cum ſimil. dum
5 tamen † in id quoque conſenſerint omnes optare volentes; omnes inquam, & ſinguli; ita, vt non ſufficiat conſenſus maioris partis Capituli, ſeu Collegij, propter intereſſe, quod ea in re ſinguli habent; ſicut, & in compromiſſo electionis ſinguli debent conſentire, cap. quia propter, & c. cum in iure peritus, de elect. cum vtrobique, & alibi adnotat. per Doctor. ne-
6 que enim ſingulis nocet † factum a maiori parte Collegij in præiudicium ſingulorum, niſi omnes conſentiant, vt voluit gloſ. in l. 2. verbo, aut legem, C. quæ ſit long. conſuet. quam ſequitur Bart. in procœm. ff. num. quinto, Felin. in cap. cum omnes, num. decimooctauo, & ibi Andr. ab Exea, num. 179. de conſtitut. & alij paſſim; & quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, cap. quod omnes, vbi gloſ. & ceteri, de reg. iur. in 6.

7 Secunda Concluſio. Poterit † quoque per Capitulum hoc tempus viginti dierum prorogari: ita tenet Zerol.

in

in prax.Epiſc.verbo,canonia,verſ.ad ſeptimum; allegat Tiraq. de vtroque retr. §.1. gloſ.10.num.58. ſed nihil de hoc ibi dicit, neque alibi,quod viderim: allegat etiam gloſ.d.c.fin.verbo;dumtaxat, ſed nec ipſa id dicit:hoc ſanè tenet Io.An.in repet.d.c. fin.in verbo dumtaxat, quem ſequitur Gemin.& Fran.qui tamen ibid.tradunt, quod
8 † hæc conſuetudo,ſeu ſtatutum inducens maius tempus, quam viginti dierum, ad optandum, non præiudicaret Apoſtolicis impetrantibus, per illum text.niſi conſue-
9 tudo inducta † eſſet poſt hunc textum, vt ibid.dicunt Geminian.& Franc. cum poſſit induci conſuetudo contra illum, ſicut contra alios canones iuris poſitiui, modo conſuetudo illa ſit rationabilis, & legitime præſcripta cap. fin. ext. de conſuetud. & ſic præiudicaret etiam impetrantibus:
10 ſecus † vero inquiunt, eſt in ſtatuto; nam inferiores non poſſunt facere ſtatuta contra ius, Clem.ne Romani, de elect.cum ſimilib.

QVAERO TERTIO. An hoc tempus 20. dierum currat ſimul omnibus optare volentibus,an vero ſinguli, ſeu vnus poſt aliũ habeant 20.dies ad optandum.

11 Reſpondeo, currere † omnibus ſimul, & vnicum tempus omnibus dari: ita colligitur ex Archid. d.cap.fin.ad fin. ſed clarè id tenet gloſ. in verbo, dumtaxat, quã ibi ſequitur Geminian.Franc.& cæteri,nec non & Fran.Marc.d.deciſ. Delphin. 1258. num.5.1.part. Add ad Rot. dict. deciſ.prima,num.octauo de rer.permut. in nou. & Tiraquel.de retract. conuent.§.2. gloſ.vni. num.66.poſt Oldr. conſ. 137. plures ſunt, colum.prima,verſ. Tertio,videtur,Io.And. in addit.ad Specul.rubr. de conceſſ. præb. col.prima, Card. Clem.1.§. ſecus, quæſt. 6.de conceſſ. præbend.:ac poſt alios Gonzal.d.gloſ.34.num.76.Quæ concluſio probatur primo ex text.d. cap.fin. qui dicit in plurali, volentes, & addit,dumtaxat:vnde ſatis expreſsè patet de mente Pontificis, quod ſolos 20. dies omnibus concedere voluerit. Secundo ab abſurdo; ſequeretur enim,quod,ſi 20.eſſent Canonici,& ſingulis tribuere vellemus 20. dies, iam impetrans Apoſtolicus deberet expectare vltra annum, quod eſt contra mentem, & verba textus. Hæ ſunt duæ rationes gloſ.
12 Tertio probatur ex eo, quia † vbi pluribus etiam gradatim datur aliquod tempus ad aliquid gerendum, illud omnibus ſimul negligentibus currit;& collectiuè,non diſtributiuè datum cenſetur,vt ſatis patet ex text.in l.2.§.vltim.iuncta l.ſeq.& in l.4.in princip. ff. de adult. prout clare deducunt id ipſum adſtruentes Tiraquel. dict.gloſ. vnic.num.61.66.& 82. Geminian.& Fran. dict.cap.fin.§.vltim. Ex quo fit, vt omni-
13 bus † conſanguineis, quamuis vnus alteri præferatur, ſimul currat annus, & dies a ſtatuto præſtitutus ad redimẽdum,vt poſt Bellam. in cap. conſtitutus, colum. decimatertia, de in integr.reſtitut.optime tradit Tiraqnell.dict.num.66.immo etiam, quod mirabile videtur,menſis,qui pluribus
14 expectantibus datur, † ſimul omnibus currit, vt poſt Ioan.And.Zenzel.Paul.Lap. & Card.d.clem.1.§.ſecus, alioſque quam plurimos late reſoluit idem Tiraq. dict.gl. vnic. num. 83. Quid ergo faciendum, vt omnium optare volentium indemnitati conſulatur? Statuendus eſt per Capitulũ
15 terminus antiquiori duorum, vel trium dierum ad optandum, & ſic de ſingulis,vt ita locus detur ſequentibus, prout optime conſulit gloſ. dict. verbo, dumtaxat, quam ibi ſequitur Anchar. & Geminian. quod ſi non currant, vt fiat, ſibi imputent optare volentes; pro quo optime facit, quod tradunt Iac.Rau. Cyn. Alber. &
16 Caſtr.in l.vltim. C. de furt. poſſe † remotiores conſanguineos cogere proximiores vt ante annum retrahant ſibi a ſtatuto præſcriptum,quod etiam alij tenent apud Tiraquel.de retract.lignag.§.1.gloſ.10.num.
17 6.vel optent † & ipſi iuniores eodem tempore cum proteſtatione,quod hoc faciunt in caſu, quo antiquiores non optauerint: ita Butr.d.cap. fin. num. 16. ad id allegans gloſ.in clem.fin.verbo, acceptandum, de præben.Præbendas vero quas antiquiores dimittere debent, optare interim poterunt iuniores cum proteſtatione,quatenus eæ per antiquiores dimittantur. Pro quo faciunt quæ ſupr.diximus cap. 4.quæſt. 3. concluſ. ſecunda,illat.2.& cap.5.quæſt.1. concluſ.prima. Quamquam etiam non eſt, quod conquerantur iuniores, dum antiquiores expectant vſque ad finem

20.dierum,forte,vt rectiùs deliberent;nam
& ipſi interim poterunt deliberare, an va-
cantem,vel ab antiquioribus,qui optare
poſſunt,dimittendam præbendam, vel do-
inum optare debeant.

QVAERO QVARTO, An
hoc tempus 20. dierum currat
a dic vacationis, an a die ſcien
tię eiuſdem vacationis,& quo-
modo.

Prima Concluſio. Communis opinio
18 eſt, quod ſolum currat † a die ſcientiæ;
ita voluit gloſ.d.cap.fin.in verbo.20.dies,
vbi Archid.Io. And.Gem. Franc. & cæteri
omnes,Franc.Marc. deciſ. Delphin. 1258.
num.5.1.par. Add.ad Rot. deciſ. 1. de rer.
permut.in nou.Zerol.in prax.Epiſcop.in
verb. ,canonia,verſ.ad ſeptimum,concl.2.
& Tiraq.de retract.lign.§.35. gloſ.4.num.
14.vbi cum multis num.anteceden.& con
ſeq multa ad id affert ſimilia, & exempla,
quibus id ipſum comprobari poteſt: ego
illo contentus ero, quod afferunt gloſ. &
Doct.omnes d.cap.fin.ſumpto ex cap.quia
diuerſitatem,de conceſſ. præben.vbi tem-
19 pus † ſex menſium,quod datur Prælatis ad
conferendum, declaratur ſolum currere
a die ſcientiæ,id quod etiam diſponitur in
cap.licet de ſupplen.negl. Prælat. & late
traditur ibi per Doct. & Tiraq. d. gloſ. 4.
nu.7 Hanc vero concluſionem puto proce
20 dere † non modo reſpectu totius Colle-
gij,& Capituli canonicorum, vt illi igno-
ranti non currat hoc tempus, ſed etiam
ſingularium,& aliquorum ex illis, ſi fortè
alijs ſcientibus ipſi ignorent vacationem
iuſta aliqua de cauſa;idque,quoniam mili-
tat eadem ratio: neq; tunc obſtabit,quod
hoc tempus currat omnibus ſimul; nam
vel id procedit ſolum,vbi adſit expectans;
vel ita capiendum, vt vnus poſt alium il-
lud tempus non habeant ſinguli vel deni-
que ſpeciale erit in hoc caſu ob iuſtam
cauſam ignorantiæ.

Secunda Concluſio. Ad hoc, vt currat
hoc tempus ad optandum, non ſufficit fi-
21 cta † illa notitia,de qua in clem.vnica, §.
cæterum,de conceſſ. præb. quod nimirum
vacatio ſit nota in loco,vel Eccleſia benefi
cij, quicquid voluiſſe videatur Io.An.dict.
cap. fin. tum quia contra eum in ſpecie
tenent ibid. Gemin. & Franc. tum quia id
aperte colligitur ex gl. pen. d. clem.vnic.
& ibi Cardin. Imol. & alijs dicentibus,
23 † ſpeciale id eſſe in caſu d.clem. propter
verba huius tex.dicentis, prædictam vaca
tionis notitiam,& mox,in hoc caſu;ac pro
pter ſpecialem rationem illius rigoris,
quia non perit expectanti in totum priui-
legium acceptandi etiam pro illa vice, cũ
poſſit aliud beneficium acceptare. Sed an-
tequam quæſtionem hanc egrediamur, il-
lud adnotandum eſt, ignorantiam affecta-
tam,aut ſupinam non excuſare, quin cur-
23 rat tempus, cum vtraque † pro ſcientia
habeatur, vt de prima eſt tex.in l.qui con
tra,C.de inceſt.nupt.& in cap.cum inhibi
tio,§.ſi quis vero, ibi,affectatores ignoran
tiæ, de clandeſt. deſponſ.cum alijs plenè
adductis per Tiraq.d.gloſ.4. nu. 28. & 29.
de ſecunda eſt gloſ.in clem.1.in verbo,ſciē
ter, de conſang. & affin. & eſt optimus
tex.in l.nec ſupina,ff.de iur.& fact. ignor.
& in l.& conſenſus,§.ignorantia, ff. de
contrah. in empt. faciunt & optime quæ la
te de huiuſmodi ſupina ignorantia tradit
idem Tiraq.d.gloſ.4.nu.34.& 35. Dubium
autem eſt,quæ dicatur ſupina ignorantia,
& quæ probabilis. Aliqui enim dicunt,ſu-
pinam eſſe ignorantiam; vbi ſcientia præ-
ſumitur,quod tenuit Odd.in tract.de reſt.
in integ.quæſt.8.art.10. nu.59.60. & ſeqq.
vbi plura affert exempla.gloſ. vero in cle.
1.vbi cæteri, de conceſſ.præb. ex eo text.
colligunt, eum,qui ſcire potuit per ſe, vel
per alium,excuſandum non eſſe, immo ha
bendam eſſe pro ſciente. Mihi autem pro-
24 babilius eſt, † id totum remittendum eſſe
arbitrio iudicis: colligitur id ex Card.in
d.clem.1.§.cęterum,num.9.poſt gloſ.in c.
ſi clericus,in verbo,negligenter, de præb.
25 in 6.pro quo facit quod † arbitrarium eſt,
quando præſumatur ſciri lex inferioris, vt
poſt alios tradit Menoc. de arb. iud. lib.2.
caſ.186. num. 1. Et quoniam etiam conie-
26 cturis, & præſumptionibus † probatur
ſcientia,vt inter alios tradunt Borgn. dec.
36.num.17.1. par. Menoch. de arbitr. iud.
lib.2.caſ.89.nu.17.& late probat Maſcard.
de probat.concluſ.1293.num.1. poterit iu-
dex,& bonus vir ex ijs ſe informare, quæ
de ſcientia præſumenda paſſim tradunt
Doct.quorum duos præcipuos caſus, qui
ad rem noſtram facere poſſunt,hic ad iun-
gere

27 gere volui. Primus eſt,in vicino,† & con
ſanguineo,qui ſcire præſumitur facta vici-
ni,& conſanguinei,Odd.d. tract. de reſtit.
quæſt.8.art.10.num.62.& 65. poſt Bald.&
alios, Menoch. de præſumpt. lib.1. quæſt.
77.num.8. lib.2. præſump. 51. num. 43. &
44.lib.3.præſumpt. 124. num. 27. & latius
lib.6.præſumpt.24.per totam. Maſcard. d.
concl.1293.num.9.15. & 18. vbi tamen
eam concluſionem multipliciter reſtrin-
gunt, ac declarant. Multo vero magis in
28 † præſente ſcientia præſumetur,vt fuſe
proba: Maſcard.d. concl. num. 22. & Me-
noch.d.lib.6.præſump. 21. num. 6. Secun-
29 dus, quando † de aliqua re eſt publica
vox,& fama: late Maſcard. d.tract. concl.
1100.num.2.Menoch.d.lib.6. d.præſumpt.
23.num.70.& de arbit.iud. lib. 2. caſ.186.
num.8.poſt Dec.in c.cognoſcentes, num.
18.ibique Fel.num.17.de conſtit.cui affine
30 eſt, quod dicitur, † ſcientiam præſumi
de eo, quod publice contigit,& eſt noto-
rium,vt inter alios late tradit Menoch. de
præſump.dict. præſump.23.num.68.& 69.
Odd.d.art.10. num. 67. quod idem erit de
ijs,que fiunt in loco,vbi quis ſolet frequen
31 tare,† vt optime oſtendit Maſcard. d.con
cluſ.1100.num.1.Circa quas tamen, ac ſi-
miles præſumptiones,& coniecturas ſcien
tiæ adnotandum eſt, eas vt plurimum
32 † tolli,ſi probetur abſentia,vel ſimilis cau
ſa,quæ iuſtam ignorantiæ cauſam præbeat,
vt poſt Bald.d. cap. cognoſcentes, ibique
Abb.num.10.Fel.& Dec.num.19.Bero.nu.
54. aliosque quamplurimos late oſtendunt
Menoch.d.caſ.186.num.16. Maſcard. dict.
conclul. 1100. num. 3. & 880. num. eod.
Quando vero hæc ipſa ignorantia (quæ
33 etiam alioqui † præſumitur, l. ſuper ſer-
uis,vbi gloſ.& Bart.C qui milit. non poſſ.
cum ſimilib. de quibus late inter ceteros
per Maſcard.d.concl. 880. num. 3, & Me-
noch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 116.
num.35.) quando inquam iuramento pro-
34 betur, habes late per Maſcard.concl.881.
& Menoch. d.caſ. 186. fere per tot. Alios
35 vero caſus, † quibus ignorantia,vel ſcien
tia præſumatur, aut probetur, habes per
eoſdem Menoch.Odd. & Maſcard.loc.om
nibus ſuper alleg.& Soc. reg. 175. Sed ad
rem propius accedendo, quoniam vacatio
beneficij,de cuius notitia quærimus, quan
do præſumatur, contingere poteſt vel per
mortem,vel alia ratione,quomodo probe-
tur mors, vel eius notitia, colligere pote-
ris ex ijs,quæ late tradit Maſcard. concluſ.
1069.cum trib. ſeqq. & Aſin.in 2. par. ſuæ
prax.§.in principio textus, per totum. De
37 vacatione autem † per contractum matri
monij,per aſſecutionem alterius, aut reſi-
gnationem,videndus eſt idem Maſcard. d.
tract. de probat.concluſ.182. 183.& 1395.
38 In ſpecie vero de notitia † vacationis be-
neficij, quando præſumatur, atque ſuffi-
ciens ſit,videri poſſunt Doct.in c.licet, de
ſuppl. negl. Prælat.c.quia diuerſitatem,
de conceſſ. præbend. & clement. vnic.
eod.tit.

QVAERO QVINTO, An, ſicut
hoc tempus non currit ignoran
tibus,ita etiam aliter iuſta de cau-
ſa impedito, aut minori; vel
ſaltem aliqua ratione ijſdem ſuccurratur.
39 Prima Concluſio. Probabile eſt, † quod
ſi ij omnes,qui optare debebant, iuſtè im-
pediti fuerint, durante tali impedimento
illud tempus ijs non currat; optimus tex.
in l.1.C.de annal. except. l. ob commiſſa,
C.de adult.l.ſcire oportet,§.ſufficit, ff.de
excuſ.tut.l.vlt.§.donec, C. de iur.delib.c.
quia diuerſitatem, de conceſſ.præben.cum
alijs ſimilibus. ex quibus illa regula fit,
40 quod impedito † non currit tempus quã
inter alios probat Tiraq.de retract.lign.§.
3.gloſ.4.num.6.& de retract. conuent.§.2.
gloſ.vni.num.78.dum tamen illud impedi-
mentum non ſit affectatum,per ea,quæ la-
te tradit idem Tiraq.de retr.lign.§.35. glo.
4.num 29.Multo vero magis id verum erit,
41 ſi aliqui ex ijs † ſint minores: ijs enim
ſaltem non currit huiuſmodi tempus, du-
rante iuſto impedimento, cum præſcri-
42 ptio temporalis † minoribus non currat,
ſed ipſo iure tuti ſint, vt eſt text. in l. fin.
C. in quib. cauſ. reſt. in int. non eſt neceſſ.
loquens de præſcript. legali, quod latius
proſequitur Sfort.Odd.tract.de reſt. in in-
tegr.quæſt.88.art.2.

Secunda Concluſio. Vbi etiam ipſo iu-
re currat tempus illud optandi, adhuc
43 competet † tam minoribus ex cauſa æta-
tis, quam abſentibus alijſue iuſte impedi-
tis in integrum reſtitutio. Illud enim regu
44 lare † eſt, abſentibus iuſta de cauſa ſuc-
P 4 curri

curri per reſtitutionem in integrum, vt eſt tex. in l. 1. ff. ex quibus cauſ. mai. l. & ſi ſine §. fin. ff. de minor. de quo abſentiæ impedimento luculenter, & optime agit Odd. d. tract. quæſt. 5. 6. & 7. per totas: de alijs
45 † impedimentis, quæ ad rem noſtram faciunt, fusè, & eleganter tradit quæſt. 11. & 14. in genere vero de impedimento, quatenus cauſam dat reſtitutioni, late per eundem quæſt 27. & tribus ſeqq. vbi etiam tractat, quando proteſtatio, vel dimiſſio procuratoris neceſſaria ſit, quæ conſulto omitto, ne nimis longum faciam, & ea hic inſeram, quæ a tanto viro egregiè pertractantur. Duo tamen non omittam, quæ proxime rem noſtram attingunt. Alterum
46 eſt, tam minorem † ex cauſa ætatis, quã maiorem ex cauſa iuſti impedimenti regulariter aduerſus quælibet omiſſa, & lapſus temporum ad aliquid agendum competentium reſtitui; prout regulam facit idẽ Odd. d. tract quæſt. 89. art. 1. per textus qui ſunt clari, in l. pen. C. de reſtit. in integ. ibi, ignorauerunt, vel prætermiſerunt, & in l. non omnia, ff. de minor. & admittit gloſ. in l. ſi cum militaribus, verbo diſtraxerunt, C. de reſtit. milit. ac Tiraquel. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 2. num. 57. loquentes de tempore legali, prout eſt in caſu noſtro. Alterum eſt, quod, licet in ijs, quæ mere ſpiritualia ſunt, vt matrimonium, ingreſſus religionis votum, & ſimilia, forte minor
47 etiam † non reſtituatur, vt poſt gloſ. Abb. Anchar. & alios in cap. ex parte, de reſt. ſpol. & alios tradit idem Odd. dict. tractat. quæſt. 60. art. 1. & aliquot ſeqq. tamen in ijs, quæ non ſunt mere ſpiritualia, ſed ſpiritualibus ſolum annexa, prout eſt materia
48 beneficialis, datur † minori enormiter læſo in integrum reſtitutio, vt ſingulariter tradit Lud. Gomeſ. ad reg. Cancel. de trien. poſſeſſ. quæſt. 15. & latius Didac. Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 4. num. 2. 3. 7. & 8. ac nouiſſime Flamin. Pariſ. tractat. de benef. lib. 3. quæſt. 7. fere per tot. maxime a num. 19. ad 24. & a num. 45. vſque ad 56. vbi etiam
49 probant, id procedere † licet de lucro captando agatur, vt puta de beneficio acquirendo, cuius obtinendi ius, vel ſpem proximam quis habebat: vel ſaltem recuperando, quod ſemel obtinuerat, & incautus dimiſerat, quo tamen caſu potius tractatur de damno vitando: & licet res inte-
50 gra † non ſit, quia beneficium jam alteri ſit collatum eo tempore, quo clericus minor læſus, poſtquam factus eſt maior intra quadriennium petit reſtitutionem aduerſus reſignationem beneficij, (& in noſtra ſpecie aduerſus omiſſam optionem pinguioris præbendæ, quæ deinde alteri fuit collata, vel dimiſſionem ſuæ præbendæ pinguioris pariter alteri poſtmodum collatæ;) id quod etiam generatim in pro-
51 uiſione, ac reſignatione beneficij, † vbi alias minor non habeat, vnde viuat, inter alios admittit, ac tradit Chriſtoph. Rophĩniac. in tract. de benef. cap. 17. num. 13. & 16. poſt Abb. in cap. ex parte, de reſtit. ſpol. cum tamen gloſ. & cæteri d. cap. ex parte procedere id nolint re non integra, quos ſatis refellunt Chriſtoph. Didac. & Pariſ. loc. cit. qui etiam contraria ita ſoluunt, vt ad eos remittere lectorem ſufficiat. An vero minor reſtitutus ad præbendam, quam dimiſit, vel non acquiſiuit per optionem, recuperet etiam ſtallum, & locum priſtinum, vel quem habere potuiſſet in Choro, dicemus cap. ſeq. quæſt. 2. in fin.

Quod ſi rurſus a me aliquis quærat, an toti Collegio Canonicorum hæc reſtitutio competat ex capite minoritatis ratione minorum, quos continet; vel etiam quia Collegium ipſum tanquam Eccleſia, iuxta tex. in cap. 1. de in integr. reſtit. cum ſimil. vel tanquam pium Collegium, aut omnino tamquam Collegium, & Vniuerſitas hac in re priuilegio minorum gaudeat, iuxta late tradita inter alios per Odd. d. tractat. quæſt. 3. art. 5. & 12.

52 Reſpondeo, quod † ſi id agatur, vt aliquis ſaltem de Capitulo optet, ad hoc, vt optandi conſuetudo ſeruetur, neque ea turbari poſſit, aut interrumpi per huiuſmodi contrarium vſum, tunc poterit totũ Capitulum Canonicorum propter hoc intereſſe, quod proprie ad illud ſpectat, vt vniuerſum eſt, & tamquam Eccleſia ex edicto minorum reſtitui, per tex. d. cap. 1. & ea, quæ tradit Odd. loco proxime alleg. Si vero aliqui iam optauerint, alij non; tunc, cum hi Collegium non conſtituant, ſed tanquam ſingulares veniant, atque adeo non iam de intereſſe totius Capituli, ſed aliquarum ſingularium perſonarum illius

lius

lius agatur, niſi perſonæ illæ vero mino-
res ſint, reſtitui non poterunt ex huiuſmo
di edicto minorum, vt colligitur ex tradi-
tis per Odd.ibid. poterunt tamē tamquam
maiores, ſi aliqua ſubſit cauſa ex ijs, de
quib.cauſ.mai. & ibi per Doct. ac Odd. d.
tract.quæſt.5.& mult.ſeqq. Quis autem ſit
53 iudex competens † in hac reſtitutione, pa
tet ex text. & ibi Doct. in l. fin. C. vbi, &
apud quem,&c.& in cap.pen. de in integ.
reſtitut.vbi habetur, ſolos iudices ordina
rios adminiſtrationem habentes, vel ab eis
delegatos poſſe reſtituere, non autem
arbitros, de quo late inter cæteros per
Odd.dict.tract.de reſtitut.in integr.quæſt.
32.art. primo, cum ſequentib. & Io. Mau-
rit. Dolan.in ſimili tract.cap.35.& plurib.
ſequentib. Quando tamen, & quomodo
54 † poſſint arbitri, & arbitratores ſaltem
incidenter reſtituere, vel pronunciare re-
ſtituendum, præter Doct.dict. l. fin. & c.
penult. videndus eſt Odd. & Maurit. loc.
mox cit.Caldas ad l. ſi curatorem habens,
C.de in integr.reſtit.minor. Verbo, implo-
randum, num.vigeſimoquinto cum duob.
ſeqq.& Camil.Borel.in tract. de compro-
miſſ.§.2. gloſ.1. num.174.cum ſex ſequen-
tibus.

QVAERO SEXTO, & poſtremo in hoc cap. An tempore optionis vacet ipſo iure præbenda dimiſſa, aut alia, quam optans habeat.

Quæſtio hęc, quæ, ſicut ad hoc ita etiam inter vtrumque collocauimus, nonnullas habet inſpectiones, quas ſingulis concluſ. breuiter tamen, cum eas fere omnes alibi attigerimus, hoc loco proſequemur.

55 Prima Concluſio. Per optionem † regu-
lariter vacat ſaltem aliquo modo præben-
da, quam in ea Eccleſia optans habebat.
Probatur, tum ex gloſ. ab alijs approbata
d.cap.fin.verbo, non fuerit, vbi ait, ex quo
enim vacant præbendæ, neceſſe eſt, vnam
remanere non optatam; tum quod, ſi non
vacaret, non poſſet ſine ſpeciali conſuetu-
dine, vel ſtatuto optari, iuxta gloſ. rece-
ptam, dict. cap. fin. verbo, cum vacant,
Rot.déciſ.ſexta, num.primo circa initium,
de conſuet. in nou. & ſatis probat ille tex.
ibi, cum vacant, & ibi, vacantibus: tum
quod in optione dicitur dimitti præbenda,
quæ habetur, vt Doctores omnes tum d.
cap. fin. tum vbicunque de optione tra-
ctant, vno ore loquuntur; per dimiſſio-
56 nem autem † vacare dicitur præbenda, &
beneficium, vt conſtat ex cap.is, cui, cap.
ſi beneficia, & cap.cum ſingula, de præb.
in 6. & extrauagant.execrabilis, Ioan.22.
eod.tit.tum denique ex cap. litteras, de
conceſſ. præbend. & clement. fin. de præ-
bend.vbi habetur, obtinentem ſecundam
præbendam in eadem Eccleſia non poſſe
primam retinere, immo eam vacare, quę
duo iura concluſ.ſeq.examinabimus. Inte-
rim vero pro limitatione huius concluſ.
duo commemoraſſe ſufficiat. Alterum,
quod cap. præcedent. quæſt. prima, con-
cluſ.prima attigimus, & latius explicaui-
mus eo ipſo cap.quæſt. vltim. fere per to-
tam, & hoc eod. cap. quæſtion. tertia
57 ad finem, † iuniores præbendam, quæ
cum Canonicatu, aut alio titulo vacauit;
vel præbendam a prius optante, ſeu anti-
quiore dimittendam optare, & ſuam di-
mittere cum proteſtatione, quatenus
quoad priorem caſum, illa præbenda ab
antiquiore non optetur, quoad ſecundum
quatenus illa præbenda dimiſſa, vel dimit
tenda optabilis ſit, & ab ipſo iuniore ob-
tineri poſſit, & non aliter, &c.tunc enim
non omnino vacat præbenda, quæ dimit-
titur, vel dimittenda eſt, ſed ad eam
redire poteſt male optans, maxime ſi igno
ranter male optauit, vt ibid. ſatis deduxi-
58 mus. Alterum eſt, per optionem † non
ita vacare præbendam etiam liberè di-
miſſam, vt, ſi fiat optio in menſe re-
ſeruato, ipſa præbenda dimiſſa reſer-
uata, atque adeo inoptabilis cenſeatur;
quod idem dic, vbi optio fiat cum
dicta proteſtatione, ſed ea ſortiatur ef-
fectum. Ratio huius eſt, quia per op-
tionem dimittitur ſola præbenda reten-
to titulo, vt latius cap. ſequen. quæſt.
prima oſtendemus: at reg. 8. reſeruat ti-
tulos, vel præbendas ſimul cum titulis
vacantes: quare non obſtabunt illa verba
eiuſdem reg. alias, quam per reſigna-
tionem, quocunque modo vacatura:
atque ita habet communis praxis, & con-
ſuetudo fundata etiam in d. cap. fin. de
conſuet.in 6.vbi indiſtincte, datur tempus
viginti dierum optare volentibus etiam
præben-

Digitized by Google

prębendam dimiſſam per optionem;facilè autem euenire poterat,& poteſt, vt viginti dierum magna pars incidat in menſem reſeruatum.qua ratione idem foret dicendum, vbi ex ſpeciali ſtatuto, vel conſuetudine optari poſſet ipſe titulus, ac beneficium.neque tunc etiam obſtabunt cit.verba reg.8.maxime cum hęc dimiſſio habeat vim reſignationis in manu ſuperioris, ad tradita per Rot.decil.6.num.fi.de conſuet. in nou.& Gonzal.ad reg.8.gloſ.34. nu.65. cum aliquot ſeqq. eſtq; ſaltem tacita reſignatio; taciti autem, & expreſſi eadem eſt virtus,l.cum quid,ff.ſi cert. pet. cum ſimil.autem.Ad declarationem huius limitationis videas ea,quæ dicta ſunt ſup. cap. 3.quæſt.3.concl.2.

Secunda Concluſio. Optante canonico vel alio beneficiato in Eccleſia cathedrali, vel collegiata prębendam aliquam,vel etiã ex ſpeciali ſtatuto,vel conſuetudine beneficium ipſum, ac titulum,& optione plenũ
59 ſortiente effectum, † vacat ipſo iure præbenda, vel beneficium, quæ optans in eadem Eccleſia tunc obtinet; nec vtrumque retinere poteſt. Probatur hęc concluſio quoad prębendam,vt a titulo,ac beneficio diſtinguitur,ex clem.ſi iuxta,quę eſt fin.de
60 prębend. vbi poſtquam dixerat Summus Pontifex, quod adeptus canonicatum, & prębendam cum expectatione Dignitatis in eadem Eccleſia,poterit acceptare dignitatem, quę præbendam habeat annexam, cum vacauerit,ſubdit,quod prima prębenda hoc ipſo vacabit, quod ſecundam cum dignitate prędicta fuerit aſſecutus; vbi gl. recepta in verbo,hoc ipſo, dicit, hinc patere, quod in prębendis eiuſdem Eccleſię ipſo iure per receptionem ſecundę vacat prima,& in verbo annexa præbenda,dicit quod,ſi non fuiſſet annexa, retenta prima prębenda conſequeretur Dignitatem ſine præbenda,quæ cum illa vacauit,iuxta cap. quia ſæpe, de præbend.in 6.licet hic text. meo iudicio, ad id parum faciat; nam ibi
61 loquitur Pontifex † de iam obtinente canonicatum, ſed ſine præbenda cum expectatione tamen reſpectu primo prouiſi, vnius præbendæ, reſpectu vero ſecundi, præbendæ,& dignitatis,perſonatus,vel officij, & decidit, primum præferri,ſi præbenda non annexa vacauerit cum dignitate, perſonatu,vel officio, ſecundum vero ſi erat annexa illi dignitati,perſonatui, vel officio. Pariter non video, quomodo pro
62 † ratione huius vacationis ipſo iure iuxta terminos d.clemen.fin. quę maxime ad rẽ noſtram facit,illud afferat gloſ.ibid.verbo, vacabit,quod alias ille canonicus eſſet triplex in Eccleſia ſine diſpenſatione Papali, cum tamen in hoc neque valeat conſuetudo etiam immemorabilis, & iurata,cap.1. de conſuet.in 6.nam non ideo eſſet triplex quia haberet in eadem Eccleſia canonicatum,& præbendam, ac ſimul dignitatem cum præbenda maxime illi annexa; nam præbenda,& canonicatus in eadem Eccleſia non faciunt quem duplicem,immo habenti canonicatum de iure debetur præbenda in eadem Eccleſia, cap.relatum, & cap.dilectus,il 1.de præbend.cap. cum ſuper quæſtione,de conceſſ.pręb.cum ſimil. multo vero minus, cum vna præbenda eſt annexa alteri ex illis duobus beneficijs, arg.cap.ſuper eo,cap.quia ſæpe, & cap.cũ ſingula,de præben.in 6.Triplex autem dicetur quis, ſi tres titulos, ſeu beneficia obtineat, vt ſatis conſtat ex dict. cap.1.de conſuet.in 6.cap. non poteſt, in 2.reſp.de præben.eod.lib.cum ſuis concord. Quare non ideo decernitur in alleg. clem. fin. illum, qui obtinuit Archidiaconatum cum præbenda annexa, dimittere debere primam præbendam, quam cum canonicatu habebat, quia alias eſſet triplex ſine diſpenſatione, ſed vel quia haberet duo conformia, hoc eſt duas prębendas ſub eodem tecto contra d.cap.1.de conſuet.in 6.& c. litteras de conceſſ.pręben. vel quia gratia continebat tantum, vt poſſet habere canonicatum cum prębenda, & dignitatem. Sa
63 nè in d.cap. 1.id habetur, vnde hęc pars propoſitę concluſ.declaratur,vbi prębendam inibi accipiamus,vt a canonia, ſeu canonicatu,ac titulo diſtinguitur, nimirum quod,ſi in aliqua Eccleſia adſit conſuetudo immemorabilis,vel iurata poterit quis vni cum perſonatum,vel dignitatem, aut prępoſituram,ſiue adminiſtrationem,vel officium perpetuum cum prębenda in ſimul in eadem Eccleſia obtinere, vel obtenta tenere,plura vero non niſi ex diſpenſatione Sedis Apoſtolicę. Vbi autem accipiatur pro prębenda ſimul cum canonia,prout

ut gloſ.& alij Doct. inibi accipiunt, tunc
inde declaratur poſterior pars eiuſdem
concluſ. quæ eſt de duobus titulis in eadē
Eccleſia, vt nimirum ſtante conſuetudine
immemorabili, vel iurata poſſit quis in
eadem Eccleſia ſine diſpenſatione Apoſto
lica vnicum perſonatum, dignitatem, præ
poſituram, adminiſtrationem, vel officiū
ſimul cum Canonia, & præbenda in eadē
Eccleſiam obtinere, vt gloſ. ibi in verbo,
niſi vnicum, ab alijs recepta adnotauit:
quæ ibid. id ipſum docet de ſtatuto, vel di-
ſpenſatione inferioris a Papa; & hoc ideo
quia perſonatus, dignitas, præpoſitura, ad-
miniſtratio, & officium, vt ſic non habent
præbendam, neque ei debetur præbenda,
prout de canonicatu cautum eſt in iurib.
citat. vnde inferior non poterit diſpenſare
in duab. canonijs, ſeu canonicatibus in ea-
dem Eccleſia, vt tradit gloſ. ibid. in marg.
quæ etiam eſt Io. An. necnon d. clemen. fin.
verbo, vacauit, de præben. & idem Io. An.
cap. litteras, de conceſſ. præb. vbi optimus
64 eſt text. quoad † prædictam poſteriorem
partem huius concluſ. ibi enim dicitur ſe-
cundum verum intellectum, quem ibid.
approbat Panor. quod; ſi habens præben-
dam in eadem Eccleſia recipit dignitatem
cum præbenda, vel aliam præbendam, va-
cat prima. Et quidem inibi ſupponitur,
quod ſimul cum præbenda ille inueſtitus
in præpoſitum retinuerit etiam canoniam,
vt gloſ. ab alij recepta ibid. adnotauit in
verbo, electus, & colligi poteſt ex ijs ver-
bis tex. quondam ſimplex canonicus eiuſ-
dem Eccleſiæ, iunctis ijs, in ipſa Eccleſia
in Præpoſitum eſt aſſumptus, priorem
præbendam nihilominus retinens, quam
in ipſa Eccleſia tunc habebat; ex quibus
verbis, ſimul cum illis ſtatim ſequentib. ſed
Præpoſitus allegabat è contra, quod erat
ex conſuetudine generale, quod vnus in
eadem Eccleſia plures haberet præbendas
& illis, verum cum aliquis de vna præben
da eligitur ad aliam, colligitur quoque
præpoſituram illam collatam fuiſſe ſimul
cum alia præbenda diſtincta ab ea, quam
habebat ſimul cum canonicatu eiuſdem
Eccleſiæ; quod & in ſpecie inter cæteros
adnotauit ibi Abb. circa initium. Et ſic de-
ciſio eiuſdem tex. vt prior illa præbenda
vacauerit ſaltem de iure per aſſecutionem
præpoſituræ valde facit ad d. poſteriorem
partem huius noſtræ concl. confirmandā
quod autem habet tex. in cap. cum noſtris,
eod. tit. de conceſſ. præben. vbi ſimile habe
ri d. cap. litteras, tradit ibid. gloſ. fin. quia
non ad hanc, ſed potius ad ſeq. concl. perti
net, ibid. cum alijs erit allegandum: quod
tamen ibidem afferemus ex Hier. Gonzal.
d. gloſ. 34. num. 125. hanc ipſam 2. concluſ.
ſaltem quoad prędictam eius poſteriorem
partem maxime confirmat. De hac porro
incompatibilitate ratione eiuſdem tecti,
quid requirat, conſulendi ſunt Hoied. de
incompat. benef. part. 1. cap. 20. Gonzal. d.
reg. 8. gloſ. 10. a num. 32. & alij, quos ipſi
citant.

Tertia, & poſtrema Concluſio. Quoties
beneficium, vel præbenda pinguior, quam
quis optat, eſt incompatibilis de iure cum
præbenda, vel beneficio, quod, vel quam
obtinet etiam in diuerſis Eccleſijs, tunc
65 † per optionem, (quæ tamen plenum ſor-
tiatur effectum iuxta ſupradicta) vacat ip
ſo iure illa prima præbenda, vel beneficiū;
ſecus vero quando non eſſet talis incom-
patibilitas, quæ induceret vacationem ip-
ſo iure; tunc enim is, ad quem ſpectat op
tio, ſeu prouiſio minoris præbendæ, aut be
neficij, non poteſt optare, aut prouidere,
niſi prius, qui optauit maiorem præben-
dam, ſeu portionem, aliudue beneficium,
voluntariè illam, illudue dimittat, aut a
Superiore ſuo ad dimittendum condemna
tus fuerit. Hæc concluſio tum ex ipſis fer-
mè terminis per ſe patet; tum etiam ex
eo confirmatur, quod eam in ſpecie tenet
Hier. Gonzal. d. reg. 8. gloſ. 34. num. 125. ex
Put. deciſ. 228. ad medium lib. 3. ſubdens
etiam, ita fuiſſe reſolutum in vna Calagu-
ritana de Amarita, 18. Decembris 1579. co
ram bo. mem. Gypſio. Illud ergo dumtaxat
reliquum eſt, vt breuiter videamus, quan-
do nam beneficia de iure incompatibilia
dicantur. De qua incompatibilitate plura
66 iura habemus, maxime vero † cap. ſan-
ctorum, 70. diſt. c. in apibus, & cap. ſi quis
translatus, 7. quæſt. 1. necnon 21. quæſt. 1.
fere per tot. cap. dudum, il 2. & cap. cum
in cunctis, §. cum vero de elect. cap. inter
corporalia, & toto fere tit. de translat.
Epiſc. cap. cam te; de æt. & qual. cap. quia
nonnulli, & cap. conquerente de cler. non
reſid.

Digitized by Google

reſid.cap.quia in tantum, cap. cum iam‿
dudum, cap. cum teneamur, cap. ad hęc,
cap.extirpandę, cap.referente, cap. pręte
rea, cap. cum non ignores, cap.de mult,
ade pręb.cap.cum noſtris,& cap.litteras,
de conceſſ.pręben. cap. gratioſè, & cap.
gratia, de reſcript. in 6.cap.1.de conſuet.
cap.nemo, de elect.cap.ordinarij, de off.
ordin.cap.is,cui,cap.non poteſt,cap.eum,
qui,cap.ſuper eo,cap.ſi tibi conceſſo, cap.
licet, cap.cum ſingula de pręben. eod.lib.
Clement. gratię,de reſcript. Clem. ſi plu-
res, & clem.fin.de prębend. extrauag. Io.
22.execrabilis, & Bened.xij.ad regimen,
de pręben.quę innouantur in Reg.1.Can-
cell.Apoſt.item reg. 57. eiuſdem Cancell.
& denique Concil.Trid.ſeſſ.7. cap.4. & 5.
& ſeſſ.24.cap.17. de reformat. ex Doctor.
vero plura inter ceteros tradit Abb. in ſo-
lemni repet.d.cap.extirpandę §. qui vero,
ex num.29. Alphon. Hoied.Io.de Lign. &
alij, qui proprios tractatus de incompa-
tib.vel de plural.benef.ediderunt, Staphil.
de litt.grat.tit.de var.mod. vacat. benef.§.
tertius vacationis modus, Rebuf.in praxi
benef. par.2. tit. de diſpenſat. ad plura be-
nef.& par.3.tit.1.circa medium,Silueſt.&
alij Summiſtæ verbo,beneficium, Io.Azor.
inſtit.moral.par.2.lib.6 cap. 10. cum trib.
ſeqq.Nauar.in Man.de Orat. cap.22. a nu.
64.& Man.Confeſſ.cap.25.num. 125. cum
quatuor ſeqq. & in plurimis conſ. ſub tit.
de præben.ac nouiſſime Gonzal. ad d. reg.
8.gloſ.10.a num.32.ad 43.& gloſ.15.num.
9.& multis ſeqq.ſeu in tertio modo vaca-
tionis.Duen.reg.71.Capr.reg.91.Maſcard.
de probat.concl.183.per totas.

Sed quoniam non modo iura in hac ma
teria videantur ſibi aduerſari, vt adnota-
uit Gonzal. ſup. num. 10. ſed & Doctores
ipſi antiqui,& moderni, vt monet Abb.d.
§.qui vero, num.28.& patet ex cit.Doct.
& dd iurium interpretib.vt tam iura, quã
67 Doct.aliqua ratione concilientur, † non-
nullas diſtinctiones afferendas, adnotan-
daſque hac in re puto.Prima eſt; non idem
fore, beneficia aliqua eſſe de iure incom-
patibilia,& ipſo iure, hoc eſt ita incompa
tibilia, vt per aſſecutionem vnius,pr† ſer-
tim ſecundi,hoc ipſo inducatur vacatio al-
terius, ſaltem de iure, quæ diſtinctio ta-
cta fuit a Gonzal.d.num.125. initio concl.
alleg.& probatur etiam ex d.cap.cum no-
ſtris, cap.litteras,cap.de multa,& extrau.
execrabilis & Conc.Trident.dict.cap.4.&
17.in quibus potiſſimum hæc vacatio ipſo
iure inducitur; adiunctis alijs iuribus cita
tis,in quibus ea vacatio non inducitur. Ex
his vero,(& hæc ſit altera diſtinctio,) in‿
quibuſdam, vt,d.cap. conquerente, cap.
cum teneamur, & Concil.Trid. dict.cap.
17.circa initium, ſolum retentio vtriuſq;
aut plurium beneficiorum ſimul prohibe-
tur; in alijs autem,vt d.cap.gratia,cap.pręę
terea,& cap.referente,decernitur, vt ex
duobus vnum, quod maluerit beneficium,
dimittere quis teneatur; in alijs denique
præciſè quis primum dimittere cogitur,
vel mandatur illo priuari, vt d. cap. quia
nonnulli, & cap.de multa in 1. parte illius
text. cum alijs ſimil. Tertia diſtinctio eſt
iuxta temporum, quibus canones illi con
diti ſunt,varietatem,prout eam facit Gon-
zal.d.glo.15.num.10.vſque ad 15.vbi prius
poſt Card.conſ.3.num.3. Abb.d. cap. quia
nonnulli,num.4.& Caſſad. deciſ. 1.num.1.
de conſtit.diſtinguit quatuor tempora. pri
mum ex d.cap.referente,& cap.pręterea:
Secundum ex d. c.quia nonnulli: Tertium
ex d.cap.de multa; Quartum ex d.extrau.
execrabilis. denique addit quintum tem-
pus ex Concil.Trid. d. cap. 4. & 17. Quæ
diſtinctio quamuis iure poſſet impugnari,
tum quod omittit tempus antiquorum ca-
nonum,qui in Decreto habentur, necnon
Sexti,& Clementinarum, in quibus tamẽ
pleraque vt vidimus, hac de re habentur,
tum quod tria priora illa tempora ex De-
cretalib.conſtituta pro vno poni debebant
cum vnam habeant compilationem,in qua
68 licet plura cap. † inter ſe diuerſa ſint, ex
quibus vnum plerumque alterum ampliat,
vel reſtringit, & gloſat, & quod in vno
principaliter diſponitur, in alijs pleriſq;
incidenter ponitur, vt cuique, vel medio
criter in ijs verſato ſatis patet; nullum ta-
men alteri aduerſatur, nullumq; eſt ſuper-
fluum, quia idem in pluribus iuribus prin
cipaliter diſponatur, vt ſatis conſtat ex
procemio Decretalium,ibi,quarum aliquę
propter nimiam ſimilitudinem, & quædã
propter contrarietatem,& ibi,reſecatis ſu
perfluis, iuncta gloſ.ibid. communiter re-
cepta,verbo,ſimilitudinem,verbo,contra-
rietatem,

Digitized by Google

rietatem,& verbo, ſuperfluis. Quare, vbi aliqua diſtinctio temporum hac in re foret adhibenda, prædicta ita reformanda eſſet, vt quinque quidem tempora diſtinguantur, ſed primum conſtituatur tempus Canonum Decreti; ſecundum decretalium, tertium Sexti;quartum Clementinarum ſimul, & Extrauagantium, (eodem enim fere tempore emanarunt vtræque, vt colligitur ex clem.dudum,de ſepultur.) quintum, & poſtremum Concil. Trident. Quamuis inquam prædicta Gonzal. temporum diſtinctio ita iure impugnari poſſit & debeat reformari; quia tamen, vt veteri prouerbio fertur, non curamus de modo, modo idem ſequatur effectus, l. ſi mater, vbi Dec.Bal.& alij, C. de inſtit. & ſubſtit.cum ſim.aliquam præcedentis illius diſtinctionis rationem habentes, & certiora ex ijs colligentes, quæ ad materiam optionis facere poſſe exiſtimauimus.

69 Dicimus primo, † ſicut duo curata beneficia,ita duas dignitates, aut duos perſonatus, aut horum quolibet cum altero ita eſſe incompatibilia ſiue in eadem, ſiue in diuerſis Eccleſijs, vt per aſſecutionem ſecundi vacet ipſo iure primum: ita colligitur ex dict.cap. quia nonnulli, & alijs iurib.ibi a gloſ.cit.verbo, inſtituta, ſed expreſsè cauetur d.c.de multa,iuncto d.c.ad hæc,de præb.immo, ſi vtrumq; retinere quis contenderit, vacat ipſo iure etiam ſecundum, & obtinens remanet inhabilis ad ordines, & omnia alia beneficia obtinenda, vt diſponitur d.c.de multa,& Concil.Trid.d.c.4.& 17. iuncta dict.extrauag. execrabilis, §.quæ tamen, & §. qui vero, de præb.Id tamen locum non habet cum beneficia hęc ſunt vnita,c.vnico,10.quęſt. 3.cap.cum veniſſent, de reſt.ſpol. vel cura eſt annexa ipſi beneficio acceſſoriè, dict. cap.eam te,de æt. & qual.d.c.extirpandæ, §.qui vero, & dict. cap.ſuper eo, & cap. cum ſingula.

70 Secundo dicimus, † duo beneficia requirentia perſonalem reſidentiam ſunt ita incompatibilia, vt per aſſecutionem pacificam ſecundi ſiue in eadem, ſiue in diuerſa Eccleſia, vacat ipſo iure primum;quodſi illud retinere præſumat, debet etiam ſpoliari ſecundo. Quoad vacationem autem ſecundi beneficij in eadem Eccleſia, latis diximus concluſ. præcedent. præcipuè ex d.c.litteras,& clement. fin. Quoad diuerſas Eccleſias reſpectu vacationis,& pœnę probatur ex Conc.Trid.d.cap.4. vbi quod de pluribus curatis ſtatuitur dict. cap. de multa, extenditur ad eos, qui alia beneficia Eccleſiaſtica alias incompatibilia ita, vt,qui ea ſiue per viam vnionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ,aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam ſacrorum canonum, & præſertim d. cap. de multa, recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit, beneficijs ipſis, iuxta eiuſdem cap. diſpoſitionem, ipſo iure etiam præſentis canonis vigore priuatus exiſtat. Licet enim Rot.deciſ.483.nu.4. & 5.dubitauerit, & deciſ. 484.num. 4. 2. part. diuerſ.tenuerit, Concil. in eo cap. nihil addere iuri communi, quod etiam voluit Hoied.tract. de incompatib. benef. 1.part. cap.17.num.39.iuncto 40. Pariſ.de reſign. benef. lib. 3. quæſt.3. ex num.132. Nauar. conſ.10.24. & 25. de præben. Tamen quia Sacra Congregatio Concilij, vt etiam refert,& ſequitur Gonzal.d.gloſ. 15. nu. 16. bis declaraſſe fertur, dict. cap. quarto, locum habere etiam in beneficijs ſimplicibus perſonalem reſidentiam requirentibus ideo nunc tenendum omnino eſt cum eodem Gonzal. ſupr. num. 17. cum duobus ſeqq.non ſolum primum beneficium curatum,perſonatum, aut dignitatem vacare ipſo iure per pacificam poſſeſſionem ſecundi cuiuslibet eorum, ſed etiam primum canonicatum, portionem, capellaniam, aliudue beneficium perſonalem reſidentiam requirens per aſſecutionem ſecundi eam requirentis; prout fuiſſe reſolutum a Rot.in vna Salamantina dimidię portionis 11. Decembris 1585. coram Orano & in Toletana Capellaniæ 15. Decembris 1591. coram Pamphilio, & in Tarraconen. Archidiacon. 22. Martij 1593. coram Litta, & in vna Zamoren. Canonicatus, de Toro decimaoctaua Maij 1598. coram Corduba, teſtatur Gonzal. ſupr.num.decimonono,vbi vſque ad num. 26. ſingulariter id intelligit de reſidentia, ſeu obligatione reſidendi præciſa inducente priuationem tituli; non de cauſatiue, quæ priuat dumtaxat fructi-
71 bus beneficij, de qua † fortè intellexerunt

runt Innocent. Hoſtien. Ioan. And. & Abb. in cap. fin. de cler. non reſiden. relati a Dec. dict. cap. adhæc, dum abſolutè dixerunt, omne beneficium de iure reſidentiam requirere pro quo eſt dict. cap. quia nonnulli, vel intellexerunt de mere, & officio annexo cuique beneficio, nam beneficium datur propter officium, cap. præter hoc, 32. diſtinct. & cap. ſi qui, 81. diſtinct. cap. fin. de reſcript. in 6. cum ſimil. & alioqui, quicquid ſit de iure, certè generalis conſuetudo habet, vt pleraque beneficia, hoc eſt omnia ſimplicia, præter Dignitates, Canonicatus, & Portiones in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis, a perſonali reſidentia libera præſumantu r, vt poſt Imol. dict. cap. fin. num. nono de cler. non reſid. Felin. cap. dilectus il 2. num. primo de reſcript. Rebuf. in prax. benef. tit. de diſpenſat. de non reſid. num. octauo, Ferret. conſ. 112. num. primo, tradit Gonzal. dict. num. vigeſimoſexto affirmans, ita ſepe fuiſſe in Rota deciſum; quam etiam conſuetudinem approbauit Concil. Tridentin. dict. c. decimoſeptimo ibi, ſtatuit, vt in poſterum vnum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur; quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri; immo & ipſe Innocent. dict. cap. cum iamdudum, id ipſum admittit docens, etiam poſſe aliquem ſine diſpēſatione recipere, & retinere duo beneficia reſidentiam perſonalem non requirentia: Innocent. refert quoque acſequitur gloſ. dict. cap. gratia, verbo, de iure teneri, de reſcript. in 6. quam etiam ante Concil. communem eſſe opinionem dict. cap. cum iamdudum, & §. qui vero, teſtatur eam ſequens Nauar. dict. cap. vigeſimoquinto, num. 127. Man. Confeſſ. Dum autem Innocent. exemplum affert de præbenda, ſeu Canonicatu, ſupponit, vel ita fortaſſe fundatum illum eſſe, vt reſidere obtinens non teneatur, vel certe contra reſidentiam per 40. annos, & alias legitimè præſcriptum eſſe, quod aliquando admitti poſſe, late docuimus tract. de diſtrib. quotid. part. ſecunda, quæſt. duodecima con-

72 cluſ. prima, tunc autem † nihil obſtat, quin adhuc habeat locum optio vel reſpectu præbendarum, vel etiam ex ſpeciali conſuetudine, vel ſtatuto reſpectu titulorum, & Canonicatuum.

Tertio dicimus, obtinentem beneficiū

73 vnum ſufficiens † non poſſe quidem aliud etiam non requirens reſidentiam obtinere non ideo tamen ſi obtineat, vacabit ipſo iure aut primum, aut ſecundum. Probatur; tum quod id ſatis aperte conſtat ex verbis Trident. Concil. dict. cap. decimoſeptimo, pauloante citatis; tum quod idem colligitur ex iuribus antiquis hac de re diſponentibus, nimirum cap. cum adeo, & cap. poſtulaſti, de reſcript. cap. conquerente, de cler. non reſid. cap. cum teneamur, & cap dilectus, il 1. de præben. & cap. is, cui, eod. tit. in 6. nullibi enim in ijs iuribus habetur, quod habens beneficium ſufficiens ſi ſecundum obtineat, hoc illudue ipſo iure amittat, ſed ſolum, quod non debet habere aliud beneficium, qui habet vnum ſufficiens: & hoc poſtremum etiam adnotauit gloſ. ſi. dict. cap. dudum, il 2. de elect. communiter recepta, vt refert, ac ſequitur etiam Nauar. dict. cap. vigeſimoquinto, Man. Confeſſ. num. 125. & repet. dict. cap. adhæc, de præben. Quod autem in dict. cap. conquerente, mandat Papa Epiſcopo, vt, ſi ei conſtiterit, illi G. clericū habere Eccleſiaſtica beneficia ſibi ſufficiētia, eidē ſuper alio beneficio, quod ſibi collatum aſſerebat, ſilentium ſublato impedimento appellationis, imponeret, atque adeo ſaltem, illum priuet. nam vel hoc ideo eſt, quia haberet non vnum beneficium ſufficiens, ſed plura ſufficientia, vt loquitur tex. vel ideo, quia eius aduerſarius habebat titulum, & poſſeſſionem ipſe, vero nec poſſeſſionem habebat, nec de titulo docuerat, ſed ſolum eum aſſerebat; vel denique admittimus, poſſe habentem plura beneficia ſufficientia, eorum altero, vel ſi iam vnum ſufficiens habebat, altero poſtea obtento etiam non ſufficiente priuari, vt poſt alios ſentit Gonzal. d. num. vigeſimoſexto.

Dicimus tandem pro complemento huiuſce totius quæſtionis obtinentem ex diſpenſatione duas, vel plures Dignitates, vel perſonatus, aut etiam Canonicatus, ſi-

74 ue in vna, ſiue in diuerſis Eccleſijs, † poſſe per

per optionẽ abſq; alia diſpenſatione muta re præbendã, ſecus vero ſi ex ſpeciali ſtatuto, vel conſuetudine optandus eſſet titulus. Prior pars huius dicti ſatis probatur ex ijs, quæ adducemus cap. ſequen. quæſt. prima, vbi latius oſtendemus, in optione regulariter non mutari titulum beneficialem, vt puta Canonicatum, ſed ſolum præbendam, quæ ſi optetur à ſic diſpenſato, nulla ratione extenditur diſpenſatio, quæ odioſa eſt, & reſtringenda, cap. primo, de fil. presb. in 6. cum ſimil. nam tunc non mutatur aliquod ex beneficijs, quæ quis ex diſpenſatione ſimul retinere poteſt, ſicut mutatur in caſu poſterioris partis huius eiuſdem dicti. Quæ poſterior pars meo quidem iudicio apertè colligitur ex clem. ſi plures, de præben. vbi dicitur, quod, ſi plures obtinens Dignitates, (hoc eſt ex diſpenſatione ſufficienti vt ibi adnotauit gloſ. recepta, verbo, obtinens, vt ſit aliqua dubitatio: &, quod de dignitatibus dicitur, idem ſtatuit, verbo, dignitates, in perſonatibus, vel beneficijs curatis, vel eorum altero, cum altero, cum ſit eadem ratio;) aliam dignitatem acceptet diſpenſatione ſuper retentione legitimè non obtenta, eius, poſſeſſione adepta pacificè, dignitates, quas prius habebat, ipſo facto vacare cenſentur. Apertiùs vero ex cap. ordinarij, §. in conferendis, de off. ordin. in 6. vbi cauetur, quod habentibus ex ſufficienti diſpenſatione plures perſonatus, vel dignitates, aut beneficia curata aliud ſimile non conferatur, niſi ex eadem appareat, cum licitè hoc beneficium cum obtentis poſſe retinere; aut ea, quæ ſic obtinet, liberè, ac ſponte reſignet; aliter autem facta prouiſio nulla ſit. Sed manifeſtè conuincitur eadem poſterior pars huius dicti ex cap. non poteſt in 2. reſpon. de præbend. in 6. vbi dicitur, quod illud Sedis Apoſtolicæ indultum, vt quis duo beneficia curam animarum habentia, ſi alias canonicè conferantur eidem, poſſit recipere, ac licitè retinere, intelligitur de duobus primis beneficijs, quæ cum cura poſt dictum indultum obtinere contingit eundem. Atque adeo ex his iuribus, quod per receptionem tertij beneficij curati, vel perſonatus, ac dignitatis vacent duo prima, quæ habet quis ex diſpenſatione, nec tertium hoc poſſit ſubrogare loco alicuius ex illis duobus, tradit gloſ. communiter recepta dict. §. in conferendis verbo, ea, quæ, dict. cap. non poteſt, verbo, primis, & verbo, eundem, ac dict. clement. ſi plures, verbo, vacare. Id tamen omnino limitandum ita eſt, vt

75 † nec vacet tertium beneficium, & poſſit hoc ſubrogari alteri illorum duorum, ſi alterum eorum liberè, ac ſponte reſignet, qui optare vult, antequam ad optionem veniat; prout de prouiſione diſertis verbis in d. §. in conferendis, diſponitur.

SVMMAE RERVM.

1 *Canonicatus, ſeu canonia diſtinguitur à præbenda; quæ tribus modis ſumitur.*
2 *Copula, &, ponitur inter diuerſa.*
3 *Canonia non debet eſſe ſine præbenda, vbi adeſt in Eccleſia.*
4 *Præbenda naſcitur à canonia ſicut filia à matre.*
5 *Canonicatu collato cenſetur etiam collata præbenda.*
6 *Canonia, & præbenda quid ſit; & num. ſeqq.*
7 *Canonia eſt ius ſpirituale.*
8 *Canonia tribuit ſtallum in choro, & exercitium eorum, quæ ad diuinum officiũ ſpectant. item locum, & vocem in Capitulo; num. 9. niſi prouiſus vel eſſet puer vel non Subdiaconus; nu. 10.*
11 *Canonia tribuit ius ad præbendam. item ius actu percipiendi diſtributiones quotidianas, niſi aliud obſtet; num. 12.*
13 *Præbenda quomodo definiri poſſit.*
14 *Præbenda ſumi poteſt pro temporalitate, & ſic competit etiam laicis.*
15 *Præbenda habet aliquid ſpiritualitatis, quod eſt diſtinctum à ſpiritualitate canoniæ.*
16 *Canonici duo aſſumi poſſunt, nulla etiam vacante præbenda, vbi non eſt certus numerus præbendarum, ſecus vbi eſt certus.*
17 *Vacante vna præbenda poſſunt duo Canonici aſſumi, vbi ſaltem excreſcentibus facultatibus ea prius diuiſa fuit.*
18 *Optione non mutatur Canonicatus, ſed ſola præbenda; & num. 21. cum ſeqq. mutatur tamen ius ſpirituale, quod eſt annexum*

nexum prębendę, num.19.immo etiam quodammodo titulus, vbi ſaltem prębendę ſunt diſtinctæ; num.20. Contrarium alij, qui exponuntur, num.21. Alij diſtinguunt, qui reijciuntur; num.22.

23 Capellanus nequit optare portionem; ſicut nec portionarius Canonicatum, canonicus dignitatem, aut horum prębendas; vel contra, ſine ſpeciali conſuetudine, aut ſtatuto.

24 *Optione mutari titulum quę probent; & aliquot nu.ſeqq.*

25 *Examen beneficiatorum quando ſit iterandum.*

26 *Canonicatus, & prębenda quam connexionem habeant.*

27 *Equites, & Cardinales cur optare poſſint titulos.*

28 *Optans tenetur pro ſua rata ſoluere partem fructuum prębendę debitam Sacriſtię, vel alteri pio loco ex ſtatuto illius Eccleſiæ.*

29 Canonicus nuper receptus debet prius ſedere in vltimo loco intra ſuum ordinem.

30 *Optans intra eundem ordinem aſcendit ſaltem per accidens ad locum ſuperiorem in Choro.*

31 Prębenda non optata debet dari nouiter recepto, & prouiſo.

32 *Optans ex ſpeciali conſuetudine, vel ſtatuto prębendam ſuperioris ordinis, aut gradus, ſimul etiam optabit ſtallum in illo ordine, poſtremum tamen in eo locum obtinebit, num.34.*

33 Canonici omnes presbyteri debent pręcedere omnes Diaconos, & omnes Diaconi omnes Subdiaconos.

35 Optans prębendam ſuperioris ordinis poteſt ex ſpeciali conſuetudine ſtallum non mutare.

36 Cardinales quomodo per optionem aſcendant ad locum ſuperiorem.

37 *Diſtinctio adimum, vel ſimpliciter antiquitas an in optandis domibus attendatur.*

38 Clerici antiquiores profeſſione, & Cardinales creatione cum Sacerdotes fiunt, pręcedunt Sacerdotes iuniores, qui ipſos antea præcedebant; & ibi, an reſtitutus recuperet locum, & ſtallum in Choro.

39 *Penſio aliquando ſaltem non impedit optionem.*

40 *Optans prębendam, vbi prębendę ſunt diſtinctę realiter, & ſecundum perpetuam adminiſtrationem; vel diſtinctę quidem ſed diuiduntur, & aſſignantur* Canonicis *ſaltem ad certum tempus in determinato corpore, dimittit onus penſionis.*

41 *Penſio eſt onus reale, & tranſit ad quemcumque tranſit beneficium, & prębenda, num.42.*

43 *Fructus bonorum alicuius* Eccleſię, *& beneficii deſinunt eſſe obnoxij penſioni, quando ea deſinunt eſſe bona, & fundi illius Eccleſię.*

44 *Penſio non dimittitur per optionem, vbi per* Canepariu*m* Capituli *ſit certa diſtributio in bladis, aut pecunia loco prębendę.*

45 *Penſio quomodo afficiat prębendam, titulum, aut perſonam.*

46 *Permutans prębendam quando teneatur ad penſionem.*

47 *Penſio per optionem non dimittitur, vbi ea impoſita ſit in totum, vel pro parte ſuper diſtributionibus quotidianis; ad ratam enim ſaltem illis correſpondentem ſoluenda erit ab optante.*

48 *Penſionarius non poteſt exigere a* Capitulo *penſionem impoſitam ſuper diſtributionibus quotidianis, cui vacante* Canonicatu *illę accreſcunt.*

49 *Penſionarius, qui reſignauit duo beneficia Titio reſeruata ſibi penſione ſuper vtroque, ſi Titius alterum* Seio *dimittat, exiget penſionem a Titio, &* Seio *ad ratam valoris vtriuſque beneficij.*

50 *Diſtributiones quotidianę acceſſoriæ non ſunt ad prębendam, ſed potius Canonicatum.*

51 *Penſio etiam impoſita ſuper ſolis diſtributionibus, vel ſuper diſtributionibus ſimul & prębenda, omnino dimittitur per eum qui via collationis, & nouę prouiſionis mutat* Canonicatum *etiam in eadem* Eccleſia.

De

Digitized by Google

QVAERO PRIMO, An per optionem mutetur ſola præbenda, an vero etiam titulus, & canonicatus.

Pro intelligentia tam huius, quam etiam ſequentium Quæſtionum huius capitis.

Præmittendum eſt primo, canonicatum
1 ſeu canoniam † diſtingui a præbenda proprie ſumpta, ac præcisè. licet enim præbenda ſumatur aliquando pro ipſo titulo beneficij, ac præſertim canonicatus, vt in rubricis de præbend. & de conceſſ. præb. Bellam. deciſ. 647. Selu. de benefic. 1. part. quæſt. 3. num. 9. & 17. Fel. cap. poſtulaſti, num. 4. de reſcrip. & alij relati per Gonz. ad reg. 8. gloſ. 5. §. 1. num. 3. & 7. vſque ad 14. aliquando etiam pro certa portione fructuum beneficij de per ſe diſtincta, nihil ſpiritualitatis habente, veluti quodam prædio, & commoditate temporali pro ſoluendis ſalarijs aduocati, procuratoris, muſicorum, & ſimilium; gloſ. & Doct. in cap. cum M. de conſtit. Card. & Vital. clem. fin. de præb. cum adductis per Gonzal. d. §. 1. num. 6. & 25. cum ſeqq. tamen propriè ſimul, ac præcisè ſumpta accipitur pro patrimonio, & reditus beneficij, prout ſunt quædam acceſſio titulo canoniæ, & quædam annexio rei ſpirituali titulum, & canoniam ſequens, cap. maioribus, cap. relatum, cap. dilecto, de præb. gloſ. d. cap. cum M. Caſſad. deciſ. 17. num. 4. de præb. & alij, quos refert, ac ſequitur Gonzal. ibid. nu. 4. ſubdens, num. 5. poſt Archid. in cap. ſi quis obiecerit, 1. quæſt. 3. num. 3. Fel. d. cap. cum M. num. 18. Rot. deciſ. 597. num. 3. part. 1. diuerſ. in præbenda duo conſiderari, videlicet ius ipſum præbendæ, & fructus ex ea prouenientes; immo ius hoc præbendæ per ſe ſpirituale eſſe; patebit ex dicendis, ex quibus etiam conſtabit, quomodo hæc ſpiritualis, & annexio cum canonia, ſeu canonicatu accipienda ſit; ſicut ex iam dictis colligitur, quod præmiſimus, canonicatum, ſeu canoniam diſtingui a præbenda canonicali; quod etiam probatur; tum ex tex. in cap. eum, cui, cap. ſi clericus, & cap. ſi is, cui, de præb. in 6. & c. fin. de conceſſ. præben. eod. lib. vbi canonicatus ſupponitur collatus ſine præbenda. & not. ibi per gloſ. & Doct. gloſ. d. cap. cum M. Ferrarienſis, verbo, receperunt, vbi Abb. num. 2. Fel. num. 16. de conſtit. Butr. & Imol. in cap. eam te, de reſcript. Card. in clem. fin. num. 5. Imol. num. 4. de præb. Rot. Rom. deciſ. 33. in princip. de reſcript. & deciſ. 26. de præben. num. 5. deciſ. 11. num. 9. de conceſſ. præbend. in nou. & alibi ſæpe, alijſque Doct. paſſim: tum ex communi ſtylo Curiæ, qui in Bullis prouiſionum ſolet apponere hæc verba, Canonicatum, & præbendam vacantem, &c. nam copula, &,
2 † ponitur inter diuerſa, cap. querelam, de ſimon. cum ſimil. tum demum experientia; videmus enim in Eccleſia Scalenſi Mediolani, & alijs pleriſq; vel omnes, vel aliquos canonicatus prębendis carere, ſolaſque diſtributiones quotidianas habere.
3 Illud tamen verum eſt, canoniam † non debere eſſe ſine præbenda, vbi in Eccleſia extent præbendæ; Rot. d. deciſ. 33. Franc. Marc. deciſ. Delph. 1272. par. 1. num. 1. glo. d cap. cum M. verb. receperunt, & verb. vacauerat, & eſt optimus tex. in cap. relatum & cap. dilectus, il 1. de præben. cap. cum ſuper quæſtione, de conceſſ. præben. cum ſimil. adductis per Gonzal. d. §. 1. num. 16. & 17. & hoc eſt, quod aliqui, vt Rot. dict. deciſ. 11. num. 9. & poſt Laud. Card. dict. clem. fin. num. 10. & 14. & alij quos refert, ac ſequitur Gonzal. eod. §. 1. num. 18. &
4 ſeq. dicunt, † præbendam naſci a canonia, ſicut filiam a matre; ſicque intelligi poſſunt quotquot vel negant, diſtingui canoniam a præbenda, vel dicunt, non poſſe canoniam eſſe ſine præbenda: & hinc
5 etiam fit, quod vacante præbenda † per collationem Canonicatus cenſetur etiam collata prabenda, vt tradit Gemin. & alij cap. ſi Capitulo, num. 3. de conceſſ. præb. in 6. latè Fel. d. cap. cum M. num. 16. De quo tamen iure dubitari poteſt, alias fruſtra poneretur in collationibus canonicatuum etiam prębenda, & quia certa præbenda non ſemper annexa eſt canonicatui aut dignitati, clem. fin. de pręb.

Præmitto ſecundo, in hoc differre cano-
6 niam a præbenda, quod canonia † eſt quoddam ius ſpirituale, quod prouenit ex electione, & receptione in fratrem, vt d. cap. cum M. & cap. dudum, & c. dilectus, il 1. & c. dilecto, de pręb. Pręhenda eſt, quæ procedit ex inſtitutione, & officio, quia, ex

quo habet quis officium, debet habere, &
beneficium,cap.inter cæterea, de priuil.c.
ſi quis Sacerdotum,& cap.eos, 81. diſt.&
cap.eam te, de reſcript.Hanc differentiam
& has definitiones, ſeu potius deſcriptio-
nes tradit gloſ.d.cap.cum M. Ferrarienſis,
in verbo, receperunt,& ibi Innoc. num.2.
& alij de conſtit. quas melius explicat
Laud.Card.& Imol.dict. clem. fin.ex quo-
rum mente, & ſupra dictis ſic poſſumus
definire canoniam, quod ſit ius ſpiritua-
le,per quod quis habet non ſolum ſtallum
in choro,& locum in Capitulo, (vnde ea,
quæ ſunt diuini officij,nec non & Capitu-
lares actus,modo cætera requiſita habeat,
exercere poteſt) verum etiam ius ad præ-
bendam, & facultatem actu percipiendi
diſtributiones quotidianas,niſi ignorantia
cantus,vel quid ſimile obſtet. Et quidem,
7 quod canonia ſit † ius ſpirituale, fatentur
omnes Doctores loc. cit. & alibi paſſim:
8 quod per eam canonicus habeat † ſtallum
in Choro, & poſſit ea exercere, quæ ſunt
diuini officij, eſt tex.d.cap.dilectus, il 1.
de præbend. ibi, ſtallo in Choro,& parti-
cipatione qualibet diuinorum,idque, præ-
ter Doct.ibi notat Card. d. clem. fin.num.
14.poſt Guliel.de mont. Laud. quod com-
9 petat ei locus, † & vox in Capitulo, tenet
ibid.Laud.Innoc.& Hoſt.d.cap.cum M.vbi
Fel.num.18.facit text. in cap. cum inter, il
1.de renunt.& cap.relatum, de præbend.
10 niſi † vel eſſet puer, iuxta text. in cap.ex
eo,de elect.in 6.vel non eſſet Subdiaconus
clem.vt hi,qui de ætat.& qual. quod vero
11 ius habeat † ad præbendam, patet tum
ex ſupradictis in 1. præmiſſ. huius quæſt.
tum maxime ex dict.cap.dilectus,il 1.& c.
relatum,de præben.& ijs,quæ tradit Felin.
d.cap.cum M.num.16. & 17.idque etiam
optime probat Staphil. de form. expectat.
12 in princip. num. 9. Quod autem † debeat
actu percipere diſtributiones quotidianas,
tex.eſt expreſſus d.cap.dilectus, il 1. & il
2.in fin.& facit,d.cap. cum M. notatque
inter alios Rot. deciſ. 25. num.5. de præb.
in no.late Staphil. de form. expectat. in
13 princip. num. 8. Præbenda vero eſt † ius
ſpirituale oriens ex canonia quoad ea,
quæ ſpectant ad perceptionem fructuum,
& prouentuum Eccleſiaſtici beneficij, ſi-
cut eſt colligere decimas, primitias, &
oblationes, competens ex diuino officio,
cui inſiſtit, tanquam vni de Collegio; ita
poſt Laud.definiunt Card.d.clem.fin.num.
14.& Imol.num.8.Ex quo patet,quod,licet
14 præbenda † poſſit quoque ſumi pro ipſa
temporalitate, quæ etiam competit laico,
prout not.Imol.d.num.8.Card.num.4.glo.
d.cap.cum M.in verbo, receperunt, vbi
Vinc.Abb.& ceteri, alijſque per nos ſup.
initio huius quæſt.ad id adducti; tamen
15 propriè ſumpta † habet aliquid ſpirituali-
tatis, diſtinctum a iure ſpirituali canoniæ,
vt præter Laud. Card. & Imol.locis paulo
ante cit.Innoc.in cap. maioribus de præb.
& alios ibid. a nobis allegatos voluiſſe vi-
detur Rot. dict. deciſ.25.num.6 ſed clariùs
Bellam. deciſ. 63. num.3. & Rebuf.in con-
cord.Gall.in rub.de collat.§.1.verbo,cano
nicatum,& præbendam, optimus tex.in
cap.cum ſuper quæſtione, de conceſſ.præ-
ben.in fin.ibi,ſententialiter decernimus,vt
tibi,quam citò ſe facultas obtulerit,preben
dale beneficium in Trid. Eccleſia confera-
tur, cum, ex quo receptus es in canoni-
cum,non debeas carere præbenda; cum
enim ibi præbenda,vt diſtinguitur a cano-
nicatu dicatur beneficium præbendale,
patet,eam eſſe ius ſpirituale, cuiuſmodi
eſt beneficium,cap.quanto,de iudic.ac ſæ-
pe in tit.de pact. de tranſact. de rer.perm.
de ſimon.Idem etiam ſatis, ni fallor, con-
uincitur ex text.in cap. dilectus, il 1.de
præben.vbi præbenda, vt a canonia diſtin-
guitur,vocatur pariter præbendale benefi-
cium; ſic enim ibi habetur, in canonicum
recipi facias, & ſibi de reditibus Eccleſiæ
ſingulis annis aſſignari prouentus, donec
ei ſit in beneficio præbendali prouiſum;
& in cap.dilecto,de præben.ibi; eo quod
huiuſmodi ſpirituale ius diuidi; & meliùs
ibi,quamquam interdum hi, ad quos ſpe-
ctat electio, de communi aſſenſu augmen-
tare valeant numerũ præbendarum quod-
dam ius ſpirituale de nouo creando; vbi
ſatis patet, loqui textũm de præbenda,
prout eſt diſtincta a canonia, ſeu canoni-
catu:dixerat enim ibi Pontifex, quod licet
vbi non eſt certus numerus præbendarum
16 † duo poſſint aſſumi in canonicum, nulla
etiam præbenda vacante; ſecus tamen,
vbi eſt certus earum numerus, nam tunc
vna etiam vacante non poſſunt ad illud
duo

Digitized by Google

duo ſimul eligi, ne hoc ius ſpirituale diui-
datur: cum maxime electio de qua ibi,
quæque ad canonicatum terminatur, non
caſſetur, neque nulla declaretur, ſed ſolum
alter condemnetur ad reſtituendum alteri
quicquid ratione ſuæ inſtitutionis obtinuit
hoc eſt, præbendæ portionem; aut ſi ea ele
ctio nulla eſt, id fiat ex eo, quia non ſimpli-
citer, ſed ad vnam præbendam duo electi
fuerant; cum alias vel ſolum ſimpliciter
17 † eligi poſſint duo, cum vna ſola præben-
da vacat, iuxta cap. relatum, & cap. dile-
ctus. il r. de præb. vel tunc demum, ſi prius
illa præbenda in duas facultatibus, excre-
ſcentibus per creationem duorum iurium
diuiſa fuerit, vt habetur in cap. vacante
eod. iuxta mentem gloſ. ibi, & aliorum; de
quo videndus eſt Rebuf. latius diſtinguens
d. §. r. rubr. de collation. verbo, vni, per to-
tum. Quare admittenda non videtur opi-
nio Abb. d. cap. cum M. num. 23. dum vult,
præbendam tunc ſolum dicendam eſſe
quid ſpirituale, cum habet canoniam an-
nexam, licet ideo alibi in cap. maioribus
num. 4. & cap. dilecto, num. 6. de præbend.
Omnino vero reijcienda eſt opinio quam
tenere videtur gloſ. d. cap. cum M. apertè
vero aliqui ſequuntur tum ibi, tum alibi
præbendam canonicalem nihil aliud eſſe,
quam meram temporalitatem redituum
Canonicatus, vt beneficij.

Præmitto vltimo illam diſtinctionem
quam ſupr. cap. 2. quæſt. 2. concluſ. 1. latius
explicaui, quod aliquando in Eccleſijs eſt
certus, aliquando incertus numerus cano
nicorum, & totidem etiam præbendarum;
item præbendæ aliquando ſunt indiſtinctę,
aliquando diſtinctæ inter ſe; His poſitis; ſit.

18 Prima Concluſio. Per optionem † non
mutatur Canonicatus, ſed ſola præben-
da; ita Card. conſ. 126. num. 4. Caſſad. dec.
27. num. 1. & ſeq. de conceſſ. præb. Gemin.
Franc. & omnes in cap. fin. de conſuet. in
6. & ibi gloſ. verbo, prouiſiones, Rebuf.
tract. de pacif. poſſeſſ. num. 142. in quam
etiam ſententiam allegari poſſunt quot-
quot ſcripſerunt, per optionem non mu-
tari titulum, de quibus infr. concluſ. 3. &
ſatis aperte id patet ex tex. dict. cap. fin. de
conſuet. in 6. ibi, meliores optare præben-
das; & mox, cum præbenda vacabit, & il-
la, quæ optata non fuerit, &c. Superiùs,
autem ſatis oſtendimus, præbendam a ca-
nonia, & canonicatu differre. Præterea
probatur concluſio ex ijs, quæ infr. concl.
3. fere per tot. adducemus, vbi etiam
contraria diſſoluemus. Denique ex eo con
uincitur, quod, ſi mutaretur in optione ca-
nonicatus, optans fieret nouus Canonicus:
ideoq; ſedere deberet in vltimo loco inter
Canonicos eiuſdem ordinis, & gradus,
iuxta cap. 1. & cap. ſtatuimus, de maior. &
obed. cum vtrobiq; not. per Doct. & alijs
adductis per nos ſup. c. 5. q. 1. concl. 1. not.
3. & q. ſeq. in princip. & concl. 2. ad fin. &
Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. nu.
23. cum duob. ſeqq. & gloſ. 5. §. 9. num. 1 10.
præterea in optione poſtmodum primo
facienda poſtponi deberet medio tempo-
re receptis, quia iam non eſſet antiquior,
per ea, quæ latius adduximus c. 4. q. 1. con-
cluſ. 4. c. 5. q. 1. concl 1. circa initium, & me
liùs d. notab. 3. vbi in terminis probauimus
non modo has duas illationes ex illa pri-
ma ſequela, quod, ſi mutaretur Canonica-
tus in optione, fieret nouus canonicus,
paulo ante poſita, ſed & ipſam primam
ſequelam. hoc autem quod ſequitur, nimiū
fieri in optione nouum canonicum eum
qui optat, quæq; inde deduximus, ſunt ab-
ſurdiſſima, contra mentem etiam ſequa-
cium contrariæ ſententiæ, contra commu
nem vbiq; praxim, & contra rationem,
quia, qui optat non perdit antiquitatem,
ſed potius illā cōſeruat, & auget, vt poſt
Rot. deciſ. 411. in princip. & num. 2. part. 1.
diuerſ. docet ipſe Gonzal. d. reg. 8. gloſ. 34.
nu. 50. vnus ex dd. ſequacibus, vt d. concl.
3. videbimus.

19 Secunda Concluſio. Mutatur † tamen
per optionem ius ſpirituale, quod eſt an-
nexum præbendæ; ita Rot. deciſ. 6. nu. 5.
& 6. de conſuetud. in nou. Bellam. deciſ. 1.
num. 2. & deciſ. 63. num. 5. Compoſt. cap.
fin. in 1. gloſ. extr. de conſuet. Calder. conſ.
7 de conſuetud. Ioan. And & Franc. d. cap.
fin. de conſuet. in 6. Rot. deciſ. 10. de præb.
in antiq. & omnes fere Doct. mox allegati.
Quod autem in his duabus concluſio-
nibus diximus, dicendum quoque erit
de Portionibus Manſionariorum, ſeu
beneficiatorum in Eccleſia Collegiata,

aliorumque clericorum in quibus locum habet optio, ſimulque dari poteſt titulus diſtinctus ab ipſa portione, ſeu quaſi præbenda; nam tunc in illis dimittetur per optionem non titulus,ſed portio, ſeu quaſi præbenda,quam obtinebant,& alia optata acquiretur.ſecus vero dicendum puto in titulis S.R.E.Cardinalium, necnon Commendis militum, ſeu Equitum; nam, cum non videatur aſſignari poſſe hęc diſtinctio tituli, ſeu Commendæ a prębenda,vel portione, per optionem mutabunt Cardinales quidem titulum, Equites vero commendam; ſicque non dicentur amplius habere eundem titulum, eandemque commendam numericam,& indiuidualem,ſed ſolum genericam, ſeu ſpecificam,quod in optione canonicorum non contingit;idem enim canonicus cum eodem canonicatu manens mutat ſolam prębendam.

Tertia Concluſio. Probabiliter dici poteſt, vbi ſaltem prębendæ diſtinctę ſunt,
20 mutari † quodammodo titulum beneficialem,& præbendalem, quatenus ſumere poſſumus titulum pro iure illo ſpirituali præbendę. ita in ſpecie ſentiunt Rot. & Bellam.loc.cit.& hoc voluerunt, & concludunt,dum ibidem probare contendunt, per optionem canonicatum mutari; ſicut prębenda huiuſmodi a canonicatu diſtincta dicitur prębendale beneficium in cap. cum ſuper quæſtione, in fin. de conceſſ. pręben. idem etiam, quod titulus mutetur, tenuerunt Gig.de penſ.quęſt.63.num. 2.& alij quotquot ſecuti ſunt Rot. d. dec. 6.quos allegauimus, dict.concluſ.1. ex eo enim præcipue probatur illa concluſio, in qua dicebamus, optandi conſuetudinem eſſe contra ius, ideoque requirere ſpatium 40.annorum, quia ſine canonica inſtitutione nouus titulus acquiratur, contra tex in cap.1.de reg.iur.in 6.cum ſimil. & hanc eſſe Rot. opinionem affirmat Gemin.conſ.21.num.8. quam etiam tenere videntur Aen.de Falcon. de reſeru. benef. q.4.princ.num.4.& 5. dum poſt Gaſp. de Peruſ.& Add.Rot.deciſ.quinta de conceſſ. præben. in nou.ait, ideo excommunicatum optare non poſſe, quia per optionem nouus titulus requiritur. In hoc tamen
21 contrarium † ſentit Card. dict. conſ.126. num.quarto, Alber.conſil.347.num. duodecimo,& 13.volum.2.Io. An. Ancharan. Prob. addit.ad Io.Monach. num.27. Gem. & Franc.dict. cap. fin. Caſſad. dict. deciſ. 17.per totam, & idem tenet ead.Rot.deciſ.decimaquinta,de conſuet.& deciſ. decima, num. ſecundo, de præbend. in antiq.expreſsè quoque deciſ.quinta, eod. tit. in antiquior.& dict. deciſ. quinta, de conceſſ.præbend.in nou. Rebuf.dict.num. 142.poſt Ancharan.dict. cap.fin. Butr.cap. fin.ext.de conſuetud. & alij, dicentes optionem non dare nouum titulum,ſed prouenire ex antiquo titulo: ita, vt forte ſit hæc opinio magis communis, niſi velimus eos intelligere, vt loquantur vel vbi præbendæ diſtinctæ non ſint, vel de mutatione canonicatus,ſumendo titulum pro canonicatu, quaſi ſolum velint, non mutari canonicatum, quomodo titulum ſumebant Bellam.dict. deciſ.1. & 63. & Rot. d. deciſ 6.dum probare volebant, per optionem titulum beneficialem, & canonicatum acquiri. quam tamen interpretationem Abb.& Caſſad. libenter non recipiūt dum fruſtra, & contra cæteros fere omnes probare contendunt, per optionem mutari ſolam præbendæ temporalitatem, hoc eſt,ipſum fundum,quod tamen aliquo in caſu admittit Card.ſup. Rot. dict.deciſ. 6.num. primo ad fin. Ancharan. dict. cap. fin.num.1.de conſuet.in 6.& Gonzal.dict. gloſ.34.num.61.cum aliquot ſeqq. Verum id eſt ſatis apertè contra verba text.d.cap. fin.quæ concluſ.prima,ponderauimus, de conſuet. in 6.nam, dum ibi Pontifex decernit, clerico, pro quo ſcribitur, conferendam eſſe prębendam,quæ optata non fuerit,oſtendit, optari præbendam ex eo genere præbendarum, quæ conferri ſolent clericis mandato Summi Pontificis, vt ibi ſentiunt omnes Doct.hæ autem non conſiſtunt in mera temporalitate, iſtæ enim etiā laicis dari poſſint, vt ſup. initio quæſ. ex ipſo Gonz. poſt alios præmiſimus; ſed habēt ſpiritualitatem aut de per ſe, vt ſup. ad fi.1.præmiſſ.oſtendimus, aut ſaltem per annexionē ad canonicatū, quā & ipſe Gonzal.admittit,vt dict. initio q.vidimus. Tum etiam vel ex eo ſatis confutatur, quod, vt mutetur ſola beneficij temporalitas nullum ad hoc ſtatutum, vel conſuetudo requireretur,ſed ſolum Iudicis, Superioriſue

rioriſue

riori ſue Eccleſiaſtici decretum, quod in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiritur, cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. c. vt ſuper, de reb. Eccl. alien. vel non, cum ſuis concord. & in ipſa permutatione fundorum Eccleſiaſticorum, cap. primo de reb. eccleſ. alien. vel non. cap. 1. & 2. & cap. ad quæſtiones, cum ibi not. de rer. permutat. iuncto maxime cap. nulli de reb. Eccleſ. alien. vel non, & extrauag. Ambitioſę, eod. tit. inter commun. vbi alienationis nomine, cum de rerum Eccleſiaſticarum alienatione agitur, permutatio quoque continetur.

22 Ex quibus † confunditur diſtinctio, quã pro concordia prædictarum opinionum poſt Card. d. conſ. 126. num. 4 facit Gonz. d. gloſ. 34. nu. 61. & ſeq. quod, aut agitur de præbenda temporali, quæ optatur vigore primi tituli, illo ſemper retento, & ſic procedat procedat prima opinio, vt in optione non mutetur titulus; aut de optione noui tituli, & præbendæ ſpiritualis, vtpote, quia Capellanus aſcendit per optionem ad quartam portionem, (vel potius quartam portionis,) & quartus Portionarius aſcendit ad dimidiam, & dimidius ad integram, & integer ad canonicum, & in qualibet optionum iſtarum dimittitur primus titulus ſpiritualis, ac primum beneficium, & de nouo obtinet optans nouum, & diuerſum titulum, ac beneficium: & in iſto caſu locum habeat contraria opinio, & quæ pro ea allegantur, inferiùs adducenda, ſimulque a nobis diſſoluenda. Neq; huic diſtinctioni, (ſubdit Gonzal. ſup. num. 64.) contradicit deciſio Rot. 15. & Caſſad. 17. dum dicunt, quod optio non veniat ex nouo titulo, ſed ex antiquo, & quod per optionem non extinguatur antiquus titulus, nec nouus acquiratur: nam iſta poſſunt in præbenda temporali verificari, & ſecundum præfatam diſtinctionem, (ſubijcit idẽ Gonzal. num. 65.) intelligi poteſt illud, quod controuertitur, an excommunicatus poſſit optare, vel non, ex eo, quod vbi per per optionem acquiritur nouus titulus, non poſſit, vt voluit Addit. Rot. d. deciſ. 5. de conceſſ. præb. & alij ſup cit. poſſit vero quando non acquiritur, vt per eandem Rot. deciſ. 8. num. 4. 5. 6. & 10. de ſent. excommun. in antiq. Confunditur inquam hæc diſtinctio, tum ex prædictis, cum ſupponat, ſaltem aliquando poſſe optari meram temporalitatem præbendæ, quod iam refutauimus, illaque controuerſia de optione excommunicati potius dirimatur ex ijs, quæ adduximus ſupr. cap. 4. quæſt. 2. tum quia, vt fatetur Gonzal. dict. num. 65. Rot. d. deciſ. 10. Cald. d. conſ. 7. Io. Andr. & Franc. d. c. fin. hanc diſtinctionem non admittunt, cum loquantur de optione præbendæ, & iuris ſpiritualis, & tamen velint, per eam non acquiri nouum titulum, ſed retineri antiquum, quod etiam ſentit Rot. d. deciſ. 8. de ſent. excomm. in antiq. præſertim num. 5. & 6. ideo idem Gonzal. nu. 66. & 67. aliam diſtinctionem pro eadem concordia inuenit, quæ tamen priorem in vno membro inuoluit, dum vult, quod prædicta diſtinctio procedat in ſimplici iure, & conſuetudine optandi, de qua tex. d. cap. fin. de conſuet. in 6. nam vigore talis conſuetudinis non poteſt optari noua præbenda ſpiritualis, & nouum beneficium ſine acquiſitione noui tituli, & dimiſſione primi, vt dicit gloſ. ibid. verbo, non fuerit. & ideo, inquit videmus, quod, ſi vnus Cappellanus optat dimidiam portionem, aut dimidius Portionarius optat integram portionem, aut integer Portionarius optat canonicatum, ſemper in huiuſmodi optionibus dari ſolet titulus nouus; & canonica prouiſio fieri, & dimittitur titulus antiquus, alias ſub eodem tecto retinerentur ab eadem perſona plures præbendæ ſpirituales, & plura beneficia contra c. litteras, de conceſſ. præb. & clem. fin. in fin. de præb. Deciſiones vero, & Doctores loquentes de optione iuris ſpiritualis abſque dimiſſione primi tituli, & acquiſitione ſecundi, ſunt admittendi data ſpeciali conſuetudine optandi præbendam ſpiritualem abſq; aſſecutione ſecundi tituli, & cum retentione primi, quia tunc valeret præfata conſuetudo; licet, quoniam eſſet, contra ius requireret quadragenariam præſcriptionem. Verum neque hæc diſtinctio admittenda eſt; tum per adducta contra præcedentem diſtinctionem, quę in huius primo membro includitur; tum quod nullus Doctorum vtriuſque opinionis, ſi recte ponderentur, mentionem facit ſpecialis, conſuetudinis,

aut ea nititur; tum denique quia immo ex
ſimplici iure, & conſuetudine optandi,
23 de quibus d.cap.fin.† non poteſt Cappel-
lanus optare portionem vacantem, ſeu
eius præbendam, neque portionarius Ca-
nonicatum, prębendamue canonicalem,
ſicut neq; canonicus dignitatem, aut eius
præbendam; nec è contrario poteſt obti-
nens dignitatem optare canonicatum,
eiuſue prębendam, aut canonicus portio-
nem, quodue illi aſſignatum eſt loco prę
bendę, ſine ſpeciali conſuetudine, vel ſta-
tuto, vt patet ex adductis ſup.cap.1.quęſt.
3.cap.3.quæſt.1.cap.4 quęſt.1. concluſ.1.
& 2.ac denique cap.5.quæſt.2. fere per to
tam; ſatiſque colligitur ex d. cap. fin. ibi,
antiquiores canonici meliores præben-
das, cum vacant, optare poſſint, ſolum
enim ibi optio fit conſuetudinis canoni-
corum optandi, & de ijs a Papa ſtatuitur;
quare, ſi quid aliud tentandum eſt, debet
id ſpeciali conſuetudine, vel ſtatuto eſſe in
ductum; ſicut & quod optetur titulus be-
neficialis, ſeu canonicatus, ſpecialis con-
ſuetudo, aut conſtitutio requiretur, cum
d.c.ſ c.fin. ſolius præbendæ mentio habea-
tur, quam a canonicatu diſtingui, & quid
ſpirituale eſſe, iam ſup. ſatis oſtendimus.
Neque gloſ.d.verbo, non fuerit, vult, per
optionem præbendæ mutari titulum, ſeu
canonicatum, immo contrarium apertè
inſinuat in verbo, prouiſiones; cum enim
Pontifex d. cap.fin. ſtatuere vellet certum
terminum volentibus optare præbendas,
ne prouiſiones Apoſtolica auctoritate fa-
ciendæ vltra debitum differantur, exponit
gloſ.de prouiſionibus prębendarum, quia,
inquit, canonicatus collatus erat per Pa-
pam, vel per Executorem auctoritate Pa-
pæ conferri poteſt: & tamen loquitur gl.
quæ eſt Ioan.An.de præbenda, vt eſt ius
ſpirituale, ſicut facit in nouell. Igitur, ſicut
prior illa diſtinctio Gonzal. ita hæc poſte-
rior deſeruire nequit concordiæ prædicta
rum opinionum, ſed potius noſtra, quam
initio huius concluſ. attulimus, ſaltem
quoad aliquos Doct. & rei ipſius veritatē.
Vt autem prædicta poſterior diſtinctio ve
ra in ſe ſit, erit ſic reformanda, vt ſine ſpe-
ciali conſuetudine, vel ſtatuto nequeat ca
nonicatus, aut portio, vel dignitas non
modo a perſonis diuerſorum huiuſmodi
graduum, ſed etiam eiuſdem optari, cum
ſit id contra ſpecialia iura, præſertim dict.
cap.fin. poſſit autem, ſi talis conſuetudo,
aut conſtitutio ſpecialis inducta ſit, vt ex
locis huius tract. paulo ante allegatis, præ
ſertim cap.5. quęſt.2. ſatis colligitur, &
quoad ſtatutum etiam ſuadetur ex addu-
ctis ſup.cap.1.quæſt.3.quoad conſuetudi-
nem vero ex his, quæ adducit Rot.d.deciſ.
6.& 7.de conſuet.in nou.& Gonzal. d. gl.
34.num. 67. & quatuor ſeqq. licet hic ad
aliud ea alleget.

Sed quoniam tam Gonzal. quam Rot.
quædam adducit, quæ omnino probare
videntur, in terminis d. cap. fin. aut alias
de iure per optionem acquiri titulum, &
canonicatum; illa proferamus hoc loco,
ſimulque diſſoluamus neceſſe eſt.

Gonzal. ergo d. gloſ.34. num. 60. 72. &
24 duob. ſeqq. illud allegat † irregularem, aut
alias de iure prohibitum obtinere benefi-
cia optare non poſſe, prout de cęco de-
cidit Rot. in vna Salamantina integræ por
tionis 24. Aprilis 1582. coram Clemente
VIII. tunc Auditore, quia, cum eſſet irregu
laris, cap. hinc etenim, 49. diſt. non pote-
rat optare integram portionem vacantem
ac nouum beneficium, & titulum conſequi
idemque late proſequitur Add. ad Simon.
de reſeru.benef. quæſt.45. litt. A. idemque
ait Gonzal. ſup. nu.74. ſe reſpondiſſe de
morbo caduco laborante, quoad portio-
nem habentem ordinem ſacrum annexum,
cum & hic irregularis ſit ad tale benefi-
cium, Rebuf. de pacif. poſſeſſ. num. 226.
Maiol. de irreg. lib.2. cap.16. Caputaq. dec.
7.& 135. par.1.& deciſ.48.& 236. par.2.&
hinc Sacra Congreg. Concilij declaraſſe
25 fertur † cœptos beneficiari in quolibet
aſcenſu eſſe de nouo examinandos, ac per
Ordinarium approbandos, vt fuit late re-
ſolutum in vna Calaguritana beneficij, 28.
Nouemb. 1587. coram Pamphilio, & in
alia Calagurit. iuris aſcendendi, 23. Iunij,
1599. coram Seraphino, vbi rationem ad-
ducunt, quoniam in quolibet aſcenſu da-
tur nouus titulus.

Verum, quod ad cæcos, alioſque irregu-
lares pertinet, ij optare non poſſunt ſine
diſpenſatione, ſi tales facti ſunt ante obten
tum beneficium puta titulum canonicatus
per collationem; ſed id euenit, quia obti-

nere

nere nequeunt ipſum beneficium per col-
lationem, vnde pendet ius optandi; quare
ſecus eſt, ſi facti tales ſint poſt iam legiti-
me obtentum beneficium, aut etiam ante,
ſi ad beneficium obtinendum fuerint di-
ſpenſati, vt late oſtendimus cap.4.quæſt.6.
& 7. niſi forte ex ſpeciali conſuetudine,
aut ſtatuto eſſet optandus titulus ipſe, vt
puta Canonicatu, aut portio, vel etiam
præbenda, quæ obtineri non poſſet, niſi or
do aliquis ſacer ſuſciperetur, qui adhuc ab
optante eſſet recipiendus, vt dict. quæſt.6.
concluſ.4. in fin. admonuimus. Illa porro
declaratio Sacræ Congr. vbi adſit, & Rot.
deciſiones accipiendæ ſunt, cum verè ſit
aſcenſus quoad titulum, qui mutetur, alias
deberet nouum examen fieri, etiam cum
intra eundem gradum, & ordinem optio
contingit, quod numquam aliquis dixit,
aut praxis probauit. Rot. vero dict. deciſ.6.
num.1. poſt medium, de conſuet. in nou. ad
probandum, aliquando, nimirum cum
præbendæ ſunt actualiter, & realiter diſtin
ctæ per dotes diſtinctas, & cuiq; præben-
dæ aſſignatas, mutari per optionem titu-
lum, & canonicatum, & ideo tunc exigi
ad optionem conſuetudinem 40. annorum
præmittit vnum, in quo, inquit, Doctores
concordant, quod canonicatus, & præben
26 da, quæ pro eo eſt inſtituta, tantam ha-
bent annexionem, & correſpondentiam
inter ſe, quod eo ipſo, quod quis aſſequitur
vnam præbendam canonicalem per con-
ſequens aſſequitur illum canonicatum, pro
quo præbenda fuerat inſtituta; quia ad
poſitionem vnius connexorum ponitur
reliquum, cap. translato, de conſtit. cum
concord. ibi allegatis, & cap. acceſſorium,
de reg. iur. in 6. canonicatus autem, & pre-
benda canonicalis inuicem ſunt annexi, &
correſpondentiam habentes vna ad alte-
rum, vt in ſumma, 1. quæſt.3. & ibi not. &
cap. ſi quis dator, cap. ſi quis Epiſcopus, c.
ſi quis obiecerit, & cap. Saluator, verſ. in
nomine, ead. cau. & quæſt. & hoc tenent
Io. And. Compoſt. & Collec. cap. cum M.
de conſt. Arch. & Io. An. cap. ſi clericus, de
præben. in 6. clarius Laud. & Zenzel. clem.
ſi iuxta, quæ eſt fin. de præb. vbi patet, quod
Papa vtendo ſua poteſtate excellenti dat
vni canonicatum ſuper numerarium ſub
expectatione prebendæ; & quando vacans
præbenda illi confertur, eo ipſo confertur
ſibi ille canonicatus, qui ſimul vacauit cum
præbenda, quia ille eſt, cum quo, & pro
quo præbenda fuit inſtituta, & qui habet
correſpondentiam cum ea, & aliter deſinit
eſſe. Ex iſtis Rot. arguit ſic. ille, qui habet
in Eccleſia vnam præbendam canonicalem
& conſequitur aliam præbendam actuali-
ter, & realiter diſtinctam a prima, conſe-
quitur per conſequens nouum canonica-
tum, quia primus canonicatus remanet
cum præbenda dimiſſa, & ille, qui vaca-
uit cum præbenda, quam recepit, ſequitur
ipſam præbendam, vt patet ex ſuperiùs al-
legat. ergo conſequitur nouum beneficium
Eccleſiaſticum realiter, & actualiter diſtin
ctum ab illo, quod dimittit, vt ex ſe patet,
& conuincibiliter probatur, ni cap litteras
de conceſſ. præb. & d. clem. fin. de præben.
ergo habens in Eccleſia vnam præbendam
canonicalem, ſi ea dimiſſa optat aliam a
prima actualiter, & realiter diſtinctam,
per optionem ipſam conſequitur nouum
beneficium Eccleſiaſticum a primo reali-
ter diſtinctum. Hæc ibi Rota. Cuius licet
magna ſit auctoritas, cum tamen non ſit ne
ceſſaria, & ipſammet variauerit, vt patet
ex varijs deciſ. initio huius concluſ. & con
cluſ.1. allegat. non me mouet, vt aſſeram,
citra ſpecialem conſuetudinem, vel conſti
tutionem optari poſſe canonicatum, atque
adeo recedam a communi opinione, quam
ſup. hac ipſa concl. vt concl. 1. firmauimus,
ac ſatis, ni fallor, confirmauimus; præſer-
tim quia opinio hæc Rot. infirmo illo niti-
tur fundamento, quod regulariter canoni-
catui cuiuis annexa ſit certa præbenda, per
d. cap. litteras, & clem. fin. tum quod con-
trariam aperte conſtat ex cap. relatum,
cap. dilectus il 1. de præb. & cap. cum ſu-
per queſtione, de conceſſ. præb. & alijs iu-
ribus, ex quibus habetur illa correſponden
tia canonicatus, & præbendæ, ibi enim di-
citur, quod obtinenti canonicatum debe-
tur aliqua præbenda, non autem contra,
quod ſolum tam quam ſpeciale ſupponi-
tur in caſu d. clem. & ſic clem. hæc per lo-
cum a ſpeciali contrarium probat; vel
etiam per locum a contrario, ideo enim
ibi decernitur, vt ille expectans dignitatem
qui habebat canonicatum, cum præbenda
in ea Eccleſia, non poſſit ſimul retinere

Q 4 prio-

Digitized by Google

priorem præbendam,quia certa præbenda dignitati erat annexa; ſecus vero eſſet, ſi non fuiſſet annexa,vt ibid.gloſ. recepta in verbo,annexa, adnotauit: ſed adhuc id magis expreſsè habetur in cap.quia ſępè, de prębend.in 6.vbi habetur, quod ſecundus, qui impetrauit dignitatem, & prębendam, pręfertur priori,qui ſolum impetrauerat prębendam,ſi præbenda dignitati eſt annexa, alias non.d.vero cap. litteras, nihil ad rem facit; nam vel loquitur de titulis, & beneficijs pro ijs ſumendo nomen præbendæ,vt patet ex ijs verbis,canonicus eiuſdem Eccleſię,iunctis illis,in ipſa Eccleſia in Prępoſitum eſt aſſumptus, & voluit ibi gloſ.recepta in verb.electus; vel certè nulla ibi annexionis mentio fit,atque ad ſummum inde habetur, non poſſe in eadem Eccleſia retineri ab vno duas prębendas,ſed per adeptionem ſecundæ vacare primam, quod conſonat ſolius præbendę optioni,iuxta d.cap.fin.vbi omnes. alia vero iura, & Doct. in contrarium allegati loquuntur de ſola illa correſpondentia, vel annexione ad prębendam in genere. Tunc ergo ſolum prębenda trahet ſecum canonicatum,aut dignitatem, ſi certa prębenda ei ſit perpetuo annexa, quod regulariter non contingit. Denique quod obij-
27 ci poterat de optionibus † Equitum, & S.R.E.Cardinalium,illos ſuas commendas hos ſuos Cardinalatus titulos etiã Epiſcopale optare, atq; adeo optionem de titulis fieri; facilè tollitur dicendo,mirum non eſſe illas optiones fieri quoad titulos, cum in ijs non poſſit diſtingui titulus, & prębenda,ſicut in Canonicatibus,Portionibus ac Dignitatibus Eccleſiarum Collegiatarum contingit: quare eo ipſo, quod in Collegio Cardinalium, & Equitum ſine ex conſuetudine,ſiue ex ſtatuto inductum eſt ius optandi,poteſt, & debet fieri optio in titulis,cum aliud ab ijs diſtinctum optari non poſſit.& ſic,cum ceſſent obiecta, iam ad alia tranſeamus.

Ex his porro concluſ. pręſentis quęſt.
28 ſingulariter infertur, † quod in illis Eccleſijs,in quibus eſt conſuetudo,vel ſtatutum quod dimidia, aliaue pars fructuum prębendę in illius vacatione ſoluatur Sacriſtię,vel Fabricę Eccleſię, quę ſatis approbantur a Trident. Concil. ſeſſ. 24. cap.14. de reformat. expreſſim vero, & in ſpecie a Pio V.conſtit.106.quæ incipit, durum nimis,ſtatuente, vt vbicunque fructus, & diſtributiones Fabricę, vel Sacriſtię, aut alterius pij loci vſibus vltra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi,horum dumtaxat dimidia pars ipſi Sacriſtię, vel Fabricę,aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero beneficiati integrê percipiant; in illis inquam Eccleſijs, in quibus huiuſmodi ſtatutum extat,vel conſuetudo, ſimulque viget ius optionis, ea pars prębendę, ſeu fructuum illius,pro ratione prębendæ,quę primo vacauit, ſoluenda eſt Sacriſtiæ, vel Fabricæ Eccleſiæ,aut alteri pio loco, iuxta conſuetudinem,vel ſtatutum ab eo,qui optauerit.idque ab omnibus præſtandum erit qui ordine deinceps ſinguli occaſione illius vacationis, vel ad eam ipſam obtinendam optionis iure vſi ſunt, vel ad alias conſequendas,quæ occaſione optionis ſucceſſiue vacarunt,ita, vt vnuſquiſque ſoluat pro rata tantum acceſſionis redituum ſibi illo ipſo optionis iuræ factæ. hæc vero ſolutio, vbi quiſque primi anni fructus ex prębenda,quam ſibi iam optauit,perceperit, ſtatim ab eo præſtanda erit. Sic ſanè ijſdem ferè verbis conſtitutum eſt in Concil. Prouinc. Mediol. V. ſub tit.quæ ad benef.collat.attin.verſ.quibus in Eccleſijs optionis ius eſt. Sed & idem de iure communi procedit, & ex præcedentibus concluſ. planè colligitur; cum enim per optionem ad minus mutetur præbenda,vt concl. 1.& 2.oſtendimus,eaque acquiratur per optantem,ad quemcunque perueniet præbenda peruenire quoque debet onus hoc præbendæ,vt ex ea detrahi poſſit illa pars fructuũ; onus enim fructuum ſequitur eorum poſſeſſorem,l.hactenus,ff.de vſufr.& l.quæro, ff.de vſufr.leg. cum ſimil.

QVAERO SECVNDO, An optando quis mutet ſtallum in Choro, & quomodo.

Supponendum eſt, nouiter receptum etiam mandato Pontificis prius
29 † ſedere debere in inferiori loco iuxta ordinem ſuum;ita,vt, ſi præsbyteralis præbenda ſit, quæ confertur, vltimum inter Diaconos; ſi Subdiaconalis, vltimum inter Subdiaconos locum obtineat,qui illam præbendam aſſequitur; de quo per text.& Doct.

Doct. in cap. ſtatuimus, de maior. & obed.
ita tradunt Dom. de Rot. deciſ. 9. de con-
ſuet. in antiq. & deciſ. 4. eod. tit. in anti-
quior. tenet Falcon. in tract. de reſeru. be-
nef. effect. 49. Add. ad Rot. deciſ. 2. & 3. de
conſuet. in nou. Fran. Marc. deciſ. Delphin.
1171. num. 5. ob eam rationem, quia in
dubio Papa videtur conferre canonicatum
cum illis qualitatibus, vt per Rot. loc. cit. &
indiſtinctè quod, nouiter receptus ſedere
debeat in vltimo loco, pluribus tradit
Hier. Gonzal. quem poſt hæc ſcripta vidi,
dict. Reg. 8. §. 3. procem. nu. 23. cum duob.
ſeqq. & gloſ. 5. §. 9. num. 110.

Prima Concluſio. Quando optio fit in-
tra eandem ordinem, quod vt plurimum
30 contingit, aſcenditur † etiam ſaltem per
accidens ad locum ſuperiorem, ac nouum
ſtallum in Choro. Probatur primo ex
Doct. ſupra allegatis: ijdem enim dicunt,
eundem nouiter receptum aſcendere
deinde ad alios gradus ſuis loco, & tem-
pore, iuxta ſtatuta, & conſuetudines Ec-
cleſiæ; quod etiam tenere videtur Zerol.
in Prax. Epiſc. verbo, canonia, verſ. ad octa-
uum; per ea quæ notat Boer. in tractatu de
auctor. mag. Cur. Franc. num. 82. deinde quia
34 cum præbenda † non optata debeat dari
nouiter prouiſo, vt etiam dicitur dict. cap.
fin. de conſuet. in 6. & ille debeat ſedere
in inferiori loco, neceſſario fit, vt alij gra-
datim aſcendant. Neque vero id aduerſa-
tur ijs, quæ ſuperiori quæſt. tradidimus,
dum in 2. not. inter iura canonicalia ſtallũ
in Choro reſpoſuimus; & tamen ibid. in
1. concluſ. oſtendimus, canonicatum non
mutari per optionem; tum quia non ita mu
tatur locus, quaſi de nouo tribuatur, ſed ſo
lum per aſcenſum, vt dictum eſt: tum quia
id fit per accidens, vt admonuimus, ex eo
quod non tam fit vi optionis, quam muta-
tionis canonicatus, & nouæ prouiſionis,
quæ alteri fit, qui deinde in inferiori loco
ſedere debet; vnde, ſi vacet aliqua præben
da Canonici, qui in vno ex poſtremis locis
ſedet, & antiquior optare nolint præben-
dam vacantem, poterit quidem ſequens
optare; non tamen aſcendet ſtallum illius,
aut in eo illi præferetur, ſed in proprio
manens mox conſequenti, & ad præben-
dam aſcendens illam optabit, prout quoti-
die fieri videmus. Item, ſi ex ſpeciali iure
obtinens præbendam qualificatam, puta
Theologalem, licet poſteriùs receptus ſe-
dere debeat ſtatim poſt antiquiorem cano
nicum, vel dignitates, prout eſt in Eccleſiâ
Metropolitana Mediolani, cum ei præfer-
ri in optionibus debeat canonicus prius
receptus, licet in inferiori loco ſedeat, vt
ſupr. cap. quarto, quæſt. prima, concluſ.
quarta, docuimus, optans inferior cano
nicus non aſcendet ad locum Theologi;
qui etiam poſt eum optans, ſicut ad infe-
rioris locum non deſcendet; ita amplius
aſcendere non poterit: quod & in anti-
quiore omnibus Canonicis optante regu-
lariter in ſingulis Collegiatis Eccleſijs ſem
per continget; is enim optans non aſcen-
det ad ſuperiorem locum, cum iam pri-
mum poſt dignitates, vel in ordine Diaco-
natus, ſi antiquior Diaconus ſit, locum
obtineat.

Secunda Concluſio. Vbi optatio fiat
ex ſpeciali conſuetudine de ordine ad
ordinem, ſeu de gradu ad gradum, op-
tando quis præbendam ſuperioris ordi-
32 nis † ſimul etiam optabit ſtallum in
illo ordine ob diſpoſitionem text. dict.
cap. ſtatuimus, decernentis, vt omnes
33 presbyteri † omnibus Diaconis, omneſ-
que Diaconis, omneſque Diaconi omni-
bus Subdiaconis in Eccleſijs præcipuè
præcedant primumque locum obtineant;
licet poſt alios inferioris ordinis ſint
recepti: poſtremum tamen is optans
34 † in ſuperiori ordine locum obtinebit;
per ea, quæ ſupr. initio huius quæ-
ſtionis ſuppoſuimus, necnon per text.
in capitulo primo, de maiorit. & obed.
& capitulo vltimo, decimoſeptimo, &
ſeptuageſimoquinto, diſtinct. cum ibi
not. & ſimilib. de quibus per gloſ. & Doct.
dict. cap. ſtatuimus.

Hæc tamen Concluſio limitanda
35 foret, † niſi ſpeciali conſuetudine
aliud inductum fuerit; cum valeat con-
ſuetudo contra ius, dummodo ſit ra-
tionabilis, & legitimè præſcripta, hoc
eſt quadragenaria; cap. final. vbi omnes,
36 extra de conſuetud. Similiter † locum,
vt audio, non habet in Collegio San-
ctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium,
in quo, accepi, ita obſeruari, vt
cum Diaconus Cardinalis optat titu-

lum Sacerdotalem, aut Sacerdos Epiſcopa
lem, non ſolum aſcendat ad poſtremum
locum hic Epiſcoporum, ille Sacerdotum
Cardinalium, ſed etiam, iuxta antiquitaté
ſuæ promotionis ad Cardinalatus dignita
tem, obtineat locum ante omnes alios ille
Sacerdotes, hic Epiſcopos medio tempo-
re promotos ad eandem Cardinalatus di-
gnitatem, ac deinceps tamquam antiquio-
res in eo ordine habeantur quoad optio-
nem vacantium deinde titulorum ijſdem
Cardinalibus medio tempore promotis,
quos, vt diximus, præcedunt. Atque hæc
quidem obſeruantia illam poteſt habere
rationem diſcriminis a Canonicorum
optione; quod antiquitas in optione Cano
nicorum, & prærogatiua in præcedendo
ſumatur ex longiori ſeruitio Eccleſiæ præ-
ſtito in ſuo ordine, vt colligitur ex gloſ. d.
cap. fin. verbo, antiquiores, de conſuet. in
6. quam inibi Doct. ſequuntur, necnon ex
d. cap. 1. & cap. ſtatuimus, cum vtrobique
not. de maior. & obed. iuncta diſpoſitione
Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap.
12. de reform. & clem. 2. de æt. & qual. cum
alijs per nos adductis cap. 5. quæſt. 2. vbi la
tius agitur de hac diſtinctione ordinum,
eorumque annexione cum beneficijs; id
ceſſat in Cardinalibus, quibus hoc ius
optionis, & præcedentiæ non datur ratio-
ne alicuius ſeruitij in aliquo ordine Eccle
ſiæ præſtiti, ſed ratione generalis obſequij,
ac ſeruitij, quod Romanæ, & vniuerſali Ec
cleſiæ, cuius ſunt Cardinales, diutiùs in hu-
iuſmodi dignitate præſtant. vnde inter eos
ſimpliciter eſt attendenda antiquitas pro-
motionis; dummodo, præter ætatem, &
alia requiſita ad hunc aſcenſum ad ſuperio
rem ordinem Cardinalium ſiue de iure cõ
muni, quæ ſumi poterunt ex cap. cum in
cunctis, de elect. cap. licet canon, & cap.
cum ex eo, eod. tit. in 6. & cap. 3. cum ſeqq.
de ætat. & qual. & clem. 2. eod. tit. cum
ſimil. ſiue ex illius ampliſſimi Collegij cõ
ſtitutionibus, & conſuetudinibus approba
tis, velint ipſi aſcendere; neque enim co-
guntur, arg. d. cap. fin. cum ibi not. de con-
ſuet. in 6. Sic etiam videmus inter ipſos ca-
nonicos, cum agitur de optandis domibus,
37 † non attendi diſtinctionem ordinum
Subdiaconalium, Diaconalium, vel Sacer-
dotalium; ſed ſimpliciter, qui antiquior
eſt inter canonicos, licet ſit Subdiaconus
in optione domus vacantis, quæ non ſit an
nexa præbendæ, præfertur iuniori Diaco-
no, vel Sacerdoti; cum tamen quoad præ-
bendas ſecus ſit, ſecluſa ſpeciali conſuetu
dine, vel conſtitutione, vt latius d. quæſt. 2.
cap. 5. docuimus id enim ideo ſit, quia ra-
tione domorum canonicus nullum ſpecia-
le ſeruitium Eccleſiæ exhibet. Quod auté
diximus de domibus quoad canonicos, idé
dicitur, & obſeruatur in domibus aſſigna-
tis pro portionarijs, vel dignitatem obti-
nentibus, quoad ſingulos eorum gradus, vt
non ordo, ſed antiquitas ſimpliciter atten-
38 datur. Sic † in aliquibus quoque Religio-
nibus, in quibus debet Sacerdotes præce-
dere omnes clericos etiam antiquiores
profeſſione, iſti clerici, non Sacerdotes ſiũt
præcedunt Sacerdotes illos iuniores pro-
feſſione, quia tunc accedit ordo, qui tan-
tum conditio quædam eſt, vt antiquior pro
feſſione præcedentia gaudeat, ad quam
non requiritur, aut conſideratur ſpeciale
aliquod ſeruitium ratione ordinis Sacer-
dotalis præſtitum Religioni. idque ob ean
dem fere rationem obſeruatur in optioni-
bus, & prouiſionibus titulorum S.R.E. Car
dinalium. Denique ſi quis a me quærat, an
reſtitutus ad præbendam, quam dimiſit, vel
poterat obtinere per optionem, recuperet
etiam ſtallum, & locum priſtinum, vel
quem habere potuiſſet in Choro; Breuiter
reſpondeo, quod reſtitutus gratioſa reſti-
tutione, quæ a ſolo Principe ſit, eum lo-
cum non recuperat, per ea, quæ ex Bart. in
l. 2. ff. de decurion. & alijs poſt Sfort. Odd.
tract. de reſtit. in integr. quæſt. 97. artic. 4.
num. 19. ex communi reſoluit Flam. Pariſ.
tract. de reſign. beneſ. lib. 3. quæſt. 7. nu. 73.
vſque ad 76. dum tradunt, talem reſtitutum
non recuperare locum priſtinum, quem in
Collegio habebat. reſtitutus autem reſtitu
tione iuſtitiæ, quæ a iudice competente
ob minorem ætatem, aliamue iuſtam cau-
ſam conceditur, recuperabit locum priſti-
num, ex ijs, quæ adducit idem Pariſ. d. num.
76. ac præcipue ex illa regula, quod tan-
tum reſtitutio in integrum reſtituit, quan
tum læſio abſtulit, de qua in l. vlt. ff. de reſt.
in integr. & Tiraq. de vtroque retr. §. 1. glo.
14. num. 74. & reſtituit in priſtinum ſtatũ
in omnibus, & per omnia, fuſe Odd. dict.
tract.

Digitized by Google

tract. quæſt. 1. art. 4. vbi de communi, & in ſpecie, quod ſtallum in Choro recuperet reſtitutus ad canonicatum, tradit ipſemet Pariſ. dict. quæſt. 7. num. 80. ex Card. Pariſ. conſ. 93. in fin. volum. quarto. Et hæc de hac quæſt.

QVAERO TERTIO, & postremo, An per optionem dimittatur penſio.

39 Suppono, † penſionem impoſitam de conſenſu impetrantis ſuper aliqua præbenda, non obſtare, quin aliquibus in caſibus is optare poſſit, vt non modo conſtat ex concluſ. ſeqq. ſed etiam in ſpecie poſt Put. deciſ. 55. lib. 3. tradit Gonzal. dict. reg. 8. Cancel. gloſ. 34. num. 43. cum ſeq. vbi id limitant, niſi in fraudem conſenſerint, per cap. fin. de renun. in 6. nunc autem videndum eſt, quinam hi caſus ſint.

40 Prima Concluſio. Vbi præbendæ † in Eccleſia ſunt realiter, & actualiter diſtinctę ita, vt ſinguli habeant perpetuam adminiſtrationem corporis, vel redituum ſibi aſſignatorum, vel diſtinctæ quidem illæ non ſunt, tamen ſingulis canonicis pro portione fructuum aſſignantur quotannis, vel ad aliud tempus certum, & determinatum corpus, vel certi reditus, quos ipſi exigere debent, iuxta diſtinctionem ſupr. cap. 2. quæſt. 2. concluſ. 1. latius explicatam: in his inquam duobus caſibus, optando quis præbendam, & propriam dimittendo grauatam penſione, dimittit etiam onus penſionis: ita in ſpecie tradit Gig. d. tract. de penſ. quæſt. 63. num. 1. 2. & 3. quem, etiam refert, ac ſequitur Io. Azor. inſtit. mor. par. 2. lib. 8. cap. 13. quæſt. 4. & Gonz. d. gloſ. 34. num. 45. cum trib. ſeqq. dicens, fuiſſe reſolutum in vna Corduben. portionis, 30. Aprilis, coram Illuſtriſſ. bo. mem. Card. Blanchetto, & alias pluries; idemque ſatis aperte tenet Nauar. conſ. 3. num. vlt. iunctis antecedentib. de ſolut. lib. 3. vol. 1. & Rot. Roman. deciſ. 597. num. 7. 1. part. in nouiſſ. diuerſ.

41 Ratio eſt, quia penſio † eſt onus reale, vt eſt optimus tex. vbi gloſ. pen. & alij, in c. niſi eſſent, de præben. Gem. & cæteri communiter in cap. fin. de off ord. in 6. latè Fla. Pariſ. tract. de reſign. benef. lib. 6. quæſt. 2. num. 98. Idem Gig. dict. tract. quæſt. 39. & 40. num. 1. quæſt. 43. & 47. num. 2. & conſil. 124. 138. & 150. num. eod. Et tranſit ad

42 † quemcunque tranſit beneficium, & præbenda, vt tradit gloſ. in dict. cap. niſi eſſent, Caſtrenſ. conſ. 339. incipit, quia exceptiones, num. 4. verſ. ſed reſpondeo, nuper vol. 1. in impreſſ. Felin. nonnullos Doctor, ad id referens in cap. ad audientiam, il 2. num. 6. de reſcript. Caccialup. tractat. de penſion. Ecclеſ. quæſt. 9. Gig. d. tract. quęſt. 44. num. 2. Mohedan. deciſ. 1. 2. & 39. de renunt. & late poſt alios Pariſ. tract. de reſign. benef. lib. 1. quæſt. 8. nu. 22. 27. 30. & ſeqq. Ad idem facit optime quod poſt Caſtr. d. conſ. 339. num. 4. tradunt Fel. d. num. 6. Gig. d. quæſt. 63. num. 3. quod, quando fundus, & bona deſinunt eſſe beneficij, & Eccleſiæ, illius

43 fructus † non ſunt amplius penſioni Eccleſiaſticæ obnoxij.

Secunda Concluſio. Vbi per Capitulum non aſſignantur certæ, ac determinatæ prębendæ, ſiue diſtinctæ, ſiue indiſtinctæ, modo, quo ſupra, conſiſtentes in certo, & determinato corpore, ſed per procuratorem Capituli, quem alij Canepariam, alij Theſaurarium vocant, ſit certa diſtributio in

44 bladis, aut pecunia conſiſtens: tunc † vbi cadere poſſit optio, de quo aliquid diximus cap. 3. quæſt. 7. per eam non dimittitur onus penſionis, vt in ſpecie voluit Gig. d. quæſt. 63. num. 4. & Io. Azor. d. quæſt. 4. ob eam rationem, quia tunc optio non facit cenſeri nouum beneficium, aut præbendam, vt præbenda eſt titulus beneficialis iuxta tradita per Rot. deciſ. 470. quę eſt, 6. num. 1. de conſuet. in nou. vbi tamen potius vult, tunc non habere locum optionem. Sed quicquid ſit de hac ratione, nos aliam aſſignare peſſumus a ceſſatione rationis, de qua in ſuperiori concl. iuxta cap. cum ceſſante cauſa, de appell. cum ſimil. de quibus per gloſ. ibi, & Tiraq. in tract. ceſ-

45 ſante cauſa. Hoc enim caſu penſio † non tam afficit prębendam, quam titulum ipſum canonicatus, qui non dimittitur per optionem, vt ſupra vidimus; certos vero fructus non afficit, niſi cum deſignatione perſonæ, quę illos percipit, prout talem canonicatum obtinet; cum tunc certi fructus, & reditus in indiuiduo non aſſignentur; ſicque non erit penſio merè onus reale, ſed perſonale, vel mixtum, aut reale reſpectu canonicatus, ita, vt ad ſucceſſores in canonicatu tranſeat; hoc enim commune

ne eſt huic caſu cum ſuperioribus. Pro qua ratione, & ſimul etiam pro hac concluſione facit optime dec. Delph. 1272. apud Fran. Marc. vbi traditur, quod, ſi prouiſo de præbenda grauata penſione detur alia præbenda ſecundum prouiſi qualitatem, quia non ſit in ſacris, & ſecundum ritum Eccleſiæ, in qua fructus, & præbendæ diuiduntur in communi, onerata penſione remanebit. Facit etiam, quod (vt refert, ac ſequitur Gonzal. d. gloſ. 34. num. 48.) fuit reſolutum in vna Valliſoletana, 1. Martij, 1602. coram
46 Illuſtriſs. Pamphilio, † cum eſſet reſeruata penſio ſuper bonis, & fructibus Decanatus de nouo illi applicatis, quando fuit erectus in primam dignitatem poſt Pontificalem, quamuis poſtea Decanus auctoritate Apoſtolica permutauerit dicta bona cum Capitulo pro duabus præbendis, teneri tamen Decanum ad penſionem, de quo videri poteſt etiam Marcheſan. de commiſſ. 1. par. cap. 14. §. occurrere, ex nu. 69.

47 Tertia Concluſio. Vbi penſio † impoſita ſit ſolum ſuper diſtributionibus quotidianis, vel ſaltem pro parte, tunc per optionem non dimittitur penſio pro rata, quæ reſpondet diſtributionibus, ſed pro ea parte remanet ſoluenda ei, qui optat. Hæc concluſio eſt de mente Doct. de quibus in ſuperiori concluſione, & probatur ijs plane rationibus, quibus eam comprobauimus: tunc enim pro ea rata non mutatur aliquis fundus, aut certum corpus, certiue reditus, qui ſpecialiter ſint penſione affecti, ſed ſolum ſub ea determinatione, quamus percipiuntur ab eo, qui penſioni conſenſit eiuſue ſucceſſoribus in beneficio, & canonicatu, qui nec per optionem mutatur, vt ſæpius dictum eſt, & ius tribuit actu percipiendi diſtributiones, vt ſupra hoc eod. cap. quæſt. 1. oſtendimus. Idem etiam colligitur ex rationibus, quibus Nauar. conſ. 1. & 3. de ſolut. lib. 3. vol. 1. oſtendit
48 † penſionarium exigere non poſſe penſionem impoſita ſuper groſſa, & diſtributionibus a Capitulo, cui vacante beneficio eæ accreſcunt, ſed ſolum vel ab ipſo beneficiario, qui penſioni conſenſit, vel eius ſucceſſore in beneficio; cum nec Capitulum ſuccedat, aut beneficiarium dici poſſit, neque eæ tali onere affectæ cenſeantur, niſi quatenus a beneficiato lucrifiant, vt latius per eum, quod etiam nos fuſius oſtendimus tract. de diſtribut. quotid. par. 3. quæſt. 8. concl. 3. Neque huic concluſioni quoad ea, quæ de rata diximus, obſtare poterit, quod durum, & inauditum videatur, penſionarium a duobus exigere debere vnam penſionem; quin etiam ab eo potius, qui præbendam aſſequitur, totam penſionem ſoluendam eſſe, cum præbenda reſpectu diſtributionum quotidianarum videatur ſe habere ſicut acceſſorium reſpectu ſui principalis, illud autem ab hoc trahatur, eiuſq; naturam ſequatur, cap. acceſſorium, de reg. iur. in 6. & l. cum principalis, ff. eod. tit. cum ſuis concord. Etenim non eſt durum, aut inauditum, vt, qui impetrauit ſibi reſeruari penſionem ſuper præbenda, & diſtributionibus, ab eo, qui obtinet præbendam, contingentem penſionis portionem exigat, reliquam vero ab eo, qui diſtributiones percipit. Si enim quis reſignauit duo
49 beneficia in fauorem Titij, reſeruata penſione centum ducat. qui Titius alterum eorum dimiſit, diuidenda erit penſio inter poſſidentes ad ratam valoris vtriuſque beneficij, vt poſt Gamb. tract. de auctor. leg. lib. 6. tit. de penſ. num. 667. & ſeqq. tradit in terminis Flam. Pariſ. tract. de reſign. benef. lib. 6. quæſt. 2. num. 64. & ante eos Gomes reg. de inf. reſign. quæſt. vlt. prope finem, verſ. eſt, & alius caſus, il 2. dicens, ita fuiſſe concluſum per Rotam 16. Martij, 1534.
50 Neque diſtributiones † acceſſoriæ ſunt ad præbendam, eiuſq; naturam ſequi debent, cum per ſe ſtare poſſint, ſed potius canonicatui accedunt, vt inter cæteros adnotauit Phil. Prob. in add. ad Io. Monac. cap. vnico, verb. victualia, in prin. de cler. non reſid. in 6. Card. conſ. 53. in fin. & per tex. optimum in cap. dilectus, il 1. de præben. qui quidem canonicatus ius dat actu percipiẽdi quotidianas diſtributiones, vt ſupra etiã diximus. vnde etiam videmus, canonicos plurimos præbenda carere, actu tamen percipere quotidianas diſtributiones, prout ſunt in Mediolanenſi ciuitate canonici Eccleſiæ S. Mariæ Scalenſis. Vbi igitur penſio impoſita ſit ſolum ſuper canonicatu, & diſtributionibus, quia optans nullam habeat præbendam; tunc optans ſecum fert totam penſionem, cum ſit onus canonicatus, cui accedunt diſtributiones, quique in optio-

optione non mutatur, ſed idem retinetur vt ſup.oſtenſum eſt. Si vero penſio impoſita ſit etiam ſuper prębenda, quæ quidem ſit minoris reditus, quam penſio; tunc pro rata quidem præbendæ, hoc eſt, pro concurrenti quantite præbendæ dimittitur penſio ab optante; ita, vt tota præbenda, ſeu omnes eius reditus prius exhauriantur cum & ea prius grauata cenſeatur, quam diſtributiones, quæ non niſi in ſubſidium penſione grauatæ cenſentur, vt conſtat ex ijs, quę inter cæteros adduxit Gig. conſil. 144. num. 15. & ſeq. pro reliqua vero parte, quę reſpondet diſtributionibus, ſeu canonicatui, ſoluenda eſt ab optante, cum ſecum ferat canonicatum, cui adhæret, acceſſoriumque eſt ius diſtributiones percipiendi, vt ſupra demonſtrauimus. Illud demum hac in re expeditum eſt, quod
51 etiam ex ſupradictis ſequitur, quod 1 ſi quis canonicatum mutet in eadem quoque Eccleſia, omnino penſionem dimittet, quamuis ea impoſita ſit ſuper ſolis diſtributionibus, ſiue ſuper diſtributionibus ſimul, & prębenda; tunc enim cum canonicatu mutatur perſona; vnde tranſibit ad ſucceſſorem tota obligatio ſoluendi penſionem; eſt enim ille tunc nouus canonicus, iuxta latè tradita cap. 1. quęſt. 1. concluſ. 1.

SVMMAE RERVM.

1 *Derogari poteſt in ſpecie optioni per Papam & num. ſeq. In dubio tamen non cenſetur velle ei derogare; num. tertio, & ſeqq.*

2 *Papa in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis.*

4 *Papa in dubio non cenſetur velle derogare iuri quæſito. idque ſiue illud ſit ius in re, ſiue ad rem; & licet modicum inde fiat præiudicium; num. 5.*

6 *Derogare optioni non eſt neceſſe, vbi quis prouidetur de beneficio, ſeu prębenda vacante apud Sedem, vbi ſaltem prouidetur motu proprio*

7 *Derogatio ſaltem generalis optionis requiritur, vbi Papa confert, vel mandat conferri præbendam generaliter reſeruatam probabile tamen eſt, non requiri hanc generalem derogationem; num. 8. ſaltem in beneficijs vacantibus in menſibus Apoſtolicis; num. 9.*

10 *Regula Cancellariæ vim legis obtinens.*

11 *Derogatio generalis ſufficit ad impediendam optionem, vbi prouidetur motu proprio de prębenda ſpecialiter reſeruata. ſecus vero vbi prouiſio fiat ad petitione partis; & quę ſit ratio diuerſitatis, n. 13.*

12 *Conſuetudo optandi locum non habet quoad Apoſtolicos impetrantes, niſi de hoc ſpecialis conſuetudo inducta ſit; num. 13.*

14 *Derogatio ſpecialis optionis requiritur, vbi prouiſio ſit vigore expectatiuę alicui conceſſę. niſi Papa mandet prouideri de pinguiori prębenda, aut adſit motus proprius cum clauſula, non obſtante; optione, aut iure optandi; nu. 15. vbi etiam quod motus proprius habet vim derogatorię.*

16 *Derogare optioni non poteſt Legatus de latere, ſed ſolus Papa.*

17 *Indultum conferendi an impediat optionem per ſuas clauſulas derogatorias; vbi etiam habetur de quibuſdam clauſulis an derogent iuri optandi.*

18 *Conſuetudo optandi non tollitur per non vſum. Idque, quamuis euenerit caſus optionis; num. 19.*

20 *Facultas non tollitur per non vſum, neque ei preſcribitur; num. 21.*

22 *Conſuetudo non tollitur, niſi per contrarium vſum.*

23 *Lex non tollitur per actus negatiuos, ſeu per non vſum.*

24 *Priuilegium non tollitur, ſeu amittitur per non vſum.*

25 *Conſuetudo optandi tollitur per contrarium vſum, accedente maxime contradictione. dummodo obſeruatus ſit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam conſuetudinem; num. 26 hoc eſt quadraginta annorum, vbi prębendę ſunt diſtinctę, num. 27.*

28 *Conſuetudo quęlibet per tantum temporis tollitur, quantum requiritur ad eam inducendam:*

29 *Conſuetudo optandi non tollitur per vnicum actum contrarium. idem in quauis conſuetudine; num. 30. tolleretur tamen vel ſaltem interrumperetur, vbi conſuetudo non eſſet completa; num. 31.*

Con-

31 *Conſuetudo, & ſtatutum optandi poteſt tolli a Papa per contrariam conſtitutionem, & num. ſeqq.*

33 *Princeps poteſt per ſuam legem tollere contrariam conſuetudinem, ita vt non valeat, ſi poſtea inducatur.*

34 *Statuta inferiorum poteſt Superior tollere.*

35 *Statutum, & conſuetudo optandi non tribuit vllum ius ſingulis, antequam caſus eueniat.*

36 *Papa, & Princeps poteſt præiudicare in acquirendis immo & in queſitis, maximè vbi reditur ad ius antiquum; num. 37.*

38 *Conſuetudo, & ſtatutum optandi poteſt tolli per contrarium ſtatutum Capituli ſimul, & Epiſcopi.*

39 *Reditus ad ius commune facilè permittitur.*

40 *Statutum etiam preiudiciale Eccleſiæ admittitur, cum redimus ad ius commune.*

41 *Clerici ſtatuere poſſunt contra conſuetudinem, quę erat contra ius.*

42 *Epiſcopus cum conſenſu Capituli an poſſit renuntiare iuri acquiſito Eccleſiæ per conſuetudinem.*

43 *Statutum optandi poteſt tolli contraria conſuetudine.*

Quomodo tollatur Optio, ſeu ius optandi. Cap. VIII.

QVAERO PRIMO, Quando & quomodo derogatur optioni. Suppono primo, Papam poſ-
1 ſe † in ſpecie derogare optioni
2 eamque tollere, tum quia † habet in beneficialibus plenam poteſtatem, cap. 2. de præben. in 6. vbi Doct. omnes, & alibi paſſim, in quibus etiam ita poteſt præiudicare, vt tollat ius quæſitum, Calder. conſ. 12. de reſcript. Alex. conſ. 101. col. 5. volum. 1. Soc. conſ. 136. 2. par. cum alijs pene infinitis relatis per Gabr. comm. concluſ. lib. 3. tit. de iur. quæſit. non tollen. concl. 1. num. 9. & Pet. Cened. in collect. ad ius canon. collect. 21. num. 1. 3. part. tum quia ita in his terminis tenent communiter Doct. in cap. fin. de conſuet. in 6. Rot. deciſ. 5. nu. 1. de conſuet. in nou. & deciſ. 2. eod. tit. in antiq. Caſſad. deciſ. 4. num. 1. de præb. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 1261. num. 5. & 1271. num. 1. Staphil. de lit. grat. & inſtit. tit. de vi, & effect. clauſ. verſ. Inſuper derogatur, num. 1. & 2.

Suppono ſecundo, Papam in dubio non
3 cenſeri velle derogare optioni, iam factæ, aut iuri, ſeu ſtatuto, vel conſuetudini de
4 optando: tum quia Papa † in dubio cenſetur nolle præiudicare iuri quæſito per tertium, Abb. in cap. 1. de reſcript. nu. 10. & cap. ſuper, & vbi plene Barbat. 1. 2. & 3. col. & per Gabr. d. concl. 2. num. 29. tit. de iur. quæſ. non toll. & eſt de hoc reg. Canc. de non tollendo iure quæſito, vbi late Gloſat. & ſunt tex. in iure communi, cap. ex parte, & cap. ſuper eo, de off. deleg. cap. ex tuarum, de auctor. & vſ. pall. cap. quamuis, & cap. ſi propter de reſcript. in 6. cum
5 ſimil. idque procedit † tam quoad modicum, quam magnum præiudicium, & tam quoad ius ad rem, quam quoad ius in re, vt poſt gloſ. in cap. cum olim, in verbo, præiudicium, de conſuet. & alios quam plurimos tradunt Fel. d. cap. ſuper eo, colum. 2. Dec. conſ. 407. & 606. col. fin. Gomez. dict. reg. de non tollen. iur. quæſ. quæſt. 1. in princ. verſ. alij vero, tum quia ita in ſpecie de optione tradunt ferè omnes Doct. ſup. alleg. in 1. ſuppoſ. in fin. Siue ergo per optionem, aut ius optandi acquiratur ius in re, ſeu ad rem, non cenſebitur ei derogatum, niſi expreſsè id fiat per clauſulas ſpeciales, vel generales iuxta caſuum diuerſitatem, de quibus nos latius in ſequentib. concluſ.

6 Prima Concluſio. Vbi Papa † prouidet de beneficijs vacantibus apud Sedem, nulla opus eſt derogatione, cum in ijs fieri non poſſit optio, & prouiſus ſit ipſo iure tutus per textum d. cap. fin. verſ. in præbendis, vbi Doct. omnes, de conſuetud. in 6. Ibi enim aperte diſponit tex. quod in præbendis, quæ apud Sedem vacant, non ſit locus conſuetudini optandi. Idque ſaltem procedit, vbi motu proprio, & non ad inſtantiā partis reſeruatio fiat, vt poſt Rot. deciſ. 4. de conſuet. in nou. tradit Gonzal. d. reg. 8. gloſ. 34. num. 2. quæ autem beneficia, & præbendæ apud Sedem, ſeu in Curia vacare dicantur, diximus ſup. cap. 3. quæſt. 2. concl. 1.

7 Secunda Concluſio. Vbi Papa † confert, vel

vel mandat conferri etiam motu proprio
præbendas generaliter reſeruatas, (de
quibus nos late d.quæſt.2.concl.1.) requi-
ritur derogatio ſaltem generalis optionis
per clauſulam, non obſtantibus ſtatutis,
vel conſuetudinibus dictæ Eccleſiæ; ita
poſt Lap.Abb.Archid.& Io.And.d.cap.fin.
tradit in ſpecie Card. conſ. 16. num.4. pro
hoc facit text. cap. 1. de conſtit. in 6.cap.
conſtitutus, ext.de reſcript. & cap.cum
in Eccleſia, de præben. lib.6. vbi Papa non
intendit derogare ſtatutis, & conſuetudi-
nibus Eccleſiæ, niſi de ijs mentionem fa-
8 ciat. Probabile tamen etiam eſt, † non re-
quiri hanc generalem derogationem, vt
ex mente ſup.Lap.Abb. & poſt Io. de Lig.
tenent Gemin.d. cap. fin. §. in præbendis,
num.5.& Franc.nu.6. necnon tradit etiam
Aen.Falcon.de reſeru.benef.quæſt.4.prin-
cip.effect.5.ad fin. ex eo, quia Papa reſer-
uando derogat omnibus iuribus, & ſtatu-
tis, & tollit omnem poteſtatem conferen
di, & ſic tollit tam iura, quam ſtatuta, &
conſuetudines, quæ dant poteſtatem op-
tandi. Ad illa vero iura reſponderi poteſt
ea, procedere, vbi non ſit facta tacita de-
rogatio optionis in conſtitutionibus, quæ
9 vim legis habent. Sanè in beneficijs † va-
cantibus in menſibus reſeruatis non requi-
retur derogatio etiam generalis optionis,
tum propter eandem rationem, tum quia
in medema reg.8. Canc.fit expreſſa dero-
gatio ſtatutorum, & conſuetudinum op-
tandi pinguiores præbendas; ſicque mili-
tat eadem ratio, quæ in vacantibus in Cu-
ria, de quibus in 1.concl. dici enim poteſt,
quod & in illius ius derogat expreſſe op-
tioni; cum etiam Regulæ Cancellariæ
10 † vim legis obtineant, & faciant ius gene
rale, durante ſaltem vita Pontificis eas con
dentis, vt latè & optime, probat Gòmez.in
procem.reg.quæſt.2.verſ.in contrarium
vero, vſque ad fin. vbi quamplurimos refe-
rens teſtatur de magis communi, ſimulque
ſoluit contraria. Atque ita in ſpecie d.reg.
8. Clem. viij. cuiuſmodi etiam eſt eadem
Reg.edita a S. D. Noſtro Paulo V. cum
iiſdem omnino clauſulis, & alijs, per clau
ſulas generales, non obſtantibus, &c. con-
tentas in mandatis de prouidendo, prorſus
tolli ius optandi, voluit Rot. Rom. deciſ.
5.de conſuet.in nou. Caſſad. deciſ.4. de
conceſſ.præben. & Gonzal.d.commentar.
reg.8.34.num.3.dum poſt Creſcent. deciſ.
9.de conceſſ.præb. & Franc. Marc. quæſt.
ſeu deciſ.Delphin. 1269.lib. 1. num. autem
2.idem Gonzal.plurib. relatis tradit quam-
libet reſeruationem ſiue ſpecialem ſiue
generalem ſaltem motu proprio factam
tollere per ſe ſolam ius optandi, præcipuè
vero alleg.Rot.deciſ.4.de conſuet. in nou.
& deciſ.1.num.17.de rer. permut. in nou.
Cald. conſ.3. de conſuet. Gemin.conſ.30.
Caſſad.d.deciſ.4.num.1.& 7. Gaſp. de Pe-
ruſ.tract. de reſeru. benef. 1. part. quæſt.2.
Aen.Falcon.ſim.tract.quæſt.4. princip. eff.
5.37.39.& 50. Simon. eod. tract. quæſt.45.
Mandoſ.reg.51.num.7. Caputaq. dec.282.
par.1.ſentiuntque alij relati ſupr. cap. 3.
quæſt.3.concl.2.initio. Idem vero Gonzal.
d.gloſ.34.num.6.& duob. ſeqq. docet non
ideo ſuperfluam eſſe ſpecialem derogatio
nem indultorum, & conſuetudinum etiam
immemorabilium optandi appoſitam in
d.reg.8, nam per eam tolluntur huiuſmodi
conſuetudines, & priuilegia, ac indulta
Apoſtolica optandi in omnibus menſibus
etiam reſeruatis, quæ alioquin locum ha-
berent, vt & nos ſupr.diximus d. quæſt.3.
concl.7. Idem cum Gonzal. tenet Nicol.
Garz.quem poſt hæc ſcripta vidi, tract.de
benef.par.5.cap.1.
11 Tertia Concluſio. In reſeruatione † ſpe
ciali, quę ſit, quando Papa confert, vel man
dat conferri aliquam præbēdam, quæ alio-
qui per ordinarium collatorem conferri
deberet, neque eſt a iure communi, vel
per aliquam extrau.aut Regulam reſerua-
ta, communior videtur illa diſtinctio
Lap.Abb.d.cap.fin.quod, ſi fiat motu pro-
prio, maxime cum clauſula generali, non
obſtante, non habebit locum optio. ſi vero
ad petitionem alterius, requireretur ſpe-
cialis derogatio. Lap. ſequitur Io. de Lign.
Gemin.& Franc.loc.cit. Card. d. conſ.16.
num.4. Staphil.d. verſ. inſuper derogatur,
num.4. Caſſad.d.deciſ.4.num.1.de conceſſ.
præb. Sic intelligi debet Flam.Pariſ.tractat.
de reſign.benef.lib 2.quęſt.20.num.9.dum
poſt Gemin.conſ.39.vult, quod, ſi de bene-
ficijs vacantibus extra Curiam prouidet
Papa, differtur optatio, ſtante clauſula
derogationis; ſic etiam exponi, & intelli-
gi poſſunt quotquot indiſtinctè dixerunt,
quod,

quod,quando Papa mandat conferri, non
cenſetur ſublata optio,niſi expreſsè dero-
getur conſuetudini de optando, prout vo-
luit Franc.Marc.d.deciſ.Delphin.1251.nu.
5.1.par.& Rebuf.in Prax.benef.in form.&
declar.nouæ prouiſ.verſ.nec tollitur optio
12 & quod alij dixerunt † conſuetudinem
optandi locum non habere quo ad Apoſto
licos impetrantes,propter clauſulas dero-
gatorias Rot.deciſ.2. de conſuet. in antiq.
dicens iſtam fuiſſe communem opinionem
Rot.quam ſequitur inter alios Fran. Marc.
deciſ.Delphin.1271. num. 2. Gig. de penſ.
d.quæſt.63.num.13.& Greg. Tholoſ.tract.
de benefic.cap.39.num.4.Prob.ad Io.Mon.
d.cap.fin. num.28. vbi tamen poſt Oldrad.
13 conſ.285.dicit, † valere ſpecialem conſue
tudinem ita inductam, vt optetur,etiam
ſi ſint impetrantes Apoſtolici. Sic etiam
exponi poſſunt tex.cap.conſtitutus,ext.de
reſcr.& d.cap.1.de conſt.in 6. & cap.cum
in Eccleſia,de præb.eod.lib. cum ſim. dum
volunt,conſuetudinibus, & ſtatutis Eccle-
ſiarum non cenſeri derogatum, niſi de ijs
fiat expreſſa mentio, intelligendo expreſ-
ſam mentionem,hoc eſt, ſpecialem. Ratio
vero illius diſtinctionis magis communi-
ter aſſertur, quod vbi ad inſtantiam partis
conferatur,vel mandetur conferri, id pro-
cedit ex radice ambitionis, atque adeo eſt
reſtringendum,cap.quamuis,de præb.in
6.Clem.1.in fin.eod.tit.cum ſuis concord.
quando vero motu proprio ſcribitur cum
clauſula, non obſtante,non habetur reſpe-
ctus,niſi ad ſcribentem, qui legibus non
arctatur; vnde ſufficit,quod eius intentio
quomodocunque deprehendatur,quæ ſatis
patet, quando motu proprio ſcribit per
clauſulam ipſam non obſtante, &c.vt op-
timè explicat inter alios Caſſad. d.deciſ.4.
num.7.de conceſſ.præben.

Quarta Concluſio.In expectatiuis,quan
14 do ſcilicet Papa mandat prouideri de prę
benda primo vacatura in aliqua Eccleſia,
omnino locum habebit optio,niſi in huiuſ-
modi litteris expectatiuis, quæ hodie pa-
rum ſunt in vſu, fiat expreſſa derogatio
conſuetudinis, vel ſtatuti de optando: &
hic eſt caſus expreſſus, & proprius d.cap.
fin.de conſuet.in 6.ibi enim Pontifex,prę-
miſſa conſuetudine optandi,decernit,quod
cum in Eccleſia, in qua eſt talis conſuetu-
do, mandat Sedes Apoſtolica, prouideri
alicui de præbenda nulli alij de iure debi-
ta proxime inibi vacatura,poterunt ipſi an
tiquiores iuxta conſuetudinem eandem
optare, cum præbenda vacabit: idque
tradunt D.de Rot.deciſ.5. de conſuet.in
nou.Caſſad.dict.deciſ.4.num.2.& 5. Gem.
conſ.104. idem Gem. & Fran.dict.cap.fin.
Staph.d.verſ.inſuper derogatur, num.1.&
2.de effect.clauſ.Hæc tamen concluſio vi-
detur duobus modis poſſe reſtringi.Primo
15 vt tunc † ſufficiat generalis derogatio,
quando in ſpecie Papa mandat prouideri
de pinguiori præbenda, cum generali de-
rogatione ſtatutorum,& conſuetudinum,
vt aperte colligitur ex Rot.d.deciſ.5. verſ.
tum etiam quia, quam in hoc ſequitur
Fran.d.cap.fin.in princ.num.4. ex eo, quia
alias gratia impetrantis poſſet totaliter fru
ſtrari propter cap.cui de non Sacerdotali,
de præb.in 6.vbi, ſi Papa mandat prouide-
ri de prębenda certi valoris, non poteſt
prouideri de alia minoris valoris. Secundo
ſufficere motum proprium cum generali
clauſula,non obſtante,vt poſt Gemin.dict.
conſ.104.tenet Caſſad.d.deciſ.4.num.2. &
3.cum tunc habeat vim derogatoriæ, vt
poſt Lap. Abb. in cap.quamuis de reſcr. in
6.& alibi, tradit Mil.in repert.verbo, mo-
tus proprius,& Caſſad.d.nu.3.

Quinta Concluſio. Probabilius mihi
16 eſt † ſolum Pontificem, non autem Lega-
tum etiam de latere, niſi ad id ſufficien-
tem habeat facultatem poſſe derogare cō-
ſuetudini, ſeu ſtatuto optandi, quicquid
in contrarium voluiſſe videatur in hoc
Nicol.Delphin.tract.de iurepat. num.158.
idem enim quod nos tradit, & ſatis com-
probat Bellam. in tract. de perm. benef.p.
12.num.6 ratioque manifeſta eſt, quia per
huiuſmodi derogationem agitur de tollen
do iure alterius in beneficialibus, quo ſoli
Papæ conceditur;cap.2.de præben. cap.6.
cum ibi not.& alijs per nos adductis ſup.
hac ipſa quæſt. in princ.

Sexta Concluſio. Indultum conferendi
beneficia conceſſum Cardinali, aut alteri
17 † non derogat conſuetudini, aut ſtatuto
optandi, licet in eo appoſita ſit clauſula,
non obſtantibus ſtatutis, & conſuetudini-
bus prædictæ Eccleſiæ,etiam pro ſufficien
ti eorum derogatione alias de illis,eorūq;

totis

totis tenoribus ſpecialis, &c.mentio, ſeu
quæuis alia expreſſio habenda foret, teno
res huiuſmodi preſentibus pro ſufficien-
ter expreſſis habentes &c.ita ex Rot.in
vna Bonon.optionis,9.Ianuar. 1579.coram
Lancel. Cald.d. conſ.3. de conſuet. & alijs
tradit Anaſtaſ. Germon. tractat. de indult.
card.§.etiam ex eo,nu.24.& aliquot ſeqq.
vbi rationem affert, cur ſecus ſit in proui
ſione ipſius Papæ; in qua tamen adhuc re-
quirere videtur,vt dicatur, non obſtanti-
bus ſtatutis, per quæ noſtra conceſſio im-
pediri, vel differri poteſt,ex Gomes. in
proœm.reg.Canc.q.5.nu.6. Quatenus aũt
Rebuf.in praxi benef.1.par.in form.declar.
nou.prouiſ.propè fin.abſolute tradit, per
clauſulas generales,de quibus ibi per eum
non tolli optionem,ſi nominatim hoc non
ſit in gratia expreſſum; ſunt autem illæ
tres, quæ in omnibus nouis prouiſionibus
apponi ſolent; primaque eſt, (ſeu ſi vene-
rabili fratri noſtro Archiepiſcopo, &c.)
altera eſt illa (etiamſi eſſet in indulto ex-
preſſum,quod is non poſſit ſuſpendi, ex-
communicari, vel interdici.) tertia deniq;
illa eſt (qualibet alia dictæ Sedis indulgen
tia generali,vel ſpeciali,cuiuſcunque teno
ris exiſtat, per quam præſentibus non ex-
preſſam, &c.) id quidem in ſe veriſſimum
eſt,ſed tamen nihil magni dicit Rebuf.nul-
lus enim dubitare poterat, ius optandi ſub
illis verbis comprehendi, niſi forte cum
illud competit ex indulto, aut conceſſio-
ne Apoſtolica, de quibus duntaxat loquũ-
tur illæ clauſulæ, non autem cum ex con-
ſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ, quod vti
ſupr.ſuo loco oſtendimus, vt plurimum
accidit, de quibus nihil in illis in clauſulis
habetur; vnde non video quomodo ſuſti-
neri poſſit id, quod ait Rebuf.in declara-
tione poſtremæ clauſulæ ſuperius recita-
tæ, quod alias per ipſam tolluntur ſtatuta
impedientia,& differentia gratiam, vt, ſi
dicatur, quod, ſi vacet beneficium exce-
dens decem libras, non detur impetranti:
nam ex c.1.de conſt.in 6. conſtat, Papam
non velle derogare ſtatutis,& conſuetudi-
nibus Eccleſiæ niſi id exprimat.

QVAERO SECVNDO, An con-
ſuetudo optandi tollatur per
non vſum.

Reſpondeo, communem reſo
18 lutionem Doct.eſſe,quod non,ita Capic.dec.
Neap.134.n.1.Fran.Mar.dec. Delph.1258.
n.6.Io.An.d.c.fi.in prin.in verb.poſſunt,&
ibid.Anch.Butr.Lap.Abb. & Io. de Lig. &
Gem.nu.3.Fran.nu.5.ad fin. Zerol.in prax.
Epiſc.verbo,canonia,verſ.ad duodecimũ,
Gaſp.Cald.conſ.3.num.3.de conſuet.Fran.
Mon.cõſ.56.n.3.vol.1.Io.Sel.in trac.de be-
nef.3.p.q.36.n.1.Fel.in c.cũ,acceſſiſſent,n.
26.ad fi.de conſt.Pet.Rau.in enar.tit.de cõ
ſuet.ſect.4.n 61.Balb.trac.de præſcr.4.par.
5.par.prin.q.3.nu.4.Gig.d.tract.de penſ.q.
63.n.8.& alij paſſim,qui ẽt fere oẽs loquũ-
19 tur,& dicunt,id procedere, † vbi ẽt caſus
euenerit optionis.Mouentur aũt, vt pluri-
mum Doct.ex eo, quia actus hic eſt merè
voluntarius,vt patet ex tex.d.c.fi.ibi,ſi vo
luerint,poſſint,cum vacant,per ſe, vel per
alios optare præbendas, quod & nos ſup.
c.1.q.1.cum definitionem explicaremus,
in verbo, poſſunt,adnotauimus.Illud aũt
20 certum eſt,quod per non vſum † non tollitur
facultas,ſeu nõ preiudicatur facultati actũ
faciendi.vt tradunt Io.An.& ceteri, d.c.fi.
idem Io.An.& Abb.in c. Ioannes, de cler.
coiug.late Roch.Curt.in c.fi.ſect.4. nu.77.
ext.de conſ.pro quo ẽt optimè facit cõis il
21 la concluſio, quod facultatis † iura ſunt
impræſcriptibilia,vel,vt melius, & magis
propriè loquamur,facultatis iuribus,ſeu fa
cultati non præſcribitur, de qua latè per
Ant.Gab.com.concl.lib.5.tit.de præſc.cõ-
cluſ.10.Balb.d.4.p.q.1.per tot. & Tiraq. in
vol.conſuet.tit.3.§.1.gl.2. cui ſimilis eſt il-
la concluſio,quod libero arbitrio non pre-
ſcribitur,gl.in l.vn.verbo,pro ſocio, C.de
annal.excep.Io.An.& alij d.c.fi.de cõſuet.
in 6.Dec.ac ceteri d.c.cum acceſſiſſent,de
conſtit. cum alijs,quos refert, ac ſequitur
Gab.ſup.concl.12. vnde vtrãq; concl. iun-
git Gonz.d.reg.8.gl.5.§.6.nu.35.36. & 37.
vbi plurimos refert ad id,vt his iuribus nõ
niſi poſt prohibitionem preſcribatur:d.tñ
n.37.ex Rot.dec.33.p.1.diu.in alijs quoq;
caſibus ait præſcribi his iuribus,vt, ſi quis
ſoleret in ijs dare licẽtiã,& ſimiles alios ẽt
colligere licet ex Gabr.d.cõcl.10.cũ duab.
22 ſeqq.Accedat, conſuetudinem † non tolli
per non vſum, ſed tunc demum, ſi habuit
implicitum contrarium vſum; ita Abb. &
alij d.c.Ioannes,Butr.in c.fin. col.14. verſ.
quæro an circa actus negatiuos,ext.de cõ-

Digitized by Google

ſuet.late Roch. Curt.ibid. ſect.4. num.69.
& 75.ſicut de lege, quod non tollatur per
23 † actus negatiuos, etiam per mille annos,
ſaſè tradit ibid. Curt. num.76. Fel. in cap.
cum acceſſiſſent, col.10. verſ. hanc regu-
lam limita, de conſtit. & in c. inter cete-
24 ra, col.5.de reſcrip. & de priuilegio † no-
tatur per gloſ. & Doct. in cap. vt priuile-
gia, de priuil.ex quibus etiam colligitur,&
probatur communis illa limitatio ad hanc
noſtram cõcluſionem, quam inter ceteros
afferunt Gem & Fran.poſt alios, d.c.fi.loc.
25 cit.vt nimirum † conſuetudo hæc optan-
di tollatur per contrarium vſum, acceden
te maximè contradictione, dummodo ob-
26 ſeruatus † fuerit tanto tempore, quantum
requirebatur ad inducendam conſuetudi-
nem; quod etiam tradit Io. Sel.tract. de
benef.3.par.quæſt.36.ad not. per Innoc.in
cap accedentibus, de priu. & gloſ. in cap.
cum de beneficio, de præben. in 6. Barbat.
in cap.fin. ext. de conſuet. & alij quos re-
fert, & ſequitur Curt.d. ſect.4. num.69. &
74.& Duen. reg. 142. Ex quo duo conſe-
27 ſtim ſequuntur; alterum eſt, requiri † ſpa-
tium annor.40. ad hanc conſuetudinem
tollendam, cum tantum temporis requi-
ri ad eam inducendam, vbi præbendæ di-
ſtinctæ ſint, quoniam contra ius eſt, ſupr.c.
2.quæſt.2.concl.1.oſtenderimus, atque
28 ita † de quauis conſuetudine, quæ contra
ius ſit, tenere videtur Barb. d. cap. fin.col.
29. per gloſ. in l. nemo temporalis, ff. de
reg. iur.& in ſpecie de conſuetudine op-
tandi quadragenaria, vt non niſi alia qua-
dragenaria tollatur docet Gonz. d. reg. 8.
gloſ.7.num.27.poſt Rot.deciſ.6.num.5. de
conſuet.in nou.ad quod etiam conducunt
alia per eum allegata d. gloſ.7. a num. 15.
ad 37.& faciunt quæ adducit Curt.d.num.
74. quicquid in contrarium dixerint Abb.
d.cap.fin. & Fel.dict.cap cum acceſſiſſent
num.30.verſ.7.limita, de conteſt. volentes
ſufficere decem annos. Alterum eſt, non
29 ſufficere † vnum actum contrarium, tum
quia neque ad conſuetudinem inducen-
dam vnicum ſufficere docuimus d. quæſt.
30 2. concl. 3. tum quia ita de quauis † con-
ſuetudine contrarius inducta tradunt Iaſ.
Bart.& alij, l.de quibus, ff.de leg. Abb.Butr.
& Barb.d.cap.fin.cum alijs, quos refert, &
ſequitur Curt.d. ſect.4. num. 69. niſi fortè
31 conſuetudo non eſſet † completa; nam
tunc per vnicum actum tolleretur, vel ſal-
tem interrumperetur, iuxta ea, quæ poſt
Abb.Butr.& Barp.d.cap.fin. tradit Curt.d.
ſect.4.num.66.Fel.d.cap.cum acceſſiſſent,
col.antep.verſ.quintus caſus, de conſtit.&
Turzan. opin.99. num. 4. Fran. Viu.deciſ.
Neap.311.num.7.

QVAERO TERTIO, & vltimò.
An conſuetudo, vel ſtatutum
optandi tolli poſſit per con-
trariam conſtitutionem, vel
conſuetudinem.

Prima Concluſio. Poteſt Summus Pon-
32 tifex per conſtitutionem tollere non mo-
do conſuetudinem, ſed etiam ſtatutum op-
tandi. De conſuetudine patet, cum poſſit
33 Princeps per legem ſuam tollere † con-
ſuetudinem ita etiam, vt non valeat con-
traria conſuetudo poſtea inducta, vt tra-
dunt Abb.d.c.fi.nu.22.Butr.nu.53. Bart. &
ceteri, d.l.de quibus, Alex. in l. ſi non ſpe-
ciali, nu.4. C.de teſtib. & alij, quos refe-
runt, & ſequuntur de communi atteſtantes
Imol.in cap.cum ab omni, num.3.de vit.&
honeſt.cler.Cur.d.cap.fin.ſect.7. num.4.5.
& ſeqq. Turzan. opin.99. Viu. lib. 1.opin.
35.& Soarez in theſ.recept.ſent.lit. C. nu.
185.De ſtatuto etiam patet, quoniam cla
34 rum eſt, poſſe † ſuperiorem, & Pontificẽ
tollere ſtatuta particularia inferiorum, vt
in ſpecie de ſtatutis Eccleſiarum eſt text.
apertus,& ibi notant omnes, in cap.1. de
conſt.in 6.De vtroq; etiam ſimul probatur
35 quia per ſtatutum † & conſuetudinem
optandi non poteſt dici acquiſitum vllum
ius ſaltem ſingulis, antequam caſus eue-
niat, ad not. per Iaſ.in quo minus, col.2.
verſ.ſecundo, ego reſpondeo, ff.de flumin.
quod & nos in hac ſpecie ſemel admonui-
mus cap.1.quæſt.2.poteſt autem Princeps
36 præiudicare per conſtitutionem ſuam in
acquirendis, vt inter alios tradit Ruin.
conſ.7.col.2.conſ.9. col.1. vol.1. & alibi,
prout refert, & ſequitur Port. concl.lib. 5.
concl. 15.lim.12. & Gabr.comm. concluſ.
lib.3.de iur.quæſ.non toll.concluſ.1.immo
poſſe in quæſitis, maxime in beneficiali-
bus Papam præiudicare, ſupra oſtendimus
37 quæſt.prima in prin.ac præſertim † vbi fit
reductio ad antiquum ſtatum, vt voluit
Port.vbi ſup. limit.10. poſt Gozad.conſ. 1.
col.9.

Digitized by Google

col.9.verſ.præterea,& ſecundo reſpondeo & Curt.Iun. conſ.1. col.8. Gabr. vbi ſupr. concl. 2. num. 28. Hic autem redimus ad ius antiquum, cum ante diſpoſitionem d. cap. fi. de conſuet.in 6. nullo iure expreſſim optio permitteretur, immo tolli videretur.

Secunda Concluſio.Poteſt per ſtatutum
38 Eccleſiæ † ſimul,& Epiſcopi tolli ab Eccleſia tam conſuetudo,quam ſtatutum optandi. Dixi autem Eccleſiæ ſimul,& Epiſcopi cum,& Capitulum in his, quæ ſpectant ad ſtatum Eccleſiæ ſine Epiſcopo ſtatuere non poſſit,vt diximus ſupr. cap.2. quæſt.3. neque Epiſcopus in his poſſit ſine Capitulo,cum de illorum intereſſe agatur, vulg. reg. quod omnes tangit, de reg. iur. in 6. cum ſim. Probatur nunc vnaquæque pars concluſionis rationibus,quibus d.quæſt.3. oſtendimus, poſſe induci hoc ius optandi per ſtatutum,quamuis verſaretur præiudicium Epiſcopi: idque magis hoc caſu admittendum erit, cum ſic redeamus ad ius
39 commune, quod facile † permitti debet, cap.ab exordio,35.diſt.cum alijs,quæ late congerit Feli.d.cap.cum acceſſiſſent,num. 5.cum ſeq.& num.30.verſ.Septimo limita. necnon cap,cum omnes,num.7. & duob.
40 ſeqq. de conſt. eo enim caſu † valeret ſtatutum etiam Eccleſiæ præiudiciale,vt fusè tradit Abb.in cap.Eccleſia S.Mariæ,colum. pen.& ibi latè Fel.eod.tit. & in ſpecie,
41 quod poſſint clerici † ſtatuere contra conſuetudinem, quæ erat contra ius, patet ex d cap. cum omnes. de conſt. cum ſimil.& optimè oſtendit Curt.dict.cap.fin. ſect.3.num.10. ob eam quoque rationem, quod tunc redimus ad ius commune. Ex quibus etiam patet,non obſtare illud,quod ex Innoc.in cap.accedentibus,de priuileg. & Alex.conſ.5.vol.5. tradunt Curt.d.ſect. 4.num.80.& Petr.Rauen. d.enar. ad tit. de conſuet.ſect.5.num.18.nimirum,non poſſe
42 † Epiſcopum etiam cum conſenſu Capituli renuntiare iuri acquiſito Eccleſiæ per conſuetudinem, & quod docet Bart. in l. priuilegio,per illum tex.C.de ſacroſ.Eccl. Abb.cap.pen.in fin.de ſepult.& alij, quos refert, & ſequitur Curt.d. cap.fin. ſect.5. num. 42. non valere diſpoſitionem, per quam tollitur conſuetudo vtilis Eccleſiæ. Reſpondetur enim, ea procedere,vbi conſuetudo illa vtilis Eccleſiæ,ſit ſecundum, aut præter ius,non autem contra ius,vt patet ex exemplis, quæ afferuntur per illos Doct.ita,vt eam auferendo redeatur ad ius commune,prout contingit in caſu noſtro. Quodſi conſuetudo optaudi tolli poteſt per ſtatutum multo magis per aliam conſuetudinem,quæ fortior eſt ſtatuto,cum hoc non poſſit fieri contra legem,& canonem, cap.inferior 21.diſtin.cap. cum inferior,de maior.& obed. clem. ne Romani, de elect.cum ſimil.conſuetudo tamen poſſit induci contra canonem, & legem, modo ſit rationabilis, & legitimè præſcripta cap.fin.de conſet.cum ibi not. ad quod faciunt etiam tradita quæſt.præceden.ad fin. vnde hoc declaratur.Ex quibus etiam illud demum indubitatum remanet,poſſe ſtatu-
43 tum optandi † tolli contraria conſuetudine, cum poſſit conſuetudo derogare iuri communi,quod fortius eſt particulari ſtatuto, cap.fin. cum ibi not. ext. de conſuet. multo ergo magis derogabit ſtatuto;illudque tollet, quod etiam adnotauit Curt. ibid.ſect.7. num.17. poſt Corn. conſ. 293. circa ſupradictum vol.1.

Atque ex his finis iam tandem huic noſtro Tractatui de Optione Canonica imponatur ad laudem Omnipotentis DEI, eiuſque genitricis ac perpetuæ Virginis MARIAE, quibus, vt cetera omnia, ſi quæcunque ſcripſi, vt par eſt, accepta refero, ea quoque tum meliori ſententiæ, tum præcipue S. Matris Eccleſiæ iudicio libenter ſubijcimus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX RERVM SINGVLARIVM, QVAE IN TRACTATV DE DECIMIS CONTINENTVR.

Prior nota ſingula capita, poſterior capitum numeros indicat.

A

ACTIO confeſſoria, negatoria, aut ex dolo quando locum habeat in materia decimarum, remiſſiuè. cap. 8. nu. 38.

Aduocati, & Doctores, qui militare dicuntur, tenentur de ſuo lucro decimam ſoluere. 4.28. Idem in Cauſidico, & Notario, num. 29.

Aedificari poteſt Eccleſia intra fines alterius, & in ea inſtitui per Epiſcopum ſacerdos percepturus obuentiones alicuius villæ, vbi iã conſtructam parochiani ſine magno incommodo adire non poſſunt. 8.81.

Aes alienum non deducitur in ſolutione decimæ Papalis. 9.174.

Ager, qui pluries in anno fructus profert, toties decimabitur. 4.12.

Agnorum, & vitulorum decimæ ſolui debent, cum ij nutriti fuerint, nec indigent lacte materno. 6.14.

Agnorum, ſeu vitulorum decimas ſolui debet, prout ſub virga paſtorali tranſit. 6.27.

Animalium decima cui Eccleſia ſoluatur. 4.16. Et quid de lacte, lana, & fœtibus, num. 17.

Anniuerſaria non computantur in redditibus, ſeu valore beneficij; neque in Bulla veniunt nomine prouentuum, fructuum, redituum, iurium emolumentorum Canonicatuum, neq; etiam appellatione diſtributionum quotidianarum. 9.85.

Anniuerſaria, ſeu mortuaria, an ſubiaceant decimæ Papali. 9.84.

Appellari poteſt a Collectore multis in caſibus. 9.267. Vt ſi nimis breuem terminum ſtatuat ad ſoluendum; num. 268. Item vbi pignoris loco caperet res notoriè ſacras, vel cultui diuino deputatas; num. 269. Regulariter autem ab eo appellari non poteſt; num. 276.

Appellari poteſt a Collectore reijciente exceptionem ſubreptionis, vbi multi impetrauerunt immunitatem a decimis Papalibus non facta mentione de priori aliorum impetratione. 9.270. Item ſi a priuilegiatis priuilegium allegantibus decimam exigat; nu. 271.

Appellatio non admittitur, cum per Rectorem a ſubdito decimæ exiguntur. 8.58. ſecus ſi hic alleget priuilegium Papæ, vel compoſitionem legitimam; num. 59. Ratio aſſertur; nu. 60.

Argumentum a charitatiuo ſubſidio ad decimam Papalem valet. 9.125.

Argumentum a feudo ad emphyteuſim iure procedit. 5.69.

Aſſiſia quid ſit. 9.48.

B

BAptiſmali Eccleſia regulariter debentur decimæ. 7.27. latiùs tamen diſtinguitur; num. 28 & ſeqq.

Baptiſmalis Eccleſia conſentiens fundationi parochiæ intra ſuos limites cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia iura parochialia pro illa

portione limitum 7.30. Non poteſt tamen propter hunc conſenſum aliquid temporale accipere, num.31.

Baptiſmalis Eccleſia quę ſit, & an ſit ſemper curata.7.4.

Beneficia tenuia, an ſubiaceant decimæ papali. 9.38.

Beneficia vnita ſubiacent decimæ papali, ſiue principaliter, ſiue acceſſoriè, ſiue alias quomodocunque vniatur.9.66.

Beneficiati tenentur de prædijs Eccleſiaſticis ſoluere decimas illi Parochiæ, intra cuius fines ſita ſunt prædia, ex magis communi. 5.6. & ſiue prębenda illa ſint dotalia beneficij, ſiue non, num.7.

Beneficium benignè, & largè eſt interpretandum.4.82.

Beneficium conſuetum clericis aſſignari quodnam dicatur.9.165.

Beneficium ſemel taxatum ab habente poteſtatem taxandi habetur pro taxato, niſi interueniat actus contrarius.9.164.

Brachium ſeculare inuocari poteſt contra pertinaces in ſolutione decimarum ſpiritualium. 8.57.

Brachium ſeculare non poteſt a collectore decimarum papalium inuocari ſine ſpeciali mandato.9.254.

Brachium ſeculare regulariter inuocari poteſt a delegato etiam ſine ſpeciali mandato. 9.255.

C

Canones, & Concilia, quæ indicant decimas diuino iure deberi, quomodo explicanda ſint.1.32.

Canonicatus ſubiacent decimæ Papali.9.22. & 69.

Canonicatus ſubiacent decimę papali tamquam beneficia, 9.23.

Canonici tenentur reſidere, 9.70.

Capellæ ſubiacent decimæ papali.9.20.

Capellę ſunt beneficia Eccleſiaſtica.9.21.

Capi poſſunt perſonaliter non ſoluentes decimas papales.9.251. immo & Rectores vniuerſitatum, & capita collegiorum pro ſuis collegijs, num.252. Niſi eſſent Doctores actu legentes, num.253.

Cardinales an generali conſtitutione comprehendantur.9.118.

Cardinales an teneantur ad generale ſubſidium 9.119.

Cardinales hodie ſemper eximuntur a ſolutione decimarum Papæ.9.123.

Cardinales in materia præcipuè pœnali, & reuocatoria priuilegiorum non comprehenduntur in generali conſtitutione Papæ.9.112. Neque in regulis Cancellariæ, num.113.

Cardinales non tenentur ſoluere decimam papalem de ſuis beneficijs.9.110.

Cardinales ſunt pars corporis Papæ. 9. 114. & dicuntur filij primi gradus, num.115. & a Papa vocantur filij, ſicut Epiſcopi fratres, num.116.

†Cartaginen. Decimarum. 16. Feb. 1615. coram Dunozzetto.4.57.

Cauſa decimarum papalium plenariè tractari debet, ſi quæſtio ſit inter clericum, & eum, cui Papa conceſſit decimam beneficiorum. 9. 272. Item vbi quæſtio ſit inter duos clericos, puta titularem, & penſionarium, num.273.

Cauſa decimarum papalium ſummariè tractatur, vbi quæſtio eſt inter clericum, & Cameram.9.274.

Cauſa decimarum ſpiritualium in petitorio Agitari debet coram iudice Eccleſiaſtico. 8. 1.

Cauſa decimarum ſpiritualium ſummaria eſt, ſi quæſtio ſit inter Eccleſiam, cui de iure communi debentur, & laicum, qui eas ſoluere debet.8.41.

Cauſa decimarum ſummaria eſt, vbi quæſtio ſit inter duas Eccleſias de iure decimandi.8. 43. Idem ſi altera nitatur conſuetudine, num.44.

Cauſa decimarum ſummaria eſt, quando agitur contra Aduocatos, & alios impedientes, ne decimæ ſoluantur. 8. 51. Contrarium alij, num.52.

Cauſa decimarum ſummaria eſt, cum Rector agit contra eum, qui ſe tuetur a ſolutione priuilegio in iure ſcripto.8. 53. Aut etiam priuilegio ſpeciali, conſuetudine, vel præſcriptione, num.54.

Cauſa decimarum ſummaria non eſt, vbi de decimis agatur, quæ ſolum ex pacto, pollicitatione, aut voto debentur.8.46.

Cauſa decimarum ſummaria non eſt, vbi quæſtio ſit inter laicos de iure decimandi. 8. 47. idem generaliter, quando decimæ debentur curæ ſpeciali, num. 48. Secus ſi agatur de ſucceſſione feudi antiqui decimarum, num.49.

Cauſa decimarum, vbi quæſtio eſt meri facti,

Digitized by Google

ſti, agitari poteſt coram iudice laico. 8. 5. *Poteſt tamen etiam coram* Eccleſiaſtico, *n.* 7.

Cauſa decimarum, vbi quæſtio ſit de iure ipſo non poteſt in laicum compromitti, vt in arbitrium. 8. 20.

Cauſa, ob quam decima papalis imponitur, debet eſſe iuſta 9. 4. *in dubio autem iuſta præſumen t, num.* 5.

Cauſa poſſeſſoria decimarum agitari poteſt coram iudice laico, vbi quæſtio eſt facti incidens 8. 13 *poterit tamen etiam coram Eccleſiaſtico, immo debebit, vbi de poſſeſſorio principaliter agatur, num.* 14.

Cauſa poſſeſſoria iuris decimandi, & quæuis alia ſpirit ualis non poteſt tractari coram iudice laico, quando vel res inter clericos ſolum agitur, vel reus eſt clericus. 8. 18.

Cauſa poſſeſſoria rei ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ dicitur abſoluté, & ſimpliciter ſpiritualis, & Eccleſiaſtica. 8. 12.

Cauſa potentior attenditur, cum duæ concurrunt. 6. 38.

Cauſa ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, vbi quæſtio ſit meri facti, ſaltem incidenter cognoſci poteſt à iudice laico. 8. 6.

Cauſa ſpiritualis in petitorio agi debet coram iudice Eccleſiaſtico, 8. 2. *Idem ſi poſſeſſorium mixtam habeat proprietatis rationem; num.* 3. *idem, ſi curia mixta ſit ex clericis, & laicis; nu.* 4.

Cauſa ſpiritualis regulariter ſpectat ad forum Eccleſiaſticum. 8. 11.

Cauſa ſummaria quid importet, & de modo in ea procedendi 8 55.

Cauſæ, ob quas decimæ ſpirituales introductæ ſint. 1. 39.

Cenſuræ ferri non poſſunt, niſi ab habente aliquam iuriſdictionem. 9. 185.

Cenſus, & tributum ſolui non debet ante decimam; vel ſi ſoluatur computari debet in ſolutione decimæ. 6. 37.

Charitatiuum ſubſidium ſi ab Epiſcopo *exigatur, & generale ſubſidium. à Papa, vtrique præſtandum erit.* 9. 15. *&, ſi vtrique non poſſit, præſtabitur* Papæ, *num.* 16.

Chriſtiani, quæ teneantur ex diuino precepto ſeruare. 1. 19.

Chriſtus quot modis veterem legem adimpleuerit. 1. 21.

†*Ciuitaten. decimarum* 26. *Martij* 1618. *coram Veroſpio.* 3. 9

Clauſula, cuiuſcunque ſtatus, gradus, vel præminentiæ exiſtant, comprehendit etiam S. R. E. Cardinales. 9. 121.

Clauſula, quorum tenores pro expreſſis habeantur, quam vim habeat. 9. 92.

Clauſu le, ex certa ſcientia, effectus, 9. 134.

Clauſula motus proprij qui ſint effectus. 9. 133.

Clerici tenentur ad decimas reales de bonis patrimonialibus. 5. 3. *idem quoad decimas prædiales; num.* 4. *Quod tamen fortè non habet locum in ſacerdotibus, qui ſacra miniſtrant; num.* 5.

Clericus, & Eccleſiæ poſſunt præſcribere exemptionem a tota decima. 5. 106.

Clericus, & Eccleſia poſſunt præſcriptione acquirere etiam totam decimam in alien a parochia 5. 107. *etiamſi ipſi non habeant parochiam; num.* 108.

Clericus non poteſt conuentri coram iudice laico. 8. 19.

Clericus qui per alium ſeruit Eccleſiæ ſuæ, quomodo ſoluet decimam papalem. 9. 53.

Collector decimarum papalium eſt iudex, habetque iuriſdictionem. 9. 181. *eſt autem iudex delegatus, non ordinarius; num.* 186.

Collector decimarum papalium debet eſſe perſona qualificata, iuxta text. in cap. ſtatutum, 6. *primo de reſcript. in* 6. *& Clement. etſi principalis, de reſcript.* 9. 202. *Idem in ſubcollectore, in quem tranſlata ſit tota poteſtas; num.* 203. *ſecus; ſi vtrique demandetur nudum miniſterium, n* 204.

Collector decimarum papalium poteſt excommunicare, ſuſpendere, & interdicere non ſoluentes decimas. 9. 37.

Collector decimarum papalium quomodo liberare poſſit, & quietare ſoluentes, aut etiam non ſoluentes decimas. 9. 263.

Collector decimarum tenetur ſoluenti decimas, ſi illud petat. inſtrumentum liberationis facere. 9. 264.

Collector Papæ *debet tranſcendiſſe.* 18. *ætatis annum.* 9. 200. *Idem in delegato; num.* 201.

Collector Papæ *deputatur cum facultate extrcendi cenſuras.* 9. 184.

Collector Papæ *dici poteſt negotiorum geſtor, & quando.* 9. 193.

Collector Papæ poteſt ſine ſpeciali commiſſione deputare ſubcollectorem. 9. 205. *immo & plures, niſi facultas limitata fuerit ad vnum, nu.* 206. *Quin etiam, eo caſu poterit plures ſucceſſiuè ſubſtituere; nu.* 207. *ſed tunc vno ſubſtituto alter reuocaretur; num.* 208.

Digitized by Google

Collector Papæ non poteſt deputare Subcollectorem, vbi in commiſſione eſſent verba, per quæ colligatur, electam fuiſſe induſtriam perſonæ. 9.211. & ſeq.

Collector res notoriè ſacras capiens poteſt ab Ordinario puniri. 9. 262. & an poſſit ei tunc violenter reſiſti, num. 260.

Collectores, aliique officiales deputati ad exigendas decimas Papales in aliquo loco non tenentur ad decimam beneficiorum, quæ ibi habent; ſicut in charitatiuo ſubſidio. 9.124.

Collectores vocantur Nuntij Sedis Apoſtolicæ, ſed impropriè. 9.188.

Collectoriæ, & Subcollectoriæ officium confertur in inuitum. 9.192.

Collectoris facultas, & officium quando cenſeatur tranſire in ſucceſſorem in dignitate. 9.217.

Collectoris facultas, & poteſtas probanda eſt per litteras, & non per teſtes. 9.218. licet ſit perſona illuſtris, & honeſta; num. 220. idem in delegato, num. 221.

Collectoris facultas non probatur per tranſumpta litterarum, ſed ſolum per originalia. 9.222.

Collectoris facultas probari poteſt per teſtes quando Collector eſſet deputatus in vrbe, vbi moratur Papa. 9. 226. Idem fortè in nudo exactore, num. 232.

Collectoris, ſeu Subcollectoris facultas probari non poteſt per communem hominum exiſtimationem. 9.235. & ſeq.

Collectoris, ſeu Subcollectoris poteſtas extenditur ad alias quoque pœnas, quam cenſuras. 9.248. Subcollector tamen minorem pœnam poteſt infligere; num. 49.

Colonus, cui in contractu aliqua gratia ſcienter non eſt facta, non tenetur ad decimam Papalem, ſed eam ſoluet proprietarius. 9.86.

Colonus, & dominus ſoluere debent decimam ſpiritualem. 6.39.

Colonus, & dominus vnam decimam ſoluunt de fructibus. 5.2.

Compenſatio opponi poteſt in exactione decimæ Papalis. 9. 172. & ſeq. Quid in ſpirituali. 8. 61.

Compenſatio quando opponatur fiſco. 9.173.

Componere non poteſt Collector decimarum Papalium ſine ſpeciali mandato cum iis, qui ſoluere debent, de certa aliqua ſumma. 9. 139. niſi haberet generale mandatum cum libera, num. 140. Vel niſi ea compoſitio tenderet ad commodum Cameræ; num. 141. Idq; melius poſſet Camerarius; num. 142.

Compoſitio inter clericos, vt minus decima, vel de aliquibus non ſoluatur, valet. 5.123. Immo ea valebit inter clericos, & laicos; num. 124. multo magis, vbi approbata ſit a Papa; vel fiat circa modum ſolutionis; num. 125.

Compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur, valet. 5.119. Dum tamen accedat cauſæ cognitio, decretum, & conſenſus Epiſcopi; nu. 120. aut etiam eius Vicarij; num. 121.

Compoſitio, quod decimæ laicis ſoluantur, niſi ad tẽpus, & iuſta de cauſa, non valet. 5.122.

Compoſitio, vt perpetua ſit, & obliget ſucceſſorem, debet fieri cum auctoritate Superioris. 5.126.

Compromiſſum eſt quædam tranſactio. 8.25.

Compromitti poteſt in laicum de fructibus decimarum. 8.24. Idem de fructibus cuiuſuis rei ſpiritualis. num. 25.

Compromitti non poteſt cauſa decimarum in laicum, vt in arbitratorem. 8.26.

†Conchen. Decimarum 21. Maij 1601. coram Attrebaten. 4.64.

Concilium Conſtantienſe quid de decimis Papalibus decernat. 9.11.

Concilium Lateranenſe de quo in cap. quamuis, & cap. prohibemus de decim. quod nam fuerit. 5.67.

Confeſſoria actione agitur inter duas Eccleſias de proprietate iuris decimandi. 8. 39. Quodſi agatur contra colentem prædium, locus erit condictioni ex lege; num. 40.

Confines præſcribi non poſſunt. 5.99.

Conſuetudo attendenda eſt, cui Eccleſiæ ſoluat colonus decimã, prædialine an Parochiali. 6.43.

Conſuetudo circa quantitatem decimæ plurimum poteſt, & attendenda eſt tam in prædialibus, quam perſonalibus decimis. 5. 87.

Conſuetudo decennalis circa modum, & tempus ſolutionis decimarum attendenda eſt. 6.16.

Conſuetudo differt a præſcriptione, & in quibus. 5.85.

Conſuetudo eſt quædam lex communis. 8. 45.

Conſuetudo, etiam quæ contra ius eſt, non requirit ſcientiam, aut approbationem Principis. 5.88.

Conſuetudo induci poteſt, vt fructus decimales prius in propria horrea condantur, quam clerici certiores fiant. 6.3.

Conſuetudo obtinere poteſt, ne decimas quis teneatur inferre in horrea clericorum.6.6.
Conſuetudo per vnicum actum non inducitur. 9.158.
Conſuetudo præter ius inducitur ſpatio decem annorum.5.102.
Conſuetudo præter ius, quæ tangit iura Eccleſiarum requirit ſpatium quadraginta annorum.9.155.
Conſuetudo quantumcunque longa nullas decimas, neque quid aliud ſoluendi miniſtris Eccleſiæ indigentibus non excuſat a peccato, nec valet.5.90.
Conſuetudo quid ſit.5.86.
Conſuetudo quoad ſolutionem decimarum obſeruanda regulariter requiritur, & ſufficit, vt ſit 40.annorum 1.103. Neq; exigitur titulus, num.104.
Conſuetudo, quod decimæ etiam prædiales non ſoluantur ſtatim ſed certo tempore, valet. 6.15.
Conſuetudo, quod decimæ in agro relinquantur monito ſacerdote, antequam fiat ſeparatio, valet.6.7.
Conſuetudo, quod decimæ etiam mixtæ de minutis non ſoluantur, valet. 5. 93. idem in decimis ex certis rebus, num.94.
Conſuetudo, quod decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur, induci poteſt.5.97. ſecus in prædijs, quæ proxima ſunt limitibus num.98.
Conſuetudo, quod de prædijs Eccleſiaſticis decima non ſoluatur, valet.5.95. idem forte in prædijs patrimonialibus clericorum, num. 96.
Conſuetudo ſoluendi decimas maxime attendi debet, vbi dubium eſt, ad quam Eccleſiam ſpectent.5.100. ſufficientq; decem anni, vt inducatur, num.101.
Conſuetum an in pluribus duntaxat vicibus verificetur.9.159.
Creditor non tenetur interpellare debitorem, niſi ex vrbanitate.6.23.
†*Corduben. Decimarum 22. Maij 1617. coram Manzanedo.4.57.*

D

DEbitor debet portare debitum ad domum creditoris.6.22.
Debitor decimarum non poteſt prætextu crediti decimas denegare.8.61. Nec propter ſterilitatem, num.62.
Debitori an debeat denuntiari, vt ſoluat.6.23. & 9.13.
Decima decimarum, ſeu alimenta, quo iure Papæ debeantur.1.27.
Decima eſt quota pars, hoc eſt, vnum ex decem. 2.4. & ſi quando ſoluitur duodecima, quintadecima, vel alia quota, ea habetur pro decima num.5. & cur hæc potius quota, quam alia electa ſit a Deo.num.6.
Decima Papalis eſt onus reale Eccleſiarum, non prædiorum, impoſitum perſonis Eccleſiaſticis pro ipſis Eccleſiis.9.68.
Decima Papalis eſt onus, ſeu munus extraordinarium 9.126. & patrimoniale; num.146
Decima Papalis impoſita in vna diœceſi ſoluetur de fundis beneficij illius diœceſis poſitis in alijs diœceſibus, 9.67. & ſeq.
Decima Papalis originem habet a lege veteri, habetque ſimilitudinem cum eius legis præcepto.9.1.
Decima Papalis ſoluitur de beneficijs. 9. 17. & ſeqq.
Decima Papalis de omnibus beneficijs, atq; Eccleſiaſticis reditibus.9.19.
Decima Papalis ſoluitur quoque de ijs, quæ conſiſtunt in iuriſdictione, mero imperio, regalibus & ſimilibus, deductis ſalarijs moderatis iudicum, & officialium, ac ſimilium perſonarum ſine quibus iuriſdictio, & alia prædicta nequeunt expediri.9.61. Secus in expenſis, quæ fiunt in veſtibus ac victualibus officialium aut circa familiam Prælatorum; num. 62.
Decima Pontifici an præſtetur de his, quæ conſumuntur vſu, vel eſu animalium, & quomodo.9.65.
Decima quædam eſt, quæ offertur Deo per ieiunium, & pœnitentiam 5.22.
Decima ſequitur fructuum detentorem.6.20.
Decima ſequitur quemlibet poſſeſſorem prædij ſiue iuſtum ſiue etiam iniuſtum.4.40.
Decima ſolui non debet de captis in bello iniuſto, cum ea obnoxia ſint reſtitutioni.4.46.
Decima ſolui non debet de legato, vel hæreditate 4.37. Neque de quibuſuis immobilibus acquiſitis, ſeu eorum acquiſitione, nu.38.
Decima ſoluitur etiam ab habente priuilegium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid non modicum antea perciperetur. 4.51.
Decima ſoluitur de apibus, earumq; fructu, cera, & melle.4.18.
Decima ſoluitur de domib. ſeu earum penſione 4. 22. & quid ſi conſtruatur domus in agro; num.23.

Digitized by Google

Decima ſoluitur de fœno, quod in faſciculos redigitur.4.6.& 11

Decima ſoluitur de lacte,lana,fœtu, & alijs, ſi qui ſunt,fructibus animalium.9.15

Decima ſoluitur de lapicidinis, & quomodo 4.33.Idem in auri,argenti, aliorumq; metallorum fodinis,num.34

Decima ſoluitur de omni artificio.4.24. atque adeo de negotiatione,num.25

Decima ſoluitur de omni lucro.4.36.atq; adeo de aduentitio, & profectitio, 4.30

Decima ſoluitur de omnibus terræ fructibus, & alijs prouentibus,4.1

Decima ſoluitur de quouis grano,4.2.Idem in palea,num.3. idem in fabis,& alijs leguminibus,nu.4.idem nucibus,caſtaneis, & alijs fructibus arborum,num.5

Decima ſoluitur de venatione.4. 19. item de piſcatione : piſcarijs; num.20. idem in aucupio, num.21

Decima ſoluatur de vino,4.9. idem de oleo , & melle; num.10

Decima ſoluitur ex furnis, ſeu de commodo illorum.4.32

Decima ſoluitur ex lino,& canape.4.7.idem in croco,num.8

Decima ſoluitur ex terra ſata furtiuo ſemine; 4.41

Decima ſoluitur nihil ſoluto ijs, qui decimas ſoluere debent, quauis conſuetudine non attenta.6.47

Decima ſoluitur omnibus ex bonis.2.2. licitè tamen quæſitis,num.3

Decima tamquam onus reale ſequitur tam prędij,quam fructuum detentorem,6.46

Decima beneficiorum concedi poſſunt laicis per Summum Pontificem.9.6

Decimæ debentur ſacerdotibus, quamuis non petantur, & ſine vlla prævia monitione, 6.21

Decimæ in noua lege præcepta ſunt ad ſimilitudinem decimarum veteris legis. 5.21

Decimæ inſtitutæ fuerunt a Deo,& olim ſaltem ſub veteri lege præcepta. 1.5.& non modo prędiales,ſed etiam perſonales,num.6

Decimæ introductæ quoque ſunt ad congruam ſuſtentationem miniſtrorum Dei, & Eccleſiæ.1.41

Decimæ iure diuino , & naturali non debentur miniſtris non indigentibus.7.40

Decimæ iurę diuino nunc quoque debentur , & præceptæ ſunt ſecundum communiorem ſententiam Canoniſtarum;1.9. & videtur in iure probari; num. 10. Contrarium Theologi omnes , num. 11. & aliqui Iuriſtæ ; num.12

Decimæ originem habuerunt ante legem ſcriptam , quando ſolum vigebat lex naturalis ; 11

Decimę perceptæ ſunt iure Pontificio,1.38

Decimæ pro ſuſtentatione quoque pauperum dantur, 7.39

Decimæ propria auctoritate capi non debent,ſed peti extraiudicialiter , ſaltem ex vrbanitate , 6.25

Decimæ quomodo dicantur Deo debitæ.1.33.

Decimæ quomodo diuidi debeant in quatuor partes,7.8

Decimæ quorumcunque naſcentium in parochia Epiſcopi,vel Eccleſiæ Cathedralis,niſi ibi ſit alius Curatus,debentur Epiſcopo, 7.7

Decimæ ſoluendæ ſunt cum integritate , ſeu ſine diminutione,6.48

Decimæ ſunt a Papa Eccleſiis aſſignatæ.5.41.

Decimæ venationum , & aucupiorum. Vide ver.venationum : & ſic de ceteris.

Decimam ex beneficijs ſoluere debent clerici Summo Pontifici eam exigenti. 9.2

Decimarum communis eſt diuiſio , vt aliæ ſint prædiales,ſeu reales.aliæ perſonales,3.5

Decimas non poſſunt laici obtinere in ęmphyteuſim ſaltem poſt Concil.Lateranenſe.2.68

Decimas non ſoluens tempore legis naturæ non peccabat contra legem naturalem. 1. 3 .idem in eo,qui non ſoluit tempore legis Euangelicę; num.4

Decimas papales exigere non eſt magnum , & arduum negotium,9.115

Decimas ſoluere omnes regulariter tenentur.5.1.

Definitio decimę ſpiritualis,2.1.Quę explicatur; num.ſeqq.

Delegatus poteſt cenſuras exercere,9.238

Delegatus poteſt compelli ad recipiendam delegationem,9.191

Delegatus Principis poteſt ſubdelegare , 9.209

Delegatus vniuerſitati cauſarum poteſt dici ordinarius,9.189.ſecus ſi ea vniuerſitas ſit perſonarum,non cauſarum,num.190

Denarius numerus eſt primus terminus numerorum,& perfectionem ſignificat, 1.7

Denegare poſſunt laici decimas ſacerdotibus , cũ ſibi ab illis denegantur ſacramenta. 7. 35. id tamen facere non debent laici propria auctoritate,ſed in iudicio,excipiendo, num.36

Dene-

Digitized by Google

Denegari non poſſunt decimę clericis ex eo, quia diuites ſint, neque iis indigeant.7.38. & ratio affertur,num.ſeqq.

Deus O.M. *reſeruauit ſibi decimã in ſignum vniuerſalis dominii.*1.20

*Deus reſeruauit ſibi decimam partem tamquam Leuitis ſufficientem,nec populo moleſtam.*2.8.

*Diſpenſatio contra ius naturale, aut diuinum non admittitur,*5.52

*Diſtributio oneris decimæ papalis quomodo facienda inter non exemptos,*9.144. *& ſeqq.*

Diuina *percipiens in Monaſteriis, iis non ſoluet decimas,ſed Eccleſiæ parochiali,in qua eſt domicilium.*7.20

*Diuiſio decimæ conuentæ quomodo fiat inter clerum,reiniſſiue,*9.135

*Domicilia plura habens, ſoluit decimas perſonales, vbi eſt præcipuum domicilium.*7.21. *Quid,ſi domus ſit in confinio duarum Parochiarum;num.*22.*Et quid ſi dubitetur, de qua Parochia ſit domus,num.*23

Domicilium *mutans ſoluet ſecundo* Curato *decimas perſonales,*7.24. *Quid, ſi non conſtet de animo mutandi domicilium, num.*25

*Dominium decimarum non transfertur in Eccleſiam ante ſeparationem.*8.35.*Tunc autem agendum eſt actione perſonali, ſeu condictione ex canone,num.*36.*aut condictione ex lege conſuetudinaria, vbi decimæ debeantur ex conſuetudine; num.*37

Dominium *vſurarum, & rerum per vſuram acquiſitarum transfertur in vſurarium, quamuis ſoluenti detur repetitio.*5.48

E

E*Ccleſia Cathedralis ab Epiſcopali in quo diſtinguatur,*7.2

Eccleſia Cathedralis nullum ius habet in Eccleſiis *ſuæ ciuitatis.*7.15

Eccleſia,*cui de iure communi non debentur decimæ,poteſt eas remittere alteri Eccleſię.*5.134

*Eccleſia quotuplex ſit.*7.1

*Eccleſia ſita intra fines baptiſmalis quando percipiat decimas tam reales, quam perſonales.*7.28.*& ſeq.*

Eccleſia,*vel perſona* Eccleſiaſtica *habens donationem decimarum a laico,non poteſt eas præſcribere etiam tempore immemoriali,* 5.113

Eccleſiæ *antiquitus conſtitutæ decimis priuari non debent.*5.42

Eccleſiæ *Cathedrales Metropolitanæ,& Patriarchales ſubſunt decimæ papali.*9.24

*Eleemoſynæ,& oblationes an,& quando ſubſint decimæ papali,*9.51

Epiſcopales *decimæ quæ ſint remiſſiuè,* 5.132

Epiſcopi, *aliique* Prælati *non debent accedere ad ſuas* Eccleſias, *in iiſue recipi ſine litteris ſuæ prouiſionis.*9.219

*Epiſcopi non ſoluentes decimas papales quomodo & quo ordine plectantur,*9.139

*Epiſcopo debentur decimæ prędiorum, quæ in nullius Parochia ſita ſunt.*7.9. *idem vbi parochiæ non ſint diſtinctæ,num.*10. Secus *ſi locus ſit intra duas parochias, ſed ignoretur, cuius ſit,num.*11

*Epiſcopo debentur decimæ ſtante conſuetudine.*7.12. *item quæ donatæ fuerunt* Eccleſiæ *Cathedrali,vel alio modo ei debentur, num.*13.

*Epiſcopus in ſua quarta decimarum eſt fundatus de iure communi.*7.14

*Epiſcopus non poteſt alicui concedere per viam priuilegii immunitatem a ſolutione decimarum,*5.40

Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra Concil.*gener. vel canones,*5.43

Epiſcopus *poteſt ex cauſa remittere decimas ſuæ menſæ debitas,*5.44

*Epiſcopus poteſt imponere, & exigere a beneficiatis charitatiuum ſubſidium,*9.10

*Epiſcopus poteſt interponere decretum, & conſenſum in compoſitione ſuper ſolutione decimarum,*5.45

*Epiſcopus poteſt nomine cuiuslibet vacantis Eccleſia agere ad decimas,*7.16

Epiſcopus *ſimul cum clero poteſt aliquos ad ſui præiudicium eximere a ſolutione decimæ papalis,*9.136

Epiſcopus *ſoluere decimas non tenetur, niſi Summo Pontifici ſaltem pro menſa* Epiſcopali, 9.23.*De patrimonialibus tamen,& aliis beneficiis* Eccleſiaſticis *tenetur;num.*24.*item menſæ bona decimabuntur,ſi ea in alium transferantur;num.*25

Excommunicandus *eſt non ſoluens decimas, cum teneatur,*8.64.*&* 65

Excommunicatio *in eos, qui decimas ſpirituales non ſoluunt, ferri debet monitione præmiſſa.* 8.69. *Idem in quauis ſententia excommunicationis,num.*70.*& debet eſſe canonica monitio,& competens,hoc eſt,trina cum aliquo dierum interuallo;num.*71

Excõmunicatio *lata a* Collectore *contra penſionarium exemptũ ob non ſolutam decimã papalem eſt ipſo iure nulla,*9.192.*Idem in Religio-*

ſis

ſis exemptis ab huiuſmodi ſolutione. num. 103.
Excommunicatio lata a Prælato exigente procurationem contra iuris formam, vel ſpeciale priuilegium Sedis Apoſtolicæ eſt nulla. 9. 140.
Excommunicatio lata per collectorem decimarum Papalium contra non exhibentes vaſa ſacra eſt nulla. 9.261.
Excommunicatio ſolum generalis ferenda eſt in Epiſcopos, Abbates, aliaſque perſonas Eccleſiaſticas honorabiles non ſuſpectas, vbi dumtaxat de quantitate, & æſtimatione fructuum circa ſolutionem decimæ Papalis agitur. 9.240.
Excommunicationis contemptus eſt cauſa proxima interdicti generalis. 9.245.
Excommunicatus, & intruſus an teneantur ad decimam Papalem. 9.137.
Executiuè an procedatur in exactione decimæ Papalis 9.265.
Exempti a ſolutione decimarum de noualibus, tenebuntur ſoluere, ſi ad id pacto ſe adſtrinxerunt. 4.59. Aut ſoluendo tacitè renuntiauerunt priuilegio. num 60. Idem ſi Eccleſia olim ex iis haberet emolumentum; aut inde poſtea enormiter læderetur. 61.
Exempti a ſolutione noualium ſoluunt decimas de noualibus conductis. 4.63. Idem de poſſeſſionibus acquiſitis poſt Concil generale. 64.
Exemptio aliquorum non liberat Vniuerſitatem ab onere ad ratam. 9.131.
Exemptione aliquorum Vniuerſitatem nimis grauante quid faciendum. 9.132.
Exemptus ſimpliciter cenſetur exemptus ſaltem ab oneribus extraordinariis. 9.128.
Expenſæ deducendæ in ſolutione decimarum Papalium, remiſſiuè. 9.180.
Expenſæ deducendæ non ſunt in ſolutione decimarum prædialium. 6.28. Idem in decimis mixtis num. 29. & de ratione; num. 31. & 34.
Expenſæ ex decimis perſonalibus cur deducantur non item ex realibus. 9.34.
Expenſę factæ in re immobili deducuntur vbi de lucro venditionis ſoluenda ſit decima ſpiritualis. 6.35. ſecus ſi res remaneat penes me, & de eius commodo ſoluenda ſit. nu. 36.
Expenſæ Monachorum, qui ex pacto ab obtinentibus Prioratus, grangias, & ſimilia ex gratia tenentur, deduci non debent in ſolutione decimæ Papalis. 9.57.
Secus in obtinentibus ad iuſtam firmam annuam, nu. 58.
Expenſę neceſſariæ, quę fiunt gratia colligendorum fructuum, deducuntur in ſolutione papalis decimę. 9.176.
Expenſę, quæ fiunt in caſtrorum cuſtodibus aut ędificiis conſtruendis, vel conſeruandis non deducuntur ex decima papali 9.177. item neque illę, quę pro villis tuendis fiunt in guerris, ſeu caualcatis. num. 178. item illę, quę fiunt pro foſſatis, reparationibus molendinorum, & ſimilibus. num. 179.
Extrauagans inſerta in corpore iuris vim legis habet, & ſententia contra eam lata eſt nulla. 9.28.
Extrauagans vn. de decim. in com. quę eſt Bonif. VIII. an ſolum locum habuerit in decimis per eum impoſitis, & expirauerit eius morte. 9.27.
Extrauagans vn. de decim. nunc quoque allegari poteſt pro deciſione. 9.29.

F

Fauor fidei Chriſtianę maximus eſt. 9. 120.
Fauorabilis diſpoſitio comprehendit etiam Cardinales. 9.121.
Fructus decimales portari debent in horrea clericorum, vbi ſine magno labore, & ſumptu id fieri poſſit. 6.1. Neque aſportari poſſunt fruges, donec clerici certiores fiant de conditione; num. 2.
Fructus decimales portari debent in horrea publicè ad id deputata, ſiquę ſint. 6.5.
Fructus decimales portari non debent in horrea clericorum, ſi id ſerat conſuetudo. 6.6.
Fructus intelliguntur deductis expenſis. 6. 31.
Fructuum arborum decima ſpiritualis ſoluenda eſt, 4.5.
Fructuum arborum, & hortorum decima Papę exhibetur, 9.64.
Fructuum decimalium: ſeparatio fieri non debet, antequam moneatur Sacerdos, 6.7. Valet tamen conſuetudo, quod in agro relinquantur monito Sacerdote, antequã fiat ſeparatio; ibid.
Frugum decima ſolui poteſt vna cum palea; quamuis contrarium alii ſentiant, 6.9.
Frugum omnium terrę ſoluenda eſt decima ſpiritualis. 4.2. & ſeqq.

Fer-

Digitized by Google

†*Ferrarien.decimarum 16.Iun.1615. coram Pirouano,5.63*

†*Fratribus S.Io. de Deo in Corduben. decimarum, 22. Maij 1617. coram Mazanedo, 4.57.*

Ferrarien.Bonorum 19. Ian.1615. coram Dunozetto,5.69

G

G*Enera decimarum quot, & quæ ſint, 2.1*

Generalis ſententia quomodo ferenda ſit in non ſoluentes decimam papalem,9.147

Generalis ſententia excommunicationis, vel interdicti. Vide verbo excommunicatio, vel interdictum generale.

Grangiæ quid ſint,9.55

Groſſi fructus,vide menſa groſſa.

H

H*Eremitæ, & alij obſeruantes regulam SS. Dominici, vel Franciſci, ſi viuant per ſe, tenentur ad decimas de agris, & vineis,quas colunt,5.34. Quodſi in vna domo viuant, non tenentur ad decimas de hortis ſuis in circuitu domus, aut animalibus ibi paſcentibus, ſeu eorum nutrimentis, nu. 35*

† *Hiſpalen. decimarum de Ioblada 18. Iunij 1612.coram Vbaldo,4.64*

Hortorum decima quomodo ſoluatur,4.11

Hoſpitalarij,Ciſtercienſes, & Templarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus ſeu ſumptibus excolunt 5.10.ſecus de prædiis conductis; nu.11.Item ſecus in prædiis acquiſitis poſt Conc. Gen. nu. 12. Quid, ſi acquirantur pro Monaſteriis ædificandis;num.13

Hoſpitalia pauperum,& infirmorum an ſubſint decimæ papali, 9.31.& ſeq.

Hoſpitalia pauperum,& infirmorum nomine beneficiorum propriè non comprehenduntur, 9.33

Hoſpitalia regulariter in beneficium non conceduntur;9.34.ſecus in hoſpitalibus militarium ordinum,aut aliorum Religioſorum;num.35

I

I*Gnorantiam edicti allegans, & probare volens quando audiatur,9.266*

Illerden.decimarum 16. Martii 1618.coram Sacrato,5.58

Illicitè acquiſitorum decima prædialis ſoluenda eſt,4.39

Immemorabilis poſſeſſio quomodo probetur, 5.76

Immemorabilis præſcriptio an ea idem ſit cum centenaria,5.75

Imperator,aut alius laicus non poteſt laicis concedere immunitatem a ſolutione decimarum, 5.39

Impoſitio decimæ Papalis an denuntiari debeat, 9.12.& ſeqq.

Immunitas a ſolutione decimarum cur poſſit a Papa laicis concedi, 5.53

Incapaces alicuius iuris non poſſunt illud præſcribere etiam per tempus immemorabile, 5.115

Induſtria perſona electa cenſetur in magno, & arduo negotio,9.213

Induſtria perſonæ per quæ verba electa cenſeatur,9.212

Inhiberi poteſt per iudicem debitori decimarum, ne fruges exportet ab agro,antequam ſoluat, 6.4

Intellectus cap.2.de his,quæ fi. a Præl. ſin. conſ. Cap.5.63

Intellectus cap.veniens de tranſact.5.127

Intellectus illius loci Matth.5. non veni ſoluere legem,ſed adimplere,1.20.& ſeq.

Intellectus loci Matth.23. & Luc.11. hæc oportuit facere, & Matth.22. reddite, quæ ſunt Dei Deo,1.35

Intellectus SS.Patrum,qui dixerunt, decimas di uina lege ſoluendas eſſe, 1.29

Intellectus cap.in aliquibus,§.vlt. de decim.1.25

Interdictum generale ferri non poteſt a collectore contra ciuitatem ob non ſolutam decimam papalem, 9.242. idem in quouis debito pecuniario, nu.243. ſecus ſi prius lata ſententia excommunicationis ſingulares perſonas, ea contempta fuit,num.244

Iudæi de terris,quas colunt, decimas ſoluere tenentur,5.36.idem in infideli,& hæretico, nu. 37.idem etiam in decimis perſonalibus, num. 38

Iudex laicus an cognoſcat de iure decimandi competente ex feudo, priuilegio, vel præſcriptione, 8.15

Ius decimandi non poteſt laicis concedi in emphyteuſim,ſaltem poſt Concilium Generale Lateranenſe,5.68

Ius decimandi regulariter non poteſt ab Epiſcopo laicis concedi, 5.59. *Poteſt tamen alijs Eccleſiis cum aliqua cauſa*, num.60. *immo & laicis ex iuſtiſſima cauſa poterunt ad vitam, aliudue tempus concedi fructus decimarum*; num.61

Ius decimandi, ſeu potius commoditas decimarum poteſt ab Epiſcopo laicis concedi in vim alienationis cum cauſæ cognitione, & conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur. 5.62

Ius decimandi tamquam ſpirituale laicis non competit; immo eius iuris incapaces ſunt, 5.57

Ius decimas percipiendi poteſt per Papam Principi, vel alteri laico ex cauſa concedi. 5.83

Ius diuinum, & naturale regulariter indiſpenſabile eſt, & immutabile, 5.47. & 52

Iuſto in Cartaginen. Decimarum 19. *Nouemb.* 1593.5.54

L

Laici compellentes Prælatos ipſis ſubmittere iura ſua Eccleſiæ ſunt excommunicati, 8.66

Laici decimas ſuper beneficijs imponere non poſſunt, 9.7. *Neque inferiores Prælati*; nu.9.

Laici exigentes ab Eccleſiaſticiſque perſonis, earumue bonis taleas, collectas, aut decimam, ſeu aliam partem bonorum ſunt excommunicati, 9.8

Laici licitè poſſident decimas ſibi ante Concil. Lateranen. non autem poſtea conceſſas. 5.66

Laici poſſidentes decimas in feudum ante Concil. Later. poſſunt eas de conſenſu Epiſcopi in Eccleſiam transferre. 5.71. *In alios vero laicos feudi titulo transmittere non poterunt*; nu.72. *Idque procedit etiam in ijs decimis, quæ feudo extincto redeunt ad Eccleſiam*; num.73.

Laici poſſunt decimas titulo conductionis percipere, & quaſi poſſidere. 5.64. *Quibus etiam locari poſſunt ad vitam accedente maximè ſuperioris auctoritate*; num.65

Laici ſpoliati iure percipiendi decimas, & agentes interdicto recuperandæ, an ſint ante omnia reſtituendi, 5.82

Laicus conductor decimarum poteſt conueniri coram iudice laico, debet, niſi ad ſit contraria fori præſcriptio. Contrarium verius, 8.17

Laicus debet conueniri a clerico coram iudice laico, niſi adſit contraria conſuetudo, maximè ſi non conſtet rem eſſe Eccleſiaſticam, 8.17

Laicus non eſt capax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, neque poteſt exercere cenſuras. 9.196. *Neque eſſe vicarius* Epiſcopi; *num.*196. *& an poſſit ex licentia Papæ*; *num.* 197.

Laicus non poteſt eſſe Collector *Papæ cum facultate cenſurandi*, 9.194

Laicus num poſſit deputari Collector *cum facultate exercendi cenſuras ex certa ſcientia Papæ*. 9.198

Laicus poteſt deputari nudus exactor decimarum Papalium, 9.199

Laicus tempore etiam immemorabili non poteſt præſcribere decimas, 5.114

Laicus tutus erit præſcriptione immemorabili decimarum, ſeu iuris decimandi accedente fama priuilegij, 5.118

Legatorum iuriſdictio in omnibus concurrit cum ordinarijs, 9.187

†*Legionen. Decimarum* 22. *Maij* 1615. *coram Manzanedo* 4.64. *& alia coram Coccino*, 5.17

Leproſi ad decimas tenentur ſi colunt agros, aut vineas; vel ſi viuunt per ſe in domibus ſuis 5.31

Leproſi, Heremitæ, & alij huiuſmodi, ſi ſimul in vna domo viuant non tenentur ad decimas de hortis ſuis in circuitu domus, neque de animalibus ſuis ibid. paſcentibus ſeu eorum nutrimentis, 5.35

Lex Barbarius, ff. *de off. prætor. quando locum habeat*, 9.236

Lignorum decima ſoluitur Eccleſiæ, *in cuius finibus creuerunt*, 4.13

Locus, & tempus in decimis non eſt de ſubſtantia, 5.81

M

Agis dignum trahit ad ſe minus dignum, 9.158

Manutenendus quiſque eſt in ſua poſſeſſione, 9.162

†*Mantica in Conchen. decimarum* 19. *Iunij*, 1595.5.109

†*Manzanedo in Corduben. decimarum* 13. *Maij* 1616.5.54

Manzanedo in Conchen. Decimarum de Guaſuina 31. *Maij* 1617.5.109

Matrix Eccleſiæ, *quæ ſit*; *& cur ita dicatur*, 7.3

Mediocre dari debet in ſolutione decimarum ſpiritualium, 6.26

Digitized by Google

†Mediolanen.decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Decano, 5.54

†Mediolanen. Reſciſſionis permutationis 21. Maij 1597. coram Pamphilio, 5.58

†Mediolanen.decimarum de Carlatio, 18. Martij 1616. coram Andrea, 7.30

†Mediolanen.decimarum 27. Iun. 1612. coram Pirouano 5.81

†Mediolanen.de Variſio, 9. Martii 1609. coram Lugdunen. 7.30

†Mediolanen.decimarum S. Iuliani 18. Martii 1613. coram Pamphilio Iuniore 4.1

Mediolanen. Decimarum 8. Febr. 160. coram Marcomontio 4.15

Memoriam extare in contrarium probatur per teſtes, vel inſtrumenta 5.78

Menſa groſſa canonicorum ſubiacet decimæ Papali, vbi ea ſuccedat loco præbendæ, licet decima abſolutè imponatur ſuper beneficiis. 9.74

Menſa groſſa, quæ in diſtributiones quotidianas deſtinata eſt, tunc ſaltem ſubiacet decimæ papali, cum ea impoſita eſt ſuper quibuſcunq; prouentibus Eccleſiaſticis, 9.76

Menſa groſſa vt plurimum diſtinguitur a præbenda, & diſtributionibus quotidianis, 9.71. Aliquando tamen ſuccedit loco præbendarum, num. 2. aliquando de ipſa menſa groſſa ſoluuntur diſtributiones, num. 73.

Mercenarius de mercede ſua ſoluit decimam, 4.31

Meretrix, & hiſtrio ſoluere tenentur decimam perſonalem, 4.33. Eccleſia tamen ab illis eam non recipit, niſi pœnitentiam egerint, ne eorum delictis conſentire videatur; num. 44. & 49.

Meretrix, quamuis turpiter accipiat non tenetur tamen reſtituere, quæ ex meretricio acquiſiuit, 4.49

Milites ſoluere debent decimam de capiis in iuſto bello, 4.26. immo etiam de ſtipendiis, num. 27

Miniſtrorum Eccleſię ſuſtentatio eſt de iure diuino, & naturalis, 5.91

Mixtę decimę cui Eccleſię debeantur, 7.26

Mixtarum decimarum tertia quędam ſpecies datur diſtincta, a reali, & perſonali, 3.9

Molendinorum, & furnorum ſeu potius redituum, quæ ex illis percipiuntur, decima papalis pręſtatur, 6.63

Molendinorum quorumcunque decima ſpiritualis ſoluitur, & quomodo. 4.35

Moniales, aliiq; Regulares an ſoluant decimam Papalem, 9.37

Monitio debet pręcedere ſententiam excommunicationis 8.70. & debet eſſe canonica, & competens, hoc eſt, trina cum dierum interuallo, num. 71

Monitio quomodo facienda ſit clero, vel collegio, vt ſoluat decimam papalem, 9.146

Monitoriæ excommunicationis contra non ſoluentes decimas ſpirituales, non debent neceſſario continere clauſulam illam, niſi cauſam rationabilem volueris allegare, 8.72. Debet tamen iudex ſe prius informare ſaltem ſummariè, an ille, quem monet, ſubditus ſit, vel litteras conditionales formabit, num. 73

Moralia pręcepta obligant etiam tempore nouę legis, 1.8

Motus proprius quos pariat effectus. 9.133

Munera Pręlatis liberaliter donata, an ſubſint decimæ papali, 9.45

Munus ordinarium quod ſit, 9.127

N

†NAzaren. decimarum 28. Maij 1593. coram Arigonio 5.58

Negotium arduū, & magnum quodnam ſit, iudicantis arbitrio relinquitur, 9.214

Nomen prouentus generale eſt, & comprehendit omnem reditum vndecunque nobis obuenientem, 9.78

Nomen reditus, & obuentionis ſatis generale eſt, 9.80

Nouale quid ſit, & quomodo definiatur, 4.50

Nouales decimę eodem tempore pręſcribuntur, quo veteres, 4.86

Noualium decimę debentur, cum quis de iis non habet priuilegium, 4.52

Noualium decimæ debentur parochię, in cuius finibus ſurgunt, 4.53. Quid ſi noualia appareant intra duas parochias, & neſcitur cuius finibus, num. 54. & quid ſi limites quoquo modo apparent, nu. 55

†Nouarien.decimarum 10. Decemb. 1592. coram Orano, 5.82

O

OBlationes, & eleemoſinæ an, & quando ſubiaceant decimę papali, 9.51

Oblationes, & primitię in quo differant a decimis, 2.9

Obla-

Oblationes,quæ fiunt ad Sacrificium, ſubrogatæ ſunt loco quarundam decimarum veteris legis,3.3

Obſeruantia vltima an ſemper attendatur, 9. 161

Obtinentes Prioratus,grangia,domos,reditus,penſiones,vel cenſus ab Eccleſiis,an, & quomodo decimam Papæ exhibeant,9.56

Obuentionis, & reditus nomen ſatis generale eſt,9.80

Officiales, & Collectores non tenentur ad decimam papalem,9.124

Officiales, & Collectores ſunt immunes ab extraordinarijs oneribus,9.129

Originalia regulariter exhibenda ſunt, non autem exempla,9.223

P

†Pacen.Decimarum 20.Iunij 1594. coram Millino 5.104

†Pampilonen. Decimarum 18. Decembr.1615. coram Cocino Decano,5.11

†Pampilonen.decimarum 6.Aprilis 1615.coram Coccino Decano,5.13

†Pampilonen.Vicarium 5. Iulii 1593.coram Gypſio,4.11

†Pampilon. & Vlixbonen.foliorum Moronum 1581.coram Gipſio,4.11

†Pamphilio in Conchen.Decimarum de Villanoua 5.Maij 1600.5.60

Pactum inter dominum, & conductorem, quis eorum decimam ſoluat, ſeruandum eſt, 6. 44

Papa diſpenſare regulariter non poteſt contra ius diuinum,1.26

Papa eſt ſupremus iudex,& Ordinarius, 9.14

Papa non tenetur decimas ſoluere, ſed ipſe alijs imponit,5.20

Papa reſpondendo,& definiendo ſuper caſu particulari,canonem,& legem condit,9.29

Parochialis Eccleſia, cui decimæ perſonales ratione Sacramentorum ſoluuntur,quæ ſit, 7. 18

Parochialis,& prædialis Eccleſia, quænam ſit, 7.5

Parochus non poteſt propria auctoritate denegare ſacramenta ſubditis,qui,cum debeant, non ſoluunt decimas, niſi id notorium ſit,7.37

Paſcuorum,hoc eſt,paſturæ iumentorum,decima ſpiritualis ſoluitur,ſi locentur,aut vendantur eſtque prædialis decima,4.14.quid in decima papali dicendum,9.47. & ſeq.

†Patauina 18. decimettæ 10. Martii 1603. coram Coccino Decano,5.58

Pauperes tenentur decimas ſoluere, 5.28. & ſeqq.

Pauperes tenentur ſoluere decimas pro ſuis eleemoſynis,5.30.poterunt tamen vnum pro alio ſoluere,num. 31.item non tenentur ſoluere, ſi ſint in extrema neceſſitate; aut cogantur omnia vendere, & mendicare, ſi integram decimam ſoluere velint quam longo tempore non ſoluerint,num.32

†Placentina decimarum 23. Ian. 1586. coram Bubalo,5.66

Paupertatis prætextu aliena tenere, vel alias peccare non licet, 5.29

Penſio aſſignata ob remunerationem laborum,& obſequii etiam præſtandi non ſubiacet decimæ papali,9.100

Penſionarius Cardinalis an teneatur ſoluere decimam papalem,9.101.& 110

Penſionarius exemptus ab onere ſoluendi decimam non poteſt cogi ad ſoluendum a Collectore habente facultatem eam exigendi a quibuſcunque perſonis,non obſtantibus quibuſuis priuilegijs,9.94

Penſionarius non poterit moleſtari a Collectore, qui exegit integram decimam a Rectore beneficii,9.94

Penſionarius regulariter tenetur pro rata penſionis decimam papalem exhibere ex communi contra aliquos,9.87.idem in ſubſidio charitatiuo,num.88

Penſionarius tunc non tenetur ad decimam papalem, cum penſio conſtituta eſt libera ab omni onere etiam decimæ,9.89.ſecus,ſi priuilegium ſit ſolum generale; num. 90. aut ſi ei exemptioni per Papam derogetur cum clauſula,quorum tenores,&c.num 91

Penſionarius tunc non tenetur ad decimam papalem, vbi penſio non excedat ſummam ſeptem ducatorum, 9.97. Niſi plures penſiones,quis obtineret,quæ ſimul iunctæ eam ſummam excederent,nu.98.id vero procedit, licet talis penſio fuerit aſſignata in beneficium i num.99

Perceptio,& poſſeſſio decimarum probari poteſt per teſtes ſingulares,5.79

Perſonales decimæ etiam nunc debentur, 3. 10. idem & multo magis de realibus, & mixtis i num.11.& 5.92

Perſonales decimæ quæ ſint,3.7

Perſonales decimæ regulariter debentur deductis prius expenſis, 6.32. non modo vtilibus, & neceſſariis, ſed etiam voluntarijs, nu. 33

Perſonales decimæ regulariter debentur ſolui in fine anni, 6.11. Tutius tamen eſt ſtatim eas ſoluere, num. 12. Recuſari autem non poſſunt, ſi intra annum ſoluantur, nu. 13

Perſonalis decima de illicitè acquiſitis ſoluitur, vbi dominium tranſfertur, nec competit ſoluenti reſtitutio, 4.42. ſecus, ſi vel dominium non transferatur, vel, ſi transfertur, datur repetitio, num. 45

Petitorio agens ad decimas præſcriptas, & ſeparatas, poterit agere rei vendicatione 8.33. ſecus, vbi decima non eſt ſegregata, num. 43

Pignorari non poſſunt decimæ a laicis ipſis quoq; Eccleſiis, niſi ad illas eæ decimæ pertinerent, 5.70

Piſces ſtagnorum, & belluæ garenarum, an & quando decimentur a Summo Pontifice, 9.49

Pitantiæ Monachorum non ſubiacent decimæ papalis, 9.41

Pitantiæ quid ſint, 9.42

Plura beneficia obtinens in pluribus ciuitatibus, & diœceſibus, de omnibus ſoluet decimam papalem, 9.25

Pœnæ, & incommoda, quibus afficiuntur non ſoluentes decimas ſpirituales, remiſſiuè 8.63

Portio exemptorum a ſolutione decimæ papalis an, & quomodo accreſcat reliquo clero ad eius præiudicium, vbi Camera cum illo conuenit de certa ſumma, 9.130. & ſeqq.

Portio, quæ datur domino non ratione locationis, ſed cenſus, aduocationis, vel ſimilium, decimatur ad præiudicium domini, 6.41. Idem de ea, quæ a colono alicui gratis datur; ad præiudicium enim accipientis decimatur; n. 42

Poſſeſſio an in noualibus admittatur, 4.88

Poſſeſſio probari poteſt per teſtes ſingulares, 5. num. 80

Poſſidens noualia per tempus Immemoriale illa præſcribit, 4.85. immo, ſi per 40. annos cum titulo colorato; num. ſeqq.

Poſſidens, ſeu poſſidere volens ius decimandi, cauſam agere poteſt coram iudice laico, 8.8. idem in poſſeſſorio cuiuslibet cauſæ ſpiritualis, iuxta communiorem, 8.9. Contrarium in vtroque verius; nu. 10.

Præcepta iudicialia, & cerimonialia veteris legis non obligant nunc. 1.13

Præcepta iudicialia veteris legis an nunc ſeruari poſſint, 1.15. Et quæ ſint, num. 16

Præcepta moralia legis Euangelicæ omnia ſunt iuris naturalis præter præcepta de fide. & ſacramentis, 1.22. idem in præceptis decalogi, num. 23

Præcepta moralia vetera obligant etiam tempore nouæ legis, 1.8

Præceptum decimarum an ſit morale, 1.7. & 14

Præceptum decimarum inter Eccleſiæ præcepta computatur, 1.37

Præceptum decimarum num in primo Decalogi præcepto contineatur, 1.18

Præceptum decimarum ſpiritualium non poteſt tolli a Chriſtiana Rep. & ibidem de ratione 5.54

Præceptum decimarum ſpiritualium quoad ſubſtantiam, hoc eſt, quoad congruam ſuſtentationem miniſtrorum eſt de iure diuino, quoad modum vero eſt de iure humano, 1.36

Præceptum diuinum conſuetudine tolli aut minui non poteſt, 1.24

Prædiales, ſeu reales decimæ quæ ſint, 2.6

Prædium ad culturam nouam redactum ſiue nihil antea perciperetur ſiue aliud, quomodo ſit decimandum, 4.23. & 51

Prælati, & clerici exules de ſuis prouentibus Eccleſiaſticis decimas papales perſoluere debent, 9.26

Prælati inferiores decimas ſuper beneficijs imponere non poſſunt, 9.9

Prælati tenentur ad decimas prædiales, & perſonales, 5.9

Præſcribens decimas in vna parte fundi, percipit quoque noualia in alia parte eiuſdem fundi, 4.84

Præſcribens decimas in vno loco, ſi fiant ibi noualia, non habebit decimas noualium, 4.79. idem in præſcribente decimas ex conſuetudine n. 83

Præſcribens decimas in vno territorio, habebit quoque noualia impropriè ſumpta, 4.89

Præſcribere poſſunt laici exemptionem a ſolutione decimarum etiam in totum, vbi tamen poſſit parochus commodè ſuſtentari, 5.105

Præſcriptio decimæ vnius rei non extenditur ad aliam rem, etiam eiuſdem fundi, 5.109. Neque de decimis antiquis ad noualia, nu. 110. neque de perſona ad perſonam; nu. 111

Præſcriptio centenaria cur non requiratur in taxa decimæ papali, cum alioqui ea neceſſaria ſit contra Romanam Eccleſiam, 9.156

Præſcriptio, conſuetudo, & compoſitio in ſoluen-

dis decimis ſpiritualibus ſeruanda eſt, 7.6

Præſcriptio immemorabilis vim habet priuilegij, 5.116. Secus tamen vbi adeſt incapacitas in poſſidente, nu. 117

Præſcriptio immunitatis, & iuris decimandi quoad capaces requirit ſpatium 40. annorum cum titulo, vel tempus immemoriale etiam ſine titulo, 5.112

Præſcriptio legitima in rebus Eccleſiaſticis eſt quadragenaria. 9.154

Præſcriptio non eſt ſine poſſeſſione, 4.80

Præſcriptio odioſa eſt, & reſtringenda. 4.81

Præſumptio vnica pluribus, & vehementioribus eliditur præſumptionibus, 1.31

Præteritæ decimæ, & non petitæ debentur clericis, eaſque exigere poſſunt, 5.17

Primitiæ, & oblationes in quo differant a decimis, 2.9. & quid ſint, nu. 10

Princeps non poteſt aliquid ſtatuere contra ius naturale in damnum præſertim alterius, 5.51

Princeps ſecularis, aut Papa non poſſunt tollere ius diuinum, 5.48. poſſunt tamen interpretari, nu. 49. non vero limitare maxime in ſpiritualibus, num. 50

Princeps ſecularis, cui Papa conceſſit decimas beneficiorum ſui dominij, licitè poteſt componere cum beneficiatis ſuper ſolutione decimæ, 9.143

Priuare beneficio non poteſt Collector non ſoluentem decimam, 9.250

Priuatio præſupponit habitum, 9.18

Priuilegia decimarum maxime noualium, vbi incipiunt nimis grauare Rectores, quomodo moderanda ſint per locorum ordinarios, 4.74.

Priuilegiari poteſt laicus per Papam ne decimam ſoluat, 5.46

Priuilegiatus ne ſoluat decimam papalem, ſi ſoluat ſponte, aut ſine vlla proteſtatione an ſibi præiudicet, 9.108

Priuilegiatus, vt non ſoluat decimam papalem, ſi a Collectore cogatur ſoluere, & ſoluat cum proteſtatione, quod non intendit præiudicare ſuo priuilegio, talis proteſtatio eum iuuat, 9.105 idem in priuilegiato, ne ſoluat charitatiuum ſubſidium, 106. idem vbi nulla proteſtatio acceſſit, ſed per vim extorta fuit ſolutio; num. 107

Priuilegio renuntiare, an quis cenſeatur per vnicum actum contrarium priuilegio, 9.109

Priuilegium conceſſum clericis percipiendi decimas alienæ Parochiæ comprehendit etiam noualia, 4.65. Secus ſi conceſſum fuit laicis, licet decimæ in feudum fuerint datæ; num. 66

Priuilegium conceſſum de non ſoluendis decimis non extenditur ad eas, in quarum poſſeſſione eſt is, cui de iure competunt decimæ 5.55. ſecus, ſi poſſeſſio ſit apud eos, quibus de iure ſpeciali competunt, nu. 56

Priuilegium exemptionis noualium quomodo perpetuum dicatur, 4.62

Priuilegium non ſoluendi decimas ad noualia non extenditur, 4.67. ſecus vbi priuilegium ſolum conceſſum fuit de non ſoluendis decimis de laboribus proprijs; nu. 68

Priuilegium non ſoluendi decimas noualium intelligitur de ijs noualibus in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quaſi poſſeſſionem iuris percipiendi decimas, ſeu quæ eo tempore iam proſciſſa fuerant, 4.69

Priuilegium percipiendi decimas noualium aliquibus conceſſum pro ea parte, qua veteres poſſidebant, non extenditur ad aliam, quam illam partem 4.70. probarent autem ſe poſſediſſe aliquam partem tempore priuilegij, ſi eā per tempus immemorabile ſe poſſediſſe, & nunc oſtenderent poſſidere, num. 71

Priuilegium percipiendi decimas noualium pro parte, qua veteres poſſidebant, non extenditur vltra dimidiam, 4.72. Secus tamen in Monachis Ciſtercienſibus. & Carthuſienſibus, n. 73

Priuilegium percipiendi decimas obtinens, tenetur congruam portionem ex ijs aſſignare Eccleſiæ parochiali, 5.84

Procedi poteſt ex officio contra non ſoluentes decimas ſpirituales, 8.76

Procurationum decima, an, & quando Papæ ſit exhibenda, 9.59

Procurationum materia, remiſſiue, 9.60

Procurator fiſci vtitur iuriſdictione, & officio iudicis, 9.182

Procurator ſiue generalis ad negotia, ſiue ſpecialis ad aliquem actum, ſeu effectum poteſt alium ſubſtituere, 9.110

Prouentus. vide verb. Reditus, & Fructus.

Q

QVartæ Epiſcopalis, vel potius decimæ papalis ſubrogata eſt loco decimæ quam olim ſoluebant Leuitæ Sacerdotibus, 3.2

Quota decimæ cur diminui poſſit per conſuetudinem, 5.89

Quotidianæ diſtributiones nomine beneficij non veniunt, 9.81. Neque nomine fructuum

illius

Digitized by Google

illius: aut in eius valore computantur, nu.83

Quotidianæ diſtributiones res quædam diſtinctæ ſunt vt plurimum a menſa groſſa, 9.71. Aliquando tamen de ipſa menſa groſſa ſoluuntur diſtributiones, num.73

Quotidianæ diſtributiones ſubiacent decimæ papali, vbi ea impoſita eſt ſuper omnibus beneficiis, & quibuſcunque prouentibus Eccleſiaſticis, 9.77. idem, vbi imponeretur ſuper reditibus, & obuentionibus Eccleſiaſticis, num.79. ſecus vbi dumtaxat imponeretur ſuper beneficiis, vel eorum fructibus, nu.81

Quotidianarum diſtributionum nomine quid veniat, 9.85

R

REales decimæ prædiali Eccleſiæ, perſonales parochiali debentur, 7.17

Rector agens ad decimas poſſeſſorio adipiſcendæ, recuperandæ, vel retinendæ, quomodo concludet, 8.27. & tribus ſeqq.

Rector beneficii, qui integram decimam papalem ſoluit, poteſt vti retentione erga penſionarium, 9.96

Rector parochialis, qui neceſſe habet conducere plures Capellanos, an de eorum ſalario, & victu ſoluat decimam papalem, 9.52

Rector poterit agere interdicto, vti poſſidetis, quamuis etiam ſemel non perceperit omnes decimas, ſed aliquas tantum, 8.31. item non modo contra recuſantes ſoluere, ſed etiam contra alios Curatos, ac Curatos, ac Religioſos, & ceteros quoſcunque eum turbantes in tali poſſeſſione, num.32

Rectore agente contra ſubditos ad decimas, incipi poteſt a præcepto, 8.56

Rectores Eccleſiarum, aliique clerici non tenentur decimas ſoluere aliis, qui Superiores non ſint, de decimis, quas ipſi percipiunt, 5.8

Redecima quid ſit, & an debeatur, ſaltem ſtante conſuetudine, 5.2. & 6.43

†Redecima eſt contra ius, & hoc non quia ſit contra verba legis, ſed quod ſit contra ſententiam legis, 10.2.3

†Redecima poteſt actibus, acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo, num.4

†Eſt contra ius ſoluere ſecundam decimam de penſione habita propter locationem prædii cuius fructus antea fuerant decimati, num.5

Item eſt contra ius ſoluere ſecundam decimam Eccleſiæ verbi gratia Sacramentali, ſi decima prius erat ſoluta prædiali, nu.6

†Decima ſoluenda eſt Eccleſiæ, quam conſuetudo determinauit, nu.7

De ſoluenda decima adeſt præceptum affirmatiuum, quod continet in ſe negatiuum, quod vltra decimam non poſſit aliud exigi, nu.8

†Mutatio ſeminis in prædio, ex cuius fructus redecima ſoluebatur non alterat ſubſtantiam, neq; obligationem ſoluendi redecimam, num.9

Reditus Eccleſiaſtici non excedentes ſummam ſeptem florenorum auri annuam, decimæ papali non ſubſunt, 9.39. ſecus, ſi plura quis habeat beneficia, quæ ſingula dictam ſummam non attingant, collecta autem excedant, num.40

Reditus hoſpitalium militarium ordinum, aut aliorum Religioſorum an ſubiaceant decimæ papali, 9.36

Reditus leproſariarum domorum Dei, & hoſpitalium pauperum non ſubiacent decimę papali, 9.31. quid vero de reditibus, qui ſuper ſunt vltra vſus pauperum, & infirmorum num.32

Redituum Eccleſiæ: exiguitati quomodo ſuccurratur per vnionem beneficiorum, & aſſignationem oblationum, ſeu decimarum, 8.80

Reges, & Principes tenentur ad ſolutionem decimarum, tam prædialium, quam perſonalium 5.16. eas tamen forte non tenentur ſoluere niſi Epiſcopo, num.27

Relicta Eccleſiis, vt ex iis emantur perpetui reditus, non ſubiacent decimæ papali, 9.43. ſecus in aliis Legatis relictis Prælatis ratione Eccleſiarum, vel officiorum, nu.44

Religioſi Ciſtercienſes. Vide verb. Hoſpitalarii.

Religioſi etiam exempti decimas antiquas habentes ex donatione laicorum aut earum partem in aliquibus Eccleſiis, non poſſunt pro ead. potione, vel ſimili ſine alia cauſa nouales ſuperuenientes exigere, 4.75

Religioſi omnes decimas de nutrimentis animalium ſoluunt, hoc eſt, de animalibus, quæ ipſi nutriunt. item de hortis ſuis, 5.14

Religioſi omnes decimas ſoluunt de animalibus, quæ aliis tradunt nutrienda, 5.15. item de hortis, quos aliis tradunt colendos, nu.16. Aut ſi eorum olera venderent, nu.17

Religioſi omnes regulariter tenentur de prædiis acquiſitis, & acquirendis integras decimas ſoluere Eccleſiis, quibus erant decimales, 5.18

Religioſi omnes ſunt exempti a ſolutione decimarum de noualibus, quæ propriis manib. ſeu ſumptib. excolunt, 4.56. idem in Templariis,

& Hoſpitalarijs, num.57. ſecus, ſi ab exemptis bis ea noualia tradantur aliis excolenda, num.58

Religioſi non ſoluentes decimas Eccleſiis debitas, aut prohibentes eas ſolui, & alia huiuſmodi facientes quibus pœnis afficiantur, 5.19

Remiſſio decimarum Epiſcopalium valet, & eſt largè interpretanda; extenditurq; ad prædia acquirenda, 5.132. dummodo fiat iuxta canonicas ſanctiones, num. 133

Remittens debitas ſibi decimas, nouales quoque remiſiſſe videtur, 4.76. dummodo remiſſio fiat legitime, & ſecundum canonicas ſanctiones, & iuſta de cauſa; num.77. & 78

Remittere poteſt Eccleſia parochialis decimas ſibi de iure communi debitas cum aſſenſu Summi Pontificis, 5.135. An vero poſſit cum ſolo aſſenſu Epiſcopis num.136

Retineri non poteſt decima clericis ob malos eorum mores, 7.32. Vel etiam, quia eius fructus in malos vſus conuertant, nu.33. Quid vero ſi ſacerdos non deſeruiat Eccleſiæ, vel notorius peccator ſit; num.34

Retineri non poteſt decima clericis, quia diuites ij ſint, neq; ea indigeant, 7.38. Ratio affertur, num.ſeqq.

Retineri non poteſt decima Rectori pro impenſis factis in Eccleſia Parochiali ædificanda, ſiue faciendis in eius ampliatione, 7.41

Retineri poſſunt a laicis decimæ ſacerdotibus, cum ſibi ab illis denegantur ſacramenta, 7.35. id tamen non facient laici propria auctoritate, num.36

†Romana Caſalis Turris Vergatæ 29. Iun. 1606. coram Coccino Decano; 5.126

S

SAbinen. Decimarum, 9. & 19. Maij 1598 coram Gypſio 4.61

†Sabinen. Decimarum 1. Iul. 1609. coram Coccino Decano, 5.45

Sacramenta an denegari poſſint ſubditis non ſoluentibus decimas, 7.37

Sacramenta percipiens in pluribus Eccleſiis per annum, ad ratam temporis ijs decimas ſoluet, 7.19

Sacrilegium an committant retinentes decimas ſpirituales, 8.68

Sacrilegus an ſit excommunicatus, 8.67. & ſeq.

†Segobien. decimarum 10. Octobris 1583. coram Aldobrandino 5.104

†Seguntina decimaram 30. Octobris 1602. coram Seraphino, 5 54

Semel decimatum non debet amplius decimari, & ſemel exactū non debet amplius exigi, 9.95

Semina non deducuntur ex decimis prædialibus, 6.30

Sepultura Eccleſiaſtica priuatur non ſoluens decimas, quas tenetur ſoluere, 8.71

Sepultura Eccleſiaſtica priuatur notorie decedens in peccato mortali, 8.75

Solennitates iuris non neceſſario adhibentur, vbi quæſtio ſit inter Eccleſiam, cui de iure communi debentur decimæ, & laicum, qui debet ſoluere, 8.42

Soluentes pro decima papali minus debito excommunicari poſſunt ſpecialiter, exceptis Epiſcopis, Abbatibus & alijs non ſuſpectis, 9.241

Solutio decimę papalis fieri debet in moneta currenti in locis redituum, de quibus ſoluenda eſt decima, 9.148. Neq; cogetur quis eam cambire, ſeu permutare, nu.149. quid autem, ſi duæ monetæ pariter currant in eo loco, alteraue magis, aut ſi poſt tempus impoſitionis, taxationis, aut priuilegij mutetur; num.150

Solutio decimæ papalis fieri debet in pecunia numerata, 9.147

Solutio decimæ papalis regulariter fieri debet ad ratam beneficiorum, 6.146

Solutio decimæ prædialis fit ſtatim poſt fructus collectos, 6.8

Solutio decimæ prædialis, vbi non fiat ſtatim, vel ſaltem iuxta conſuetudinem præmonitus non ſit Curatus, res peribit debitori, 6.10

Solutio decimæ ſpiritualis quomodo inter colonum, & dominum diuidenda ſit, 6.40

Solutio veri valoris beneficiorum, cum plures decimæ papales imponuntur, quomodo fiat, 9.145

Species decimarum quamplurimæ, remiſſiuè, 3.4

Spirituale quibus modis quid dicatur, 5.58

Spiritualia in laicum compromitti non poſſunt, 8.22. Poſſunt tamen in laicum ſimul, & clericum, num.23

Stagnorum, & piſcarium decimę papalis quando, & quomodo ſoluatur, 9.50

Statuere an, & quomodo poſſint laici de decimis, 8.16

Stylus curię Romanę attendendus eſt, 9. 183

Subcollector prius deputatus quando cenſeatur reuocatus, etiam non facta de eo mentione, per poſteriorem deputationem, 9.216

Subcollectoris facultas probatur per litteras Collectoris cum eius ſigillo ſine manu Notarij, aut ſubſcriptione teſtium, 9.233

Subcol-

Subcollectoris facultas probari poteſt per teſtes, 9.219. Contrarium tenent alij, 230
Subdelegationes probantur per ſola ſigilla delegatorum, 9.234
Subditi tenentur iure naturali, & diuino congruè ſuſtentare paſtorem animarum ſuarum indigentem, 1.34
Subrogatum ſapit naturalem eius, in cuius locum ſubrogatur, 9.75
Succedens in ius alterius debet vti iure illius, 8.50
Succeſſor in beneficio, an vero præceſſor, eiuſque hæredes teneantur ad decimam Papalê, 9.138
Summaria cauſa eſt, vbi res non patitur dilationem, vt in alimentis, 9.279
Summariè proceditur in exactionibus functionum fiſcaliū, tributorum, & collectorū, 9.275
Superiori cenſus ſolui debet ante omnia, 9.175
Syluæ an, & quomodo ſubiaceant decimæ Papali, 9.47. & ſeq.

T

†*Taurinen decimarum 12. Ian. 1607. coram Marcomontio 5.45*
Taxa attendi non debet in ſolutione decimæ papalis, vbi Papa eam imponit, & expreſsè colligi vult non attenta vlla taxa, 9. 151. ſecus vbi ſimpliciter imponatur ſuper beneficijs, eorumue fructibus, num. 152
Taxa conſueta dicitur, quæ eſt legitimè præſcripta per quadraginta annos, 9.153. & ratio; num. ſeqq.
Taxa, quæ non ſit obſeruata per quadraginta annos, neque beneficiati, neq; Camera Apoſtolica in exactione decimæ tenetur ſtare, 9.157
Taxari poſſunt a Collectore decimarum beneficia non taxata abſque ſpeciali mandato, 9.171
Taxatio an præcedere debeat iuramentum, vel contra, 9.179
Taxatio facienda eſt in exactione decimæ papalis, vbi non ſit facta, 9.167. & quomodo ea fiat; nu. 168. & ſeqq.
Templarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ proprijs manibus, ſeu ſumptibus excolunt, 5.10. Idem in noualibus, 4.57. ſecus, ſi ea noualia tradant alij excolēda nu 58. Item ſecus de prædiis conductis, 5.11
Tenor litterarum Collectoriæ amiſſarum probari poteſt per teſtes, 9.227. Idem in delegato, licet aliqui contra; nu. 228
Teſtes, atq; inſtrumenta regulariter parem vim habent in probatione, 9.221
Teſtes deponentes de immemorabili præſcriptione, & poſſeſſione debent eſſe memores de quadraginta annis, 5.77
Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam perceptionem, & poſſeſſionem decimarum, 5.79
Titulus ante Concilium Lateranenſe probatur ex poſſeſſione immemorabili decimarum cum fama huiuſmodi tituli, & conceſſionis; neque aliqua inueſtitura requiritur, 5.74
Titulus non requiritur in præſcriptione immemorabili immunitatis decimarum, aut etiam iuris decimandi quoad eius iuris capaces; ſecus in præſcriptione quadragenaria, 5.112
†*Toletana decimarum 17. Iun. 1611. coram Coccino, 5.10*
†*Toletana decimarum de Rayniel 10. Maij 1613 coram Caualerio, 5.54*
†*Toletana penſionis 20. Octob. 1581. coram Cantuccio, 7.46*
†*Toletana decimarum de Capilla 8. Feb. 1588 coram Orano, 5.118*
Tranſactio de decimis futuris non ſoluendis fieri poteſt cum aſſenſu Superioris, ſi pro decimis Eccleſia compenſetur in aliis, 5. 129. etiam dando aliquid temporale prædium, num. 130
Tranſactio, & compoſitio ſuper decimis præteritis fieri poteſt ſine conſenſu Superioris, 5.128
Tranſumptum litterarum Collectoris probat eius facultatem, vbi nulla lite pendente tranſumptatum fuit ſeruata forma cap. fin. de fid. inſtr. 9.224. Aut etiam ſumptum fuit ex regiſtris Bullarum Papæ, nu. 225 ſecus ſi ſimplex tranſumptum ſit, ſeu exemplum; nu. 227
Tributa non exiguntur a filijs, ſed ab alienis; 9.1.7
Tributum & cenſus ſolui non debent ante decimam ſpiritualem; vel, ſi ſoluatur, computari debet in ſolutione decimæ, 6.31
†*Triplex eſſe priuilegium, 5.38*
†*Tuden. decimarum 19. Nouembris 1591. coram Card. Pamphil. 5.104*

V

† VAlentina decimarum de Cotalua 10. Decemb. 1601. coram Litta, 5.46

† Valentina decimarum 28. Nouemb. 1603. coram Card. Lancllotto, 5.54

Vaſa ſacra, & huiuſmodi ornamenta diuino cultui deputata capi non poſſunt in exactione decimæ papalis, 3.256. idem forte in ijs, quæ ſunt promiſcuo vſui deputata; num. 257.

Vaſa ſacra, & huiuſmodi ornamenta non poſſunt per collectorem decimarum papalium accipi pignoris loco etiam a ſponto dantibus, 9. 259.

Venationum, & aucupiorum decimæ an ſint reales, perſonales, vel mixtæ, 3.8. & quid de fœtibus animalium, num. ſeq.

Verba ſumenda ſunt in potiori ſignificatione, 1. 30

†*Veroſpio in* Conchen. 5. *decimarum de Belmonte, 20. Iun. 1616. 5.109*

Vicariorum, & Coadiutorum *materia, remiſſiuè, 9.54*

Viſitator poteſt cogere ſubditos ad ſoluendas decimas ſuo Rectori, 8.77. Niſi aliquam cauſam rationabilem allegarent; nu, 79

Viſitatori incumbit correctio exceſſum, & ſpiritualis ſollicitudo erga clerum, & populum, 8. 78

†*Vlixbonen. decimarum Piſcium 23. Ian. 1568* coram Oradino 4.15

Vnicus actus, poſt quem tranſacti ſint quadraginta anni, facit taxam conſuetam, 9.160. & ſeqq.

Vnicus actus ſucceſſiuus conſuetudinem inducit 9.166

Vnicus actus ſufficit, vt quis in ſua poſſeſſione manuteneatur, 9.163

Vocandi ſunt ad taxationem fructuum occaſione decimæ papalis per collectorem faciendam, omnes, quorum intereſt, 9.170

Vota gentilium circa decimas, eorum decima, remiſſiuè, 1.2

Vſuræ an peti poſſint ob retentionem, ſeu omiſſam per multum temporis ſolutionem decimarum, 6.24

Vſurarum, ac rerum per vſuram acquiſitarum decima perſonalis non ſoluitur, 4.44. & 47. quid de prædiali, num. 39. & ſeq.

X

XEnia Prælatis liberaliter facta, & donata non ſubiacent decimæ papali, 9.45

Xenia quid ſint, & vnde dicantur, 9.46

Finis Indicis rerum ſingularium ad Tractatum de Decimis.

INDEX RERVM SINGVLARIVM, QVAE IN TRACTATV DE OPTIONE CANONICA CONTINENTVR.

Prior nota ſingula capita, poſterior capitum numeros indicat.

A

ABſentes ab Eccleſia optare poſſunt.cap. 4.num.31

Abſentes cauſa ſtudiorum de licentia Prælati, vel Papæ, percipiunt fructus præbendarum, 4. 33.& 48

Abſentes in ſeruitijs Papæ,vel Eccleſiæ cur optare poſſent, etiam ſtante conſuetudine,vel ſtatuto,quod ſoli præſentes optare poſſint,4.45

Abſentes in ſeruitio Epiſcopi ſui optare poſſunt, 4.46.Quid in abſentibus cauſa ſtudij de licentia Papæ,vel Epiſcopi,num.47

Abſentes in ſeruitio Papæ, vel Eccleſiæ optare poſſunt,licet conſuetudo, vel ſtatutum diſponat,quod ſoli præſentes optent,4.32.hi enim habentur pro præſentibus;num.33

Abſentes iuſta de cauſa in integrum reſtituuntur,6.44

Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem,3.125

Actus clericorum Eccleſiæ Collegiatæ quidam Collegiales ſunt,4.73.& qui; nu.74.quidam non Collegiales; nu.75.& qui ſint; num.76

Actus conſuetudinis debent eſſe interpolati, & conformes,2.37

Actus quot requirantur ad conſuetudinem inducendam iudicis arbitrio relinquitur, 2.35. Quid autem hac in re potiſſimum attendere debeat,iudex; num.36

Aedes,ſeu domus canonicales per ſe non conferuntur,3.11

Agnitio bonorum poſſeſſionis facta per ſequentem in gradu intra tempus primi, operatur effectum ſuum,vbi prior non cognoſcat, 5.4

Alternatiua menſium,eiuſque effectus remiſſiuè 3.61

Alternatiua locum non habet, cum Epiſcopus non Cardinalis abeſt propter Eccleſiæ ſuæ vtilitatem,3.79

Alternatiua requirit reſidentiam Epiſcopi, nec ſufficit ficta etiam in iure priuilegiata, 3.79

Alternatiuæ acceptatæ non renunciat Epiſcopus obtinendo indultum,3.94

Animus inducendi conſuetudinem quomodo colligatur, remiſſiuè, 2.26

Antiquior canonicus,qui poſtea mutauit præbendam per impetrationem & collationem in eadem Eccleſia,poſterior eſt in optando ei qui medio tempore receptus fuit, 5. 12. vbi habes multa ſimilia.

Antiquior Canonicus ſi differat optare intra debitum tempus vacantem præbendam, quomodo eam poſſit optare iunior,5.3

Antiquior num ſit qui per cameram poſſeſſionem cepit, ijs, qui eam poſtea ceperunt per ſe ipſos,vel procuratorem,5.12. & 13

Antiquior quis, ſit prior in data, ſi negligens non fuit, an prius receptus, 4.43

Antiquiore Canonico non optante vacantem præbendam, optat ſequens, & ſic deinceps, 5.14

Antiquiore optante vacantem præbendam ſequens optare poteſt præbendam ab eo dimiſſam, & ſic ceteri gradatim, 5.15

Antiquiores Canonici prius optant, 4.15. antiquiores inquam non ætate, ſed receptione; num. 16. Declaratur; num. ſeqq.

Antiquiores Canonici regulariter prius optare debent, quam iuniores, 5.2

Antiquiores ætate, vel maiores ordine poterunt ex conſuetudine ſpeciali præferri in optando, 4.18. vel etiam Doctores, aut aliæ perſonæ inſignes, num. ſeqq.

Apprehenſa poſſeſſione præbendæ, non cenſetur apprehenſa poſſeſſio domus optatæ; neque apprehenſo vno fundo cenſetur apprehenſus alter, 5.32

Apprehenſio poſſeſſionis an ſit neceſſaria in optione præbendæ, aut domus 5.3 . & 36

Apprehenſio poſſeſſionis poſt collationem beneficij cur neceſſaria ſit, & ad quid proſit, 5.35

Arbitri, & arbitratores an poſſit reſtituere, vel ſaltem pronuntiare reſtituendum remiſſiuè, 6.54

Argumentum a Rubrica eſt optimum iure, 2.4

Argumentum a maiori ad minus qualiter admittatur in diſpenſatione, 4.98

Argumentum ab vno connexorum ad aliud, vel a deſtructione conſequentis vti procedat, 4.107

Aſcenſus ad maiorem dignitatem permittitur, non autem deſcenſus ad minorem, 3. 141. Quod explicatur, 3.150

R

Beneficia alternatiuæ, vbi ei locus ſit non ſunt reſeruata, non obſtante prima parte Reg. 3.84

Beneficia collationis Cardinalium, Epiſcoporum etiam non reſidentium reſeruata non ſunt, ſiue ſpectantes ratione Epiſcopatus, ſiue titulorum, 3.80. & 86

Beneficia collationis Legatorum Cardinalium vacantia in menſe Apoſtolico an ſint reſeruata, 3.88

Beneficia collationis ſimultaneæ Capituli, & Card. Epiſcopi vacantia in menſe Apoſt. non ſunt reſeruata, 3.88. immo & quauis alioquì reſeruata, de quibus in indulto; num. 89

Beneficia Curialium decedentium in itinere, dum ſequuntur recedentem curiam, vacare dicuntur in Curia, 3. 27. Item decedentium in loco, vnde receſſit Curia, quam ſequi propter morbum non potuerunt; nu. 28

Beneficia Curialium, qui etiam Sede Vacante ad locum per duas dietas Romanæ Curiæ proximum, vbi domicilium non habent, quauis de cauſa ſecedant, ibique moriantur, vacare dicuntur in Curia, 3.23

Beneficia deuoluta per deuolutionem non vacant denuo, 3.107

Beneficia deuoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario, vbi etiam infertur ad beneficia degentium, ac decedentium in Curia, qui Curiales non erant, neque ibi occaſione Curiæ morabantur, 3.107

Beneficia iuriſpatronatus laicorum poſſunt expreſsè reſeruari, 3.119

Beneficia iuris patronatus optari non poſſunt, 3. 112

Beneficia officialium, & S. R. E. Cardinalium potius dicuntur ſimpliciter reſeruata, quam vacantia in Curia, 3.53. idem in vacantibus per adeptionem alterius incompatibilis, num. 54

Beneficia omnia an requirant perſonalem reſidentiam, 6.71

Beneficia omnium familiarium Papæ, necnon & familiarium S. R. E. Cardinalium ſunt reſeruata, 3.58

Beneficia quælibet S. R. E. Cardinalium, & quorumcunque officialium extra Curiam etiam decedentium vacare dicuntur in Curia, 3.31. De Protonotarijs; nu. 32. De Collectoribus, & Subcollectoribus, num. 33. idque procedit, quamuis officiales poſtea eſſe deſierint, nu. 34

Beneficia reſeruata optari poſſunt ex ſpeciali conſuetudine ſuper hoc inducta, 3.105

Beneficia reſeruata per alternatiuam optari non poſſunt, 3.78

Beneficia ſpectantia ad collationem Cardinalium, & Concordatorum non ſunt reſeruata menſium reſeruatione, 3.80

Beneficia vacantia extra Curiam quouis modo reſeruata an optari poſſint, ſi Epiſcopus, aut alius habeat in ea Eccleſia Indultum reſeruatorum, 3.82

Beneficia vacantia in Curia, ſi non conferantur intra menſem a Papa, poſſunt conferri per

per ordinarium collatorem,3.71.ſecus in deuolutis ad Papam,num.72.aut alias reſeruatis; num.73

Beneficia vacantia in menſibus Apoſtolicis ſunt reſeruata,& qui menſes illi ſint,3.60

Beneficiatus non poteſt ſuum beneficium diminuere,aut damno afficere, 4.6

Beneficiatus habens Eccleſiam Parochialem ſuo beneficio annexam non dicitur ſimpliciter habere curam animarum,4.9

Beneficii collationem excommunicato factam mero iure tenere.ſatis probabile eſt. 4.16

Beneficium conferri alicui poteſt nomine abſentis,4.61

Beneficium impetrari poteſt ſine mandato; 4.62

Beneficium in Collegiata obtinere quis non poteſt,niſi poſſit intra annum ordinem requiſitum ſuſcipere, 4.105

Beneficium iuris patronatus laicorum poteſt ſpecialiter,& expreſſè reſeruari, 3.119

Beneficium iuris patronatus optari poteſt accedente conſenſu patroni,3.121. Vel, ſi ſpecialis conſuetudo ſuper hoc inducta ſit, vt id quoq; optetur; num. 122

Beneficium non collatum ab Epiſcopo Card. intra ſex menſes deuoluitur ad Archiep. etiam non Card.3.90

Beneficium ſemel affectum ſemper manet affectum, 3.35. Et ſemel liberum ſemper manet liberum,3.107

Beneficium ſufficiens quomodo ſit incompatibile cum alio,6.73

Beneficium vacare in curia, & eſſe reſeruatam an idem ſit,3.17

Beneficium vacat in Curia, vel potius reſeruatum per adeptionem ſecundi incompatibilis, 3.38.& 50.

C

Caeci non poſſunt offerre panes domino, ſeu eſſe Sacerdotes,4.129

Caecis miſerendum, & ſubueniendum, 4.118

Caecus capax eſt dignitatis Eccleſiaſticae, ad quam ius aliquod habebat ante caecitatem; 4. 121

Caecus factus,poſtquam bneficium obtinuit poterit optare,4.117.& ſeq.

Caecus in Papam eligi non poteſt, electus tamen in ſede manabit, 4.122

Caecus repellitur a beneficio, 4. 110. item ab optione; num. 111

Canonia, & praebenda qiud ſit, 7.6. & ſeqq.

Canonia ius quoddam ſpirituale eſt,7.7

Canonia non debet eſſe ſine praebenda,vbi adſũt praebendae in Eccleſia,7.3

Canonia tribuit ius ad praebendam, 7.11. item ius actu percipiendi quotidianas diſtributiones,niſi aliud obſtet,nu.12

Canonia tribuit ſtallum in Choro,& exercitium eorum,quae ad diuinum officium ſpectant, 7.8.item locum,& vocem in Capitulo,nu.9.Niſi vel eſſet puer,vel non Subdiaconus; num. 10

Canonicatu collato cenſetur etiam collata praebenda, 7.5

Canonicatus, & praebenda quam connexionem habeant,7.27

Canonicatus, ſeu canonia diſtinguitur a praebenda,7.1

Canonici duo aſſumi poſſunt, nulla etiam vacante praebenda, vbi non eſt certus numerus praebebendarum, ſecus vbi eſt certus earum numerus,7.16

Canonici omnes presbyteri debent praecedere omnes Diaconos,& omnes Diaconi omnes ſubdiaconos,7.33

Canonici praebendati,ac Dignitates debet infra annum ſuſcipere ſi poſſunt ordinem requiſitum.5.24. & omnino in ea aetate eſſe conſtituti,vt illum intra idem tempus ,poſſint ſuſcipere,num.25

Canonici ſoli, ſeu beneficiati in aliqua Eccleſia collegiata regulariter optare poſſunt, 4.1

Canonicus an habeat ſucceſſorem, & an Poenitentiarius,4.7. & 12

Canonicus, aut alias coniunctus coniunctione ſpirituali non poteſt pro alio coniuncto impetrare,aut acceptare.4.68

Canonicus nuper receptus debet prius ſedere in vltimo loco intra ſuum ordinem,22

Canonicus qui ex conſuetudine optare non poteſt,niſi ſemel,ſi ſemel optauit praebendam,ſuper qua moueatur ſibi lis, non poterit pro ea vice aliquam optionem facere, 4. 41. Poterit tamen redire ad ſuam praebendam iam dimiſſam,ſi ſuccumbat, eamque dimiſerit cum debita proteſtatione,num.42

Canonicus,qui maior eſt ordine, poſterior tamen receptione,quomodo debeat preferri in portione percipienda, 4.17

Capellani Coadiutores an teneantur reſidere in Eccle-

Eccleſia, in qua Capellaniam obtinent, 157.
Capellani optare nequeunt portionem, neque Portionarij Capellaniam ſine ſpeciali conſuetudine, vel ſtatuto, 7.23
Capitulum, ſeu Collegium vniuerſum reſtituitur ex edicto minorum, vbi agitur de ſeruanda conſuetudine, vel ſtatuto optandi, quia nemo optauit, alias ſecus, 6.52
Cap. ſtatutum, de præb. in 6. correctum fuit, 3.74. cuius tamen contrarium aliqui tenent; num. 76
Cardinales antiquiores in eodem ordine optant, 3.5. & cur optent titulos, 7.27
Cardinales quomodo per optionem etiam in diuerſo ordine ſeu Collegij aſcendant ad locum ſuperiorem, 7.36
Cardinalis Epiſcopus ſuccedens non Card. non poteſt conferre beneficium, quod vacauit in menſe Apoſt. tempore præceſſoris, 3.91. & quid in caſu conuerſo, 92
Clauſula, nec aliter, &c. quid operetur; 5.65
Clerici, & Præsbyteri ſimplices in aliqua Eccleſia an poſſint optare Canonicatus, & Canonici Dignitates, 3.6
Clerici poſſunt ſtatuere contra conſuetudinem, quæ eſt contra ius, 8.41
Clericus etiam non conſtitutus in ſacris optare poteſt, 4.77
Coadiutor cum futura ſucceſſione an poſſit abeſſe tribus menſibus in anno, aut impeditus percipere diſtributiones, 4.172
Coadiutor cum futura ſucceſſione non poteſt optare, 4.163. nec tenetur reſidere præciſè, ſed cauſatiuè, num. 64. & ſedet poſt receptos ad titulum coadiutoria durante, 4.141. cum multis ſeqq.
Coadiutor quotuplex ſit, 4.139
Coadiutor ſimplex an ſit Prælatus, & an beneficia poſſit conferre, & reſignationes admittere, 4.154
Coadiutor ſimplex optare non poteſt, 4.152. & ſeq. & habere debet qualitates beneficiati; nu. 155. & verificare narrata; num. 156
Coadiutoria cum futura ſucceſſione an ſit titulus ſufficiens ordinationis, 4.169. & habeat vim reſignationis, nuui. 170. quomodo vacet; nu. 165. & an ſit odioſa, num. 148
Coadiutoria ſimplex non vacat per mortem naturalem, aut ciuilem coadiutoris, ſed ceſſat, expirat, aut extinguitur ceſſante vita, aut impedimento coadiuti, 4.153
Coadiutus optare poteſt, ac ſi coadiutorem ſimpli cem non haberet, 4.151
Coadiutus perinde optare poteſt, ac ſi coadiutorem cum futura ſucceſſione non haberet, 4.158. Alij tamen diſtinguunt; num. 159. quæ diſtinctio refellitur; num. 160
Coadiutus titulum beneficij non amittit, neque coadiutor etiam cum futura ſucceſſione datus eum tunc acquirit, 4.140.151.152.154. 158. & 163
Collatio beneficij facta excommunicato nulla eſt, 4.23
Collatio, ſeu inueſtitura non requiritur in optione, 5.32
Compilatio Decretalium nihil contrarij, aut ſuperflui habet, 6.68
Concordata an obſtent optioni, 3.80. & coadiutoriæ cum futura ſucceſſione, 4.171
Conditio habetur pro impleta, cum non ſtat per eum, qui implere debet, 4.44
Coniuncta perſona ſine mandato admittitur adoptandum, 4.63. ſicut etiam in beneficialibus; num. 64. requiritur tamen ratihabitio; num. 69
Coniunctæ perſonæ regulariter admittuntur pro coniuncta, ſi caueant de rato, 4.65. & quæ illæ ſint; num. 66. & vſque ad quem gradum; num. 67
Conſanguinei remotiores poſſunt cogere proximiores, vt ante annum conſanguineis a ſtatuto præfixum retrahant, 6.16
Conſuetudine, & ſtatuto induci poteſt ius optandi, 1.21
Conſuetudine optandi ab aliqua Eccleſia ſublata per Pontificiam conſtitutionem, non poterit ſimilis conſuetudo ex eadem cauſa denuo introduci, 2.45. poterit tamen ex noua cauſa; num. 46. vel accedente expreſſo conſenſu Pontificis; num. 47. vel etiam ſine noua cauſa, vbi ſolum præterita conſuetudo in ſpecie ſublata eſt; num. 48
Conſuetudinem optandi inducere non poſſunt laici, aut etiam clerici illi, qui eius iuris non ſunt capaces ex ſe. 2.40. vel niſi illius capaces fiant ex diſpenſatione Summi Pontificis; nu. 41.
Conſuetudo a quibus perſoni induci poſſit, remiſſiuè, 2.29
Conſuetudo contra ius non extenditur de caſu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neq; de perſona ad perſonam, 4.43. Idem dicendum eſt in ſtatuto, num. 35. Quod tamen

per-

perpetuum non eſt, remiſſiue, num. 36. præcipuè vero vbi in caſu omiſſo militat eadem omnino ratio, num. 37. vel vbi ea æquiparantur a lege; num. 38

Conſuetudo contra ius quando extendatur ad caſum fictum, 4. 50

Conſuetudo extenditur ſaltem aliquando, 3. 146

Conſuetudo illa, quæ contra ius eſt, requirit ſpatium quadraginta annorum ſaltem de iure canonico, 2. 5

Conſuetudo magnam vim habet, 4. 82. & quando contra ius admittatur, num. 83

Conſuetudo non extenditur, 3. 140. Quod tamen explicatur, num. 146. & ſeq.

Conſuetudo optandi innititur æquitati canonicæ, 2. 1. eſtque rationabilis, & a iure approbata, num. 2

Conſuetudo optandi iuxta nonnullorum ſententiam eſt præter ius; ideoque ſecundum eos inducitur ſpatio decem annorum; alij aliter diſtinguunt, 2. 15

Conſuetudo optandi quando ſit præter, & quando contra ius, quantoque tempore inducatur, diſtinguitur, 2. 16. & ſeqq.

Conſuetudo optandi inducitur ſpatio decem annorum vbi prębendæ certæ ſunt in numero ſed non diſtinctæ quoad proprietates quoniam portiones quædam inæquales aſſignantur; 2. 17

Conſuetudo optandi, vt inducatur, vbi præbendæ ſunt diſtinctæ, requirit ſpatium quadraginta annorum, 2. 18

Conſuetudo optandi; vbi præbendæ ſunt diſtinctæ, eſt contra ius, derogat tamen iuri Eccleſię, cui collator præeſt, 2. 19. & ſeq.

Conſuetudo optandi quomodo cur poſſit induci minori ſpatio, quam quadraginta annorum, 2. 21. & 3. 9. cum ſeqq.

Conſuetudo optandi domos in Eccleſia Mediolanenſi antiquiſſima eſt, 3. 12

Conſuetudo optandi requirit ſcientiam, & patientiam ordinarij collatoris, 2. 23. Item ſcientiam & conſenſum ſaltem tacitum maioris partis Capituli; nu. 24 cumque non erroneum, ſed ex certa ſcientia, & animo inducendi conſuetudinem, num. 25

Conſuetudo optandi quomodo probetur, remiſſiuè, 2. 28

Conſuetudo optandi, ſicut & ceteræ conſuetudines, vnico actu induci non poteſt, 2. 30. etiamſi actus ſit notorius toti collegio; num. 31. Niſi actus ſucceſſiuus; num. 31. & 38. vel iudiciarius; num. 33. Quod tamen eſt dubium; num. 34

Conſuetudo optandi vnico actu cum quadragenaria præſcriptione forte inducetur, 2. 38

Conſuetudo optandi non debet neceſſario eſſe obtenta in contradictorio iudicio, ſicut & aliæ conſuetudines, niſi vbi vnico actu inducenda eſt, 2. 39

Conſuetudo optandi, ſeu ſtatutum poteſt etiam locum habere in Collegio Manſionariorum, 3. 4

Conſuetudo optandi inter Canonicos inducta non extenditur ad Dignitates, ſeu Prælatos, vt poſſint optare Canonicales præbendas, 4. 2

Conſuetudo optandi, ſicut quæuis alia, inducta in vna Eccleſia non extenditur ad aliam Eccleſiam, licet illi ſubiectam, 4. 50

Conſuetudo optandi non eſt improbata a iure, ſed immo permiſſa, & quodammodo approbata, 4. 51

Conſuetudo optandi locum non habet quoad Apoſtolicos impetrantes, 8. 12. niſi de hoc ſpecialis conſuetudo inducta ſit, num. 13

Conſuetudo optandi non tollitur per non vſum, 8. 18. idque licet euenerit caſus optionis, num. 19

Conſuetudo optandi tollitur per contrarium vſum, accedente maxime contradictione, 8. 25. dummodo obſeruatus ſit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam conſuetudinem, num. 26. hoc eſt, quadraginta annorum, vbi præbendæ ſunt diſtinctæ, num. 27

Conſuetudo optandi non tollitur per vnicum actum contrarium, 8. 29. idem in quauis conſuetudine, num. 30. Tolleretur tamen, vel ſaltem interrumperetur, vbi conſuetudo non eſſet completa, num. 31

Conſuetudo optandi, ſicut & ſtatutum poteſt tolli a Papa per contrariam conſtitutionem, 8. 32. & ſeqq.

Conſuetudo optandi, ſicut & ſtatutum, poteſt tolli per contrarium ſtatutum Capituli ſimul, & Epiſcopi, 8. 38

Conſuetudo præter ius eſt, quæ neque contra, neque etiam ſecundum ius eſt, 2. 10

Conſuetudo præter ius inducitur ſpatio decem annorum, 2. 6. idem ſecundum aliquos in quauis rationabili, & æqua, num. 7. Si tamen agatur de præiudicio tertij priuati requiruntur xxx. anni, nu. 8. ſi vero de præiudicio Eccleſiæ,

cleſiæ,quadraginta, num. 9

Conſuetudo quomodo probetur remiſſiuè; 2.27

Conſuetudo rationabilis contra ius requirit ad ſui introductionem ſpatium 40. annorum, 2.22

Conſuetudo rationabiles quæ ſit, iudicis arbitrio relinquitur, 2.11. Quid autem arbitrari debeat iudex, explicatur, num. 12. & ſeqq.

Conſuetudo tollitur per contrarium vſum, 8.22

Conſuetudo tollitur tanto tempore, quantum requiritur ad eam inducendam, 8.28

Contingentia vt plurimum attendenda ſunt, 5.11

Copula, Et, ponitur inter diuerſa, 7.2

Corpore vitiati a ſacrorum ordinum ſuſceptione, & executione regulariter repelluntur, 4.89

Corpore vitiatus diſpenſatus ad ordines etiam maiores non ideo optare poterit, 4.115

Corporis vitium, aut deformitas repellens nunc hominem a ſacris ordinibus quodnam ſit, 4.90

Corporis vitium repellens ab ordinibus annexis beneficio in aliqua Eccleſia repellit etiam ab illo beneficio, 4.109

Curialium nomine quinam comprehendantur, 3.26

D

Deciſio quædam Rot. Rom. explicata, 4.115

Deformitas iure impediens, aut non impediens ſuſceptionem ordinum, eorumue miniſterium quænam ſit, 4.93

Deformitas quoad ordinem ſuſceptum inducit tantum irregularitatem in illo actu, qui ab eo corporis vitio impeditur, 4.91

Deportatus poteſt eligere, & optare, 4.28

Derogare in ſpecie optioni poteſt Papa, 8. 1. & ſeq. in dubio tamen non cenſetur velle ei derogare, num. 3. & ſeqq.

Derogare optioni non eſt neceſſe, vbi quis prouidetur de beneficio vacante apud Sedem, ſaltem vbi motu proprio, 8.6

Derogare optioni non poteſt Legatus, ſed ſolus Papa, 8.16

Derogatio generalis ſufficit ad impediendam optionem, vbi prouidetur motu proprio de præbenda ſpecialiter reſeruata, ſecus vbi prouiſio fiat ad petitionem partis, 8.11. & ratio diuerſitatis, num. 13

Derogatio ſaltem generalis optionis requiritur vbi Papa confert, vel mandat conferri præbendam generaliter reſeruatam, 8.7. Probabile tamen eſt, non requiri hanc generalem derogationem, num. 8 ſaltem in beneficijs vacantibus in menſibus Apoſtolicis, num. 9

Derogatio ſpecialis conſuetudinis, vel ſtatuti etiā iurati de optando non requiritur, vbi alicui prouideatur de præbenda vacante in Curia, 3.15

Derogatio ſpecialis optionis requiritur, vbi prouiſio fit vigore expectatiuæ alicui conceſſæ; 8.14. Niſi Papa mandet prouideri de pinguiori præbenda, vel adſit motus proprius cum clauſula, non obſtante, num. 15

Dictio, amplius, ad eum quoque pertinet, cui nihil debetur, 5.10

Dictio, cum, poſita inter diuerſas orationes ſtat potius demonſtratiuè, quam taxatiuè, 3.64

Dictio, gradatim, in tex. cap. fin. de conſuet. lib. 6. quomodo propriè ſumatur, 5.14

Dignitas perſonæ non attenditur regulariter in optione, 4.17

Dignitas in Collegiata præcedit omnes Canonicos, 4.150

Dignitate propria coruſcantes præferuntur coruſcantibus aliena, 4.142

Dignitates aliquæ ſunt in Eccleſiis collegiatis, & quæ illæ ſint, 5.19

Dignitates omnes Pontificales; nec non maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis ſunt reſeruatæ, 3.59

Diſpenſandi poteſtas fauorabilis, & extendenda, 4.99

Diſpenſare poteſt ſolus Papa ſuper irregularitate ex corporis vitio, 4.94

Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, 4.95. Extenditur tamen ad ea, quæ neceſſario & naturaliter conſequuntur, num. 100

Diſpenſatus ad ordines minores non cenſetur ad maiores, neque diſpenſatus ad ordines, cenſetur ad beneficium, 4.96.

Diſpenſatus in maiori cenſetur etiam diſpenſatus in minori, quod ineſt, 4.97

Diſpenſatus ſuper irregularitate, vt obtineat beneficium in Collegiata, poterit optare, 4.116. & 135

Diſpenſatus, vt non promoueatur intra annum

num ad ordinem requiſitum poſt annum optabit, 4.87
Diſtributiones quotidianæ acceſſoriæ non ſunt præbendæ,ſed potius Canonicatui, 7.50
Diuiſio beneficiorum vnitorum debet fieri ab habente auctoritatem , ſeruata ſolemnitate , & ex iuſta cauſa, ſicut & vnio , 4.5
Doctorum ordo præcipuus eſt, 4.19
Dominium pecuniæ ſolutæ negotiorum geſtori acquiritur creditori,ratihabitione ſecuta, 4.59
Domus an,& quando ſit annexa præbendæ, 3.8
Domus canonicalis nihil fere habet ſpiritualitatis,ſicut præbendæ , 3.10
*Domus Canonicalis optari poteſt ex communi Doctorum ſententia,*3.7
Domus Canonicalis optata cenſetur,optata præbenda, & reſeruata vbi reſeruata fuerit præbenda, 3. 8
*Domus Canonicalis vacans in menſe reſeruato an poſſint optari indiſtincte,*3.47
Domus, præbendæq; Canonicales in prima conſtructione , ſeu erectione aſſignandæ ſunt ijs, qui nullus habent , ſeruata inter illos in antiquitatis prærogatiua, 3.157
Domuum Canonicalium optio , vti odioſa non extenditur, 3.155.& *ſeqq.*

E

*E*Piſcopus cum conſenſu Capituli an poſſit renuntiare iuri acquiſito ſuæ Eccleſiæ per conſuetudinem,* 8.42
Epiſcopus,& Clerici inferiores Collegium conſtituentes poſſunt contra canones ſtatuere in materia , in qua induci poteſt conſuetudo canone permittente, 2.58
Epiſcopus extra diœceſim poteſt ſua beneficia conferre, 3.110
Epiſcopus poteſt ſaltem ad vitam ſuam condere ſtatutum optandi , 2. 59. *quod idem perpetuò durabit ſi acceſſerit conſenſus Capituli, num.* 60
*Epiſcopus, ſeu alius inferior non poteſt contra canones ſtatuere,*2.53. *Quod limitatur, n.*58
Equites cur optent commendas. 2. 41. 3. 5. & 7. 27
Error in primo gradu tolli debet etiam quoad ſequentes gradus, 5.69
*Erubeſcimus ſine lege loqui,*3.2
Etymologia aut proprium verbis intellectum, 1.11. & *ab ea ſumptum argumentum optimè in iure procedit, num.*12

Examen beneficiatorum an iterandum , 7.25
*Excommunicatus æquiparatur deportato,*4.27
Excommunicatus non amittit fructus beneficij , niſi per ſententiam eos expreſſè continentem, 4.30
*Excommunicatus non poteſt optare in quibuſdam caſibus ,*4.30
*Excommunicatus poteſt acceptare beneficium iam ſibi collatum,*4.25.& *retinere obtentum, num.* 30
Excommunicatus poteſt ea , quæ ſunt facti , & per quæ ſolum declaratur voluntas, 4.29
Excommunicatus poteſt optare , 4.20. *Contrarium alij, num.*21
Excommunicatus priuatur fructibus beneficij, 4. 22
Expectans poſterior in data acceptans intra menſem primi non tenetur amplius acceptare in ſuo menſe , vbi primus debito tempore non acceptauit , 5. 5
Expreſſio eius, quod tacite ineſt, quando aliquid operetur, 5.64
*Extrauag.ex debito,quæ eſt Ioan.*22. *de elect. in commun. & Extrauag. ad regimen, quæ eſt Benedicti XII. de præben. in comm. expirarunt morte illorum Pontificum, ſed renouantur per regulas cancellariæ,* 3.40

F

*F*Acilis eſt reditus ad ius commune,* 8.39
Facultas non tollitur per non vſum , 8. 20
*Facultatis iura non præſcribuntur,*8.21
Fauore alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri , 3. 142
Fauori ſuo quilibet renuntiare poteſt, & ei,quod in ſuum fauorem introductum eſt , 6. 4. & 3. 107
Formulæ inſtrumenti optioni diuerſæ pro facti ſpecie, 5. 40
Fornicator notorius non eſt ab optione repellendus, 4. 131
Fructus beneficij an poſſint percipi ab excommunicato, 4. 22. & 30
Fructus bonorum alicuius Eccleſiæ , ac beneficij deſinunt eſſe obnoxij penſioni , quando ea deſinunt eſſe bona , & fundi illius Eccleſiæ, 7. 43

Gene.

Digitized by Google

G

Generalis derogatio. Vide derogatio generalis.
Gradatim, dictio, in tex.cap.fin. de conſuet.in 6.quomodo proprie ſumatur, 5.14
Gradatio quandoque ceſſat in optione, 4.161
Groſſi fructus a præbenda, & diſtributionibus diſtinguuntur, 3.14
Groſſi fructus, ſi obtenti fuerint per Canonicum in Curia defunctum, optari eo defuncto ab alio non poſſunt, 3.14

H

Habilitas, & capacitas iuris optandi requiritur in iis, qui huiuſmodi conſuetudinem debent inducere, 2.40. vel quod fiant capaces ex diſpenſatione Summi Pontificis, 2.41
Habitus non facit Monachum, aut Religioſum, ſed potius profeſſio regularis, 2.44

I

Ignorantia affectata, & ſupina non excuſat, quin currat tempus, cum vtraq; pro ſcientia habeatur, 6.23
Ignorantia iuramento quando probetur, remiſſiuè, 6.34
Ignorantia regulariter præſumitur, 6.33
Ignorantia ſupina quæ ſit, quæue probabilis, iudicantis arbitrio relinquitur, 6.24
Impedimenta, ob quæ competit reſtitutio in integrum, remiſſiuè, 6.45
Impedito non currit fortaſſe vllum tempus, vbi impedimentum non ſit affectatum, 6.40
Incompatibilia beneficia ipſo iure ſunt duo curata, duæ dignitates, duo perſonatus, aut horum alterum cum altero, 6.69. item duo requirentia reſidentiam, num. 70
Incompatibilitas beneficiorum, ac præbendarum in quibus iuribus, & Doct. habeatur, 6.66
Incompatibilitas quotuplex ſit, 6.67
Indulta beneficiorum, maxime vacantium in menſibus reſeruatis, non amplians gratiam, 3.68. & 82
Indultum beneficiorum reſeruatorum non comprehendit vacantia in Curia, niſi id in ſpecie exprimatur, 3.66
Indultum conferendi an impediat optionem, 3.68. & 82. & 8.17
Indultum, & priuilegium Apoſtolicum in quo differant, 2.66
Inhabilis ad ordines annexos aliquibus beneficiis inhabilis quoque erit ad illa beneficia, 3 4.108
Inhabilitas ſuperueniens non debet aliquem priuare iure quæſito, 4.119
Intellectus cap. cui de non Sacerdotali, de præb. in 6.cap.licet, & cap.quanto, de tranſlat. Epiſ. 3.148. & duob. ſeqq.
Intellectus cap. litteras, de conceſſ. præben. 6.64. & 7.26
Intellectus cap. primi, de conſuet. lib. 6.6.63
Intellectus cap. quia ſæpe, de præben. lib. 6.61. & 7.26
Intellectus cap. fin. de off. Archid. 3.148
Intellectus clement. fin. de præbend. 6.60. & 7.26
Intellectus l. maioribus, C. quemad. ciuil. mun. indic. 3.148
Irregularis an poſſit optare, 4.136. & 138
Iudex competens in cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus omiſſam optionem quis ſit, 6.53
Iunior optans vnam ex duabus præbendis æqualibus, quæ ſimul vacarunt, an excludatur ab antiquiore, 3.132
Iuniores optare poterunt, etiam antequam optent antiquiores, cum proteſtatione, 6.17. & 67
Iuri patronatus etiam laicorum poteſt expreſſè derogari, 3.120
Iuri patronatus præſcribitur ſpatio 40. annorum contra Eccleſiam, 30. vero contra laicos, 3.123
Iuris nomen in definitione optionis accipitur pro legitima facultate aliquid agendi, 1.14
Ius ad rem, aut in re, an, & quando per optionem tribuatur. 1.15
Ius in beneficio acquiritur per ſolam collationem ante apprehenſionem poſſeſſionis, 5.34
Ius optandi cedit ad commodum, & decus totius Collegii, 1.18
Ius optandi induci poteſt conſuetudine, 2.3
Ius optandi induci poteſt indulto, & priuilegio Apoſtolico, 3.64. & ſeqq.
Ius optandi induci poteſt ſtatuto, 2.49
Ius optandi locum regulariter habet ſolum in Eccleſiis Collegiatis, 1.16
Ius optandi locum quoque habere poteſt in quouis ſacro Collegio, in quo ſingulis prouidetur

de

Digitized by Google

de beneficio aliquo,ſeu commenda,vt in militia Sancti Ioannis Hieroſolymitani,3.5
Ius optandi non eſt in omnibus Eccleſiis, 1. 19. neque ijs competit de iure communi; num. 20
Ius optandi non competit,niſi habenti beneficium & clericatum,5.54
Ius optandi poteſt dici annexum ſpirituali, 5. 41
Ius optandi Religioſis Collegij competit, vt Collegium conſtituunt, non vt ſingularibus perſonis.1.17.& ſeq.

L

LEx,& conſtitutio poſterior contraria tollit priorem,licet de ea mentionem non faciat,3.75
Lex inferioris,quandonam præſumatur ſciri,arbitrarium eſt iudici,6.25
Lex non tollitur per actus negatiuos,ſeu per non vſum,8.13
Libero arbitrio,ſeu iuri facultatis, quando præſcribatur, 8.21

M

MAior, aut minor dignitas quando ſucceſſiue poſſint obtineri,& inter ea aſcenſus,vel deſcenſus, detur 3.150
Maior dignitate ſua,vel collatoris,ætate,vel ordine,an,& quando in optione præferatur,3.17. cum duob.ſeqq.
Mandati fines diligenter ſunt cuſtodiendi, 3. 149
Minus appoſitio affectio dicitur, & inducit quandam reſeruationem, & quando, 3. 55
Melius eſt habere,quam non habere, 5.8
Melius eſt,quod eſt magis gratum, 3.143
Membrum ſibi abſcindens ex culpa efficitur irregularis,licet nullum ordini præſtetur impedimentum, aut inſignis deformitas inducatur, 4.12
Menſis ordinarius an requirat integram reſidentiam Epiſcopi eo menſe,quo vacat beneficium, 3 97
Milites,ſeu militaris Religionis Equites an poſſint inducere conſuetudinem optandi, 2.42
Minores, & iuſtè impediti reſtituuntur lapſo tempore optandi 6.43
Minor, & iuſtè impeditus regulariter reſtituitur aduerſus qualibet omiſſa, & lapſum temporum ad aliquid agendum,6.46
Minoribus impeditis forte non currit tempus optandi,6.41
Minor præbenda,quæ tamen ſit magis grata, optari poteſt, 3. 135. Quod latius probatur; num.142.& ſeqq.Contrarium alij, nu.136. Quod confirmatur,num.139.& 140.& 141 Alij diſtinguunt,nu.137. Quæ tamen diſtinctio refellitur, nu.138
Minus licet,ei,cui licet & plus,3.143
Minus ſolutum intelligitur, quamuis nihil ſit ſolutum,5.9
Morbo comitiali laborans an poſſit, 4. 122. & 136
Mors,vel eius notitia quomodo probetur,remiſſiuè,6.36
Motus proprius habet vim derogatoriæ, 8.15

N

NAuarri Doct.auctoritas, 4.18. Notitia ficta,de qua in clem.vnic.§.ceterum,de conceſſ.præb. procedit ſolum in caſu ſpeciali illius clem.6.22
Notitia vacationis beneficij quanam ſufficiens ſit ad effectum optionis,& quando præſumatur,6.38
Nouus Canonicus quando quis ſit,5.12

O

OBſeruantia eſt optima Indu ſtorum Apoſtolicorum interpres,4.145
Officium Theologi,& Pœnitentiarij an ſit annexum præbendæ, vel Canonicatui, 3. 130
Optans debet admitti per Capitulum, vel eum, qui præeſt Capitulo,5.29. niſi tamen hæc ſolemnitas contraria conſuetudine ſublata ſit, nu. 30. Immo fortè non requiritur etiam tacitus conſenſus Capituli, ſed ſufficit notificare Capitulo optionem ; num. 31.
Optans domum, vel præbendam videtur neceſſariò habere debere, quod dimittat.5.6. Contrarium verius eſt; num. 7.
Optans ex ſpeciali conſuetudine præbendam ſuperioris ordinis, aut gradus. ſimul etiam optabit ſtallum in illo ordine, vel gradu.7. 32. poſtremum tamen in eo ordine locum obtinebit; num.34. aliquado etiam locum non mutabit; num. 35.

Optans intra eundem ordinem aſcendit ſaltem per accidens ad locum ſuperiorem in Choro, 7. 30

Optans male ex iuſta ignorantia, ſi ſtatim, ac ſciuit, dimiſit optatum, redire poteſt ad ſuum, licet alteri iam aſſignatum, 5.66

Optans præbendam, cum præbendæ ſunt diſtinctæ realiter, vel aſſignantur Canonicis ſaltem ad tempus in determinato corpore, dimittit onus penſionis, quo grauata eſt præbenda, quam dimittit, 7. 40

Optans præbendam debet ſoluere eius dimidiam Sacriſtiæ, vel Fabricæ, 7. 28

Optans, vel permittens optare medio pretio annum committat Simonium, 5.52. & 53. & quomodo puniatur; num.56.58. & 59

Optans, licet nolit pecuniam promiſſam ſoluere, poteſt retinere præbendam optatam, 5. 51

Optans, qui vt actor ſe fundat in alternatiua Epiſcopi, quid debeat probare, 3. 95

Optare accipitur pro deſiderare, & cupere, 1.2. Item pro eligere; num.3. & 8. & hoc vtroque modo ſumptum ducetur a verbo græco opto, num. 4

Optare non competit, aut pendet ex voce in Capitulo actiua, 4.79

Optare non poteſt clericus poſt annorum, ſi intra annum ad ordinem requiſitum non promoueatur, 4. 88

Optare poteſt etiam non Subdiaconus, 4.77. & habens præbendam reſeruatam. 3.45. aut Theologalem, Pœnitentialem, Doctoralem, aliamue ſimilem. 4.4. & multis ſeqq.

Optari poſſent in quouis menſe vbi Epiſcopus ſit Cardinalis, 3.81. cum aliquot ſeqq. quid in præbenda vacante de menſe Septembris ad cuius finem a Maio abfuit Epiſcopus; num. 96

Optari poteſt ſpeciali conſuetudine præbenda vel domus a prima erectione, vel conſtructione, 3.152. ſecus ex ſimplici conſuetudine, vel ſtatuto; num. ſeqq.

Optari poteſt vbi etiam Canonicatus, reſidentiã non requirunt, 6. 72. quando etiam locum non mutabit; num. 35

Optio canonica vnde nomen ſumat, 1.10

Optio canonica quomodo definiatur, 1.13

Optio de duobus dicitur, electio de pluribus, 1.5. & aliæ differentiæ vtriuſque remiſſiuè; nu.6

Optio Eccleſiaſtica canonica dicitur, 1.9. & optatio; num. ſeq.

Optio facta ab eo, cui per ſimoniam conceſſum eſt ius optandi, an, & quando valeat, 5.67

Optio fieri an poſſit abſque alia diſpenſatione a diſpenſato iam ad duo beneficia quoad præbendam, vel titulum, 6.74. & 75

Optio fieri poteſt de vno ordine, ſeu gradu ad alium ex ſpeciali conſuetudine, vel ſtatuto; debet tamen tunc præferri dignior ordo, & gradus minus digno, 5. 28

Optio gradatim fit; idque pluribus modis accidit, 1. 22. cum ſeq.

Optio inducta non eſt a iure communi, ſed potius conſuetudine, 2. 1

Optio intra quod tempus fieri debet, & an illud tempus mutari poſſit, remiſſiue, 1.31

Optio intra viginti dies fieri debet, 6. 1. etiam vbi nullus adſit executor, vel expectans; num. 2

Optio libere fit, & voluntarie, non coacte. 1.27

Optio locum fortaſſe habere poteſt in beneficijs vacantibus in Curia, ſi intra menſem per Papam non conferantur, 3.70. Contrarium tamen verius; num.74. & ſeq.

Optio locum habere poterit etiam in beneficijs reſeruatis, vbi a Papa, vel habente Indultum permittitur, 3. 69

Optio locum habet in beneficijs deuolutis ad Papam ex negligentia inferiorum. 3. 106. & in ijs, quæ Papa ordinario iure confert; nu. 107

Optio locumne habeat, vbi eſt certus numerus Canonicatuum, ſed non diſtinctio præbendarum, vel eæ ſunt æquales, 3.133

Optio locum non habet regulariter in alijs beneficijs, quàm Canonicatibus; vel non tam proprie, 3. 1

Optio locum non habet regulariter in præbendis apud Sedem, ſeu in Curia vacantibus, 3.13

Optio locum regulariter non habet in beneficiis quomodocunque ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter reſeruatis, 3. 41. Quod tamen temperant aliqui, vt ſolum procedat, vbi ſpecialis reſeruatio fiat motu proprio, non ad inſtantiam partis, num.42. Item vbi ſpecialis reſeruatio fiat de beneficio certo, non autem de incerto; num. 43

Optio locum regulariter non habet in præbendis vacantibus in Curia, licet per alium quàm Papam, ex eius facultate conferantur, 3. 63 ex quo infertur ad habentes Indultum; n.65 ſecus in vacantibus in menſibus Apoſtolicis, eaque ſola ratione reſeruatis; num.67

Optio locum regulariter non habet in præbendis reſignatis in Curia, 3.103. quid ſi in manibus Legati, num.104. & quid in illis, in quibus reſeruatus eſt regreſſus. ibid. & num. 37

Optio

Digitized by Google

Optio non eſt actus Collegialis *, ſed ſingulis de* Collegio competit ex canonia, *& prebenda*. 4. 78. *& ſeqq.*

Optio regulariter locum non habet in permutatione , & reſignatione ſeu in beneficijs , quæ permutantur , & reſignantur. 3.124. *niſi de hoc ſpecialis conſuetudo ſit inducta*, 3.127

Optio regulariter locum non poteſt habere de vno ordine ad alium in Cathedralibus,vbi ex Concil. Trident.diſpoſitione certus ordo ſacer præbendis,vel potius Canonicatibus annexus eſt; ſecus in alijs Eccleſiis Collegiatis , vbi ex ſola conſuetudine, vel ſtatuto certus ordo præbendis annexus eſt, 5.25

Optio regulariter locum poteſt habere in Dignitatibus , quæ non ſint reſeruatæ; aut ſi ſpecialis conſuetudo inducta ſit poſt Concil. Trident. vt etiam in Cathedralibus intra diuerſos ordines optio fiat, 5.28

Optio ſpeciali conſuetudine locum habere poteſt, vbi præbendæ ſunt diuerſorum generum , 5.26

Optio tam domorum, quàm præbendarum maximè diſtinctarum eſt odioſa , & reſtringenda , 3.155. *& ſeq.*

Optione Canonicatus *non mutatur ,ſed ſola præbenda*, 7.18. *&* 21. *cum aliquot ſeqq. Mutatur tamen ius ſpirituale , quod eſt annexum præbendæ ; num.* 29. *Immo etiam quodam modo titulus, vbi ſaltem præbendæ ſunt diſtinctæ; num.*20 *Contrarium alij , qui exponuntur ; num.* 21. *Alij diſtinguunt , ſed male ; num.* 22

Optione mutari titulum,quædam probare videntur,ſed ſoluuntur, 7.24. *& trib.ſeqq.*

Optionem gradatim fieri , quot modis accipi poſſit , 5. 1

Optiones collationem non requirunt , neque collationes ſunt , 4. 24

Optiones fieri poſſunt per procuratorem habentem ſpeciale mandatum,4.52.*Immo per procuratorem cum libera; num.*55. *Quid in habente generale mandatum* , *num.*58

Optiones per quemcunque nomine meo factæ valent, ſi ratum id habeam, 4. 80

Optiones ſunt fructus, & emolumenta poſſeſſionis beneficij , 4. 33

Optioni quomodo derogetur per indultum, 8.17 *aut clauſulas generales . ibid. & num.* 6. *& ſeqq.*

Optionis canonicæ definitio , 1. 13

Optionis canonicæ nomen vnde ducatur, 1.10

Optionis nomen de pluribus aliquando dicitur, 1.7

Optionis vnica eſt ſpecies ſubſtantialis , plures tamen accidentales , 1. 31

Optionum alia eſt , quæ conſuetudine inducitur, alia, quæ ſtatuto , 1. 33. *Item alia beneficiorum ſpectantium ad Pontificis collationem; alia ad ordinarij prouiſionem* , *num.*34

Optionum alia , quæ a Canonicis fit; alia , quæ a Manſionarijs,alia,quæ ab Equitibus, alia, quæ a S.R.E.Cardinalibus, 1.35

Ordinum diſtinctio , vel ſimpliciter antiquitas an in domibus optandis attendatur,7.37

Ordo aliquis annexuſne fuerit præbendis de iure antiquo, 5.10

Ordo ſacer annexus erat de iure antiquo dignitatibus,5.21

Ordo ſacer ex Conc. Trid.annexus eſt præbendis,ſeu Canonicatibus Cathedralium, ita, vt dimidia ſaltem pars Canonicorum ſint Presbyteri,ceteri vero Diaconi, & Subdiaconi , 5. 23

Ordo ſacer requiſitus ad aliquem Canonicatum ſeu Dignitatem debet intra annum ſuſcipi , 5.24

P

Papa , & Princeps poteſt præiudicare in acquirendis,immo & in quæſitis,8.36.*maxime vbi redimus ad ius antiquum.* 37

Papa in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis,2.65.*&* 8.2

Papa, vel Princeps in dubio non cenſetur velle derogare iuri quæſito,8.4. *idque ſiue ſit ius in re,ſiue ad rem ; & licet modicum ſit præiudicium,num.*5

Papa poteſt derogare optioni , 8.1. *in dubio tamen non cenſetur velle ei derogare, num.*3

Pars fructuum debita Sacriſtiæ an ſoluenda ſit ab optante, 7.28

Peccator etiam notorius , vt ſic non eſt arcendus ab optione, 4.128

Peccator quantumuis criminoſus , & notorius non debet in officijs euitari,4.129. *excepto notorio fornicatore, num.*130

Penſio aliquando ſaltem non impedit optionem, 7.39

Penſio an,& quando afficiat præbendam , titulum,vel perſonam,7.43 *& trib.ſeqq.*

Penſio eſt onus reale, 7.41. *& tranſit ad quem-*

...cumque tranſit beneficium, & præbenda, num. 42

Penſio etiam impoſita ſuper ſolis diſtributionibus, vel ſuper diſtributionibus ſimul, & præbenda, omnino dimittitur per eum, qui via collationis, & nouæ prouiſionis mutat Canonicatum, 7.51

Penſio dimittitur per optionem, vbi per Canepa rium Capituli fit loco præbendæ certa diſtributio in bladis, vel pecunia, 7.44

Penſio per optionem non dimittitur, vbi ea impoſita ſit in totum, vel pro parte ſuper diſtributionibus quotidianis; tunc enim ſaltem ad ratam illis correſpondentem ſoluenda erit ab optante, 7.47

Penſionarius non poteſt exigere a Capitulo penſionem impoſitam ſuper diſtributionibus quotidianis, cui vacante Canonicatu accreſcunt, 7.48

Penſionarius, qui reſignauit duo beneficia Titio, reſeruata ſibi penſione ſuper vtroque, ſi Titius alterum Seio reſignet, exiget penſionem a Titio, & Seio ad ratam valoris vtriuſque beneficij, 7.49

Penſionem rediment ſine auctoritate Papæ ſimoniam committit, 5.55

Permutans præbendam quando teneatur ad penſionem, 7.46

Pluribus gradatim male optantibus, is non reſtituitur, qui ſcienter male optauit, vel non ſtatim, ac ſciuit, optatum dimiſit, 5.70

Pœnitentiarius optando non diuidit, aut vnit officium a beneficio, ſeu cum illo, ſed dimittit præbendam cum onere, & officio, 4.12

Pœnitentiarius principaliter habet officium, præbendam per annexionem ſecundum Nau. 4. 8. de quo num. 13

Portionarius quando poſſit optare præbendam, vel canonicatum vacantem, 5.28

Poſſeſſio beneficij capi debet ad cornu altaris; ſecus in præbenda optata, 5.38

Poſſeſſio beneficij, & præbendæ, ſeu domus optatæ, vbi a nemine detineatur, poteſt capi propria auctoritate, 5.37

Poſſeſſio beneficij, ſeu præbendæ, aut domus optatæ intra quantum tempus capi debeat, remittitur arbitrio iudicis, 5.40

Poſſeſſio ſimul cum titulo requiritur ad optionem 4.168

Poſſeſſores per Cameram Apoſtolicam an ſint antiquiores poſſeſſoribus per ſe ipſos, vel procuratores, 5.12. & 13

Poſterior conſtitutio contraria tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat, 3.75

Præbenda alicuius ſi reſeruetur, & ille optet aliam, quænam cenſeatur reſeruata, 3. 44. 45. & 111

Præbenda annexum habens onus an quandoq; optari poſſit, vt puta ab habente qualitates 3.131

Præbenda coadiuti an poſſit optari, vel ſit reſeruata coadiutori cum futura ſucceſſione, 4 162

Præbenda dimiſſa non poteſt ſimul retineri cum optata, 1.28

Præbenda habet aliquid ſpiritualitatis diſtinctum a canonia, 7.15

Præbenda naſcitur a canonia, ſicut filia a matre, 7.4

Præbenda non optata dari debet nouiter recepto, & prouiſo, 7.31

Præbenda non vacans optari non poteſt, niſi ex ſpeciali conſuetudine; & quomodo tunc optetur, 1.25. & ſeq.

Præbenda per optionem dimiſſa vacare dicitur, 1.24. & 5.55

Præbenda quomodo definiri poſſit, 7.13

Præbenda reſeruata generaliter optari poteſt ante obitum, non poſt, 3.46

Præbenda reſignata in permutatione alteri, quam vni ex permutantibus, conferri non poteſt, 3.126. & ſeq.

Præbenda ſumpta pro temporalitate competit etiam laico, 7.14

Præbenda Theologalis, Pœnitentiaria, vel ſimilis optari non poteſt, 3.128. conferri enim debet certis perſonis qualificatis; num. 129

Præbendæ æquales inter ſe, & cum præbendis optare volentium, poſſunt optari, 3.134

Præbendæ, & domus in prima fundatione, & conſtructione ſaltem propriè non vacant, 3. 153. & ſeqq.

Præbendæ nomen propriè ſolum locum habet in Eccleſiis Collegiatis, 3.3

Præbendæ quibuſdam in locis aliæ Subdiaconales, aliæ Diaconales, aliæ Præsbyterales, 5. 18

Præbendam Pœnitentiarij, aut ſimilem obtinens non poteſt ſecundum aliquos aliam optare, 4. 4. Contrarium alij; num. 11

Præbendarum, & Canonicorum varij ordines, & gradus, 5.16. & ſeqq.

Præeminentiæ, & optio ſunt fructus poſſeſſionis beneficij, 4.33

Præ-

Prælatus non poteſt præiudicare iuribus Eccleſiæ,2.54 quod quomodo verum ſit,explicatur num.55. & ſeqq.

Prælatus poteſt donare aliqua bona loco religioſo,2.61.multò vero magis ſuo Capitulo,num.62.præſertim cauſa remunerationis, num 63

Prælatus præiudicare poteſt Eccleſiæ ſuæ in quærendis,non in quæſitis, 2.57

Præſcriptio , & conſuetudo extenduntur ad caſus omnino ſimiles, 3.147

Præſcriptio non extenditur , niſi ad id, quod eſt poſſeſſum,3.139

Præſcriptio temporalis non currit minori, 6.42

Præſumptiones,& coniecturæ ſcientiæ,tolluntur, ſi probetur abſentia, vel alia iuſta ignorantiæ cauſa, 6.32

Prior in data,qui non fugit negligens , præfertur in optando priori in receptione , poſteriori tamen in data,4.43

Priuandus non eſt clericus, etiam propter amentiam, beneficiis,quæ ante habebat,4.120

Priuatus beneficio,vel ab eo depoſitus,aut ſuſpẽſus repellitur ab optione , 4. 134. Secus ſi reus appellauerit a ſententia,num 135

Priuilegiati,vt percipiant fructus,ac ſi reſiderent, an poſſint optare, & gaudere aliis priuilegiis , quæ competunt præſentibus tam de iure communi,quam ex conſuetudine , vel ſtatuto , 4. 49

Priuilegium , & indultum Apoſtolicum quid differant, 2.66

Procurator admittitur in quauis re, vbi non prohibetur,4.54

Procurator cum libera æquiparatur habenti ſpeciale mandatum, 4.56. item poteſt permutare,num.57

Procurator habens generale mandatum , & negotiorum geſtor,ſi nomine meo optet,& ego ratum habeam,optio valebit, 4.58

Profeſſi antiquiores,quos,cum eſſent Clerici, Sacerdotes iuniores præcedebant,ipſi,cum Sacerdotes fiunt,illos Sacerdotes præcedent, 7.38

Proteſtatio quid profit optantibus, 4.42. & 6.17

Prouiſus malè de beneficio , cuius vigore optauit ſucceſſiuè plures præbendas, debet omnibus priuari,niſi iuuetur regula de triennali, alioue titulo, 5.67

Q

QValitas ordinis, ætatis, dignitatis , ac ſimiles quando ſint attendendæ in optione,4.18. & ſeq.

Quotidianæ diſtributiones acceſſoriæ non ſunt ad præbendam , ſed potius ad Canonicatum, 7.50

Quotidianæ diſtributiones differunt a præbenda,& groſſa,3.14

R

RAtihabitio tunc requiritur vbi aliquis ſine mandato ſpeciali, aut ſine libera pro alio optauit , 4. 69. & an ratihabitione huiuſmodi per antiquiores facienda pendente poſſint interim iuniores optare , num.70

Rationabilis conſuetudo eſt , quæ continet bonum honeſtum, vel honorabile, 2. 14

Rationabilitas non requiritur in conſuetudine , quæ præter ius eſt,2.13

Reditus ad ius commune facilè permittitur , 8. 39

Regrediens ad ſuum Canonicatum optabit cum eadem prærogatiua antiquitatis, 3.37

Regulæ Cancellariæ vim legis obtinent, 8.10

Religio militaris Hieroſolymitana vt nobiliſſima eſt , ita ſola inter militias proprium Religionis nomen obtinet,2.43

Reſeruata alicuius præbenda , ſi ille optet aliam quænam cenſeatur reſeruata remiſſiuè, 3.81

Reſeruata non eſt præbenda , quia ſit dimiſſa per optionem in menſe Apoſtolico,6.58

Reſeruata ſunt beneficia vacantia per promotionem ad Epiſcopatum , 3.56. & quando ea vacent de iure , vel etiam de ſtylo Rom. Curiæ,num.57

Reſeruata ſunt quæuis beneficia in curia vacantia, 3.52

Reſeruatio comprehendit beneficia iuris patronatus Eccleſiarum , 3. 117. Aut etiam laicorum eis competentis ex priuilegio, vel præſcriptione,num.118

Reſeruatio duplex eſt , altera generalis, ſpecialis altera, 3.48

Reſeruatio mentalis quid ſit , & an ſit in vſu 3. 49. & quid de indiuidua ſeu ſpecialiſſima , num.50

Reſeruatio non comprehendit beneficia iuris patronatus maxime laicorum , 3. 113. etiamſi

ſi adſint in reſeruatione illa verba, ad cuiuſcunque prouiſionem, præſentationem, diſpoſitionem, num. 114. immo licet beneficium ſit mixtum iuris patronatus clericorum, & laicorum, nu. 115. aut clerico competentis ratione bonorum patrimonialium, num. 116

Reſeruatio quomodo impediat optionem, 3. 12. cum ſeqq. & 8.6. vſque ad 11

Reſeruatio Reg. 8. an comprehendat Cardinales non reſidentes in Curia, 3.93

Reſeruatio ſpecialis a generali in quo differat, 3. 51

Reſeruatio ſpecialis an afficiat præbendam obtentam tempore reſeruationis, vel mortis, 3. 44

Reſeruationis beneficiorum materia remiſſiuè, 3.62

Reſidentia actualis non requiritur ad optionem, 5.13. & 28

Reſidere dicitur Epiſcopus *ad effectum alternatiuæ, ſi moretur in loco exempto ſuę diœceſis, 5.98 item ſi per impios ſtet, quin reſideat, 99. aut alias propter iuſtum motum detineatur num. 100 aut abeſt iuſſu Papæ alias paratus reſidere, nu. 101. quid in infirmo, nu. 102*

Reſignans cum regreſſu cur mortuo reſignatario ſedere debeat in loco antiquo, 4.140

Reſtitutio conceditur propter amiſſum intereſſe veritatis & affectionis, 3.149

Reſtitutio in integrum etiam Eccleſiæ *ſolum datur ob magnam læſionem, 3.144*

Reſtitutio in merè ſpiritualibus vel eis annexis quando detur, 6.47

Reſtituto primo qui malè optauit, an ceteri, qui ſucceſſiue malè optarunt, reſtituantur, 5.68. & duob ſeqq.

Reſtitutus an recuperet locum, & ſtallum in Choro, 6.38

S.

S*Acerdos non poteſt optare præbendam Diaconalem, niſi ex ſpeciali conſuetudine ſuper eo inducta, 3.3*

S*acerdos, qui celebrare non poteſt propter manus defectum, poteſt fungi alijs officijs Sacerdotalibus, 3.114*

S*cientia præſumitur de eo, de quo eſt publica vox & fama, 6.19*

Scientia præſumpta ſufficit in caſu Clem. 1. *de præben. non autem in tempore optandi, aut conferendi beneficium, 3.109*

Scientia probatur præſumptionibus, & coniecturis, 6.26

Scientia, vel ignorantia quomodo probetur, vel præſumatur, 6.15

Scire quis præſumitur quæ fiunt in loco, quem frequentat, 6.31

Sede vacante poteſt ordinarius beneficia ſimplicia vacantia in Curia *poſt menſem conferre, 3.67*

Sedere in altiori loco competit Canonico *ratione antiquitatis, 4.147*

Seruitium actuale non requiritur ad optionem, ſed ſufficiunt præterita ſeruitia, 5. 13. & 28

Significationes variæ nominis optionis, remiſſiuè, 1.1

Simonia quando committatur, & quid ſit, 5.41. & ſeqq. Et quomodo puniatur; nu. 48. 49. 57. 58. & ſeq.

Simoniaca conuentio ſuper optione non obligat, 5.59

Singuli de Capitulo *conſentire debent, cum de ſingulorum præiudicio agitur, 6.6*

Spirituale, prout eſt materia ſimoniæ, quid ſit, 5. 43. & quotuplex; num. 44. & ſeq.

Spiritualibus annexa quædam antecedenter, quædam conſequenter, 5.45. item quædam annexa immediatè, quædam mediatè: num. 46

Stallum optare quis non poteſt non optata etiam præbenda, ſeu propria non dimiſſa, 1.29

Statuta condere in ijs, quæ concernunt ſtatum Eccleſiæ, requirit Epiſcopi auctoritatē, 2. 52. Quod quomodo verum ſit, explicatur; nu. 55. & ſeq.

Statuta inferiorum poteſt Superior *tollere, 8.34*

Statutum, & conſuetudo optandi non tribuit vllum ius ſingulis, antequam caſus eueniat, 8. 35

Statutum etiam præiudiciale Eccleſiæ admittitur, cum redimus ad ius commune, 8.40

Statutum optandi fieri poteſt ab Epiſcopo *quoad beneficia ſpectantia ad eius collationem, non autem aliorum, 2.50. Ab aliis vero inferioribus fieri non poteſt huiuſmodi ſtatutum n. 51*

Statutum optandi poteſt tolli contraria conſuetudine, 8.43

Statutū, vel conſuetudo diſponens de præſentibus in Eccleſia, extenditur de caſu vero ad fictum, 4.39

Subdiaconatus primus eſt ex ordinibus ſacris, 4. 72

Subdia-

Subdiaconum ſolum ad optionem admitti quã rationem habeat, 4.86
Subdiaconus eſſe debet Canonicus, *vt habeat vocem in* Capitulo,*5.22*
Subdiaconus ſolus poterit optare, vbi ea de re adſit conſuetudo, vel ſtatutum, 4.81. & nu. ſeqq.
Subrogatum quando ſapiat naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, 4.146
Succumbens in lite cum eo, qui eandem prebendam optauit cum ipſo,redit ad ſuam, ſi cum proteſtatione optauit,5.63
Sufficientia vnius beneficii facit incompatibile, ſed non ipſo iure,6.73
Surdus,& mutus ab ordinibus, & ab optione repellitur,quę facienda ſit,4.112.& ſeq.
Surdus, mutus, & ſimiles, qui corporis vitium poſt obtentum beneficium contraxerunt, optare poſſunt,4.126
Surdus non eligitur in Papam, *electus tamen manebit, 4.127*
Suſpenſus ab ordine, vel eius executione non ob id repellitur ab optione, 4.132. Aliud eſt in ſuſpenſo a beneficio,num.134
ſimul omnibus conſanguineis, quamuis vnus eorum alteri preferatur, 6.13
Tempus ſex menſium ad conferendum Ordinariis *ſolum currit a die ſcientię vacationis, 3.108.& 6.19*
Tempus vacationis inſpicitur ad effectum reſeruationis menſium Apoſtolicorum, 3.85
Tempus viginti dierum ad optandum prebendas vacantes in Curia non currit niſi poſt menſem a vacatione,etiam data ſcientia vacationis,3.77
Tempus viginti dierum ad optandum prorogari poteſt per Capitulum, 6.7. Quę tamen prorogatio non obeſt Apoſtolicis impetrantibus num.8. Niſi inducta eſſet conſuetudo poſt c. ſi.de conſuet.in 6. num. 9. ſecus vere in ſtatutos num.10
Tempus vnicum viginti dierum ad optandum ne aliis, preter antiquiorem,labatur, quę cautelę ſint adhibendę,6.15.& ſeqq.
Theologi,& Pœnitentiarii officium quomodo inſtituendum ſit,4.13
Triplex quando quis dicatur, aut eſſe poſſit in aliqua Eccleſia,*6.62.& ſeq.*

T

Tempus legitimum optandi tunc demum minui poteſt per Capitulum,*ſi in id conſenſerint omnes optare volentes, 6.5*
Tempus menſis, qui pluribus expectantibus datur,omnibus ſimul currit,6.14
Tempus optandi fortè non currit iuſta de cauſa impedito,6.39
Tempus optandi minui poteſt per Capitulum, *6.3.*
Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatio nota fit in Eccleſia, vel loco beneficii, niſi ibi ſint preſentes qui optare volunt,6.21
Tempus optandi non modo non currit toti Collegio Canonicorum *ignoranti vacationem, ſed neque ſingularibus perſonis, ſi aliis ſcientibus vacationem, aliquę ex illis eam ignorent, 6.20*
Tempus optandi omnibus ſimul currit, & vnicum datur,6.11
Tempus optandi ſolum currit a die ſcientię vacationis, 6.18
Tempus,quod pluribus datur, etiam gradatim, ad aliquid agendum,omnibus ſimul,& collectiuè datum cenſetur, 6.12
Tempus redimendi a ſtatuto preſixum currit

V

Vacare dicitur beneficium, ſeu prebenda,quę dimittitur,5.56
Vacare in Curia *dicitur beneficium per obitum in Curia Curialis habentis ibidem originem,ibiq; morantis occaſione Curię, 3.24.aut ibi habentis perpetuum domicilium, ſeu domum etiam conductam,num.25*
Vacare in Curia *dicitur beneficium per obitum Legatorum, ac* Nuntiorum *Sedis Apoſtolicę intra duas dietas a Curia diſtantes decedentium,3.29.Aut etiam vbicunque, durante legatione. ac negotii proſecutione, num.30*
Vacare in Curia *dicitur beneficium per tranſlationem, conſecrationem, electionum caſſationem,poſtulationum repulſionem,& ſimilia in* Curia *facta,3.39*
Vacare in Curia *dicitur beneficium,ſi duobus in* Romana *Curia ſuper beneficio ſibi collato litigantibus,vterque, vel vtroque moriente alter qui eſt poſſeſſor, in Curia decedat 3.19 idem ſi alter tantum ſiue poſſeſſor,ſiue petitor in Curia deceſſerit cum ad illum ſuperſtite cauſam proſequente declaratum fuerit pertinuiſſe beneficium; num.20. immo idem erit, ſi eorum alter in Curia, alter extra, neutro poſſi-*

Digitized by Google

poſſidente,deceſſit,num.21. Aut etiam vtroq; poſſidente ſimiliter deceſſerint, num.22

Vacare in Curia dicitur beneficium, ſi priuatio, ſeu depoſitio in Curia fiat,3.36. item per reſignationem ibidem factam; ſicut etiam beneficium,in quo reſeruatus eſt regreſſus, atque adeo in eo locum non habet optio ibid.

Vacare in Curia dicuntur beneficia ad Romanam Curiam accedentium, ab eaue recedentium, ſi in ea, vel prope eam ad duas diætas decedant, 3.18

Vacare in Curia, & apud Sedem paria, immo idem ſunt, 3.16

*Vacare in Curia, & eſſe reſeruatum beneficium idem non ſunt,ſed hoc habet ſe, vt genus, ad illud,*3.17

*Vacare non dicuntur ſaltem propriè præbendæ, ſeu domus Canonicales in prima erectione,& conſtructione,*3.153.*& ſeqq.*

Vacatio beneficij, ſeu præbendæ requirit, vt ab aliquo prius poſſideretur, 3.154

Vacatio beneficij, ſeu præbendæ requiritur ad optionem regulariter, 3.151

*Vacatio beneficij, vel præbendæ an inducatur per optionem,*5.55.*& ſeqq.*

Vacatio beneficij, vel præbendæ ipſa iure incompatibilis cum optato eo ipſo inducitur per optionem etiam in diuerſa Eccleſia, 5.65

Vacatio beneficiorum per contractum matrimonij,per aſſecutionem alterius, aut reſignationem quomodo probetur,remiſſiuè, 6.37

Vacatio prębendę in eadem Eccleſię obtentę inducitur per optionem, 5.59. *Idem in optione tituli beneficij, num.*64

Vacatio prębendę per optionem in menſe reſeruato factam non facit prębendam reſeruatam, 5.58

Verba illa, opto prebendam vacantem, ſi, & quatenus optabilis eſt, quid operetur, 5.64

*Verba (liberè diſponat) & (perinde ac ſi) quid importent,*3.83

*Vicinus, & conſanguineus pręſumitur ſcire facta vicini,& conſanguinei,*6.27. *Multo vero magis id verum erit in pręſente, num.*28

*Vnio beneficiorum debet fieri ab habente auctoritatem,ſeruata ſolemnitate,& ex iuſta cauſa,*4.5

*Vnio non ſemper ita fit, vt, quod vnitur, alteri accedat,*4.14

Vocem in Capitulo habere non poteſt clericus Eccleſię Collegiatę,niſi ſit Subdiaconus, 4.71

*Vox,ſeu electio paſſiua non requirit Subdiaconatus ordinem,*4.80

Finis Indicis rerum ſingularium ad Tractatum de Optione Canonica.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

REGESTVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes ſunt quaterniones.

ROMAE.

Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni.

Ex Typographia Andreæ Phæi. M. DC. XX.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google